GERMANIAE HISTORICORUM, QUI POST HENRICI IV. IMPERATORIS ÆTATEM TRECENTIS ANNIS SCRIPSERUNT,

Pars altera:

Continens Dominicanorum Colmariensium fastos, Conradum Vecerium de Henrico VII. Imp. & M. Alberti Argentinensis Chronicon integrum, à Rudolpho Primo, usque ad Caroli Quarti obitum, unà cum aliis quibusdam Opusculis, nusquam antehac impressis:

CHRISTIANI URSTISII BASILIENSIS
fide & industria edita.

Cum rerum & verborum INDICE *copiosissimo.*

FRANCOFURTI,

Apud Jacobum Godofredum Seyler.

Typis HENRICI FRISII.
M DC LXX.

AMPLISSIMIS DN. CONSULIBUS ET SENATORIBUS, CIVITATUM ARGENTINENSIS ET COLMARIENSIS, Viris Nobilitate, pietate & prudentia ornatissimis, Dominis suis colendis.

CHRISTIANUS URSTISIUS MATHEMATICARUM Professor, εὐζωίαν τε καὶ εὐπραξίαν optat.

QUEMADMODUM *in amplissimo hoc immortalis Dei theatro, viri nobilitate, prudentia, & pietate spectatissimi, non solùm infinita rerum in abditis Naturæ penetralibus latentes, quarum modum caussasq; nemo mortalium assequi potest, sed & cætera omnia quæ propalam spectari & percipi queunt, admiratione plena sunt, sic ut illorum cognitione & contemplatione hominis animus mirificè pascatur ac delectetur: ita eorum etiam eventuum inspectio & consideratio, quæ ante nostram ætatem inter mortales acciderant, ob innumeras vicissitudines quibus hæc vita redundat, liberales mentes incredibili voluptate perfundit. Maximè vero Patriæ historiæ lectio, quæ majorum, quibus ortum nostrum debemus, quæ terræ cujus gremio fovemur & alimur, quæ Reip. cujus sub umbra requiescimus, res memorandas tradit, sic animos nostros delinit & retinet, præsertim ubi aliquod vetustatis cognoscendæ desiderium antecessit, ut ea nunquam satiari posse videantur. Idque tantò magis præstat, quò fortioribus ipsa radiis, ad caliginosum ignorantiæ nubem depellendam, & priscæ ætatis statum ob oculos ponendum, instructa est. Eum profectò robur & æs triplex circa pectus habere oportet, quem non majorum res afficiant, nec domesticæ antiquitatis cognoscendæ desiderium tangit.*

Hæc cùm ita sint, arbitror viri amplissimi, intelligere vos, quamobrem duos hosce libros, nunc demum e pulveribus erutos, fastos nempe Colmarienses & M. Albertum Argentinensem, vobis deberi existimarim, eosdemque nomini vestro inscribere ausus fuerim: scilicet, quòd eorum auctores, è vestris urbibus ortum nomenve trahentes, non Germanorum solùm, sed & specialiter Alsatarum, vestrarumque Rerump. res plurimas, quæ à Rudolfi Habspurgensis seculo, usque ad Caroli quarti decessum, annis amplius centum, contigere, literarum monumentis bona fide commendârunt, quarum notitia, nisi illorum opera conservata fuisset, dudum oblivione sepulta evanuisset. Cùm igitur & aliæ nationes majorum suorum egregia facinora disseminare studeant, existimavi non ingratam vobis fore, si videretis esse nonnullos, qui in nostræ gentis antiquitate proferenda & illustranda laboris aliquid impenderent, quique vestrarum Rerumpubl. Scriptores, diutius quàm par erat à tineis corrosos, perennes reddere studuissent: nihil dubitans, multos ex ordine vestro Latinæ Linguæ usu instructos, hosce, si non summa, attamen haud aspernandæ classis auctores, attentiùs quàm exotericorum historias lecturos esse, deque rerum ab ipsis traditarum veritate omnium optimè judicare posse. πάντα γὰρ κρίνει καλῶς ὁ χρόνος. ἢ τοῦτον ἐπ' ἀγαθοῖς κρίνει.

Oro igitur, quod auctores hos attinet ut eos vestra clientela non indignos, & quasi è diuturno exilio reducti factos, pro vestra virtute atque prudentia complectamini. Qui hominum cœtibus agendo magnopere prosunt, hos meritò colimus: at & iis etiam nihil officij & amoris debemus, qui ut lucubrando atque scribendo perpetuò prodesse possint, adnituntur. Siquidem sæpe dubitatum video, utrum eo beneficio, quod per negotia agendo atque egregia multa navando comparatur, an eo quod per otium contemplando atque scribendo præstatur, amplius prodesse queamus. Me vero quod attinet, quanta possum observantia à vestra amplitudine contendo, ut hocce consilium meum, quo vos librorum istorum tutores publico testimonio constituere volui, simulque laborem meum, in iis proferendis & lima anagnostica poliendis insumptum, æqui bonique consulere dignemini. Deum Opt. & Max. precor, ut vestris Rebuspublicis benedicat, & ornamenta vobis benignè concessa, clementer adaugeat atque conservet. Basileæ Helvetiorum die S. Thomæ Apostoli, anno virginei partus M.D.XXCIV.

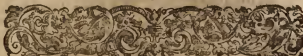
IN FASTOS COLMARIENSES

[illegible]

ETUS est illud & omnium ætatum assensu comprobatum: Dies diem docet. Vt enim id in omnibus vitæ humanæ partibus suo modo quotidiana experientia satis comprobat: ita in eo quoque Respub. literaria verum esse comperit, quod vel indies novi ingeniorum fœtus eduntur: vel editi quidem & elaborati quondam, sed temporum iniuria, aut hominum imperitia invidiave tenebris oppressi, in lucem tandem ac vitæ theatrum producuntur. Cœpti erant hi Colmariensium fasti ante trecentos penè annos, à diligenti quodam monacho ordinis Prædicatorum, ejusdem Vrbis, operæpretium ducente, memoriam rerum, quæ vel in ea Vrbe vel circa illo ævo contigissent, inter efflorescentis suæ domus homines conservare, quas illiterati suis studiis & occupationibus intenti, negligere, ac temporum progressu oblivioni mandare solerent. Eos deinde cum sua [illegible] fastos (quod ex ipso exemplari haud obscurè animadverti potuit) alij ejusdem instituti & collegij socij locupletavere, qui tamen suis quibusdam latebris occultati, in paucorum manus hactenus devenerunt. Allatus est is mihi liber, edita Basiliensi historia, ab amico, qui eum Dn. Nicolai Brieferi Iurisconsulti, & S. Petri Basiliensis Decani, viri antiquitatis Germanicæ peritissimi, & in conquirendis huius generis Scriptoribus industrij & solertis, fuisse testabatur. Quem cùm percurrissem, evidenter apparuit, eodem etiam Ioannem Stumpfium, in operoso illo rerum Helveticarum volumine contexendo, ante XL. annos usum esse: nec dubium, hunc illi à Briefero, ut & alia multa, communicatum fuisse. Etsi igitur prioris partis, Annalibus nempe, minimi momenti res, nec ullo delectationis aut utilitatis fructu commendabiles, hinc inde aspersæ fuerint, utpote quando pluisset, quando trajectiones visæ, quando porci Colmarienses sub alcum lantassent, & similia: tamen cùm de oppidorum, castrorum ac cœnobiorum in circumvicina regione ortu & incrementis, aliisque eo seculo apud Alsatas gestis, scitu non indigna & utilia, complectantur, haud aspernandos esse duxi: præsertim cum & Stumpfio usui esse potuerint, eosque in probatissimorum auctorum elencho, loco non indignos iudicârit. Humilibus itaque & frivolis istis rebus, quæ fastidium parere poterant, resectis, cæteris omnibus, etiam iis quæ vel levis tantum pretij esse videbantur, retentis, librum in hocce Scriptorum choro comparere volui: quod æquos & candidos omnes boni consulturos esse, confido.

CHRO-

CHRONICI DOMINICANORUM COLMARIENSIUM,

Continens Annales variarum rerum, quæ decimo tertio post [illegible] seculo, apud Alsatas maximè contingere.

Anno Domini M. CC. XI.

Otho Imperator per totam Alemanniam excommunicatur.

M.CC.XII.

Passagium extitit puerorum.
Ordines Teutonicorum, Minorum & Prædicatorum oriuntur.

M.CC.XIII.

Regina Ungariæ occisa à Comite recitatur.
Lutoldus Episcopus Basiliensis obijt.

M.CC.XIV.

Fridericus Rex venit ad partes Alemanniæ.

M.CC.XV.

Hæretici comburuntur.
Waltherus electus Basiliensis deponitur ab honore.

M.CC.XVI.

Innocentius Papa obijt.
Otho Imperator obijt.
Ordo Prædicatorum confirmatur. *Prædicatorum ordo.*

M.CC.XVII.

Facta est expeditio transmarina à Rege Ungariæ & Duce Austriæ.

M.CC.XVIII.

Dux Zeringiæ Bertoldus obijt.
Rex Rudolfus nascitur, Calendis Maij. *Rudolfi Habspurgii natalis.*

M.CC.XIX.

Fridericus Rex pro Imperiali benedictione proficiscitur Romam.
Dux Lotaringiæ cum exercitu Alsatiam ingreditur.

M.CC.XX.

Circa hunc annum destruxit miles, Curto nomine, turrim capellæ, quæ est in Ongersheim, & ædificavit castrum ex ea. Eodem anno phreneticus factus est. *Ungersheim Alsatiæ superioris.*
Henricus filius Friderici Imperatoris in Regem Romanorum declaratur.

M.CC.XXI.

Fulco abbas Morbacensis obijt.
Tartari Ungariam vastaverunt. Beatus Dominicus obijt.

M.CC.XXIII.

Henricus Episcopus Argentinensis obijt. Orta est pestilentia pecorum.
Ecclipsis Lunæ apparuit.

M.CC.XXVI.

Ludovicus Rex Franciæ obijt.
Fundata est sancta Trinitas in Argentina.

M.CC.XXVII.

Bertoldus Episcopus Argentinensis Berinstein obtinuit.
Ludovicus Comes Turingiæ iter transmarinum arripuit.

M.CC.XXVIII.

Blaodelnhei auf der Hart. Bertoldus Episcopus Argentinensis in Blaodelnheim homines Imper. devicit.
Messis terminata fuit ante festum S. Joannis Baptistæ.

M.CC.XXIX.

In Argentina Guldin crematur hæreticus. Fuit is unus de ditioribus & potentioribus civibus Argentinensis civitatis.
Conradus de Marburck prædicat.

M.CC.XXXI.

Ludovicus Dux Bavariæ interficitur. Facta est persequutio hæreticorum.

M.CC.XXXII.

S. Wilhelmus miraculis claruit.
Inchoatum est claustrum sororum in Columbaria.
Tantus fuit æstus, quòd per Julium & Augustum ova in sabulo coquerentur.

M.CC.XXXIII.

S. Elisabeta claruit. Episcopus Curiensis occiditur.
Conradus de Marburck occiditur. Translatus S. Dominicus.

M.CC.XXXIV.

Comes in Pfirt occisus. Fridericus Comes Phirretarum, à filio suo, dicto Grimmel/occiditur.
Hyems frigida vineas extirpavit.
Translatæ sunt sorores ad Basileam, & obtinuerunt ordinem sororum de Columbaria.

M.CC.XXXV.

Henricus Rex accepit pueros à civitatibus.
Fridericus Imp. venit Columbariam, in multitudine camelorum.

M.CC.XXXVI.

Vini abundantia fuit, & quartale pro denario dabatur, quod brevi post vix XVI. denariis poterat comparari.

M.CC.XXXVII.

Fridericus Imperator Cunradum filium suum in Regem Teutoniæ coronavit.
Gregorius IX. excommunicavit Fridericum, in cœna Domini.

M.CC.XXXVIII.

Henricus de Thun Episcopus Basiliensis obijt.
Coloniensis Episcopus obijt: & electus est frater Comitis de Hohenstraten.
Auctor de seipso. Intravi ordinem Prædicatorum, natus anno M.CC.XXI.

M.CC.XXXIX.

Terræmotus factus est mense Septembri.

M.CC.XL.

Tartari Ungariam devastant tribus annis.

M.CC.XLI.

Ecclipsis Solis accidit, Nonis Octobris.
Gregorius Papa obijt, & vacavit sedes per triennium.

M.CC.XLII.

Destructum est castellum Bruccom.

M.CC.XLIII.

Comes Rudolfus de Habispurch miles efficitur.

M.CC.XLIV.

Innocentius Papa obijt apud Lugdunum. Bertoldus Episcopus Argentin. obijt.

M.CC.XLVI.

Henricus Lantgravius Turingiæ in Regem eligitur Romanorum.
Pugna fuit in Francfurt, die Osualdi: Conradus Rex Teutoniæ victus ab Episcopis.
Pugna fuit apud Veltchilchi prope Colmariam.

M.CC.XLVII.

Henricus Rex obijt. Fridericus Dux Austriæ occiditur.

Fratres

Fratres Prædicatores de Turego expelluntur tribus annis.

M.CC.XLVIII.

Parmenſes obſeſſi liberantur.

Sorores de Klingental obtinuerunt ordinem.

Rubeacenſes Colmarienſes vicerunt, & ceperunt multos ex eis.

M.CC.XLIX.

Lutoldus Baſil. Epiſcopus obijt, Bertoldus ſuccedit. Nicolaus de Tiinsheim obijt. *Lutoldus de Neufchaſtel Epiſcopus Baſil.*

M.CC.L.

Fridericus depoſitus Imperator obijt.

Cunradus filius Friderici, ſanctam Crucem oppidum deſtruxit.

M.CC.LI.

Multitudo Paſtorum in Francia congregatur.

Frater Hugo Cardinalis, Legatus, cantavit primam Miſſam in area Prædicatorum in Argentina.

M.CC.LII.

Occiſus eſt ſanctus frater Petrus ordinis Prædicatorum apud Mediolanum

Dominæ de S Joanne * ſub-tilia, Colmariam ſe tranſtulerunt. Viſi ſunt tres Soles. *Vnderlinden cœnobium.*

M.CC.LIII.

Canonizatus eſt S. Petrus.

In altichilchin inventæ ſunt duæ calvariæ habentes ſpiſſitudinem duorum digitorum.

Sorores ordinis Prædicatorum de Hüſeren apud Phaphinetum, receſſerunt, quæ modò Klingentalenſes dicuntur. *Huſeren prope Pfaffenheim Alſatia.*

Innocentius Papa moritur. Sol videbatur ſciſſus.

M.CC.LIV.

Rex Cunradus, filius Friderici Imp. obijt: Wilhelmus de Holandia ſuccedit.

Ludovicus Rex Franciæ redijt de partibus tranſmarinis.

M.CC.LV.

Frater Bertoldus de ordine Minorum ſolenniter prædicat.

Innocentius Papa obijt, Alexander ſuccedit.

Deſtructum eſt caſtrum apud S. Amarinum.

Ædificatum eſt caſtrum in valle S. Amarini, ab abbate Theobaldo Morbacenſi. Deſtructum autem fuit anno 1268. *S. Amarinus inter montana Voſago.*

M.CC.LVI.

Wilhelmus Rex morte miſerabili interijt, interfectus à Friſonibus.

Fames erat. Dux Bavariæ uxorem ſuam interfecit.

Wilihelmus librum contra Prædicatores ſcripſit, & omnes religioſos. A Papa damnatur, & igni traditur in die Franciſci.

M.CC.LVII.

Richardus frater Regis Angliæ donis regnum obtinuit Romanorum.

In Brusbach monte Briſgaudiæ inveniebatur argentum in magna quantitate.

M.CC.LVIII.

Combuſtum eſt monaſterium Baſilienſe, & magna pars civitatis, in vigilia Martini. *Summum templum Baſil.*

Rex Franciæ vincitur à paganis.

M.CC.LIX.

Virtuoſus Dominus Waltherus de Hotburch fuit fraudulenter à ſuis conſanguineis interfectus, in feſto S. Jacobi in meſſibus. *Waltherus Horburgi Dominus*

Translatæ ſunt ſorores de Hüſeren in Wetrahe vallem, quæ poſtea Elinginteldi cebatur: eò quòd Dominus de Elingin ſororibus fratrum Prædicatorum in remedium animæ ſuæ liberè contuliſſet. *proximè Colmariam.*

M.CC.LX.

Interfecerunt Judæi in Wiſſenburg puerum.

Dedicata eſt Eccleſia fratrum Prædicatorum in Argentina.

Henricus Episcopus Argentinensis obijt.

Mulier peperit quatuor pueros in Ratsamhusen.

Civitas Rubeacum exusta est.

M. CC. LXI.

Flagellatores Teutoniam transiverunt.

Ossa Gigantea. Inventa fuerunt ossa, quæ videbantur hominum, prope castrum Hertin / prope Basileam, magnitudinem & longitudinem nostram triginta pedum excedentia.

Fui Parisius. Fundamentum Chori nostri.

M.CC.LXII.

De Argentina fuerunt multi milites interfecti.

Joannes Rosselman. Joannes Sculretus in Columbaria cum multis Nobilibus interfectus.

Expugnatum fuit castrum in Milt...

Alsa ibidem congelata & caristia frumenti.

M.CC.LXIII.

Canonici Lutenbacenses castrum sibi vicinum per violentiam destruxerunt.

D. Waltherus de Geroltsecke Episcopus Argentinensis obijt.

M.CC.LXIV.

Cometa. Cometa apparuit in oriente, quadraginta diebus, circa Cal. Augusti, duabus horis ante ortum Solis. Fuit principio magnus & clarus, comam habens longam & latam, quæ de die in diem cœpit deficere, Soli adjungi, & ad nihilum devenire.

M.CC.LXV.

Castrum & Castellum Burcdorf, quidam ex civibus tradiderunt Comiti de Habspurch.

Aqua quæ fluit per civitatem Basiliensem & dicitur Birsich / inundavit, & plurima devastavit.

Mappam mundi descripsi in pelles duodecim pergameni.

M.CC.LXVI.

Claustrum & Villam Luceriam ventus sive turbo pro magna parte destruxit, & pinnam templi in terram à longè deportavit.

Achilles von Altschwveiler. Frater Achilles quondam Prior, prædicator generalis, incœpit crucem ad transmarinas partes prædicare.

Scalarij & monachi milites, curiam habuerunt Basileæ.

M.CC.LXVII.

Conr. VVernherus de Hasstatt. Conradus Wernherus de Hadstat ordinem Teutonicorum ingressus. Cujus receptioni multi Nobiles ex Alsatia interfuerunt, in castro Bircheim.

Ex Alsatia plus quàm quingenti peregrinati sunt in Quadragesima ad partes transmarinas.

Eclipsis Solis, vigilia Urbani, prædicta à fratre Godfrido Astronomo ordinis Prædicatorum in Vormatia.

Orta est stella in ortu Solis, pulchra & magna, prope Lunam, ea existente decima octava, in mense Julij XVIII. quæ magno impetu progressa de Luna versus Orientem ad medietatem hemisphærij, relinquens post se comam sive nubem albam, vel nubem incensam, & minorem sequentem, quæ pariter esse desierunt. Annus bonus & in omnibus abundans.

M.CC.LXVIII.

Hertenberg prope Herteim Episcopus Basiliensis expugnavit Hertenberch & Madolsheim / quæ tunc erant Comitis Rudolfi.

** die 10. Maij.* Fusio Urania, * festo Gordiani & Epimachi, cecidit Risina magna prope villam Ar...rf / & secum duxit lapidem, qui habebat duodecim pedes in latitudine, & tredecim in longitudine, quæ Ecclesiam & multos penè homines deleverat cum prædicante. Septem autem vaccas & arbores multas devastavit.

Circa Columbariam non pluit duodecim septimanis, videlicet, à festo Mathiæ usq; ad festum Septem fratrum, fuitque calor maximus.

Rhenus crevit adeò quòd omnes pontes destruxit.

M.CC.

M.CC.LXIX.

Comes Rodolphus de Habiſpurch & cives Columbarienſes, expugnârunt caſtrum Richenſtein/& ceperunt duos Dominos caſtri, dictos Geſellin. Fecit & in Argentina milites plures. *Reichenſtein in Alſatia prope Reichenvveier.*

Epiſcopus Baſilienſis emit à Comite Gotfrido cognato ſuo, pro CCLX marcis caſtrum Biedertan.

Ecleſia ſororum de ſancto Joanne in Columbaria, conſecratur.

M.CC.LXX.

In Than fœtus fuit pulliculus quatuor pedes habens, ex ovo gallinæ.

Per Baſileam tranſivit quidam Stochilinus, qui dicebat ſe eſſe Conradinum, filium Regis Conradi, quem Carolus frater Regis Franciæ cum tribus nobilibus fecit decollari.

Comes Phitretarum cepit fratrem ſuum, nomine Grevelinum, & Procuratorem ſuum Luzardum de Senhen/& extorſit ab eis magnam pecuniam.

Comes Rudolphus de Habſpurc & Abbas S. Galli exercitum magnum congregantes, venerunt in Seckingen/ut civitatem Baſilienſem tribus diebus obſiderent, ſed minimè potuerunt.

Domina Comitis Gotfridi, feſto Margaretæ, filium peperit.

Ecclipſes Lunæ in crepuſculo, ſecunda feria poſt Palmarum, & Kal. Auguſti.

Rex Franciæ cum filio cruce ſignati, imperfecto opere in Tunis pariter perierunt.

Caput S. Pantali Epiſcopi Baſilienſis, qui cum S. Urſula & ſodalibus Coloniæ fuit decollatus, à viro provido atque diſcreto abbate ..... in Baſileam delatum, ab Henrico Epiſcopo Baſilienſi receptum eſt cum magna reverentia. *Gotfridus Comes de Habſpurch Dominus in Lauffenberg. Caput S. Pantali.*

Tranſlati ſunt ad fratres Friburgenſes de Baſilienſibus. *Dominicani Friburgum.*

Viri duo religioſi Arnaldus & Tiermarus in ruffis cappis venerunt in Sueviam, & quædam contra fidem catholicam diſſerebant.

M.CC.LXXI.

Epiſcopus Argentinenſis & Baſil. Henricus Mülhuſen obſederunt ſex diebus, circa feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli. Et frumentum quod vendebatur in principio obſidionis 30. ſolidis, dabatur circa finem 30. denariis, vel 17. voluntariè. *Mulhuſium.*

Dominus Henricus Epiſcopus Baſilienſis emit à Comite Phitretarum Ulrico & filio ejus Comitatum Phitretarum pro mille marcis, & ab eo in feodum receperunt. *Comitatus Phitretarũ feodum ab Epiſcopo Baſil.*

Lupi in Biſ· olz plures pueros comederunt.

Fratres S. Auguſtini in Gebwilre valle, in qua ante paucos annos civitas inchoata fuerat, ſuum Capitulum celebraverunt. *Gebvviler oppidum ditionis Morbacenſis.*

Comes Rud. de Habſpurc poſuit exactionem ſuper homines ſuos advocatitios & accepit ab eis XX. mille quartalia frumenti.

Milites Stelliferi expulſi de Baſilea hinc inde vagabantur.

Gregorius duodecimus electus in feſto Ægidij.

Comes Gotfridus de Laufenberck obijt.

Comes de Frooberck obijt.

Comes Rudolfus combuſſit monaſterium Grandis vallis, & plures villas.

De Richen ruſtici interfecerunt nobilem virum Wernherum militem Baſilienſem, dictum de Argentina. *VVernherus de Argentina miles.*

Dominus Epiſcopus Baſilienſis dedit caſtrum ..... cum quadraginta marcarum redditibus pro caſtro Tüffenſtein/Domino de Tüffenſtein. *Tuffenſtein caſtrum.*

Mures frumenta devaſtant: cariſtia magna.

M.CC.LXXII.

Tempus nebuloſum à XV. Calendas Septembris uſque Hilarij: rarò apparuerunt Sol vel Luna. Aura temperata.

Comes Rudolfus de Habſpurc caſtrum Tüffenſtein obſedit, & funditùs deſtruxit.

Caſtrum Werra reædificatur, contra voluntatem ſororum de Clingental/ab Epiſcopo Baſilienſi Henrico. *VVerra caſtrum Hercynia ſylva.*

Johannes miles de Lanſere à ſervis ſuis occiditur.

In Wadwir & vicinis villis lupi plus quàm XL. pueros comederunt.

In caſtro Wolfach gallina quotidie penè duo ova poſuit, cum duobus vitellis.

Comes Rudolfus de Habſpurc cum exercitu veniens prope Friburgum, poſt feſtum *Bellum inter R. Habſpurgium & Epiſcopum Baſil.*

festum S. Margaretæ homines & messes oimis graviter devastavit. Volens autem cives de Nuwenburck lædere, non potuit: quòd Dominus Basiliensis affuit eis præsidio festinanter.

Post plures dies Episcopus Rhenum transiens, Comiti Rudolfo plures villas devastavit, plures etiam igne cremavit: cœmiterium Richis'heim prorsus delevit.

Comes Rudolfus congregato exercitu venit prope Basileam, villam ibidem succendit, & prædam Seconium deduxit. Basilienses ipsum insequuti, ipsi nocere minime poterant vel audebant.

Seconium opp. ad Rhenum conflagrat. Die octava Laurentij ortus est ignis in domo quadam & totum Seconium præter Ecclesiam S. Petri, & domos vicinas quatuor, penitus concremavit. Ipso autem die venit Episcopus Basiliensis cum suis, oppidum expugnavit, & omnia quæ in eo reperit, demolitus est.

Castrum Ochmarsheim cives Nuvvenburgenses igne penitus deleverunt.

Sitzenkilch Claustrum Sickilchen exercitus Comitis Rudolfi igne supposito destruxit.

Gutnovv cænob. mulierum iuxta Neoburgum Brisgoiæ. Claustrum Gutnowe Comes Henricus, frater Comitis Friburgensis pro ablutione reddituum suorum penitus devastavit.

Porta crucis, nunc S. Ioannis. Suburbium Basiliense prope portam crucis, Comes Rudolfus insequente nocte Bartolomeum per flammam devoravit.

Frigus fuit magnum tribus septimanis, & præcipuè tribus diebus ante nativitatem Domini. Congelabatur enim Sacramentum Dominici sanguinis ante elevationem Eucharistiæ. Fons congelatus in Sultamatin, & puteus in Rubiaca. Frigus autem in nativitate Domini solvebatur.

M.CC.LXXIII.

Vigilia Silvestri, rusticus quidam, Lupus nomine & re, tradidit castrum Werra Comiti Rudolfo, & captus fuit in eo Dominus de Rôtelheim clericus, filius sororis Episcopi Basiliensis, & alij multi.

Homines abbatis S. Galli acceperunt Comitem Rudolfum in advocatum.

Obijt Episcopus Curiensis, quondam frater ordinis Prædicatorum.

Bußesheim contra Brisacum. Episcopus Basiliensis ædificavit castrum in Büßesheim / & castrum..... Marschalcus interficitur.

Circa festum S. Dominici fratres Prædicatores perfecerunt suum campanile.

Basilea obsessa. Comes Rudolfus de Habspurc obsedit Basileam tribus diebus cum potentia magna, circa festum S. Margaretæ.

Vallis S. Gregorij à Comite Rudolfo devastatur.

In vigilia S. Laurentij deprædatus est Comes Rudolfus villam Clingin, & castrum penè ceperat, & equitavit cum exercitu prope Basileam, & cives non audebant prohibere eum.

In festo S. Mauritij factæ sunt treugæ, usque ad festum S. Galli, inter Basiliensem Episcopum, & Comitem Rud. de Habspurc.

Comes Rudolfus de Habspurc in Regem eligitur Romanorum.

Milites Stelliferi intraverunt Basileam.

Exercitus Comitis Rudolfi, quo Basileam obsidere voluerat, redit ad sua. Episcopus Basiliensis congregationem suam, qua obsidionem prohibere voluit, dimisit.

Sopita est controversia inter Prædicatores & Minores, propter hæresim quæ orta fuit in Rhetia prope Augustam.

Tempus vindemiarum fuit siccum & amœnum: parum vini crevit, quòd vineæ circa nativitatem Domini frigore perierant.

M.CC.LXXIV.

Rudolfus Basileæ honorificè receptus. Rudolfus Rex Romanorum venit Basileam, Sabbato ad Vesperas, in octava Epiphaniæ, scilicet Idibus Januarij, G. litera Dominicali. Receptus est ab Episcopo Basiliensi, præsentibus fratribus Prædicatoribus XLII. fratribus Minoribus XXXVI. saccatis XII. & fratribus beatæ Mariæ virginis VIII. totaque multitudine civitatis, virorum pariter atque mulierum. Venit etiam Rex cum centum militibus & multis aliis, introduxit Stelliferos, cum magna gloria & honore.

Zafusenses se mutuò necaverunt.

Filiæ

Filiæ quatuor Rudolfi, feſto Purificationis, miſſam audiverunt in Presbytorio fratrum Prædicatorum, & candelas maximas obtulerunt.

Hyems calida fuit valde.

Epiſcopus Conſtantienſis obiit in quadrageſima.

In cœna Domini natus puer prope Lauffinberck habens manus & pedes anſeris, & caput monſtroſum per omnia.

Dominabus de S. Marco furatæ fuerunt reliquiæ à quodam monacho.

Decimo Calendas aprilis fuit Paſcha Judæorum.

In clauſtro Interlacenſi exoculatus fuit quidam canonicus, à tribus converſis, *Hinderlappen in Helvetia.*

Juvenis quidam, quòd virginem vi cognovit, vivus ſepelitur in Columbaria.

Anniverſarium Domini Nicolai de Ettinsheim. XV. Calend. Junij tranſlata fuerunt oſſa ejus de clauſtro Iſtein/ad fratres Prædicatores, & ibidem in cœmiterio Baſileæ ſolenniter tumulata.

Baſileam venit equus venalis duorum annorum, qui altitudine viros non paucos ſuperabat. Æſtimabatur CC. marcis: venditus eſſet C. marcis.

Ceræ & mellis copia.

Sorores in Eningental vendiderunt Regi Rudolpho, quod Dominus de Ellngln in Wetra dederat ad emendum.

Item feſto S. Margaretæ Comes Ludovicus de Frebnrck/ dedit omnia caſtra ſua Regi Rudolfo, tali conditione, quòd pro eo reſtitueret univerſis. *Lud. Comes Froburgenſis cedit bonis.*

In octava S. Laurentij, G. litera dominicali, Luna duodecima, tranſlatæ ſunt duodecim ſorores de Engental & cœperunt ædificare dormitorium cum lapidibus, magnum & pulchrum prope Rhenum Baſileæ, & intra XIII. ſeptimanas, hoc eſt feſto Martini tectum ejus vidimus conſummatum. *Primordia cœnobij Clingental Baſileæ.*

Rex Rudolfus fecit novam monetam, imprimens numiſma Regis coronati.

Henricus Epiſcopus Baſilienſis obijt, octava nativitatis Mariæ.

Feſto S. Martini cœpit vindemia.

Epiſcopus Argentinenſis præcepit advocato in Rubiaca, ut confiſcaret res Eccleſiæ Marbacenſis, & ſolveret debita, quòd Abbas & Canonici in ſolutione debitorum non poterant concordare.

Filia Regis Rudolphi, Duciſſa Bavariæ, peperit filium, circa quartum Nonas Octobris.

In Epiſcopatu Baſilienſi, in valle Suſinga, quæ eſt prope Monaſterium, reperiuntur capitonea ſine viſcoſitate: & conjunguntur quatuor Epiſcopatus ibidem.

M. CC. LXXV.

Infra octavam nativitatis Domini, convenerunt Dux de Teck/Cancellarius Regis Rudolfi, Archidiaconus Baſilienſis, electus Epiſcopus, & plures alij in Baſilea, præparantes iter ad Pontificem Romanum, Gregorium Papam, ut Rex in Imperatorem conſecretur. *Cæſaris ad Papam legatio.*

Domus in Altkilch cecidit, & decem homines interfecit.

Comes Ulricus de Phitreto obiit, vigilia Purificationis. *Vlricus Comes in Pfirt.*

Infra Dominicam Paſchæ venit legatus Baſileam.

Penuria frumenti fuit Baſileæ. Quartale frumenti decem ſolidis vendebatur.

Prior Prædicatorum Baſilienſium, feſto crucis inventæ, crucem ad tranſmarinas partes prædicavit.

Rudolfus Rex in feſto Pentecoſtes in Wirceburck curiam celebravit: Regem Bohemiæ ſecundariò citavit. *Conventus Imperij Herbipoli.*

Feſto Petri & Pauli Rhenus pontem Baſilienſem deſtruxit, ſubmerſis plus minus centum hominibus.

Tertio Nonas Auguſti, ventus validiſſimus, qui vineas & arbores devaſtavit, ramos ad tria milliaria, puerum cum cunabulo in villa Herchein deportavit.

Rudolfus Rex Friburgum obſedit, octavo Calend. Septembris.

Pridie Nonas Maij, venit Baſileam Presbyter Cardinalis de Capua, receptus à Rege & Epiſcopo Legato Lombardiæ, à clero & totius civitatis populo. *Cardinalis Capuanus Baſileæ.*

Pridie

Pontificis & Cæsaris congressus Lausannæ.

Pridie Nonas Octobris, Gregorius Papa venit Lausannam. Rex Rudolfus venit ad eum festo Lucæ, cum Regina & penè cum liberis suis universis. Rex accepit crucem & Regina, & Comes Phitretensis, & Comitissa, & penè nobiles qui ad curiam Papæ pervenerant universi. Rex plus quàm DCCCC. marcas expenderat in vestes pretiosas. Papa Regi consuluerat, ut Romam, ad festum Pentecostes, cum duobus millibus militum veniret, ut eum in Imperatorem Romanorum solenniter coronaret.

Henricus de Isna Franciscanus, Episcopus Basil.

Papa fratrem Henricum ordinis Minorum in Episcopum Basiliensem constituit & consecravit Lausannæ. Eundem legatum Teutoniæ super congreganda decima clericorum constituit, & ut XII. millia marcarum Regi Rudolfo daret, postquam montana transiret. Cruce signatis Papa dixit, ut post duos menses à festo Purificationis pariter transfretarent.

Fratres Minores quendam Abbatem Cisterciensem incarceraverunt, pœnisque maximis afflixerunt. Cistertienses Capitulo generali contra statuerunt, ne ullus Minorum recipiatur hospitio in claustris vel grangiis suis, nec Missa vel prædicatio eorum audiatur.

Sultzbach Alsatia.

Castellum Sulsbach in valle Gregorij, muris & fossato cingitur, festo S. Lucæ.

Henricus Episcopus Basiliensis venit Basileam, festo Dionysij, à Papa Gregorio confirmatus, prandium fecit in domo Prædicatorum. Episcopus primam suam Missam celebravit & synodum.

Supplicium falsarii

Falsarius monetæ coctus in caldario Columbariæ.

M. CC. LXXVI.

Cuntzo Textor de Senhen vixit annis CX. obiit M.CC.LXXVII.

Dux Lotharingiæ victus à Comite Gemini pontis: utrumque ceciderunt multi & equi & homines.

Milites Regis Rudolphi adversariorum multos ceperunt, plurimos occiderunt in Lombardia prope Mediolanum. Ex captivis plures decapitati, ignorantibus stipendiariis: dolentes ob hoc, diutius ibidem manere noluerunt.

Augustinenses Basileæ ædificant.

Fratres sancti Augustini de Mülhusen se transtulerunt ad Basileam.

Destructa fuit domus S. Augustini in Nüwenburc à populo, Rege minime prohibente.

Gregorius Papa XII. obijt, infra octavas Epiphaniæ.

Innocentius Papa.

Frater Petrus de Tarantasio, Ordinis Prædicatorum, Archiepiscopus Lugdunensis, in Papam eligitur, Innocentius dictus.

Carolus, Rudolfi F. nascitur.

Regina Regis Rudolphi filium peperit elegantem in Reinfelden, festo Valentini: hic breve tempus vixit.

In Turego lupa domestica peperit duos lupos rufos, duos veltres albos, & tres catulos maculosos generum diversorum.

In Olspere Ordinis Cistercienesis soror extitit, quæ sine potu undecim annis permansit.

In Sultz prope Rubeacum decoctus fuit monetarius, servus Domini Joannis de Jungholtz.

In Lautenberck gallus magnus ex Italia, sub cujus ventre gallina transibat.

Rex obsedit Dominum de Fleckenstein, pro eo quòd ceperat Episcupum Spirensem, pro pecunia quam pro adjutorio promiserat. Dominus de Fleckenstein se & sua in Regis tradidit potestatem.

Obitus filii Regis.

Carolus Rudolfi Regis filius, natus festo Valentini, hoc anno. Sepultus in medio chori majoris Ecclesiæ Basiliensis; & interfuerunt exequiis ejus omnes religiosi & clerici, minores pariterque majores, milites universi, & ex civibus honestiores multi: mulieres multæ & Regina cum pluribus dominabus. Fuit & feretrum coopertum nobili Baldico, quod Ecclesiæ reliquerunt.

Frater Emundus, quondam Provincialis Teutoniæ Prædicatorum, à Rege Rudolfo mittitur ad Curiam, ad occulta negotia pertractanda.

Porcus spinosus, forte herinaceus

Regina fecit adduci in hortum Prædicatorum in Basilea porcum spinosum, ut viderent in eo Dei mirabilem creaturam.

Pridie Calendas Junij, Comes Theobaldus de Phitreto fecit curiam magnam,

cui

cui interfuit Rex & Regina, Dux Lotaringiæ, & milites multi.

VII. Nonas Junij prædicavit frater Eberhardus, Ordinis Prædicatorum in Basilea, & receperunt ab eo ad partes transmarinas multi crucem Domini gloriosam.

In Rotwilre soror inclusa tres pueros uno die peperit, & quarto die quartum puerum prioribus addebat. *Fœcunda monialis.*

Rex Rudolphus ad Capitulum Prædicatorum Pisis celebratum, misit XXX. marcas.

Minores Basileæ capitulum celebrabant, & Regina X. marcas eis pro servitio ministravit.

Quarto Nonas Augusti visa sunt de dormitorio Prædicatorum lumina multa, per modum pugnantium discurrentia.

In festo Dominici præparavit Rudolfus Rex expeditionem suam contra Regem Bohemorum.

Fraga, quæ Hindber vocantur, & botros comedi in assumptione beatæ Virginis, & eodem die fructum & flores plures arbores habuerunt.

In castro Reginsperg crystallum vidi, quem levare poteram cum labore.

Adrianus Papa moritur: Joannes Papa eligitur.

Nono Calendas Octobris, obijt advocatissa Alsatiæ, filia Comitis Phirretarum, in castro Pfirreberg / uxor Conradi Wernheri; sepulta in cœmiterio S. Joannis sub tilia in Columbaria. *Advocatissa Alsatiæ.*

XV. Calend. Octob. Episcopus Basiliensis venit infirmus de curia Romana, & de familia sua novem perierunt.

Episcopus Basiliensis visitavit canonicos sancti Leonhardi, de regula sancti Augustini, & unum ex eis caussa correctionis misit ad monasterium Interlacense, secundum ad monasterium Parisiense, tertium verò Bellen, quartum misit Argentinam ad sanctum Arbogastum. Præposito verò nomen mutavit, & Priorem nominavit, & ei Procuratorem adjunxit, sine cujus licentia vel scitu de rebus monasterij nihil poterat ordinare. *Reformatur cœnobium Leonhardinum Basileæ.*

In vigilia S. Clementis, infra matutinas Prædicatorum Basileæ, fuit Ecclipsis Lunæ, quam frater juvenis ejusdem Ordinis prædixit, & fratribus ostendit.

Crastino S. Catharinæ, facta est compositio inter Regem Bohemiæ & Regem Rom.

In Rinfelden Rhenus opertus extitit glacie, & via patuit cuilibet transeunti. Frigus solutum fuit festo Hilarij.

Nativitas Domini feria sexta fuit. Episcopus Basiliensis cum familia carnes comedit: qui carnes comedere nolebant, habebant pisces magnos.

M.CC.LXXVII.

Regina Teutoniæ tempore Quadragesimæ pluribus diebus cum sex tantum dominabus in claustro Clingental morabatur.

Prope Basileam foditur argentum, & ferrum, & plumbum, & aurum invenitur in aquis.

In montibus vallis Werræ frequentaverunt Ecclesias in circulis, propter nives, die annunciationis Mariæ.

Post Pascha Regina de Rinfelden proficiscens venit Constantiam, inde Bavariam. Sequebatur autem ipsam Henricus Episcopus Basil. circa ascensionem Domini cum equis LXX. *Regina Rom. in Austriam abit.*

In Gowenstein cornua duo cervi longitudine trium pedum, ex quibus XVI. cornua processerunt.

In Urania nigromanticus quidam cum quibusdam rusticis voluit artem suam exercere pro pecunia. Interim grando vallem maximis lapidibus impetebat. Unde armata manu montes ascenderunt, & ipsum cum discipulis suis ter violenter de propriis finibus ejecerunt. *Pseudomagus.*

Comes Eberhardus civitatem Friburg in Dechtland dedit Regi Rudolfo pro tribus millibus marcis: pro qua Comes Sabaudiæ IX. millia dedisset, si Rudolfus Rex vendere sibi promisisset. *Friburgum Nuithonum à Rudolfo emptum.*

In villa Cella puella octavo anno ætatis suæ puerum peperit.

In Nellwilre / castro prope Sultz / inventa est calvaria serpentis magni, & lingua ejus vulgò Natterzunge: datur Regi Rudolfo pro clenodio: cujus vis toxicum prodere.

Regina Teutoniæ in Vienna recipitur.

In Austria Rex Rudolfus novam exactionem adinvenit, & à quolibet aratro quinque solidos postulavit.

Comitem de Hohinberck cognatum Regis Dominus Hagincck in Regis præsentia vulneravit.

Nova retia inventa prope Constantiam, per quæ pisces plurimi capiebantur.

Bellum Lotaringo illatum.

Episcopus Metensis & Argentinensis Ducem Lotaringiæ impugnant. Dux duodecim currus Episcopo Argentinensi abstulit: postea res composita est.

Episcopus Argentinensis de civibus in Sulz LXXX. marcas accipiebat, qui antecessoribus suis cum murmure vix LX. marcas solvebant.

Episcopus Coloniensis cum duodecim aliis conjurantes, impugnarunt Comitem de Gulch.

Annus in omnibus abundans, excepto lino. Quartale hordei tribus solidis: avenæ, octodecim denarijs: siligo, quatuor solidis: Triticum, sex solidis.

Viridarium S. Petri Basilean.

Canonici S. Petri Basil. aream, quæ sita est ex opposito monasterij S. Petri, plantationibus arborum repleverunt.

In Sulz quædam meretrices domesticæ à meretricibus sylvestribus baculis expulsæ.

Albertus Magnus lector Coloniæ.

Clericus vagus Basileæ serpentes capiebat, ad libitum eis utebatur, & mirabilia faciebat.

**Procurator i. Iudex. Joannes 21. Papa magus.*

In Senheim Henricus * procurator Hospitale pauperum inchoavit.

Joannes Papa Magus, in omnibus disciplinis instructus, religiosis infestus, contemnens decreta Concilij generalis, obijt hoc anno.

Nicolaus Papa electus est, dictus Cajetanus, diu discordantibus Cardinalibus.

M.CC.LXXVIII.

Episcopus Basiliensis & Advocatus Alsatiæ cum exercitu ad Regem Rudolfum in Austriam petrexerunt, in mense Julio.

Comes Iuliacensis occisus.

XVI. Calend. Aprilis, interfectus est Comes de Gulch / in civitate quæ dicitur Aquisgranum, cum duobus filiis, & CCC. militibus, & cum alia familia sua multa.

Rex Bohemiæ promisit, se pecuniam magnam Teutoniæ Principibus daturum, ut pro se contra Regem Rudolfum pro viribus pugnarent.

Contra Rudolfum arma ab Ottocaro sumpta.

Rex Bohemiæ X. millia militum congregavit, ut Regem Rudolfum de Austriæ finibus extirparet. Sed Domino dante Principes exercitus incœperunt fortiter discordare, & sic fuit eorum congregatio dissipata.

Dominus Papa excommunicavit omnes adversarios Regis Rudolfi, & ipsum Imperatorem publicè nominavit.

Cœnobium sub-silia.

Sorores de sancto Joanne, ordinis Prædicatorum muro se cinxerunt, cujus altitudo pedes XX. noscitur habuisse: & quercus ex qua sedes Ecclesiæ parabantur dominarum, in circumferentia pedes XXIV. comprehendit.

Cives civitatis quæ dicitur Aquisgranum, castrum quoddam cum hominibus ceperunt, ex quibus XV. gladiis occiderunt, reliquos verò carceri deputârunt.

Horburgenses Domini.

Domini de Horburc, filij sororis Comitis Phirretarum, cognato suo reconciliantur, & in Alsatiam revertuntur.

Obijt Comes de Werde.

Rusticus quidam de Villingen candens ferrum portavit nuda manu, sine corporis læsione.

Ottocarus Bohemus in prælio occumbit. Echirch in valle Leboriana Alsatia. Prædicatores Columbarii.

Rex Bohemiæ pugnavit cum Rege Romanorum prope Viennam & interfectus est, ipse & cum eo XIV. millia hominum, ut communiter dicebatur.

Interfectus est Dominus de Echerich, & Dominus de Apiaco.

Obijt Archiepiscopus Cantuariensis, Cardinalis, ordinis Prædicatorum.

Obijt frater Probus, Provincialis de ordine Minorum.

Dominus Papa factus est perpetuus senator Romanus: & Carolus cessit ei, & reliquit ei omnia quæ habuerat & spectabant ad Sedem.

Dominus de Gliers vallem Sergowe deprædatur, & tres nobiles interfecit.

Festo Simonis & Judæ intravit conventus fratrum ordinis Prædicatorum in Columbariam, in domum suam. Receptus fuit à Canonicis, à Dominis S. Joan. Baptistæ, & ab

& ab univerſitate civitatis laudabiliter & honeſtè.

Deſtructum fuit Zeringen noviter ædificatum, & turris prope Briſacum, & Colibere. *Zeringa proxime Friburgum Briſgoiæ.*

Mures fuerunt multæ & annus in omnibus abundans.

Comes Egino de Friburc, civibus de Offenburc equos viginti prope portam civitatis abſtulit. Cives autem perſequentes congreſſi ſunt cum eo, & ex utraque parte plures vulnera acceperunt.

Comes Phirretarum cepit Abbatem de Luxovio.

Epiſcopus Argentinenſis foſſato diviſit novum caſtrum ab antiquo, in villa Rubeacenſi. *Caſtrum Rubeaquenſe.*

Hyems calida fuit.

In Carinthia tanta fames extitit, ut homines carnes humanas comederent, & fame plurimi perirent.

M CC.LXXIX.

Hoc anno Dominus Sigfridus, dictus de Gundoltzheim venit de Domino Rudolfo Rege, qui tunc temporis extitit in Vienna, retulitque de eo proſpera cum fortuna.

Scultetus hic Sigfridus ædificavit caſtrum in Hohenac, in craſtino Purificationis, Rege Rudolfo permittente. Et tertia die fracta eſt Columbatienſium melior campanarum. *Hohenac caſtrum.*

Eodem tempore Papalis litera venit in Columbariam, in qua continebatur, quòd deberet perfidis Judæis, Prior provincialis Teutoniæ cum fratribus ſuis, fidem Catholicam fideliter prædicare.

Poſt Mathiæ venit advocatus Alſatiæ, Conradus Wernherus à Rege, qui tunc temporis morabatur in Vienna.

Eodem tempore dabatur in Columbaria ſiligo pro XVII. denariis, hordeum pro XVIII. denariis, avena pro XIX. den. frumentum pro XXX. denariis.

Dominus de Rapolizſtein caſtrum Hohenac & Minnewilet cognatis ſuis abſtulit fraudulenter, & in Columbariam transferebat.

Magiſter Rudigerus de Conſheim, præpoſitus Columbarienſis, vir divitiis & ſciolentia clarus, obijt, circa feſtum Gregorij Papæ.

XVIII. Cal. Maij vineæ & nuces perierunt frigore.

Longitudo hæc ſumpta LX. vicibus, facit ſpiſſitudinem arboris, quæ eſt in Sigoltzheim ſupra fontem, prope curiam & capellam S. Mauritij. *Inſignis arbor.*

Lantfridus de Landiſpere ſuffocatus fuit in tormento Argentinæ, in anniverſario Patris ſui, qui fuit in præcedenti tricesimo anno in eadem civitate, & in eodem die haſtiludio interfectus à Comite Friburgenſi.

Filius Regis Rudolfi major venit in Enſisheim, XIV. Calend. Junij, convocavitque ſcultetos civitatis, & deliberavit cum eis, quomodo Patri ſuo milites mitterent in armis præparatos. *Albertus Caſ. F. Enſishemium venit.*

Conradus de Liechtenberck Epiſcopus Argentinenſis caſtellum Durlac per ignem deſtruxit, & quæ in eo reperit, deportavit. *Durlacum Marchionum Badenſium.*

Dominus de gemino ponte caſtellum proprium, nomine Copinheim, per ignem devaſtavit. Abbatiſſa de S. Cruce obijt, octavo Idus Junij.

Craſtino Barnabæ Apoſtoli cecidit grando cum magnis lapidibus, quorum multi habebant magnitudinem ovorum: deſtruxit quaſdam domos latericias, & damnum diverſis locis Alſatiæ dedit.

Per ignem Judæorum conſumitur ſynagoga.

Filius Rudolfi Regis Turicenſium eſt pecora deprædatus.

Epiſcopus Baſil. venit à Rege ex Auſtria Baſileam, & celebravit curiam magnam.

Interficitur Abbas Heremitarum fulmine, & cum eo plures monachi graviſſimè puniuntur. *Enſidlen iſt Helvetia.*

Eijciuntur de Columbaria, qui dicebatur Sculretum interficere voluiſſe: unus ex iis poſtea fuit rotatus.

In Ongersheim fuit mulier tabernaria, de qua Physicus ejecit infra decennium tres cattas. Cœmiterium inchoatur in Wingenheim.

Vingenheim.

Interfectus fuit Scultetus, de Aquisgrano in Ecclesia cum quodam perfido, à procuratore Regis Rudolfi: pro eo quòd Dominum de Gülch Comitem cum suis sociis miserabiliter occidisset.

Dux Brabantiæ cum exercitu magno de voluntate Regis Rudolfi venit ad terram inferiorem, ibique dicebatur castra plurima destruxisse.

Filius Cæsaris Friburgensibus infestus.

Infra octavam Assumptionis, congregavit filius Regis Rudolfi plusquam XX. Comites & Dominos multos, & exercitum magnum, ut destrueret suburbium Friburgense, pro eo quòd juvissent Dominum suum Comitem Gebirhardum de Friburgo, qui eo tempore civitates Imperij pro suis viribus impugnabat.

Turckheim Wiler.

Domini de Girsperch in vigilia S. Matthæi Türinckheim ceperunt, & oppidum Wilre per ignem penitus destruxerunt.

Frigore hoc anno periêre fructus. Vindemia fuit quasi nulla: vix enim decimam partem vini quam consueverunt, protulerunt.

Clarissarum plantatio in minore Basilea.

Indultum est in Ecclesia fratribus Minoribus in serico ministrare.

Episcopus Basil. sorores de S. Clara, vel ordinis fratrum Minorum, transtulit trans Rhenum in claustrum Saccitarum. De Saccitis autem quinque recepit in ordinem Minorum: Provincialem verò eorum fecit præpositum apud canonicos S. Leonhardi: reliquis autem Saccitis prout potuit, providebat.

Episcopus Basil. in Ecclesia fratrum Prædic. Basileæ clericos consecravit.

Episcopus Colonien. vicit in prælio Dominum de Spanheim / & cepit quatuor Comites.

In civitatem Bernensem Burgundiæ aves ciconiæ noviter venerunt.

Nidermunster.

In Nidern Münster claustro nigrarum monialium, furtim sublata fuit corona crucifixi, cum reliquiis multis. Fur in brevi comprehenditur & supplicio condemnatur.

Obijt frater Otto, dictus de inferno, frater ordinis Prædicatorum, vir devotus, Deo ac hominibus dilectus: cui Dominus conflictum Regis Bohemiæ & Regis Teutoniæ in spiritu ostendit, & Regem Bohemiæ gravissimè vulneratum.

In Zabernia plures quàm LIV. homines, muro super eos cadente, perierunt.

Baronissa de Rapolstein.

Domina de Rapolstein / dicta de Froburch / in Paradis efficitur monialis, prope Schafulsim.

Opposuerunt se Domino Basiliensi, Dominus præpositus Maguntinus, Dominus de Röteln / cum militum multitudine copiosa.

In Rubiaca soror quædam fuit accusata, quòd imaginem ceream baptizasset. Cùm id ipsa negasset, ipsam ad campum duxerunt rustici, & ipsam ignibus cremassent, si fratres eam non ex eorum manibus liberassent.

M.CC LXXX.

Interfectus fuit Scultetus Johannes de Keiserspergh.

Captus est Dominus de Girspech / plebanus de Lagelnheim. Item captus est de Mergassen / plebanus de Ostein.

XVI Calend. Aprilis litera Dominicali F. Dominica, nocte quæ est ante feriam secundam, passa est Luna Ecclipsin.

Domini de Mortgassen ceperunt Dominum de Hunnewilre.

Columbarienses ceperunt clericum Domini de Girspech / & clericum Domini de Mortgassen & quatuor de Sulzmatt.

Interdictum Ecclesiasticum Colmariæ.

Episcopus Basiliensis venit Columbariam, petivitque à civibus, ut clericum suum Domini de Mortgassen / suæ redderent libertati. Cives autem suis precibus acquiescere noluerunt. Interdicta igitur sunt divina Columbariensibus, propter captivitatem clericorum.

Nonis aprilis fuit Episcopus Argentinensis in Rubiaca cum C. phaleratis equis, & civitates Imperij cum eo, ut expugnaret Dominum de Lobigasse, propter captivos Argentinenses. Qui timore coactus se captivum tradidit, & reddidit captivatos.

XII. Calend Maij, consecravit Dominus Henricus Episcopus Basiliensis ordinia fratrum Minorum, chrisma in Peris apud Cistercienses & Clericos regulares.

Inimicitia inter Rapolsteinum & Colmariam.

Dominus de Rapolstein prædam magnam de Episcopatu, de pecoribus & jumentis accepit, & plures homines interfecit.

Dominus de Rapolstein diffidavit Columbarienses, & Burgenses eorum exteriores quos poterat captivavit.

Henricus Epiſcopus Baſilienſis emit propugnaculum, quod eſt ſitum prope Rubiacum.

Indulta ſunt Columbarienſibus divina, & incœperunt octavo Calendas Auguſti celebrare.

Dominus Baſilienſis ivit in Auſtriam ad Regem cum multis militibus.

Ceſſavit concurſus in Lebertal ad ſanctam Egidium, & factus eſt in Argentinam: eò quòd (ut dicebatur) B. Virgo miracula plurima perpetraſſet.

Fratribus Prædicatoribus in Columbaria tria altaria ſunt conſecrata. Fratres ijdem apud Turicenſes Provinclale Capitulum tenuerunt.

Fratres Minores laboraverunt ut canoniſſæ de Seconis mutarentur in ſorores S. Claræ: ſed obtinere minime potuerunt. *Minoritæ Seckingenſibus monialibus inſidiantur.*

VII. Calendas Novembris fuit terræmotus.

Frater Albertus, ordinis Prædicatorum lector generalis, quondam Epiſcopus Ratiſponenſis, Philoſophus, obijt. *Alberti Magni obitus.*

Comes Theobaldus Phirretenſis cepit filium fratris ſui.

M. CC. LXXXI.

Soror Helvvigis, prioriſſa ſororum in Columbaria de ſancto Joanne, obijt, VI. Idus Februarij.

Dominus de Ochſenſtein / filius ſororis Rudolphi Regis, advocatus terræ, depoſuit Scultetum Columbarienſem Sigfridum, cum multorum lætitia quos creditur, perturbaſſe. *Ochſenſteinius præſes Alſatiæ.*

Aqua tranſiens caſtellum Sultze, magnum damnum ibidem fecit. In Gebwilre magna pars montis propter aquam cecidit. Et torrentes per Alſatiæ montana in vineis & agris magnum damnum intulerunt.

XII. Kal. Marij, frater Reinherus ordinis Prædicatorum, octogeſimo anno ætatis & quinquageſimo ſeptimo anno, quibus in ordine laudabiliter vixerat, & quadrageſimo tertio quibus ſororibus de S. Joanne præfuerat, & eas verbo & exemplo docuerat, in Domino requievit.

Guntrannus de Girſperc capitur fraudulenter.

Epiſcopus Argentinenſis congregata militum multitudine, Domino de Badin quoddam oppidum noſcitur obſediſſe. Epiſcopus verò Baſil. ſibi quinquaginta milites in auxilium tranſmittebat. Plures autem ex eis à Marggravio capiuntur, propter quod pax eorum priſtina reformatur. *Bellum contra Marchiones Badenſes.*

Regina Rudolfi Regis in Nenna moritur, & aliquot centum equis Baſileam ducitur, ibique à tribus Epiſcopis, & ducentis mille clericis, & multitudine civitatis hominum, in vigilia S. Benedicti, cum gloria maxima ſepelitur. *Reginæ Roman. obitus.*

Filia Regis Rudolfi Lombardiam mittitur, à civitatibus multis muneribus recipitur, ac filio Regis Caroli matrimonio copulatur. *Clementia filia Rudolfi.*

Rex Ungariæ Chriſtianam uxorem repudiavit, Cumanam duxit. Chriſtianis odioſus efficitur, à ſuis capitur, ſed poſtea liberatur.

Dominus Simon Francigena, legatus Franciæ, Presbyter Cardinalis, eligitur in Papam, Martinusque nominatur. *Martinus 4. Pont.*

Nix in vigilia Purificationis magnæ profunditatis cecidit, quæ homines, animalia ſylveſtria perturbavit, & uſque ad feſtum S. Gregorij perduravit.

Dominus de Meienhen caſtrum ſuum quod habuit Meienhen dedit in Argentinenſis Epiſcopi poteſtatem, & poſtea recepit illud feudum perpetuum, & Epiſcopus fecit eum Scultetum villæ memoratæ. *Nobilis in Meyenheim infra Enſisheim.*

Antiquæ mulieres obierunt, ſcilicet comitiſſa de Richenberc, Domina de Rapoltzſtein, & aliæ plures. *Comitiſſa de Reichenberg.*

Confluentini Domino ſuo Epiſcopo Trevirenſi noluerunt obedire, inſuper eum occidere voluerunt.

Cives de Prumino præpoſitum ſuum gladiis occiderunt. Regique Franciæ nequiter oppoſuerunt, propter quod ex eis DLX. creditur occidiſſe.

Grando magna cecidit circa Kentzingen, XV. Kal. Junij, fecitque damnum magnum, ovesque centum vel amplius interfecit.

Domini de Gyrspeck castrum ædificârunt in monte, qui dicitur .... sed homines Episcopi Argentinensis subitò destruxerunt.

Episcopus Argentinensis congregata hominum multitudine Dominos de Rapolstein si potuisset, libentissimè perturbasset.

Quarto Kal. Augusti, Wernherus dictus Walch miles, & Cunradus miles dictus de Morgapen/sunt à Columbariensibus interfecti.

Patriarcham Mediolanenses interfecerunt, & cum eo quingentos viros.

Hospitalarij S. Joannis conflictum habebant magnum cum Saracenis in transmarinis partibus, & pauci ex eis, multos Sarracenorum ceperunt, & plurimos occiderunt.

Multi ignobiles facti milites in Argentina.

Sorores pœnitentes de claustro suo se mutuò turpiter ejecerunt.

Inclusa de Rüti se de misse transtulit in Cognte.

Mediolanenses de civibus, quos ejecerant, quingentos vel amplius occiderunt.

Friburgum Brugora obsessum Nouis Octobris, secunda feria, obsedit Rex Rudolfus Comitem & civitatem Friburgensem, cum tribus exercitibus, hominum multitudine copiosa.

Mindæ fuit fratrum Prædicatorum Capitulum celebratum.

Adelnhausen juxta Friburgum Exercitus Regis Rudolfi destruxit claustrum dominarum de Adlinhusen/ propter quod dedit eis rex trecentas viginti marcas.

Rex Rudolfus expendit in Columbaria in victualibus infra quindecim dies, mille, ducentas marcas.

Hermaphroditus exoculatur in Brisaco, quòd violenter voluit cognoscere mulierem.

Comes Sabaudiæ regem Rudolfum hostiliter impugnavit. Comes autem de N. Comitem Sabaudiæ læsit, propter quod Comes Regem Rudolfum desiit impugnare.

Quartali frumenti pro septendecim solidis dabatur, quartale vini, pro denariis novem.

Landsperg castrum Festo S. Nicolai Landtsperch castrum Sculteti de Columbaria, per advocatum Alsatiæ & Columbarienses obsidetur, & res ejus diripiuntur.

Vigilia Simonis & Judæ, Rex Rudolfus in Rapolstein cum suis consanguineis pernoctavit.

Omnes piscatores haleces capientes submersi, tempestate sævissima perierunt.

Interfectus fuit Dominus de Metenheim in Phaphinheim.

M.CC.LXXXII.

Hartmannus F. Regis in Rheno submersus. Filius Rudolfi Regis, Landgravius Alsatiæ submersus fuit in rheno, prope Rinaugiam, & sepultus fuit in Basilea à quatuor Episcopis & hominibus multis cum humana gloria copiosa.

Cives rubiacenses, cum cæteris hominibus Episcopi Argent. deliberaverunt, ut ei amplius non servirent, nisi sub certa pecuniæ quantitate.

Nix prodigiosa. Nix intra octavam Epiphaniæ cecidit, tantæ spissitudinis, qualis intra triginta annos in Alsatiæ finibus non credebatur cecidisse. Plures homines dicebantur in ea frigore perijsse.

Papa Martinus renovavit fratribus minoribus & Prædicatoribus authoritatem confessiones audiendi, pariterque prædicandi.

Cives Mülnhusenses mutuò se vulneribus affecerunt.

M.CC.LXXXIII.

Hyems calida fuit.

Rex Rudolfus filium suum Ducem Austriæ fecit.

Albertus Dux Austriæ Rex rudolfus emit jus seu advocatiam Dominorum de Liechtenberg / quam habebant super civitatem Argentinensem.

Episcopus Argentinensis coegit rubeacenses sibi reddere, quæ dederat eis suæ privilegia libertatis.

Festo Gregorij frumentum in Alsatia floruit.

Eodem festo, Episcopus Basiliensis, Episcopus Argentinensis & rex Rudolfus ad-

jutor

jutor eorum, obſedit Brunerut ſex ſeptimanis, & Melan caſtrum cœpit ac deſtruxit, & Brunnetrut fuit Epiſcopo Baſilienſi cum villis adjacentibus reſtitutum.

Purrentrutum obſeſſum.

Pridie Nonas Junij, interfectus fuit Friburgi venerabilis Commendator Teutoniæ ordinis, Guntrannus dictus de Biſeche, ab apoſtata ordinis ſui, Sculteti Friburgenſis filio.

Mylan caſtrum.

Omnes Apoſtatæ perſequuntur ſui ordinis.

Tres Domini de Rapolſtein filij, viam carnis ingreſſi ſunt univerſæ.

Kalendas Junij, fraga, ceraſa, piſa matura in Alſatia vendebantur.

Fratres Minores plusquàm XXXI. virgines, & quaſdam viduas congregaverunt, & in clauſtrum Alſpach quod eis emerunt pro mille trecentis marcis, XV. Kal. Auguſti, cum pompa & maxima gloria incluſerunt.

Alſpach cœnobium prope Keiſersberg oppidum.

Pridie Nonas Junij, obſedit Rudolfus Rex Petterlingen.

Vigilia S. Galli, Domini Richardi de Lobigaſſe, & plures domus fratrum ſuorum fuerunt deſtructæ, ſeu funditùs demolitæ, per ſuos conſanguineos & affines.

Rudolfus Rex obſedit Paterniacum, & ædificavit circa munitiones & domos, intendens eos cogere per alimentorum penuriam tradere civitatem.

Paterniacum Sabaudiæ Comitis opp. obſeſſum.

Circa Moguntiam nutrix pueri cujusdam militis, vendidit eum Judæis, ut interficerent eum: propter quod nutrix & Judæi plures à Chriſtianis fuerunt turpiter interfecti.

Rudolfus Rex circa nativitatem Domini inter ipſum & Comitem Sabaudiæ compoſitionem fecit.

Pax inter Cæſarem & Sabaudum.

Obijt figulus in Sletſtatt qui primus in Alſatia vitro vaſa fictilia veſtiebat.

Obijt frater Conradus Wernherus de Hatſtatt / frater ordinis Teutonici.

M.CC.LXXXIV.

Rex Rudolphus uxorem Gallicam duxit, in Romatico monte, feſto S. Agathæ, & neceſſaria miniſtravit ſupervenientibus abundanter.

Cæſaris ſecundæ nuptiæ.

Regina Regis Rudolphi venit in Columbariam in Carniſprivio, ſc. Cathedra Petri, recepta à religioſis fuit, à clericis & militibus & civibus communiter glorioſè. Cives dederunt ei expenſas pluribus diebus, & inſuper pro clenodiis centum libras.

Regina Colmariæ.

Henricus Epiſcopus Baſilienſis celebravit ordines in Columbaria, tertio Non. Mart. quatuor temporum & plurimos conſecravit.

Comes Eberhardus, frater Epiſcopi Conſtan. & frater Comitis Gotfridi de Lauffenberch virtuoſus, obijt ante tempus.

Eberhardus Comes de Habſpurg.

Rudolfus Rex Alſatiam & Mulnhuſenſes reconciliavit, & exercitum congregavit ut Colonienſem Epiſcopum impugnaret.

Fratres Minores Capitulum generale in Argentina celebrârunt. Chorum ſuum recenter conſummatum conſecraverunt, quatuor Epiſcopos ibidem habuerunt, & illic homines plurimi convenerunt.

Henricus Epiſcopus Baſil. ordinis fratrum Minorum celebravit ordines in Columbaria, in Eccleſia fratrum Minorum, X. Kalend. Junij, & habuit in Comitatu ſuo Æthiopem indutum veſtibus albis, & nanum ſcilicet Ritter Conrad / cujus longitudo ad tres pedes minime poterat pervenire.

Nanus tripedalis.

Comes de Friburgo reconciliatus eſt cum civibus Friburgenſibus, tali conditione, quòd præter reditus quos habebat de civitate, ſingulis annis centum marcas argenti ſibi ſuisque ſucceſſoribus darent. Inſuper deberent eum antiquorum ſuorum jura liberè poſſidere.

Tranſactio inter Comitem Friburg. & oppidanos.

Fulgur in Eccleſia Sletſtatt in Eccleſia ſanctæ Fidei, tres homines interfecit.

Milites Alſatiæ, in feſto S. Jacobi ad Regem Teutoniæ in Moguntiam deſcenderunt, ut pro rebus Imperij fortiter pugnarent.

Circa Pragam Bohemiæ metropolim multi homines fame mortui.

Fames.

In Alſatia quartale frumenti pro libra, & quartale vini pro duobus ſolidis dabatur.

Chorus in Rapolſweiler inchoatus fuit.

Minores emerunt clauſtrum Alſpach ſororibus ſuis pro M.CC. marcis.

Mel in Alſatiæ finibus pluebat, unde multi olera ſeu fructus comedere recuſabant.

Peſtilentia in locis pluribus ſequebatur.

Comes montis Beligardi obijt, & Episcopatui Basiliensi trecentarum marcarum redditus dereliquit.

Frisiorum clades.

Filius Domini Wilhelmi Regis Romanorum vindicavit se de Frisonibus, & interfecit ex eis mille quadringentos viros, & accepit corpus Patris sui de eorum manibus violenter.

N. de Hohenstein praeses Alsatiae.

Dominus de Hohenstein advocatus Alsatiae, sororibus de S. Joanne octo vini vasa violenter abstulit.

Dominus Conradus Wernherus exussit Dominis de Gyrsperc castrum, quod noviter construxerant in monte.

Rex Arragonum & cives Messanae Carolum fratrem Regis Franciae de suis finibus turpiter expulerunt.

Rheni pontium structura.

Ordo Praedicatorum in Selecistat chorum suum anno praecedenti consummavit, Iidem fratres sequenti anno sedes in choro posuerunt, & intraverunt.

Obijt mulier, quae recordabatur, nullum Pontem Rheni post Constantiam transivisse.

XVII. Kal. Decemb. Venus & Mercurius simul fuerunt.

Cives Friburgenses Comiti, Domino suo, pro modica emenda viginti millia marcarum tradiderunt.

Item Comes de Rapresvvir obijt.

Wernherus Archiepiscopus Moguntinus obijt, qui mille quingentas marcas suis posteris dereliquit.

Messis inchoata fuit, festo sanctorum Petri & Pauli. Eodem die Curiam habuit Rex Rudolfua in Basilea cum gloria Domino turo.

Vrbes ad Rhenum Caesari denuo jurant.

Rex Rudolfus, circa Jacobi festum, cives Rheni civitatum, Wormatiam convocavit, juramenta primò facta, secundariò per juramenti vinculum confirmavit.

Rex Arragonum Petrus, Principem filium Regis Caroli cepit, & ex eis multitudinem hominum interfecit.

Papa Cardinalem legatum in Franciam misit, qui clericorum ac religiosorum deciam Regi Carolo faceret praesentari.

Comes Reinhardus de Mümpelgart/tres de civibus suis cepit, qui se de captivitate cum XL. librarum millibus redemerunt.

Rex Rud. civitatem Herbipolensem obsidere voluisset. Cives autem ei sex marcarum argenti millia tradiderunt, quae eum ab cis fugere coegerunt.

Castra VValdeck in Suevia demolita.

Rex Rudolfus circa festum S. Martini, quinque castra sc. Waldeche, praedonum Sueviae, cum magna potentia dicitur obsedisse, ea subitò cepisse, & per violentiam destruxisse.

Hohensteinus Alsatiae praeses Echurch.

Dominus de Hohenstein advocatus Alsatiae, castrum Echirc potenter obsedit, spacio brevi temporis expugnavit, & in potestatem sibi propriam deportavit. Ideò verò dicitur expugnasse, quia suum cognatum, Johannem de Echirc, qui consanguineos suos honore ac divitiis praecellebat, fraudulenter occiderunt.

Ochsenstein castrum.

Posthaec idem advocatus Alsatiae, cum Episcopi Argentinensis adjutorio Ochsenstein castrum potenter expugnabat, & funditus evertebat.

Bonum vinum crevit in bona qusntitate, sed non videbatur durabile.

Ante festum Clementis fuit aura pulchra, dulcis & amoena, & quasi sine pluvia per quatuordecim septimanas.

Prima Morbacensium sedes.

Festo S. Catharinae cecidit tectum Capellae, quae sita est supra vineta, prope Morbacum, ubi & primitùs se receperant monachi Morbacenses, & ad quem locum omnia eorum sunt privilegia & dignitates impetrata.

Cives Columbarienses Regi Rudolfo uno anno librarum XXX. millia transmiserunt XVII. Cal.... opposuerunt se Columbarienses Regi Rudolfo, quia tricesimam rerum suarum sibi dare noluerunt,

M.CC.LXXXV.

Gibvvilér oppidum superioris Alsatiae.

Kalendis Aprilis, Abbas Morbacensis civitatem suam Gebwilre latenter cepit, & res eorum corpora in totum confiscavit.

Civitas Friburgensis in Orlandin & Bernensis obedire Regi Rudolfo minimè voluerunt,

Civitas

Civitas Bernenſis fuit ab igne peoè totaliter devorata.

Papa Martinus obijt.

Inſtitit anguillis, mortem guſtavit in illis,
Aſſas & Coctas martyriſavit eas.

Nonis Maij, cives Columbarienſes Regi Rudolfo ſe primitùs oppoſuerunt, & per ignem Zhelnheim villam & quaſdam alias deſtruxerunt.

Colmarienſes Cæſari ſe opponunt.

Circa feſtum Pentecoſtes, cives de Haginogia, advocatum terræ, filium ſororia Regis Rudolfi, de caſtro quod eſt in civitate turpiter expulerunt, & poſtea Regi ſervire minimè voluerunt.

Rudolfus Rex obſedit Columbarienſes, decimo octavo Kal. Julij, quinque diebus.

Colmaria obſeſſa, & ad officium redacta.

Cives Columbarienſes poſuerunt ſuper ſe CC. marcas, duoque millia marcarum: & milites, qui ſe Columbarienſibus non oppoſuerunt, vel in obſidione eorundem non fideliter adjuverunt, cum civibus exactionibus gravabantur.

Epiſcopus Argentinenſis terram Ducis Lotharingiæ pluries intravit, & eum enormiter ſpoliavit.

Domini de Waſſelnheim ceperunt hoſpitem prædicatorum de Eginsheim & eum ad terram Franciæ tranſtulerunt.

Nocte Nicolai fugerunt captivi, quos Domini de Waſſelnheim ceperant fraudulenter.

De poteſtate Rûdolfi Regis fugit Judæus captivus, qui ei mille quingentas tradere promittebat marcas.

Abbas Morbacenſis dictus de Steinebrunne / obijt circa feſtum Luciæ, qui deſtructor Religionis & Diſſipator enormis rerum ſui Monaſterij dicebatur.

Berchtoldus Abbas Morbacenſis notus à dynaſtia à Steinenbrun.

Cives de Zovingen Rudolfum Regem pro Domino ſuo acceperunt.

Zofingen Ergoia oppidum.

Petrus Rex Arragonum mortuus.

Richardus de Lobigaſſe quoſdam milites de Baſilea voluit occidere fraudulenter.

Regem Rudolfum filij ejus impetebant pro multis millibus marcarum.

Ipſe autem de conſilio nobilium obligavit eis quaſdam Imperij civitates.

Moniales Ciſtercienſis ordinis de clauſtro Hufitt receſſerunt.

M.CC.LXXXVI.

Die Paſchæ quidam civium Columbarienſium ſervos *Sculteti* vulneraverunt, & eos in clauſtrum Minorum per violentiam coegerunt. Propter hoc fuerunt illi cives ejecti de civitate, & eorum domus deſtructæ, & eorum res à judicibus confiſcatæ.

Sorores de S. Joanne, ſub-illa, ordinis Prædicatorum, contra libertatem Religioſorum LX. marcas dare à civibus cogebantur.

Philippi & Jacobi cives Argent. in aquis & navibus ludos exercuerunt, ad ſpectaculum verò venientes ſupra pontem ſe receperunt, & eo cadente plures miſerabiliter perierunt.

Cadit Argentinus pons Rheni.

Rex Rudolfus obſedit oppidum Lutterburg / Epiſcopi Spirenſis, aliquot ſeptimanis: qui reſiſtere Regi non valentes, ſe Regis gratiæ tradiderunt.

Luterburg oppidum.

Epiſcopus Treverenſis obijt.

Capella in Hugeshofen / reædificatur à venerabili Abbate, Conrado de D[illegible] / quæ anno M.C.LXXXVI. fuerat inchoata. Ipſum autem Monaſterium fuit inchoatum à Wernhero Comite de Ortlberch / dicto de Hittenheim / cujus longitudo octo pedum depicta communium, in eodem monaſterio reperitur.

Cœnobium Hugeshofen in valle Wilerana.

Rex Rudolfus miſit Henricum Epiſcopum Baſil. ordinis fratrum Minorum, ad Papam, ad diverſa negotia terminanda. Papa verò Epiſcopum Baſil. Archiepiſcopum Maguntinum, præpoſitum verò Maguntinum ſc. Divitem, Epiſcopum Baſil faciebat.

Petrus Reich, Epiſcopus Baſilienſis.

Domini de Liechtenberg curiam prope Liechtenberg celebrabant, ad quam per ſe & per alios plurimos invitabant.

Eodem tempore Legatus à latere Domini Papæ miſſus, cum plenaria poteſtate Baſileam venit, & Dominum Baſilienſem in Epiſcopum electum conſecravit.

Turegum exuſta eſt pro tertia parte, propter eorum ſuperbiam: ut per obſeſſum Diabolus recitavit.

Tigurum conflagrat.

Henricus Epiſcopus Baſilienſis, factus Archiepiſcopus Moguntinus, receptus eſt contra ſpem à ſuis ſubditis glorioſè.

Rudolfus

Comes VVirtenbergicus R. Regi supplex.

Rudolfus Rex duo castra fortia Domini de Wirtenberck noscitur obsedisse, & ea in brevi tempore intelleximus expugnasse. Ipse etiam Dominus de Wirtenberck cognatus Regis obsessus, de castro descendit, & ad pedes advolutus, se & sua tradidit in Regiam potestatem.

Post festum S. Margaretæ nova de Friderico Imp. peregrini in Alsatiam retulerunt.

Stutgardia.

Rex Rudolfus obsedit plus quàm XX. septimanis castellum, quod dicitur Stutgart / quod situm est prope Eßlingen. Et tædio affectus Rex, composuit cum Domino de Wittenberck / & ad legatum in Spiram venire disposuit festinanter.

In die Animarum, venit Legatus Columbariam.

Sorores Pænitentes.

Commissæ sunt sorores, quæ dicuntur Pœnitentes, fratribus Prædicatoribus ad regendum.

Legatus Teutoniæ in Metim se transferebat, quia furorem Teutonicorum non immeritò metuebat.

Glacies quæ fluxit in Rheno, CXV. navea submersit, & villas aliquas devastavit.

M.CC.LXXXVII.

Legatus, à latere Domini Papæ missus, Concilium XVII. Calendas aprilis celebrare voluisset: sed per appellationem Episcopi Coloniensis, & Episcopi Tullensis, Probi nomine, ordinis Minorum, fuit totaliter interruptum.

S. Hippolytus Alsatiæ.

XVI. Calend Aprilis, Dominus de Rapolstein / villam S. Hippolyti cum exercitu introivit, eamque & Ecclesiam ignibus devastavit. Clericus de Ecclesia saltavit, & confractus perijt in instanti.

Honorius Papa obijt.

Dominus de Rapolstein cum exercitu terram Gallicorum intravit, & CXX. villas exussit, eorum res totaliter deprædatus.

Sexto Idus Maij, Dominus de Baldecke uxorem duxit: & cives Columbarienses res Domini de Rapolstein communiter invaserunt.

Rapolsteinenses & Horburgenses inter se dimicant.

Dominus de Rapolstein Dominum de Horburch viriliter impugnavit, atque ad Cellisberch pervenit, ut captivos sua potentia liberaret. Dominus autem de Horburch cum balistariis de Cellisberch descendit, eique octo equos interfecit, & plus quam viginti unum equites vulneravit.

Portæ fratrum Prædicatorum in Argentina à civibus claudebantur: volebant eos cogere, ut suam per omnia facerent voluntatem.

Rudolfus Rex Rapolstein tribus diebus obsedit, sed ab obsidione recessit: quòd eum sui morti tradere voluissent.

Episcopus Probus nomine, ordinis Minorum, fuit excommunicatus in Argentina, in dedicatione Ecclesiæ majoris, à Gordiano ordinis fratrum Minorum.

Pugna prope Pourrentrutum.

Prope Bruntrut fuerunt de hominibus Basiliensis Episcopi quidam interfecti, & plus quam duodecim milites captivati.

Gemar.

Rudolfus Rex, cum civitatibus vicinis, castrum ligneum in Gemar, ad obsidendum castrum Rapolstein / noscitur construxisse.

Dominus de Rapolstein homines Domini Horburch & multos de Sigolsheim cepit & sine pugna ad propria perducebat, & duo marcarum solvere potuerunt.

Episcopus Metensis contra Barensem Comitem.

Episcopus Metensis omnes penè Rheni Episcopos, & omnes Dominos quos poterat pretio conducebat, & congregavit exercitum magnum, sc. quatuor millium militum & centum equos phaleratos. Omni die quinquaginta vasa vini, & septingentas libras Metensis monetæ stipendiariis ministravit, & coegit Comitem Barensem ejus misericordiam suppliciter invocare.

Consules Argentinenses cives suos equos habere bis mille præcepere.

Obijt Cuonradus de Wirtzburch / in Teutonico multorum bonorum dictaminum compilator.

Ecclipsis Lunæ fuit, undecimo Kalendas Novembris media nocte, & Iris insequenti, seu in crepusculo videbatur.

Abbatissa Seconensis, quæ & procuratrix claustri vallis Masonis, in dominam claustri montis Romatici sublimatur.

Episcopus Basiliensis.

Episcopus Basiliensis terram Comitis montis Belgardi potenter intravit, pluresque

que villas devaſtavit. Comes verò de militibus Epiſcopi plus quinquaginta de nobilibus ac ditioribus captivavit.

M.CC.LXXXVIII.

Expulit Abbas Morbacenſis omnes nobiles de caſtello Gebwilre / pro eo quòd ſe mutuo vulneraverant fraudulenter.

Regis Rudolphi filius, Lantgravius Alſatiæ, cum centum equis in curia ſororum de Columbaria ſub-rilia, requievit.

Undecimo Kal. Febr. multæ aves prope montem Bilgardis convenerunt, contra ſe pugnaverunt, & plus quàm trecentæ (ut dicebatur à pluribus) perierunt. Similiter & porci domeſtici circa eundem locum plurimi convenerunt, & ſe mutuis morſibus occiderunt.

Judæi dederunt Regi Rudolpho XX. millia marcarum, ut illis de Weſſila & de Popardia judicaret.

Circa Purificationis venit ventus, qui magnam ſylvam ſub Hohinnac radicitus devaſtavit.

Idem ventus Flandriam Oceano inundavit, ad tria magna milliaria, & plus quàm L. millia hominum interfecit.

Rex Rudolfus congregavit exercitum, ut obſeſſum caſtrum Maguntinenſi Domino Archiepiſcopo liberaret.

Obijt frater Henricus, ordinis Minorum, Archiepiſcopus Maguntinus, XIV. Kal. Aprilis. *Henrici Gurtelknopf Moguntini obitus.*

Kalend. Aprilis, Rex Rudolfus Epiſcopus Argentinenſis, & cives Argent. & Domini terræ, in Columbaria pacis fœdera juraverunt. Inter cives Argent. & fratres Prædicatores componere voluiſſent. *Regis & Alſatorum conventus Colmariæ.*

Regem Rudolfum legatus Franciæ viſitavit.

Circa Kalend. Martij tantum frigus fuit, ut infra Baſileam clauſerit glacies aquas Rheni, & vinum congelabatur in Eccleſiis, in calicibus & ampullis.

Dominus Jeronymus Cardinalis & proviſor ordinis Minorum, in Papam circa principium medium quadrageſimæ conſecratur. *Nicolaus 4. Papa.*

Uxorem Dominus de Baldecke duxit, curiam magnam in Baſilea celebravit, in qua plusquam DCC. marcas creditur expendiſſe. *Nuptiæ D. de Baldeck.*

XVII. Kalend. Maij, nocte perierunt vites.

Judæa juvencula de antiquo Judæo in Rubiaca quatuor pueros noſcitur peperiſſe.

Dedicata fuit in Wiſſenburg area fratrum Prædicatorum. *Prædicatores in VVeiſſenburg.*

Circa Nonas Junij, obſedit Rex Rudolfus Bernenſem Burgundiæ civitatem. *Berna obſeſſa.*

Octava Epiphaniæ venit mercator Baſileam, ducens ſecum vinum Græcum ſeu Cypri, deditque bicarium illius vini pro quinque ſolidis, quartale pro libra, quod uſque ad illud tempus fuerat inauditum.

Captus eſt Dominus Archiepiſcopus Colonienſis.

Rex Rudolfus obſedit montem Beligardi, circa Kalendas Julij. *Monsbeligardi.*

VI. Idus Julij, cecidit grando magna, & fecit damnum in diverſis locis. Et fulgur exuſſit tectum caſtri, quod dicitur der Stein zu Rapolſtein / & tecta in Türinckeim devaſtavit.

Mulier puerum cum quatuor dentibus pariebat.

Rudolfus Rex Romanorum terram Gallicorum circa Bruntrut plusquàm tribus ſeptimanis cum XX. millibus hominum devaſtavit. *Burgundi bello à Caſare petiti*

Rex Rudolfus ſecundariò Bernenſes dicitur obſediſſe. *Berna iterū obſeſſa.*

Incluſæ de Kaginta / in Ammerſchwihr ſe circa feſtum Omnium Sanctorum tranſtulerunt, & moniales ſe poſtea vocaverunt. *Cœnobium in Amerſchwvetr.*

Dominus Hermannus de Rapolſtein / obſedit Hohinnac caſtrum, & per promiſſiones obtinuit fraudulenter. Idem obſedit caſtrum in Winrewire / & cum exiſtentes in eo retinere non poſſent, ſub conditionibus tradiderunt. *Hohennac caſtrum, Hercheim.*

M.CC.LXXXIX.

Alſa circa Herlisheim & alias villas vicinas, circa Epiphaniam Domini inundabat.

Epiſcopus

Conventus Egrensis.

Episcopus Curiensis à Regis Rudolfi filio captivatur.

Rex Rudolfus circa Quadragesimam in Egra civitate, prope Bohemiam curiam celebravit.

Sifridus miles, qoondam Sculcetus Columb. VI. Cal. Aprilis ioterficitur, à Susingo.

Cives Bernenses obsessi, Regi Rudolfo se sub conditione amicabili noluerunt tradere.

Rudolfus Colmariæ.

Quarto Kalend. Maij venit Rudolfus Rex Romanorum in Columbariam & duxit secum Camelum animal magnum, trium annorum, altitudinis inconsuetæ.

Eodem die venit frater Mumio, Magister Ordinis Prædicatorum, in Columbariam, festinans ire in Trevirim ad Capitulum generale. Rex verò Rudolfus ob reverentiam Magistri comedit in domo fratrum Prædicatorum, festo S. Petri martyris & prædicatoris, & fecit eis & dominabus quibusdam & dominis multis convivium magnum & bonum, & fratribus prædicatoribus inconsuetum.

Gerspergenses proscripti.

Eadem die proscripsit Dominos de Gyrsperch/eò quòd occiderunt, Sifridum militem de Gurdo gh. im fraudulenter.

Ludovicus de Honberg Comes, occisus.

Eodem septimana occisus est, Comes de Honberch/ cognatus Regis à civibus Bernensibus violenter.

Gyrsperch castrum à Calmariensibus obsidetur.

Civitas Rotwilensis exuritur.

Cives Bernenses cum Rege Rudolfo composuerunt, & se in suam potestatem voluntariè tradiderunt.

Grando magna circa Basileam fuit, quæ frumentum, fructus & vineas devastavit.

Dominus de Baldecke, de procuratione à Rege sibi commissa, à Regia filio removetur

In Treverim DCC. fratres venisse ad Capitulum referuntur, fratrum servi trecenti.

Castrum Ermisbuche/D. Comitis Phitretarum, primo Kal. Maij à Dominis .... arripitur fraudulenter.

Rex Angliæ fratribus Prædicatoribus, qui venerunt in Treverim ad Capitulum generale tribus dieb sabundanter necessaria ministravit.

Dockenburg.

Filius Regis Rudolfi castrum Dockinberck Abbatis S. Galli, credit ir expugnasse.

In Lombardia fratres Minores habuerunt Capitulum, & venit illuc Papa Nicolaus frater ordinis ipsorum, cum fratribus DCCC.

Papa Nicolaus expellitur de Roma, quia filium Caroli Regem, eis contradicentibus consecravit, & cum illo pars Papæ: ubi ex utraque parte plus quàm D. numero perierunt.

Episcopus Coloniensis à captivitate liberatur.

Rex Rudolfus pro triginta libris argenti caveam in Basilea avi Psittaco comparavit.

** forte Lotringen.*

Episcopus Metensia cepit Comites Ducis de * Lüningen.

Terræmotus factus uno die quinquies.

Cœnobium in Ammerschvvver.

Inclusæ in Katzental se in Ammersweiller transtulerunt, & ibidem claustrum construxerunt, & eodem anno in Capitulo Treverensi fratribus Prædicatoribus in Columbaria committuntur. In festo Catharinæ primam missam in area propria decantaverunt.

Nebelring factio nobilium.

Milites Alsatiæ, qui parem vestem tribus annis penè tulerant, & se Nebelringin nominaverant, ad Regis præsentiam citantur.

Inclusæ in Sunthein aream in Gebwiler centum marcis comparârunt.

Sorores sub-Tilia tertiam domum claustri sui perfecerunt magnis expensis.

Hyems mirè calida.

Hyems calida. Herbæ, flores, arbores flores & folia ante nativitatem Domini produxerunt. Venatores tum fraga in Alsatia invenerunt. Picæ cum gallinis ante trium Regum protulerunt: vites floruerunt ante Hilarij: arbores folia antiqua retinuerunt, donec recentia prodierunt. Pueri in Eglisheim in profluente balneabant.

M.CC XC.

Girspergenses recepti Cæsari se dedunt.

Rudolfus Rex dederat in purificatione suffodientibus castrum Girsperck mille nongentas libras, præter victum. Crastino Agathæ, Domini de Girsperck, se & castrum Domino Advocato terræ, sine gratia commiserunt: sed semi eorum sub gratia recipiuntur.

Henricus

Henricus Dux Bavariæ, amicus fratrum prædicatorum, obijt.

Rudolfus Rex in Thuringis fuit, & in ea magnam dignitatem pretio comparavit.

Fratres Minores in Columbaria Capitulum celebraverunt, & Domini terræ eis plura ſervitia miniſtrabant.

Dux Alſatiæ Rudolfus, filius Regis Rudolfi, obijt, & in Praga Bohemorum ſepelitur. *Rudolfus Cæſaris F. moritur.*

Lector fratrum Minorum de Baſilea, fecit capi in Columbaria in Capitulo ſuo, duas Beginas & duos Beghardos, & in Baſilea plures, quos hæreticos reputabat.

Epiſcopus Curienſis obijt.

Comes Egino Friburgenſis, dederat filio ſuo, filiam Ducis Lotharingiæ in uxorem.

Conradus de Lichtenberg Epiſcopus Argentinenſis, harum nuptiarum cauſa magnam Curiam in Argentina celebravit.

Hyems calida & pluvioſa, æſtas frigida & pluvioſa.

In Burgundia prope Loſannam cecidit grando magna, cujus lapides duorum vel trium panum magnitudinem ſuperabant. Læſit novem Eccleſias parochiales, & LX. millia hominum computabantur perijſſe. *Grando portentoſa.*

Canonici de Hanoe ſe in Rhinaugiam tranſtulerunt.

Dominus de Velens congregavit exercitum, venit in Alſatiam, volens in An-
tumno Domino de Rapolſtein vineas ſuas extirpare. Dominus de Rapolſtein congregato exercitu, Dominum de Veldens prohibuit.

Incluſæ in Sttnheim quarto Kal. Novembris Gebitlir in clauſtrum, quod ibidem ſibi conſtruxerunt, ſe tranſtulerunt.

Rex Rudolphus in Saxonia multa laudabiliter peregit.

Rhenus quater ante nativitatem Domini inundavit.

Soldanus Babyloniæ Hieruſalem & Accon, & omnia Chriſtianorum penè totaliter expugnavit. *Hieroſolyma capta.*

Papa Nicolaus miſit in adjutorium terræ ſanctæ LX. millia peditum proprijs expenſis.

Domini de S. Joanne dederunt in Brunduſio omni volenti maria tranſire, ignem & panem & naulum & expenſas, quas pro perſona ſua annus integer requirebat.

Papa Nicolaus Regi Anglorum ſupplicavit atque mandavit, quatenus crucem ad tranſmarinas partes ſuſciperet: & ut hoc facere poſſet decimam omnium Eccleſiarum regni ſui, fecit ſibi per triennium fideliter miniſtrari. Hæc eadem faciebat Regi Francorum.

In Seleſtadio conſtruitur Eccleſia leproſorum.

M.D.XCI.

XVIII. Calend. Februarij audita ſunt tonitrua: noctu grando magna cecidit, & fulgura multa ſæpe micuerunt.

Dominus de Rapolſtein congregato exercitu, Dominum de Bergken in munitione parvula capere voluit. Exiſtentes autem in munitione Germersheim / ſe viriliter defenderunt, tres occiderunt, & multos vulneraverunt, eumque fugere coegerunt.

Ecclipſis Lunæ, XV. Kal. Martij, ante fratrum prædicatorum apparuit matutinas.

Inventa fuit in Habſtat manus integra, in modum jurantis, alio corpore putrefacto. Et cùm eam ſecundariò ſepelire voluiſſent, guttæ ſanguinis emanabant, & propter hoc eam ſecundariò ſepelire noluerunt. *Manus perjura.*

Rex Angliæ omnes Judæos regno expulit. Cædes Aureliani.

Archiepiſcopus Colonienſis excommunicavit omnes cives & clericos ac religioſos, eò quòd cœperant eum in conflictu. *Iudæi Anglia pulſi.*

Thuricenſes M. D. Conſtantienſes M. CC. Columbarienſes D. marcas, Regi Rudolfo dederunt. Columbarienſes præter hæc mille octingentas libras expenderant pro cibariis & ſervitiis Dominorum.

Abbas Morbacenſis cum monachis ſuis, vendidit Regi Rudolfo Luceriam, pro duobus millibus marcis. *Lucerna à Rudolfo empta.*

Gregorij, venit Rex Rudolfus Columbariam.

C

Dominus

Dominus de Girſperc gravibus conditionibus à captivitate liberatur: caſtrum totaliter devaſtatur.

Bonifacius ſuffraganeus Baſil.

Bonifacius Epiſcopus Boſonienſis, ordinis heremidarum, prædicatoribus Colmarienſibus, Dominica ante Lætare, feſto annuntiationis, conſecravit altare beatæ Virginis, verſus latus ſuperiùs: Altare in angulo Eccleſiæ beati Petri prædicatoris martyris: altare ſancti Auguſtini.

Maritus filiæ Rudolfi Regis, mandavit Regi Rudolfo, ut quàm ſtatim veniret ad eum Lauſanoam, & ut indicet Dominis Curiam Burgundiæ in Franckfurt: quod factum eſt.

Deinde vocatur Rex ea Franckfurt ad Lauſannam, ut perficiat negotia Domini Papæ.

Dum Rex Rudolfus eſſet profecturus ad Principem, maritum filiæ ſuæ, Comes Sabaudiæ inſidias fecit Regi, quem interimere volebat.

Rex Rudolfus Curiam celebravit, non ad ſuam per omnia voluntatem.

Dominus de Hannawiler à Columbarienſibus interfectus, & de civitate plures milites expelluntur.

Moneta Rapolſteinica. Richenwiler oppidum

Dominus de Rapolſtein incepit novam monetam facere, quæ penè cum denariis Friburgenſibus concordabat.

Dominus de Harburc villam Richenwiler muro circumdedit & munivit.

Columbariam obſedit Epiſcopus Argentinenſis, cum XXX. millibus pugnatorum, infra octavam nativitatis Mariæ. Columbariæ erant tria millia pugnatorum.

Ventus validus partem pontis Briſacenſis, X. Calendas Octobris, deſtruxit.

Obijt Marggravius de Miſſen, juvenis virtuoſus.

Crevit vinum nobile.

Gemar.

Hermannus Dominus de Rapolſtein in Gemar caſtrum ligneum inchoabat ſtruere.

Epiſcopus Conſtantienſis oppoſuit ſe filio Regis Rudolfi, pro rebus quas abſtulerat filio Comitis de Lauſenberc violenter.

Domini de ordine Teutonicorum in Bückhein / parant ſe ad prælia, ut res ſuas à Dominis terræ defendant.

Conſules Columbarienſes dederunt civibus ſuis ligna pro domib. conſtruendis.

Rudolfi Cæſaris mors

Rudolfus Rex moritur.

M.CC XCII.

Cives Columbarienſes præpoſito Argentinenſi, fratri Epiſcopi Argent. de Liechtenberg fidelitatem & ſervitia juraverunt, & fideliter promiſerunt.

Epiſcopus Metenſis obijt.

Scultetus Argentinenſis & Zorno cum ſuis congregati armis invadere voluerunt familiam Ragneck & Herbonum, propter verba quædam injurioſa.

Hyems temperata uſque ad Purificationem: poſtea invaluit frigus, ut Rhenus Briſaci ex utraque parte pontis eſſet congelatus, quò equis & bigis poſſet tranſiri.

Domini ordinis Teutonicorum, XIII. Cal. Maij, Sabbato, exocularunt duos cives Friburgenſes. Junior Comes cum civibus clauſtrum irruentes, totaliter devaſtárunt.

Adolfus Roman. Rex.

Prima Maij, Electores reliqui electionem in Maguntinum tum præſentem transferunt. Maguntinus Comitem Adolfum de Naſſow / cognatum ſuum, eligit: conſentiunt reliqui. Hic ſtatura fuit mediocri, agilis, amabilis, ſciens Gallicum, Latinum & Germanicum.

Francofordenſes expenſas à Rege electo petunt. Maguntinus obligavit pro Rege caſtra ac villas pro XX. millibus marcarum. Rex exactionem in Judæos tentavit, ſed non potuit, reſiſtente Sculteto Francfordiano.

Rex liberos matrimonis elocat.

Equos phaleratos habuerunt, Maguntinus mille quingentos, Treverenſis M. CCC.

Rex Aquiſgrani coronatur.

Præſides Imperiales ex utraq. parte Rheni.

Conſilio procuratorum regni, procuratores in officiis retinet. Ottoni de Ochſenſtein nepoti ex ſorore Regis Rudolfi, Alſatiam, & quæ ab ea parte Rheni ſunt, committit: Comiti à Katzenelnbogen, quæ ab alia parte Rheni.

Civitates fidelitatem præfectis Regis Adolfi promittunt.

Scultetus Columbarienſis fidelitatem promittere recuſavit: nisi advocatus Otto de

to de Ochſenſtein promittat Regis nomine, officium Sculteti ad vitam Regis: expulſos non reducere: civitatem potenter non intrare.

Advocatus hæc pollicetur, recepta fide, ne civitas Columbarienſis alteri quàm Regi Adolfo tradatur.

Rex * Arragonum moritur: devolvitur regnum ad Imperium. ** fortè, Arelatenſium.*

Adolfus Rex in Imperio omnes controverſias componit: Principes ad expeditionem hortatur. Epiſcopus Spirenſis milites & LXX. currus habuit, præter bigas. Colonienſis ducentos milites cum equis phaleratis. Maguntinus copioſam militum multitudinem. Hi cum cæteris iter dirigunt verſus Veſontium. *Adolfi in Gallos expeditio.*

Vigilia Aſcenſionis, Albertus Dux mille quingentis equitib. venit Columbariam.

Hermannus de Rapolſtein / ſecundo Nonas Junij, à civibus Argentinenſibus fuit captivatus, ad preces pauperculæ mulieris.

Dux Auſtriæ Albertus Turicenſes obſidebat. *Tigurum obſeſſum.*

Puer IX. annorum Colmariæ à Judæis interficitur,

Argentinæ vicus pelliipariorum per ignem totaliter devaſtatur,

Interfectus fuit in Rubiaco, frater Joannes ordinis Minorum,

Albertus, filius Regis Rudolfi, Dux Auſtriæ, Lantgravius Alſatiæ, Comes de Kiburg, obſedit Turegum potenter ſex diebus; poſtea diſceſſit, & obſedit caſtrum Nellenburg, quod expugnavit & fregit. *Nellenburg caſtrum.*

Epiſcopus Colonienſis reconciliatus civibus.

Fratres Minores Eccleſiam ſuam magnis & altis columnis exaltabant.

Fluentes aquas per plateas Argentinenſes, artifex invenit.

Reginæ Regis Romanorum præſentatus fuit puer nutritus inter lupos: venit illa Briſacum, vigilia omnium Sanctorum.

Dux Lotaringiæ caſtrum in Plummers ſuper balnea conſtruxit, ut defenderet balneantes à malis hominibus. *Caſtrum Plumbarienſe.*

Advocatus Alſatiæ nomine Reginæ ſingulis diebus expendit duodecim libras, Baſilienſis monetæ.

Dominus de Rapolſtein accepit à hominibus ſuis, quintam partem vini, quod creverat hoc anno: facit CCCCL. carratas.

In Hagenoia fuit torneamentum, in quo fuit miles à Scalario interfectus. *Luſus equeſtris Hagenoæ.*

Adolfus Rex venit Columbariam ante nativitatem Domini, anno biſextili B.C.

Abbas Periſienſis capitur à ſuo ſub ſito ordinis converſo.

Caſtrum D[illegible] Domino Comiti de [illegible]enberg Epiſcopo Argentinenſi tradebatur. Inventor ac Magiſter operis, quod in Argentina Bruſcam fluere per vicos faciebat, de eo cecidit & expiravit.

Minera auri apud Heidelberg invenitur.

Comes Henricus, frater Comitis de Friburc capitur, ac graviter vulneratur,

Prope Schafuſam atque Baſileam fuerunt inventi lapides pretioſi.

Obijt venerabilis Dominus Rudolfus de Habispurc, Epiſcopus Conſtantienſis, frater Comitis Gotfridi de Laufenberc, & in prandio vitam noſcitur finiviſſe. *R. de Habſburg Epiſcopus Conſtant.*

Natus fuit hermaphroditus in valle Keiſersberch, id eſt qui membrum mulieris atque virilia continebat.

Domini de Girſperc caſtrum Froberc furtivè, expulſis habitantibus, obtinebant.

Eodem tempore, ſcilicet V. Idus Junij, ædificavit advocatus terræ, ſcilicet filius ſororis Regis Rudolfi, caſtrum in Härwiſe / ut caſtrum D[illegible] obſideret. *Caſtrum Scherwiler*

Civis Linthart nomine de Columbaria, in vigilia ſancti Joannis Baptiſtæ, cum octo viris armata manu Incluſorium de Horburc dicitur deſtruxiſſe.

Caſtellum Warwire & Züllisheim in præcedenti anno fuere inchoata. *Warwiler Zullisheim,*

Caſtrum Ramſtein prope Sleciſtat fuit inchoatum, à præfecto terræ contra multorum hominum voluntatem. *Ramſtein prope Seleſtadium,*

Judæi Rubeacenſes ob metum Epiſcopi ſe in Columbariam tranſtulerunt, & Cantores in G[illegible]re turpiter capiuntur ab Abbate Morbacenſi.

In Rubiaca fuit interfectus.... miles dictus Zedelere, XV. Calend. Septembris, à Dominis de Lobigaſſe fraudulenter.

In Rheno prope Brisacum submersa fuit navis cum hominibus LXXX. Mercatores venientes de Friburgo versus Brisacum, prope villam Alzinache, multa oavis atque moltarum genera mortua invenerunt.

Vigilia assumptionis beatæ Virginis, duæ naves in Rheno, uoa prope Argentinam, alia prope Brilacum, cum multis hominibus perierunt.

Ro-vvila

Item R.wire exuritur, & multæ aves prope Brisacum frigore perierunt.

Colmaria Rapolsteino tradita

Scultetus Columbariensis vocavit Dominum de Rapolstein nocte cum multis hominibus, & ei civitatem tradidit.

Dominus Anselmus de Rapolstein fratrem suum Henricum ejecit de Rapolstein & cum omnibus suis bonis spoliavit.

Æstas calida & sicca, & vinum bonum ut dicebatur generaliter abundavit.

Colmaria obsessa.

Rex Romanorum Adolfus, XVI. Octob. quarta scilicet feria, venit Rapolswilre cum hominibus multis, & obsedit magna gloria violenter, in vigilia sancti Michaelis Columbariam.

Item Wilre castrum atque castellum non valentes se defendere, Regi se voluntariè tradiderunt.

In vigilia Simonis & Judæ castrum Werde faciliter expugnatur.

Poena perjuri vita donata.

De Rapolstein Rex Romanorum recedebat, & circumduxit Sculterum Columbariensem in rota residentem, manum cum tribus digitis erectam habentem, ac perjurium demonstrantem.

Dux Austriæ solennem Curiam fecit circa festum S. Martini in desponsatione filiæ suæ. & talis non fuit nostris temporibus celebrata.

In Lombardia apparuerunt in aere duo monachi parvi, albus & niger, bonam horam se mutuò impugnabant, & postea in vallem & vastam solitudinem descenderunt, &c.

M.CC.XCIV.

Adolfus Rex Romanorum in Landowe / in nativitate Domini Curiam celebravit.

XVII. Kal. Februarij venit frigus tantæ fortitudinis, quòd multæ vineæ frigore perierunt: tiliæ & arbores aliæ fissæ fuerunt. Pisces in aquis, aves & homioes in sylvis pariter perierunt.

Abbas in Paris.

Abbas Perisiensis, circa secundum Nonas Martij ab officio removetur.

Prædicatores in Gebvvi-ler.

Domus fratrum Prædicatorum fuit in Gebwilre recepta, & in Teutooia sex aliæ fuerunt pariter inchoatæ.

Dux Brabaotiæ obijt, & filius ejus miles efficitur, & cives Colonienses eum sicut Patrem ejus, pro Domioo receperunt: sed hoc Episcopus Coloniensis prout potuit impedivit.

Judæi Bernenses puerum (ut dicitur) occiderunt.

Caristia magna fuit, & quartale frumenti pro octodecim solidis dabatur, & Sorores de Columbaria plusquàm trecenta quartalia, in una sua graugia paupetibus erogaverunt, ante festum Mariæ Magdalenæ.

Venit circa Basileam ventus validus, fulgura, tonitrua, pluviæ magnæ, quæ domus destruxerunt, & arbores magnas & fortes radicitus evulserunt.

Circa Pascha quidam de progenie Ursina in Ecclesia S. Petri, peregrinos undecim occiderunt.

Decanus Columbariensis circa exaltationem sanctæ Crucis à Sculteto Columbariensi captivatur.

Basilea ardet

In Basilea exustæ fuerunt domus penè sexcentæ, circa exaltationem S. Crucis, & homines ferè quadraginta.

Apostata ordinis fratrum Prædicatorum sorores sub-tilla de Columbaria spoliavit.

Die S. Leodegarij abstulit Cesso castrum Lobcke à suis Dominis fraudulenter.

Misnia bello petita.

Rex Adolfus circa adventum Domini terram Missinensem poteoter ingressus est. Civitas Missina ei se tradidit, castella duodecim expugnavit, totam terram cum magna potentia devastavit.

Papa

M.CC.XCV.

Papa Celeſtinus Papatum voluntariè reſignavit.

Romanorum Rex Adolfus expugnata terra Dominorum Miſſinenſium, iter ſuum verſus Alſatiam dirigebat, ſeque præparabat ad eundum contra Regem Franciæ, ut eum de rebus propriis extirparet.

In Bara villa dæmon caſtrum Domini Wephimanni militis deſtruxit.

Rhenus qui longo tempore oppidum Briſacum ab Alſatia diviſerat: iſto anno pro parte ad latus montis ſe aliud transferebat.

Inundatio ejusdam aquæ ad oppidum Rinveldin/quod eſt ſitum ſuper Rhenum, Clauſtrum Dominarum de Olſperg replevit, Molendinum earum deſtruxit, lapides & ligna in Rhenum cum magna violentia perducebat. *Olſperg monaſterium.*

Item prope Baſileam villa fuit Onolzwire nomine, quæ à Baſilea tria miliaria diſtabat, ac in valle ſita erat, quam aqua tranſire modica dicebatur. Pars montis in vallem cecidit, aquam obſtruxit, quæ paulatim crevit, quòd ſupremam partem Eccleſiæ ab oculis hominum occultavit. *Onolzwuir prope Waldenburgum, ſub jura monte.*

V. Kal. Auguſti, Fulgur pilos procuratoris Minorum in Briſaco combuſſit, corpore illæſo.

Dominus de Ochſenſtein cognatus & procurator Ducis Auſtriæ, obſedit & expugnavit...... Et circa feſtum Mariæ Magdalenæ Zovingen cum magna hominum inultitudine dicitur obſediſſe. *Zoſingen oppid. Ergoia.*

In Alſatiæ villa Türinchen minera plumbi vel argenti reperitur, in qua ante paucos annos Gypſum pauperes invenerunt. *Turckheim.*

Adolfus Rex Roman. circa Kalendas Auguſti, cum exercitu magno terram Miſſinenſium ſecundariò ſubintravit.

Tertio Nonas Aprilis, fuit in Briſgougia & Alſatia vehemens terræmotus. *Terræmotus.*

In Colmar uno hoc anno mortui pueri DCC. ſeptuaginta ſeptem.

Terræmotus in Valeſia quatuordecim caſtra pro parte deſtruxit, & crucem pinnaculi turris Eccleſiæ majoris dejecit, & in diverſis locis plurima devaſtavit.

In Curia montes ſciſſi, petræ fiſſæ ſunt, plures campanæ pulſaverunt, quinque caſtra penitus deſtruxit, plura verò fiſſa ſunt, & domus multæ. Poſt hunc duos alij motus una ſeptimana plurimi retulerunt.

Romæ mortalitas magna fuit, & uno die ſepulturæ ſeptem Epiſcopi tradebantur.

Mediocris ſtaturæ perſona regnum Teutoniæ circumibat, Imperatorem Fridericum ſe ſuis fidelibus referebat. Hic cùm in Eßlingen veniſſet, à civibus capitur, hæreticus eſſe probatur, convincitur & crematur. *Pſeudo Fridericus combuſtus.*

Domini de Gyrſperg reconciliati Columbariam in octava Martini ſolenniter intraverunt.

Rex Adolfus in terram Miſſinenſium ſtipendiarios transmittebat.

In Alſatiæ valle Albrechstal/in una domo, Mulier peperit una nocte duos pueros, duæ vaccæ, utraque duos vitulos, catus catulum, canis caniculum, ſcropha procellos plurimos pariebat.

Quinquaginta fratres ordinis Minorum ſenes atque lectores de Ordine pariter receſſerunt dicentes, Fratres Minores de ordine S. Franciſci ſimpliciter receſſiſſe.

M.CC.XCVI.

Dominus de Rapoltzſtein fuit à captivitate Regis Romanorum poſt purificationem beatæ Virginis liberatus.

Venerabilis Dominus Petrus Baſilienſis Epiſcopus obijt, ſecundo Nonas Aprilis.

Item venerabilis Dominus Probus Epiſcopus Tullenſis ordinis Minorum fratrum obijt.

Filius Marggravij Thuringiæ venit in Lombardiam, & quædam civitates cum Dominum acceperunt.

Caſtrum Girſperg adjutorio Epiſcopi Argentinenſis reædificatur. *Geirſperg reſtauratur.*

Plures Tiliæ à fratre Bertoldo converſo de Friburgo, ſacriſta, in Cœmiterio noſtro plantatæ fideliter referuntur.

M.CC.XCVII.

Sacerdos publicè castratus.

Circa nativitatem Domini, fuerunt cuidam clerico in civitate Basiliensi virilia, propter quandam juvenculam, detruncata & suspensa in medio civitatis.

Judæus in anno præcedenti pro furto in Sulzematin per pedes suspenditur, qui octo diebus superviait, & se elevans super patibulum liberavit, sed præ læsione pedum fugere non poterat.

Supplicationes pestis causâ.

Cogente pestilentia atque mortalitate, Columbarienses Canonici processionem cum reliquijs indixerunt, in vigilia purificationis. Circa tertiam ad Ecclesiam homines religiosi ac clerici S. Martini convenerunt, ac Scholares & Canonici cum CXX. superpellicijs in principio processerunt: Fratres Minores eos sequebantur, cum quadraginta fratribus, deinde fratres Prædicatores hos cum triginta fratribus sequebantur; hos autem fratres Domini de Hospitali S. Joannis, cum decem personis venerandis sequebantur: sed monachi decem S. Benedicti fratres prædicatores præcedebant, & quandocunq; ad libitum sequebantur.

Ad Regem Romanorum Burgundi venientes suppliciter deprecantes, quatenus à Rege Franciæ defenderet, quia eos pro regno Arelatense sæpius infestaret. Rex verò promisit, se ante festum Mariæ Magdalenæ venturum, & eos pro viribus defensurum. Civitates verò magnæ Franciæ, ut Remis, Parisius, & aliæ quàm plures portis fortibus & muris altis muniverunt, quod usque hoc tempus consisit, de fortitudine facere contempserunt.

In capite jejunij, sc. tertio Kal. Martij, interfectus fuit Joannes miles virtuosus, dives, filius Sifridi Sculteti Columbariensis.

Inchoatum fuit Dormitorium fratrum Prædicatorum in Columbaria.

Diffidavit Episcopus Argentinensis cives Columbarienses, propter eorum Scultetum Dominum de Bercheim.

Mulier in Sclecistat peperit puerum cum duobus capitibus, cum dolore.

Rex Bohemiæ filius Ottochari, Curiam ..... celebravit, qualem nunquam aliquis Regum, nec Assyrius, nec Salomon creditur celebrasse.

Episcopus Argentinensis obsedit Mersmunstere ante festum Margaretæ.

Translata sunt ossa ...... militis de Rubiaca in Columbariam ad fratres Prædicatores.

In Columbaria multa nova vina bona reperiebantur, in nativitate S. Mariæ virginis gloriosæ.

Theobaldus Phirretensis præfectus Alsatiæ.

Rex Adolfus circa nativitatem beatæ virginis Mariæ, D. Theobaldum Comitem Phirretarum, Alsatiæ instituit advocatum.

Comes Phirretarum descendit ad Regem cum multitudine bellatorum.

Dominus de Liechtenberg fuit de Egenheim deprædatus.

Rex Angliæ misit præcedenti anno Regi Romanorum triginta millia marcarum, ut ei armatos viros ad rerum suarum mitteret defensores.

Vini vilitas.

Ama boni vini in Sleztstat, pro octo denarijs vendebatur.

In decollatione Joannis Baptistæ, venit Rex Angliæ in Flandriam, cum quingentis magnis navibus, cum sex millibus militum, cum equis dextrarijs, & tulit secum multam pecuniam quinque annis exercitui copiosam. Septem enim militibus marcam quotidie quinque annis expendere potuisset.

Vas vini dabatur in Alsatia pro Deo, ut vas evacuaretur. Unum vas Rappes pro vase vacuo vendebatur. Pro conservatione vini in locis pluribus stubæ præparabantur.

Adolfi expeditio in Flandriam.

Rex Romanorum venit in adjutorium Regi Angliæ cum equis bis mille phaleratis.

Filius Conradi Wernheri de Hadistat, miles juvenis, rebus in adversis virtuosus, contra Regem Franciæ cum avunculo filio suo, Comitis Phirretarum, armatus proficiscitur, occiditur ab inimicis, traditur ab amicis.

Duo Reges inter divos relati.

Ludovicus Rex Franciæ canonisatur à Bonifacio Papa, & festum ejus celebrari debet in crastino Bartholomæi. Rex verò Bohemiæ canonisatus dicitur, in anno præcedente.*

In Columbaria equus fuit, qui formam in se mulieris marisque comprehendit.

Dominus de Berckheim Scultetus Columbariensis quosdam de civibus expulit violenter.

Domi-

Domino præpoſito majoris Eccleſiæ Conſtantienſis fratri ſc. Comitis Friburgenſis, ſexaginta marcas in reditibus, quas habuit in Columbaria, per violentiam auferebat. Comes ex hoc indignatus, plures ex hominibus Imperij cepit, & eorum res & corpora devaſtavit. Advocatus autem terræ Comes Phitretarum, injuriam ſibi illatam vindicavit, acceptisque civibus Columbarienſibus, alijsque hominibus, terram Comitis Friburgenſis potenter ingreditur, & vallem Glotyri & alias villas pro viribus deleverunt. *Glotterthal infra Friburgum.*

XV. Kal. Decemb. colligebantur roſæ in Columbaria, in horto fratrum Prædicatorum, & eodem die cecidit nix magna, & uſque ad illum diem frigus modicum inſtabat.

In Moguntia mulier vidua mulierem viduam & ejus puerum interfecit, & in Rhenum eorum corpora deportavit: comprehenditur & crematur.

M.CC.XCVIII.

Idibus Februarij Columbarienſes armati cum ſuis, ut res Argentinenſis Epiſcopi devaſtarent. Comes Phitretarum advocatus Imperij veniens eis in adjutorium, cum multis millibus ruſticorum. Vallem Sulzmatt & villam Sunthelm/ & alias villas Epiſcopi, per ignem, & tria Cœmiteria totaliter vaſtaverunt. Crucem quoque Sanctam cum propugnaculis expugnabant. *Epiſcopo Argentinenſi arma illata.*

Friburgenſes in Oechtlandin hominum decem millia congregaverunt, & ut Bernenſes in rebus deſtruerent, proceſſerunt. Sed cùm diſtarent à Berna ad unum miliare, Bernenſes intellexerunt, & lætanter ac viriliter occurrerunt. Friburgenſes videntes Bernenſes, timuerunt, & terga vertentes fugerunt, & ea quæ ſecum attulerunt, reliquerunt. Bernenſes multos Friburgenſium ceperunt, & aliquos occiderunt. *Friburgenſium Vchtlandia fuga.*

Dominus Hiltibrandus dapifer de Barpenheim/ vir juvenis, fortis & dives, in exercitu Ducis Auſtriæ, in treugis occiditur fraudulenter, & quinto Kal. Maij in Columbaria apud fratres Prædicatores ſolenniter ſepelitur. *Hiltebrandus dapifer à Rappenheim.*

Dux Auſtriæ venit in Briſgaudiam prope Kenzingen/ ante feſtum S. Georgij cum Ungarorum Cumanorumque multitudine, volens ad electionem Regis Rom. pervenire, & ut eum deponerent, pro viribus laborare. *Caſtra duorum hoſtium exercituum prope Kentzingam.*

Intelligens hoc Adolfus Rex Romanorum cum multo meliore atque majore militia, cum multitudine copioſa hominum, ipſum velociter impedivit. Sed cùm Rex Adolfus ad exercitum Ducis, propter aquam venire non potuiſſet, cáſtellum Kencingin, à Domino de Uſenberc ad tempus pretio comparavit, ut ad exercitum Ducis poſſet quando vellet faciliter pervenire. Timens autem Dux impetum Regis, ſuis hæc peditibus referebat: Hac nocte me Rinaugiam præcedetis, ego autem ad vos ctas veniam feſtinanter. Sequenti die, circa tertiam, caſtra propria ſuccendit, & ſuos pedites ſequebatur.

Comes de Hegirloch procurator Ducis occiditur.

Dominus de Haslinecht capitur fraudulenter.

Domina de Walbenſtein/ cuſtos monaſterij Sanctæ crucis, audiens Regem Adolfum cum armatis in Alſatiam venturum, ſe cum rebus ſuis in Columbariam tranſtulit, & reliquias aliquas cum caſula ſerica rufa, carmine hexametro texta, in qua beatus Leo cœmiterium Sanctæ Crucis & Eccleſiam, conſecravit, fratribus prædicatoribus ſicut ſuis fidelibus commendavit.

Comes Phitretarum advocatus Alſatiæ clauſtrum Sanctæ Crucis deſtruxit. *Cœnobium S. Crucis.*

Rex Adolfus clauſtrum S. Marci & Schwarzen..... devaſtavit.

Epiſcopus verò Argentinenſis clauſtrum Eschow: dicitur deleviſſe.

Cives Hagenoenſes dicuntur penè omnes villas civium Argentinenſium deleviſſe. Villam de Caſtineto, rivum de Schlezſtat abſtulerunt, ipſi autem potenter egreſſi Caſtinetum ignibus cremaverunt. Illi de Caſtineto de hoc doluerunt, Gallos adjutores ſuos vocaverunt, & potenter in Kuntzisheim perrexerunt, & illud per flammam totaliter deleverunt. Illi verò de Künigsheim ſe congregaverunt, & illis de Caſtineto reditum præcluſerunt, cum eis pugnarunt, & ex utraque patre quinque gladio perierunt.

Rex Adolfus quarto Kal. Junij ab obſidione ſe Rubiacenſium ſepârarunt. *Adolfus Alſatia decedit.*

Rex Adolfus ab obſidione Rubeacenſi in feſto Barnabæ Apoſtoli recedebat, & ſe in Eginsheim transferebat.

Post festum Viti & Modesti, i. XVI. Kal. Julij, Rex Adolfus ab obsidione castelli Eginsheim recedebat.

Mulier prope Columbariam virum interfecit propriis armis, secunda die Julij.

Adolfus occidit.

Festo sanctorum Processi & Martiniani Rex Adolfus interficitur.

Sanctam Crucem Episcopus expugnavit.

Castrum Gemer per ignem devastatur.

Ante assumptionem beatæ Virginis, venit in Argentinam Albertus Rex Romanorum, & recipitur ab Episcopo & Populo solenniter & lætanter.

Argentinense incendium.

In Vigilia assumptionis Mariæ exuruntur multæ domus in Argentina, & majus monasterium Mariæ virginis gloriosæ.

Mortalitas magna extitit, & comestio boum prohibebatur. Plebanus Brisacensis uno die homines XXXII. communicavit, decem inunxit, VII. flebiliter sepelivit.

Octingenti currus atque bigæ de Columbaria uno die egrediebantur, quando Rubiacum sub Adolfo Rege obsidionibus gravabatur.

Landeck castrum.

Castrum Landecke Comes Friburgensis atque cives pariter obsederunt.

Venerabilis Dominus de Liechtenberg Argent. Episcopus fecerat hoc anno, ante festum S. Michaelis milites, quos omnes vestivit ad minus triplici vestimento, scilicet tunica pretiosa Surgotum ..... nobili vario Suchornam cum vario pretioso.

Pridie Nonas Decembris, Episcopus Argentinensis cum civitatibus Regis, cum exercitu terram Phitretarum Comitis intraverunt.

Conventus Imperij Noremberga.

Rex Romanorum in Nürenberg Curiam celebravit, circa festum sancti Martini, ad quam duo millia militum pervenerunt.

M.CC.XCIX.

Puer circiter XV. annorum, factus frater ordinis Prædicatorum, & in ordine annum & plus quàm dimidium steterat in domo Columbariensi, in die sanctorum Innocentum, de consilio quorundam fratrum Minorum & auxilio eorundem ac Beginarum ipsorum, apostatavit, & se ad ordinem fratrum Minorum transferebat.

Io. Liechtenbergius advocatus Alsatiæ.

NB.

Octava Epiphaniæ venit Columbariam Alsatiæ advocatissa cum pluribus dominabus, & Dominus Joannes de Liechtenberc, filius fratris venerabilis Episcopi Argentinensis, advocatus Regis Romanorum super terram Alsatiæ, filius sororis Rudolfi de Habspurc Romanorum Regis, de stirpe Ducum Zeringiæ, ferens in capite suo pileum ornatum auro, argento, lapidibus pretiosis, valentem plures marcas argenti: & cingulo circumdatus erat, qui ornatus erat auro, argento, lapidibus pretiosis, qui æstimatione hominum marcas valuit XL.

Abbates Murbacenses.

Obijt Abbas Morbacensis, Albertus de Valckinstein: successit Dominus Bertoldus de Liebistein.

Albertus Rex Romanorum in purificatione Curiam celebravit in Franckinfurt, sed in ea nihil consummavit, & propter hoc in tempus aliud protelavit.

Dominus Joannes de Liechtenberc, filius fratris Argentinensis Episcopi, advocatus terræ Alsatiæ, Dominam advocatissam Duci fecit de Alsatia, cum apparatu magno, in curru, quem procurator suus CX. libras retulit constitisse.

Dominus de Rinperch filium Regis Adolfi de captivitate firmissima liberavit.

Dominus Archiepiscopus Moguntinus in mensa sedens & lætus, velociter expiravit.

Hadstat.

Episcopus Argentinensis exactionem super homines in Rubiaca posuit, & qui præcedenti anno libram dedit, isto anno marcam suo Domino præsentavit: & quot libras quilibet anno præcedenti dedit, tot marcas solvere cogebatur. Insuper Dominum Conradum Wernherum de Hadistat cogebat, Hadistat & alias res suas sibi voluntariè præsentare.

Quarto Idus Aprilis, interdicta sunt divina Columbariensibus, quòd noluerunt Basiliensibus judicibus obedire.

Filius Regis Adolfi opposuit se Domino Archiepiscopo Maguntino, habens adjutores decem Principes, vicinos suos, terræ Dominos potiores.

Comes Phitretarum à Domino de Rötelheim captivatur.

Rex Rom. Albertus abstulit civitatibus Imperij libertatem, quam habebant cives, residentes in villis, quòd Dominis suis minimè serviebant.

Festo

Feſto ſancti Joannis Baptiſtæ Columbarienſes cum civitatibus Imperij cupientes Dominum de Horburc conculcare......

Dominus de Girſperg capitur.

Poſt feſtum ſanctorum Proceſſi & Martiniani, Columbarienſes armati, cum Imperij civitatibus exiverunt, ut res Friburgenſium & cives Friburgenſes.

Bellum inter Comitem Friburgenſem devaſtarent. *Bellum Friburgi.*

Interfectus fuit, qui Regi pecuniam deferebat.

M.CCC.

Albertus Rex Romanorum miſit Dominum Petrum Epiſcopum Baſilienſem Medicum, Romam, ut negotia quædam neceſſaria procuraret.

XVI. Kal. Februarij obijt Domina de Horburc, ſoror Comitis Friburgenſis. *Domina de Horburg.*

Albertus Rex venit in Columbariam, ſeptimo Kalendas Aprilis, receptus fuit ſolenniter cum religioſis & clero, & civibus univerſis. *Albertus Rex Columbariam venit.*

Tertio Nonas Julij, hoc eſt quinta die, apparuit in crepuſculo in Columbaria pluribus viris ac mulieribus ſub Luna majeſtas Dei, ſedentis in cathedra, quaſi in judicio, habens de ore ſuo ex utraque parte gladium evaginatum procedentem ac populum atrociter judicantem.

Dominus de Hageneck castrum Hageneck, quod anteceſſores ſui conſtruxerunt, pro.... marcis vendidit, & dignitatem ſuam in extraneos transferebat. *Caſtrum Hageneck.*

Bonifacius Papa, ratione Jubilei omnibus venientibus Romam, tanta abſolutionis beneficia contulit, quòd tantus factus fuit concurſus Romam, ut ſæpius una die ſint egreſſi triginta millia hominum, pariterque ingreſſi, ut communiter pauperes retulerunt. *Iubilei promulgatio.*

M.CCC.I.

Circa Kalendas Junij, cœpit Albertus Rex Roman. infeſtare Archiepiſcopum Moguntinum, Colonienſem, Trevirenſem, adjutoresque eorum, & deſtruxit villas, caſtella ac caſtra eorum, ſine conditione omnium ſuorum inimicorum. Civitatem Bingin obſedit potenter pluribus ſeptimanis, & uſque ad feſtum S. Michaelis non poterat expugnare. *Albertus electoribus ſpiritualibus infeſtus.*

Cives civitatis Bingin, ſeſe Alberto Regi Rom. ſeptimo & ſexto Kal. Octobris, cum Cometa ſe inſpicientibus exhiberet, tradiderunt ſub conditione.

Præcedenti anno venit de Anglia virgo decora valde, pariterque facunda dicens: Spiritum Sanctum incarnatum in Redemptionem mulierum, & baptiſavit mulieres, in nomine Patris, Filij, ac ſui. Quæ mortua ducta fuit in Mediolanum, ibi & cremata. Cujus cineres frater Johannes de Wiſſenburc, ordinis fratrum Prædicatorum, ſe vidiſſe pluribus referebat. *Virgo hæretica ſpargens cremata.*

Juvenis in Schlecſtat in parvo rivo Rheni fuit ſubmerſus: is ante modicum temporis virginem violenter defloraverat.

Plebanus de Rechtenhuſe: Canonicus Columbarienſis, fuit morte ſubitanea præoccupatus.

Item Vicarius in Woltabuſen fuit lancea perforatus, quòd cognovit Beginam, contra parentis & matris ac fratris voluntatem.

Dominus Joannes miles dictus de Nortgaſſe, contraxit matrimonium cum juvencula de Hattſtat in feſto Luciæ, bona utriusque voluntate.

Sequenti die decollatus eſt juvenis, qui filium novercæ ſuæ fraudulenter occiderat, & ob hoc ſibi civitas fuerat interdicta. Uxor verò ejus in Rubiaca fuerat commorata. Hæc cum maritum intellexiſſet in Columbaria captivatum, perijt cum dolore.

In converſione S. Pauli audita ſunt tonitrua, & coruſcationes plures, intra matutina fratrum Prædicatorum in Columbaria, videbantur.

Archiepiſcopus Moguntinenſis, Archiepiſcopus Colonienſis & Archiepiſcopus Trevirenſis, Alberto Regi Romanorum caſtrum Rinperg, poſt Regis receſſum obſederunt: quod ut Rex intellexit, revertitur, & Epiſcopi receſſerunt. *Reinſperg caſtrum.*

Abbati S. Urbani ordinis Ciſtert. naſus abſciſſus à converſo ordinis & duobus ſervis.

M.CCC.II.

M.CCC.II.

Rex Franciæ fratrem suum Carolum, quem præcedenti anno in adjutorium Papæ cum multis militibus armatis transmiserat, simpliciter revocavit. Papa verò privilegia Domini Regis Franciæ, nec non & Principum ejus cassavit, & totaliter dicitur delevisse.

In Spira cives clericos expulerunt.

In Bremae cives cum clero fortiter litigabant.

Alberti Cas. conjunx Colmariæ.

Tertia die post Philippi & Jacobi, venit Regina Regis Alberti in Columbariam, cum duabus Reginis & apparatu magno, & subitò recedebat.

Cives Bituricenses Regi Franciæ in conflictu, ut dicebatur, DCC. homines occiderunt.

Beata virgo Maria cœpit in Horburch/prope Columbariam, miraculis coruscare.

Nuncij Alberti Regis Rom. de Roma venerunt & Regi clausas literas portaverunt.

Isto anno fuit generale Capitulum ordinis fratrum Prædicatorum Bononiæ celebratum.

Nocte ascensionis Domini pluit serpentes, qui vocantur Wasserkalb in Columbaria, & quibusdam aliis locis, in magna quantitate.

In Remken castello puer circiter XII. annorum interficitur à Judæis.

Steimere civis Columbariensis à nobilibus de Hunnewir occiditur.

Vitriman frater scutariorum in sacco submergitur.

Ingens Rheni exundatio.
** Auckheim*

Vigilia Osualdi, Rhenus inundavit, pontem Rheni læsit, pontem Brisacensem destruxit, montem * Augga circumdedit, claustrum sororum ordinis Cisterciensis replevit. Messem frumenti devastavit, & maximum damnum in Brisgoia pauperibus inferebat. Argentinæ Rhenus intravit cellaria multorum, & unus ex civibus Lucium magnum in suo cellario comprehendit. Basileæ eodem tempore Rhenus equorum stabula introivit, & eorum dorsa undis perfundebat. Homines de Nuwenburch in Friburgum navigio potuerunt pervenire, quod usque ad illud tempus fuerat inauditum.

Sexus in homine mutatus.

Mulier prope Bernam in villa decem annis viro cohabitat, & cognosci à viro non potuit: judicio spirituali à viro separatur. Romam proficiscens anno jubilæo Bononiæ à chirurgo cunnus ejus scinditur: egreditur virga virilia, cum testiculis. Domum reversa uxorem ducit, opera rustica facit, cum uxore congreditur, legitimè & sufficienter.

Conventus Prædicatorum NB.

In nativitate beatæ virginis capitulum provinciale fratrum ordinis Prædicatorum fuit in Basilea, fratre Joanne existente Priore atque definitore, solenniter celebratum. Ad hoc Capitulum pervenerunt DLXX ibi fuerunt lectæ literæ Magistri Ordinis ipsorum, in quibus hortabatur eos suppliciter, ultrò eundum ad Barbaros seu ad Græciam. Et non fuit unus inter eos inventus, qui hoc vellet facere, ad quod Ordo ipsorum principaliter fuit institutus.

In hoc Capitulo fuerunt conversi seu Beghardi, hoc est fratres non habentes domicilia, LXXX. in processione mendicantes cibaria.

Herlisheim opp.

Castellum Herlisheim prope Columbaria construitur.

Circa festum S. Michaelis, obsedit Rex Franciæ civitatem in Flandria, habuit in exercitu suo LX. millia equorum, & hominum multitudinem infinitam.

Albertus rex Rom. obsedit Domino archiepiscopo Treverensi civitatem, & habuit in exercitu suo quadringentos equos phaleratos, & hominum multitudinem infinitam.

Nono Kal. Februarij & sequenti, perierunt vineæ, & magna pars frumenti. &c. & non fuit frigus ista hyeme, nisi his diebus prænominatis. Nec fuit calor æstate sequenti, nisi duobus diebus, quibus fuerunt duo homines prope Rubiacam calore nimio suffocati.

Acre vinum atque debile crevit.

Eodem tempore, circa festum Martini, D. Brogilinus de Geroltsecke, cepit quatuor commendatores, i. Magistros domorum hospitalis S. Joannis, pro eo quòd emerunt castrum fratris sui, quod vendere non valebat.

In Westhusen carrata vini pro centum libris tali conditione vendebatur, ut una libra annis singulis solveretur. Eadem carrata data fuit pro viginti libris. Tertia vice fuit data pro vinea, de qua duæ libræ denariorum quot annis solvebantur.

Clericus Columbariensis & Clericus Basiliensis pro canonicatu diu litigabant. In

hac

hac lite clericus Baſil. interficitur. Propter hoc judicea Baſil. divina in Columbaria ſuſpenderunt.

Albertus Rex Romanorum circa feſtum Mar. Magdal. congregavit [illegible] tum in partibus ſuperioribus, & deſcendit verſus Coloniam, devaſtavit villas & res Epiſcoporum inimicorum ſuorum ſeptendecim ſeptimania, id eſt uſque ad feſtum Martini, dicens velle procedere versus Holandiam atque Flandriam, & coegit Epiſcopos componere ſecum. Rhenus tum apertus eſt, ut naves aſcendere & deſcendere poſſent. *Bellum ab Alberto Colonienſi & Trevirenſi illatum.*

Homines de caſtro Girſperc Seniores, Juniores Dominos de Girſperch graviter vulneraverunt, unum occiderunt, caſtrum ceperunt, & plures de caſtro fugere coegerunt.

A feſto Thomæ uſque poſt Epiphaniam ingens frigus. Dux Stephani Biſuntij Dubis fluvius congelatus fuit, & homines glaciem aſcenderunt, ſub quibus glacies fregit, ut quingenti hominea promiſcui ſexus pariter perierint. Briſaci etiam Rhenus congelabatur. *Ludimoſus cajus Veſontij.*

Rhenus, quem Rex Albertus aperuerat, ut omnis volens aſcendere & deſcendere, poterat: hunc milites terræ clauſerunt, ut nullus mercatorum auſus fuerit in Rheno amplius comparere.

In Spira civitate civis dives meretrices congregavit, habitum eis pœnitentiæ tribuit, & cibaria miniſtrabat.

M.CCC.III.

Die S. Antonij, capella monachorum de Barbuſſ / ordinis Ciſtercienſis, quæ noviter fuerat conſtructa, dicitur ſolenniter conſecrata in Columbaria. *Barbauſ.*

Cives Columbarienſes jura ac conſtitutiones plurimas fecerunt, & tranſgreſſoribus pœnas pro ſingulis conſcripſerunt. Inſuper conſtituerunt, ut quicunque Deum vel B. virginem Mariam blaſphemiis vel verbis turpibus dehoneſtaret, decem ſolidos ad fabricam S. Martini dare cogeretur & manſione civitatis tribus ſeptimanarum privaretur.

Civis Baſil. à Domino Thuringo de Ramſtein capitur, in caſtrum ejus ducitur. Baſilir ſequuntur, & ab eis caſtrum ejus velociter expugnatur atque deſtruitur, ceperunt item intra decem hebdomadas quinque caſtra fortia. *Ramſtein caſtrum.*

Carolus frater Regis Franciæ Rex Siciliæ, Rex Arragonum, & Rex Franciæ conſœderantur.

Frater Nibulungus converſus cum ſervis, in cœmiterio noſtro decem tilias plantaverunt

In cœna Domini Rex Franciæ conflictum cum Flandrenſibus habuit, & amiſit quindecim millia hominum nominatorum, Flandrenſes tria millia. *Francſiſ. prælium in Flandria.*

Albertus filius Regis Romanorum duxit uxorem Comitis de Horngovve.

Capitulum fratrum Minorum (circa Urbanum) fuit in Columbaria ſolenniter celebratum, comparuere illic CL. fratres. Converſi ſeu Begihardi triginta, bini & terni in proceſſione per Columbariam tranſeuntes eleemoſynam mendicabant.

Henricua ſcolaria de Rohrbach meretrices congregavit, in domum eum magna diligentia clauſit, & eis per mendicationem neceſſaria miniſtravit. Et veſtes lineas albas ſive filo groſſo, & pallia breviora, pro veſtibus induebat. Decem vel viginti, vel plures in una civitate in unam domum claudebat, & eis neceſſaria prout potuit miniſtravit. *Pœnitentium mulierum collegia inſtituta.*

Feſto Pentecoſtes, fratres ordinis Prædicatorum de Francia, capitulum generale in Biſuntio celebraverunt, ad quod fratres CCC. pervenerunt.

Octava Jo. Baptiſtæ venit venerabilis frater Bernhardus Magiſter ordinis Prædicatorum in Columbariam.

Venerunt nuntij Alberti Regis Roman. nuntiantes ei, quod D. Papa prædicaſſet in manifeſto, quòd eſſet verus Rex Romanorum, & dilectus filius ejus.

Rex Arragonum compoſuit cum Papa, & miſit ei cathedram auream, & aureum ſcabellum ei fideliter copulato.

Cardinales de Columna, qui ſe ad Regem Arragonum contulerant, ad Regem Franciæ ſe contulerunt.

Tres Abbates Cluniscenſis, Ciſtercienſis & Præmonſtratenſis à Rege Franciæ capiuntur, quod noluerunt ei contra Papam in ſuis conſtitutionibus obedire.

Papa Regem Franciæ excommunicavit.

Rex Franciæ parlamentum in feſto Joannis Baptiſtæ dicitur habuiſſe, in quo ſignificavit, Dominum Papam in pluribus articulis fidei graviter exceſſiſſe.

Solennis

Auſtriaci fiſci præſes in vincula conjectus.

Solennis procurator Regis Romanorum, qui à Rinvelden uſque in Schletſtet incluſivè dominabatur, in turrim in Enſisheim claudebatur, & rationem de ſibi creditis reddere cogebatur.

Hoc anno vinum bonum crevit.

Zur Sonnen patritij Baſil.

Quarta feria poſt nativitatem beatæ Virginis, filia civis Baſilienſis, qui dicitur *de Sole*, cum magna ſolennitate filio Domini de Eptingen matrimonio copulatur.

Pax Flandris reddita.

Rex Franciæ compoſuit cum Flandrenſibus: reddidit enim eis Comitem Dominum ſuum, & filium ejus, & omnia quæ petebant voluntarius admittebat.

Romæ Papa Bonifacius obijt, ante cujus domum Rex Franciæ Ludovicus vexillum ſuum tribus diebus in ſignum victoriæ dicitur ſuſpendiſſe.

Scultetus de villa Stalrezheim bovem vicini ſuffurabatur: quod à vicinis non poterat occultari, nec aliquis eorum auſus fuerat propter mali iam hominis revelare. Quidam autem ex ſuis civibus majoribus Argentinenſium occultè revelaverunt: qui egreſſi Sculretum ceperunt, & in patibulum ſuſpenderunt.

Archiepiſcopus Trevirenſis propter inobedientiam Confluentinorum obſedit eos cum quingentis equis phaleratis, & coegit eos vi, ut ei in omnibus obedirent.

Capitulum generale fratrum Prædicatorum celebratum Toloſæ.

Epiſcopus Colonienſis obijt.

Domini de Girſpere caſtrum ſuum Epiſcopo Argentinenſi tradiderunt.

Herrkheim ad Illam.

Domini de Hadiſtat caſtrum Herrnſtein obſederunt, & villam igni tradiderunt.

Papa Benedictus poſt Paſcha de Roma ſe ad civitatem Peruſium transferebat.

Vom Hauſſ ingenui Alſatiæ.

Dominus de Domo, ... & Domini de Hadeſtat / militibus de Lobt . . . ſuas poſſeſſiones cum potentia deſtruxerunt. Iidem Domini caſtrum Hagineck noctu cum ſcalis obtinuerunt, & totaliter ſuccenderunt.

Albertus Colmariæ.

Rex Albertus venit in Columbariam, circa feſtum Viti, & ab eis petijt marcas quadringentas.

Flandrenſes Dominum de Henigowe & Epiſcopum Trajectenſem cepiſſe, plurimi retulerunt.

Albertus Rex Romanorum mandavit militibus Alſatiæ, ut in Columbariam venirent, & eum poſt feſtum Viti in armis expediti ſequerentur.

Venerabilem Epiſcopum Baſilienſem cepit Comes Montisfortis, cauſam rationabilem non habens.

Girſperg.

Domini de Girſpere caſtrum ſuum Girſpere Domino Henrico de Rapolſtein tradiderunt tali conditione ſeo pacto, ut eis caſtrum quod dicitur der Stein / ſeu Lapis, in ſuam poteſtatem traderet, & omnes res & reditus in alios reditus tranſmutaret.

Æſtus fervens.

Annus hic calidus fuit admodum ſine pluvia: molendinis aquæ deficiebant, hinc frumentum vile, panis carè vendebatur. Botri maturi in vigilia ſancti Joannis in Alſatia videbantur.

Vir ſenex juvenculam uxorem ſuam in Rapolſtwiler noſcitur occidiſſe. Mater prope Turegum filium occidit, quia eam cognoſcere recuſavit.

Rhenus ob immodicum calorem tantæ parvitatis erat, ut in pluribus locis inter Baſileam & Argentinam poſſet tranſuadari.

Albertus Rex Romanorum Bohemiam cum maxima armatorum multitudine potenter intravit, ad montes auri & argenti pervenit, & inde imperfecto negotio ad propria remeavit.

Rex Bohemiæ majore multitudine armatorum in civitatibus manſit, & cum Rege Romanorum congredi non audebat.

Hyems diu duravit, ut ſtramen ovibus & aliis pecoribus comedendum præberetur.

Rhenus naves oneratas præ nimia parvitate portare non valebat.

Rex Romanorum Comitem de Wirttnberg dicitur obſediſſe,

F I N I S.

CHRONICI DOMINICANORUM COLMARIENSIUM,

PARS ALTERA.

Continens uberiorem narrationem rerum aliquot memorabilium, quarum in Annalibus concisa mentio fit.

Rudolfi Habspurgensis ante adeptam regiam dignitatem res gestæ.

COMES Albertus de Habspurch / de uxore sua libros genuit...... Filia una nuptui traditur Comiti de Cussabttch/altera in claustrum dominarum de Adelnhu'en prope Friburgum, ordinis fratrum Prædicatorum, collocatur, io quo vitam suam laudabiliter consummavit. Unum filium Clericum fecit, eique beneficia plurima contulit, sed juvenis de hoc seculo migravit. Duobus dignitatem dominiumque commisit, & ipse cum familia sua ad transmarinas partes transmeavit. Frater Comitis Rudolfi Longobardiam intravit, ibique capitur, & vitam suam in captivitate miserabiliter finivit. Comes Rudolfus se solum sentiens in dignitate constitutum, videosq; vicinos suos Comites divitiis abundare; se autem respectu aliorom in paupertate constitutum: cogitavit quomodo posset divitias comprehendere temporales. Considerans etiam quòd res magnas per preces aut justitiam subitò comprehendere non valeret, deliberavit intra se, quòd vicinos suos vellet prælijs impugnare.

Natus est autem de progenie Ducis Zeringiæ, anno M. CC. XVIII..... Cal. Maij, eodem scilicet anno, quod Dux Zeringiæ viam carnis ingreditur universæ. Erat hic vir longus corpore, habens in longitudine septem pedes, gracilis, parvum habens caput, pallidam faciem atque longum nasum, paucos habebat crines. Vir in cibo, potu & in alijs moderatus: vir sapiens & prudens, & cum maximis divitijs in summa tamen semper extitit paupertate. Multos habuit filios & filias, quos omnes constituit in magnas divitias & honores.

NB. Prosopographia Rud Habspurgij.

Iis temporibus vixit juvenis, dictus de Tüffenstein/ nobilis, dives, habens castrum quoddam in quo plurimum confidebat. Hujus res Comes Rudolfus libenter habuisset, si eas comprehendere potuisset. Occasione igitur arrepta cœpit juvenem oppugnare. Sed cum eum vincere per potentiam non valuisset, pacem cum eo fraudulenter fecit, & per quosdam suos familiares insidias ei posuit, & hi eum turpiter occiderunt.

Tuffenfteinius Baro interemptus.

Posthæc cæpit impugnare Comitem Gotfridum de Laufinberck, puerum virtuosum, filium avunculi sui, eique villas plurimas devastavit. Comes verò Gotfridus mane cum civibus suis de Laufinberck/ Bruccum castellum adijt, apertumq; reperit, potenter intravit, & omnia quæ ibi reperit, in castellum Laufinberck cum gaudio transferebat. Multi viri cum mulieribus corporibus tantùm evaserunt.

Anno 1242. Bruck, oppidum Ergoæ prope Habspurgum.

Comes de Kiburck filiam Comitis de Sabaudia duxit uxorem. Videns autem se ex ea filios non habere posse, dignitates suas Episcopo Argentinensi tradidit, tali conditione (ut quidam dixerunt) quòd Comitissa quasdam res liberè possidere deberet ad tempus

Hartmannus senior, comes de Kiburg. 1244.

vitæ ſuæ, & poſteà dignitates ad Epiſcoporum Argentinenſium poſteros devenire. Mortuo verò Comite de Kiburck / Comes Rudolſus omnes penè res & dignitates per violentiam obtinuit: cùm verus tamen hæres eſſe à pluribus negaretur.

Rudolfus nepos vxor. Hartma ni comitis è ſorore. Comites Toggij & Barones de Regensperg.

Erant in ſuperioribus partibus nobiles Domini liberæ conditionis, filij ſororis Epiſcopi Baſilienſis Henrici, qui cives Thuricenſes & Comitem Rudolfum aliosque vicinos ſuos (ut eis videbatur) ſæpius turbaverant. Eo tempore Comes Rudolfus quibuſdam hominibus de Lombardia venientibus Ducatum præſtitit, ut poſſent in Alſatiam pervenire. Hi cùm propè dominium iſtorum Dominorum perveniſſent, ipſis omnia quæ attulerant, abſtulerunt. Comes Rudolfus ſuper hoc indignatus, cives Thuricenſes atque alios amicos & vicinos induxit, ut contra Dominos de Tokinburc juvarent, quod vellet eos fideliter vindicare. Qui gavisi, magnum ſibi adjutorium promiſerunt. Comes verò congregato exercitu caſtrum Uzinberc violenter obſedit, & res eorum alias devaſtavit. Domini de Tokinburc ſeut poterant defenderunt, & multis ſeptimanis viriliter tenuerunt. Et cùm multa mala paſſi fuiſſent, tandem eis victualia defecerunt, & caſtro derelicto cum corporibus receſſerunt. Comes Rudolfus habito caſtro, deſtruxit.

Vtznaberg Toggiorũ demolitum.

Poſt mortem Imperatoris Friderici, Imperij res, quas quilibet Dominorum poterat, confiſcavit. Obtinuit autem Comes Rudolfus de Habſpurc Briſacum, & per tempus aliquod in ſua tenuit poteſtate. Henricus Epiſcopus Baſilienſis dixit Comiti Rudolfo, quòd Briſacum ſuum deberet eſſe, eò quòd jure hæreditario poſſediſſet. Comes verò dixit, ſi vellet ei dare M marcas argenti pro jure ſuo, promitteret caſtrum & caſtellum tradere in Epiſcopi poteſtatem. Epiſcopus verò dedit DCCCC. marcas, & ſic obtinuit civitatem, quam habuit uſque ad electionem Rudolfi in Regem Romanorum.

Cùm autem interim Comes Rodolfus Epiſcopum Baſilienſem indebitè moleſtaret, Epiſcopus Baſilienſis accerſito Comite Rudolfo, dixit: Cognate, à vexatione mea quieſce & tibi centum marcas argenti voluntariè miniſtrabo. Comes per illum annum voluntariè quieſcebat. Sequenti anno Comes Rudolfus Epiſcopum cœpit ſecundariò perturbare: iterum dedit centum marcas, ut eum amplius non vexaret: Et iterum à vexatione ſecundariò deſiſtebat. Tertio anno petijt Comes R. ducentas marcas, eò quòd indigeret: erat enim multis debitis obligatus. Epiſcopus dixit: Verecundor eſſe de cætero tributarius.

Cauſa belli inter Rud comitem & Epiſcopum Baſil.

Poſt hæc cœpit Comes Rud. Epiſcopum Baſilienſem cognatum ſuum quantum potuit impugnare. Epiſcopus verò cum civibus Baſilienſibus villam Bladolsheim / quæ ſita eſt prope Rhenum, quæ tunc noviter munita erat foſſato atque propugnaculis, potenter intravit, & omnia quæ in eo fuerant, devaſtavit.

Bladolzheim auf der Hart. anno 1263.

Poſt hæc Comes Rudolfus dominos de Tokinburc, filios ſororis Epiſcopi Baſilienſis obſedit, & efficaciter impugnavit. Epiſcopus ex adverſum in odium Comitis Rudolfi caſtrum Hertimberc, noviter conſtructum & bene conſummatum, evertebat. Deinde caſtrum Rinfelden / quod inexpugnabile videbatur, violenter obtinuit, & traxit in propriam poteſtatem.

Hertzberg prope Hertenſtein Rhenũ & Hercynũ nemus

Caſtellum, quod Seconis dicitur, quod tunc erat de dominio Comitis Rudolfi, ignis, caſu ſuperveniens, exceptis duabus vel tribus domibus, devaſtavit. Eorum enim peccatis exigentibus hoc eis creditur accidiſſe. Sanctus enim Fridolinus locum illum uſque ad illud tempus cuſtodierat, quod nullus Dominorum eos enormiter poterat infeſtare. Cives verò loci illius non confidentes in Domino ſuo S. Fridolino, pontem lapideum, quem ipſe conſtruxerat, deſtruxerunt, prædas pauperum innocentum introduxerunt, & comeſſationibus & luxuriis inſiſtebant. His & ſimilibus peccaverunt, ideo perierunt. Indignationem enim ſuam S. Fridolinus duobus annis ante deſtructionem loci, pulſationibus quas faciebat in capſa, qua ejus reliquiæ quieſcunt, pluribus & multis vicibus oſtendebat. Cuſtos etiam Eccleſiæ, domina de Gliers conditionis liberæ, ſolennis receptatrix fratrum Minorum atque Prædicatorum & pauperum aliorum, dixit: S. Fridolinum filiabus ſuis Canoniſſis ſuis in ſomnis apparuiſſe, & indignationem ſuam ſæpius oſtendiſſe. Frater Hoſpitalis cuſtos Eccleſiæ S. Fridolini, qui in Eccleſia ſemper jacuit eamque cuſtodivit, infra duos annos ſæpius cum ſe retulit audiviſſe.

Sacconium oppidum ad Rhenũ igne fortuitò conſumitur. anno 1272.

Loco hoc deſtructo per ignem, venit venerabilis Dominus Henricus Baſilienſis Epiſco-

Episcopus & domos lapideas ac muros civitatis in locis multis dejecit, & omnia quæ ibidem reperit, deportavit.

Reliquiæ S. Fridolini.

Venerabilis Domina Abatissa, de genere Comitum Phitretarum, post exustionem castelli, in claustrum & castellum redijt, reliquias sancti Fridolini reperit & accepit. Post hæc consilium inijt cum Canonissis suis, quid facere deberet, de reliquijs S. Fridolini. Tunc Canonissæ dixerunt: Si transtulerimus reliquias S. Fridolini ad locum solennem, scilicet in Basileam, tunc per violentiam Episcopus & Canonici retinebunt. Si autem fratribus Minoribus vel Prædicatoribus, vel alijs religiosis dederimus adservandum, ab illis Episcopus auferet violenter. His consideratis dixerunt: Demus reliquias S. Fridolini alicui vicinorum Dominorum, qui claustro nostro aliquo fidelitatis vinculo astrictus tenetur. Commiserunt igitur Comiti de Habspurc, qui eas in honestam cameram collocavit: insuper in ea nocte tenebras lumine decoravit. Quæ cum per breve tempus ibidem fuissent, indignationem suam cœperunt per pulsationem suam, familiæ demonstrare. Audiens hoc Abbatissa, in Lousinbere ad Canonissarum collegium transferebat. Sed cùm & ibi per tempus aliquod fuissent, indignationem suam per pulsationem suam Canonissis suis intimabat. Tunc Canonissæ cum suis reliquiis ad claustrum proprium redierunt.

Eodem tempore Comes Rudolfus ut infestaret Dominum Basiliensem Rhenum transire non poterat: unde naves quas in curru ducere poterat, fabricari fecit. Et quando voluit cum ipsis Rhenum transivit, & hominibus Episcopi superveniens improvisè eos sæpius graviter infestavit: & post in eisdem navibus per Rhenum rediens, eas ad tutiora loca in curribus perducebat. Videns Comes Rudolfus, quòd per potentiam Episcopo Henrico resistere non valeret: militibus & civibus Episcopi occultè dona tribuit & promisit. Milites Episcopi Comitem occultè & Episcopum contempserunt. intelligens hæc Episcopus, cum proprijs suis Comitem invadere non audebat. Sciens hæc Comes Rudolfus vias suas sine timore, quò voluit, dirigebat.

Consul Basiliensis occisus.

Comes autem cum Basileam quadam vice pertransisset, intelligens hoc Marscalcus magister civium, cives convocavit, Comitem Rudolfum prosequi faciebat. Ipse verò Marscalcus cum paucis persequitur fugientem, & eum quasi solus ad inimicos pervenisset, eum comprehenderunt, & velociter occiderunt. Post hæc liberè quò voluit, perrexit, quòd cives Basilienses, propter infidelitatem suorum, eum invadere non audebant.

Basilea à Rudolfo obsessa.

Comes Rudolfus exercitum congregavit, veniensque Basileam collem Binningen ascendit: & Basileam obsedit. & ibi cum exercitu quinque dies cum potentia morabatur. Episcopus verò cum civibus eum depellere non audebat, quod cives, quos amicos habuit, inimicos maximos reputavit. Verùm postea Comes Rudolfus milites congregavit, obsidere Basil. ex alia parte Rheni volens, ut gloriæ suæ potentiam secundariò demonstraret. Cùm autem plus quàm CCC. milites congregasset in Brisgaudia, & cùm prope Basileam potenter transitum facere voluisset, plures ex eis periculo se committere noluerunt. Comes verò se periculo commisit, cum CCC. militibus propè Basileam pertransivit, prædam secum tulit, & viam quam cœperat, adimplevit. Basilienses eum insequuntur, sed eum comprehendere non valebant.

Rudolfus Rex Romanorum renunciatus.

Anno Domini M. CC. LXXIII. venit in Basileam nuncius quidam, ab electoribus missus. dicens, se allaturum Regem omnibus. Hic cum à Basilea ad Comitem Rudolfum venisset, dixit: Electores vobis significant, quòd si volueritis filias vestras nuptui dare talibus Dominis, in Regem vos eligent Romanorum. Qui respondit: Hæc & quæcunque alia implebo. Tunc literas electionis & confirmationis omnibus patefecit. Rex his versis, suis omnibus dixit: Pacem cum omnibus habete; & omnes captivos restituite pristinæ libertati. His auditis atque visis, domini invicem loquebantur: Vivat Rex, & postea honorem Regium sibi tribuerunt. Deinde cum uxore, filijs & filiabus ad Rhenum perrexit, & cùm in Rinueldiam veniebat, cives eum velut Regem cum magno gaudio receperunt, & castrum atque castellum sibi liberè tradiderunt. Postea venit in Basileam, & illi eum laudabiliter receperunt. Post hæc venit Newenburg & Brisacum, & illi eum honorificè receperunt, & necessaria tradiderunt.

Neoburgum & Brisacum ad Rhenum

Has civitates & castella, Dominus Henricus Basiliensis Episcopus precio sibi com-

paraverat, vel per obſidionem obtinuerat, quæ etiam Epiſcopo liberè ſerviebant, & Comitem Rudolfum, quantum poterant, impugnabant. De hac mutatione venerabilis Dominus Epiſcopus Baſilienſis Henricus in tantum doluit, quòd (ut dicebatur) mortis periculum incurrit. Omnes enim inimicos & perſequutores Regis Deus (ut dicebatur) de hoc ſeculo paulatim ſubtrahebat.

De electione & inauguratione Rudolfi Regis Romanorum.

Sommium Baronis de Klingen.

DOMINUS de Clingeo, vir liberæ conditionis, perſonatus, dives & devotus: vidit Principes & Electores Imperij congregatos & dicentes: Quicunque ex nobis hanc coronam levare poterit, Rex ab omnibus habebitur. Singulis autem ſe probantibus, nullus eorum levare potuit eam. Tandem Rudolfus de Habſpurc Comes, coronam potenter elevavit, ſeque coronavit. Viſionem hanc eventus ſubſequens approbavit: eligitur enim in craſtino Michaëlis, anno M. CC. LXXIII. Tum igitur captivos omnes, etiam perpetuo carceri deputatos, priſtinæ reſtituit libertati. Venit Maguntiam: hîc præſentantur ei Regalia, quæ prædeceſſores Reges magna pecunia non poterant obtinere. Hinc Aquiſgranum. Multitudinem hominum ſtrata publica uſque ad tria milliaria vix commodè recipiebant. Occurrunt Dux Bavariæ, Saxoniæ & alij cum XX. millibus equitum. Panis modicus duobus denarijs vendebatur, ſextarius avenæ pro decem Colonienſibus.

Anna de Hohenberg Sueva, uxor Rud. Regis.

Uxor Rudolfi, filia Burchardi de Hohenbere, quando Rex miſit pro ea, domum regebat in Brucco, deſcendit per Rhenum, & venit in Buken, ad viros religioſos, providos & honeſtos, de domo Teutonica: à quibus honorificè recipitur, neceſſarijs abundanter adminiſtratis. Cives Rinfeldenſes eò communiter occurrerunt, & xenia plurima detulerunt: promitteotes, ſe ei pro poſſe rebus & corpore in omnibus obedire.

Baſileam venit, quarto idus Octobria: magno Comitatu recipitur à civibus, Canonicis & omoibus religioſis, cum reliquijs & magna reverentia. Dantur ei expenſæ & xenia multa. Deſcendit multis navibus ad Regem, ut cum ipſo coronaretur. Columbarienſes duodecim vaſa vini optimi, Argentinenſes ſexaginta, & navem magnam plenam frumento, obtulerunt. Civitates Imperij omnes Reginam honorificè ſuſcipiunt, munera & xenia offereutes.

Inauguratio regia Rudolfi

In vigilia omnium Sanctorum Rudolfus Rex coronatur: & tum ſpatio horæ apparuit nubes candida, in modum crucis formata, quæ poſtea in ruborem ſanguinis eſt transformata. Cùm Principes hoc Regi retuliſſent, dixit Rudolfus: Si Dominus mihi vitam proſperitatemque dederit, tranſmarinas partes adibo, & pro peccatis meis maximis ſanguinem meom conſecrabo Domino Jeſu Chriſto.

De quibuſdam Rudolfi Regis liberis.

ANNO M. CC. LXXVI. puer quinque annorum filius Rudolfi Regis, acutis febribus laborabat, ſed ſtatim reſtitutus eſt ſanitati. Hic juſſerat veſtes pauperibus elargiri, & baldicum cuidam incluſæ.

Eodem anno uxor Rudolphi filium peperit in Rinfeldia: Epiſcopum Conſtantienſem cognatum Regis, ut eundem baptizaret, vocavit. Epiſcopus igitur Conſtantienſis ſabbato Paſchæ miſſam celebravit, & baptiſmum benedixit. Frater Hartmannus ſocius Prioris Prædicatorum Baſilienſium Evangelium, *Et exultet jam*, &c. decantavit. Epiſcopus puerum baptizavit. Alexander lector Prædicatorum Conſtantienſium de ſacro fonte levavit. Frater Henricus alter levantium fuit, qui & Reginæ Medicus & amicus extitit. Puer hic paucis ſeptimanis poſtea obijt, ſepultus in choro Baſilienſis Eccleſiæ. Exequtis interfuerant omnes Clerici & religioſi, milites, cives honeſtiores, familia Reginæ penè cum mulieribus univerſis. Feretrum coopertum fuit Baldichino, quod Eccleſiæ reliquerunt.

Carolus Habſpurgenſis infans.

Regis

Regis Ottocari ortus, adolescentia, regni primordia, conjugia.

ANNO M CC.XXX. Rex Bohemiæ Ottocarus, cujus avus Dux fuerat, in Regem sublimatur. Hic ex uno parente Teutonicus fuit. Hujus uxor cùm puerum concepisset, somnium habuit, se lupum pro puero concepisse. Hic lupus terram Bohemiæ sibi subjugavit, ac terras vicinas sua potentia devoravit. Hunc lupum deinde leo superveniens, suis unguibus dirupit, ac bona ejus occupavit.

Ottocarus nascitur.

Natus est postmodum Regi Bohemiæ filius, quem tenerrime dilexit. Hic erat juvenis pulcher, fusco colore, statura mediocriter longa, pectore magno, ore amplo, fortis, sapiens, eloquentia sapientes & Philosophos præcellens. Huic pater uxorem dedit & Marchionem in Merhen constituit. Hic juvenis regnum patris affectans, patrem tandem regno excedere cogit. Pater auxilio Marchionum Brandenburgensium & Misenensium civitatem ..... & filium cum exercitu obsederunt. Filius ex civitate fugit, & regnum post hæc patri reliquit. Posthæc multiplicati sunt in Bohemia Teutonici. per hos Rex ingentes divitias collegit, ex auri & argenti fodinis.

Ottocarus regnum Bohemiæ occupat.

Mortuo hoc Rege, filius regnum occupavit, Teutones expellit, Nobiles impugnat, vicinos subjugat. Hinc factus invisus multis, fideles famulos paucos habebat. Hujus uxor absque liberis mortua est. Rex ter dispensationem obtinuit à Papa, ut matrimonium contraheret cum sorore Margaretha, Regina quondam Teutoniæ, moniali in claustro fratrum Prædicatorum apud Treverim. Paucis annis post per hanc Austriam possedit. Cum liberos ex ea non haberet, petijt ab Episcopis licentiam cum alia contrahendi. Cui Episcopi responderunt: *Quos Deus conjunxit homo ne separet.* Rex ei civitatem.... cum reditibus assignavit, in qua Regina quasi vidua residebat, ac paucis annis postea mortua est. Rex Cumani cujusdam duxit uxorem, cum qua multos filios & filias procreavit. Rex de uxoribus suis multas terras habuit, turres plenas auro & argento collegisse, ac hostes ferè omnes vicisse dicebatur.

Ortus & progressus belli gesti à Rudolfo Cæsare contra Ottocarum Bohemiæ Regem.

RUDOLFO Rege à civitatibus suscepto, & in Teutonia pace facta, nobiles qui erant de Regis Bohemiæ ditione, gavisi sunt multùm, sperantes à Regis Bohemiæ dominio liberari. Ex tunc literas & nuncios miserunt Regi Romanorum, rogantes suppliciter, ut ad preces ipsorum veniat, quia terras ad Imperium spectantes, quas Rex Bohemiæ per violentiam possidet, velint sui dominio subjugare.

Ottocarus contra Rudolphum se munit.

Audiens hæc Bohemiæ Rex timuit valde, & Concilio congregato, Principes literatos convocavit, scil. Archiepiscopos, Episcopos, Præpositos, Abbates & Priores. Cùm igitur ad præsentiam sui convenissent, dixit: Intelleximus nuper, quòd Comes Rudolphus de Habispurch dicat, se fortè regem Romanorum, & dicit, se velle terras nostras, quas multiplici jure possidemus, in propriam retrahere potestatem. Hæc sustinere non debemus, insuper nobis cederet in maximum detrimentum. Rogo dilectionem vestram quatenus in fidelitatem juramento firmetis, & ut omnes meos adversarios de nostris finibus, pro viribus vestris expellatis.

Tunc omnes pariter dixerunt: Quicquid Domino regi placuerit, faciemus. Tunc rex dixit: Jurate ergo mihi fidelitatem: tunc omnes juraverunt. Insuper ei pueros suoa obsides tradiderunt.

Rudolphus à Nobilibus Bohemiæ excitus.

Rudolphus rex, cùm literas Nobilium Bohemiæ vidisset: subitò eis in adjutorium venisset, si Rheni regiones relinquere potuisset. Cùm autem rex propter literas ad terram Bohemiæ se transferre minimè potuisset: quidam ex ipsis personaliter in Alsatiam pervenerunt, regem suppliciter deprecantes, ut ad terras Regis Bohemiæ non differat venire, eò quòd sibi regionem suas restituent universas.

Rudolphus rex Romanorum inclinatus precibus Dominorum, rogavit omnes personaliter milites, quos rogare poterat, insuper omnibus suis præcepit, ut armati secum venire non differant, quia terras alias oportet eum subitò visitare. Multi sibi bona promiserunt, sed solvere minimè potuerunt. Rex terram suam cum paucis exivit, sed de die in diem plures milites acquisivit. Cùm autem Moguntiam venisset, dixit ad eum Dominus de Clingin: Domine, quis est custos vestri thesauri? Respondit rex, non habeo thesaurum, nec pecuniam quàm quinque solidos debilis monetæ. Tum dixit ei Dominus de Clingin: quomodo ergo vultis exercitui providere? respondit ei rex: Sicut mihi Dominus semper providit, sic & in hoc itinere Dominus poterit providere. Lætanter rex processit, & in extrema semper extitit paupertate. Processit sine contradictione, & quæ spectabant ad Imperium ei voluntariè tradebantur. Castella, munitiones, fora, quorumcunque fuerint, quæ se defendere non potuerunt, ditioni suæ se voluntariè tradiderunt.

Rudolfi expeditio ad occupandas Imperij terras.

Rex autem Bohemiæ non credebat, quòd rex Rudolphus auderet vel posset sine contradictione terras Austriæ devastare. Si enim rex Bohemiæ adventum Regis Romanorum veraciter timuisset, pontes aquarum, altitudines viarum, facillime cum paucis hominibus conclusisset, quo adventum regis diutissimè distulisset. Cum autem rex Romanorum ad ducem Bavariæ filiam ltrum suum pervenisset, ab eo reverenter suscipitur, & ei suisque necessaria abundanter & voluntariè ministrantur. Composuit etiam Rex Romanorum cum Dominia diversis, ut ipsorum permitterent terras libere pertransire.

Cùm hæc ad aures regis pervenissent Bohemiæ, doluit multùm: congregatoque exercitu, venit ad Regem Teutoniæ prope Viennam, ut eum de suis finibus extirparet, sed non poterat: quia Regia Bohemiæ congregatio ex una parte Danubij morabatur: Regis autem exercitus Romanorum ex alia parte Danubij requievit.

Bohemi consilia Cæsarem Austria arcendi.

Rex Bohemiæ totam suam fiduciam in civitatem quæ Nuenburch dicitur, posuerat, eò quòd inexpugnabilis videretur. Est enim civitas in monte posita, forti muro, turribus multis, circundata. In hanc Bohemos multos ad custodiendam miserat, eisque victualia plurima ministrabat. Ordinaverat & rex, ut si Vienna civitas impugnaretur à rege Romanorum, quòd civitas Nuenburch ei in omnibus necessaria ministraret. Si cives Viennenses se traderent Regi romanorum, quòd rex eos per civitatem Nuenburch atrociter impugnaret. Cogitaverat enim rex Bohemiæ per ipsam totam terram Austriæ possidere.

Castrum Viennense.

Rex Bohemiæ quatuor munitiones, quæ circa muros erant civitatis Viennensis muoire propugnaculis cœpit, & castrum novum fortissimum, quod ædificaverat, in medio civitatis. Coegit & ex tunc Burgenses, milites, Nobiles & Barones pueros sibi dare obsides, & castra fortissima cum armis suis, in suam tradere potestatem. Misit insuper Bohemos milites armatos in civitates Austriæ, & victualia misit ipsis abundanter, ut si contingeret Rudolphum regem civitates aliquas obsidere, cives se non possent excusare, quoniam civitates suas si vellent ab impugnantibus conservare. Præ cæteris autem civitatem, quæ dicitur novum castrum, victualibus multis muoivit, eò quòd Viennam & alias civitates ex ipsa pascere voluisset. Præcepit etiam ne aliquis Rudolphum regem romanorum Dominum vel regem in suo dominio nominaret. Præcepit & fratribus Prædicatoribus ne celebrarent in sua potestate provinciale Capitulum.

Rudolphus rex romanorum cum duobus millibus equorum Phaleratorum Bavariam veniens, tali conditione se confœderavit Duci Bavariæ, ut filius Ducis filiam regis duceret in uxorem: & filia Ducis, filio Regis matrimonio jungeretur. Quo facto tradita fuit regi terra magna, & adjuncti sunt ei militea mille cum equis phaleratis. Posthæc cœpit ejus exercitus militibus augmentari, aditque rex civitatem Viennensem & obsedit tam potenter, ut ex una parte civitatis nullus ingredi vel egredi sine sua licentia commodè potuisset.

Vienna à Rudolfo obsessa anno 1276.

Rex verò Bohemiæ equitibus viginti millibus congregatis, exercitum suum contra regem romanorum ex alia parte Danubij direxit, ut eum de suis finibus extirparet. Milites autem Bohemiæ regis, propter nimium timorem contra Teuto-

nicos

nicos bellare, nullis voluerunt regis jussionibus obedire. Rex Bohemiæ suis confidere non audebat, quòd longo tempore nobilium patres, fratres, consanguineos & affines ex vi sive fraudulentia pro viribus occidebat, vel ipsos de Bohemiæ finibus extirpabat. Exercitus autem regis Romanorum cum exercitu Regis Bohemiæ libentissimè dimicasset, si enim in loco competente comprehendere potuisset.

Rege romanorum Viennam diebus pluribus obsidente: misit rex Bohemiæ, Episcopum de Ulmize, cum equis phaleratis multis, ut Bohemis Nuenburch civitas assinaretur, ne à Bavaris regi romanorum traderetur. Festinavit igitur Episcopus cum suis propter diversos timores, quòd uno die miliaria quatuordecim cucurrerunt, & ob hoc ipsis multi nobiles equi perierunt. Dux Bavariæ senior cum hæc a fide dignis audivisset, Rudolfum regem romanorum adijt, & hæc sibi cum gaudio revelavit. Dixit etiam regi: Domine, rogo quatenus mihi milites trecentos assignetis, quòd insidias Episcopo de Ulmize in. f..... sylva disposui collocare: spero enim ab ipsis aliquid habiturum. Cui rex dixit, accipe quod vis, & de istis ordina sapienter. Tunc Dux acceptis militibus trecentis rheni, quibus præ alijs melius confidebat, in sylvam prope civitatem Nuenburch collocavit, & eos projit melius poterat, occultavit. Episcopus autem sibi insidias positas intellexit, Bohemisque civitatem custodiendam tradidit: & acceptis multis ex civibus, qui sibi suisque Ducatum præberent: insidias occultè per devia fugiens, ad amicos salvus noscitur devenisse.

Dux autem in insidiis usque ad horam nonam creditur permansisse, & suos fame gravissima punivisse. Tunc milites Duci dixerunt: Ut quid hîc fame morimur? Mittatur explorator, qui de statu civitatis & Episcopi nobis possit aliquid revelare. Tunc Dux cuidam militi dixit: Ad civitatem tanquam amicus subitò perge & secreta quæ poteris investiga. Explorator ad civitatem subitò veniens, statum hominum civitatisque requirens: reversus retulit, dicens: Episcopus civitatem Bohemis commisit, civesque secum duxit, & ad propria remeavit. Consternatus Dux militibus suis dixit: Quid ergo faciemus? spe enim nostra frustrati sumus. Tunc diversi diversa consilia tradiderunt. Unus autem ex illis dixit: Domine, viam nostram dirigamus ad civitatem, & amicos nos esse simulemus: fortè recipient nos ut amicos, & sic poterimus comprehendere civitatem. Dux militi dixit: Bonum consilium dedisti, nec unquam improbis operibus defecisti.

Post hæc quidam ex sapientibus suis dixit: Domine, primò duo milites præmittantur, post eos quatuor, post quos decem, postea quadraginta, & hi omnes cives & amicos se regis Bohemiæ protestentur. Post hos exercitus subitò sequatur, ut si primi civitatem fuerint ingressi, per consequens ingredi liberam exercitus habeat potestatem. *Nova civitas seu Neustat, urbs Austriæ, astu capta.* Sicut deliberaverunt, ita omnia perfecerunt. Appropinquantes autem primi nuntij civitati, clara voce pariter cantaverunt. Bohemi custodes civitatis, cum vocem cantantium audivissent, gaudio replebantur: suspicabantur enim cives & amicos suos cum lætitia redijsse. Pontes dimittuntur, portæ reserantur, pacificè salutantur, & ingredi liberè permittuntur. Quatuor autem milites sequentes benignissimè receperunt, quia prospera de suis civibus retulerunt. Milites autem decem qui quatuor sequebantur, suspecti custodibus habebantur, & portas aperire, sicut cæteris præcedentibus noluerent. Tum hi decem Bohemis custodibus verbis mendacibus referebant: Nos de vestris sumus, & Episcopum de Ulmice cum civibus ad tuta loca deduximus, & nunc ad propria remeamus. Tunc custodes portas aperuerunt, & intrare liberè permiserunt. Milites hi prædicti festinanter intrare noluerunt, sed in porta permanentes, custodes verbis fallacibus deceperunt, donec quadraginta frequentes ad civitatis mœnia pervenerant. Decem milites prædicti, cum nos adesse vidissent: custodes portæ evaginatis gladiis invaserunt, & de porta fugere coegerunt. Custodes portam reliquerunt, & ad hospitia sua fugientes, se suaque salvare cupientes, civitatem captam omnibus nunciabant. Quinquaginta milites prædicti civitatis portas violenter tenuerunt, & Ducem cum exercitu suo supervenientem, liberè intrare permiserunt. Cùm sic Dux civitatem tam potenter fuisset ingressus, & ipsam cum suis obtinuisset; cœpit per præconem hæc civibus nuntiare: *Nulli malum ex civibus in rebus vel corpore vel familiis inferetur. Bohemi tantum adversarii nostri in custodiam publicam perducantur.* Post hæc viri mulieresque

militibus Ducis Bohemos in domibus ſuis abſconditos, oſtenderunt, & captivitati publicæ tradiderunt. Factum id anno M. CC.LXXVII.

Expugnata civitate hac, venit ad eam Rex cum exercitu ſuo, prædia diviſit, & quatuordecim diebus de rebus Regis Bohemiæ, quas in civitatem deduxerat, exercitui ſuo Rex neceſſaria tribuit abundanter.

Vienna in poteſtatem Rodolpho conceditur Anno. 1277.

Per hanc civitatem obſeſſa fuit civitas Viennenſis, quòd Regi Bohemiæ non poterant commodè ſubvenire, nec Rex poterat Viennenſes à Regis Romanorum dominio liberare. Viennenſibus ſic in periculo conſtitutis, quid facere poſſent ignoraverunt. Poſtea verò deliberatione facta, cum Rege Romanorum compoſuerunt, & civitatem ſuo dominio tradiderunt, inſuper ab eis fuit donis magnis honoratus. Cum ſic Viennenſes à ſuo dominio receſſiſſent, & Regem Romanorum pro domino recepiſſent: mox à rege Bohemorum pueros, quos obſides ſibi dederant, petierunt. Rex autem reddere pueros contradicit. Tunc Viennenſes exercitu congregato, Regis Bohemiæ terminos intraverunt, & expugnatis munitionibus & civitatibus pluribus ad propria redierunt. Videns autem Rex Bohemiæ, quòd non poſſet Regi Romanorum reſiſtere, humiliavit ſe & commiſit ſe gratiæ ſuæ. Principes autem Reges ſub his conditionibus concordabantur. Debebat Rex Bohemorum filiam ſuam filio Regis Rudolphi matrimonio copulare: Regalia ſua ſicut deceret, ab ipſo recipere, & trecentos milites cum equis phaleratis in exercitu Regis ducere quando vellet.

Articuli pacis inter Rudolfum & Ottocarum Reges.

Rex Bohemiæ multis militibus, equis, veſtibus deauratis, gemmisque decoratus ſe præparavit, ut Regalia ſtatim à Rege ſuſciperet Romanorum. Hæc cum Principes Rudolphi Regis intellexiſſent: Regi cum gaudio retulerunt: Domine præparate vos, ſicut decet Regem, veſtibus pretioſis. Tunc Rex dixit: Rex Bohemiæ griſeam veſtem meam ſæpius diriſit, nunc autem ipſum mea veſtis griſea deridebit. Dein Notario ſuo dixit: Da pallium tuum mihi, ut Rex Bohemiæ meam derideat paupertatem. Adveniente Rege Bohemorum, dixit Rex Romanorum militibus ſuis: Armis veſtris induimini, dextarios veſtros loricate, & ad bellum ut melius poteritis præparate, utramque partem viæ, per quam Rex venturus eſt, proceſſionaliter occupate, & armorum Teutonicorum gloriam barbaris nationibus oſtendite.

Bohemus Auſtria cedit.

Hæc ſic ad Regis voluntatem præparatis, venit Rex Bohemiæ, cum veſtibus deauratis, & gloria regia fulgente, procedit ad pedes Regis Romanorum, humiliter ab eo ſua Regalia mendicavit. Inſuper & centum millium marcarum reditus, & quadraginta millium marcarum, quas Auſtriæ Dux habuerat, & Rex Bohemiæ de Regina Margaretha poſſederat, reſignavit. Tunc Rex Romanorum Regi Bohemiæ regnum, nec non & Regalia conceſſit, & ſe amicum ſuum intimum omnibus aſtantibus intimavit, Rege Romanorum hæc faciente, indutus veſte griſea, deſpectus & humilis apparebat, & in tripode reſidebat.

Poſt paucas ſeptimanas pœnituit Regem Bohemorum, quòd ſe ſubdiderat Regi Romanorum. Vidit enim Rex Bohemiæ, quòd Rex Rudolfus multa poſſiderat bonorum, & tamen in ſumma ſemper extitit paupertate. Propter hæc & alia Rex Bohemiæ filiam ſuam, quam filio Regis Rudolphi matrimonio copulaverat, monialem fecit, & in clauſtrum Dominarum ordinis Minorum ſolenniter collocavit. Poſt hæc Rex Bohemorum congregavit occultè decem millia Dominorum, volens occultè Regem comprehendere Romanorum. Deus autem mirabiliter hæc impedivit. Cœperunt intra ſe congregati milites diſcordare, ſe mutuo capere, plagisque maximis vulnerare. His ita geſtis, Rex Bohemiæ manifeſtè Regem Rudolphum diffidavit, congregavit Exercitum magnum, voluit cum Rege congredi, Romanorum, vel in civitate cum civibus obſidere, vel ipſum de finibus Auſtriæ turpiter extirpare.

Ottocarus iuſiurandi fidem mutat. 1278.

Videns etiam Rex Bohemiæ, quòd Regem Rudolphum nec dolo nec ſapientia, nec potentia vincere potuiſſet, muneribus vincere cupiebat. Miſit enim Rex Bohemorum quibuſdam militibus Auſtriæ pecuniam magnam, ut in bello relinquerent Regem Romanorum: vel ſi poſſent, ipſum conſiliis impedirent. Promiſit & ſedecim militibus, mille marcas argenti, ſi ſibi Regem Rudolphum vivum, vel vulneribus læſum, vel mortuum præſentarent. Miſit & Ungariæ militibus pecuniam, ne

ipſum

ipsum impugnarent, vel debiliter infestarent. Hoc & rei postmodum eventus probavit. Misit & promisit etiam Dominis Episcopis, Comitibus, Baronibus prope Rhenum constitutis, ut in adjutorium Regis Rudolfi minimè pervenirent, vel ipsum pro suis viribus impugnarent. Quod quidam pro suis viribus fecerunt, & amplius fecissent, si Rex in aliquo defecisset. Unde & in adjutorium Regi Rudolfo tantum milites ducenti numero venêre.

Hæc audiens Rex Romanorum mandavit Principibus suis, Regi scilicet Ungariæ *Rodolfus auxilia corrogat.*
Duci Saxoniæ, Duci Bavariæ, militibus multis, Episcopo Basiliensi & filio suo Alsatiæ Lantgravio, Episcopis diversis, & omnibus quibus confidebat, Domino de Baldeck, quatenus cum omnibus armatis, quibus possent in adjutorium sibi subitò pervenirent. Dixit enim: Si circa festum nativitatis beatæ Mariæ non veneritis, poterit mihi in maximum cedere detrimentum. Rex Ungariæ Regem Rudolfum clementer exaudivit, & ad civitatem Viennensem, cum quatuordecim millibus hominum venit, ad prælium præparatis. Ex Austriæ partibus congregaverat Rex Romanorum milites multos, cum dextrarijs phaleratis. Habebat insuper civitatem Viennensem cum multis ad bellum præparatis. Sed in his omnibus Rex minimè confidebat, nec cum eis ausus fuit, cum Rege Bohemiæ dimicare. Sperabat enim filium suum venturum cum multis militibus, qui per se res & corpora periculo commisisset. Cùm autem ad sibi determinatum terminum milites prædicti venire non potuissent: turbatur Rex Romanorum supra modum. Erat enim intra se desolatus, consilio & auxilio destitutus. Præterea cives Viennenses ad Regem venerunt, dicentes: Domine vestri vos dereliquerunt, nec habetis homines, per quos Regi Bohemiæ resistere valeatis. Rogamus vos quatenus nobis Dominum nos eligere permittatis, ne nos cum vestra familia pereamus. Tunc Rex eos suppliciter deprecatur, dicens: tempus adhuc modicum sustinete, ut videamus quid facere debeamus. Et tunc jussit castrum fideliter custodiri. Insuper servis suis, minoribus pariterque majoribus, ne quis alicui civium qualibet occasione, vel superbè, vel contumaciter responderet: posset enim hoc omnibus nobis evenire, in rerum & corporum detrimentum.

Rege Rudolpho sic in periculo constituto: congregavit Henricus Episcopus Basiliensis, ordinis fratrum Minorum, vir sapiens atque discretus, & Regi Rudolpho fidelissimus amicus: Et Dominus Conradus Wernherus Advocatus Alsatiæ, dictus *Episcopus Basil. in militia Austriaca* de Hadistat, exercitum centum militum optimè præparatis cum dextrarijs phaleratis. *abit.* Hi duo Domini militibus suis congregatis in Basilea conjunguntur. De Basilea verò in Sueviam pariter proficiscuntur, ibique Comes de . . . . . cum centum militibus equos phaleratos habentes, adjungitur, & iter cœptum pariter perrexerunt. Milites isti sic in itinere constituti, Dominus plurimos timuerunt, unde & pluribus diebus in armis gravibus permanserunt.

Cùm autem venissent Viennam ad Regem Teutoniæ, gavisus est gaudio magno. Interrogavit Rex, quare filius suus in eorum societate non venisset: responderunt ei: Filius vester cum 500. militibus est in procinctu veniendi. Comes verò Phirretensis, & Comes Montis pilgardi sunt in veniendo, cum multis militibus optimè præparatis. In secreto verò Regi contraria his omnibus referebant. Dixeruntque. nec filius vester, nec aliquis amicorum vestrorum subitò vobis poterit in vestris necessitatibus subvenire. *Rodolfus*
Debetis igitur deliberare, quid facere debeatis. Tunc respondit eis dicens: placet ut *fortunam*
uno die quiescatis, & ad bellum postea procedatis: sufficit mihi quòd vos habeo custo- *prælio ten-*
des capitis mei. In Deo meo confido, qui me miraculosè ad hanc gloriam noscitur ele- *tandam*
gisse. & in ea mirabiliùs confortasse: qui etiam nunc me per gratiam suam (ut spero) mi- *statuit.*
rabiliter adjuvabit.

His dictis suis retulerunt: ad bellum omnes vos in crastinum præparate, quia cum familia Regis Bohemiæ, nos oportet fortiter dimicare. Tunc tota familia Regis Rudolphi cucurrit ad Confessores, debita sua scribebant, inimicitias remittebant, & ad communicandum prout fideliùs poterant, præparabant. Periculum enim mortis videbatur omnibus imminere. Exercitus Regis Rud. alba cruce desuper utebatur: sed Bohemiæ Regis exercitus crucem viridem deferebat. Rex Teutoniæ pro suis & pro se

fueras

fuerat in timore maximo. Rex verò Bohemiæ certus de victoria fuit, unde dixit: Si quis mihi veraciter Regem Rud. cum ſuis Danubium tranſmiſiſſe, nunciârit, pecuniam viginti marcarum, voluntariè proponarem. Tertia die poſt adventum Baſil. Epiſcopi, ſcil. in vigilia S. Bartholomæi, B. litera dominicali, egreſſus eſt Rex Rud. Viennam, cum exercitu ſuo, cum Rege Bohemiæ prælium commiſſurus. Rex autem Bohemiæ cum exercitu ſuo prope civitatem venerat Viennenſem.

Bohemiæ Rex exercitum ſuum, in plures partes, ſed in tres diviſerat principales. Habuit enim multa millia peditum Cumanorum. Secundum habuit exercitum equitum & hominum diverſorum: tertium habuit exercitum equorum phaleratorum, & militum circiter nongentorum. Rex Rudolfus ſimiliter in tres partes ſuum exercitum dividebat. Habuit Ungariæ Regem cum quindecim millibus Ungarorum. Rex Ungariæ puer 18. annorum extitit, & ad prælium non pervenit, quia Rex Rud. ipſum noluit intereſſe. Epiſcopus Baſil. ſedens in dextrario phalerato decentiſſimo, armis indutus, ad bellum libentiſſimè proceſſiſſet, ſi voluntas regia permiſiſſet. Rudolfus Rex libenter vidiſſet, quòd Ungari cum Cumanis congreſſi fuiſſent: ſed eos ipſi invadere minimè volueruant. Secundum Rex Rudolfus exercitum habebat, & hunc adverſus exercitum Regis Bohemiæ dirigebat. Exercitus autem Regis Bohemiæ fortior erat, & eos retrocedere faciebat. Videns Rudolfus ſuos deficere, tertium quem habebat exercitum, ſcil. trecentos milites, habentes equos phaleratos, in quibus etiam maximè confidebat, contra Regem Bohemiæ dirigebat, & magis in Domino, quàm propriis viribus confidebat. Rex Bohemiæ videns Regem Rudolfum contra ſe venientem, ſolus adverſarios atrociter aggrediens, multos percuſſionibus ſuis graviſſimis affligebat: trecenti verò milites cuſtodes Regis, ipſum pro ſuis viribus adjuvabant. Tandem Rex Bohemiæ feſſus, ab ignobili capitur, armis propriis ſpoliatur. Tum Rex ſic diſcinctus ducitur, miles quidam inſequitur eum, dicens: ecce Rex, qui fratrem meum turpiter interfecit. Licet igitur factum, extractoque gladio, Regem in facie perforavit. Qui autem Regem Bohemiæ ceperat, doluit vehementer, & ipſum libentiſſimè defendiſſet, ſi ſuis viribus potuiſſet.

Prælium atrox inter duos Reges.

Ottocarus interficitur.

Rex Rudolfus contra ſuos adverſarios fortiſſimè dimicavit, tandem vir fortis veniens, Regem percuſſionibus affligebat, ſed cum vincere non poſſet, equum Regis lancea perforavit. Tum Rex & equus pariter ceciderunt. Rex in terra jacens omni ſolatio deſtitutus, clypeum ſuúm ſuper ſe poſuit, ne ſubitò ſub pedibus equorum turpiter moreretur. Poſt tranſitum caballorum, quidam volens eum à mortis periculo liberare, de terra prout potuit elevavit. Tunc Rex dixit, equum mihi velociter præparate: quem protinus aſcendit, & ſuorum auxilium fortiter invocavit. Venerunt autem ad eum de ſuis circiter 50. cum his igitur Rex à latere exercitum Regis Bohemiæ ſubintravit, atque in duas partes diviſit, & poſteriorem partem fortiter impugnavit. Anterior pars exercitus Bohemorum clamaverunt, *fugiunt, fugiunt*, exercitum Rudolfi decipere cupientes: ſed quantò plus illi clamoribus inſtabant, tantò magis Teutonici percuſſionibus eos infeſtabant. Poſteriorem partem Rudolfus Rex fortiter impugnabat, qui tandem timore territi fugerunt. Illis autem terga vertentibus, Ungari ſubſequuntur, pugnantes impugnant, fugientes ſequuntur, capiunt & occidunt: communiter dicebatur, quod in illo prælio 14000. occubuerunt,

Bohemorum clades.

Rex Rudolfus cum ſuis in loco prælij permanebat, donec omnes cum ſecurum de victoria referebant. Rex Bohemiæ eodem die moritur, & inteſtinis ejus expoſitis, corpus reliquum cum ſale, in fratrum Minorum monaſterium collocatur. Mortuus enim fuit in excommunicatione Papæ, propter hoc non poterat in cœmiterio ſepeliri. Fuerunt in exercitu Regis Romanorum debilea homines, clerici, Monachi, diverſarum religionum converſi, qui ſe in quoddam colliculum receperunt, finem certaminis expectantes, Dominum pro ſuis hominibus deprecantes. Hi conſideraverunt, quòd in exercitu Regis Bohemorum ſplendor & calor maximus extitit armorum. Sed exercitum Regis Rudolfi quocunque declinabat, ſemper nubes frigida protegebat. Ex hoc præſumebant, quod exercitus Regis Rudolfi adjutorio Domini debuit prævalere. Acta ſunt hæc prope Viennam, in campo dicto, Gansferfeld, anno 1278, circa horam ſextam, in vigilia Bartholomæi.

Mortuo

Mortuo Rege Bohemorum, intravit Rex Rudolfus terram Moraviæ, volens eam totaliter devastare. Civitates communi consilio Regem Rud. pro Domino receperunt, & infra mensem, se & sua commiserunt, & fidelitatem juramento firmissimè promiserunt. Regina Bohemiæ cum Rud. Rege ita composuit, quòd filius Reginæ filiam Regis Rud. duceret uxorem, quod factum est, intra octavas S. Francisci. *Ottocari filius à Rodolfo in generū adscitus.*

In loco occisorum fœtor tantus extitit, ut plures vel infirmi, vel mortui extiterint, in ea villa habitantes. Dæmonum præterea vel spirituum illusiones multos horribiliter terruerunt. Advocatus Alsatiæ retulit, quòd venatores cervum magnum insectantes, venerunt ad Heremitam, qui XII. annis in solitudine cum uxore & liberis vixit. Hic venatoribus retulit, se vidisse animal à cingulo mulieris imaginem habens, quod dixit, Teutonica intra tres septimanas habebit Regem, qui regnabit XV. annis

De morte Reginæ Romanorum Rudolfi conjugis.

ANNO Domini M. CC. LXXXI. Regina Rudolfi Regis cœpit graviter infirmari. Propter quod accersivit consiliarium confessoremque sibi, inquiens: Mortis periculum sentio mihi breviter imminere. Rogo igitur vos, quomodo corpus & animam ad cœlum & ad paradisum Domini dirigatis. Qui dixit, omnes amicos vestros, omnes divitias hujus seculi, omnemque gloriam mundi de corde vestro, quantum potestis, à vestra memoria repellatis, ac Deo & hominibus satisfacere promittatis. Quæ dixit: libentissimè faciam. Post hæc Testamentum condidit, & elegit in Basilea, in majore Ecclesia Ecclesiasticam sepulturam. Delegit autem locum prænominatum, eo quòd Rex Rudolfus antecessoresque sui Basiliensem Ecclesiam sæpius damnificassent ac ejus Episcopos perturbassent. Ordinavit enim in testamento (ut quidam dixerunt) quòd reditus duarum præbendarum Monasterio darentur, ut sic Deo & hominibus satisfaceret. *Contulit Ecclesia Basil. jura patronatus in Augst & Zhiningē Basil. diœcesis.*

Post hæc Regina moritur, exenteratur, & venter ejus sabulo & cineribus impletur: facies ejus Balsamo linitur, totumque corpus panno cereo circumdatur, ac sericis vestimentis induitur pretiosis. Caput ejus albo serico peplatur, & corona sibi superponitur deaurata. Posthæc in arcam ex fago peroptimè factam, supina, manibus super pectus positis, imponitur, & ferreo clauditur instrumento. His expletis, in Basileam cum equis XL. ducitur, & (ut credebatur) cum pecunia copiosa. Fuerunt in Comitatu suo fratres Prædicatores duo, Minorum duo, & Dominæ quas tres currus ducere potuerunt. Adjunxerunt autem se eis homines circiter quadringenti.

Rex autem mandaverat Episcopo Basiliensi, ut Reginam defunctam solenniter sepeliret. Episcopus Clericos regulares & seculares invitavit Basileam. Convenerunt igitur mille ducenti, qui omnes candelas in manibus habebant, & Reginæ in processione cum ornatu pretioso solenniter occurrunt, & ad majus monasterium pertulerunt. Tribus Episcopis ibidem divina celebrantibus, Reginæ corpus in tumba positum erigitur & omnibus præsentibus ostenditur, & post Missam deponitur & cum fletu Nobilium sepelitur. Hoc retulerunt qui Reginæ gloriam quæsiverunt. Episcopus Clericos omnes ad prandium invitavit, & necessaria ministravit. *Augustalis funeris exequiæ Basileæ.*

De Waltheri Rösselmanni Sculteti Colmariensis parentibus & incrementis.

WALTHERUS Rösselmann cerdo in villa Türinckheim filium habuit Joannem Rösselmann. Hic hospitio paterno non contentus, ad Scultetum Columbariensem se transtulit, cui fideliter serviebat. Ea amoto, secundo & tertio serviebat, & interdum sub judicio præsidebat. Hic officium Sculteti desiderans, modo quo potuit, obtinebat. In officio suos exaltabat, alios supprimebat. Cùm pauperes diutius id sustinere non possent, absolutionem communiter procurabant. Huic substituitur Dominus de Racxnhausen, vir pius, devotus & æquus. Jo. Rösselmann depositus, in Ensisheim ad Comitem Rudolfum de Habspurck se transtulit, ei serviens. Laborabat quomodo posset Colmariam tradere in potestatem Comitis de Habspurck. *De Razamhausen equestris familia apud Alsatas.*

Post

Post paucos annos dixit Comiti: Domine, mittite pro consobrino vestro Comite Gotfrido de Lauffinberck & suis militibus, & venite unà ad Columbariam, & ego potenter vos intromittam. De inimicis nostris post hæc pro libito faciemus. Consensit Comes. Johannes Röſſelmann amicis suis circum Columbariam commisit, ut cùm armis adsint, &c. Johannes in vas vacuum se abscondit, Columbariam clam ingreditur, in curiam Decani fertur. Sequenti die circa diluculum, Comitem Rudolfum cum suis, clam quibusdam juvantibus, intromisit. Adversarij Johannis intelligentes hæc, aufugiunt, relictis omnibus quæ habebant, videlicet, Scultetus, Dominus de Racinhusen/ milites septem, cives decem, quorum quilibet ditior erat Johanne. Horum bona confiscabat & dividebat. Et in hac gloria Johannes pluribus annis apparebat.

Johannes Reſſelman prodit Colmarienses.

Anno M.CC LXII. Dominus de winegk, filius sororis Domini de Horburc, cum multis militibus & terræ nobilibus, consentientibus multis civibus, Columbariensem civitatem intrare per potentiam voluit. Scultetus hæc intelligens, eis in dextrario occurrit festinanter: hunc apprehensum in porta Steinenbruka atrociter occiderunt. Consanguinei sui hæc intelligentes, statim egressi plus quàm viginti nobiles occiderunt.

Idem occiditur.

Post annos duodecim, Rudolfus Comes de Habspurc in Regem eligitur Romanorum. Hic waltherum, filium Joannis Roſſelman / Sculteturn in Columbaria fecit: Othonem de Ochsenstein/ nepotem ex sorore sua, Rudolfus advocatum Alsatiæ præposuit. Sed Scultetus & advocatus terræ non per omnia concordabant. Advocatus jubente rege, vel saltem connivente, exactiones plurimas faciebat: Scultetus & populus invitè solvebant. Rex Rudolfus indignatus, militibus stipatus, Columbariam proficiscitur, Scultetum depositurus. Scultetus præmonitus civitatem clausit, nec Regem ingredi permisit.

Rex Columbariam potenter obsedit. Regi nunciatur, Fridericum quendam Imperatorem in partibus inferioribus affectare regnum. Rex sibi timens, obsidionem Columbariensem solvit, & cum exercitu descendens, Fridericum cepit & igne cremavit. Inde ad obsidionem Columbariensem secundò pertexit, & ipsos cum conditionibus quibusdam ad gratiam suscepit. Scultetum Waltherum Rex deposuit, & Stamheim Scultetum præposuit, & eos maximis exactionibus turbavit. Stamheim Scultetus in Columbaria residere non poterat: filiamstro suo officium committit, & diversa turbatio in Columbaria quiescebat.

Colmaria à Rudolfo obsessa. Anno 1285.

Rege Rudolfo mortuo, Waltherus Röſſelman/ quondam Scultetus, in summa paupertate constitutus, conduxit duodecim servos vagos & inopes, cibum & vestes ministrans, per hos insidiaturus Sculteto Stammheim. Intelligens id Scultetus, declinavit. Waltherus Röſſelman consilio Decani & aliorum amicorum, officium Sculteti per violentiam occupat. Post hæc Dominum de Hunnewilre/ militem honestum, juvenem, divitem, bene parentatum, & filium ejus juvenem, sine occasione & causa contra Deum, homines & justitiam interfecit, ejus res diripuit, plus quàm CCC. marcas inter suos distribuit. Dominos milites de Mortgassen/ Jäch & Dominum Ruslarium civitatem exire compulit, & res eorum confiscavit: Regi se opposuit, & Columbariam Anshelmo de Rapolstein tradidit.

Waltheri Reſſelmanni ferocia.

Bellum in Anshelmum Rapoltzsteinij Dominum.

DOMINUS de Rapolstein carnalem fratrem liberosque fratris noscitur habuisse, qui cum eo dominium debuissent jure hæreditario possedisse. His hæreditatem dare noluit, sed de dominio, quantum potuit, extirpavit. Is Dominus de Rapolstein Regem adijt Rudolfum cognatum suum, eique factam à fratre injuriam flebiliter revelavit. Rex bis auditis Dominum de Rapolstein vocavit, eumque rogavit, ut liberis fratrum suorum, nec non & fratri de hæreditate paterna propriam tribueret portionem. Tunc Dominus de Rapolstein Domino Regi taliter respondit: Si fratri meo liberisque fratrum meorum hæreditatem dividerem, inops ac pauper & sine dominio remanerem. Hoc enim facere nolo, nec in hoc alicujus precibus acquiescere.

His completis, dixit Rex Domino de Baldeche, suo fidelissimo procuratori, quatenus assumptus civibus Columbariensibus & Keiserspergensibus, & alijs vicinis civitatum,

tatum civibus, Rapoltzstein fideliter obsideret. Hoc fideliter adimplevit. Accepit enim cives prænominatos, & Rapoltzstein obsedit: Villam Bercheim per ignem destruxit: segetes & agros depopulatus est, & vineas aliquas extirpavit, videns autem quòd cives eum non fideliter adjuvarent, ab obsidione post triduum recedebat.

Timens autem Dominus de Rapoltzstein Regem Dominos vicinos suos adjit, eosque suppliciter rogavit, ut nec eum nec suos propter aliquem infestarent. Hoc autem quidam de consilio Regis amicabiliter admiserunt. Dominus de Horburc ejus precibus acquiescere recusavit. Dominus de Rapoltzstein de hoc fuit graviter indignatus. Dominum de Horburc hostiliter impugnavit, & ejus villas, quas poterat, exurebat. Super hoc Rex fuit indignatus, in Alsatiam personaliter venit, & Rapoltzstein potenter cum indigenis obsidebat. Septem autem de adjutoribus Regis, ut dicebatur, eum morti tradere voluissent. Ordinatum enim sic fuerat, ut negi dicebatur, quòd pecuniæ quatuor bobonibus datæ fuissent, ut tentoria sive exercitus in quatuor partibus incendissent. Hinc autem strepitu facto, Rex de obsidione subitò recessit, & se ab Alsatia separavit. Ordinavit autem quòd civitates in Cellnberg haberent equites L. qui impedirent, ne aliqui Domino de Rapoltzstein aliqua victualia seu necessaria ministrent. Posthæc mandavit Rex eidem Domino, ut civitates Alsatiæ congregaret, & in villa Gemer castrum ligneum fabricaret. Ipse autem intra octavam Petri & Pauli civitates congregavit, & castrum (ut sibi imperatum) inchoavit, & in brevi tempore consummavit. Consummato castro milites ibi reliquerunt, & ad propria redierunt. Acta sunt hæc anno Domini, M. CC. LXXXVII. *Gemer castrum.*

Dominus de Rapoltzstein intra Calendas Augusti, Galliam intravit, ibique à Domino de Blanchiberg cognato suo, pedites & equites accommodavit, nocte propè villam Sigolzheim perducebat, & ibi eos in diversis locis pro insidiis collocavit. Manè autem facto greges villæ pauci acceperunt, & velociter abierunt. Villani autem prædam insequuti, liberare pecora voluerunt. Igitur homines Domini de Rapoltzstein de insidijs egressi fuerunt, eosque comprehenderunt, & eorum plus quam CXXX. ad propria perduxerunt. Homines de Horburc videntes prædam magnam, paucos homines ducentes, sine deliberatione prædam liberare volentes, similiter capiuntur, & cum alijs deducuntur. *Anshelmi Rapolsteiny grassationes.*

Rudolfi Regis quædam apud Moguntiam acta.

ANNO M. CC. LXXXVIII. Rege Rudolfo existente Moguntiæ, frigus veniebat in ortu Solis, atque frigus ipsum immodicè molestavit. Vidit igitur ex opposito domus in qua jacuit pristinum mulris vivis carbonibus abundare. Induit se Rex sola tunica carbones vivos velociter visitavit. Hospita ignorans ipsum esse Regem, sibi loquebatur in spiritu vehementi, dicens: Milites non debere ad mulieres pauperculas declinare. Dominus Rex mulieri dicens humiliter loquebatur: O Domina nolite propter meam præsentiam turbari: sum enim antiquus miles: & omnia mea in servitio vilissimi Rudolfi consumpsi, & contra bona promissa me patitur indigere. Mulier dixit: Sequimini Regem Rudolfum vilissimum, qui totam terram destruxit, & omnes pauperes devoravit? Hæc meritò vos mala & alia comprehendunt. Rex Dominæ dixit: Quæ mala vobis fecit? Mulier turpissimè Regem vituperans atque maledicens, cum magna cordis amaritudine respondebat: Ego & omnes pistores civitatis hujus præter duos, per eum depauperati sumus, quod temporibus nostris ad divitias quondam habitas non possumus pervenire. Post hæc mulier dixit: Domine, recedatis: quia hic nos in nostris occupationibus retardatis. Rex autem propter verba mulieris recedere recusabat. De hoc mulier indignata, vas aquæ sustulit, prunas perfudit, & antiqui militis seu regis vestem enormiter deturpavit. Rex igitur fugit, & ad suum hospitium festinavit. *Rud. Rex carbonibus perfusus.*

Rex igitur cùm sederet ad mensam, dapifer sibi caput porci cum multis apponebat. Memor igitur rex beneficiorum quæ pistrix ei contulerat, ei retribuere cupiebat. Advocans rex hospitam dixit ei: Hanc scutellam cum carnibus & quartale vini recipiatis, & vicinæ vestræ de antiquo milite deferatis. Agit enim ei gratias, quòd apud suos carbones de mane fuerat calefactus. His igitur peractis, recitavit rex qualiter

pistrix

piſtrix eum vituperaverat , atque maledixerat , & ad riſum omnes magnum concitavit. Piſtrix autem intellexit, quòd Rex fuerat quem vituperaverat, ultra modum doluit. Regem adijt, & ut ſibi remitteret illatam illi injuriam, ſuppliciter deprecatur. Rex autem remittere, niſi priùs eum vituperaret, ſicut priùs fecerat in occulto, non volebat. Hoc mulier fecit, & Domini ſui voluntatem fideliter adimplevit , & ad riſum plurimos provocavir.

Retulit frater Alradus, prior fratrum Argentinenſium. In Alſatia dicebatur, quòd Judæi cooqueſti fuiſſent regi Rudolſo, quòd Chriſtiani plus XL. Judæos ſine cauſa turpiter occidiſſent. Chriſtiani autem conqueſti fuerunt de Judæis, quòd ſervum atque Chriſtianum in die Paraſceve in cellario, occultè atque Chriſtianis ignorantibus, occidiſſent. Judæi regi Rudolfo, ut eis de illis de Weſela atque Popardia juſtitiam faceret, & eos à periculo liberaret mortis, & ipſorum Rabbi , id eſt ſupremum magiſtrum, cui ſchola Judæorum & honores divinos impendere videbantur, quem Rex captivaverat à captivitate carceris liberaret, viginti ſibi millia marcarum promiſerunt.

Rex Judæorum petitionem exaudivit, Judæum caprivum libertari reſtituit , illos de Weſela atque Popardia in marcis bis mille condemnavit, & eos à mortis periculo liberavit. Inſuper fecit Rex Dominum Archiepiſcopum Moguntinum ſolenniter prædicare, quòd Chriſtiani Judæis injuriam maximam intuliſſent, & quod bonus Wernherus, qui à Judæis occiſus eommunirer dicebatur, qui pro divino à quibuſdam Chriſtianis ſimplicibus colebatur, deberet igne eremari , & einis corporis ejus in ventum diſpergi, & ad nihilum diſſipari. In hac Prædicatione Domini Archiepiſcopi plus quàm quingenti Judæi in armis ſederunt, ut ſi aliquis Chriſtianus io contrarium dicere voluiſſet, ipſum eum ſuis gladijs occidiſſeot.

Proditio urbis Colmarienſis, & ejuſdem per Adolfum Cæſarem recuperatio,

ANNO M. CC.XCIII. quarto Idus Septembris , Scultetus Columbarienſis ignorantibus Senatoribus & civibus, Anshelmum de Rapolzſtein advocat , eique civitatem tradit, intromiſſis multis armatis , ac in cœmiterium ductis. Civibus dormientibus compulſantur campanæ: concurrunt cives ad cœmiterium : pedites armatos inveniunt: terrentur : quid faciant ignorant. Cives omnes per præconem vocantur, dicentes: Adeſt nobis amicus noſter, D. Anshelmus de Rapolzſtein , volens nos corpore & rebus juvare. Intellexit enim quòd inimici noſtri vellent nos graviter perturbare. Venir igitur, ut ipſe nobis & nos ei fidelitatem juramento firmemus. Subjunxit: Levate manus veſtras & jurate, quod & fecerunt.

Videns Dominus de Rapolzſtein paucos fidelitatem juraſſe , magiſtris Zunftarum præcipit, ut ſuos ſingulos ad ſingula loca vocarent: à quibus ſingulis petuut fideliter jurari: quòd multi fecerunt inviti. Expelluntur qui id facere recuſant , milites Ruſtarius & Domini de Nortgaſſen, & ex civibus plures divites & honeſti.

Rex Adolfus Reginam Briſacum mittit: ipſe cum exercitu verſus Coloniam proficiſcitur. Cives Columbarienſes, Dominica, vigilia exaltationis Crucis in montana egreſſi , vinum ſuum nondum maturum colligunt. Dominus de Rapolzſtein villam Tü: ckheim prædatur, pecoraque abigit in domicilium ſuum Wilre. Columbarienſes cum gaudio revertuntur, & ſe præparant, quò ampliora colligant , & ſibi proſpiciant.

Adolfus Colmariam recuperaturus proficiſcitur.

Rex Adolfus hæc audiens , Advocatum præmittit. Hic in Sletſtat plurimis hominibus ſecum aſſumptis , vallem Urbis , quæ ſub caſtro Hohenac eſt, ingreditur , villas Domini de Rapoltſtein ſuccendit, homines capit, pecora tollit , cum gaudio redit. In Wingenheim & Ongersheim exitum Columbarienſium præſtolatur. Columbarienſes egredi non audebant.

Urbis vallis.

Rex cum exercitu Rapperſchuiler obſedit , vineas deſtruit ac domos. Poſt dies decem Columbariam verſus proficiſcitur , molendinarum fluvium derivat aliò, ſingula devaſtat, præter leproſorium. Cives vallis S. Gregorij ad wilre pergunt, vinum colligunt , & ad propria deducuot. Columbarienſes licet obſeſſi , ex vernaculis viginti mittunt wilrenſibus ſubſidio. Cives Gregorianæ vallis ſecundò veniunt ad Wilre , quos incautos Wilrenſes & Columbarienſes obruunt,

ruunt, occidunt & capiunt. Advocatus terræ Dominum de Berckheim, cum D. hominibus contra Wilrenses mittit. Dominus de Berck eam vallem S. Gregorij ingressus, duas machinas magnas, lapides projicientes: & Cattum, videlicet instrumentum quo turres destruuntur, accepit, Wilre obsedit, paucis diebus obtinuit castrum, & castellum funditùs evertit. Hinc cum ejusdem machinis ad Gemer profectus, quod ex prima obsidione relictum fuit, penitus devastavit.

Adolfo regi cum Principibus supradictis, Comitibus, Nobilibus liberæ conditionis, militibus suis Dominis servientibus, ex exercitu in obsidione sex septimanarum, vix decem homines morte naturali obierunt, etiam vix decem à persequutoribus interfecti. Coloniensis tentorium, XL. in latitudinem, centum pedes in longitudinem habuit & CC. equos phaleratos. Maguntinus, Spirensis, & Basiliensis Episcopi in eodem exercitu fuerunt, quod singulis annis habet XX: millia marcarum argenti. Comes Burgundiæ feuda sua ab eo recepit, servitiumque suum obtulit. Cui Rex respondit: Jam opus auxilio non habere, sed cùm fuerit opus, se ejus auxilia petiturum. Dux Austriæ in auxilium à Rege vocatus, respondit: Si Principes in obsidione defecerint, mihi significato, & ego veniens obsidebo quamcunque volueritis civitatem.

Unus exercitus Regis Gemar obsidebat. Secundus exercitus, videlicet, Episcopus Basiliensis & Comes Phirretarum, unam partem civitatis Columbariæ obsidebant. Tertius autem, Episcopi & Principes supradicti. Hi divitijs, gloria & honore cæteris antecellebant. In obsidione hac Regis exercitus bonis omnibus abundabat. Annus fuit calidus & siccus, vinum optimum. Basilienses exercitui quæque bona & necessaria ministrabant. *Castra Regis Adolfi Columbariam obsidentes.*

Columbarienses vinum & bladum sufficientia habebant. Quartale frumenti vendebatur septem solidis: sed quartale farinæ pro libra, ob aquam molendinorum aliò derivatam. Pauperes in mortarijs frumentum triverunt, alij in molendinis specierum: alij rotis molendinorum homines adhibuerunt, & circumire cogebant. Duas moles molentes habebant monachi de Peris, quarum una Sculteto, altera Domino de Rapolstein serviebat: sed nec his farinam necessariam potuerunt ministrare. Utebatur Dominus de Rapolstein singulis diebus XII. quartalibus. Hic sex fratribus Prædicatoribus secum conclusis panem album pro sex denarijs quotidiè ministrabat. Costa autem circumferentiæ hanc longitudinem comprehendit.

Solenne tentorium Rex non erexit, nec prandia nec cœnas solennes faciebat: tantum XII. vasa vini & alia Dominis quotidie ministrabat. Captus est dapifer hæc referens in equo, Marscalcus quoque Regis, & Nobilis quidam interfectus.

Tres cives pauperes defectum diutius ferre nolentes, dixerunt: Propter Deum & justitiam periculo nos committamus, & civitatem ad verum Dominum transferamus. Consilium charis & fidis indicârunt, qui omnes approbârunt. Significant hoc Regi, qui gavisus auxilium promisit. Ex civibus ditioribus multi pauperibus consenserunt. Hi omnes Regi significant; ut per balistarios suos cogat exire Columbarienses, provocando. Cùm autem Domini civitatis fuerunt egressi, claudemus portas, & Dominos vobis committemus, ac deinde in civitatem vos mittemus sine periculo. Rex, ut cives consuluerunt, fecit: sed Dominus de Rapolstein & Scultetus præmoniti, civitatem egredi noluerunt.

Secundò mandarunt Regi, quòd domum circa diem proponerent incendere: & hominibus currentibus ad ignem, Regem intrare permitterent violenter: sed nec id successit. Audiens hoc Episcopus Argentinensis, venit cum CC. militibus, volens fideliter juvare Columbarienses. Cùmque Senatores de his deliberarent: venit communitas civitatis, clamans: Nolumus plures homines introduci.

Dixerunt pauperes sumptis armis: Ad cœmiterium conveniamus, & quod decretum fuerit, faciamus. Hoc facto, dixerunt: Claves portarum accipiamus, & cum diligentia conservemus. Decanus & Scultetus responderunt: Claves, cum volueritis, præsentabimus: volentes populi voluntatem impedire. Vulgus verbis eorum non acquievit, & ad portas urbis subitò corruerunt, claves à portarum custodibus petiverunt. Claves à custodibus perterritis subitò exhibentur. *Seditio plebis Columbar. contra primores et decimenses.*

Habitis clavibus, ad Curiam, in qua morabatur Dominus de Liechtenberg / ſubitò convenerunt, violenter portas aperiunt, & Dominum quærunt. Hic turbam armatorum videns, ad Dominum de Rapolſtein declinavit, recitans quæ viderat & acciderant. Ambo perterriti ad fratres Minores divertunt, conſilium ab eis quærunt, quid agendum exiſtat. Hi verò eis conſulere nequiverunt. Dominus de Liechtenberg cum decem viris, per murum civitatis quaſi nudus evaſit.

Poſt paucos dies cum XL. equitaturis ad Rapolſtein venit, volens eos fideliter adjuvare. Cives verò non crediderunt ei per omnis, ſed claves fidelibus mandabant, neminem ingredi vel egredi liberè voluerunt. Dominus de Liechtenberg / timens, cives Rapperſchuilre idem facturos quod Columbarienſes, receſſit ab eis, nec amplius eos juvare voluit. Dominus de Rapolſtein in domu Minorum ſe continuit, & in quibuſdam angulis latitavit.

Cives Columbarienſes, cùm Dominos in Curijs non invenerunt, arma & equos abſtulerunt. Servi Dominorum aufugiunt, atque quò poſſunt ſeſe abſcondunt. Servos inventos cives comprehendunt, ac in vincula conjiciunt. Sculterus & filius cum quærentibus circumibant. Cui amicus quiſpiam dixit: Recedite de via, priuſquam ſatellites Regis vos comprehendant: ſtatimque receſſerunt. Dominus de Rapolſtein vix tandem à quærentibus invenitur, capitur & cuſtoditur.

Colmaria Adolfo traditur.

Capto Domino de Rapolſtein, claves portarum per honeſtum civem, dictum Rebmann, cum civitatis Dominio ad Regem tranſmiſerunt. Quare gaviſi ſunt interni & externi, ac univerſus Regis exercitus. Dominus Epiſcopus Argentinenſis turbatus, ad ſuos ſe tranſtulit feſtinanter.

Roſſelmannus à fuga retractus.

Ipſa nocte, Dominum de Rapolſtein & cæteros captos cives, Regi, id petenti, tranſmittunt. Non tradito Sculteto, indignatus Rex, per præconem proclamari juſſit: Centum libras habiturum, qui Sculterum præſentaret. Timens valde Sculterus, pauperis veſtem induit, clam civitatem egreditur, quatuor cum præcedentibus, vel ſequentibus: vergens verſus munitiones Domini Argentinenſis. Viam noverat optimè, & Egesheim caſtellum in oculis habuit. Dum uſque ad tertiam horam in ſylvis & devijs aberraſſet, occurrit ei mulier. Hæc duobus viris præſentem eſſe Sculterum oſtendit. Hi gaviſi, eum ceperunt, Regi præſentandum. Sed milites Epiſcopi Baſilienſis violenter Sculterum eripiunt, & in caſtrum Schwartzenburg transferunt. Hi duo viri Regem adituri, obvio cuidam dixerunt, quid acciderit. Hic illicò Regi nunciat: cui Rex equum pro munere confert. Poſthæc prædicti duo cives Regi deferunt quid acciderit: Regisque juſſu à Procuratore centum libras recipiunt.

Ab Epiſcopo Baſilienſi Sculterum Rex poſtulat: Epiſcopus dare recuſat, irregularitatis timore. Promittit Rex animam Sculteti à corpore non ſeparare.

Perfidi Roſſelmanni pœna.

Rex Sculterum vilibus perſonis committit, jubet ut rotæ imponatur, & perticæ impoſita in caſtris & civitatibus erigatur, ac ſic circumducatur, ut ab omni populo videatur: poſt veſperam deponatur, & cuſtodiatur in cippo. Martyrium rotæ requiem reputabat. Cuſtodes eum multis contumelijs affecerunt: ex eorum cyphis eum bibere noluerunt.

Rex bigam miſit, ut Sculterum ad ſe deducerent: veſtimenta Sculteti & rotam bigæ impoſuerunt, & eum ad bigam ligatum currere poſt eam coëgerunt. Manum ejus in modum jurantium ad ſtipitem ligaverunt, ut ſignificarent, eum ſæpius pejeraſſe.

Pater hujus dictus eſt Joannes Röſſelman / etiam Sculterus Columbarienſis. Avus ejus dictus eſt Waltherus Röſſelman / de quibus ſuprà.

Anshelmus Rapolſteinius bonis omnibus mulctatur.

Rex cum exercitu ad Gemar proficiſcitur: Dominus de Rapolſtein & alij capti unà ducuntur, judicium expectatur, precibus Dominorum judicium differtur. Res Domini de Rapolſtein in tres partes dividuntur: quarum una Domino Henrico altera

altera filio fratris, tertiam ipse in suam traheret potestatem. Ob id hæredes omne jus in Gemere & hæreditatem in regiam potestatem tradiderunt.

Infra octavam sancti Martini, Dominus de Rapoltstein, in equo catenatus, & triginta vel amplius servi, duobus curribus ligati, ducebantur. Cùm Dominus de Rapoltstein Columbariam transiret, fletu & ejulatu cordis dolorem & amaritudinem indicabat. Ducuntur Brisacum, hinc in castrum Sueviæ Acheln.

Parentes & liberi Anshelmi Rapolsteiny.

Hic matrem habuit filiam Comitis de Froburg, patrum cognatum Domini de Blanckenberg / virum pulchrum, largum, mitem, benignum, omni laude dignum: hic juvenis moritur. Mater fuit longa corpore, facie pulchra, crine candido, voce dulci, amabili, decora. Hæc cum bonis suis se ad claustrum Minorum propè Schaffhusen transtulit, vitam ibidem cum sacris virginibus consummavit. Filiam habuit unicam, filios quinque elegantes. Primus dominio malè præfuit: secundus verò pejus: tertius iste Anshelmus præsidebat.

Cœnobium Paradisi.

Habebat plerunque triginta balistarios, homines tyrannos, quibus vicinos suos graviter lædebat. Recepit enim homines ære gravatos alieno, & in malitia obstinatos, dicens, quòd servus habens animam, nequaquam sibi servire posset. Ob id Deus abstulit ei corpus, res, gloriam & honorem, CCC. marcas in redditibus habebat, & tamen suos magnis actionibus gravabat. A subditis quartam partem vini auferebat. Fratrem suum Henricum & filium fratris sui, de legitimis possessionibus expulit. Hoc unum bene gessit, quòd claustrum sancti Joannis in Unteriinden fideliter defendit, quòd pater ejus multis bonis, & jure patronatus sancti Martini, donaverat. Sororem suam in eodem claustro existentem, exaudivit in omnibus.

Quid Adolfus recuperata Colmaria porrò in Alsatia egerit.

REGE negotijs circa Columbariam completis, viam suam versus Gemer & Herstein dirigere volente: occurrerunt ei cives Argentinenses, ipsum suppliciter deprecantes, ut faceret pacem juramento generaliter confirmari. Ad hæc Rex dicitur respondisse: Quando locum vestrum præcessi, hoc vos rogavi: sed vos pacem habere nullatenus voluistis. Nunc igitur vos defendite, si potestis. Secundam petitionem porrexerunt, dicentes: Domine Rex, rogamus ut castellum Herstein non obsideatis, quia nobis in maximum cederet detrimentum. Rex super hoc deliberato consilio respondit: Dominus in Herstein me diffidavit, res Imperij prout potuit, impugnavit: hunc & ego teneor impugnare. Vos verò in rebus non impugnabo: dummodò res inimici mei de vestris limitibus extirpetis. Cives Regi responderunt: Muros civitatis Erstein pro satisfactione funditus evertemus. Rex respondit: Per hoc mihi non est satisfactum, quia volo corpus inimici mei, res, & omnia quæ possidet in regiam trahere potestatem. Cives Argentinenses super his deliberaverunt, & quid sibi responderent invenire minimè potuerunt.

Argentinenses pro Ersteinio apud Cæsarem intercedunt.

Quidam de consiliarijs confidentes in sua multitudine ac potentia, cæteris dixerunt: Opponamus nos ei, & possumus eum faciliter de nostris finibus extirpare. Ad hæc Scultetus: Ego explorando castra Regis fideliter circumivi & ut mihi videtur, inveni plus quàm mille dextrarios, equis minoribus minimè computatis. Habet insuper Rex singulis septimanis atque mensibus de civitatibus homines multos & si placuerit pauciores. Claudet insuper Rex Rhenum per Principes quos habet, ut ad nos nihil poterit pervenire. Insuper claudet vias nobis, quòd commodè non poterimus ingredi vel egredi civitatem. Præterea, si exercitus Regis requievit propè Herstein / nos singulis diebus visitabit, & quidquid extra muros fuerit, totaliter devastabit. Et ut mihi videtur, si obsessi rectè fuerimus, infra breve tempus in civitate ne tertia pars pauperum remanebit. Sed si multò pauciores haberet, quàm habeat, & potenter nos obsidere non posset. Hæc mala & majora nobis faceret, possessiones nostras alienis traderet, & nos sine pugna penè nostris omnibus defraudaret. Proterea Rubiacam cum paucis hominibus obsideret, & illa propter homicidium mibtis Zedellarij noviter factum in ea, sibi traderetur, & sic civitatem cum suis fautoribus obtineret, & fautores Episcopi

Epiſcopi Argentinenſis deleret. Sic Rubiacam in perpetuum retineret.

Cùm hæc & his ſimilia ponderaſſent cives Argentinenſes, fideliter conſuluerant Domino, quòd veniam à Rege quæreret & obtineret: quia ſi non faceret, tota ſua progenies de terra breviter deleretur. Venerabilis D. Cunradus de Liechtenberg Epiſcopus Argentinenſis in arcto poſitus, Dominum de Liechtenberg & Comitem de Werde vocavit, & cum eis ad pedes Regis humiliter ſe proſtravit, ab eo veniam cum gratia poſtulavit. Rex miſericordia plenus eos hilariter exaudivit. Iujunxit autem Rex Domino præpoſito, dicto de Liechtenberg, & Comiti de Werde / quòd ſecum in expenſis proprijs pergerent, donec ampliorem gratiam ab eo ac Principibus obtinerent. Hoc acto, Rex ac Principes, ac civitatum rectores pacem pro viribus ſe facturos, juramento fideliter firmaverunt.

Cauſa funeſti belli inter Galliæ & Angliæ Reges: in quo Cæſar Adolſus Anglorum partes ſequutus eſt.

REX Franciæ filiam ſuam filio Regis Angliæ deſponſavit, & ei pecuniam multam & civitatem maritimam magnam atque bonam, cum adjacentibus ſibi dedit, quando eam filio Regis matrimonio copulavit. Cùm juvenis juvenculam per tempus aliquod habuiſſet, juvencula viam carnis ingreditur, liberi poſt matrem breviter ſequebantur & pater hæres efficitur parvulorum. Cives verò civitatis quam Rex Franciæ filio Regis Angliæ cum filia tradiderat, ægrè tulerunt eſſe ſub Anglis. Rogaverunt igitur Regem Franciæ, ut dominium civitatis ſupra memoratæ, quantocyus per evictionem ad ſe redire faceret, quia vellent ei in ſolutione pecuniæ pro poſſe ſuo voluntariè ſubvenire.

Audiens hæc Rex Franciæ, Regi Angliæ, mandavit, ut civitatem memoratam, pro qua dare ſibi vellet pecuniam competentem, ſibi redderet. Gaviſus Rex Angliæ dedit Regi Franciæ civitatem, ſub certa pecuniæ quantitate. Rex Franciæ cùm civitatem traxiſſet in propriam poteſtatem, Regi Angliæ promiſſa ſolvere recuſavit. De hoc Angliæ Rex indignatus, Regem Franciæ annis pluribus infeſtavit.

Regnum Arelatenſe à Francis occupatum.

Circa idem tempus Rex Arelatenſis ſine hæredibus moritur, & hæreditas ad regnum devolvitur Romanorum. Rudolphus tunc temporis rex extitit Romanorum, qui propter nimias occupationes, quas habuit in Teutonia, ad regnum Arelatenſe non poterat provenire, ut illud in propriam poteſtatem traheret. Intelligens hæc rex Franciæ, mandavit Baronibus, quibus rex regnum Arelatenſe commiſerat cuſtodiendum, ut ſibi regnum in poteſtatem ſuam darent, alioquin totum regnum cum armatis hominibus devaſtaret. Cuſtodes Arelatenſis regni Regem Franciæ ſuppliciter rogaverunt, quatenus regnum non ſuum deleret. Vellent enim voluntatem ſuam regi Romanorum demandare, & quòd regnum contra voluntatem regis Franciæ non poſſent per tempus aliquod retinere, quia poſſet regnum cum armatis hominibus faciliter devaſtare. Cùm hæc & his ſimilia cuſtodes regni Arelatenſis, regi Romanorum demandaſſent: ſcripſit eis, quòd ſe defenderent vel componerent ſicut poſſent, quia ſecundum temporis ſtatum, non poſſet eis in aliquo ſubvenire. Hæc audientes Arelatenſis regni cuſtodes, regnum regi tradiderunt, tali conditione ſeu pacto, ut regi Romanorum regnum redderet, vel cum eo pacificè componeret, temporibus opportunis. Rex autem Franciæ, accepto regno, filiam cum eo matrimonio copulavit

Fœdus inter Adolſum Cæſarem & Henricum Angliæ Regẽ anno 1296.

Audiens Rex Angliæ, quòd rex Franciæ regnum Arelatenſe regi Romanorum ſubtraxiſſet atque filiæ tradidiſſet: mandavit Regi Romanorum Adolfo, quòd ſi vellet eum juvare, quò civitatem quam ſibi rex Franciæ ſubtraxerat, recuperaret; vellet eum, ut Arelatenſe regnum recuperaret, cum propria perſona, cum hominibus, cum pecunia fideliter adjuvare. Audiens hæc rex Romanorum, gaviſus Angliæ regi mandavit, quòd eum vellet fideliter adjuvare. Inſuper mandavit,

quòd

quòd homines multos habere posset, si eis victualia ministraret. Tunc Rex Angliæ misit regi Romanorum XXX. millia Marcarum (ut retulit qui vidit) ut hominibus armatis necessaria ministraret. Acta sunt hæc anno Domini M. CC. XCVI.

Eo tempore rex Franciæ Comitem Brabantiæ & cæteros adjutores regis Angliæ, pro viribus impugnavit, & magna suis intulit inimicis. Veneruntque nudi bubones, & agros bene seminatos everterunt, & semina destruxerunt, & eos propter eorum multitudinem nullus poterat impedire.

Auditis his rex Angliæ transfretavit, & ad partes nostras, id est, in Brabantiam ad adjuvandum suos adjutores, in die decollat. S. Joannis Baptistæ, cum quingentis navibus magnis, & sex millibus militum noscitur pervenisse. Tulit & pecuniam multis hominibus copiosam. Tulit enim secum septem millis librarum singulis diebus, quinque annis exercitui ministrandam.

Cùmque rex Romanorum pecuniam regis Angliæ recepisset, misit de Alsatia in civitatem milites probos, qui Gallicorum insultus pro posse impedirent. Cùmque septimanis aliquot fideliter laborassent, & impetum Gallorum fideliter impedissent: cives eos odisse ceperunt, quia filias & uxores carnaliter dilexerunt. Cives de communi consilio regi Franciæ mandaverunt, quòd si vellet eos de inimicis suis, id est, hospitibus, quos rex Romanorum in civitatem suam ob tuitionem collocaverat, liberare, interficere vellent eos, eisque interfectis civitatem suam in ipsius tradere potestatem. Rex Franciæ respondit: Facite quod dicitis, & vestram voluntatem in omnibus adimplebo. Tunc cives dixerunt: Domine, tali die milites vestros ad nostram civitatem dirigatis, & nos hospites nostros ad vos exire faciemus, & ipsis captivatis vel interfectis, ad nostram civitatem venietis, & eam in potestatem vestram dabimus. Cives, ut præordinaverunt, per omnia compleverunt.

In hac interfectione occisus est Domins Theobaldus, miles juvenis, virtuosus, filius filiæ Comitis Phirretarum, & filius Conradi Wernheri de Hadstat, cum aliis gloriosis.

Post hæc Franciæ civitati novos præpositos atque magistratus præfecit, eisque dicebat: Omnes majores hujus civitatis, mihi non sua dederunt, & Dominum suum spoliaverunt, morte digni sunt: mihi quoque etas idem facient. Unde perfidos capiatis, resque eorum confiscetis, eosque de medio tollatis, & civitatem funditùs evertatis, & regis voluntatem subitò compleverunt.

Proditores etiam hosti invisi.

Rex Romanorum volens adjuvare regem Anglorum, in Alsatiam perrexit, D. Theobaldum Comitem Phi[illegible]tarum advocatum terræ constituit, & ad inferiores partes descendere festinabat. Cùm autem in Selecista pervenisset, dicebatur ei, quòd Episcopus Argentinensis insidias sibi posuisset, & quòd regem Franciæ juvare vellet: per partes Episcopi descendere non audebat, sed se in Brisacum transtulit, & in navi cum paucis descendit, in Germsheim pervenit, & sic de manibus Episcopi se defendit.

Theobaldus Comes in Pfirt, præfectus Alsatiæ Cæsareus.

His gestis, mandavit rex Comiti Phirretarum advocato terræ ut regem Franciæ fideliter impugnaret, quia & ipse in inferioribus partibus eum vellet impugnare, quòd & fideliter adimplevit. Congregavit enim exercitum magnum, perrexit ad gallos, & eos atrociter infestavit. Cognati sui venerunt, eumque suppliciter rogaverunt, ut eos à suis proprietatibus non deleret, insuper quinque millia librarum Tullensium porrexerunt. Ipse eorum precibus acquievit, & ad propria rediit festinanter.

Rex Romanorum cùm de Alsatia pervenisset ad terram inferiorem, congregavit exercitum, ut cum rege Angliæ terrā regis Franciæ pro viribus demoliretur. Audiens hæc Papa, compassus hominibus, timens eorum occisionem, misit duos Legatos & Magistri ordinis

Pax inter reges Bonifacij Pontificis authoritate conciliata.

ordinis fratrum Prædicatorum, & Magistrum ordinis Minorum, ad reges suprà memoratos, ut inter eos ad tempus facerent pacem, vel simpliciter concordarent. Cardinales cum duobus Magistris Ordinum litem Regum, quibusdam nobilibus commiserunt, ut ipsi infra annum compositionem amicabilem invenirent, quam Papa postea confirmavit.

Præfecti Imperialis Alsatiæ res gestæ.

ANNO M. CC. XCVII. Comes Friburgensis cepit ante festum sancti Martini plus quàm XL. colonos Imperij fraudolenter, divites & honestos. Ex his fame quosdam perire sine omni gratia faciebat. Ex hoc Advocatus Alsatiæ Comes Phirretarum, civitatibus Imperij mandavit, quatenus ad ipsum prope Brisacum pervenirent, Imperij pauperes vindicare, & res Comitis Friburgensis pro viribus devastare. Qui circa festum Martini plures villas fortes, quas exercitus nullus unquam invaserat, intraverunt, & fodinas argenti destruxerunt, & cultores eorum coegerunt. Ad Friburgenses venerunt, sed eos lædere noluerunt, quòd cùm ipsis pacem habere fideliter promiserunt.

Anno M. CC. XCVIII. circa purificationem pauperes quinque mercatores Argentinenses Hagenoiam transiverunt, quos cives ceperunt, & Argentinensibus reddere noluerunt. De consilio autem Episcopi Conradi de Liechtenberg Haginoiam obsidere firmiter proponebant. Deliberatione super hoc facta, misit Episcopus Argentinensis Columbariensibus literas, continentes, quòd cives Argentinenses Haginoiam obsidere proponerent: propterea quòd cives eorum cœpissent, & eos reddere noluissent. Ego verò quia fidelitatem eis servare promisi, non eos audeo relinquere in hac parte, nec propter hoc volo imperialem invadere potestatem. Columbarienses Episcopo mandaverunt: Amici vestri fuimus, semper sumus, & esse volumus, in nullo vos lædere cupientes. Si autem Dominus noster vos lædere, & nos in adjutorium suum vocare voluerit, ipsum adjuvabimus diligenter, vestram super hoc indignationem minimè formidantes.

Hagenoia ab Argentinensibus obsessa.

Cives Argentinenses V. Idus Februarij, ut obsiderent Haginoiam, communiter exiverunt, & prima nocte in via media pernoctabant. Sequenti die cum hominum multitudine pervenerunt. Cùm igitur civitatem paucis diebus obsedissent, & duo per ignem suburbia delevissent, & aliquot homines occidissent: tunc quidam de Hagenoia multitudinem civium Argentinensium intraverunt, & quosdam vulneraverunt, aliquos occiderunt, & ad propria redierunt.

Episcopi Argent. superiores ditiones vastata. Sultzmat. Domus Teutonica in Suntheim. Sancta crux oppidum.

Audiens hæc Comes Phirretarum, Imperij civitates convocavit, & villas cum vallibus Argentinensis Episcopi cum multis millibus devastavit. Vallem Sultzmattin igni tradidit. Festo Valentini etiam Burggravius castrum suum in ejus tradidit potestatem. Cœmiterium in Geblisweire destruxit, & vinum ex vasis effudit, & cœmiteria Morsuilre & Chilishofen destruxit. Cives verò in Eynsheim suburbium suum proprium exusserunt. Suburbium rubeum Rabiacense delevit, & villam Suntheim / & domum Dominorum Teutonicorum, scilicet hospitium advocati Imperij, bubones incenderunt, & à suis defendere non valebant. Posthæc ad sanctam Crucem perrexerunt, sylvam præcederunt, & castrum cum multitudine hominum obsiderunt. Post Triburium turrim ligneam sitam fecerunt, & ad fossatum cum violentia pertraxerunt, videntes interiores, quod castrum defendere non valerent, castrum cum quibusdam conditionibus voluntariè tradiderunt. Posthæc Episcopus Argentinensis intellexit in Rodisheim ortam seditionem, venit cum hominibus ad unam portam, & una parvium tradidit sibi civitatem.

De reprobatione Adolfi Cæsaris, & electione Alberti Habspurgensis Ducis Austriæ in Regem Romanorum.

QUIDAM ex Principibus electorum regis, scilicet, Archiepiscopus Moguntinus, Dux Saxoniæ, & Dux de Brandeburc, videntes quòd Adolfus Rex Romanorum

nollet

nollet regnum secundum eorum regere voluntatem, taliter sibi mutuo loquebantur. Adolfus Rex pauper est in rebus pariter & amicis: stultus est: regnum sub eo breviter deficiet, in divitijs & honore. Tunc unus eorum dixit: Necesse est ejus solutio procuretur. Alter dixit: mittamus Duci Austriæ defectus Regis, rogantes, ut ad curiam nuntios mittat, literas nostras cum defectibus Regis secum deferat, ejus absolutionem promoveat diligenter. Dicatur etiam Duci, quòd ut Rex noster efficiatur, omnes in eum pariter consentimus. Tertius dixit: sanum hoc consilium subitò compleatur. Principes hi Duci Austriæ voluntatem suam subitò transmiserunt. Dux Austriæ literis his ac nuntijs visis, gavisus est valdè.

Post hæc misit Dux Austriæ cognato suo Domino Comiti de Hegirloch literas ac nuntios, mandans sibi, quatenus ad ipsum veniret festinanter. Comes Albertus cognatus Ducis voluntatem ejus voluntarius adimplevit. Comes Albertus cùm ad Ducis præsentiam pervenisset, dicebat: Ecce Domine, adsum, quid placet vobis, faciam? Qui dixit: Cognate ecce XVI. millia marcarum pecuniam suscipias, Romam velociter pergas, & literas Principum electorum Regis, quas pro Regis electione Papæ transmittunt, ut sigillentur, promoveas diligenter. Is Romam adiit, jussaque complevit: Papæ Cardinalibusque causam pro qua venerat, recitavit. Qui (ut dixit) literas quasdam tradiderunt, & ad propria pergere permiserunt. Tenorem literarum omnis homo simpliciter ignoravit. Hæ literæ Papæ, supradictis electoribus Regis subitò transmittuntur.

Heigerlochius excommunicationis Adolfi Cæs. causa Romam missus.

Principes his visis literis Papæ, convenerunt, & colloquium seu Curiam in festo sanctorum Philippi & Jacobi pro regni negotijs edixerunt, & Regem Adolfum, & Ducem specialiter vocaverunt.

Audiens hæc Adolfus Rex, nuntios misit ad Curiam, ut literas Ducis Austriæ seu Principum electorum Regis irritas facerent aut delerent. Cùm nuntij regis ad Curiam pervenissent, & Papæ regis negotia revelassent, taliter respondit: Neque Dux Austriæ neque Principes ad petitiones quas porrexerunt à me literas poterant impetrare. Si autem literas aliquas obtinuerunt, hoc per me non fecerunt: quia hoc dic me penitus ignorare, & verbis meis credatis, dicatisque securè regi, ut veniat ad me, & ipsum in Cæsarem consecrabo. Auditis his, nuntij regis ad propria redierunt.

Comes Albertus de Haigerloch, cognatus Ducis Austriæ, cùm literas obtentis in Curia Duci demonstrasset, & easdem postea Principibus, electoribus regis tradidisset, civitatibus quæ sunt in Suevia damna multipliciter inferebat. Quòd cùm per tempus sustinuissent, & defendere minimè potuissent, convenerunt & conjuraverunt, fidelitatem sibi mutuam promittentes. Post hæc simul egressi, castellum quoddam pariter obsederunt, violenter obtinuerunt, & totaliter destruxerunt. Posthæc civitates audaces effectæ, res Comitis viriliter impugnabant, expugnatisque quatuor castellis, funditùs everterunt, & eum de rebus proprijs fugere coegerunt.

Dux Austriæ vocatus, cum infinita multitudine Ungarorum & Cumanorum venit, qui omnes pugnare cum sagittis & arcubus consueverant. Habuit secum Australes qui armis ferreis utebantur. Igitur rex Adolfus contra Ducem Austriæ cum magna multitudine venientem, in occursum currit, cum hominum armata multitudine copiosa. Armati reputabantur qui galeas ferreas in capitibus habebant, & qui Wambasia, id est, tunicam spissam ex lino & stuppa vel veteribus pannis consutam, & desuper camisiam ferream, id est vestem ex circulis ferreis contextam per quæ nulla sagitta arcus poterat hominem vulnerare. Ex his armatis centum, inermes mille lædi potuerunt. Habebat & multos qui habebant dextrarios, id est, equos magnos, qui inter equos communes quasi Bucephalus Alexandri inter alios eminebant. Hi equi cooperti fuerunt cooperturijs ferreis, id est, veste ex circulis ferreis connexa. Assessores dextrariorum habebant loricas ferreas, habebant & caligas, manipulos ferreos, & in capitibus galeas ferreas splendidas & ornatas, & alia multa, quæ me tæduit enarrare.

Albertus ad Imperiū vocatus armatus comitatu petit.

Prisca armatura.

Dextrarij.

Exercitus Regis invadere Ducis exercitum voluntariè voluisset, si locorum opportunitas affuisset. Dux fugiendo ab Ulma, usque Waldishut regis exercitum dereliquit, & rex eum persequi desistebat.

Post

Poſt hæc ſignificavit Dux Auſtriæ Principibus Electoribus qui colloquium condixerant Feſto Philippi & Jacobi prope Franckinfurt, quòd ad id propter impetum regis Romanorum noo poſſet commodè pervenire. Quapropter rogavit, ut hoc in alteram transferrent. In hoc ſubitò conſenſerunt, quia & tribus vicibus tranſtulerunt.

Exeunte Duce Auſtriæ terram ſuam, venit ad eum Dux Bavariæ, eique amicabiliter dixit: Socer meus petivit à me, quatenus eum in neceſſitatibus cum ſuis fideliter adjuvarem. Ego verò, ut me decuit, exaudivi. Rogo igitur quatenus me in hoc caſu habeatis excuſatum. Dux dixit: Frater mi, adjutores habeo multos, unde fac ſicut tibi videbitur expedire. Audiens hæc Comes Albertus cognatus Ducum, dixit conſanguineo: Scias cognate, quia ſocerum, me contradicente, non poteris viſitare. Si verò ſocerum tuum viſitaveris, tibi validè contradicam. Dux Bavariæ plus quàm CCC milites habens, ad ſocerum ſuum Adolphum Regem Romanorum verſus Alſatiam declinavit. Occurrit autem ei cognatus ſuus, Comes Albertus de Hegirloch, cum militibus moltis, & Ducem cognatum ſuum capere nitebatur; Milites verò Ducis eum fideliter defenderunt. Poſt longam concertationem, Comes Albertus læſus de dextrario cecidit. Videntes ruſtici ſuum dominum cecidiſſe: ad ipſum convenerunt, multos dextrarios confoderunt, ut Doimnum ſuum à mortis periculo liberarent. Milites videntes ſe dextrarios amiſiſſe, ſubitò convenerunt, ruſticos gladiis invaſerunt, & penè CCC. occiderunt, plurimos vulneraverunt: reliqui perterriti, Ducem Bavariæ pergere, quò voluit, liberè permiſerunt. Comes verò Albertus de Hegirloch obijt cum cæteris interfectis.

Comitis Alberti de Hegerloch fatum.

Cùm Dux Auſtriæ in Waldshut oppidum perveniſſet, rex Adolfus declinavit in Alſatiam, volens Duci viam præcludere deſcendenti. Dux audiens regem Adolfum in Alſatiam deſcendiſſe, in Friburgum & ipſe ſubitò declinavit. Cives autem Friburgenſes ipſum intrare civitatem cum armatis hominibus renuerunt. Adolfus rex intelligens, Ducem Friburgum perveniſſe, caſtellum Kencingen perrexit, Duci deſcendenti viam obſtructurus. Dux intelligens in Kencingen ſe regem tranſtuliſſe: deſcendit & ipſe, ac ſua tentoria prope regis tentoria collocavit. Exercitus ſibi mutuo loquebantur, ſed ad ſe pervenire, propter aquæ tranſitum, non valebant: Regis exercitus penuriam panis interdum patiebatur, quia civitas Briſacenſis & Columbarienſis pinſere panem ſufficientem exercitui non valebat.

Adolfus Austriũ transitu prohibere conatur. Kenzinga oppid.

Hiltiprandus dapiſer de Bappinheim / vir juvenis, fortis, nobilis ac dives de exercitu Regis fratrem viſitans in treugis de exercitu Ducis: occiditur fraudulenter, circa Kalendas Maij: per Prædicatores in Columbariam ducitur, & apud eoſdem ſolenniter ſepelitur. Dominus de Berckheim / & Dominus de Hagineck / ductores bigarum ſedecim, quæ exercitui neceſſaria portabant, ab inimicis ſupervenientibus capiuntur.

Hiltebrandus de Bappenheim.

Cùm rex Adolfus cum grandi exercitu penè diebus quatuordecim prope Kencingen acquieviſſet nihilque eſſet notabile perpetratum: emit à Domino de Vſinberch / caſtellum Kencingen, obligans ei vallem S. Gregorij, cum caſtro Blixſperg / ut poſſet habere liberum aditum ad Ducis exercitum veniendi. Audiens Dux, treugas ratione componendi petijt, & unius diei inducias impetravit. Dux circa principium noctis illius, cum militibus ſuis verſus Rinaugiam declinavit, & ipſos alij ſilenter & velociter ſequebantur. Circa diem caſtra pauperes ſuccenderunt, & poſt ſuos Dominos velociter abierunt. Ducis tabernaculis ſuccenſis, quidam ex militibus Regis, Ducis pauperes perſequi voluiſſent, ſed alij diſſuaſerunt, quia in treugis & pacis tempore receſſerant. Inſuper dicebant: Hac nocte Ducis milites quieverunt, & nos cum ad eos laſſi & diſperſi venerimus, ſine labore capient univerſos. Poſt hæc in Argentinam Dux pervenit.

Albertus fuga ſibi conſuluit.

Vigilia nativitatis Joannis Baptiſtæ, cycli Lunaris VII. tres Electores Regis Romanorum, Moguntinus, Brandeburgenſis & Saxo. Moguntiæ convenerunt, campanas compulſaverunt, populum convocaverunt, quædam quæ fecerant, quædam facienda fideliter retulerunt. Aſcenderunt igitur in Eccleſiam, facies ſuas vertentes ad altare, manus ſuas elevaverunt, per Deum viventem juraverunt: quod cum ante ſex annos regnum

Albertus Austriacus, rex Rom. Moguntiæ designatur.

Rege

Rege caruerit Romanorum, nòs Electores tres, ex parte nostra, & ex parte reliquorum Electorum, qui in nos eligendi vota sua transtulerunt, jure ac canonicè Adolfum de Nassovve, tunc non cognoscentes meliorem, in Regem elegimus Romanorum. Post electionem suam Adolfus rex sapienter se tenuit, Electoribus atque prudentibus acquievit. Post breve tempus Sapientum consilia sprevit, juvenum consilijs acquievit, & regenda minimè terminavit: Divitias per se non habuit, nec amicos, qui eum vellent fideliter juvare. Electores videntes hos defectus regis, & plus quàm viginti alios: Papæ significaverunt, rogantes, quatenus ipsum nobis dare auctoritatem absolvendi, & alium confirmandi vellet. (Id obtinuerant, ut à pluribus dicebatur: nuncii verò Adolfi regis dixerunt, quòd his Papa simpliciter contradixerit.) Auctoritate igitur nobis commissa, Adolfum Regem insufficientem invenientes, absolvimus eum à regiminis dignitate, & Dominum Albertum Ducem Austriæ, in Dominum & regem eligimus Romanorum, & potestate nobis tradita similiter confirmamus, & *Te Deum laudamus* solenniter cantaverunt. Cumque Dux præsens non adesset, extra civitatem ad tabernacula perrexerunt, & ibi pannum pretiosum supra equum projecerunt, regemque desuper sedere præceperunt, & *Te Deum laudamus* cum magna lætitia cantaverunt.

Civitatum cives hunc Regem deriserunt, & ei nullatenus parére voluerunt, eique vendere necessaria renuerunt: Regem Adolfum pro Rege tenuerunt, & ei necessaria præbuerunt, fidemque ad ipsius obitum usque tenuerunt. Post mortem Adolfi Regis, civitates Albertum Ducem Austriæ electum Regem à Principibus, subitò pro suo Domino receperunt, & in omnibus paruerunt.

Dux Argentinæ exercitum suum pro magna parte proprijs paverat expensis, ibique septimanis circiter quinque quieverat: quia neque ad dextram neque ad sinistram commodè poterat declinare. Posthæc cum paucis ad Archiepiscopum Moguntinum descenderat, & exercitus ejus eum, sicut potuit, sequebatur. Audiens Rex Ducem cum paucis Moguntiam pervenisse, Rubeacensem reliquit obsidionem, in Brisaco Rhenum transivit, & ad inferiores partes venire, quantò plus potuit, festinavit.

Cùm Albertus Dux Austriæ de Argentina recessisset, duxit secum triginta naves bonis quibusque oneratas, quas ibi si non obtinuisset, in inferioribus partibus obtinere minimè potuisset. Civitates enim si necessaria vendere noluerunt. Obsedit autem Dux Alcinache castellum, illique se sub conditione tradiderunt, ut si infra octo dies non liberarentur, ut in potestatem Ducis liberè transferentur. Rex hæc intelligens, descendit, ut obsessos restitueret pristinæ libertati. Tanta autem fuit in Ducis exercitu caristia, quòd panis vix valens denarium, pro sex denarijs vendebatur. Rex prope Alcinache sua tentoria collocavit. Tantæ autem potentiæ ac multitudinis exercitus Regis extitit, ut Ducis exercitum facile vicisset, si eum sui dolosi (ut dicebatur) consiliarij permisissent.

Octava sancti Joannis Baptistæ, Archiepiscopus Moguntinus & Dux Austriæ in penuria fuerunt, quia civitates imperij eis necessaria vendere noluerunt. Tunc ad invicem dixerunt: aliquantulum fugiamus, ut inimicos vincere valeamus. Tunc Archiepiscopus suos armare se fecit ad dimidium miliare, ibique Ducis exercitum expectare. Dux verò suis dicebat: Præparate vos ad pugnandum atque ad recedendum. Cùmque se præparassent, recesserunt atque tabernacula succenderunt. Dux processit à loco, quo tentoria fixerat, ad dimidium miliare, volens ibi cum exercitu Regis dimicare. Videns exercitus Regis castra Ducis succensa: consiliarij subitò venerunt, Ducis gesta, secundum quod apparuerunt, fideliter retulerunt, dicentes: Dominus Archiepiscopus cum suo Comitatu hodie mane de Ducis exercitu recedebat: nunc Dux, sicut fecit in Kencingen, idem quoque facere disponit, & animam suam atque suorum cogitat à mortis periculo liberare.

Adolfus Albertum Argentina progressum insequitur.

Rex credens consiliarijs infidelibus, tanquam fidelibus acquievit, suis arma sumi præcepit, fugientes persequi fideliter adhortatur. Rex cum paucis primus paratus ad prælium, Ducem persequitur confidenter. Dux videns Regem cum paucis venientem, securus de victoria, dicebat: Exercitus meus in tres partes dividatur & Regis exercitus ad medium mei venire, sine obstaculo permittatur.

Cùm

Cùm autem in noſtra pervenerit, à noſtris circumdetur, & rex inprimis capiatur, vel velociter occidatur, equi inimicorum lanceis perfôdiantur, aſſeſſores eorum ſine læſione corporum capiantur. Sicut Dux ſuis dixit faciendum, ſic omnia fideliter perfecerunt.

Ad bellum Dux cum ſigno peregrino proceſſit, proprium verò ſuum pluribus committebat. Rex verò cum ſigno proprio dimicavit, malens ſub ſigno proprio capi vel occidi, quàm inimicis tradere ſanguinem innocentum. Cùm rex cum ſuis ad Ducis exercitum perveniſſet, & Ducis exercitum in tres partes diviſum, & ad præliandum non fugiendum conſideraſſet, dixit cum ſequentibus cum dolore: Væ amici noſtri, imò potiùs inimici manibus inimicorum noſtrorum ſine miſericordia nos tradiderunt. Si enim fugiamus, omnes perditi ſumus: ſi verò pugnaverimus, quis rei eventus eveniat, penitus ignoramus. Tunc dixit filio ſuo: recede à me, quia inimici mei non me vivere patientur. Tunc filius dixit: Pater, quocunque perrexeris, ero tecum, in mortem pariter & ad vitam. Rex cum ſignis regijs atque vexillo regis, cum militibus melioribus quos ſecum habuit, ad vexillum Ducis ſine pugna & obſtaculo pervenerunt. Occurrit primò regi ferens inſignia Ducis, quem ferociter aggreditur, & velociter interfecit. Occurrit & alter regi, qui per interfectionem regis magnam pecuniam deſeruiſſet: hic gladio regem petens, in ipſum irruit vehementer. Cùm hoc rex diutius dimicat, tandem verò ipſum vulneravit: qui de equo cecidit, & equorum pedibus conculcatur. Poſt hæc regem plures pariter invaſerunt, à quibus omnibus, ut homo deſperatus, viriliter ſe defendebat. Tandem equus regis in anterioribus pedibus vulneratur: tum rex & equus pariter ceciderunt. Poſthæc rex percutitur atque vulneratur, & ſic in Domino requievit. Dux ſuis præcepit, quòd præter regem nullus hominum læderetur, ſed tantùm equi mortis ſupplicio traderentur: quod fuerunt fideliter exequuti. Interfecti fuerunt duo millia triginta quinque, ut quidam retulerunt. Alij dixerunt, quòd equorum interfectorum fuerint tria millia computata. Ex hominibus occiſi fuerunt centum, & non amplius computati. Excoriati fuerunt ipſo die omnes equi, ut plurimi retulerunt.

Adolfus Cæſar in acie cadit, vincente Alberto.

De nonnullis ab Alberto Cæſare geſtis.

ANNO M.CC.XCVIII. Rex Romanorum Albertus, in octava Martini, in Nurenberg Curiam ſolennem celebravit, ibique regina more debito coronatur, & penè omnes Electores præſentes extiterunt. Ibi dignitas cujuslibet Domini coram Rege ſolenniter recitatur, & quilibet Dominorum Regi in officio ſuo, ſicut debuit miniſtravit, Rex verò Bohemus cum pretioſiſſima veſte & equo, qui ad mille marcas æſtimabatur, ſedens, in cypho aureo ſibi porrexit. Audiens rex Albertus, quòd pater ſuus Rudolphus rex in die anniverſaria ſua, ut ejus haberetur memoria, minimè contuliſſet: contulit eis L. librarum reditus, ut in altari, quod in Eccleſia eorum conſtruxerat, quotidie Miſſam dicerent aut cantarent.

Conventus univerſalis Norembergæ.

Anno M. CCC. Comes de Hollandia, vir juvenis & fortis, habens in matrimonio ſibi conjunctam juvenculam nobilem & facundam, ad menſam pariter ſederunt hilares & jucundi. Hi toxico perierunt pariter innocentes. Horum Comitatum uſurpavit Comes Hanogogiæ velociter & potenter. Hæc audiens Albertus rex Romanorum, mandavit Comiti Hanogogiæ, quòd has res contra juſtitiam poſſediſſet, & eas dari ſibi liberè poſtulabat. Comes hæc facere ſimpliciter recuſabat. His rex Albertus auditis, exercitum congregavit, & Comitem obſidere velociter cogitavit. Cùm rex prope Coloniam cum exercitu perveniſſet: quidam eum interficere voluerunt. Hæc quidam ex conſanguineis regis intelligentes, ſtatim miſerunt ei nuntium: Niſi ad nos ante prandium veneris, in prandio morieris. Hæc rex cùm audiſſet, aſcendit dextrarium & fugit velociter ad cognatos. Pauci autem ex ſuis, quos rex vocavit, velociter ſequebantur. Poſtquam ad ſuos pervenit, fuerunt inſidiæ, patefactæ.

Bellum Comitatus Hollandiæ causâ

His ſic geſtis, vocavit rex ſuos, eisque dicebat: Ad terram meam redire diſpono & quò eo perveniam, mihi conſulite. Qui dixerunt: cum multitudine militum poteſtis terram veſtrorum inimicorum velociter pertranſire. Rex militibus dicebat: Præparate

parate ergo vos, me ad meos cum potentia perducendum. Qui dixerunt: Domine, deficiunt nobis expensæ, & ideo vobiscum pergere non valemus. Rex dicebat: dabo vobis mille quingentas marcas, ut me ad propria perducatis. Milites dixerunt: voluntariè faciemus. Ascenderunt milites dextrarios suos, & Regem ad suos cum lætitia perduxerunt: quò cùm pervenisset, dedit militibus pecuniam quam promisit.

Cùm Regi visum fuisset, quòd Rhenum potenter teneret, & se confirmatum crederet: mandavit Archiepiscopo Moguntino, Archiepiscopo Coloniensi, atq; exteris accipientibus telonium supra Rhenum, ne incurrerent indignationem regiæ majestatis. Episcopi Regi responderunt: telonia nostra longo tempore debitè accepimus, & antecessores nostri longo tempore receperunt, & eos Reges Romanorum minimè turbarunt. Unde & nos hæc telonia nolumus voluntariè resignare. Rex his auditis, significavit Papæ, quòd Domini Archiepiscopi supra Rhenum fluvium per telonium injustas exactiones facerent, & totam terram graviter perturbarent. Episcopos Papa corrigere tardavit. Rex tamen quomodo eos suis corrigeret, cogitavit, & de consilio suorum eos diffidavit. Non post multum temporis Rex in Moguntia coram quibusdam Principibus super futuris gravaminibus solenniter appellavit.

Albertus Principes Rheni telonijs graves arguit.

Eodem tempore filij sororis Regis & Ducis Bavariæ, scilicet Rudolfus & Otto, litigabant inter se pro dominio, & senior juniorem de paternis possessionibus expulit violenter. Tunc junior se contulit ad Regem Romanorum, senior verò confœderavit se Archiepiscopo Moguntino. Junior rogavit Regem Romanorum ut eum secundum justitiam promoveret. Dixit ei Rex: accipe tuos amicos, egoque mittam tibi de meis hominibus, & fratris obsideas civitatem: atque hanc Regis voluntatem junior adimplevit. Cùm Dux Otto civitatem diebus pluribus obsedisset, nec Dominus Archiepiscopus liberare eam potuisset: venit Rex Romanorum, civitatem potenter obsedit, & obtinuit violenter. Cumque Dux multas muniriones perdidisset, & liberare eam minime valuisset, tunc Regi res & corpus simpliciter conferebat. Rex verò inter fratres, ut placuit, dividebat. Existens autem in obsidione Rex, res Domini Archiepiscopi Moguntini potenter invasit, & dicebatur multas civitates & villas in cinerem redegisse.

Dissidium inter fratres Bavariæ Duces.

[1] Post hæc acceptis illorum Ducum hominibus, ad civitatem quæ dicitur Bingin cum lætitia se transferebant. Quam cum obsedissent, misit eis Rex Franciæ Gallicos multos, qui civitatem viriliter impugnabant: tamen inter omnes nationes Alsatæ laudabilius faciebant. Erat hæc civitas munita valdè: habebat enim ex una parte aquam, id est Rhenum, per quem naves magnæ sine periculo non poterant pertransire. Habebat ex altera parte aquam magnam, quæ sine navibus, sine periculo non poterat pertransiri. In tertia parte sui habuit castrum forte, in lapide situm, quòd non poterat subfodi nec expugnari, sine laboribus maximis & expensis. In quarta parte habebat fossam profundam, murum fortem & altum, portam & terram quæ non poterat faciliter expugnari. Habebat homines fortes, quinque Comites & Electos eorum, qui exercitati fuerant in prælijs, & alios quingentos, qui si in campo plano fuissent, & circa se sepem habuissent, ab infinita hominum multitudine sese diutius defendissent. Rex habebat homines nimios, ita ut antiqui patres dicerent: nunquam vidisse eos talem & tantam militiam congregatam. Servorum autem pauperum, qui dicuntur bubij, tanta fuit multitudo, quòd Regi dicebant: Domine, date nobis res in civitate; & vobis eam trademus sine læsione ac detrimento in vestram potestatem. Rex hoc renuit facere, ut res inimicorum suorum ad libitum devastaret.

[1] Albertus Moguntinũ bello petit.

Bingo opp.

Expugnavit Rex hanc civitatem per duo vasa concava, quæ faciebant artifices sapientes: Unum vas Cattus vocabatur, aliud Cancer. Erant hæc vasa longa, quadrata, demissa, ex omni parte laterum clausa. Versus terram nullum munimen habebant, sed versus cælum de tabulis fortibus & spissis tectum, machinarum lapides minime metuebat. Per duo vasa hæc fuit civitas faciliter expugnata. Cattus leve vas erat, & faciliter trahebatur. Cum hoc vas ad civitatem fuisset perductum, *signa quædam pro pedibus sibi fecerunt, ut ad murum per fossatum possent faciliter pervenire. Cum ad murum pervenissent, juvenes de civitate egressi Catto pedes succiderunt, & in fossatum cadere coegerunt. De hoc Rex fuit non modicum perturbatus.

Cattus & cancer instrumenta bellica.

** fortè ligna aut tigna.*

Cancer Romanus aries. Poſt hæc Cancerum ad civitatem perduxerunt. Fuit cancer inſtrumentum magnum, forte, pariter & ponderoſum. In eo erat trabs magna, pariter longa, in una parte groſſa, in altera parte parva. In groſſiori parte ſive in capite, fuit ferro forti circumdata, & in fronte ipſius Canceri fortiſſimè colligata. Traba hæc ſuper quædam inſtrumenta jacuit, quòd faciliter moveretur. Hic Cancer cum ad murum perveniſſet, octo in circulos qui in trabe erant, funes immiſiſſent, ex paucis ictibus pro magna parte cadere coegerunt. Uno etiam ictu turrim tetigerunt, & in tantùm læſerunt, quòd ruinam fortiſſimè minabatur. Hoſpites videntes murum cecidiſſe, timuerunt: proin omnes machinas & inſtrumenta quæ fecerant ad defendendum civitatem, velociter deſeruerunt, & in caſtrum ſe cum feſtinantia receperunt. Poſthæc cives ſe cum paucis conditionibus tradiderunt, quod & circa principium libenter feciſſent, ſi eis hoſpites permiſiſſent. Cum obſeſſa civitas fuiſſet, Scultetus hoſpitibus dixerat: Vos Domini, quid oportet nos facere? Melius eſſet ut res & corpora poſſideamus, quàm ut cum noſtris omnibus pariter pereamus. Tunc hoſpites pariter irruerant & eum miſerabiliter occiderant.

Fuerunt equi phalerati ſeu dextrarij ſeu militum, præter aliorum hominum M.MCC. in hoc exercitu numerati. Hominum tanta fuit multitudo, quòd non poterant computari. Obſeſſa eſt hæc civitas Bingin ex parte Rheni, quia totus Rhenus repletus navibus erat, & via patuit tranſeuntibus. Fuit & obſeſſa ex parte altera, qui etiam eos graviter infeſtabant. Ex parte terræ fuerunt obſeſſi per Cattum atque Cancrum, quia ſolus Cancer quingentos homines occupabat.

Anno M. CCC. II. Rex miſit ſolennes nuntios ad Papam, ſcilicet Epiſcopum Tullenſem atque ſuum Cancellarium, cum magnis expenſis, qui ante feſtum ſancti Joannis Baptiſtæ cum literis clauſis redierunt, quæ ſtatim lectæ non ſunt, quia Rex cum ſuis legere timuerunt.

Circa feſtum Mariæ Magdalenæ, Albertus Rex cum hominibus Auſtriæ, Bavariæ, Ungariæ, Bohemiæ & ſuperioris Rheni hominibus Coloniam perrexit, & res trium Archiepiſcoporum, & aliorum Epiſcoporum ſuorum adverſariorum ad libitum devaſtavit. Dixit enim ſe Holandiam atque Flandriam breviter perventurum. Inimici Regis plurimùm vexati, cum rege compoſuerunt, & homines cum navibus Rhenum aſcendere ac deſcendere liberè permiſerunt.

Nuntij regis Alberti, quos ſuperiore anno ad Papam Romam miſerat, nempe duo milites & tertius miles Clericus, in jure plurimùm verſatus, circa Purificationem redierunt, & ad reginæ præſentiam pervenerunt. Regina verò unum ex eis, Monachum *Monachi nobilis Baſil. familia.* militem, feſtinanter ad regem tranſmiſit, rogans ſuppliciter, quatenus ſubitò dignaretur ad ejus præſentiam venire. Hoc rex ſubitò adimplevit.

Venerunt nuntij regis Romanorum infra octavam Joannis Baptiſtæ Columbariam, dicentes, quod Papa in conſiſtorio coram pluribus millibus hominum dixiſſet, quòd rex Romanorum eſſet verus, & in gratia ſua: & quando veniret, ſicut rex teneretur, vellet eum conſecrare in Cæſarem.

CON-

F I N I S.

CONRADI VECERII, REGII SECRETARII, DE REBUS GESTIS IMPERATORIS HENRICI VII. LIBELLUS.

ISTORIAM *quisquis aggreditur scribere, eam maximè virtutem tacitè polliceri videtur, nisi fide nitatur assertio: pusillumque interest, numne commemorandi res gestas, integritatis sua conscius, ultrò quis susceptat; an publicandorum potestatem alterum Cæsaris permissu nanciscatur. Atque eo magis, quod hunc quum fecit Princeps, non illud agit, ut bonum gravemque velit efficere (quis enim præter immortalem Deum cuiquam probitatem conferat?) sed quo veracem videri injunctione mandati sectetur. At historicus ut primùm res memorandas commendare posteritati decreverit: primum omnium de moribus suis ipse videtur judicium facere, seque enim promittere, qui & fideliter & accurate cogitata prompturus sit. Has res ego mecum etiam atque etiam reputans, quanquam non ignorabam propensiorem illico fore lectorem ad carpenda quæque recensita, quàm comprobanda: sperare tamen cœpi fieri posse, ut quum singularem Regem describendi caussa assumptum cognovisset, institutum nostrum boni consuleret. Namque & res digna videbantur, quæ referrentur in literas, & extabat qui ante nos id fecisset nemo, quod equidem noverim. Tum necessitudo patriæ me vel maxime impulit, non ea quidem, ut Principis nostri facta plus æquo prædicarem: sed quæ apud varias sparsim gentes & barbaris linguis, & per partes legi compereram, in corpus libri cujuspiam Latinè possem redigere, omni interim soli natalis affectione seposita: alioquin nec veterum cujusquam acceptanda esset industria: qui quum Regum res maximas voluminibus posteritati traderent, eorum ipsorum tamen quos perscribebant & clientes & populares habebantur: adeò quæ ex officio geruntur, ab iis quæ forte privatimque fiunt, distinguuntur. Nunc ad inceptum redeo.*

QUI majores Imperatori Henrico, aut omnino parentes fuerint, quamvis curiosa vestigatione cognoscere non potui: sed & uxor illi quæ cujasque fuerit, itidem prope in ambiguo est. Ipse, quod constat, Lucelburgiæ Comitatum hæreditate obtinuit. *Romam* profectus, & Balduino fratri Trevirensis Ecclesiæ Archiepiscopatum confecit, & summis antistitibus ac bono cuique, sapientiæ & comitatis ingens argumentum edidit. Fuit autem olim Lucelburgia Trevirorum portio, idque ut credam, propinquitate locorum adducor. Hanc postmodum Henricus *Romano* admotam Imperio, Ducariæ dignitatis insignib. exornavit. Situs ejus ab Arduennæ sylvæ termino, quatenus hodie appellationem obtinet, ad Mosellam fluvium, cujus amnis, Burdegalensis Ausonius carmine satis prolixè meminit, finitimarum ditionum his limitibus cingitur: Gallico, Lotaringo, Metensi, Trevirico, Juliacensi, Leodio. Oppida non amplius novem: major quondam numerus. Sed eum & pia (ut ajunt) Henrici liberalitas, tribus municipiis Sareburgo, Vitelliaco & ..... Trevirorum maximo templo donatis, & Gallica bella coarctarunt. Gens potiore ex parte Germanica: regione tamen Galliam spectante, ejus quoque nationis moribus linguaque utens. Hæc de Henrici origine patriaque, tametsi pauxilla, tenuitatem confesso præmittere placuit. *Regionis Lucelburgensis chorographia.*

Quanquam non me præterit, circumferri jampridem libellum vernacula lingua conscriptum, de fœminæ Melyssinæ præstigiis, octavo quoque die pubetenus in anguem commutari solitæ, quam inter majores Septimi nostri connumerare nituntur. Eum ut nec approbare, ita nec refellere animus est. Cur enim non veneficia fieri posse concesserim, dum si tradantur ut veneficia. Quis enim non illa fascina legens obstupescat, neque tamen protinus tanquam conficta repudiet? *Melusina de Lucelburgensi prosapia.*

Scylla venit, mediaque tenus descenderat alvo,
Cum sua fœdari latrantibus inguina monstris
Aspicit: ac primò non credens corporis illas
Esse sui partes refugit —— Et
Cerbereos rictus pro partibus invenit illis.

Ovid Metamorph. 14.

Sed

Virg. Æn. 4. Sed à fabulante Poeta eos versus exaratos objiciès? Historiam accipe:

Hæc se carminibus promittit solvere mentes
Quas velit, ast aliis duras immittere curas,
Sistere aquam fluviis, & vertere sydera retrò:
Nocturnosque ciet manes: mugire videbis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Alius quoque ejusdem professionis Scriptor, hunc in modum cecinit:

Lucanus 6.

Mens hausti nulla sanie polluta veneni,
Incantata perit.

August. 16. de civ. Dei. Liber & testimonium, quanquam non admodum diffinitum, unius è nostris Sapientibus afferre in medium. *Hæc vel falsa sunt,* inquit divus Pater Augustinus, *vel tam inusitata, ut merito non credantur. Firmissime tamen credendum est, omnipotentem Deum omnia posse facere quæ voluerit sive judicando sive præstando: nec dæmones aliquid operari secundum naturæ suæ potentiam (quia & ipsa Angelica creatura est, licet proprio sit vitio, maligna) nisi quod ille permiserit cujus judicia occulta sunt multa, injusta nulla. Nec sane dæmones naturas creant, si aliquid tale faciunt, sed specie tenus, quæ à Deo vera sunt creata, commutant,* &c. Quid? an non consonantia, de ortu maximorum quondam Principum aliorum, traduntur? Alexandrum nempe Macedonem, complexu Olympiæ matris draconisque, genitum, ideoque appellatum fuisse Hammonem? Scipionem Africanum & divum Augustum ejusdem superstitionis interventu conceptos? Quin & in oceani Gallici insula quadam, novem Gallicenas illas fuisse, tradunt auctores, cum alijs artibus præditas, tum vertendi se in quas formas liberet. Quibus ex locis ortam fuisse Melyssinam, non est absurda conjectatio. Sed de his alias. Certè prænobiles tum in Gallijs, tum apud inferiores Germanos scio familias, & Patriæ nostræ deferentes prænomen, & in galeato imaginum apice (cujus stemmatis diligentissima ac minimè perfunctoria cura fuit veteribus) id monstrum, cuppæ balneatoriæ insidens. Seu & turrim ingentem medio civitatis nostræ sitam, paulò supra ætatem nostram bona ex parte prolapsam vetustate comperi, in qua vanitatem illam fuisse peractam, fama per manus traditur. Postremò Carolum felicissimum seculi nostri Principem nondum pubescentem, quum de nuptiarum fœdere cum Renata, Ludovici Gallorum regis filia ineundo, tractaretur (quandoquã illi larga potestas erat è subjectis alijs gentib. titulũ assumendi) totis tamẽ tabulis haud alia quàm Lucenburgiæ appellatione fuisse denotatum, non in minima gloria posuerim, usque adeò, ut nisi alijs vitijs supradictum opusculum laboraret, quippe in quo parum verisimilia referuntur, interdum adversa, nonnunquam dissonantia, non difficile fidem mihi faceret.

Melusina in quarundam familiarum insignibus.

Censura de historia Melusina.

Enimverò quò commodiùs ad ipsius Henrici res nostra feratur oratio, & rectum visum est & necessarium, pauca prius de statu temporum illorum supra repetere.

Anno à Christo Salvatore genito, M.CCCII. Francorum Rex Philippus, cognomento Pulcher, grave adversum Pontificem maximum Bonifacium octavum conceperat odium, tum Gibellinæ factionis studiosiorem existimans, tum quod fidem temerè prævaricatum contenderet. Promisisse enim sibi paucis ante annis, cum alia quædam, tum de summa Romani Imperij potestate ab Germanis ad Gallos traducenda, atque adeò Carolum fratrem disertè fuisse in conventis nominatum, cui id decus primùm assignaretur. Hæc videlicet pollicita nunc cecidisse ad nihilum, Alberto Austrino Teutonico principe palam nuper decretis ejus comprobato.

Philippi Galliæ Regis in Pontificem odium.

Eas Rex causas graviùs secum considerans, rationem iratum exequendarum perquirit. Neque difficilis mox via Bonifacij irritandi inventa. Columna gens Romæ opibus & clientelis insignis, Octavo inter Comitiorum arcana, suffragij jure ne legeretur obstiterat. Itaque eis quoque Bonifacius, per speciem expilati thesauri Ecclesiæ, effecerat, ut & ædes & suburbana familiæ publicè diruerentur, & qui eorum Cardinales jam essent, venerando collegio excederent: Interea Stephanus ex ea gente profugus in Gallia agitans, idoneus Philippo visus est, per quem initia malorum fierent. Cœptus comiter humaneque haberi, liberalius que quam fortunæ exulantium est. Ad hoc Philippus ne quid impotentiæ prætermitteret, Sacerdotales Galliarum titulos à Pontificibus antea pro decretis, proque more sanctæ matris Ecclesiæ componi solitos, ipse ordinare citra consensum præsidis Romani statuit.

Columnenses

Quæ

Quæ ubi summus Antistes intelligit, gravissimè tulit injuriam pessimi exempli, id quod erat, existimans, si vel antecessorum rectè constituta temerè rescinderentur, vel autoritatem Pontificiam laicus Princeps prophanasset. Augebatur indignitas ipsius Bonifacij, supra quàm dici potest ambitiosa magnitudine animi, & contumeliarum insolentis. Itaque quo partes suæ justiores vulgo noscerentur, lege potius agere quàm armis instituit. Prælatos Gallicos majores convenire Romam universos jubet, ad publicam Synodum celebrandam. Hi ne regno decederent, Philippi prohibitione intercluduntur. Quibus rebus ad Octavum delatis, increpatur Rex primùm per literas, deinde quum castigationem contumaciæ parvipenderet, sacrorum participatione arcetur. Neque eo minus Prælatis regni ipse Lutetiam accersitis, causam quoque suam approbare nititur.

Gallus à Pontifice excommunicatus.

Pontifex ne nullam non rationem coercendi Pulchri tentaret, Flandrorum partes tueri aggreditur. Ea tum gens, quod superbius imperatum sibi diceret, Gallicum jugum detrectabat. Cum superis quoque Germania amicitiam interiorem conjungit, jusso Alberto quibuscunque posset viribus, fines Belgarum quatenus Philippici juris essent, incursare.

Pontifex Gallo hostes concitat.

Sed nihil ea Gallum à consilio dimoverunt. Missi clanculum in Italiam qui Campanos, si qui forsan privatas ob iras infensi essent Antistiti, corruptos auro traherent in sententiam, cæteraque comprehendendi ejus idonea maturè appararent. Neque eventus infando commento defuit, Anaginæ agens Pontifex, à Sarra Columnio Duce Gallicæ multitudinis non proviso irrumpente, summa luce circumvenitur, liberæque custodiæ traditum, oppidani immodicè [ut æquum erat] funesto scelere conturbati, triduo demum elapso, receptis animis exemerunt. Ipse Romam regressus, dum vindictæ modos altiùs investigat, morbum, ut creditur, ex ægritudine nactus, interijt.

Gallus Pontifici insidias struit.

Undecimus Benedictus Octavum, Clemens quintus Benedictum, munere summi Pontificatus insequitur. Reyterandum Gotthonem quoad privatus erat, appellabant Burdegalensem archiflaminem. Is enim variantibus nonnihil patrum sententijs, inter alios duos Pulchro ab suarum partium Cardinalibus nominatus extiterat; quem Rex quoniam id temporis plurimùm poterat, si ita sedisset, solenniter nuncuparet. Philippus insperatæ dignationis lætitia gestiens, Reyterandum accersit, in suaque manu Papalia Comitia, prolatis Epistolis Cardinalium, reposita edocet; cæterum postulata quædam sex capitibus comprehensa, recipi sibi prius quam res confici posset, oportere. Gottho nihil minus quàm quæ jactabantur, vel sperans, vel cogitans, illudique sibi existimaus, cunctari primùm: ubi serio agere Principem comperit, actis in præsens gratijs, capita se Regiæ petitionis præstiturum promittit. Data acceptaque fide placita curantur. Raymundum Cardinalis Gallici duodecim, summum Ecclesiæ Romanæ Sacerdotem in gratiam Regis consalutant; Italicos statim patres, ut idem facere vellent, Epistolis, nunciisque celerrimis adhortati. Gottho ut primùm quæ ab Rege acta de se fuerant, Italis quoque probari cognovit, Senatum statim Cardineum universum, Regesque Transalpinos aliquot convenire Lugdunum jubet, ad peragenda inaugurandi solennia. Id edictum tametsi Prælatis Ausoniæ non perinde arrideret, Pontificiam aulam trans Alpes concessuram gementibus: eniere tamen in civitatem designatam non infrequentes: ibi declaratus ex more maximus Ecclesiæ Christianorum Episcopus, quintique Clementis appellationem sortitus, mox Philippum censuris [namq; id primum postulatorum caput extiterat] quibus innexum à Bonifacio diximus, exolvit, reliqua promissorum tempestivè se effecturum affirmans.

Benedictus XI.

Clementis V. in Pontificem electio.

Clemens Lugduni inauguratus.

Sed nec ea Philippus posthabenda ratus, Pictavos, in conventum accersito Clemente, de cæteris desiderij sui partibus referri jussit medium. Summa petitio erat, de abolenda in perpetuum memoria Bonifacij. Neque prætextu caruit flagitatio impudens, articulis quadraginta ingenio causidicorum excogitatis, quibus Octavi mores, præter alia facinora de hæretica impietate suggillabantur. Hic vero hærere æstuareque Clemens, quidnam consilij in re tam inexplicabili caperet. Namque inde occurrebat Sacramenti interventu firmata promissio: huic innocentia Bonifacij, qui ut

neque forsan insons prorsus criminum haberetur, ita non ullum extare de objecto admisso judicium: quin exemplis, decretis, constitutionibusque declaratum abundè reliquisse, quanto studio, quantaque fide gubernacula culminis Apostolici procurasset.

Cardinalis Pratensis Pontificis consiliarius.

Sollicito inter has curas Quinto, opportune Nicolaus Cardinalis Pratensis intervenit: cui, quòd arbiter omnium arcanorum haberetur, nudantur ordine omnia. Is, ut erat ingenio ad subita etiam quæque moderanda dexterrimo, primùm confirmato Pontificis animo, scire se quid potissimum illi consilij profuturum speraret, affirmat; Regias in primis spes ali dissimulanter augerique placere, tum doceri cupidum Principem, quo magis rata fiant: quæ ad Bonifacij cineres attinent, videri futurum consultius, si tanta res non nisi publici consilij senatusconsulto firmetur. Quam sententiam ubi Gallus approbaverit, sedem conventui Viennam inter Allobroges deligat, aliamve civitatem quampiam & liberam, & ad excedendum Regis finibus opportunam. Placuit Quinto Cardinalis suggestio. Itaque de voluntate Philippi Viennam maximo Christianorum conventu edicto, Octavoque de opposita impietate ex sententia patrum absoluto, ipse ibi paucos commoratus dies Avenionem in Roberti Regis provinciam sese contulit. Nunc tandem ad Henricum nostrum deflectat oratio.

Henrici rerum primordia.

Anno à Christo M.CCCVIII. Rege Romanorum Alberto per insidias nepotis occiso, nuntiatum est, Principes, quorum legendi Cæsaris jus est, de sufficiendo Imperatore parum conventuros. Philippus discordiam Germanorum cœptis suis optimè conducturam existimans, secretiorum modo consiliorum arbitros coire jussos, de nova dispositione interrogat. Venisse aliquando tempus suo quoque seculo exornandi regni Gallici: Senatum antea pollulatorum caput, quod ad eum diem consultò noluisset Clementi prodere, id verò nunc expromere statuisse, de Carolo fratre substituendo in Imperium, deque ea dignitate per Senatusconsultum in perpetuum transponenda in Galliam. Esse Clementem jam pridem in potestate, posseque rem & jure & exemplo nixam facile transigi. Cui enim fiat injuria, si vacantis Imperij permutetur conditio? Idem fecisse Pontifices olim alios. Denique fatorum seriem convenire cum ejusmodi proposito, ut quemadmodum Principatus ille de Græcis quondam in Francos, sicut ei videbatur, deque ea gente ad Italos, ac postremùm ad Theutones translatus crederetur, ita rursus ad Francorum posteritatem remigret. Movit universos Proceres relatio Regia, laudatoque nobilitandi Gallorum regni desiderio, de consilij sententia decretum fit & ut Philippus & Carolus primo quoque tempore ante etiam quàm Germani irent in suffragium, Clementem numeroso Comitatu adeant, rumore quidem disperso, quasi ad persequendam Bonifacij criminationem veniant: revera autem ut priusquam Avenionem inierint, Pontificem de sexta & ad id tempus ignora petitione commonefaciant. Eam occultationem nihil fuisse aliud, quàm de Imperatorio apice publicè transponendo in Celtas. Abdere verò rem placuisse eatenus, quam apud Bonifacium quoque tentavissent, ut ne vivum regnantemque Albertum affecisse videretur injuria. Nec repugnaturum Clementem quantumvis audaci flagitationi, videlicet jam instructo exercitu veriùs quàm famulitio territum. Edicto per universam ditionem dimisso, generosi clientes ad Regium iter apparati conveniunt, equitum sex millia fuisse traduntur.

Cardinalis Pratensis consilium de Gallicis conatibus extinguendis.

Enimverò sicuti rectè instituentis divinus favor arridet, ita improbe consulta juxta Sexti Pythagorici sententiam, funestus insequitur exitus. Permanavit certè ad Pontificem quamvis latitantis conciliabuli astutia. Quare denuo accersito Pratense, intimorum (ut diximus) omnium socio, ac jam ante exoso Philippum ob insectationem Bonifacianæ memoriæ; quæ si tolleretur è medio, & acta quoque illius, in quibus Cardinalatus censebatur, quem Octavus illi contulerat, convulsum iri verebatur, novam hujusmodi ambiguitatem aperit. Ille ad innatam sapientiam versus, quam maximis itineribus, inquit, & antequam Gallicæ petitionis mentio in senatu fiat, nunciandum in Germania censeo, de successore quam maximè mature sua rogando. Quum Clemens, quem igitur præcipuum crederet tantæque successioni idoneum quæsivisset; Pratensis, Ecclesiasticæ ne libertatis respectu, an studio Gibellinarum partium,

partium, an consuetudinis in Urbe quondam institutæ memor, Henricum [ait] Luceburgiæ Comitem nulli Germaniæ Principum cedere arbitror, sive religionem, sive fidem, seu certè magnitudinem animi spectaveris. Neque dubium si ea celsitudinis benignitate tua provectus fuerit, nulla non re vel Pontificijs obtemperaturum jussis, vel immunitatem Ecclesiæ propugnaturum. Sanè clanculum & dissimulanter cuncta fieri oportet, ne si publico senatu in patrumque conspectu cogitata retexeris, qui Cardinales Philippo student, proditis illico rebus, vota nostra conturbent. Itaque quas ipse literas dabis in Alemanniam, pusilla modò formula placet obsignari, quasi non scriptas de rebus gravissimis. Ego seorsum prolixas de tota re alias exsrabo. Juvit assertionem Cardineam Henrici quoque integritatis gloria, quam ex rebus fortiter probeque gestis fama jam pridem exorta, ad Clementem quoque pertulerat.

Delatis ad Germanos Epistolis, reque intellecta, Comitiorum solennia maturantur, valuereque adeò Pontificiæ Cardinalisque literæ (qui & illud adjecerat, nisi bonis consilijs protinus obsecundarent, Cæsarei fastigij apicem, jurene an injuria, relicto Rheno transiturum in Galliam) sed & maximè spectata virtus Henrici profuit, uti cunctorum suffragijs, ac ne uno quidem repugnante, Romani regni sceptra florenti juveni deferrentur. Autores habeo Luceburgi transacta fuisse Comitia. Quod ascribendum putavi magis, ne iguoravisse eam rem crederer, quàm ut morem locumque vetustum tam tumultuario præsertim tempore prætermissum, existimarem. Ille ut contra opinionem hominum per Celtas, perque Comitatum Pontificis renunciatus Rex fuit: Pulchellus qui jam festinabat compellare Clementem, illusum se animadvertens, domum irritus spei repetijt, nunquam postea bene de eo Pontifice sentiens. *Henrici VII. electio.*

Luceburgius, qui nihil minus quàm Cæsarea gubernacula sibi credendo cogitaverat, omnium primum gratias immortali Deo Electoribusque agendas censuit. Mox ad ea quæ & tempus & res & malevolorum conatus terebant conversus, mittit in oram Narbonensem, qui à Clemente postulent, uti ratam sibi facere surrogationem pro more dignaretur. Principes legationis, Sabaudiæ Comes [nomen ut in plerisque sequentibus non traditur] & Guido Namurcæus, Flandri Comitis frater, ambo ex propinquis Regijs: hi à Clemente, totoque cœtu Cardineo comiter humaneque habiti, mense Aprili, comprobationem actorum in Germania, causa cognita impetrarunt. Decretum uti è Cardinalibus Pratensis & Fliscus prima quaque occasione in Italiam proficisci maturarent gentibusque cis Alpes habitantibus, Apostolica vice præciperent, ne quid impedimenti morarumque, quo minus potestas novo Regi petendæ Urbis foret, astruerent, quin obedienter atque hospitaliter adventum illius curarent excipere. Sunt qui legem adjectam fuisse probationi affirment, ut intra primum biennium ad motus Italiæ compescendos, Romam solita expeditione properaret; simul ipse summos Imperatorij nominis fasces acciperet, quum tres proximè antecedentes Principes eum honorem prætermisisse constaret. *Henrici electio à Pontifice comprobata.*

Sabaudo reverso, voluntateque Clementina perspecta, conventus Aquisgranum indicitur. Coiere anno insequente ad id Concilium inter alios Proceres Dux Brabantiæ, Comes Flandriæ & Comes Raynaldus. Ibi peractis solennibus, generoso vertici Regium diadema Archiepiscopus Agrippinæ, more majorum, ad octavum Idus Januarij, imposuit. Quem diem & constitutiones Ecclesiæ celebrari ob memoriam Magorum jusserunt, & tum publica lætitia celebriorem reddidit. *Henrici VII. prima coronatio.*

Anno à Christo genito M. CCC.IX. ad diem VI. Idus Maij, cælum ardere visum, discurrente flammæ vortice è plaga Boreali in Meridiem. Quo typo adventum Henrici portendi Italorum multi crediderunt. *Prodigium.*

Interea Carolus Siciliæ Rex secundus, Gallicæ originis, cis fretum regnans, rebus humanis excessit. Plures huic filij, nempe major natu Carolus, Martellus cognomine, & Robertus. Martellus vivo etiam dum patre, mortem (sed filio relicto) obijt. Qua in specie, exque facto ipso, larga disputandi materia Jureconsultis est nata: Nepos ne antecedere jure possit patruum in successione avita. Sed & responsis prudentum & pontificia pronunciatione quadam Robertus annixus, compendium hæreditatis obtinuit, paternaque nece comperta, mox Avenionem properat. Ibi nullis non modis Clementis amicitia comparata, adeò promovit, ut & Rex utriusque appellaretur Si- *Robertus Siciliæ Rex.*

cihæ & quicquid prætereaalieni æris patri, avoque per belli quondam tempora Ecclesia Romana crediderat, illi ferretur acceptum: summa aureorum sex millia superavisse putatur. Tantis beneficijs Robertus se obnoxium sentiens, actis ad tempus gratijs, operam curamque Clementi omnem gratitudinis ostendendæ pensandæque dignationis detulit. Hic Quintus qui Luceburgium, ut supra tetigimus, paulò ante Regem Romanum declaraverat, sive suspectam habens Henrici potentiam, sive contractæ amicitiæ Vasconico more pertæsus, Siculum Romandiolæ Comitem facit. Eamque Robertus provinciam Gilberto Zantillio Vice Comiti demandavit. Quæ res perpulchram Gibellinis Imperatorij jugi detrectandi potestatem tribuit, vel tantula rebellandi occasione gestientibus.

Clementis inconstantia erga Cæsarē.

Henricus Italicam expeditionem indicit.

Luceburgius nihil eorum negligendum ratus, quæ ad amplitudinem Augusti Principatus pertinent, summa ope annisus est, ut quam celerrime documentum aliquod præberet, quantus & quàm propensus sibi esset animus Pontificiæ dignitatis excolendæ. Dimisso edicto per provincias, ut quisquis nobilium Augustale beneficium obtineret, die constituto vellet adesse, solennemque profectionem, Romanæ mitræ capiendæ causa, pro conditione, proque consuetudine sua curaret exornandam. Ipse universa Germania Joanni filio demandata, cum non adeò grandi Comitatu iter ingressus, Alpibusque propinquans, Lausani constitit, reliquam exercitus partem opperiens. Eo mox legationes ex Italia salutandi causa certatim occurrunt. At Guelphorum factio in Hetruria, eis alpinaque degentium, quàm semper ante hac Teutonicæ felicitati adversatam constat, in multo maximum metum incidit, & fama numerosi exercitus, & reliqua Italiæ proniore consensu. Præcipue verò Florentini, inter spem metumque ancipites, hostiliter ne an deditione fortissimum Ducem exciperent. Prævaluit tamen sententia, vi potiùs quàm abjecta formidine agendum censentium. Itaque quo vel conturbaretur inauguratio, vel serius certè succederet, conscripta per totam civitatem juventute, accitisque militibus alijs voluntarijs, præsidium haud contemnendum efficiunt. Ad hoc pecuniam, frumentum cæterasque res comparant, vel stipendio, vel obsidioni necessarias. Denique fœdus cum Siculo Roberto, civitatibusque Hetruscis ac cisalpinis aliquot faciunt. Pisanorum longè diversa sententia, hi quo sese Gibellinarum partium, atque adeò Cæsarei nominis quàm maximè studiosos Henrico in ipso Italiæ ingressu comprobarent, donum Regi aureorum millia XL. submiserunt.

Florentinorum rebellio

Henricus Lausanna in Italiam movet.

Eo veluti viatico præditus (quippe cujus ærarium, ut veris agamus, virtute esset quàm nummis instructius) Septembris exitu movit è Lausano, superatoque monte perquam arduo, Senisium vocant accolæ, Taurinum est invectus. Illinc decimo die quàm accesserat, Insubres ingreditur, ibi quoque magno apparatu acceptus, Astensium dissidia haud exilia summa cura composuit. Constabat id temporis regius Comitatus equitum duobus millibus, quum residuum perinde expectaretur. Mansit itaque apud Astam toto bimestri atque amplius, & reliquam, ut diximus, copiarum partem operiens, & de ineunda Insubrium civitate consultans. Gnidottus Turritus sapientia atque opibus clarus, gerti ea tempestate præerat. Is audito inprimis adventu, vereri cœpit, ne diversæ factionis pars [Gibellini erant violentia illius acti in exilium] occasione Germani adventantis in recuperanda dignitate uteretur. Itaque præsidium ad Urbis suæ tutelam comparat duorum millium atque amplius. Ipsi fœdus atque hospitium erat cum toto Guelphorum genere, per Italiam agentium. Sed & operam dabat quibuscunque poterat artibus, ne mœnibus reciperetur Heinricus, Gibellinæ scilicet factionis patronum, ut paulò ante scripsimus, futurum metuens. Neque tamen obtinere potuit, quin bona civitatis pars Regis amantior, simul Cardinalis Fliscus, tum Legatus Apostolicus, Clementinaque mandata conficere cupiens, Luceburgium ultro invitarent. Rex Romanus, dolentibus Gnidotti oculis, pridie Mediolanum Dominici natalis invehitur, dieque sequente octavo, Antistes ejus diœceseos, in Ambrosij beatissimi delubro mysterijs vacantis, Henrici verticem secunda corona redimivit. Augustæ quoque quam unà secum advexerat, idem honor habitus. Affuere solennibus omnium ferè Italiæ civitatum legati, Gibellinarum modo partium, ita ut Fluentini duntaxat oratores desiderarentur. Insubrium quoque interim discordiam quanda fieri potuit

Gnidotus Turrianus Mediolani præses.

Cæsar Mediolani coronatur.

cura

cura sedavit, adeò ut & Maphæum Vicecomitem cum sodalibus, & civitatis Archiflaminem, cæterosque proscriptos, reductaret in Urbem. Eò tum quoque legati frequentes a civitatum Italiæ gratulatum accedunt, ita ut tota passim Ausonia, Bononiam excipio, & Paduam, vicarij Augustales dimitterentur, acciperenturque Comites.

Inter hæc Guidottus exosus felicitatem Maphæi, quibuscunque rationibus poterat, vindicare priscam fortunam molitur. Ac in sapientia Vicecomitis infaustis cœptis fuisset occursum (namque rem omnem ordine primoribus *Regiæ* aulæ exposuit) maximus in civitate tumultus extitisset, non partibus modò nóxius, sed & formidolosus Principi, qui jam securior, bonam exercitus partem per finitima loca neglectim disperserat. Sunt qui dicant, Maphæum quò certiùs animum Turriti pernosceret, simulasse societatem partium accusavisseque multis modis supercilium Cæsarum, quod id genus *Respub.* Principatum nomine, servitutem re ipsa præ se ferret. Satius esse æquabilem libertatem omnibus viribus propugnare, quàm ingenuos ac fortes animos Germanico jugo supponere. *Reciperet* modò animam, seque in priscam præfecturam ipse reponeret, nec detrectaturum populum ire nunc quoque gubernacula quondam sibi cognita. His atque ejuscemodi dictis pervictum Guidottum cuncta simpliciter credidisse, promisisseque Maphæo, & vafro adversario & restituto in gratiam, quem impensè cavendum esse, veteri docemur adagio. Illum, Guidotto prodito, fabulam omnem denarravisse Septimo. Neque defuisse impiæ criminationi fidem, ita ut die dicta, Turrioque adesse jusso, cognitio pararetur. Sed is judicio consiliorum intellecto furtim ad Guelphos transijt.

Maphæi Vicecomitis Mediolani calliditas.

Guidottus ad Guelfos Mediolano aufugit. Cremona rebellat.

Iisdem diebus Cremona Guidotti exactione comperta, simul Florentinorum adducta instinctu, rebellis Henrico efficitur, sed & qui Brixianorum Gibellini erant, successibus Imperatoris auditis, Guelphos Urbe exegerunt. Idem Parmæ factum. Quibus rebus Cæsar cognitis, mittit qui eas quoque rixas consopirent, exulibus reductis in Patriam. Sed brevi post tempore Guelphica pars, Felsineorum Florentinorumque confisa præsidio, Brixia Gibellinos vicissim depulit, ex professoque hostis Imperatori efficitur.

Anno à Christo genito M.CCCXI. mense Aprili, Imperator Henricus obsessa jamdiu Cremona Genevensem Episcopum, cognatione sibi devinctum, cum turmis ad Patavinos coercendos mittit, quos a Bononiensibus stetisse diximus. Ab eo Vicentia, quæ Paduani juris erat, bello capitur. Præsidium in arce consistens, fuga dilapsum. Ea victoria ipsos quoque Patavinos metu usque adeo perculit, ut suppliciter sese fidei in primis tradiderint, aureorum millia centum ob contumaciam pendere, Cæsareumq; præfectum recipere jussi. Idem Annstes profectus Venetias, tributum pro vetere consuetudine postulavit. Appulso honor ingens habitus, adnumerataque in tiaram *Romanam*, talenta Veneta mille. Eadem in civitate ipsum insigne confectum, solido ex auro, coronam varija maximique precij gemmis adornantibus: sellam quoque argenteam, auroq; circumlitam, fabricatam ibi tradunt.

Patavini Cæsari se dedunt.

Imperiale diadema solium que.

Interea sedente ad Cremonam Henrico, obsessi, qui parum muniti erant ad obsidionem ferendam, simul Archiepiscopi Ravennatis interventu, se se sub conditione tributi pendendi, ultro dediderunt. Eidem mandatum Antistiti, muros civitatis castellaque demoliri.

Cremona deditur.

Cæsar Cremonensi bello perfecto, ad Brixiam quoque circumsidendam festinat, non aliàs pari instructus exercitu: qui parcissimè numerant, equestrium Germanorum validæ armaturæ sex millia fuisse tradunt. Namque ut rumor per transalpinas quasque provincias de Mediolano, cæterisque civitatibus subjugatis increbuit, vix dici potest, quanta & quàm fida multitudo militum certatim afflueret, pars emerendi stipendij studio: cæteri amore cuncti Regis adducti. Pro certo creditur Henricum, si inprimis abstitisset, relictaque Brixia processisset in Hetruriam, non Thuscos modò, qui recentis defectionis sibi conscij, iram justissimi vindicis formidabant, sed & quam ante perire non intererat, partem Italiæ sub jugum missurum: quippe qui parum providi essent contra obsidionem quorumque nutarent jam animi, justitia clementiaque noti *Regis* inop[...]. Sed is dum cisalpinæ pertinaciùs imminet, majorum rerum occasionem prætermisit. Adeò vincere maximus Duces promptius scire compertum est, quàm uti victoria. Quippe virtus attenuata periculis nullam non in partem de providendo circumspectat: eadem rebus sublata secundis, securaque sui, quæ futura sunt negligit.

Brixia obsidio.

Occasionis neglectus.

Eodem

Hetruscarum Urbium fœdus adversus Cæsarem.

Eodem anno civitates Hetruscæ, Guelpharum partium, Florentia, Bononia, Senæ, Luca, Pistorium, fœdus inter se adversum Henricum sanciunt. Florentini præsidium equitum Hispani generis CCCC. quos à Roberto acceperant, misere Bononiam, itidemque Senam & Lucam, si forte ea regione Germanus statuisset incedere. Sed & quicquid Gibellinorum in civitatibus Guelphis versabatur, exactum.

Walramus Cæsaris frater perit.

Sub hæc perstante Cæsare in obsidenda Brixia, variæ utrinque clades acceptæ: inter cæteros autem proceres, & frater Regis & equitum Magister Walramus, magnæ indolis, ictu sagittæ percussus interijt. Corpus apud divum Barnabam conditur, quod templum nondum civitate clausum fuisse, Jacobus Philosophus in supplemento autor est. Eo infortunio, sublatos paulò ante Cæsarianorum animos resedisse, ob eximij juvenis necem, Brixiani credentes, frequentiùs jam incautiusque excursare cœperunt. Etenim die quodam licentius evagantes, intercepti, fusi fugatique sunt. Cæsorum numerus ducenti. Capti ex civitatis primoribus quadraginta, inter quos Galeatius, cognomento Brusatus, obsessorum tribunus. Is quia fidem Regi non multò ante datam infregerat, quadrigarum violentia, diversam in partem miserum distrahentium corpus, perfidiæ pœnas exolvit. Cæteri captivorum securi percussi. Nihilo magis proficiente ad evincendam contumaciam exemplo severi supplicij, quum hostes cœlesti quoque favore adjuti videbantur, strue cadaverum odoreque diuturni exercitus incubantis, corrupto aere, ita ut plurimi Theutonum varios in morbos inciderint, cogerenturque aut miserè vita excedere, aut inglorij, neque id citra discrimen, repetere Patriam. Procerum ea extinctorum tabe præcipuus Guido Namurcæus, cujus supra meminimus, Flandrorum quondam tribunus in Curtracensi prælio, atque ob id rerum gestarum claritate spectatus: Quam ob luem magna purpuratorum pars Heinricum de solvenda obsidione sollicitat. Illo magis intolerabilem ac minime perseveraturam necessitatem hostium, quam laborem exercitus observante: quare decedere nonnisi compos voti statuit. Quibus rebus intellectis, oblessi effecti supplices, Cardinalis quoque Flisci auxilio veniam consequuti, ad diem XVI. Calendarum Octobrium, fidei Principis sese dediderunt. Rex civitate potitus, murisque protinus ac turribus demoliri jussis, tributum aureorum viginti millium, præterea obsides centum, quos ex omni civium multitudine selegisset, belli jure Imperat. Magno stetit ea victoria, nempe vix quarta exercitus parte superstite.

Luesin Cæsaris castris.

Guidonis Namurcæi obitus.

Brixia deditur.

Cæsar per Longobardiam præsides constituit.

Cremonam hinc ut redijt, incepit consultare de componendis rebus in posterum. Placuit ordinata Longobardia, præsidibusque per civitates impositis, Ligures petere, Mediolanum, ut diximus, procurante Mapheo, Veronam Comite Scalari, Parmam Gilberto Corregio, Pascarino Bunoposo Mantuam. Quæ res parum salutaris postea civibus extitit: quos præfectos legum servandarum causa in præsens præposuerat, superbè, avareque postmodum imperantibus. At illis & in primis occupatio, & aureolorum copia, ut in perpetuum confirmarentur. quæ temporis causa concessa fuerant, effecerunt Guelphorum civitates ubi adventare Heinricum accipiunt, obsideri jussis itineribus Ligurum, remorari transitum illius conabantur.

Iisdem diebus Clemens de repetenda Urbe Romana ab Heinrico compellatus per literas, ipse consilio Ecclesiæ generali distentus, Pratensi Cardinali petendæ Italiæ inaugurandique Regis, singulari mandato negotium impartitum.

Cæsar Genuam pervenit.

Augustæ mors.

Cæsar ad diem undecimum Calendarum Octobrium, maximo apparatu Genuam est invectus: Principem dominumque solenni more appellantibus: mox componendæ discordiæ ratio habita. Itaque Opicino Spinulæ socijsque jampridem exulantibus confecta restitutio: Quæ res ingentem illi dilectionem civium pepererunt. Ipsi millia aureorum dono data centum, Regiæ verò conjugi viginti: Ea quum insequente mense graviter ægrotare cœpisset, res humanas reliquit. Elata tumulataque solennem inter pompam apud beatissimi Francisci cœnobium, pudicitiæ singularis religionisq; spectatæ fœmina.

Cæsar Pisas advehitur.

Anno à Christo genito M.CCC.XII. ad diem quartum Calendarum Martij, Genua profectus Henricus classe triremium triginta, Pisas advehitur. Quæ civitas nullo non genere apparatus eo vel exquisitissimo Regem accepit Dominum quoque inter publicas

blicas

blicas acclamationes coosalutans. Censebatur tum in primis exercitus mille quingentis transalpinis equitibus. Præcipui Germanicorum Procerum, Archiepiscopus Trevirorum Baldevious, cujus supra meminimus, Episcopus Eburonum, frater Barri Comitis, è propinquis Regijs: Dux Bavarus, Comes Sabaudus, urerque è propinquis regijs, Comes Foresti, Guido Viennensis Delphini frater, Henricus Flandrorum Comitis filius, Comes Viennæ, præfectus prætorio, quem nostri Aulæ magistrum appellant, vir maximi in re militari nominis.

Catalogus procerum in exercitu Cæsaris.

Eodem anno, mense Aprili, Robertus Siculus, cujus supra mentio est habita, de Romano Henrici itinere certior factus, quum nulla aliunde lacessendi Regis extaret occasio, simul ita facere ab Ursina factione jussus, Joannem fratrem mittit ad Urbem cum equitum sexcentorum præsidio: literis subinde scriptis ad civitates Hetruriæ Guelpharum partium, de submittendis opportunè Romam auxilijs. Ricardo Lunensi Comiti, quem Robertus Thusciæ imposuerat, datum negotium, Latij maturè ineundi, idque cum phalange peditum duorum millium sexcentorum. Hi ad diem XVI. Calendarum Junij Romam pervecti, Ursinos conveniunt, moxque de sententia consilij, Capitolium, Hadriani molem, ac Vaticanum armatis insederunt: Petro Sabaudo Senatore urbis conjecto in vincula: Columnijs alijsque Cæsarianarum partium Lateranum, Mariam majorem, amphitheatrum, Rotundam, sanctamque Sabinam occupantibus.

Henrico insidiæ tenduntur.

Inter hæc Pisis Henricus equitibus bis mille & hoc amplius constipatus, rectà per Thuscos Romam contendit: Viterbium absque negotio capit, ibique dies aliquot constitit, occasionem invadendi Vaticani expectans. Postquam tempus idoneum visum est perrumpendis insidijs, Viterbio promovet, occurrentesq; Ursinos levibus prælijs vertit in fugam: simul popularibus in civitate rem strenuè gerentibus, ante diem calendarum Junij, Urbem vilenda pompa introïjt, protinusque de expugnandis Roberti clientum reliquijs consultat. Itaque missis, qui singula factionis præsidia deturbarent, pro certo creditur, quicquid ibi Apulorum Ibericorumque fuerat, depulsurum, nisi prælio quodam, 6. & 20. Maij die commisso, cum alij Ducum quidam, tum Leodiorum occubuisset Episcopus. Hunc enim perfractis (is erat ardor hominis) viarum custodijs, in castellum Angelicum properantem, Robertini Florali ex area per obliquum progressi, circumveniunt, fugant, funduntque. Cæsarianorum qui capti occisivè fuerant, numerus millium duorum traditur. Eburonum, quem jam ante dicebamus, antistitem, in equum ab victore raptum, vehementemque Hispanus quispiam conspicatus, cujus paulò ante fratrem Alemanni confecerant, cum non aliam fraternæ necis ultionem eventuram speraret, letali percussum vulnere, ut paucis post diebus moreretur effecit. Ejus interitu Principis, qui & virtute & auctoritate eminuisset in regia, longè maximus pavor Cæsarianos invasit, Robertinis econtrariò lætitiam tristi casu afferente.

Hēricus Romam movet.

Leodiensis Episcopi mors.

Portò Luceburgius, ne tempus omne urbanis rixis attereret, statuit absolvere res, quarum causa potissimùm urbem petiverat. Itaque de sententia Cardinalium, conventu in Lateranum, ad diem Sextilium calend. indicto, Ostiensique, Flisco & Arnoldo Cæsareas Insulas sacrato capiti imponentibus, quod felix faustumque sit, prægrandi apparatu, singularique spectantium gaudio, Augusti nomen apicemque fastigij imperialis accepit. Peracta inauguratione, Bavarus cum parte Procerum perfunctum se officio comitandi existimans, assumpto commeatu in Germaniam abijt. Ipse Tybur paucis post diebus concedens, multa ibi veneratione incolarum exceptus, Pisas repetit.

Augustalis inauguratio.

Guelphicæ civitates Hetruriæ, ubi quæ Romæ acta fuerant, deque Principe decedente intelligunt, iter illius rursum intercludere nitebantur. Ac veriti ne parum instructi copioso agmini minùs resistere valeant, socios in Urbe degentes per literas commonefaciunt, ut & novum amplecterentur consilium, & properare mox in Thuscos maturarent. Interim Cæsar Gallia repetita per agrum Perusinum exercitu infesto progreditur, cunctaque ferro atque igne davastat, Castellionem vi capit, Cortonæ, Aretijque reverenter occursum venienti, portæque apertæ: inde crebris cum Guelphica gente prælijs feliciter gestis, varijsque Florentinorum castellis eversis, agrisque vastatis, inopia pabuli proficisci compellitur. Ad eum Bonatiano in prædio (id loco vocabulum) agentem, legati à rege Siciliæ Friderico mari deportati, donum aureorum millia viginti adferunt, fœdus amicitiamque petentes. Postulatis eorum assensum.

Cæsar Roma discedit.

Fridericus Aragonum Rex cum Cæsare fœdus icit.

Postquam Cæsar Pisas accessit, legibusque cohercere hostes aggressus, quos bello persequutus fuerat, & asperrima edicta in Thuscos Roberti partium promulgavit,

gavit, & suos invicem clientes pulchris beneficijs devinctiores effecit. Quippe Spinulæ, cujus supra mentio est habita, Marchionique Montisferrati, cum alia dignationum genera, tum jus monetæ cudendæ tribuit: tum de Roberto castigando tractatum. Causa cognita, deque consilij sententia ob læsam majestatem Romani Imperij, paterno illum regno provincisque Comitatu excidisse pronuntians. Quæ decreta postmodum defuncto Henrico, Pontifex maximus Joannes XXII. pro potestate rescidit: estque ea res in publica monumenta redacta.

Robertus Apulus majestatis reus.

Sub idem tempus Henricus Flander magister equitum Cæsaris, Pisanum agrum cum turmis circumvagari cœpit, arcemque fortissimam Petram sanctam, Florentinis & Lucensibus spectantibus, expugnavit.

Cæsar Apulum hostem bello persequi statuit.

Imperator nihil actum ratus verbosis sententijs, nisi facta consequerentur, ad hoc Hetrusco bello finem commodissimè posse imponi, si Ducem caputque damnandæ audaciæ contudisset, trajicere in Campaniam ad ipsum Robertum armis perdomandum statuit. Icto ut ante diximus, cum Friderico fœdere, missisque in Germaniam, qui supplementum legionum conscriberent, placuit uti die constituta expeditam classem in Ligustico sinu explicaret. Numerus Cæsariani exercitus ad armatorum quatuor millia traditur. Accessit eo & Genuensium Classis, triremium septuaginta, à Friderico quoque Arragone triremibus quinquaginta submissis. Pisis Cæsar nonis Augusti decessit: quo die Fridericum quoque Messana Regium trajecisse postea compertum est: eamque civitatem expugnavisse, cum oppidis aliquot alijs.

Henrici VII. decessus.

Henricus iter per Hetruriam faciens, ubi ad Montem apertum accessit (id nomen loco tribuere accolæ) ægrotare manifestò incipit: tametsi jam inde à relictis Pisis initia morbi irrepentis animadverterat. Sed ipse qua erat integritate animique magnitudine, ne die dicta temerè abfuisse crederetur, fidei quàm valetudinis rationem habere maluit. Inter Medicamenta autem balneæ Maceratanæ indicatæ fuere. Itaque eo loci profectus, * procuratoque de Medicorum sententia corpore, sese Bonoconventum contulit: ibi mox ingravescente malo, excessit è vita, ad diem nonum calendarum Septembrium, divo Apostolo Bartholomæo celebrem, anno quàm imperium accepisset, quinto, mense octavo. Defuncto Cæsare, idquod fieri in funere magnorum Ducum assolet, luctus incredibilis omnem Comitatum perculit. Itaque familiares defecti Principe, pars Teutonicos lares repetijt, cæteri regium corpus protinus Pisas, ut vivus jusserat, singulari fide civitatis adductus, deportarunt: ibi quoque non à socijs modo, sed ab oppidanis quoque majorem in modum defletus, solenni atque exquisitissima pompa effertur.

** al. purgatoque.*

Henrici fortitudo.

Vitam instantissimi Principis, qua acceperamus (ut puto) traditione narravimus, quem non Italia modò, nullis neque adversis frangi potuisse, neque secundis efferri, manifestò cognoverat: sed & barbaros lætitia invicti Ducis extincti obtinuit. Qui eo vivo nihil prorsus rerum novarum tentare ausi, defuncto, cuncta per Italiam (ut postea constitit) miscuerunt. Neque Pisanis cæterisque Optimatibus dubium erat, nisi maturatus fuisset interitus, regnum Roberto bello ablaturum, quippe cui perexiles essent ad propugnandum copiæ: ita ut ne signa quidem crederetur collaturus, quin cognito mox Imperatoris adventu, navigio advolaturum Narbonam. Quòd si Campaniæ obtinendæ facultatem dij tribuissent, infinitum esset, quantum ille Rex & opportunitate commeatuum & innata virtute moliri efficereque potuerit.

Fridericus, cui fœdus cum Imperatore percussum paulò supra tradidimus, medio agens alto, ut excessisse Cæsarem è rebus humanis accipit, ingenti videlicet molestia animi consternatur: eratque ea constantia Henricique amore, ut quoniam videre vivum nequiverat, extinctum saltem contemplari exoptaret. Itaque Pisas non ob aliam rem navigans, prolatum corpus regium inter uberes lachrymas convenerat, recondi difficile passus est, constantissimi Ducis amicitiam immaturè sibi deplorans ademptam. Sed & Pisanus populus Henrici imitatus judicium, quem ille socium sibi delegerat, hic Principem sortiri decrevit, ultrò ei civitatis delato Imperio. Cæterum Fridericus satius existimans parta defendere, quàm novis implicari, simul aliam sibi esse rationem quàm Lucemburgio fuerat, tuendi patrimonij successionem avitam adventitiæ civitatis procurationi, actis gratijs duxit præferendam. Pari cautela Sabaudus Henricusque,

quorum

quorum ante meminimus, usi, delatas sibi quoque civitatis habenas modestè recusatunt: ita ut tam pertinaci repugnatione Principum, Pisanos suspicio metusque haud exilis incesserit. Veteranorum Cæsaris pars multò maxima Germaniam repetijt: reliqui voluntarij nomina Pisano præsidio tribuerunt. Summa ejus Reipub. in subsidium majorum Principum, ad Ugutionem Faiolam delata est. Is & Imperatoris ante nomine præfuerat Genuæ, & magnas postmodum res pro partibus Gibellinorum patravit. *Hugo de Rucheck Comes.*

Florentini non Imperatoris modò, priusquam obiret, exulumque formidine, sed & seditione interna pullulante, coacti Imperium civitatis Roberto publicè detulerunt. Ac ne libertati vetustæ nova immutatio noxia fortè fieret, legem adijciunt, ut ne supra quinquennium potestas concessa teneretur. Idem ferè reliquæ civitates Hetruriæ Guelphæ fecerunt: ita ut evidenter appareret, eo jam necessitatum Henrici perseverantia redactos adversarios, uti intra paucissimos dies sub jugum mitti potuerint. Atque jam olim variis experimentis cognitum est, cum aliis in rebus humanis, tum in bello primas obtinere partes fortunæ ludibrium. Ita magnus Alexander, tentato veriùs orbe terrarum quàm domito, sed cui jam rerum universitas propter felicitatem cœptorum destinaretur, in ipsis juventæ primordijs excessit è medio. Sic Hannibal Cannensi victoria nobilitatior quàm prudentior, occasionem capiendæ Urbis prætermisit. Scipiones in Hispania duo medijs rebus, mediisque annis res humanas reliquere. Patrum quoque nostrorum ætate, Amorates capto Byzantio Hydruntoque direpto, omnem sibi jam despondens Italiam, intercipitur. Nuper verò Britanniæ Regem Henricum, captis duabus validissimis civitatibus Galliæ, perterritisque ac consternatis absque dubitatione hostibus, sapientia non vita destituit. Qui aut cæcus dictus est, aut certè, si tantam opportunitatem providebat, neque tamen suæ fortunæ obsequebatur, excors. Hos (ut dixi) casus inter fortuita reponebat antiquitas: nos ad Deum Opt. Max. publico consensu deferimus, è cujus æquissimo arbitrio quicquid rerum humanarum vel fit vel dicitur, sumit originem. *Fortuna ludibrium.*

Varia de genere mortis opinio. Nonnulli venenum malum niveo libello inditum asserunt, quod per ineffabilia mysteria commutatum quotannis moriturique libamus. Monachos Prædicatorij ordinis, quibus ille ministris utebatur in sacrificijs, horrendi facinoris extitisse auctores, eamque rem Beneventus Imolensis, seculi ejus, in literas retulit. Fuisse tamen postea ex ea familia, Cartusiensis in Fasciculo tradit, qui re delata ad Pontificem maximum, decretum causa cognita impetrarint, quo innoxius ejus veneficij Ordo universus pronunciatus fuerit. Dominicani qui Lucemburgi agunt, hoc amplius, cœnobij sui auctorem non alium citant quàm Henricum: neque ergo fieri potuisse, uti tantum scelus in tam benemeritum perpetratum extiterit. Nobis potius in medio relinquere placet disputationem funestam, quàm de infandæ audaciæ fama, certam proferre sententiam. *Opinio de morte Henrici VII.*

F I N I S.

HENRICI VII. IMPERATORIS, AD JOANNEM DE Einbogen/cœnobij Waldsassensis in Nariscis, Abbatem, Epistola.

HENRICUS Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus: venerabili Abbati Waldsassensi, Cisterciensis ordinis, devoto suo ac dilecto, gratiam suam & omne bonum. Magnus Dominus & laudabilis valde, in excelso Divinitatis suæ solio residens, Imperium suum (quod pro meritis ejus inter nationes diversas, quasi cum gentib. à suo Creatore degenerantibus, vacillabat) transire voluit ad Romanos, ut illic praeret Imperialis excellentia thronus, ubi erat Sacerdotalis sedes & apostolica affutura: ita quòd in eodem loco summi Pontificis & Imperatoris auctoritas reniteret. Novissimis quippe temporibus, illo translato in Germanos, postquam plures Principes ad ipsum vocatos Imperium, quorum quidam ipsius Imperij assumpsere diadema, quidam non: divina cooperante clementia, per eos ad quos spectat, in Romanorum Regem, futurum Imperatorem, ritè & concorditer electi, proposuimus ad Urbem pro coronationis nostræ suscipiendis solennijs proficisci. Ac sanctissimum in Christo Patrem Dominum Clementem summum Pontificem requisivimus, ut ad Urbem accedens, præfata solennia nobis ibidem tradere dignaretur. Qui cum ex certis causis, juxta nostrum immensum desiderium interesse nequiret: ne dicta coronatio ob sui absentiam impediri valeret, venerabilibus Patribus, Dominis Arnoldo S. sedis Apostolicæ legato, Leonhardo Albanensi, & Nicolao Hostiensi ac Veltrensi Episcopis, ac Francisco S. Luciæ, nec non Luca, S. Mariæ in via lata Diaconis Cardinalibus, commisit in hac parte plenariè vices suas,

cum clausula, ut si non omnes his exequendis interesse valerent, quatuor, tres, duo vel unus eorum, dictæ coronationis nostræ negotium expediret.

Verum dictis Leonhardo & Francisco de hac luce subtractis, per dictos Dominos *Cardinales superstites, die festo beatorum Petri & Pauli Apostolorum (quem ad hoc ut poteramus, virtute dictæ commissionis, elegimus) in Ecclesia S. Ioannis Lateranensis, præsente Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum & aliorum Prælatorum ac Ecclesiasticorum ordinum Vrbis, Ducumque, Comitum, Baronum, Nobilium ac Rom. populi, in innumerosa caterva, oleo sacro uncti fuimus, nec non Imperiali diademate coronati, ac aliis debitis ac consuetis solennis insignits. Hac autem devotioni tuæ volumus intimare, ut de nostris felicibus successibus valeas exultare. Datum Romæ, quarto Kalendarum Iulij, regni nostri anno quarto, Imperij vero anno primo.*

AUCTORIS INCERTI FRAGMENTUM HISTORICUM, M. ALBERTI ARGENtinensis Chronico in manuscriptis Codicibus præfixum.

ANNO ab incarnatione Domini DCXXXI. Dagebertus Rex monarchiam in trib. regnis, Burgundionum, Austrasiorum, superiorum Francorum sagaciter accepit, fuitque Rex fortissimus, enutritor Francorum severissimus in judicijs, & Ecclesiarum largitor, pacem in cuncto regno suo statuit. In multis regnis rumor ejus personuit: timorem universis regnis per circuitum incussit, pacificus & quietus regnum obtinuit Francorum: sancto Arnulfo Metensi Episcopo, Pipino Duce & Erchinoldo majore domus utens consiliariis: nimio amore justitiæ flagravit. Cujus temporibus, Dageberti scilicet Regis Francorum, usque ad annum quo Carolus cognomento Magnus ex Francigenis primus Imperator Romanorum factus, & per annos circiter CLXXI. fuerunt quindecim Imperatores Romanorum, quorum nomina hæc sunt. Heraclius, Constantinus, Heracleonas, Constans, Constantinus, Justinianus, Leontius, Absimarus, Philippus, Artemius qui & Anastasius, Theodosius, Leo, Constantinus cum Irene. Hinc Romanum Imperium ad Francos commigravit.

S. Osualdus Rex.

Anno Domini DCXLII. in Britannia sanctus Osualdus Rex piissimus, cum regnum Anglorum & Britonum IX. circiter annis strenuè administrasset, contra Pendanum Regem pugnans, occubuit, & plurimis post mortem miraculis claruit.

Gertrudis illustris virgo.

Anno Domini DCXLVI. Gertrudis virgo, filia Pipini Ducis, soror Grimoaldi, Nivelensis cœnobij mater, virtutibus claruit. Hujus soror Begga & ipsa religiosa, Angiso, sancti Arnulfi filio, nupsit. Sanctus quoque Arnulfus, cum esset in juventute Dux, genuit Angisum Ducem: Angisus de Begga uxore genuit Pipinum Ducem, qui major domus regni Francorum erat. Pipinus genuit Carolum Seniorem, & Ducem & majorem domus Francorum. Carolus genuit Carolomannum & Carolum Regem, postea Imperatorem cognomento Magnum, ut in sequentibus planiùs dicetur. Et hæc est genealogia Caroli Magni.

Caroli Magni genealogia.

Anno Domini DCLXVIII. in Orientis partibus Constantinus hujus nominis quartus Imperator: Romanis imperat. cujus temporibus Constantinopolis septennio obsessa, nec tamen est capta. Sub eodem Constantino floruit beatus Nicolaus Archiepiscopus, qui postea apud Myream sub Justiniano minore Imperatore, anno Dominicæ incarnationis DCLXXIII. migravit ad Dominum. Eodem tempore beatus Arbogastus extitit, qui filium Dageberti à morte suscitavit: & Florentius, qui filiam ejusdem Regis à Dæmonio vexatam liberavit, Argentinæ vicissim succedentes Episcopi, claruerunt.

S. Arbogastus & Florentius.

Anno Domini DCLXXIV. Dagebertus Rex obijt, & filij ejus duo regno substituuntur. Sigebertus cum Pipino Duce & Majore domus Regiæ, Austrasiam: Clodoveus minor cum Nanthilde Matre & Erchinoldo majore domus Regiæ, Franciam & Burgundiam accepit. Sigebertus Rex Austri. Pipino Duce defuncto, Grimoaldum filium ejusdem Majorem domus statuit. Decedente verò tempore defuncto Sigeberto Rege. Grimoaldus filium ejus parvulum, nomine Dagebertum totondit, & in Scotiam ad peregrinandum direxit, filium suum in regno constituens. Franci hoc valde indignantes, Grimoaldum capiunt, & ad condemnandum Regi Francorum Clodoveo offerunt.

offerunt. Qui in Parisius civitate carceri mancipatus, ut erat dignus morte, quod in dominum suum exercuit, valido cruciatu finivit vitam.

Per idem tempus concidit regnum Francorum casibus pestiferis. Fuit namque Rex Clodoveus omni spurcitiæ deditus, fornicarius & illusor fœminarū, gulæ & ebrietati intentus. De morte hujus & fine nihil historia dignum recolit. Cui vicissim filij ejus Lotharius, Hildericus, Theodoricus in regno successerunt. Erchinoldo igitur defuncto, Lotharius qui tunc regnabat, Ebroinum majorem domus constituit. Qui ob nimia scelera sua à Francis accusatus, ab Hilderico, qui fratri in regno successerat, in Luxovio monasterio Burgundiæ recluditur, & Leudesius, quem Germani Lutbericum vocant, filius Erchinoldi, consilio Leodegarij Augustudonensis Episcopi major domus palatij constituitur.

Rex igitur Hildericus cum per aliquot annos regnasset, à pestiferis conspiratoribus in aula, cum uxore sua prægnante, peremptus est. Leudesius verò & Lutbericus cum Franciæ & Germaniæ Principibus fratrem ejus Theodericum Regem constituunt, suffragantibus sibi Didone Pictaviensi Episcopo, Leodegario Augustudonensi Episcopo & Gerino Pictavensi Comite fratre ejus.

Igitur Ebroinus de Luxovio egressus, & apostata factus, Theodoricum Regem & Leudesium persequutus, regales thesauros apprehendit, & quoscunque insidiatores suos reperit, crudeli morte damnavit. Postea in Germaniam cum suis, quasi pacis sub obtentu, prò Leudesio transmisit, ut ejus auxilio in gratiam regni pervenire potuisset, dispositis ei in itinere insidiis. Ille verò, licet cum omnimodis habuisset eum suspectum, tamen pro pace restauranda iter aggressus est. Cumque ad loca insidiarum pervenisset, Ebroinus cum suis ex improviso coosurgens, Leudesio cum aliquantis militibus occiso, ipse Principatum regni violenter invasit, & cum conspiratoribus suis Leodegarium Episcopum captivum interemit, Didonem Episcopum avunculum ejus exilio damnavit. Leudesius namque cum major domus esset, duxerat uxorem de prosapia sancti Sigismundi Regis Burgundiæ, genuitque ex ea Athicum seu Adalricum, qui patre adhuc superstite, & Hilderico regnante, uxorem duxerat Berswindam nomine, filiam sororis sancti Leodegarij, sororem videlicet Reginæ. Ob hanc causam consanguinitatis à præfato rege Ducatum Germaniæ adeptus est, habuitque sedem in villa Regia Ehenheim, & in castro quod Hohenburg nominatur: genuitque filiam à nativitate cæcam, nomine Odiliam, quæ à sancto Herhardo Ratisponensi Episcopo, & Hildolfo Treverensi baptizata, in sacro fonte visum recepit.

Ebroini perfidia & immanitas.

Sedes Ducatus Alemanniæ.

Odilia illustris virgo.

Ebroinus igitur dum Francos crudeliter opprimeret, ab Ermenfrido occisus est, & Waranto major domus à Theodorico constituitur. Quo defuncto, Franci in diversa tendentes, vacillabant, & Berecharium quendam statura pusillum, sapientia ignobilem, consilio inutilem, majorem domus palatij oberrantes statuerunt.

Pipinus igitur Dux, filius Angisi, nepos sancti Arnulfi, decedentibus Regibus, qui jamdudum dominabantur in Austria, terram sibi vendicaverat: & consurgens commoto hoste quàm plurimo contra Theodericum Regem & Berecharium aciem dirigit: illisq; inter se decertantibus, Theodoricus Rex unà cum Berechario terga vertit, Pipinus victor extitit, & Berecharius ab inimicis suis peremptus est. Post hæc Pipinus Dux, Theoderico annuente, cepit esse in principali regimine major domus: qui multa bella gessit contra Rapotonem gentilem, contra Suevos, & quamplurimas gentes.

Theoderico decedente, Clodoveus filius ejus regnavit, post quem Hildebertus, deinde Dagebertus. Pipinus itaque dum Principatum Palatij sub prædictis Regibus annis XXVII. egregiè administrasset, mortuus est, anno ab incarnatione Domini DCCXIV.

Ejus temporib. duo Angli Presbyteri Ewaldi, dum Saxonibus prædicarent, martyrio coronati & miraculis declarati ab ipso Coloniæ tumulati sunt, anno Domini DCXXIV. Sequenti anno sanctus Willebrodus à Sergio Papa Archiepiscopus ordinatus, genti Frisonum prædicans, virtutibus floruit.

S. Willebrodus.

Igitur Pipino mortuo, Franci Raginfredum in Principatum, majorem Palatij

latij elegerunt: qui, Dageberto Rege mortuo, cum Francis Danielem quendam clericum cælariæ capitis crescente, in regnum ſtatuit, atque Hilpericum nuncupavit. Eodem tempore Carolus Dux, filius Pipini, in Auſtria ſemel & iterum exercitu commoto contra Hilpericum Regem, & Raginfredum majorem domus, pro Principatu decertantibus, Hilpericus cum Raginfredo terga vertit; Carolus victor extitit. Deinde Hilperico mortuo Theodericus ei ſucceſſit. Quo mortuo, Hildericus regnavit, qui tonſus & in monaſterium juſſu Stephani Papæ recluſus eſt, ut in ſequentibus planiùs dicetur.

Carolus igitur Dux victrici manu major domus Palatij effectus eſt, Raginfredo depoſito: cujus regiminis quarto anno, qui eſt à nativitate Domini DCCXVIII. Sarraceni Conſtantinopolim obſidentes, tandem divino auxilio fame, peſte & ferro repelluntur.

S. Bonifacius primus Archiepiſcopus Mogunt.

Sequenti anno ſanctus Bonifacius à Gregorio Papa Moguntiæ Archiepiſcopus ordinatus eſt, quamvis antea Moguntini Epiſcopi ſuffraganei fuerint Wormatienſium Epiſcoporum: & auctoritate Apoſtolica duos in ſua parochia Epiſcopatus fecit, Wurtzburgenſem ſcilicet, cui ſanctum Burchardum, & Eiſtetenſem cui Willebaldum comprovinciales primos Epiſcopos ordinavit. Hic etiam Fuldenſe cœnobium in ſaltu Bochania conſtruxit, ubi poſtea cum Freſonibus prædicaret, martyrij coronam adeptus, anno Domini DCCLIV. ſepultus eſt.

Fuldenſe Cœnobium

Anno Dominicæ incarnationis DCCXXIII. corpus ſancti Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi de Sardinia in Italiam à Luprando Rege Longobardorum translatum eſt Ticinum. Sequenti anno ſanctus Pirminius in Augia inſula ſerpentes fugavit, & cœnobialem vitam ibi inſtituens, Ethonem poſtea Argentinenſem Epiſcopum, qui etiam Ettenheim cœnobium conſtruxit, pro ſe Abbatem conſtituit, ipſeque Alſatiam, Alemanniam atque Bavariam, alia conſtructurus cœnobia, petijt, quorum nomina hæc ſunt: Altaha/Phevers (Favarias) Murbach/Schuttere/Gengenbach/Swartzahe/Weiſſenburg/Horenbach/Morſmünſter/Numſtre.

Augia majoris cœnob. *Ettenheim.* *Cœnobia à S. Pirmino inchoata.*

Anno Dominicæ incarnat. DCCXXXI. Beda Presbyter natione Anglicus, doctor eximius migravit ad Dominum.

Carolus igitur Dux & Major domus regni Francorum, poſtquam Alemanniam, Bavariam & totam provinciam Teutonicorum ſubegit regno Francorum, genuit Carolomannum & Pipinum: qui diviſo poſt obitum ejus Patris regno Francorum majores domus præfuerunt: Regibus tamen in Francia, ſed parva dignitate, regnantibus. Igitur Pipinus miſſis Romam legatis Zachariam Papam de regno Francorum & ignavis ejus Regibus conſuluit: cujus auctoritate & non multò poſt juſſu Stephani Pontificis Romani, Hilderico qui tunc temporis Regimen Francorum tenebat, depoſito, atque in monaſterium detruſo: Pipinus major domus, Rex Francorum electus, & Sueſſionis, à ſancto Bonifacio Moguntinenſi Archiepiſcopo unctus eſt, anno Domini DCCLII.

Pipinus major domus Rex Francorum.

Gens namque Merovingorum, de qua Franci Reges creari ſibi ſoliti erant, uſque ad hæc tempora duravit: quæ licet in Hilderico finita poſſet videri, tamen jamdudum nullius vigoris erat, nec quidquam in ſe clarum, præter inane Regis vocabulum, præ ſe ferebat. Nam opes & potentia regni penes Palatij præfectos, qui majores domus dicebantur, & ad quos ſumma Imperij pertinebat, tenebantur: neque Regi aliud relinquebatur, quàm ut regio tantum nomine contentus, crine profuſo, barba ſubmiſſa ſolio reſideret, ac ſpeciem dominantis effingeret, Legatos undecunque venientes audiret, eisque abeuntibus, reſponſa, quæ erat doctus, vel etiam juſſus, ex ſua velut poteſtate redderet: cum præter inutile Regis nomen & precarium vitæ ſtipendium, quod ei præfectus aulæ (prout videbatur) exhibebat, nil aliud proprij poſſideret, quam unam præparui reditus villam, in qua domum, & ex qua famulos ſibi miniſtrantes atque obſequium præbentes paucæ numeroſitatis, habebat. Quocunque eundum erat, carpento ibat, bubus junctis & bubulco ruſtico more agente, trahebatur. Sic ad Palatium, ſic ad publicum populi ſui conventum, qui annuatim ob regni utilitatem celebrabatur, ire, ſic domum redire ſolebat. At regni adminiſtrationem & omnia quæ vel domi vel foris agenda vel diſponenda erant, præfectus aulæ procurabat.

Regum à Merovingis extremorum ignavia

Quo

Quo officio tunc cum Hildericus deponebatur, Pipinus jam velut hæreditario jure fungebatur, qui honor non alijs dari consueverat quàm his, qui claritate generis opum magnitudine cæteris eminebant. Hunc eum Pipinus ab avo & patre sibi & fratri Carlomanno relictum, summa concordia divisum, sex annis sub Rege memorato tenuisset: Carlomannus amore conversationis contemplativæ succensus, operosa temporalis regni administratione relicta, in monte Cassino optata quiete perfruitur.

Pipinus autem per auctoritatem Romani Pontificis ex præfecto Palatij Rex constitutus, cum per aliquot annos Francis solus imperaret: Stephanus Papa pro auxilio contra Haistulphum Longobardorum Regem poscendo, ad eum in Franciam venit, & filios ejus Carolum, ob virtutum & meritorum quantitatem cognomento Magnum, & Carlomannum Parisiis Reges inunxit, anno Domini DCCLIII.

Anno Domini DCCLIX. sanctus Othmarus, qui cellæ sancti Galli primus Abbas constitutus, XL. annis præerat, à Warino & Ruthardo, consensu Sidonij Constantiensis Episcopi, iniquè damnatus, in Stenstein relegatus, migravit ad Dominum. S. Othmarus

Eodem anno Waifarius tyrannidem in Aquitania exercuit: cui resistens Pipinus Rex, Vasconiam seu Aquitaniam invasit, & tyrannum injustè usurpata sub Sacramento reddere coegit.

Finito Aquitanico bello, quod per continuos novem annos gerebatur, Pipinus XVII. anno regni sui apud Parisios obijt: superstitibus filiis Carolo magno, & Carlomanno, ad quos successio regni divino nutu pervenerat. Franci igitur facto generali conventu, ambos sibi Reges constituunt, ea conditione, ut totum regni corpus ex æquo partirentur. Carlomannus post administratum communiter biennio regnum, morbo decessit, & Carolus, fratre defuncto, consensu omnium Francorum Rex constituitur: qui Hildegardam de gente Suaborum præcipuæ nobilitatis fœminam, in matrimonium accepit, & tres ex ea filios genuit, quorum unus nomine Patris sui Carolus, alter Pipinus, qui postea factus est Rex super Italiam, tertius verò vocabatur Ludevicus, qui fuit Rex super Aquitaniam. Liberalibus disciplinis & mundanis legibus instruebat eos, & cum primò ætas patiebatur, more Francorum equitare, armis ac venationibus exerceri fecit. Tres etiam de Hildegarda filias habuit, scilicet Rudrudem, Bertam, & Giselam. Pipini Regis obitus. Carolus magnus Pipini F. Rex.

Carolus igitur dum per XXXIII. annos sub nomine Regis circumquaque fortia gessit bella, Romam venit propter Leonem Papam, qui à Romanis lingua præcisa & excæcatus in Saxoniam ad eum perductus fuerat: ubi Leonem de citatis & non probatis criminibus Sacramento purgatum, sedi suæ restituit, ac temerarios juxta leges Romanas capitali sententia addixit: sed precibus ejusdem Papæ vita concessa, in exilium eos relegavit. Itaque cum tanti tamque famosi viri per totum orbem terrarum fidei probitatisve fama volavit: Romani potentissimum Romanum Imperium, imò & Papæ electionem sibi præscripserunt. Igitur precibus beatæ Leonis Papæ & Principum regni, omniumque primatum admonitus, tam Dei quàm hominum voluntati consentiens, cum magno universalis cleri plebisque tripudio, in die natalis Domini nostri Jesu Christi, anno incarnationis ejus DCCC primo, ante altare beati Petri Apostoli, Romæ à Leone Papa consecratus & unctus est Carolus Imperator, ipso Papa coronam auream capiti ejus imponente, in jubilo cordis & oris Romano clero & populo acclamante: *Carolo Augusto à Deo coronato magno & pacifico Imperatori*, VITA ET VICTORIA. Carolus M. Occidentis Imperator creatus.

Sciendum est, quod primus omnium Regum vel Imperatorum post Christi nativitatem, Carolus unctus est: bis equidem, primò in Francia cum fratre suo Carlomanno adhuc puer in Regem: deinde Romæ, in Imperatorem. Ex eo Reges & Imperatores, more antiqui Dei populi, ungi cœperunt. Notandum etiam quòd hujus nominis tertius Valentinianus, sub quo beatus Augustinus Hipponensis Doctor obiit, novissimus Augustorum fuit in Urbe Roma: post quem Hesperium cecidit regnum: & nemo creatus est Romæ Augustus, per annos circiter CCCXLVIII. usque ad Carolum magnum: ipse enim primus post Valentinianum Romæ Imperator augustus extitit. Mos ungendi Reges. NB.

Aquisgranum sedes imperialis.

Post quem Romanum Imperium cis mare Francorum Regibus administrandum, cum Cæsaris Imperatoris Augusti nomine commissum est, usque quo deficiente in Francia & lassescente Regio stemmate, Romanum Imperium à Teutonicis Principib. administratum est, usque in hodiernum diem. Hæc civitas Roma condita est à Romulo annis DXIX. post Trojæ excidium: à conditione verò inclytæ Urbis usque ad incarnationem Domini fuerunt anni DCCLII.

Carolus factus Imperator, Galliarum fines adijt, & locum qui Aquis, ob aquarum calidarum adeptionem, traxit vocabulum, solito more venandi causa aggressus est, & perplexione sylvarum & errore viarum à sociis separatus, thermas calidorum fontium & palatia inibi reperit, quæ quondam Granus, unus de Romanis Principibus, frater Neronis & Agrippæ, construxerat: quæ longa vetustate deserta ac demolita, fruteis quoque ac veprib. occupata, pede equi quo sedit, inter saltus rivos aquarum calidarum percepit & reperit. In quo loco sub titulo & honore beatæ Dei genitricis Mariæ, fundavit Ecclesiam miri decoris, quàm auro & argento, & vario ornatu soli, æris, cancellis quoque & januis, magnificè & mirificè adornavit. Ad cujus etiam fundationis structuram cum columnas & marmora aliunde habere non posset, Roma, Ravenna ac Treveri devehenda curavit, nullum laborem ac sumtum recusans. Consecrationem verò ejusdem basilicæ quanta solennitate Episcoporum & Prælatorum, quanta totius regni & Imperij primatum & principum numerositate celebraverit, adscito etiam beato Leone, sanctæ Romanæ sedis præsule, series gestorum Principalium manifestè dictavit. Illius namque Ecclesiæ celeberrima dedicatio, sub præsentia metropolitanorum & Episcoporum numero CCCLXV excepta innumerabili multitudine Ducum, Marchionum, Comitum, Baronum, tam Italiæ quàm Saxoniæ, tam Bavariæ quàm Alemanniæ, & utriusque Franciæ, ab omnibus est gloriosissimè solennisata. Illic igitur Domino Apostolico & omnib. prædictis nobilibus & egregiis personis congregatis, Imperator meruit ab omnibus obtinere pro nimia devotione, quam erga ipsum locum & matrem Christi habebat, ut in templo eodem sedes unctionis Regiæ locaretur, & locus regalis, & caput Galliæ trans Alpes haberetur, & in ipsa sede Reges successores & hæredes regni initiarentur, & sic initiati jure dehinc Imperialem benedictionem Romæ à Domino Apostolico, sine ulla interdictione, planiùs assequerentur. Confirmatum & sancitum est à Domino Apostolico Leone, & à Carolo Romanorum Imperatore semper Augusto, quatenus ratum & inconvulsum hoc statutum & decretum maneat, ut Aquisgrani sedes regni trans Alpes habeatur, sitque caput omnium civitatum & provinciarum Galliæ. Acquieverunt universi voluntati Imperatoris, qui ad hoc solenne dedicationis ex diversis regnis, confluxerant, ac bonum & acceptum coram Deo & hominibus Apostolici & Imperatoris decretum astruxerunt, & omnium graduum Episcoporum, Abbatum quoque banno corroborari hanc petitionem universi acclamaverunt. Quàm strenuè Deo dilectus Imperator materialis gladij cingulo militiæ præcinctus, laboriosum onus sustinuerit, qui scire desiderat, in catalogo virorum fortium & in Chronicis ejusdem inveniet: tamen ut aliqua bellorum ejus insignia adnotemus.

Aquisgranum sedes Regiæ unctionis. NB.

Christiani Hierosolymis oppressi.

Interim igitur dum bellum ageret contra Godefridum Regem Nortmannorum, apud Jerusalem inter Christicolas & paganos discordia orta est adeò magna, quòd Patriarcha, vir perfectissimæ religionis, de civitate vi expulsus, ad Imperatorem Constantinum & filium ejus Leonē, qui tunc temporis illis partibus imperabat, Constantinopolim fugiendo, cum aliis Christianis pervenerit, & ei lacrymabiliter, quæ & quanta sibi sint illata, & qualiter sepulcrum Domini & sancta loca gentes inordinatè tractent, quod universis Christi fidelibus deberet esse dolendum, enarravit.

Imperator igitur holtes sanctæ Ecclesiæ refrenandos, socium itineris adscivit Carolum magnum, literis ei cum muneribus insignibus directis. Quibus ille receptis, intellexit jam se à Deo ad hoc negotium præelectum esse, & jam usque ad Orientales famam suæ probitatis transvolasse. Hinc gaudio gavisus est valde: sed oppidò, quòd Dominicum sepulcrum à paganis, erat obsessum, condolens, lacrymari cœpit. Qui statim consilio habito, per totum Francorum regnum edicto citissime imperat, ut omnis quicunque ad sese defendendum arma possent ferre, tam senes quàm juvenes, secum pugnaturi in paganos versus Orientales plagas inevitabiliter festinent. Alioquin quicunq; hujus edicti mandata non peregerit, ipse in vita sua & filij ejus similiter, ex Regis decreto, de capite quatuor nummos, quasi servi solvant.

Quid

Qnid ultra: catervatim undique populis circumfluentibus majorem exercitum quàm antea habuisset, brevi spatio congregavit. Itaque in nomine Domini profectus, tandem cum exercitu suo Constantinopolim longo itinere fatigatus, pervenit. Postea verò fugatis quoque paganis, ad celsam Urbem, quæ vexilla crucis vivificæ, Christique passionis retinet monumenta, lætus & supplex adventans, Patriarchæ totique Christicolæ plebi cuncta prospera, Deo opitulante, solidavit. His itaque gestis Imperatorem Constantinum licentiam repatriandi Carolus magnus subrogavit, acceptis ab eo dignis ac sacrosanctis pignoribus, Sanctorum, scilicet, de spinea corona Domini octo spinas, cum roboris parte, unum de clavis Domini & de sancta cruce, & sudarium Domini, & sanctæ Dei genitricis camisiam, & cincturium unde puerum Jesum in cunis cinxerunt, brachium senis Simeonis & alia multa: quæ omnia Deo dilectus Carolus post reditum suum Aquisgrani, cum multorum religiosorum virorum Comitatu diligentissimè recondidit.

Caroli Mag. Hierosolymitana expeditio.

Itaque magnus Imperator Carolus postquam multis laboribus diversa orbis regna innumerasque Urbes à mari usque ad mare, divinis munitus subsidijs, invincibili suæ potentiæ brachio subjugavit, & ab infidelium potestate liberavit, Christiano Imperio subdidit. Tanto igitur sudore ac gravi fatigatus labore, ut requiem sibi daret, nec amplius bellum inire proposuit. Et ecce per visum nocte intuitus est in cœlo quandam viam quasi stellatam, incipientem à mari Frisiæ, & tendentem inter terram Teutonicam & Italiam, inter Galliam & Aquitaniam, rectissimè transeuntem per Vasconiam, Basculamq; & Navarriam atque Hispaniam usque Galliciam, ubi corpus beati Jacobi tunc temporis latebat incognitum. Hæc igitur cum Carolus per singulas penè noctes conspiceret: apparuit ei beatus Jacobus, admonens, ut ad expugnandam perfidiam & visitandam memoriam ejus in Galliciam proficisci deberet: & post eum omnes populi, à mari usque ad mare peregrinantes, & delictorum suorum veniam implorantes, illuc ituri essent, à temporibus suis usque ad finem seculi. Quibus Imperator excitatus & monitus, atque promissione Apostolica fretus, coadunatis exercitibus multis, expugnare gentes Hispaniæ & Galliciæ aggressus est. Tunc prece ad Dominum & sanctum Jacobum fusa, muri confracti funditus corruerunt, sicut legitur divinitus factum de muris Jericho. Itaque Sarracenos, qui baptizari voluerunt ad vitam reservavit, eosque qui renuerunt, gladio feriendos tradidit. His auditis, cæteri Sarraceni invictissimo Carolo ubique sese in deditionem tradebant, obviamque ei tributa mittebant, & Urbes ultrò reddebant: totaq; gens in Gallicia valida & robusta, armis abjectis Imperatorem Carolum honorificè & pacificè recepit. Deinde Carolus visitato beati Jacobi sepulchro, accessit ad Petram limitarem, & infixit in mari lanceam suam, agens Deo gratias & sancto Jacobo, qui huc usque duxisset, dicens: quòd ulterius ire non posset.

Carolus Sarracenos in Hispania perdomat.

Reverso demum in Galliam Carolo magno, quidam Rex Africæ, nomine Agiolandus cum exercitu terram Hispaniæ sibi subjugavit, interfectis universis, ejectisque de oppidis & Urbibus Christianis custodibus, quos ad custodiendam terram reliquerat. His auditis, Carolus cum magno exercitu rursum proficiscitur in Hispaniam, reperitque Agiolandum in amœno prato, super fluvium quod vocatur Teja, ubi postea basilica beatorum martyrum Facundij & Primitivi ab ipso noscitur fabricata. Appropinquantibus autem Christianorum exercitibus, mandavit Agiolandus Carolo optionem pugnandi secundùm velle suum, vel viginti contra viginti, vel XL. contra quadraginta, vel centum contra centum, vel mille adversus mille, vel unum contra unum, vel duos contra duos decertantibus. Interea missi sunt à Carolo centum contra centum Agiolandi milites, & interfecti sunt Sarraceni. Deinde misit Agiolandus ducentos contra ducentos Caroli milites, & statim occisi sunt Mauri. Iterum misit Agiolandus duo millia contra duo millia, è quibus alia pars occisa est, alia terga vertit. Tertia verò die jecit sortes Agiolandus secretò, in quibus cognovit Caroli detrimentum, & mandavit ei, ut ad pugnam plenariam contra eum die sequenti veniret: quod ab utraq; parte concessum est. Tunc astiterunt quidam ex Christianis, qui sero ante diem belli arma sua bellica studiosè præparantes, hastas suas in terram fixerunt, erectas ante castra, scilicet in pratis juxta præfatum fluvium; quas summo mane corticibus & fron-

Caroli conflictus cum Rege Agiolando.

dibus

dibus invenerunt vestitas: hi scilicet, qui in acie proxima palmam martyrij pro fide Christi erant accepturi. Unde ultra quàm dici fas est, admirantes, tantumque miraculum divinæ gratiæ & meritis fideique Imperatoriæ adscribentes, absciderunt prope terram: quarum radices, quæ in terra remanseruut, ex se postea magna nemora, quæ adhuc in eodem loco apparent, genuerunt. Erant autem multæ ex hastis fraxineæ. Die autem sequenti commissa est contra hostes pugna, in qua occisa sunt Christianorum XL. millia, & Dux Milo de Angulariis, Rotlandi genitor, ibidem martyrij palmam est adeptus, cum his, quarum hastæ (uti dictum est) fronduerunt. Sed & Caruli equus in eadem pugna interemptus est.

Tunc Imperator constanter permanens, cùm duobus millibus Christianorum peditum & ipse pedes, cum se inter innumera hostium millia cerneret circumvallatum, evaginato gladio multos Sarracenorum trucidavit. Die verò advesperascente, tam Christiani quàm Sarraceni in castra revertuntur. Altera verò die Agiolandus in fugam versus, in Legionensium fines secessit, & triumphator Carolus in Galliam remeavit: ubi rursus multis congregatis de Imperij visceribus, videlicet CXXIV. millibus, Hispaniam ingreditur, & cum Agiolando congressus, ipsum & omnes suos prostravit; & cuncta ritè disponens, victor ad propria rediit.

Hæc bella & multò plura Rex & Imperator potentissimus per annos XLVII. in diversis terrarum partibus summa providentia atque felicitate gessit. Omnibus naque Carolus in pace & tranquillitate compositus, coronato filio suo Ludevico, & commisso ei totius regni negotio, cum more solito Aquisgrani hyemaret, febre valida correptus decubuit, & in senectute bona viam universæ carnis ingressus est, V. Cal. Januarij, ætatis suæ anno LXXII. regni autem XLVII. subactæque Italiæ XLIII. ex quo Imperator & augustus appellatus est. decimoquarto: incarnationis verbi Dei DCCC. XIV. & in Ecclesia Aquisgrani honorificè sepultus quiescit.

Caroli Mag. decessus.

Anno Dominicæ incarnationis DCC. LXXVIII. Hildegart regina uxor ejus obijt. Eodem anno Bertha mater ejus, quæ apud eum in magno honore senuerat, vita decessit, & apud maritum suum Pipinum Parisiis sepelitur.

Hildegardis Augusta obitus.

Anno regni Caroli magni XLII. obijt, Pipinus filius ejus Rex Italiæ. Sequenti anno Carolus primogenitus ejus vita decessit. Solus Ludevvicus ad regni gubernacula remansit. Rudrudis filiarum ejus primogenita defuncta est prius quam ipse obiret. Hæc Constantino filio Irenes desponsata erat, Græcorum Imperatori. Hic Constantinus hujus nominis sextus cum matre Irene Imperium in Orientis partibus accepit, anno Dominicæ incarnationis, DCC. LXXIV. Eodem anno homo quidam fodiens in longis Thraciæ muris, invenit lapideam arcam: quam cum expugnasset, reperit virum jacentem, & conglutinatas arcæ literas, continentes hæc. *Christus nascetur ex Virgine Maria, & credo in eum. Sub Constantino Irene Imperatoribus ò Sol iterum me videbis.* Unde cognoscere possumus, nullo tempore defuisse fideles spiritu Dei plenos.

S. Marci corpus.

Anno Domini DCCC. XIX. corpus sancti Marci Evangelistæ, sub nomine Valentis martyris Ratholdus Veronensis Episcopus à Duce Venetiæ impetravit, & cum corpore sancti Genesij martyris in Augiam insulam attulit.

Anno Domini DCCC. LXII. Tregandus Treverensis Archiepiscopus, Lothario Regi & Gunthero Coloniensi Archiepiscopo consentiens in dejectione Tieburgæ uxoris, ejusdem Lotharij falso accusatæ. Imò definitum est in Synodo, ad hæc machinandum collecta, quod ipsa confessa fuisset, semetipsam fratris germani incestuoso pollutam fuisse concubitu. Hanc falsam infamiam Lotharius his Episcopis composuerat, cupiens hoc modo Reginam abijcere, & Waldradam, sororem Guntheri Coloniensis Archiepiscopi, quàm ipse adolescens concubinam habuerat, in regnum assumere. Quod cum judicio Episcoporum adeptus fuisset: sequenti anno Thregandus & Guntherus à Papa Nicolao Romam, pro his causis, evocati sunt, ibique omni Ecclesiastica dignitate privati & depositi sunt, & Lotharius excommunicatus est.

Mortuo Nicolao Papa, Adrianus ei successit: ad quem cum Lotharius Rex Romam venisset, & opitulante fratre Ludevico Imperatore, pro Waldrade concubina suæ matrimonio satis egisset, nihil profuit. Ea quidem conditio ei dabatur, ut si innocens esset de adulterio, fiducialiter corpus Domini perciperet: sin verò, illud nullatenus

nus accipere præsumeret. Sed ille temerarius accessit, & cum suis complicibus inevitabile judicium sibi suoque regno, heu nimium demens, percepit. Nam tanta clades præsumptionem hanc divinitus subsequuta est, ut ejusdem Lotharij regno tota virtus ac nobilitas non peste, sed hostili gladio deleta esse videretur. Itaque cum rediret domum, Placentiæ perijt, fautoresque sceleris omnes penè in itinere periere, regnumque ejus Rex Galliæ Carolus, patruus ejus, invasit.

Anno Domini DCCC.LXXX. Carlomannus *Rex* Bavariæ, apud villam OEtingen obijt. Tertio anno Ludovicus frater ejus *Rex* Germaniæ, absque hærede decessit. Itaq; frater ipsorum Carolus *Rex* Alemanniæ *Romam* veniens, una cum *Regina* *Richarda* Imperiali unctione à Papa coronatur, anno Domini DCCC. LXXXI. *Carolus Crassus imp.*

Anno Domini DCCC. LXXXVII. *Richarda* imperatrix adulterij vitio cum Liutvvardo Vercellensi Episcopo incusata, divino judicio se ab omni uxorum commixtione integram & virginem approbavit, quamvis jam XII. annis in conjugio Imperatoris apparuit: moxque ab Imperatore separata, in Andelahe, cœnobium virginum à se constructum, secessit, ibique Deo serviens, virgo *Regina* permansit. Imperator autem ab omnibus deseritur, & Arnoltus, fratris sui Carlomanni filius, *Rex* eligitur. Itaque Imperator Carolus jam privatus devotè Deo serviens (ut quidam dicunt) à suis strangulatus obijt; anno Domini DCCC.LXXXVIII. *Andlo Cænobium Alsatiæ.*

Anno Domini DCCCC. XXIV. sanctus Udalricus Augustæ factus est Episcopus.

Anno Domini DCCCC.XLIX. Lothario *Rege* Italiæ mortuo, Berengerus regnum ejus invasit, viduamque ejus Adelheidem, *Rudolfi Regis* Burgundiæ filiam, multis injuriis afflixit. Sequenti anno Otto *Rex* Italiam petijt, sibique eam subjecit, & expulso Berengero, Dominam Adelheidem liberavit.

Anno Domini DCCCC.LII. Otto Rex cum filio suo Ludolpho Italiam intravit, & Regales nuptiæ cum Adelheide viduâ Papiæ celebrantur. Postea privignus Regis, Ernestus Dux, filius Adelheidis Reginæ, qui pro excessibus, Regia majestate læsa, proscriptus & exul factus erat, per plures annos & post infinitos labores exilij sui, Imperatori reconciliari meruit. *Otto primus Imp.*

Anno Domini DCCCC.LXI. Otto Rex filium suum Ottonem ex Adelheide, Regem eligi fecit, & ipse cum exercitu Italiam petijt, accepturus Imperialem coronam. Sequenti anno Otto *Rex* *Romam* venit, repugnantem subegit, ordinari se à Joanne Papa Imperatorem exegit. Otto Imperator factus Joannem Papam pro scelerib. suis arguens, minime eum corrigere potuit. *NB.*

Anno DCCCC.LXIII. Imperator natalem Domini Papiæ moratus, iterum *Romam* venit, pro sceleribus Joannis Papæ dijudicandis. Sed eodem Joanne Papa Imperatorem in Campaniam fugiente, in locum ejus à *Romanis* & Imperatore vir venerabilis Leo ordinatus est. Sequenti anno *Romani* Leonem Papam expellunt, mortuoque Joanne Papa priore, Benedictus nolente Imperatore ordinatur. Igitur *Roma* ab Imperatore obsessa est & tanta fame oppressa, ut sextarius furfuris væniret XXX. denarijs. Non multo post dedita Urbe, traditoque Benedicto, Imperator Papam Leonem restituit, & *Romanos* ei fidem per Sacramenta promittere coegit. *Imperator Papam constituit.*

Usque ad hæc tempora *Roma* sæpiùs capta est. Primò capta est à conditione sua, anno CCC XXXV. nec unquam postea similem passa est ruinam: cujus destructionis casus hic fuit. Galli senones, Duce Breuno, exercitu copioso freti, totis viribus *Romam* contenderunt. Hos dirè irruentes Fabius consul cum exercitu excepit, nec tamen obstitit: imò hostilis ille impetus *Romanos* quasi aridas segetes succidit, stravit, & transivit Urbe destructa & incensa. Secundo *Roma* capta est, à conditione sua anno M.C.LXIV. ab Alarico *Rege* Gothorum, sub Honorio Imperatore. Tertio capta est *Roma*, à conditione sua, anno M.CC.IX. à Genserico *Rege* Africæ, sub Maximo Imperatore. Odaxer *Rex* Torcilingorum & *Rugorum*, pervasa Italia *Romam* capit quarta jam vice, à conditione sua anno M. CC, XXX. & Augule Imperatore exiliato, ipse *Romæ* tyrannicè regnat. Exinde res *Romanæ* & omnis Imperij Status apud Constantinopolim solummodo esse cœpit: Hesperia ferè omni *Urbis Romæ clades & expugnationes.*

& Ly-

& Lybia barbaris addicta. His temporibus Theodoricus Rex Italiæ Zenoni Imperatori, qui tunc in Orientis partibus apud Constantinopolim Romanum apicem gubernabat, cum suis Gothis militavit. Qui missus ab Imperatore eodem, Odakarum Romæ obsedit, cepit, & intercmit, anno Dominicæ incarnationis CCCC.IX. & ipse Romam consensu Zenonis & Occidentis Imperium XXX. annis obtinuit. Hic Romæ, Ravennæ, Veronæ, & alibi, per singula quæque Regia habitacula construxit: qui etiam Arrianis favit, occisis Boethio poeta, Symmacho Patricio & Joanna Papa. Iste est Theodoricus, de quo Teutonica extant carmina, filius Dietmari, de quo etiam Gregorius in dialogo scribit. ¶ Quinta vice ab incarnatione Domini D.XLV. sub Justiniano Imperatore, Totila Rex Gothorum transpadanorum Romam petijt, eamque obsidionibus circumcludit. Quæ tantam famis penuriam passa est, ut præ magnitudine inopiæ, natorum suorum carnes comedere vellent. Fessis nimium Romanis, nec valentibus se tueri, Totila Rex Urbem ingressus est, quæ tamen citò per Narsem eunuchum & cubicularium Imperatoris recuperata est, & liberata à Gothis, ipsis penè omnibus ad internecionem deletis, & Totila Rege eorum interfecto. ¶ Sexta vice à conditione sua obsessa & capta est Roma, anno Domini DCCCC.LXIV. ab Ottone magno Imperatore, ut supra dictum est. Qui decus tanti nominis, scilicet Imperatoris, à Francigenis in Teutonicos primus magnanimiter transvexit.

Mirandum est, eandem civitatem, sc. Romam, toties captam, nec tamen deletam, nec servituti ullatenus addictam: quod in summis & præcipuis regnis non ita contigit. Nam Niniven & Babylon, & Alexandria, & Persepolis aliquando numerosissimis imperabant, postea tributa pendebant. Roma verò etsi interdum irrupta, semper tamen libera: si plærumque humiliata, semper tamen domina. Sed de his dicta sufficiant.

Anno Domini DCCCC.LXXI. sanctus Udalricus Episcopus infirmus, Adalberoni, sororis suæ filio, Episcopatum impetravit. Itaque Synodo apud Ingelnheim ab Episcopis collecta, beatus Udalricus Episcopus & Adalbero transgressionis Canonum accusantur: sed causa sua dicta & excusata, absoluti discesserunt.

Otto secundus Imp.

Anno Domini DCCCC. LXXIII. Otto magnus Imperator subito mortuus apud Parthenopolim, id est *Medegeburg*, ubi Episcopatum fecerat, sepultus est: & filius ejus Otto, cognomento Mirabilis, regnavit pro eo. Imperatrix verò Adelheidis post ipsum sanctè & religiliosè vivens longo tempore, multa contulit Ecclesiis de Regali munificentia: & ad ultimum super littus Rheni fluminis nobile cœnobium construxit, dictum nomine Sehlse, & illud prædijs & alijs opibus ditavit, ubi & ipsa postea moriens quievit. Eodem anno, Adelbero futurus (ut sperabatur) Augustensis Episcopus, obijt. Ipso etiam anno sanctus Udslricus migravit ad Dominum, anno ætatis suæ LXXXIII. Episcopatus L. Sequenti anno sanctus Cunradus Constantiensis Episcopus de hac vita decessit.

Ottonis secundi obitus.

Anno Domini DCCCC.XCI. Otto Rex peragrata Italia, venit in montem Gargani, & cognovit à referentibus, angelorum obsequia nocturno tempore ibi esse, nec ullum mortalium velint interesse. Cujus caussæ notitiam cum disposuisset curiosius indagare, Apostolicum convenit super hac re primum. Cui cum Apostolicus consilium suum indidisset, sibi minus placere illum angelicis ministerijs interesse: parvipendit consilium Papæ, & eo ignorante proficiscitur in montem Gargani. Ubi dum pernoctaret, inter cætera quæ cognovit Sanctorum mysteria, veniam consequutus est angelorum. Quòd temerè sacratum locum introierat, tantùm ab angelis prostratus, pro quodam judicio, quod perfecisse debuerat, nec fecit: pro negligentijs transverberatus est. Deinde sanctus Michael jussit eum Romam remeare, statuto sibi die, quo eum vellet invisere. Sicque cruentatus Rex Romam repedavit, & Benedicto Papæ cuncta à se visa retexuit. Igitur Rex valido languore tactus, vita decessit, & ab archangelo receptus, superis est sociatus, anno Domini DCCCC. XCIV. cujus exequiæ per apostolicum condigno honore celebratæ, in porticu sancti Petri sepelitur: pro quo filius ejus Otto adhuc puer regnavit.

Otto tertius.

Anno Domini DCCCC. XCV. Henricus Dux Bavariæ, frater Ottonis magni, obijt, cujus Ducatum filius ejus Henricus obtinuit.

Anno

Anno Domini DCCCC. XCVII. Bruno, filius Ottonis Ducis Alemanniæ Romæ Papa electus & ordinatus, Gregorius Quintus vocatur. Otto subactis rebellibus in Italia, Romam veniens, à Gregorio Papa Imperialem accepit unctionem.

Henricus sanctus Aug.

Anno Domini M. II. Otto Imperator obijt, & Aquis sepelitur, pro quo Henricus Dux Bavariæ Rex electus est. Eodem anno Leo Papa, qui & Bruno de castro Egensheim, natus est.

Anno Domini M.VII. Henricus rex summo studio apud castrum suum, Babenberg dictum, nobilem construxit Episcopatum, in honore sancti Georgij martyris.

Anno Domini M.XIV. Henricus Rex Imperiali benedictione, à Benedicto Papa octavo coronatur.

Anno Domini M.XV. monasterium sanctæ Mariæ virginis in Argentina surgit primò à fundatione sua.

Conradus Salicus Rom. Rex.

Anno Domini M.XXIV. Henricus Imperator absque filiis obiens, quia conjunx sua Kunegundis virgo permansit, apud Babenberg Episcopatum ambo sepeliuntur: & Cunradus de Guebelingen in Regem unctus est, & anno Domini M.XXVII. à Johanne Papa decimo octavo Romæ in Imperatorem coronatur.

Anno Domini M.XXVIII. Wernharius Argentinensis Episcopus primus obijt, & Wilhelmus succedit.

Anno Domini M.XXXI. monasterium sancti Thomæ Apostoli in Argentina, à wilhelmo consecratur, & sancti Petri ab eodem inchoatur.

Hohenburg monasterium Alsat.

Anno Domini M.XLV. dedicatum est monasterium Hohenburgi in honore beatæ Mariæ virginis à venerabili Brunone, Leucorum, id est Tullensium Episcopo, postea Apostolico.

Anno Domini M.XLVII. wilhelmus Argentinensis Episcopus obijt: cui Hetzel successit.

Anno Domini M.LXXVII. Bertoldus Dux Carinthiorum, qui & Zeringen, vir catholicus, obijt.

Anno Domini M.LXXIX. Wernharius Argentinensis Episcopus secundus obijt, cui Otto schismaticus successit. Eodem tempore in Alemannia tria monasteria primò instituta, egregiè pollebant: sancti Blasij in nigra sylva, sancti Aurelij in Hirsaugia, sancti Salvatoris in Schafhusen. quod navium domus dicitur. Wilhelmus etiam Hirsaugiensis Abbas in caussa S. Petri ferventissimus, eo tempore plura monasteria usque quaque ex integro construxit: sancti Georgij in Nigra sylva, alterum sancti Gregorij: item aliud ad Duplicem aquam prope Danubium, item aliud in loco qui Kamberg dicitur: aliud quoque monasterium in Rheni fluminis ripa, Petershusen dictum, quæ omnia regularibus disciplinis instituit.

Cœnobia recentiora à Hirsaugiensi nata.

Anno Domini M.LXXXVII. sanctus Nicolaus Archiepiscopus Mirea in Barensem civitatem translatus est.

Marbach cœnob. superioris Alsatia.

Anno Domini M.XC. fundata est Margbach Ecclesia sancti Augustini, à militari & illustri viro Burchardo de Gebelsuilre, cujus adjutor & cooperator fidelissimus Magister Manegoldus de Lutenbach extitit. In sequenti anno in Teutonicis partibus caro cum sanguine pluit, & bufones cum piscibus cœlo ceciderunt, & sanguis de panibus fluere videbatur.

Anno Domini M.XCII. principes Alemanniæ, ad defensionem sanctæ matris Ecclesiæ, unanimiter convenerunt, sibique ad hoc negotium exequendum fratrem Gebehardi Constantiensis Episcopi, Bertoldum de Zeringen, Ducem totius Sueviæ constituerunt, qui nondum Ducatum aliquem habuit, etsi jamdudum nomen Ducis habere consueverit. Hic præterito anno in proprio allodio Brisgaugiæ Friburg civitatem initiavit.

Friburgum Brisgoiæ conditum.

Monast. S. Petri.

Anno Domini M.XCIII. Bertholdus Dux Alemanniæ, qui & de Zeringen, cœnobium monachorum in honore sancti Petri in Nigra sylva construxit, quod postea frater ejus Gebehardus Constantiensis Episcopus consecravit.

Anno Domini M XCIX. Jerusalem à gente Francorum, & à Duce Godefrido capitur, & multa laudabiliter ibidem peraguntur. Eodem anno inchoatur Cistertiensis ordo, & per multas provincias mundi dilatatur.

Anno

Anno Domini MC. facta est fames incomparabilis & mortalitas horribilis. Otto quoque Argentinensis schismaticus de Ierosolymitano itinere reversus, sed de schismate (ut putabatur) non emendatus, diem clausit extremum: cui Baldeuuinus, sex tantum victurus hebdomadas, successit. Cui eodem anno Cuno successit.

Anno Domini M.CXXII. Bertoldus Dux de Zeringen Mollesheim occiditur.

Anno Domini M.CXXIII. Cuno Argentinensis Episcopus de sede pellitur: cui Bruno Episcopus supraponitur.

Anno Domini M.CXXV. Henricus Imperator junior, in ordine Imperatorum quartus. Regum verò quintus, apud Trajectum rebus humanis exemptus in civitate Spira patribus suis appositus est. Hujus sororem Agnetem Pater suus Henricus Imperator cuidam Friderico de castro Stauffen, ob opem sibi ferendam in matrimonio tradiderat, eique Ducatum Alemanniæ dederat, quem Bertoldus de Zeringen ex nobilissimis Optimatibus regni prius possidendum acceperat, ut superius dictum est. Fridericus igitur Dux Suevorum & gener Imperatoris factus, Bertoldum pacem petere coegit. Conditio autem pacis talis fuit: ut Bertoldus Ducatum exfestucaret, sic tamen ut Turegum nobilissimum Sueviæ oppidum, à manu Imperatoris ei tenendum remaneret. Quidam totam Teutonicam terram Alemanniam dictam putant, omnesque Teutonicos Alemannos vocare solent. Sed illa tantum provincia, id est Suevia, à Lemanno fluvio vocatur Alemannia.

Alemannia pars Germaniæ tantum.

Bertoldus igitur quamvis in hoc negotio Imperatori cesserit, tamen strenuissimus ac fortissimus fuit: qui vacuum exhinc nomen Ducis gerens, id quasi hæreditarium posteris reliquit. Hic Bertoldus postea Mollesheim occisus est. Omnes enim usque ad præsentem diem Duces dicti sunt, nullum Ducatum habentes, soloque nomine sine re participantes. Nisi quis Ducatum esse dicat comitatum inter Juram & Montem Jovis, quem post mortem Wilhelmi Comitis, filius suus Cunradus ab Imperatore Lothario suscepit: vel à Ducatu Carentano, quem ounquam habuerunt, Duces eos nomine honorandos contendat: in alijs tamen rerum & honoris non parva pollentes magnificentia.

Duces Zeringiæ.

Fridericus autem Ducatum Alemanniæ sine contradictione habuit, & ex nobilissima compare sua Agnete duos filios habuit, Fridericum Ducem & Cunradum postea Regem ac post multa virtutum insignia diem ultimum claudens, in proprio fundo Lorche humatus est.

Henricus verò Imperator junior, sororem suam Agnetem viduam, Leopaldo Marchioni Orientali, id est Osteriche, in uxorem dedit, quæ ei quatuor filios & tres filias peperit. Leopaldum Ducem Bavariæ, Henricum Ducem Austriæ. Cunradum Salzburgensem Archiepiscopum, Ottonem Frisingensem Episcopum, Gertrudem Ducissam Bohemiæ, Bertam Ducissam Polonorum, & Itam Marchionissam de Monteferrato. Fridericus igitur Dux Alemannorum, frater Cunradi postea Regis, duxi filiam Henricum Ducis Noricorum, id est Bavarorum, nomine Juditham uxorem, genuitque ex ea Fridericum postea Imperatorem, & Juditham, quæ Matthæo Lotharingorum Duci nupsit.

Henricus iste Noricorum Dux erat natione Alemannus, ex antiqua & nobilissima Welphorum familia originem trahens, ac per hoc multas possessiones ex ea parte qua Pyrenæos montes attingit Alemannia, jure hæreditario habens. Hic Henricus duos filios habuit, scilicet, Henricum, Welphonem & Juditham filiam, ut supra dictum est de ipsa. Unus filiorum id est Henricus Patri in possessione & in Ducatu Noricorum successit, qui etiam Gertrudem filiam Lutharij Regis cum Ducatu Saxoniæ accepto, uxorem duxit. Alter filius id est Welpho, fuit Princeps Sardiniæ, Dux Spoleti, Marchio Tusciæ. Sed unde digressi sumus revertamur.

Henrico Imperatore defuncto, uti dictum est, Lotharius Dux Saxonum in Regem eligitur. Anno Domini M.CXXVIII. Lotharius Rex ab Innocentio Papa Romæ in Lateranensi monasterio consecratur in Imperatorem.

Lotharius Imp.

Eodem anno constructum est monasterium, quod vocatur Novum castrum, in fundo Reinaldi Comitis de Lutzelnburg, & cœpit crescere in personis & rebus, & religione, ad laudem Jesu Christi.

Eodem anno, quarto Nonas Augusti, Sol obscuratus est, sexta hora diei, & tenebræ factæ sunt.

Anno

Anno Domini M CXXX. facta est pugna inter Gebehardum Argentinensem Episcopum & Fridericum Ducem Alemanniæ apud Gügenheim. Eodem anno combustum est majus monasterium Argentinense primò.

Anno Domini M.CXXXVIII. Lotharius Imperator obiit: cui Cunradus frater Friderici Ducis Alemanniæ, contra quorundam Principum voluntatem in regno successit. *Conradus 3. imp.*

Anno Domini M. CXL. combustum est monasterium Argentinense secundò. Sequenti anno Gebehardus Episcopus obiit: cui Burchardus successit.

Anno Domini M.CXLIII. Rogerius rex Siciliæ classes in Græciam destinat, præfectis eis Ducibus strenuis & navali prælio gnaris. Qui maxima ibi prædia direpta, opifices etiam qui sericos pannos texere solent, ob ignominiam Imperatoris illius, suique Principis gloriam, captivos deducunt: quos Rogerius in Panormitano Siciliæ Metropoli collocans, artem illam texendi suos edocere præcepit. Et exhinc prædicta ars illa prius à Græcis tantum inter Christianos habita, Romanis cœpit patere ingeniis. *Ars panni serici 1ex. tradita in Italiam.*

Anno Domini M.CXLVIII. facta est expeditio Jerusalem secunda, sub Cunrado Rege Romanorum, Ludovico rege Francorum, Bernhardoque Abbate Claravallensi.

Anno Domini M. CL. combustum est monasterium Argentinense tertiò. Eodem anno obiit Henricus filius Cunradi regis, quem pater ante expeditionem Jerosolymitanam per electionem Principum regem ordinaverat, habens adhuc filium alium Fridericum nomine.

Anno Domini M. CLII. Cunradus rex obiit: cui fratris sui filius Fridericus Dux Alemanniæ, in regno successit. *Fridericus Barbarossa imp.*

Anno Domini M.CLVIII. monasterium in Novo castro consecratur, sub glorioso Friderico Imperatore, anno Imperii ejus sexto, in prædio Reinoldi Comitis, quatro Nonas Maij, à reverendis Episcopis Burkardo Argentinensi & Henrico Trecensis Ecclesiæ, in Honore Sanctæ Crucis, & beatæ Mariæ virginis.

Anno Domini M.CLXII. Mediolanum à Friderico Imperatore capitur & destruitur. Eodem anno Horburg à Comite Hugone de Dagesburg destruitur. Ipso anno Burcardus Argentinensis Episcopus obiit, cui Rudolfus successit. *Horburg Alsat. castrū.*

Anno Domini M.CLXX. beatus Thomas Cantuariensis Archiepiscopus martyrium est passus.

Anno Domini M.CLXXVI. combustum est monasterium Argentinense quartò.

Anno Domini M, CLXXVIII. facta est cædes magna in Lagelnhèim juxta Columbariam, Cunone de Horburg & Egelolfo de Vrselingen inter se prælantibus.

Anno Domini M.CLXXIX. factum est Concilium magnum sub Alexandro Papa, in quo fuerunt ferè quingenti Episcopi & Abbates, aliique religiosi innumerabiles: in quo Bremensis Archiepiscopus, Rudolfus Argentinensis, Ludovicus Basiliensis & Metensis Episcopi deponuntur. Inchoabatur hoc concilium, V. Kalend. Martii, & terminatum est circa finem Aprilis. *Synodus Romana.*

Eodem anno Cunradus in vigilia Thomæ Apostoli Argentinensis Episcopus eligitur, qui proximo anno eodem die sepeliebatur, & Henricus cathedræ perficitur.

Anno Domini M.CLXXX. dedicata est major Ecclesia inferioris monasterii apud Hohenburg, in honore Sanctæ Dei Genetricis Mariæ, à Montuano Apostolicæ sedis legato.

Anno Domini M.CLXXXV. quidam Astronomicus Toletanus, nomine Joannes, misit literas per omnes mundi partes, asserens, proximo sequenti anno circa mensem Septembrem omnes planetas debere convenire in unum Domicilium, & ventum qui omne penè domicilium destructurus esset, venturum, & mortalitatem & famem, & multa alia incommoda futura, & finem mundi, & adventum Antichristi instare: & in hoc omnes Astronomicos aliosque Philosophos, & magos, tam christianorum quàm gentilium & Judæorum concordare. Unde maximus timor multos invasit, ita ut quidam fecerint sibi subterraneas domos: & per multas Ecclesias jejunia & processiones & letaniæ fiebant. Sed ut probaretur sapientia mundi hujus stultitiam esse apud Deum, prædicto tempore magna aeris serenitas & tranquillitas fuit, & nihil eorum quæ prædicta fuerunt, evenit. *Astrologus motu pavidus reddens.*

Ipso anno castrum Brisache à Rege Henrico initiatur.

Anno Domini M. CLXXXVI. erat hyems calida, ita quòd in Decembri & Januario multæ arbores florerent, in quibus circa Februariam pyra, quantitate in modum avellanæ, magna conspiciebantur. Sed proximè sequenti anno, scilicet anno Domini M. CLXXXVII. circa Martium magna aeris inclementia & asperitas algoris veniens, ferè usque ad Kalend. Junij duravit, ita quod in Pentecoste, videlicet in medio Majo, nix magna cecidit, & ferè omnia poma perierunt.

Eodem anno Argentina immense prædicto ex magna parte incendio vastata est.

Anno Domini M.CXC. beatæ memoriæ Henricus Argentinensis Episcopus, in annunciatione S. Mariæ virginis, die Paschæ, ex hac luce migravit, cui Cunradus successit. Postea anno Domini M.CXCIII. idem Cunradus Episcopus Argentinensis capitur à quibusdam ministerialibus ejusdem civitatis.

Friderici I obitus. Anno Domini M.CXC. Imp. Fridericus assumpsit characterem crucis, & per terram, non per mare, cum magna multitudine ad liberationem terræ sanctæ processit. Et cùm esset in Armenia obiit in quadam aqua, quæ vocatur Ferrum, submersus, & Antiochiæ sepultus.

Henricus 6 Rom. Rex. Eodem anno Rex Henricus, filius Friderici Imp. hujus cum exercitu in Italiam profectus est, tum pro Imperiali benedictione, tum pro regni Apuliæ susceptione.

Anno Domini M.CXCI. Clemens Papa obiit: cui Celestinus, qui & Jacinctus successit, consecratus die Paschæ: qui etiam Imp. Henricum secunda feria Paschæ unanimi omnium Romanorum consensu consecravit.

Eodem anno Fridericus Dux Alemanniæ, frater Imperatoris, in obsidione Acharon obiit, & in domo Teutonicorum sepultus est. Pro quo Cunradus frater ejus Ducatum Sueviæ accepit.

Anno Domini M.CXCVII. cùm Imp. circa Augustum in quodam nemore, in quo fontes erant frigidissimi, venationis delectaretur exercitio, in quo etiam maximus calor per diem & tale frigus, quod terram gelu & pruina constringeret fuit per noctem: quadam nocte tactus frigore, circa festum B. Sixti cepit infirmari. Quamobrem jussit ad se usque Messinam civitatem, quæ duabus diætis ab illo distabat loco, deferri: ubi Diarrhœa infirmitate laborans, & in bona confessione & cordis contritione, pridie ante festum S. Michaëlis, de hoc seculo migravit.

Schisma in Imperio. Anno Domini M.CXCVIII. Philippus Dux Sueviæ, frater Henrici prædicti, apud Franckenfurt, ab una parte Principum electus est in regem. Alia autem pars Principum filium Henrici, quondam Ducis Saxoniæ, nomine Ottonem, qui comes fuit Pictaviæ, regem fecerunt, atque Coloniæ eum in regem unxerunt. Audiens autem Philippus regis Ottonis electionem, trecentos milites cum multis aliis scutiferis Aquisgrani misit, ut & regem Ottonem ab ingressu civitatis arcerent, & sibi civitatem & sedem regni servarent. Sed Otto rex cum suis adjutoribus ipsam civitatem obsedit, & in tempore messis cepit, atque in sedem regni triduo sedit, ipsamque civitatem fidelibus suis custodiendam commisit. Interim Philippus exercitum colligens, Alsatiam petiit, omne frumentum in messe pessundedit, Molleshcim expugnando cremavit, solo cœmiterio in deditionem recepto. *Epfich.* Haldenburg præsidium cepit, cœmiterium Epiaci confregit, omnesque homines Argent. Episcopi, & comitis de Tagesburg, qui erant assentanei Ottonis regis, & totam inferiorem Alsatiam incendio & rapina vastavit. Inde procedens, curiam Maguntiæ cum suis fautoribus, in assumptione B. Mariæ habuit, ubi à pluribus Principibus solenniter electus, à Trevirensi Episcopo, qui jam relicto alio etiam hunc elegerat, unà cum Tarentano Archiepiscopo, qui loco Maguntinensis Archiepiscopi accitus erat, inunctus est. Ad eandem curiam Philippus rex Ottocarum Ducem Bohemiæ regem fecit, datis sibi & uxori suæ coronis.

Bohemia regni titulo decorata. In ipso tempore Constantia Imperatrix in Sicilia defuncta est, & filius Fridericus post multos labores ibidem cœpit regnare.

Philippus Rex Episcopo Argen. infestus. Anno M. CXCIX. Rex Philippus iterum collecto exercitu, tempore messis Alsatiam petiit, & omne frumentum pessundedit, adversas domos in Rubiaco confregit: multa præsidia Argent. Episcopi & comitis Alberti destruxit, ipsamq; civitatem obsedit. Tandem mediantibus Bertoldo Duce de Zeringen, & aliis multis Principibus, talis compositio

positio pacis inter regem & Episcopum Argentinensem facta est: quòd beneficia quæ pater & frater suus ab Episcopio tenuerunt, omnimodè libera dimitterent, & Episcopus ei ad retinenda regni gubernacula pro posse faveret.

Inde expeditione facta, exercitum versus Aquisgrani movit, atque Mosellam fluvium transiit: sed inde infecto negotio rediit, obstantibus sibi Ottone rege & fautoribus suis. Habuit præterea magnum conventum Principum apud Badenberg, ubi multi Episcopi & Salizburgensis Archiepiscopus affuit, ubi ipse cum Episcopis ossa S. Henrici & S. Kunegundis levaverunt, sicut ab Innocentio Papa canonisati fuerant, & pluribus miraculis prius coruscaverant.

Contigit eo tempore res miranda, & nostris temporibus valde inaudita, apud Rhetiæ Augustam. Nam quædam mulier dum communicare deberet, Corpus Dominicum in ore reservavit, quod postea cera circumdedit, & apud se domi retinuit, nescio quid tali machinatione tentatura. Postea pœnitentia ducta, ad quendam presbyterum religiosum & bonæ famæ accessit, & ei peccatum suum indicavit: qui nullam ei pœnitentiam injungere voluit, quin prius corpus Domini redderet, quod apud se malè domi habuit. Abiit illa & Dominicum corpus, ut erat in cera, presbytero *. Qui assumptis secum multis aliis fidelibus, honorificè illud recepit, & aperiens ceram, invenit corpus illud Dominicum & panem mysticum in veram carnis sanguinisque mutatam esse substantiam. Ad cujus rei novitatem non tam de propinquis regionibus, quàm de longinquis partibus terræ multitudo maxima confluit, & multa ibi Dominus miracula in laudem nominis sui operatur.

In eodem anno ante nativitatem Domini, combustum est monasterium Hohenburg.

Anno Domini M. CC. Otto Comes, frater Philippi regis, in bona confessione & longa ægritudine apud Bisuntium defungitur.

Anno Domini M. CCI. Præclarissimus Princeps Philippus rursus exercitum colligens, Mosellam transivit, Coloniam obsedit, Brunonem Episcopum cepit, & sic civitatem & totam provinciam ad deditionem coëgit. Postea Aquisgranum veniens cum multis Principibus in sede, unà cum regina, regni sedit, ac deinde prosperè ad propria rediit.

Philippus Cæsar Coloniæ & Aquisgrani.

Anno M. CCII. Conradus Episcopus Argentinensis obiit: cui Henricus de Veringen successit. Hic religiosè cœpit vivere, & guerras & prælia declinare.

Ipso tempore cùm sedes Moguntinensis esset in errore, vix à Domino Apostolico licentiam ordinationis suæ impetravit. Tandem ut Senonensis Archiepiscopus ipsum consecraret, vix obtinuit, Anno Domini M. CCVII. Qui in Pentecoste in Argentina celebrans ordines, XVI. Calend. Julij fere quingentos clericos ordinavit & consecravit: summa verò sacerdotum CIV. extitit. Ipsa die Christianissimus Rex Philippus in urbe fuit cum principibus suis.

Anno Domini M. CCVIII. cùm piissimus rex Philippus in procinctu itineris esset eundi in Saxoniam, ut *diutina ibi finem accipere deberet, atque Babenberg venisset & militum collectionem expectaret, ibique venam incidisset, & cum quibusdam regni fidelibus in secreto loco palatii quiesceret: Palatinus de Witelsbach, qui lubricus erat & multorum nobilium homicida, veniens, sicut diu dolum in corde conceperat, introitum petiit & impetravit, spatha extracta quasi joculator ludum simulans, nacta opportunitate regem circa cervicem percussit, & statim fugere cepit: & de ictu illo vitam finivit. Corpus ejusdem ibidem humatur, sed postea revoluto tempore à Friderico rege Spiram ad sepulturam regiam ossa deportantur, ac gloriosè ibi tumulantur. Marschalcus verò de Cathalin illum persequens, apud quandam grangiam sitam apud Danubium occidit, & caput ejus in aquam projecit. Regina verò audita ipsius morte, & sciens unicum solatium in eo (quia peregrina erat) perdidisse, & cùm esset prægnans, dolorem dolori cumulans, ad Stoup castrum deducta est cum festinatione, ubi post modicum tempus aborsum fecit, & sic vitam cum fœtu finivit, & ad monasterium Lorche deportatur, & ibi gloriosè sepelitur. Paulatim verò longa concertatio de regni electione quievit.

Philippus Rex sceleratè interemptus.

Anno Domini M. CCIX. Otto rex pro Imperiali benedictione tempore messium

Otto Imp.

Romam proficiscitur, qui etiam ab Innocentio Papa in Imperatorem consecratur, juramento prius præstito, quòd terram & bona sancti Petri, quæ sui antecessores usque ad id temporis contra justitiam tenuisse videbantur, Romanæ Ecclesiæ libera dimitteret.

Anno Domini M.CCX. Imperator non sano usus consilio rupit fœdus juramenti quod fecerat cum Papa & Romanis, occupando & vendicando sibi bona sancti Petri contra pactum. Unde à Papa, sæpius admonitus & correptus, desistere contempsit, & ob hoc meritam excommunicationis sententiam incurrit.

Eodem anno Otto Imperator profectus ab Italia transiit in Apuliam, ut terras illas, quas hæreditario jure possidebat Fridericus, filius Henrici quondam Imp. sibi subjugaret, ipsumque Fridericum persequi & exterminare intendebat, pravo usus consilio: quia si statim post coronationem repatriasset, omnia in prosperum sibi cessissent.

Otto Cæsar excommunicatus.

Anno Domini M.CCXI mandante Papa per totam Alemanniam promulgari cœpit sententia excommunicationis lata in Ottonem. Omni autem tempore Ottonis per totum regnum Alemanniæ summa pax & securitas fuit, ita ut omnes mirarentur, quòd etiam in absentia ejus, dum esset in Sicilia, tanta pax esse potuit in terra.

Turingia bellum infertur.

Anno Domini M.CCXII. Otto Imperator ab Apulia & Italia reversus est ad partes Teutoniæ, celebravitque Curiam apud Franckenfurt, & circa messes coadunato exercitu, movit expeditionem in Turingiam, adversus Hermannum Lantgravium sibi adversantem: ubi etiam expugnavit & destruxit duas munitiones satis munitas, scilicet Rotenberg & Saltzungen: & inde progrediens, obsedit oppidum Wixense, quod similiter expugnavit usque ad arcem. Ibi tunc primum cœpit haberi usus instrumenti bellici, quod vulgo *Trybock* appellari solet.

Nugatoria expeditio.

Ipso tempore facta est nugatoria quædam expeditio, parvis & stultis hominibus sine aliqua discretione signum crucis arripientibus, curiositatis caussa potius quàm salutis. Pergebant autem de utroque sexu pueri & puellæ, non solùm minores sed adulti etiam, nuptæ cum virginibus, euntes vacua crumena, non solùm per totam Alemanniam, sed etiam per partes Galliarum & Burgundiæ: nec retineri ullo modo poterant à parentibus & amicis, quin totis conatibus iter illud arriperent, in tantú ut passim per villas & agros, relictis instrumentis suis, & his q; tunc præ manibus habebant, transeuntibus se sociabant. Et sicut ad tales novitates sæpe & de facili credula turba sumus, multi quidem arbitrati sunt, hoc non de levitate mentis, sed per divinam inspirationem fieri, & ex quadam pietate. Unde & subveniebant eis in expensis, victum & necessaria ministrantes. Clericis autem & quibusdam aliis, quibus erat mens sanior, contradicentibus, & iter illud vanum & inutile judicantibus, vehementer laici resistebant, dicentes: clericos esse incredulos, ipsosque propter invidiam & avaritiam huic facto se opponere magis, quàm propter veritatem & justitiam. Sed quoniam omne negotium quod sine libramine rationis & sine vigore consilii fuerit inchoatum, non bonum sortitur exitum: postquam hæc stolida multitudo pervenit ad partes Italiæ, diffusi sunt & dispersi per civitates & oppida, quorum multi ab indigenis terræ detenti sunt in servos & ancillas. Alii dicuntur venisse ad mare, qui seducti à nautis & marinariis, transvectique ad alias partes terrarum remotas. Reliqui verò pervenientes Romam, cùm viderent quod non poterant habere processum, utpote nulla fulti auctoritate, tandem laborem suum cognoverunt esse frivolum & inanem: & tamen à voto crucis minime fuerunt absoluti, præter pueros, infra annos discretionis existentes, & eos, quos senium deprimebat. Sic ergo decepti & confusi, redire cœperunt: & qui priùs gregatim & per turbas suas, & nunquam sine cantu celeumatis transire solebant per terras, modò singillatim & in silentio, nudipedes & famelici redeuntes, facti sunt omnibus in derisum: quia plurimæ virgines raptæ sunt, & florem pudicitiæ suæ amiserunt. Redeamus nunc ad Historiam de Ottone

Videns igitur Papa pertinaciam Ottonis, quem prius in omnibus foverat, & in altum sublimaverat, cum neque pro absolutione nec pro compositione aliqua laboraret, misit in Siciliam, & eduxit inde Fridericum, supra præmemoratum Henrici quondam Imperatoris filium, & literas suas direxit universis terræ Principibus, quibus deditm mandatis, ut eundem Fridericum loco Regis susciperent & manutenerent,

&in

& in omnibus ei astarent, sibique transeunti per terras quisque suo loco conductum honorificè præberent: quod & factum est.

Comperiens ergo Otto Friderici adventum, desistens ab impugnatione Lantgravij, proficiscitur obviam adversario. Qui dum in partibus Suevuæ convenissent, Otto cum suis cedere compulsus est, & prævalere non potuit: quia pro tenacitate sua multi eum reliquerant. Qui secedens inde reversus est in Saxoniam, conducentibus eum quibusdam terræ nobilibus. Fridericus autem obsesso & dedito sibi castro Hagenowe, quod adhuc tenebant fideles Ottonis, veniebat de civitate in civitatem, & receperunt eum, & in brevi obtinuit terram. Idem Fridericus jam duxerat uxorem, Reginam Arragonum, de qua genuit filium, nomine Henricum, postea Regem.

Anno Domini M. CCXIII. Fridericus curiam Aquisgrani in festo B. Jacobi habuit, ubi de consensu Principum locatus est in sedem Regni. *Fridericus II. Cæsar.*

Anno Domini M.CC.XV. celebrata est sancta & universalis synodus Romæ, in Ecclesia Salvatoris, quæ Constantiniana vocatur, mense Novembri, præsidente Domino Innocentio Papa, Pontificatus ejus anno XVIII. in qua fuerunt Episcopi CCCCXV. Inter quos extiterunt de præcipuis Patriarchis duo, videlicet Constantinopolitanus & Jerosolymitanus. Antiochenus autem gravi languore detentus, venire non potuit: sed misit pro se Vicarium Anteradenum Episcopum. Alexandrinus verò sub Sarracenorum Dominio constitutus, fecit quod potuit, mittens pro se Diaconum germanum suum. Primates autem & metropolitani LXXIV. cæterum Abbates & Priores ultra DCCC. Procuratorum Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Priorum, Capellanorum absentium non fuit numerus comprehensus. Legatorum verò Regis Siciliæ, in Romanum Imperatorem electi, Imperatoris Constantinopolitani, regis Franciæ, regis Angliæ, regis Ungariæ, regis Jerosolymitani, regis Cypri, regis Arragonum, nec non aliorum Principum ac Magnatum, civitatum etiam aliorumque locorum, ingens fuit multitudo. *Generalis synodus Romæ.*

Ante tempora hujus Concilii ferè triennio, disponente Deo, hæretici, qui perverso dogmate latenter seducunt fideles Ecclesiæ, comprehensi sunt in civitate Argentina. Producti verò cùm negarent hæresin, judicio ferri candentis ad legitimum terminum reservantur, quorum numerus fuit LXXX. vel amplius de utroque sexu, & pauci quidem ex eis innocentes apparuerunt. Reliqui omnes coram Ecclesia convicti, per adustionem manuum damnati sunt, & incendio perierunt.

Anno Domini M.CCXVI. Innocentius Papa obiit: cui Honorius successit. Eodem quoque tempore Otto Imperator obiit.

Anno Domini M.CCXIX. Fridericus rex pro imperiali benedictione Romam proficiscitur, ubi ab Honorio Papa, circa festum beatæ Ceciliæ, in Imperatorem consecratur & inungitur.

Anno Domini M.CCXXVII. Henricus filius Imperatoris admodum puer, quasi decennis, per Ottonem Wirtzeburgensem Episcopum, cujus tutelæ deputatus fuerat, à Patre de consensu Principum in regem electus, copulata sibi uxore filia Ducis Austriæ, ex qua duos filios habuit, cum ipso Duce & Saltzeburgensi Archiepiscopo, & aliis multis Principibus gloriosè in sede Aquisgrani est inthronisatus, unà cum regina. Ipse quoq; Imperator Fridericus, mortua uxore sua regina Arragonum, matre prædicti Henrici, postea duxit uxorem filiam regis Jerosolymitani, de qua suscepit filium, nomine Cunradum, postea regem. *Henricus, Frid. II. filius, Rex.*

Anno Domini M.CCXXII. de terra Persarum exercitus magnus valde & fortis egressus de finibus suis, per adjacentes sibi provincias transitum fecit, qui dicebantur fuisse homines magnæ proceritatis & staturæ horribilis: quod tamen non credimus. Sed qua de caussa egressi fuerint, vel quid egerint, ignoramus: in brevi reversi sunt ad propria. Dicebant tamen quidam, quòd versus Coloniam vellent ire, & tres magos de gente eorum natos ibidem accipere. Unum tamen scimus, quòd Judæorum gens super eodem rumore ingenti lætitia exultabant, & vehementer sibi applaudebant, nescio quid de futura libertate sua ex hoc pervenire sibi sperantes: unde & regem multitudinis illius filium David appellabant. *Motus Persarum.*

Anno Domini M.CCXXIII. orta est pestilentia maxima pecorum & jumento-

rum, incipiens (ut dicebatur) ab Ungaria & per omnes provincias interiacentes transiens, usque ad nos, quæ etiam duravit amplius quàm per triennium.

Ipso anno Henricus Episcopus Argentinensis obiit: cui Bertoldus successit. Hic cùm esset juvenis, sano semper utens consilio, in omnibus agendis suis seniorem se gessit in opere, quantum ad augmentum suæ Ecclesiæ: quam suis temporibus plus ditavit, quàm omnes sui antecessores, & quocunque se vertebat prosperis successibus pollebat, & monasteria in suo Episcopio sita, satis humanè & sine magno gravamine protexit & fovit, atque suis rebus contentus fuit: & idcirco gloriosum nomen sibi acquisivit.

Anno Domini M. CCXXVI. fundata est domus apud Argentinam in honore sanctæ Trinitatis, à Wernhero Marschalco, non sine gravi impensa Marbacensis.

Anno Domini M. CCXXVII. Bertoldus Argentinensis Episcopus completo ferè uno mense in obsidione castri Bernstein, tandem expugnavit & obtinuit illud.

Bellum inter Episcopum Argent. & præsidem Alsatiæ.

Anno Domini M. CCXXVIII. dissensio gravis orta est, inter Bertoldum de Tecke Argentinensem Episcopum, & cognatos ipsius Comites de Pfirt, quæ dum magis ac magis invalesceret, tota ferè provincia usque ad triennium incendiis & rapinis afflicta est penitus & vastata. Igitur Episcopus cum multas sustinuisset injurias sui & suorum, tandem collecto exercitu, ipse & Comes Albertus de Habesburg, qui simili modo damnificatus erat in multis, paraverunt se ad resistendum. Nihilominus & Phirretenses freti auxilio & favore regalium civitatum, & habentes secum in auxilio Comitem Egenonem de Friburg, contrahentes magnam copiam armatorum, occurrerunt eis inter Bladoltzheim & Hirtzefeld, & facta congressione, in fugam versi sunt Comites de Pfirt & eorum adjutores, relinquentes ibi spolia castrorum plurima in papilionibus, in vestibus, in armatura, in animalibus: quæ omnia sublata sunt à parte adversa: plures ibi mutilati & vulnerati, plurimi captivati sunt. Ex hoc autem Phirretenses & civitates regis tantum pudorem & rerum amissionem non ferentes, commoti sunt ira vehementi, cum etiam regis indignatio super hoc accensa fuisset, & augmentato postmodum exercitu, sequenti videlicet anno, villas Episcopi plurimas incendio concremantes depopulati sunt.

Pugna auff der Hard.

Anno Domini M. CCXXIX. prænunciatum est à quodam magistro Toletano, qui dicebatur Andreas, & à quibusdam prædicatum est in tectis, quòd post septem annos venturi essent venti turbinis, tantæ vehementiæ, qui ædificium omne destruant & subvertant, & multas civitates terræmotu ruituras, & ecclipsin Solis futuram: corruptionem quoque aëris & exinde mortalitatem hominum, & alia quædam inaudita mortalibus. Hoc idem vaticinium plenius scriptum reperies, In his ejusdem Chronicis, si retro perquiras, ante annos ferme quadraginta quatuor.

Anno Domini M. CCXXX. reconciliati sunt Rex Henricus & Episcopus Argentinensis, & pace reddita siluit & quievit terra a tumultu bellorum.

Anno Domini M. CCXXXI. facta est persequutio contra hæreticos, hostes fidei, veritatis inimicos, quorum multitudo magna latitabat in populo Dei, in civitatibus, oppidis, & villis, subvertentes & in errorem mittentes quos poterant de Ecclesia. Quorum plures comprehensi, & in præsentia cleri & populi convicti fuerunt, & inter cætera nefandi erroris sui flagitia confessi sunt, quòd etiam ab esu carnium in Quadragesima non abstinerent, & quòd annualem censum transmittere solebant Mediolanum, ubi diversarum hæresium primatus agebatur.

Eodem anno Ludovicus Dux Bavariæ interfectus obiit. Fuit autem transfixus cultello præacuto, quem nos possumus appellare sicam, à quadam persona (ut dicebatur) vili & ignobili, quales mittere solet quidam potens, qui dicitur senex de Montania. Comprehenso autem interfectore, cum multis suppliciis torquerent eum & cogerent ad confitendum, cujus instinctu vel jussu tantum facinus attentare præsumpsisset, nihil ab eo poterant extorquere: & sic per omnia laniatus & discerptus periit.

Anno Domini M. CCXXXIII. frater Conradus de Margburg, per multa tempora

pora crucis prædicator. à malignis hominibus interfectus est.

S. Elisabeta.

Ipsis temporibus Elisabeth Provincialis Comitissa Turingiæ, filia Regis Ungariæ, uxor quondam Ludovici Lantgravii, qui in itinere crucis apud Brundisium vita decessit, mulier sancta & religiosa. post mortem mariti signis & miraculis clarescere cœpit.

Henrici Regis obitus.

Anno Domini M. CCXXXV. cùm Fridericus Imperator esset in Italia, & cum aliquo tempore mansisset ibidem, filius suus Henricus rex patri suo se opposuit. Fridericus reversus in Alemanniam circa festum Johannis Baptistæ, filium Henricum captivavit, & eum in Apuliam transmisit vinculatum, ibique in captivitate mortuus est & sepultus, Anno Domini M. CCXXXVI.

Imperator & Episcopus Argentinensia circa initium Quadragesimæ, pacificè convenerunt de feodo, super quo prius longo tempore inter eos contentio vertebatur.

Pueri à Judæis necati.

Eodem tempore apud Fuldense monasterium Judæi quosdam pueros Christianos, in quodam molendino, ut ex eis sanguinem elicerent ad suum remedium, peremerunt. Unde cives ejusdem civitatis multos ex Judæis occiderunt. Sed cùm puerorum corpora in castrum Hagenowe delata, & ibidem venerabiliter tumulata fuissent: Imperator tumultum, qui tunc contra Judæos ortus est, aliter sedare non valens, multos viros potentes, magnos & literatos ex diversis partibus convocans, diligenter à Sapientibus inquisivit, utrum sicut fama communis habet, Judæi Christianum sanguinem in Parasceve necessarium haberent: firmiter proponens, si hoc ei de vero constaret, universos Imperii sui Judæos fore perimendos. Verùm quia nihil certi super hoc experiri poterat, severitas Imperialis propositi, accepta tamen à Judæis magna pecunia, acquievit.

Conradus. Frid F. Rex,

Anno Domini M. CCXXXVII. Imperator profectus est in Austriam, cui ministeriales Ducis de Marchia Surensi se tradiderunt. Inde venit ad civitatem Viennæ, quæ similiter ipsius Dominio se subjecit: ubi etiam Cunradum filium suum, de uxore transmarina genitum, eligi fecit in regem, quem elegerunt Archiepiscopus Moguntinus & Treverensia & Rex Bohemiæ, & Dux Bavariæ, qui & Palatinus Comes Rheni, consentientibus cæteris qui aderant, tamen paucis, & relicto ibi præsidio militum, rediit ad partes Rheni.

Deficiunt Lantgravii Alsatia.

Anno Domini M. CCXXXVIII. Henricus Comes Provincialis Alsatiæ decedens sine hærede, feoda plurima quæ tenebat ab Imperio & Episcopatu & ab aliis ad Dominiũ suæ proprietatis sunt revocata, quia frater ejus in ipsis feodis nihil juris habebat, & uxori ejus nihil aliud remansit nisi pauca prædia quæ ejusdem erant: quæ pauco tempore post enixa est filium.

Dissidium inter Pontificem & Imp. Fridericum.

Hic Fridericus postpositò juramento quod fecerat Innocentio Papæ, usurpavit sibi bona Ecclesiæ, & tenuit ea violenter usque ad Papam Greg. à quo fuit excommunicatus: sed facta compositione, absolutus fuit. Transactoque brevi tempore, compositionem violavit, usurpando sibi bona Ecclesiæ, & tenuit ea violenter, usque ad mortem Honorii & Celestini Papæ, per auxilium civium Romanorum, qui eum contra Apostolicum fovebant. Cùm autem infra discordiam Innocentius Papa quartus electus & exaltatus fuisset, & in Urbe Roma non posset resistere Friderico, transtulit se occultè in civitatem Januensem. Janua recedens, venit in civitatem Lugdunensem, ibique convocatis Cardinalibus, & multis Pontificibus & Prælatis Ecclesiarum, præfixit & statuit Concilium, & citavit Fridericum, ut in Concilio compareret, super objectis coram Principibus responsurus. Qui non comparuit, sed responsales pro se transmisit minus sufficientes. Innocentius autem Papa celebrato Concilio, mediantibus Patriarchis Antiochiæ & Aquileiensi, Imperatori Constantinopolitano & multis majoribus Ecclesiæ, recitavit damna & gravamina, excessus plurimos & crimina Friderici: & lata sententia excommunicavit eum, & privavit eum Imperio & omni honore.

Principea verò Alemanniæ, scilicet Archiepiscopus Moguntinus, & Coloniensis & Treverensis, cum cæteris Episcopis, Argentinensi, Metensi, Spirensi & aliis,

elegerunt apud Herbipolim, Henricum Lantgravium Turingiæ in Regem. Electione verò facta, idem Rex præfixit Principibus Curiam solennem apud Franckenfurt. Cùm autem Fridericus depositus Imperator filium suum Cunradum Regem in Alemannia haberet: ille Curiam præfixam in Franckenfurt prævenire cupiens, & impedire volens, collegit magnum exercitum, & venit ad campos apud Franckenfurt. Henricus verò Rex qui Curiam præfixit, cum Episcopis & fautoribus Ecclesiæ collegit etiam magnum exercitum & insequebatur Cunradum Regem usque ad eosdem campos, ibique facta est pugna & maximus conflictus inter prædictos duos Reges, in festo B. Osvaldi, & Deus dedit victoriam Ecclesiæ & Regi Henrico. Cunradus autem Rex fugiens, amisit multos milites & maxima bona, & imposuit Suevis, qui cum eo venerant, & cum ipsis multis amissis fugerant, quòd ipsi eum infideliter prodidissent. Suevi proinde ira moti, conspiraverunt cum Ecclesia & Rege Henrico, moventes bellum in Regem Cunradum & suos fautores per Sueviam, & circa Danubium & Mogum & ubique.

Contra Fridericum novus Rex eligitur.

Episcopus verò Argentinensis, nomine Henricus de Stahelecke, obsedit in Alsatia munitiones, oppida & castra, quæ Fridericus & filius suus possidebant: & expugnavit firmissima & nobilissima duo castra......& Kronenburg/ quæ funditus destruxit, & alia munita castra igne consumpsit. Fautores verò ejusdem Episcopi expugnaverunt ex altera parte Rheni nobile castrum Mußberg/ & castrum Husen & multa oppida. Post hæc expugnavit idem Episcopus castrum Ortenberg/ & subjugavit sibi oppidum Offenburg/ & R..nstatt th.l & Gengenbach.

Cunradus autem Rex filius Friderici, videns, quòd non poterat resistere fautoribus Ecclesiæ, duxit filiam Ducis Bavariæ, spe consilii & auxilii: sed parum profuit ei, quia Suevi fugaverunt eum de civitate in civitatem, & cum Rege Henrico obsederunt civitatem Ulmam in Suevia, sed non expugnaverunt: propter magnum frigus & defectum pabuli oportebat eos recedere de civitate. Rex autem Henricus ab Vlma recedens, venit in Turingiam, & mortuus est, anno ab incarnatione Domini M. CCXLVII. & non regnavit per annum unum.

Wilhelmus Hollandus Anticæsar.

Mortuo verò Henrico rege, Innocentius Papa pro alio rege laborabat, & inter Principes non invenit aliquem, qui se de regno vellet intromittere contra Fridericum & filium suum Cunradum. Tandem Dux Brabantiæ, filium sororis suæ, Wilhelmum Comitem Holandiæ, Domino Papæ & Episcopis Alemanniæ præsentavit. Quem Episcopi elegerunt in regem apud Coloniam, promittentes ei juramento præstito, rebus & personis fideliter assistere. Qui cum Episcopis, Comitibus & Nobilibus obsedit Aquisgranum & firmissimum castrum Wirde in fluvio Rheni, & Jngelnheim: quæ omnia sibi subjugavit. Colonia, Moguntia & Argentina Ecclesiæ assistebant: sed Wormatia, Spira, & aliæ civitates & oppida Rheni, Sueviæ & Bavariæ, & Metis, favebant Friderico & filio suo sub vinculo excommunicationis: & eorum favore Cunradus natus Friderici tenuit bellum contra Ecclesiam, & terram adversariorum suorum devastavit incendio & rapinis, usque ad mortem Patris sui Friderici.

Fridericus a Parmensibus victus moritur.

Anno Domini M. CCL. Fridericus Imperator cùm post suam ab Imperio depositionem inter civitates Lombardiæ Parmam, tanquam magis exosam sibi, forti manu obsideret: à legato Domini Papæ & à Parmensibus est devictus, & amissis thesauris suis & rebus aliis in Apuliam rediens, ibi gravi infirmitate correptus, defunctus est.

Anno Domini M. CCLI. Cunradus rex filius Friderici, ut mortuo patre Siciliæ regnum susciperet, per mare in Apuliam devenit, & capta Neapoli, muros illius funditus destruxit. Sed cum sequenti anno introitus sui in Apuliam infirmari cœpisset, clystere, quod à Medicis judicabatur ad salutem, veneno mixto intulit sibi mortem. Post hæc Wilhelmus rex à Frisonibus occisus est.

Richardus Anglus Conrado Friderici F. opponitur.

Hæc audiens Episcopus Coloniensis, ad Angliam perrexit, & inde duxit Richardum Ducem Cornubiæ, quem ipse & Episcopus Moguntinensis elegerunt in regem: quibus dedit multam pecuniam, & cæteris Episcopis Alemanniæ & Nobilibus terræ. Et cum adhuc opulentus esset in divitiis, vehebatur per Principes Alemanniæ ad singulas civitates & oppida Imperii super fluvium Rheni: & ab omnibus civitatibus, ob reverentiam Principum qui cum eo aderant, honorificè est receptus. Cùm autem

Richardus

Richardus Rex pervenisset usque ad civitatem Basileam, defecit ei substantia: tunc reliquerunt eum Principes Alemanniæ solùm, dicentes: quòd eum non dilexerunt propter personam, sed ratione substantiæ, & dederunt ei libellum repudii, & per aliam viam reversus est in regionem suam: cujus regis memoria cum sonitu periit. Tunc vacavit regnum Romanorum, annis XXIII. usque ad tempora Domini Rudolfi Dei gratia Romanorum regis.

Vacante autem regno prædicto, Cunradinus, Cunradi Regis filius, filii Imperatoris Friderici, pollens divitiis & honore, adhuc adolescens de morte patris sui Cunradi & avi sui Friderici Imperatoris dolens, cùm esset infra dies luctus, consilio usus suorum, volens & patrem & avum ulcisci, licet esset teneris sub annis collegit exercitum magnum, venit in Italiam, volens invadere regnum Siciliæ, quod ad eum ex successione hæreditaria asseruit pertinere, tempore Clementis Papæ quarti. Hoc audiens Carolus, qui tunc ex donatione Apostolica sibi assumpsit Regni Siciliæ gubernacula gubernanda, collegit vice versa exercitum, & inito cum Proceribus, qui cum eo aderant, consilio, qualiter & quomodo ipsi Cunradino & suis resistere posset. Favore tamen & auxilio Domini Clementis Papæ congregati sunt, ac acies hinc inde ordinatæ, aggressi sunt conflictum & bellum magnum, & facta est cædes magna hominum, & obtinuit prima facie fictè Cunradinus & sui victoriam. Et eum Teutonici insistentes spolio, fugarent adversarios, adhuc Cunradino existente in tentoriis, supervenit quædam acies Caroli, Cunradinum captivare conantes: & cum se desolatum vidit, fugiebat. Demum captus & capite truncatus est, anno Domini M.CCLXVIII. de cujus morte tota dolet Germania. *Cunradini Siciliæ hæredis fatum.*

Cum autem Regnum Romanorum vacaret à tempore Richardi Regis, qui Romani Imperii (licet profecisset modicum) assumpsit gubernacula gubernanda, & nullus Alemanniæ Principum, propter metum aliquorum Alemanniæ, sibi Romani regni regimen assumere vellet, qui partem Imperatoris & suorum contra Ecclesiam fovebant: & medio tempore in partibus Alemanniæ & aliarum circum jacentium per diversos spoliatores viarum & nobiles ipsius terræ fuerint insolentiæ perpetratæ quamplurimæ, tempore Gregorii Papæ decimi, apud quem per diversos Alemanniæ nobiles & alios transeuntes sæpe & sæpiùs querimonia super tanta importunitate vertebatur: inito consilio præcepit principibus Alemanniæ electoribus duntaxat, ut de Romanorum rege, sicut sua ab antiqua & approbata consuetudine intererat, providerent, infra tempus eis ad hoc de Papa Gregorio statuto; aliàs ipse de consensu Cardinalium, Romani Imperii providere vellet desolationi.

Mandato autem Apostolico viso ab ipsis Principibus & recepto, convenerunt apud Franckenfurt, de electione Romanorum Regis tractaturi. Qui utique se Electores diversis inter se tractatibus & diverticulis habitis, non poterant de electione concordare, reducentes sibi invicem memoria universorum nobilium per omnem gyrum Alemanniæ regionis. Qualiter autem ultimò concordabant in Dominum Rudolfum Comitem de Habesburg, eligendum in Romanorum regem, in sequenti opusculo patebit.

FINIS.

M. ALBERTI ARGENTINENSIS

Chronicon Integrum, Continens Historiarum ſeriem, à Rudolfo Primo Habſpurgenſi, uſque ad Caroli quarti Imperatoris obitum; id eſt annum Dominicæ incarnationis. M. CCC. LXXVIII.

Adjectus eſt ejuſdem (ut videtur) Alberti Commentarius, de Bertoldi, è Comitibus Buchechianis, Epiſcopi Argentinenſis rebus geſtis, Ludovico quarto Imperij habenas moderante.

Omnia jam primùm typis evulgata.

In Albertum Argentinensem Præfatio.

CUM Albertus de Argentina historias Germanicas illius seculi, quod Rudolfi Habspurgensis Electionem & Caroli quarti mortem intercessit, sincera fide literarum æternitati commendârit, resq; multas ab aliis vel intactas, vel non tam plenè tractatas scripserit: Equidem sæpius fortunam ejus miseratus sum, quæ eum non nisi membris truncatum ac toto penè corpore tabidum, in hominum conspectum prodire passa esset. Quod enim istius lucubrationis fragmentū in publicum abierat, id infinitis penè verborū & sententiarum mendis adeò corruptum erat, ut quamplurimis locis sensus nullus, quibusdam etiam falsus & depravatus inesset, atque ideo velut exangue & putre corpus, contemptu laboraret. Cuspinianum certè, virum in historiarum Rep. clarissimum, hasce boni auctoris mancas pagellas non magni fecisse constat.: unde & lectorem cautum esse jubet, ne his nimiùm fidendo in errorem agatur. Ac sanè fateri debeo, me illius ductu, in historia Basiliensi alicubi (quanquam in re non usque adeò magni momenti) impegisse. Verum enimverò quod Scriptor hic illustris permansit, eique tantum non fides derogata sit, eum certè nævum non sua culpa contraxit, sed temporum & vetustatis invidia, quæ exemplaria longos vitiata per annos, tantum non aboleverat. Neque enim cuiquam dubium esse potest, auctorem illum quæ antehac habitu comparuit, ex veteri codice lacero, aut squalore & carie corroso vel obliterato, transcriptum esse: qui si hanc injuriam non persensisset, majore & fide & dignitate polluisset. Cuspin. equidē duo se M. Alberti antiqua exemplaria nactum esse memorat: unum quod præ vetustate vix legi potuerit: alterum, a priore diversum, fenestratum atq; mancum.

Lætatus igitur sum, cùm liber is totus ac integer, quanquam è recentiore quodam transcriptus, in manus meas incidisset: quanquam primo intuitu (eo quòd nullum auctoris nomē præ se ferret) Albertum esse ignorarim. Nec diffido, quin alij quoque patriæ amantes, quando eum sui temporis historias, si non eleganter & ornatè, verè tamen atq; syncerè, tradidisse animadverterunt, voluptatem inde fructuosam sint percepturi, atque eum aliis mediæ ætatis scriptoribus fide neutiquam inferiorem habituri. Contuli autem prædictum hujus scriptoris apographum, cū vetusto è membranis codice, quem (ut reor) bibliotheca cœnobij Noviensensis seu Ebersheimensis, siti in Alsatia, in insula illa fluminis, conservârat. Eum Clariss. vir, D. Joannes Pistorius, Marchionum Badensium & Hochbergensium medicus, amicus optimus, juvandi mei instituti caussa, Carolsburgo ad me perferri curavit. Is codex meo per omnia ferè consentiebat, nisi quòd Principium libri, de Comitum Habspurgensium è Romana gente origine (quam sanè opinionem & alii quoque docti non satis verisimilem censent) in meo desiderabatur, his verbis incipiente: Rudolfus Comes de Habspurg, cùm esset apud Fridericum Imp. &c. Eo autem prorsus erant similes, quòd uterq; continuo orationis filo nullis argumentis (ut in impresso fragmento) interstinctus, descriptus erat, prætermissis utrinque nonnullis quæ in eodem fragmento leguntur. Hæc tamen audaciùs eiicere nolui, sed ut quæ in manuscriptis codicibus nō extant, a reliquo contextu dignoscerentur, ab initio signo ☞, ad calcē verò signo ☜, notanda esse duxi. Denique in utroq; exemplari antecedebat Fragmentum historicum, à Dagoberto Franc. Rege, usque ad Rudolfi tempora, quibus Albertus historiam inchoat, deductum: sequebatur verò Commentarius ille de rebus gestis Bertoldi Episcopi Argent. quibus tractatibus ego quoque auctorem huncce vestitum in theatrum exire volui.

Porrò quòd ad auctorem, dubitatio aliquando incidit, num is, de Basiliensium rebus tam multa referens, è vetusta & equestri illa urbis nostræ familia ortū duceret, quæ cognomine de Argentina, ante CCC. annos floruit, & aliquot dignitate & muneribus insignes viros produxit. De quorum numero fuêre equestri baltheo decorati, Albertus de Argentina, circa annum 1236. in urbe Basil. Imperii advocatus, & Wernherus anno 1263. civium magister, quorum hic (ut Colmarienses fasti memorant) a Richeimensibus rusticis postea occisus fuit. Item Ludovicus, anno 1318. summi templi mystæ sive canonicus. Verùm eas mihi nebulas discussit, locus in historia Ludovici quarti, quo scribit, se ab Episcopo Argentinensi Avinionem ablegatum fuisse, ut & eum Pontifici Romano excusaret, eique Ludovici decretum per omnē Germaniam promulgatū, afferret, quo palam astruebat, Pontifici in exauctorando Cæsare nil juris esse, &c. Inde conjicio, fuisse hunc Albertum Episcopo Argentinensi familiarem, fortè Doctorem (quod magistri nomen insinuat) aut sacerdotem: cujusmodi plures Argentina habuit, qui res ejus urbis & Episcopatus literis ad posteros transmiserunt. Quales sunt Fridericus Closnerus qui historiam à Rudolfo Habspurgensi, usque ad annum salutis 1362. perduxit: & Jacobus Kongelshofius qui res Argentinensium ab urbis origine, usque ad principium seculi à nato Christo decimi quarti, collegit,

MAL-

M. ALBERTI ARGENTINENSIS CHRONICON

Integrum, à Rudolpho Habſpurgenſi, adusque Caroli quarti Imperatoris obitum, id eſt annum Dominicæ incarnationis, M. CCC. LXXVIII.

RUDOLPHUS Comes de Habſpurg ex antiquis progenitoribus ab Urbe Roma traxit originem. Olim namque duobus fratribus, propter potentis Romani occiſionem, eliminatis ab Urbe: pater eorum nobilior Romanus, dans cuilibet eorum immenſam pecuniam, ipſos juſſit in partes abire remotas. Qui ſe in ſuperiori Alemannia receperunt. Antiquior autem ad emptionem prædiorum & munitionum, junior verò ad habendam vaſallorum multitudinem contendebat. Patre autem in Urbe exiſtente poſt aliquot annos cùm intellexiſſet, filios eum pace ſtare in Alemannia, ipſos viſitabat. Et cùm vidiſſet ſenioris empta prædia, ejus prudentiam nimium commendavit. Requirens autem à juniore, quid cum ſua ſubſtantia egerit, ille ſe omnem in unam munitionem fortiſſimam collocaſſe, reſpondit: & juſſis omnibus vaſallis ſuis, cum eorum liberis maſculis optimè armatis ad munitionem pertinentibus, & ab eo infeodatis, venire ad montem, ubi caſtrum Habesburg eſt collocatum, illuc patrem traducens, illam fortium multitudinem, quos & omnes eorum poſteros maſculini ſexus ſuos & poſteritatis ſuæ fideles vaſallos illis confitentibus patri, probavit. Quo viſo, pater in illius animoſa nobilitate gaviſus, reverſus ad Urbem, magnum theſaurum deſtinavit eidem. Ex quibus duobus fratribus omnes de Habeſpurg poſtea proceſſerunt. *Stirpis Habſpurgenſis ortus.*

Rudolfus verò cùm eſſet apud Fridericum Imperatorem ſecundum in Lombardia, qui & ipſum Rudolfum levavit de ſacro fonte: Aſtronomus Imperatoris ipſi Rudolfo, quamvis juveni frequenter aſſurgens, ipſum præ cæteris cunctis ſpectabilibus & clariſſimis honoravit. Sciſcitatus autem à Cæſare Aſtronomus, cur illi juveni præ cæteris tantùm exhiberet honorem: reſpondit, quòd ad eum Imperii honor & Principis poteſtas in poſterum deveniret. Turbato ex hoc Cæſare, & juveni illi indignanti, Aſtronomus dixit: Non indignemini ei; quia antequam incipiat ejus Dominium, ex vobis, qui jam decem habetis filios, & ex eis qui ſuccedat in Imperio penitus nullus erit. Verùm Rudolfus abinde receſſit, propter Imperatoris indignationem. *Imp. Fridericus [illegible] Rudolf.*

Malè autem ſuccedente Principi, depoſito ab Innocentio quarto, & dolis cleri prævalentibus contra eum, ipſoque tandem in regno ſuo Siciliæ in Panormo defuncto: Principes Germaniæ, virtute translationis ad ipſos factæ ex morte Ottonis tertii Imperatoris, Richardum regem Angliæ inclytum in regem Romanorum eligere decreverunt: qui regi Franciæ invidens, illico eidem quandam civitatem obſedit, & in obſidione jaculo eſt occiſus: ſtatimque poſtea electo per Principes Lantgravio Turingiæ, deinde Wilhelmo Comite Holandiæ, qui Rhenum aſcendens Briſacum venerat, & deſcendens Friſiam invaſerat, ipſe inibi eſt occiſus. Sic poſt Fridericum Imperium regnumque Romanorum XXX. annis vacavit. Richardus enim & Wilhelmus, quia non duraverunt in regno, non fuiſſe cenſentur, & ambo caruerunt benedictione imperiali. *Cæſares contra Fridericum 2. electi.*

Siciliæ Regnum ad Gallos translatum, Anno 1265.

Innocentius autem Papa quartus, qui Fridericum deposuit, Carolum Martellum Comitem Provinciæ, fratrem scilicet regis Franciæ, constituit Siciliæ regem: contra quem Cunradinus nepos Friderici ex Cunrado filio suo, veniens in Italiam cum Duce Austriæ, & magna multitudine Germanorum, cum Carolo inivit conflictum: victoque per Germanos Caroli exercitu & fugato, Germani prædam fugientium in sequente, Cunradinum cum Duce & paucissimis reliquerunt. Quod videns Carolus, qui se in montem cum magna parte exercitus sui receperat, ut videret recessus Germanorum: Cunradinum quasi desolatum invasit. Quo cum Duce & quibusdam aliis capto, indeque abducto, exercitus ejus dispersus ob prædam, miserabiliter fugatus est & occisus. Scripsit autem Carolus Clementi tum Papæ existenti, quid faciundum esset de Cunradino capto. Qui rescripsit eidem, quia ei favebat: *Vita Cunradini, mors Caroli: mors Cunradini, vita Caroli.* Quo scripto viso statim Carolus Cunradinum cum Duce Austriæ & cæteris decollavit.

Cunradinus Suevia Dux capite multatus 1267.

Petrus Arragonius Siciliæ occupator.

Quod Petrus rex Arragonum, Cunradini proavunculus ægrè ferens, habitis machinationibus occultis cum incolis insulæ Siciliæ, per mare potenter insulam ingressus, occisis Francigenis, & fugato Carolo, insulam Siciliæ occupavit: quam ejus posteritas postea tenuit, & ejus abnepotes hodie detinent sine lite. Carolus autem Neapolim & reliquam partem quæ est citra mare, unà cum Comitatu provinciæ, cum posteris suis quietè possedit, semper resistendo Germanis: sub quo Guelforum, de parte Ecclesiæ: & Gibellinorum, de parte Imperii sunt nomina inchoata.

Erat autem mater Caroli, filia Regis Castellæ, cujus regni arma sunt, castra: regni autem Franciæ, lilia. De quo Carolo, antequam mater ejus Regi Franciæ nuberet, prophetizatum dicitur in hæc verba: *Castra floribus conjungentur, & ex equa equus generabitur generosus, qui pugnabit contra pullos Aquilarum, & prævalebit eis.* Papa autem Alexander contra Petrum Arragoniæ ac filios & regna ejus in tantum processit, quòd multis annis in regnis ejus nunquam sunt celebrata divina, etiam nominantes eum regem, damnando. Qui Petrus Rex in senio duos filios suos, unum Arragoniæ, alium Siciliæ reges constituens, sibi hujusmodi titulum adscripsit: *Petrus Arragonensis natus, Pater duorum regum, Dominus maris & miles imperterritus.* Tandem sedes Apostolica cum ultrò revocasset processus, juvenes qui in eisdem regnis tempore interdicti successerant, vel succreverant, ante non visam celebrationem divinorum deriserunt: propter quod post multa tempora Bonifacius Papa octavus decretalem *Alma* condebat.

NB. Franciscani & Dominicani honoribus aucti.

Post Fridericum crevit potentia & superbia sedis Apostolicæ, ac Minorum & Prædicatorum, quos eò quòd Fridericum & suos detestabantur, ipsa sedes Apostolica præ cunctis Ordinibus privilegiis exaltavit in tantum, quòd nunc ipsa sedes & clerus vix defensantur ab illis.

In diebus illis Henricus de Stahelegge, Episcopus Argentinensis, quem Imperator forsan vivens læserat, *Kronenburg, Haldenburg, Illewickersheim*, & quædam alia castra Imperii demolivit.

Crevit autem Rudolfus de Habspurg temporibus prædictis, astutia & honore: qui cum litem duram haberet cum Abbate sancti Galli, & duæ lites aliæ sibi etiam succrescerent, venit ad domum Abbatis, qui eum persequebatur odio capitali, sedens ad mensam ejus edentis, inscius & non vocatus. Abbas verò miratus, ipsum honorificè & gratanter recepit. Facto sic simul prandio, illico in tantum sunt amici effecti, nullo se interponente, quòd Abbas cum exercitu, ad invadendum alios Comites adversarios, in auxilium eum eo perrexit. Dixit enim Comes ad suos: Quicunque tres lites habet, duas si poterit reformet, hoc est consilium meum.

Cùm autem quadam vice idem Comes, animo quædam invadendi, in *Ensensheim* servitores congregaret paulatim, & illis panem de siligine, & vinum durissimum ministraret, quidamque milites ex illis, panem album & bonum vinum super mensam Comitis emerent sibiipsis: Comes levata mensa illos milites licentiavit secretè, dicens: se non indigere ipsorum. Illis verò caussam licentiæ quærentibus, ipsos quòd non contentabantur iis, quibus meliores contentarentur, arguendo confudit.

Sororii Rud. Habspurg.

Habuit autem Comes de Kussenberg sororem ipsius Rudolfi: quo defuncto sine liberis,

liberis, eadem soror Ottoni de Ochsenstein data est in uxorem: ex qua Domini de Ochsenstein & Strasberg postmodum prodiêre.

Obiit autem antiquus Comes de Kiburg, ipsius Rudolfi avunculus, solam relinquens filiam, quam ipsi recommisit, qui eam Eberhardo, filio patrui sui, dedit in uxorem, retinens sibi Dominium in Kiburg/Winterthur/Diessenhofen/Baden/Mellingen/Arow/ Friburgum Vchtlandiæ, & quædam alia: assignans tandem eidem patrueli, postquam aliquandiu cum Duce Burgundiæ avunculo suo morabatur superius Dominium, quod socer ejus à matre sua, sorore Ducis Zeringiæ habuit, scil. Burgdorff/ Thune, & alia, quæ illius posteritas hodie tenet. Alia verò ipse Rodolfus suæ postaritari reliquit. Ipse verò patruelis & ejus posteritas deinceps non de Habspurg, sed de Kiburg sunt vocati, eò quòd illud Dominium aliud præcessit, tempore, divitiis & honore.

Kiburgensium ditiones ad quos devoluta Anno 1264.

Erat autem antiquum castrum Kiburg olim in Brisgaugia, ex opposito nunc castri Friburgensis, cumque olim Dux Zeringiæ à sororio suo Comite de Kiburg precibus obtinuisset, ut annueret Ducem facere domum venationis in monte castri Friburgensis: uxor territa dixit marito Comiti: Bene dixit frater meus, quòd domum venationis ibi facere velit, quia venabitur & expellet vos per ipsam domum de partibus istis, & omni honore: quod & breviter postea factum est.

Kiburgum Brisgoia. Zeringensi castrum conditur.

Mortuo autem tempore Friderici, Berchtoldo Duce Zeringiæ, anno M.CC.XVIII. Calendis Maj: uni sororio de Kiburg cessit illud Dominium in Burgunden. alteri Egenuni cum barba, Comiti de *Urach*, cessit interius Dominium. Quo mortuo, cùm reliquisset duos filios, scilicet Chunradum seniorem, cui cessit Dominium in Brisgaugia: & Egenonem, cui cessit Dominium in Suevia, à quo Comites de *Furstenberg* processerunt. Chunradus verò Comes Friburgensis moriens, reliquit duos filios: Egenonem seniorem, cui cessit Dominium Friburgense: & Henricum, cui cessit *Neuwenburg* & *Badenweiler*. Qui Henricus cùm Neuwenburg venisset, animo recipiendi in crastino ab hominibus fidelitatem: in sero sub macellis cujusdam Burgensis uxorem stupravit, propter quod Neuwenburgenses illi fidelitatem facere renuerunt.

Hæredes ditionum Ducum Zeringia. Origo dynastarum à Furstenberg.

Erat autem in diebus illis partialitas inter nobiles Basilienses, hodieque durans, inter Psittacos & Stelliferus, quæ ex eo sumpsit originem. Cùm olim milites Basilienses ad torneamenta hastiludia, vel pariamenta alia cum multitudine egrederentur, & diceretur: Qui sunt isti? Tum dicebatur. *Scalarn & Monachi Basilienses*, qui erant excellentiores. De quo alii commori, consilio habito, fecerunt vexillum albæ stellæ magnæ in rubeo campo, quod in Torneamentis & alibi efferebant: sub quo signo erant progenies de *Eptingen*, Vicedomini, *Usheim*, *Kraffien*, *Reichen*, *Pfaffen*, aliqui de *Ramstein*, Am Kornmarck. postea dicti de *Neuwenstein*, *Macerell*, *Frack*, & plures alii. Alii verò fecerunt viridem Psittacum in albo campo: ij erant Scalarii, Monachi, de Rheno, Marschalci, Camerarii, & multi alii, qui semper in civitate Stelliferos præcesserunt. Erant autem omnes Comites & nobiles vicini, de alterutra partium earundem. Omnes enim de progenie Novicastri *am See*, Marchiones de Hochberg & Domini de Rotelen fuerunt Psittaci. Comites verò de Habspurg & de Pfirt, item Henricus cui cessit *Neuwenburg* & *Badenweiler* supradictus, fuerunt Stelliferi.

Ingenuorum Basiliensium factiones.

Orta autem briga inter Henricum Comitem de Badenweiler & Neuwenburgenses, eum pro Domino receptare nolentes, cui Henricu Rudolfus de Habspurg pro viribus assistebat quidam incolæ oppidi dicti *Wolre* & plures alii, clam pro Henrico Episcopu Basiliensi, de Novocastro dicto, miserunt, qui veniens media nocte, inromissus, castrum Neuwenburg juxta portam superiorem, quod Comes tenebat; confregit. Erat autem idem Episcopus filius Ulrici Comitis Novi castri: qui Ulricus moriens reliquit fratrem, qui habuit Novum castrum & dominia Gallica: ipse verò habuit Comitatum Novi castri & dominia Teutonica. Qui Ulricus reliquit quatuor filios anti quos, de *Nidowe*, de *Strasberg*, de Arburg & Henricum Episcopum prædictum. Iste reliquit multas filias, datas Dominis de *Tockenburg*, de *Valckenstein*, de *Rotelen*, de *Regensperg*, de Grandisone, ex quibus multæ progenies processerunt.

Soboles Ulrici Comitis Neocomensis ad lacum, seu ultra Iuram montem.

Invaluit autem bellum contra Newenburgenses in tantum, quod pluribus annis nec agri, nec vineæ, imò nec unus hortus, culti fuerunt: multisque occisis & captis, ultra quinquaginta pedibus sunt truncati. Ipsi verò auxilio Episcopi oppidum *Bla-*

Bellum inter Neoburgens. ad Rhenum, & Henr. Comitem, oppidi dominum.

dolizheim, prædicti Rodolfi, item turrim in *Otmarsheim*, destruxerunt. Nobiles autem oppidi, dicti *Sermentzer*, & alii cum Comite existentes, nimis læserunt Burgenses, quibus duo fortalitia in *Ongheim* & castrum *Gerneck*, item unum castrum *Frejchbach*, per Comitem ædificatum juxta Rhenum prope *Bantzenheim*, ubi tunc alveus Rheni fuerat, demolita fuerunt.

Multa etiam alia acciderunt, quod duravit usque ad creationem Rudolfi, in regem promoti, qui tandem conquerentibus illis de stupro, oppidum ad jus regni Romani recepit, sinens tamen, quòd Comes per se captos excoriaret ad unguem. Insuper rex decimam partem omnium bonorum oppidanorum recepit, quam Comiti assignavit.

Wernerus à Falckenstein Archiep. Moguntinus Rudolfi promotor.

In diebus illis, Electo Wernhero Archiepiscopo Maguntino ad Urbem pro confirmatione proficisci volente, Rudolphus Comes prædictus per electum literis rogatus, ipsum ab Argentina usque ad Alpes euntem, eoque feliciter confirmato redeuntem conduxit. Qui Archiepiscopus grates sibi agens, optavit ut nunquam moreretur, nisi Comiti de tanto officio respondisset. Itaque Maguntinus feliciter procedens & prospere ad Ecclesiam suam est reversus. Quod postea fecit idem Episcopus, qui pro creatione regis Romanorum Principes quorum intererat ad oppidum Francktort convocavit. Interea accidit, quòd Psitaci Basilienses Stelliferos expulerunt: propter quod Rudolfus Comes congregatis suis amicis, cum Stelliferis & eorum fautoribus juxta capellam Binningen Basileam obsedit. Congregatis autem Principibus electoribus in Franckfurt, rege Bohemiæ dempto, & inter se de periculo diutinæ vacationis Imperii, & de perditione juris Principum invicem conquerentibus, ac de persona eligenda, quæ Imperio expediret, tractantibus: Maguntinus Rudolphi Comitis de Habspurg magnanimitatem ac sapientiam commendavit: multisque aliis potentibus nominatis, Maguntinus asserens, sapientiam & strenuitatem divitiis & potentiæ esse præferendas, pro Rudolpho Comite institit: Coloniensem quoque & Treverensem ad id ipsum inducens. Dux autem Bavariæ, qui clarissimam uxorem suam, ex patre Duce Brabantiæ, & ex matre de Hollandia natam, ob falsam adulterii suspicionem decollaverat, pater post Ludovici quarti Principis, convocans Burggravium de Norinberg præsentem, qui & ipsius Rudolphi extitit consobrinus, ait illi: Si Rudolphus præfatus promoveretur in regem, quomodo essem ab ejus læsione securus? Habet ne aliquam filiam, quam mihi daret in uxorem? Et illo asserente, quòd Rudolphus sex haberet filias, & de danda sibi una, sub omnium bonorum suorum hypotheca Duci cavente, Dux annuit Maguntino. Quod audientes, Dux Saxoniæ, & Marchio Brandenburgensis, qui & ipsi non habebant uxores, receptis cautionibus de dandis sibi Rudolphi filiabus, similiter consenserunt, sicque concorditer est electus, Anno Domini M. CC. LXXIII. XII. pridie Calendas Octubris.

Rudolfus Habspurgensis nom. Rex 1273.

Burggravius autem de Nurinberg acceptis de electione Principum literis, Basileam ad Rudolphi exercitum properavit, & venit ibi repentinè in media nocte: & excitato Comite, dixit sibi, quòd esset Rex novus electus. Ille credens se deludi, contra Burggravium commovebatur. Ille verò dixit: Absit quòd vos deludam, valentissimum, dominorum: & sibi exposuit seriem rei gestæ. Rex verò audiens, filias suas nupturas tantis principibus, & de prosperitate sua dignè gavisus, Burggravium in civitatem Basileam ad Episcopum & ad Psitacos ejus inimicos, pro amica reformatione direxit. Audiens autem Episcopus, quod erat factum, se percutiens ad frontem, dixit: Sede fortiter Domine Deus, vel locum occupabit Rudolphus tuum. Ambæ igitur partes cum Magnatibus illarum partium, cum Rege & Regina Alberti sorore Comitis de Hohenberg, Aquisgranum pro ipsorum coronatione, egregiè sunt profecti, rebus per omnia bene gestis.

Rudolfi Cæs. liberi eorumq. progenies.

Ex his itaque tribus filiabus multi Duces Bavariæ, Saxoniæ, & Marchiones de Brandenburg processerunt. Dedit quoque Rex unam filiarum Carolo tertio, nepoti Caroli Martelli prædicti Regis Siciliæ, ex qua Reges Ungariæ, Clementia Regina Franciæ & mater Delphinorum, & Andreas Rex Siciliæ, processerunt. Non dico Rex insulæ Siciliæ, quam semper Arragonii tenuerunt. Habuit autem & Rex à prædicta uxore de Hohenberg, tres filios, Albertum Rudolfum & Hartmannum: qui Hartmannus postea prope Rhinawe in Rheno submersus, Basileæ cum matre prædicta & adhuc uno filio parvulo, in choro majoris Ecclesiæ Basiliensis sunt sepulti. Tempore autem electionis regis,

iverat

iverat Albertus ad Comitem Tirolis, ad recipiendam Elisabet filiam suam. Et intelligens Comes electionem regis, Alberto filiam illicò copulavit. Erat autem ipsa Elisabet soror quondam Chunradini ex matre, quæ defuncto Chunrado rege recepit Comitem Tirolis. Vacaverunt autem Imperio à tempore occisionis Chunradini; Ducatus Austriæ, Stiriæ, & Carinthiæ. Rex autem de Ducatu Carinthiæ, quem aliàs ipse Comes occupavit, recepta ab eodem magna pecunia, investivit eundem, qui postea non Comes, sed Dux Carinthiæ vocabatur.

Ducatus Austriæ ad domum Habspurgicam.

Ducatum autem Austriæ quem occupavit Otthocharus rex Bohemiæ, contulit Alberto & Rudolfo filiis suis, & veniens cum exercitu, est in Vienna civitate Austriæ capitali receptus: habitisque multis tractatibus, Ottocharus qui Bohemiam, Austriam, Moraviam, & quasi Hungariam, & totam quasi terram usque ad Prussiam, & usque ad mare, tenuit, à rege sua feuda recepit. Venit autem ad regem cum ineffabili pompa & ostensione potentiæ & divitiarum. Rex autem longus & gracilis statura valde, aquilum habens nasum, indutus grisea rusticali tunica, cum alto galero, in communi strata sedens, Ottocharum indutum pretiosissimè, genu flexum, more regio investivit de feudis. De quo indignatus Ottocharus, & per uxorem suam, quæ Polona extitit, durè tentus, pro eo quòd se in tantum subjecit, cœpit regem infestare & Austriam occupare.

Anno 1276

Henrici Episcopi Basil. res gestæ.

Obierat autem diebus illis prædictus H. de Novocastro, Episcopus Basiliensis, cujus gesta (qualiter tempore prædecessoris sui Berchtoldus de Pfirt, administrator Episcopatus fuit, & illo defuncto, quasi sine electione, sed solo Capituli consensu, non audentis contradicere, Episcopatum tenuit, quamvis quasi illiteratus: qualiter quadam vice citatus per Papam personaliter, nuncium post magnum honorem sibi exhibitum, coëgit quasi, ut Papam ad eundem diem coram eodem Episcopo citaret, ad castrum suum Birsecke: qualiter tunc Comes Ferretarum, ex quadam indignatione suorum, quandam permutationem terræ suæ fecit cum Episcopo, ad munitionem & vallem Telschberg, & ob hæc sui in eum iracundè irruentes, pro eo quòd eos infideliter alienaverit, ipsum facti pœnitentem, cum vidisset tantùm suorum dolorem, coëgerint quasi ad rescissionem contractus: & quod castrum * Zouger & Advocatiam in Sergowe, quæ ipse Comes tenebat, Episcopo resignavit, ac Ferretum, Altkilch & alia ab eo, propter rescissionem permutationis, in feudum recepit: qualiter duo milites de Butenheim, ea quæ ab Ecclesia Basiliensi habuerunt à prædicto Comite de Habspurg in feudum recognoverant, & Episcopus postea in præsentia Regis eisdem dixit: Vos alienastis vos à beata virgine, & ego vos ab ea tollo, Sathanæ committendos: qualiter postea quilibet eorum alter alteri suam cognovit uxorem, qualiter postea Landser regi vendiderunt, & in rebus & in personis perierunt, ita quòd nullus est superstes ex eis, & alia ipsius Episcopi acta) causa brevitatis relinquo.

**Songeren castrum antiquum ad Birsam.*

Henricus minorita Episcopus Basil. 1275.

Erat autem in diebus illis quidam frater Henricus de Isena Suevus, de ordine Minor. filius fabri, lector domus Moguntinæ, Theologus & Nigromanticus, qui dum quadam vice dæmonem cuidam bonæ mulieri in specie viri diu cohabitantem, per characteres ejecisset: dæmon non valens ultra illam accedere, dixit dæmon: Ab initio meæ ruinæ solitus eram cohabitare mulieribus, nunquam dilectiorem habui: nunquam ergo desistam, quin illum qui te mihi abstulit in eam altitudinem perducam, qua obliviscatur penitus Dei sui. Hic Henricus cum pro Petro divitis Canonico Basil. & præposito Ecclesiæ Moguntinensis, pro Episcopatu Basiliensi ivisset ad Papam, Papa sibi, videlicet Henrico, non illi, de Episcopatu providit. Hic regi familiarissimus est effectus.

Petr. Reich præpositus Basil.

Ottocharus Bohemus Rudolfo bellum infert.

Rex autem congregato forti exercitu, Bohemiam contra Ottocharum est profectus, cum quo ipse Basiliensis Episcopus cum C. dextrariis ivit in propria persona. Transeuntes autem sylvam Bohemiæ per invasores, quasi fugientes, damna plurima sunt perpessi. Episcopus autem Basiliensis tenens extremam exercitus custodiam, invasores iterum venientes invasit, qui in amnem fugientes more solito, transire credebant. Episcopus verò personaliter in flumen prosiliens, quem sui sequebantur, cepit eos, quos nudos ligans super equis secum duxit ita diu, quousque fuerunt à muscarum corrosione perempti: nec amplius talibus fuerunt infestati. Dicebatur autem de magna multitudine inimicorum latitantium in sylva. Quod cùm Rex dixisset Episcopo: statim

Episcopus procuravit, quòd ducenti galeati ultra flumen juxta Regis exercitum processerunt. Quærenti autem Regi, qui essent illi galeati & ignoti, Episcopus respondit: pro vobis sunt illi. Rex habens tædium de illis, rogavit Episcopum ut abirent: qui jubente Episcopo abierunt.

Cæsar Bohemo occurrit. Venit autem Ottocharus cum exercitu innumerabili contra regem. Rex autem non in signis regalibus, sed in armis non signatis & rubiginosis prodiit in conflictum. Venit autem quidam Valens ad regem, cupiens ab eo donum, eo animo ut sibi serviret. Quod cum Rex renueret, venit ad Ottocharum: & illius dono recepto, promisit regem, quantumcunque se abscondentem, positurum ad terram. Videns Ottocharus exercitum regis, & quòd cum (quod crediderat) vitare nolebat, accessit dictum Zewusch Bohemum potentem, cujus fratris filiam ipse Ottocharus dolosè cognovit, & patrem ejus in turri igne occidit, dicens illi, quòd ignosceret, si quid unquam mali egerit contra ipsum, ut perpetuò ditaret eundem. Ille verò respondit, quòd pro eo fideliter pugnare non posset: segregans se cum Ottocharo cum electis duobus millibus Bohemorum.

Rudolfus de Rheno eques Basil. Appropinquantibus autem timorosè & paulatim exercitibus ad conflictum, Rudolfus de Rheno miles Basiliensis, sonora voce cantavit, quod per ambos exercitus audiebatur: *Domina sancta Maria, Domina sancta*, quod tempore Litaniæ rustici cantant. Præordinaverat autem Henricus Marchio de Hochberg, quòd quandocunque ipse tempore conflictus acclamaret, *ipsi fugiunt, fugiunt*, idipsum cæteri etiam acclamarent: quod & factum est, per quod territi sunt Bohemi. Henricus quoque Schorlin Suevus, Episcopi Basil. servitor, habens equum indomitum, pressuram hominis seu aciei exercitus regis sufferre non valens, tacto equo cum calcaribus, primus Bohemos invasit. Dixitque Rex: Tempus est ut ille juvetur. Initoque conflictu, prædictus Valens, qui donum ab Ottocharo recepit, cognoscens regem quamvis absconditum per scapulas proclives, *Ottocharus prælio victus & occisus 1278.* occiso equo regis, regem prostravit in terram. Quo Valente ab aliis occiso cum servitores regis pro illius erectione se occupare vellent, dixit Rex: non curetis de me, non est vis de uno homine, sed progredimini ad conflictum, & juvetis alios. Illi dimisso rege prostrato, trudentes & progredientes viriliter, Ottocharum occiderunt: imò eo capto, ipsum finito conflictu quidam Bohemus occidit, cujus relictam prædictus Zewusch postea recepit uxorem, quem Wenceslaus Rex, Ottochari filius, postea decollavit. Reliquit enim Ottocharus filium & filiam, quibus Romanus Rex prædictus Rudolfus suos liberos copulavit, dans Wenceslao unam filiarum suarum, & sorori ejus filium suum Rudolphum, cui sorori dominium de Kiburg quod ipse Rex sibi retinuerat, morganitico jure donavit. Rudolfus verò Dux postea moriens unicum filium Joannem Ducem, Alberti regis occisorem, reliquit. Wenceslaus verò Rex Bohemiæ absq; briga vivens quietè & sine armis in lecto moriens, filium & duas filias ex prædicta uxore reliquit. Filius factus Rex per traditionem clam in lecto occisus est. Unam filiarum habuit Henricus Dux Karinthiæ, quem pro rege receperunt Bohemi: qui tamen propter infestationes Alberti regis, qui & ipse filium suum Rudolphum primogenitum ibi regem constituerat, possessionem pacificam habere nequivit. Aliam verò filiam Wenceslai, diu postea occisi, successivè Adolpho & Alberto regibus, & creato Heinrico Comite de Lutzelburg Romanorum Imperatore, recepit in uxorem, & regnum Bohemorum cum ea, Joannes filius *Vuanus dynasta Vngarus supplicio affectus.* Imperatoris ejusdem. Occiso itaque Ottocharo, Rudolphus Rex in Austriam pergens, diu quousque omnia bene disposuit, permansit in Vienna.

Erat autem quidam potens Comes Ungarus, nomine Uwan, qui regem & Austriam plurimùm infestavit, pluries pacta inita inter ipsos infringens. Pro quo Rex verbis pacificis misit in dolo, & cùm venisset Viennam, timorque magnos irruisset super eum, accedens mensam, bibit de cypho regis, dicens: Modò sum securus, quia hibi cum probiore vivente in hoc mundo. Verùm statim post mensam arreptus, sub glacie est submersus. Videns autem quidam de Liele magister militum regalis curiæ arreptionem, irruit in gladium suum pro illius Comitis defensione. Rege verò dicente: desiste, quid ad te? ipse videns perfidiam regis, mœrens quievit. Quidam verò miles probissimus, qui eundem Comitem jubente rege illuc conduxerat, videns quæ fiebant per se impediri non posse, quasi amens factus, postea præ verecundia latitavit.

Cum autem in Vienna nocte famuli euntes pro vino spoliarentur, & resistentes vulnerarentur: Fridericus Comes de Liningen, qui cum rege erat, quadam nocte, assumens,

Gruem

Gruem militem suum dictum Krantch/personaliter cum milite solo ivit pro vino, circuiens undique eum cantharo tanquam garcio, omnes ribaldos in eum irruentes occidit, & omnibus illis amputatis capitibus, Krantch miles cujuslibet caput posuit super ventrem occisi. Manè autem facto, plures civium filii occisi reperti sunt in plateis, & magnus clamor factus est per cives coram rege, de occisione filiorum suorum, ipso in civitate stante. Quis autem fecisset, nemo scivit. Progrediente autem rege ad Missam, & sequente eum Friderico Comite, viderunt unum in strata occisum, non tamen caput supra ventrem habentem: & clàm dicente Friderico ad Gruem, se illi non rectè fecisse; Rex audiens duorum colloquium, tacuit. Sed pòst in Camera sua quærens à Friderico & audiens ab eo facti seriem, ipsum commendavit: de cujus Friderici consobrini regis gestis nobilibus, integra historia opus esset. De Viviano etiam cive Basil. socero prædicti Schorlin, quanta in prædicto conflictu peregerit, & de mirabilibus factis ejus, ad præsens relinquo.

Reliquit autem rex cum filio suo Duce Alberto multos Suevorum in Vienna, quorum unius scil. de Walsee liberi postea propter eorum virtutem constantiæ ditissimi sunt effecti: ita quòd, qui per pedes venerant in Austriam, finaliter decem millium marcarum reditus habuerant.

Incrementa Dominorum de Walsee,

Veniente autem rege Nurenberg, Henricus Schorlin, filiam hospitis sui speciosissimam, violenter corrupit & stupravit. Cùm autem populus commotus, à rege propter hoc judicium postularet: rex diu protrahens, cum se nemo interponeret, tandem dixit commotus: de isto judicabo, & in hoc loco judicans, quàm diu vixero judicabo. Perterriti autem Nobiles & populus civitatis, videntes quanta ille affectione diligebatur à rege, Henrico Schorlin puellam in conjugem legitimam copulabat, & ducentas marcas argenti eis dabat. & sic clamor contra Henricum cessabat.

Henrici Schorlini factum,

Rediens autem rex ad Rhenum cum Episcopo Basil. castrum & oppidum Brundruti, quod Comes montis Biligardi tenuit, quod antiquitus fuisse dicebatur Ecclesiæ Basil. obsedit. Quo tum victo, Ecclesia Basil. deinde quietè possedit. Construxit etiam ipse Episcopus de auxilio regis castrum *Goldenfels* ultra *Brunndrut*, in territorio Gallicorum, terram quæ circa est attrahendo. Cumque Comes Novicastri, dicens se advocatum super oppidum *Biele*, terram usque ad Biele in sua potestate teneret, prædictus Episcopus castrum *Schlossberg* ædificans, illam terram per duas leucas Ecclesiæ suæ Dominio attrahebat. Item in valle S. Immerii castrum forte *Arguel* ædificans, inibi meatum Gallicorum præclusit.

Pourrentrutum ad Ecclesiam Basil. revocatum 1283.
Goldenfels.
Schlossberg.
Arguel.

Item Episcopus post multos bonos actus & strenuos, & utiles Ecclesiæ Basiliensi, ad Maguntinum Archiepiscopatum promotus, Petrum Divitis, mediante favore Papæ, ad Ecclesiam Basiliensem promovit.

Ex Episcopo Basiliensi Elector Moguntinus 1286.

Rex autem nullum motum habens ad Italiam, forsitan quia vidit cæteris multis malè successisse: misit prædictum Henricum Episcopum Basiliensem, cum membranis sigillo suo sigillatis, ad civitatem* Romanam, qui ibidem sedi Apostolicæ Romandiolam & quædam alia in damnum grave Imperii dedit: ibi habitis quibusdam tractatibus nomine regio sigillavit.

**alii Cumanam.*

Ipse quoque Henricus factus Archiepiscopus strenuè multa peregit: volensque visitare Episcopatum Constantiensem, Rudolfus de Habspurg Episcopus Constantiensis filius patrui regis, sibi restitit. Quibus ambobus postea coram rege constitutis, & instante Archiepiscopo pro visitatione: Episcopo verò dicente, modicum esse Episcopatum suum & pauperem: illo verò dicente, se benè scire qualis esset: Episcopus respondit: Bene credo, quia soleis vestris sæpius percurristis eum, quàm ego unquam potuerim equitare. Ultimò tamen dixit rex, eum admitti debere & admissus fuit ad visitationem. Fuerunt autem tres fratres de Habspurg, filii patrui regis, sc. Rudolfus Episcopus Constant. Gotfridus Dominus in Lauffenberg, & Eberhardus qui dicebatur de Kiburg.

Scomma in Archiepisc. Franciscanum jactum.

Habuit autem Archiepiscopus majorem affectionem ad milites quàm ad clerum. Unde quadam vice habens festum, cum clerici citiùs quàm milites sederent ad mensam, dixit Archiepiscopus: bini & bini milites, recipiant unum clericum pro pulvinari. Unde & super ejus morientis sepulchrum scripsit quidam versus:

Nudipes Antistes, non curat Clerus ubi stes:
Dum non in cælis, stes ubicunque velis.

Indicta autem Curia Coloniæ per regem, & adducto per eum genero suo, Duce Bavariæ, in die hastiludii progrediuntur centum milites, ad hastiludium parati, omnes ducentes mulierem decapitatam in armis, in despectum Ducis Bavariæ. Quod videns rex, & Ducem de accessu suo arguens, Curia dimissa recessit.

Conflictus proxime Bernam salp.

Rex quoque postea oppidum *Petterlingen* situm versus Lausannam obsedit, & oppidum *Murten*, de manibus Comitis Sabaudiæ eruens, ad regnū retraxit. Rex quoq; Bernam sibi rebellantem obsidens, & evincere non valens, sed quotidiana lite infestans: tandem Rudolfum filium suum clam cum quadringentis equitibus misit, qui se ponens in insidiis, quosdam abductores pecorum solito more præmisit: quos illi insequentes usq; ad locum insidiarum, capti sunt & occisi. Ipsi verò Ludovicum Comitem de Honberg, Patrem valentissimi Wernharii, primum aggredientium cuspidibus recipientes, necârunt: sicque Berna regi est reformata.

Pseudofridericus crematus.

Cùmque etiam rebellantem sibi Columbariam obsedisset, quidam verò quondam Imp. Friderico simillimus, in inferioribus Rheni partibus seipsum Fridericum fingens, ac Barones & civitates sibi aggregans, usque Wetzflar venisset: rex pertimescens, dimissa cum Columbariensibus concordia, cū gente descendens, ac se illum velle tanquam Imp. venerari fingens, ipsum apprehensum quæsivit unde venisset, & quis esset, & eum cremavit.

Dicitur quoque quòd eum rex Franciæ illis diebus monasterium S. Dionysii, quod Imperio pertinebat, nimis gravaret, & pluries à rege Rudolfo rogatus non desisteret: tandem rege scribente Franco inter singula, quòd desisteret, alioquin in partibus suis ipsum visitaret, per vires & viros, quos sibi felix Germania germinavit: Francus se nolens inbrigare cum illo, à gravaminibus cessavit & quievit.

Rudolfus Burgundos bello petit pro Episcopo Basil.

In diebus illis cum Petrus Basiliensis Episcopus habens litem cum Gallicis vicinis, succubuisset in conflictu, militum præsertim Basiliensium magna multitudine captivata: Rex Rudolfus pro illorum recuperatione veniens, Bisuntium potenter obsedit: ubi manicas Wambasii sui fractas, cum novis peciis reparans, dedit exemplum aliis ita faciendi. Dux autem Burgundiæ cum omni quasi potentia Gallicorum, cum exercitu maximo se posuit contra regis exercitum, ne regi victualia possent afferri: ita quòd uno die regis exercitus in victu defectum maximum est perpessus. Videns autem rex rapas in campo, rapam unam rasam comedit. Quod videntes alii, admirati de eo, omnes quodammodo rapis sunt saturati.

Rex autem retrocedens ad Gallicorum exercitum in valle positum juxta ripam, in montem desuper se recepit, ita quòd unus exercitus in alterum posset respicere: & in sero tractans cum satrapis suis, de ineundo mane conflictu, cum quidam ex eis miraretur, addens, de quo vivere vellent? rex ipsum inanem habere curam, respondit dicens: Si ipsos vicerimus, victualibus eorum vescemur: si nos vicerint, cùm Nobiles sint, dabunt victum captivis. Ipsisque sic tractantibus, nox accessit.

Erat autem tumultuosum murmur in exercitibus, ut moris est. Et ecce quidam de Suitia, quotū rex mille ducentos habuit, soliti currere in montanis, descendentes montem, irruerunt in castra Theobaldi Comitis Ferretarum, qui fuit adjutor in acie Gallicorum, & aliquibus occisis, ipsius spolia deferendo, & plurima laniando: ita quòd in valle facta est commotio clamorosa. Gallicis quoque tractantibus de præcludendo regi discessu, cùm arbitrarentur, se propter eorum multitudinem, & quia non erat aptus descensus ad eos, securos à conflictu: quidam ex eis dixit, Nosco regem talem, etsi deberet manibus & pedibus repere, nos invadet. Sicq; timentes, diluculo solennes ad regē pro concordia nuntios destinârunt. Cumque rex aliud nollet, instante omnia captivis liberè restitutis: Dux & majores Burgundiæ se Basileā corporaliter præsentârunt, ibi de concordia tractantes. Vasalli Imperii quoque præstita fidelitate, sunt de regalibus investiti. Dicitur etiam, regem in ipso exercitu dixisse, se in qualibet mundi parte cum electis quatuor galeatorum, & quadraginta peditum armatorum de Alemannia millibus, stare invictum: æstimans hos omnem multitudinem aggressuros.

Theobaldus Comes de Pfirt.

Cæsaris secunda nuptiæ.

Mortua autem domina Anna de Hohenberg regina, & in choro Ecclesiæ Basiliensis cum duobus filiis sepulta: rex filiam sororis regis Franciæ in senio juvenem recepit uxorem, quæ tamen post mortem regis rediit satis egens.

☞ Rex autem Rudolphus cum Anna de Hohenberg, sorore Alberti de Hohenberg,

berg, habuit tres filios: inter alios Rudolphum, Albertum & Hartmannum. Qui Hart- *Rudolfi Cæsaris liberi.*
mannus apud Rheinow, in Rheno periit, & cum matre & parvulo fratre Carolo in choro
Basiliensis Ecclesiæ est sepultus. Item habuit sex filias, quarum unam habuit Dux Bava-
riæ superioris, alteram Dux Bavariæ inferioris, tertiam Dux Saxoniæ: quartam Dux
Uratislaviæ: quo defuncto, recepit Marchionem in Brandenburg quintam habuit Rex
Wenceslaus Bohemiæ, filius Ottocbari, per ipsum Rudolphum Regem occisi: sextam
habuit Carolus primogenitus Regis Siciliæ sive Apuliæ.

Ex Rudolfo filiorum primogenito & sorore Wenceslai, descendit Joannes Bohe- II.
miæ Dux, occisor prædicti Alberti.

Ex Alberto, qui habebat Elisabet, filiam Comitis Tirolis, antequã pater promove- III.
retur in regem, quem Comitem ipse rex postmodum Ducem Carinthiæ creavit, creati *Alberti Regis liberi.*
sunt: 1 Rudolfus primogenitus, qui factus est rex Bohemiæ, & filiam regis Franciæ du-
cens, sine liberis est defunctus. 2. Item Fridericus, in Romanorum Regem in discordia
electus & coronatus: quia ex filia regis Arragonum sola relicta filia, quæ postea Comi-
ti* Carinthiæ data est, sine liberis est defunctus. 3. Item Dux Leopoldus strenuissimus, ** fortè Goritiæ.*
qui relictis duabus filiabus, ex filia Comitis Sabaudiæ, quarum una postea data est Duci
de *Sueniz.* Silesiæ, alia Domino de Cusin Franciæ, sine aliis liberis defunctus. 4 Item
Otto Dux, ex filia Ducis Bavariæ inferioris duo relinquens filios. Fridericum & Leo- ** Albertum.*
poldum, qui mortui sunt sine liberis. 5. Item* Dux Austriæ, qui ex filia Comitis Ferreta-
rum habet filios & filias: quorum Rudolfus primogenitus habet filiam Carol Imper.
& Bohemiæ Regis, 6 Item Agnes, ducens Andream Regem Ungariæ. sine liberis est de- ** Elisabet.*
functa: quæ hodierno die ducit vitam sanctam & beatam. 7. Item* Ducissa Lotringen- ** Gutta*
sis, ex qua Rudolfus filius, & Rudolfus nepos, & domina de Chabilone sunt nati. 8. Item *Progenies filiarum Rud. Regis.*
Catharina desponsata Henrico Imp. eoque defuncto Duci nupta Calabriæ, filio Regis
Ruperti Siciliæ, sine liberis est defuncta. 9. Item * comitissa de OEtingen.

Ex filia Rudolfi Regis in inferiori Bavaria, † IV. V.

Ex superiore Bavaria nati sunt, Rudolfus primogenitus, Dux & Palatinus Rheni, Ludo- *† supplendum fortè, nulli processerunt.*
vicus Romanorum Imperator quartus, & Lantgravia Hassiæ Ex Rudolfo. & Metza filia
Adolfi Regis Romanorũ, ejus conjuge, descenderunt: Adolfus, Rudolfus & Rupertus
minor, quem Arnestũ nominant, cujus mater fuit de OEtingen & de Wirtenberg: qui
Arnestus filiam Regis Siciliæ duxit uxorem. Ex Rudolfo & filia Ducis Carinthiæ, de-
scendit uxor Romanorum & Bohemiæ Regis. Ex Ludovico Imperatore descenderunt:
ex Polona Ludovicus & Stephanus filii, & Marchionissa de Missen: ex Holanda autem,
descenderunt Romertus Marchio Brandeburgensis, Wilhelmus Comes Holandiæ, &
Albertus, & duæ filiæ, quarum unam habet frater Regis Ungariæ, aliam Mastinus Domi-
nus Veronensis. Ex Ludovico primogenito Marchione in Brandenburg & filia regis
Daciæ, descendit filia nupta regi Norwegiæ: ex filia verò Ducis Carinthiæ, ablata Joan-
ni Bohemi propter impotentiam, nati sunt filii & filiæ. Ex Stephano & filia Regis Sici-
liæ, & postea ex filia Burggravii de Nurenberg, multi filii & filiæ sunt creati. Ex Mar-
chionissa Missenensi plures filii & filiæ creati sunt.

Ex Saxonia, Rudolfi Regis filia, plures Saxoniæ Duces sunt creati. VI.

Ex Ducissa Uratislaviæ, postea Marchionissa in Brandenburg, Volmarus & quidam VII.
alii Marchionis nati sunt.

Ex Regina Bohemiæ, ipsius Rudolfi Regis filia, & ex Wencealao rege, descenderunt VIII.
Wenceslaus filius, qui rex factus sine liberis est defunctus. Item duæ filiæ, quarum unã
habuit Henricus Dux Carinthiæ, ex qua descenderunt duæ filiæ: aliam habuit Joannes
Rex Bohemiæ & Marchio Moraviæ, unde Carolus Imperator descendit. Ex Carolo Roma-
norum Imperatore, & sorore Regis Franciæ, descenderunt duæ filiæ: una Regina Unga-
riæ, quæ sine liberis est defuncta, alia Ducissa Austriæ.

Ex Regina Siciliæ ipsius Rudolfi filia, descenderunt Carolus successor Patriæ etiam IX.
Rex Siciliæ, sed per Patrem Rupertum & per Papam ejectus, & de adjutorio Alberti Re-
gis Romanorum avunculi sui Hungariæ rex creatus. Item Delphina, ex qua duo Del-
phini filii sunt nati: Item Clementia Regina Franciæ, quæ absque liberis est defuncta. Ex
Carolo rege Hungariæ prædictu descenderunt, nunc Carolus primogenitus, rex Hun-
gariæ: Item Andreas rex Siciliæ, jugulatus per Johannam uxorem & Patruelem suam.

De

De animoſo & probo Comite Alberto de Haigerloch & Hohenberg, qui dicebatur eſſe unus de XII. pugilibus.

Comitum de Hurningen ditiones Alſaticæ.

Hugeshofen monaſteriũ.

Marmotinus nummus.

ALBERTUS Comes de Hohenberg & de Haigerloch, frater prædictæ Reginæ, Dominæ Annæ, duos comitatus habuit antiquos valde, ſcilicet *Haigerloch* & *Hohenberg*: et ſiti ſunt in corde Sueviæ, & dicebantur Comites de Hurmingen, & illi Comites fuerunt potentes in Suevia & Alſatia. In Elſatia habuerunt caſtrum, quod dicitur *Ortenberg*, & magnas villas & totam vallem quæ dicitur Albrechts thal/cum omnibus pertinentiis. In qua valle duo Domini & fratres de Hurmingen, quorum unus fuit laicus, conſtruxerunt clauſtrum ſolenne ordinis ſancti Benedicti, in honorem ſancti Michaëlis, & procuraverunt eximi ab omnibus exactionibus & muneribus quibuscunque, à Sixto Papa: excepto quòd annuatim debent præſentare ad Cameram Papæ unum marmotinum, hoc eſt, denarium aureum, qui bene noſcitur in Curia, & eſt minoris valoris, quàm parvulus florenus de Florentia. Nomen clauſtri, Latinè Hugonis Curia, Teutonicè Hugeshoffen. Prædicti verò duo Domini ambo mortui ſunt, & in dicto clauſtro ſepulti, ubi corpora eorum hodierna die requieſcunt. Quod Dominium Albertus Comes poſtea dedit Rudolfo de Habſpurg, in dotem Dominæ Annæ, prædictæ ſororis ſuæ.

Albertus verò prædictus multa bona fecit tempore ſuo, & laudibilia. Fuit bellicoſus, animoſus & probus: & cantatum fuit à quodam magiſtro, qui dicebatur *Kumer*, quòd idem Albertus eſſet ſuſtentaculum Romani Imperii totius Sueviæ. Qui Albertus fuit occiſus in proprio comitatu ſuo, per quendam Ducem Bavariæ, juxta caſtrum Lintletten, peſſimè derelictus à ſervitoribus ſuis: quorum progenies hodie prædicto Domino eſt nota, qui fugitivè receſſerunt à Domino ſuo, ſicut canes quibus alligantur veſicæ, quibus impoſitæ ſunt fabæ. Progenies fugientium dicuntur, die Lemmer von Witingen/ & duxerunt agnum per iſta. Et ſicut legitur, quòd una ovis interficit totum gregem: ita Dominus eorum interfectus fuit per fugam ipſorum. Utinam fuiſſent lupi rapaces, qui devoraſſent corpora eorum.

Familia Hohenbergenſis.

**fortè Nartingen.*

Ex prædicto Alberto deſcenderunt, Albertus & Rudolfus. Albertus dicebatur Röſchmann. Rudolfo exiſtente Albertus mortuus eſt. Rudolfus multa & laudabilia fecit; & potentior Sueviæ fuit, qui tunc vixit. Et habuit tres comitatus, ſcilicet *Rotenburg*, *Haigerloch*, *Hohenberg*, exceptis pluribus munitionibus, *Horwe*, * *Nordingen*, *Werſch*, *der Buſch*, *Buggingen*. Obſedit etiam Rudolfus Eberhardum de Wirtenberg, & filium ſuum Ulricum unicum, cum machinis & aliis inſtrumentis, cum quibus caſtra & munitiones invaduntur, & duo ſibi caſtra deſtruxit, & eum obſedit pluribus ſeptimanis cum magnis expenſis: quorum unum dicebatur *Hoheneck*, aliud verò *Pfullentz*, & *Gravenwiler* ita deſtruxit, quòd Domini de Wirtenberg nunquam audebant eum depellere de loco.

Ex Rudolfo & Domina de Werdenberg deſcenderunt Albertus, Rudolfus, Hugo, Henricus, & una filia. Albertus miſſus fuit in Conſtantiam per patrem ſuum Rudolfum cauſſa ſtudii, ubi ſtetit honorificè pluribus annis, & multum profecit in artibus: factus eſt Canonicus majoris Eccleſiæ, & rector cujuſdam Eccleſiæ in Auſtria quæ dicitur *Ruſpach*, & rector trium Eccleſiarum in Suevia, quarum pater ejus fuit Patronus. Poſtea miſſus fuit Pariſios, ubi ſtetit pluribus annis cum magnis ſumptibus, & profecit in magnum clericum: & legebat jura ad tempus multis audientibus. Poſtea Licentiatus fuit in Decretis, non cauſſa Domini ſed cauſſa veræ ſcientiæ. Poſtea rediens in patriam, receptus eſt in canonicum Argentinenſem. Mortuo autem Domino Rudolfo Epiſcopo Conſtantienſi, electus eſt in Epiſcopum; ſed in diſcordia non habuit proceſſum, quia major pars Capituli & Burgenſes erant contra eum, qui timuerunt potentiam patris.

Poſtea factus eſt Cancellarius Domini Ludovici Imperatoris, & ejus Advocatus Provincialis totius Elſatiæ, in cujus ſervitio multa peregit, & in ſolennibus negotiis miſſus fuit per Imperatorem in Franciam, tunc in Provinciam ad Papam, modò ad

Regem Angliæ, tunc ad Ducem Austriæ. Postea videns Imperatorem esse pigrum, & non multum promotum ab eo, transtulit se Avinionem, ibi mansit per longum tempus, ubi provisum fuit sibi de Episcopatu Herbipolensi, a Papa Clemente sexto: sed non obtinuit, propter potentiam illius de *Hohenloh*, concorditer electi à toto Capitulo. Post mortem Domini de *OEttingen*, qui fuit famosior physicus mundi, Papa Clemens sextus providit prædicto Domino Alberto de Episcopatu Frisingensi, quem potenter & sine impedimento tenet. Qui fuit virtutibus plenus, sociabilis, affabilis, largus, sed minus humilis, quia nimia humilitas parit contemptum.

Rudolfus secundo genitus fuit probus, virilis, sed crapulosus. Ex quo & domina sua de Nassowe, descendit unus filius, qui sepultus est in collegio Ehingensi, juxta Neccarum, quod pater ipsius construxit. *Ehingen oppidum.*

Hugo verò tertio genitus, animosus, bellicosus, mitis, virtuosus, sociabilis & audax, non curans de futuris contingentibus, sed excessit in multiloquio, contra dogma Catonis:

Virtutem primam esse puta compescere linguam.

& Aristotelis: *O quam speciosum est & honestum in homine, abstinere à multiloquio?* A quo & filia Ferretarum Comitis, descendit filius.

Henricus verò quartogenitus, animosus, bellicosus & prodigalissimus erga servitores suos, ita quòd omnes munitiones & villas eis distribuit, exceptis paucis villis & una munitione optima super Danubio quam tenuit, scilicet Fridingen vel Newen [illegible]berg. Qui Dominus Henricus o[illegible]sus fuit, & cum eo optima judicia Sueviæ, in Episcopatu Curiensi, per Dominos de Bellmont & adjutores eorum, in Monta[illegible]is. Qui sepultus fuit honorificè in claustro quod dicitur *Salmanswiler*, Anno Domini, M.CCC.LII.

Quædam fabula de quodam Notario Alberti Comitis de Hohenberg.

FUIT quidam Notarius Domini Alberti Comitis de Hohenberg, qui dicebatur *Capadocier*, sociabilis, curiosus & subtilis, non curans pecuniam, qui fuit rector cujusdam Ecclesiæ in Schera, nomine *Tieringen*. Rex verò Rudolfus libentissimè confabulabatur cum eo, in cujus Curia frequenter morabatur propter Dominum suum, cujus sororem rex habuit in uxorem. Quadam vice rex indixit Curiam Principibus in *Franckfurt*, Cappadocier veniens à longè, & vadens ad Cancellarium, invenit mensam paratam, & Cancellarium & notarios splendidè prandentes. Sedit verò & ipse ad mensam, & pauca cibaria dabantur sibi, licet magnam haberet famem: & superius in mensa erant magnæ scutellæ, impletæ optimis cibariis. Ipse verò vocavit unum de servis suis, & dixit ad eum: Redeas ad modicum tempus, & voca me festinanter, & dicas quòd Dominus meus miserit pro me. Ille verò interim circumvoluit secretè mensale, & sine rotæ calcaris sui fortiter firmavit. Servus verò intravit, & festinanter vocavit Dominum suum. Ille surgens festinanter & mensale cum omnibus ferculis & scyphis traxit in terram & exivit ad Dominum suum. Rex verò percipiens, quæsivit ab eo dicens: Quid modò fecisti? Ille respondit: Dum veni ad mensam Cancellarii & Notarii vestri, habuerunt fercula diversa, & dabatur mihi quod sanæ mentis & corpore infirmus bene comedissem: tunc egi quòd ipsos mecum oportuit jejunare. Rex verò ridens, respondit: optimè fecisti. Ille verò postea gratulanter & honorificè tractatus fuit à Cancellario & omnibus Notariis Regis.

Item, quæsitus fuit à rege, si haberet Ecclesiam bonam. Ille respondit, fortem & bonam Ecclesiam habere, & bonas campanas, sed quòd Dominus suus nimis frequenter acciperet sibi fructus Ecclesiæ. Quod rex audiens, promisit se acturum, quòd Dominus permitteret fructus cum Ecclesia.

Alia fabula de eodem.

ITEM, Rex quadam die erat in Ulma, ubi oleum nucum erat in carissimo foro. Cappadocier dixit, Dominum suum habere plurea arbores nucum in Comitatibus suis quàm

quàm in tota Elsatia & tota Westaugia: idque jurando affirmavit coram multis Dominis, & aliis. Aliqui credebant eum mentiri, & dixerunt regi. Rex verò vocavit Capadocier, & dixit: Quid dicis de arboribus nucum sororis mei? Respondit: Ego dico, & dixi per juramentum Dominum meum plures habere arbores nucum, quàm in tota Elsatia & Westaugia sunt: sed sunt coryli, quæ sunt arbores nuces proferentes, si non magnas, tamen parvas. Rex rideos dixit: Sicut te dimitto, ita te invenio. Multa talia fecit prædictus.

Vasegia.

Alia fabula de quodam milite, qui dicebatur Jacobus Müller *de Thurego.*

RUDOLFUS Comes de Habspurg fuit inimicus capitalis Jacobi dicti Müller, militis Turicensis, antequam fuit electus in regem. Cui quadam vice obvians, cum nullo modo posset effugere manus Comitis, sapiens fuit, & festinanter descendit equum & projecit gladium suum in terram, & extraxit braccam, & sedit in viam quasi merdando. Comes verò & servitores sui venerunt, vehementer exevaginando gladios suos, volentes eum occidere. Ille verò catensis manibus clamavit Comiti: Non decet Dominationi & honestati vestræ occidere merdantem: detis mihi pacem quousque attraham braccam. Comes respondit: Sit ita. Ille verò dixit: Tunc bracca mea nunquam plus veniet ad culum meum. Comes verò hoc audiens, furore repletus, recessit ab eo, & idem postea factus est servitor ejus specialis.

De morte & sepultura Henrici, dicti Frauwenlob/ *magni dictatoris.*

Fabula de Rege Rudolfo

ANNO Domini M.CCC.XVII. in vigilia sancti Andreæ, sepultus est Henricus dictus Frauwenlob/ in Maguntia, in ambitu majoris Ecclesiæ, juxta scalas honorificè valde: qui deportatus fuit à mulieribus ab hospitio usque ad locum sepulturæ, & lamentationes & querelæ maximæ auditæ fuerunt ab eis, propter laudes infinitas, quas imposuit omni generi fœmineo in dictaminibus suis. Tanta etiam ibi copia fuit vini fusa in sepulchrum suum, quòd circumfluebat per totum ambitum Ecclesiæ. Cantica canticorum dictavit Teutonicè, quæ vulgariter dicuntur Unser Frauwen Lied/ & multa alia bona.

Fabula alia.

Rex quadam vice transiens pontem Turegi, cùm vidisset stantem quendam senem sanguineum, cum canorum multitudine pilorum, dixit ad quendam confabulantem sibi: O quot bonos dies in vita sua peregisse potuit ille canus? Quod audiens ille, dixit suaviter: Domine, fallimini, quia nunquam habui bonum diem. Quod quasi audiens rex, quæsivit ab illo, quid factum fuisset ab eo? Respondit & dixit: Se egentem in juventute vetulam, deformem mulierem ratione pecuniæ & divitiarum recepisse uxorem, cum qua diu vivente iracunda, ipsumque præ timore aliarum mulierum corrodentem, dixit, se sic vitam miserabilem peregisse. Qua, ipso jam sene facto, defuncta, illico aliam juniorem recepi, nec illi in lecto complacere possum, vitam cum ea rixosam & duriorem peregi. De quo rex in risum est provocatus

Dicitur autem, quòd cùm dives quidam mercator, sagacior præ omnibus in mercatura, semper gerens negotia sua verisimiliter pro utiliori, continuè defecisset: quadam vice eum rogavit rex, quærens, si vellet recipere eum pro socio mercaturæ, & consilium suum sequi. Quo annuente, quilibet eorum posuit centum marcas. Dixit autem rex: Volo omnino, quòd Argentinæ emptas haleces traducas Coloniam, & ibi vina empta reducas Argentinam. Cui consilio ille socius, quamvis nimis & meritò territus, acquievit Erat autem eo tempore Argentinæ tanta multitudo halecum, quod quasi pro nihilo vendebantur: & cùm venisset Coloniam, accidit quoddam periculum in lacu, ubi haleces piscantur, quòd non erat spes illo anno de halecibus capientibus, itaque mercator valde in halecibus lucrabatur. Accidit autem quòd tanta multitudo vini descenderat per Rhenum ad partes inferiores, quòd vina leviori foro & pretio vendebantur Coloniæ, quàm in Alsatia Vina itaque tunc super curribus Argentinam ducens (cùm interim vineæ repentina gelliditate perirent) illa pretio vendidit triplicato: ita quòd rex & ipse maximè sunt lucrati. Dixit ergo rex: Oportet quandoq; contraria, non semper lucri verisimilia inchoare.

Furti astuta indagatio.

Venit autem quadam vice quidam mercator clam ad regem in Nürenberg/ in-

die ans

dicans regi, quòd hospiti ibidem noto & famoso commiserit ducentas marcas argenti ad conservandum, quas hospes se recepisse negabat. Rex autem sciscitans, in quali sacco esset argentum mercatorem abscondit. Venientibus autem civibus, & inter illos hospite ad alloquendum regem, Rex alloquens jocosè hospitem sibi notum, videns eum pulchram valde habere mitram in capite, sicut tunc moris erat: dixit Rex, se oportere mitram eandem habere: & ipsam extraxit de capite illius. De quo hospes ridens, gaudebat. Proposito autem sermone civium, Rex pro consilio intravit cameram, & clam quendam de civitate cum mitra pro intersignio misit ad uxorem hospitis, quòd ipsa hospiti talem saccum cum argento illico destinaret. Quod cum illa fecisset, nuncius ille regi præsentavit argentum. Quo ostenso mercatori, & illo dicente suum esse: Rex absconso argento, & vocato ad se hospite solo, ei querelam exposuit mercatoris. Quo negante præcisè, mercatore verò asserente instanter: Rex producto sacco hospitem nimis territum de fraude convicit. Reddito que mercatori argento, hospitem prædivitem in substantia bonorum mulctavit.

Rex quadam vice à Henrico Marchione de Hochberg, qui parcè dicebatur vesci, quid comederet, requisivit. Quo respondente, quòd & ipse & sui comederent unum pulmentum cum carnibus, & ipse & uxor ejus unum caponem, & qui plus habere vellet, acciperet alibi: rex respondit, Verè non malè comedis, si sic facis.

H. Marchio Hochbergensis.

Deficiente tandem rege præ senio, & dicentibus sibi Medicis, quòd ultra certos dies durare nequiret, ipse dixit: Eamus Spiram ad alios reges inibi in majori Ecclesia sepultos. Et manens in oppido Germersheim juxta Spiram, ibique moriens Spiram ductus, & in sepulchro regali honorificè est sepultus: anno regni ejus XVIII. cujus epitaphium in silice superposito sculptum, tale est.

Rud. Regis obitus & epit.

ANNO DOMINI, M.CC.LXCI. PRIDIE CALEND. OCTOBRIS,
OBIIT RUDOLFUS DE HABSPURG, ROMANORUM REX.

Mortuo itaque Rudolfò, & veniente Alberto Duce Austriæ filio ejus (pro quo eligendo Principes Electores miserant) cum magnis expensis usque Hagenow: Adolfus Comes de Nassauwe in Regem Romanorum à Principibus Alemanniæ concorditer est electus: à quo idem Albertus de feodis suis, præsertim Ducatu Austriæ, investitus, in Austriam est reversus. A quo Duce cum postea missis legatis rex peteret, filio suo Ducis filiam copulari: Dux respondit: Se, si posset ex filia sua facere Principem, hoc facturum. Vel, quòd Rex filiam suam uni ex filiis Ducis conjungeret, quem se Principem facturum promitteret. Ex quibus & aliis inter regem & Ducem odium est subortum. Rex autem Metzam filiam suam Rudolfo Duci Bavariæ Palatino in uxorem copulavit, qui ex ea genuit tres filios: Adolfum, Rudolfum, & Rupertum. Intoxicatus autem Dux Albertus in Austria. & diu per pedes suspensus, oculum perdens evasit.

Adolfus Rex Rom. renunciatus.

Albertus Austriacus uno oculo captus.

Iisdem temporibus Bonifacius Papa octavus Columnenses persequebatur ad unguem, Cardinalibus de Columna depositis, aliisque plurimùm molestatis. Fovens autem Rex Franciæ Columnenses, Papam persequebatur odio capitali: propterea quòd Papa in odium Franci regem diligebat Adolfum. Rex autem Angliæ propter antiquam Dominiorum guerram, cupiens aggredi Francum, centum millia marcarum argenti pro auxilio sibi promisso, sed non præstito, Adolfo Principi destinavit: qui rex Rom. infideliter agens, se non disposuit ad bellum, sed à Marchione Missenensi, nepote olim Friderici Imp. ex filia, odio habente filium suum, eundem Marchionatum emit, & tempore brevi possedit, exceptis quibusdam munitionibus: quis filius Marchionis, Fridericus nomine, ejecto Principe, occupavit eundem. Princeps autem Misniam potenter ingressus, crudelia multa peregit. Unum enim castrum vincens, CL. qui Domino suo castrum manu tenuerant, decollavit.

Marchionatus Misnia ab Adolfo emptus.

Cuono autem de Bergheim miles, præses Principis in Alsatia elatus, infestans C. de Lichtenberg Episcopum & etiam cives Argent. contra eos Principem incitavit. Illi autem oppidum Cunonis Germersheim/destruxerunt, & post obitum regis idem Episcopus castrum Cray Cunoni destruens, lapides quadros ad constructionem oppidi Lichtenawe traduxit.

Sermersh. opp. Alsatiæ.

Princeps autem Columbariam, quæ sibi fidelitatem fecerat, rebellantem, obsedit: cui inter alios aderant Episcopus Basil. & Comes Ferretarum. Multi autem baronum,

 scili-

Colmaria à Cæsare obsessa 1293.

ſcilicet de Liechtenberg & Rapoltsſtein,& alii Epiſcopi Argentinenſis conſanguinei, in oppido exiſtentes, cùm per quoſdam plebejos porta de nocte aperiretur Principi, effugerunt,& fugientium multi ſunt comprehenſi, inter quos Anshelmus de Rapolzſtein vix decollationem evaſit. Captum etiam waltherum Sculteturn Columbariæ, & Joannem filium ejus per Epiſcopum Baſilienſem,Rex omnino eos habere volens,ſed eis propter officium Epiſcopi vitam reſervans,patrem omni die longo tempore fecit ligari ſuper rotam erecta manu,in ſignum perfidiæ, & per vias & civitates ante ſe duci, & tandem in turri ſervari: ubi patre extincto, filius poſt mortem Regis eſt liberatus.

Intenderat autem Princeps facere brigam Duci Auſtriæ: propter quod multi Auſtralium ſuperbiebant contra Ducem. Dixerat enim Dux: Si Dominus meus Romanorum Rex ſtipendiarius eſt Anglici factus, & ego minore dedecore ſtipendiarius ero Franci. Plures autem electorum Principum & ſpecialiter Gerhardus Moguntinus, Principem ipſis æſtimantem ingratum,Duci, quòd veniret ad Rhenum, nuntios & literas deſtinârunt. Dux autem timens ſe à Rege in Auſtria viſitari, allata ſecum pecunia, partes Rheni & Sueviæ eſt ingreſſus: malens in partibus conſanguineorum ſuorum potiùs Regi litem inferre, quàm in Auſtria viſitari. Rex autem aſcendens, Cunradum de Liechtenberg Epiſcopum Argent. Duci faventem, in Rubiaco oppido diu potenter obſedit.

Albertus Auſtrius contra Adolfum arma capit.

Fuerant autem quatuor Duces Bavariæ fratrueles, Rudolfus & Ludovicus fratres, ſuperioris: Stephanus & Otto inferioris Bavariæ Duces. Veniente autem Ottone in auxilium Regis, Albertus ſtrenuiſſimus Comes de Hohenberg in Suevia ei obſtaculum ponens,ab eo eſt in conflictu occiſus.

Cùm Dux Auſtriæ veniens de Suevia cum exercitu, juxta oppidum Kentzingen caſtrametaret, Rex in Rubiaco eundem locum acceſſit. Cumque propter flumen Eltzam exercitus ſe mutuò invadere non poſſent,oppidumque Regi aperiretur:Dux cum hoſtili exercitu Suevorum & Rhenenſium equitum deſcendens, Moguntiam venit, ibique à quibuſdam Principibus quaſi congregatis,regemque tanquam inutilem Reipublicæ & Imperii deſtructorem deſtituentibus,in Romanorum Regem eſt electus.Cumque Regi Adolfo poſt eum deſcendenti, adeſſe nimiam multitudinem populi aſſiſtentis ſentiret; ſe doluit deſcendiſſe, & aſcendens juxta montem *Dornſperg*, prope wormatiam, expectavit. Rex autem fervens,metuensque Auſtralem aufugere, non expectato peditum exercitu ſuo, cum equitibus ſuis celeriter ſequebatur. Argutus autem à ſuis, dicentibus, aciem equitum eſſe minus fortem,noluit aſſentire. Aſpiciens autem exercitum Ducis,quem credidit non manſurum,dixit: Verum dixiſtis, noſtrum exercitum nimis brevem eſſe. Illis verò dicentibus, modò neglectum eſſe, inierunt conflictum. Erat enim Rex animoſus valde. Auſtrales autem habito conſilio, exercitum ſuum declinaverant,ut acies Regis obvium haberet Solem. Ipſiſque aggredientibus, multiſque hinc inde occiſis & præ calore extinctis,inter quos Otto Dominus de Ochſenſtein vexillifer Alberti,& Ludovicus Monachi,Pater valentis Petri cuſtodis Lutenbacenſis, cum aliis,caloribus ſunt extincti. Rex ipſum Albertum aggrediens dixit: Non evadetis, ſed hîc Imperium dimittetis. Ille verò dicens, hoc eſt in poteſtate Dei, Regem juxta oculum vulneravit gladio. Proſtratus autem Rex in terram per Comites Sylveſtres & alios quos læſerat, per quendam armigerum deſcendentem de equo levata Regi galea, modico in collo vulnere eſt occiſus. Quod videns Dux,nullum amplius occidi,ſed capi præcepit. Sicque Adolfus, cum octo annis regnaſſet, nolens expectare ſuos, ſtultitiæ furia eſt occiſus,& in monaſterio *Frowenfeld*,ad quod præſente Alberto venerunt,eſt ſepultus. De quo ſcripti ſunt verſus:

Adolfus Cæſar in conflictu occumbit, 1298.

Anno milleno,trecentis bis minus annis
In Julii menſe Rex Adolfus ruit enſe
Per manus Auſtrani, Proceſſi & Martiniani.

Victo autem Regis exercitu, cùm Rex per garciones ſpoliatus, omnino nudus jaceret, Moguntinus ſcilicet Gerhardus de Eppenſtein occiſi conſanguineus, & machinator facti,videns Regem,flevit,dicens: cor validiſſimum periiſſe. Dux autem timens eundem G. Moguntinum variare promiſſa ſua,dixit ei: A me non recedetis, meo negotio non perfecto.

Albertus Auſtrius rex Roman.

Occiſo itaque Adolfo, Albertus Dux Auſtriæ occiſor, ab omnibus principibus eſt electus,

electus, & Aquisgrani solenniter est coronatus. Quem Papa Bonifacius diu odio prosequens, & læsæ majestatis crimine reum dicens, tandem similiter in odium regis Franciæ approbavit. Quem Albertum cum Papa contra regem Franciæ instigare vellet, ille se hoc non facturum, nisi sibi & hæredibus suis regnum & Imperium confirmaretur per sedem, respondit. Quod si hoc sibi fieret, aut se Francum expulsurum de regno, aut se per hoc moriturum, promisit. Noluit enim in hæredum destructionem se tanto periculo exponere, pro incerto. De quo cùm multum tractaretur per Sedem, tandem in contrarium reledit consilium. Recensuerunt enim, quantum à tempore promotionis Rudolphi regis Patris sui illa fuerit progenies exaltata: in servitutem redigi se timentes. Dixit ei Papa: Non fiet vivente ista Isabel: denotans Elizabet Reginam, quæ ex matre soror extitit Chunradini.

Hic Bonifacius alludens suo tempori, centesimum annum statuit Jubileum, quod ante eum nunquam aliquis attentavit: in quo sc. millesimo trecentesimo, Romam multitudo maxima Christicolarum confluebat. Hunc Bonifacium Columnenses de auxilio Franci Anagniæ captivarunt, qui tentus, necdum illos absolvere voluit: imò amplius maledixit, & præ ira manus corrodens, tandem liberatur per Rom. Egrediens de Anagnia, conversus ad eam dixit: Si non meminero tui, oblivioni detur dextera mea. Verum breviter expiravit.

Institutio anni iubilæi 1300.

Hic est Bonifacius, de quo dicitur, quòd Cælestino prædecessori suo, viro utique sancto, de quo Curia doluit se in lucris non proficere, per longam cannam loquebatur ad lectum, *Celestine cede, Celestine cede*: quo etiam cedente, & Bonifacio tanquam certissimo creato, tamen populus adhuc Cælestinum venerabatur ut Papam. Bonifacius hoc sub excommunicationis pœna probibens, constitutionem edidit, quo Papam posse renunciare papatui declaravit: quia multi asserentes contrarium, eum Papam negabant. Hic condidit sextum Decretalium, in quo claritate & venustate dictionis omnes qui unquam in jure scripserant, antecessit. Edidit etiam constitutionem *Super Cathedram*, gravem Minoribus & Prædicatoribus. Quo mortuo, Benedictus X I. successor, qui fuit Prædicator, fecit constitutionem, *Inter cunctas*, per quam revocavit aliam. Quo etiam sub Alberto Rege mortuo, creatus est Clemens V. Valco, qui constitutionem *Super Cathedram* renovavit. Ex tunc Curia fuit à Roma translata: primò enim fuit in Burdegali, postea super Rhodanum. hic concurrit cum Heinrico Imperatore.

Benedictus XI. Papa

Curia Pontificia in Galliam translata

Iste Albertus rex monoculus, potens in regno Alemanniæ, & inibi filiis suis omnia quæ potuit attrahens, partes alias non curavit. Habuit n. sex filios: Rudolfum primogenitum, qui cum relicta, secunda scilicet uxore Wenceslai regis Bohemiæ (filio ejusdem regis mortuo) contrahens, & rex Bohemiæ effectus, sine liberis est defunctus. Fuit autem eadem relicta de Polonia: prior n. uxor soror fuit Alberti regis. Item habuit Fridericum, elegantem, formosum & fortem: Leopoldum bellicosum & prudentem, Henricum, Albertum & Ottonem. Unam filiarum suarum Andreæ regi Ungariæ copulavit: cujus Andreæ Pater olim de regno Ungariæ ejectus, Venetiis filiam ditissimi civis ducens, ex ea hunc Andream genuit. Qui veniens ad Curiam hujus Alberti adhuc Ducis Austriæ, & receptus in regem Ungariæ, petiit Alberti filiam. Quod cum Dux renueret, dicens, eum mercatoris filium: ipse Ungarus Viennam in omni parte obsedit, & ad dandū sibi filiam Ducem coegit, dans filiæ Presburg & multas alias munitiones jure morganitico: cujus fratres postea Henrico & Friderico Ducibus Austriæ, Carolus rex Ungariæ ab ipsis *Presburg* extorsit. Quo Andrea sine liberis defuncto, relicta in loco occisionis Patris sc. Königsfelden vitam cœlibem diu duxit. Item aliam filiam nomine Elsam dedit Duci Lotharingiæ, quæ ex eo Ducem Rudolfum Lotharingiæ procreavit. Tertiam filiam dedit Woldemaro Marchioni Brandenburgensi: quo mortuo sine liberis, ipsam dedit Duci in Presla Poloniæ: Item relictam Comitis de Strasberg, sororem Ottonis de *Ochsenstein*, consobrinam regis, Ipse rex Albertus dedit Rudolfo Marchioni de Baden. Item unam filiarum ejusdem relictæ Rudolfo juniori de *Baden*, senioris filio, & aliam Walthero Domino de *Herburg* matrimonio copulavit: quæ filiæ sine liberis obierunt.

Alberti Regis liberi.

Hic Albertus cum magna potentia descendens, Comitatus Holandiæ & Selandiæ, qui vacaverunt Imperio, & quos Comes de Henegowe occupaverat, apprehendere volens, præmonitus à fratruele sua de Kiburg, uxore Comitis de Cleven, quòd omnes inferiores Principes contra eum convenerant: sic quod infecto negotio est reversus.

Carolo. nepos Alberti ex sorore. Rex Hungariæ.

Mortuo autem (ut præscribitur) Andrea Rege Hungariæ, & Ottone Duce inferioris Bavariæ recepto in Regem, & postea per Magnates Regni capto, & commisso custodiæ Comitis Transsylvestris, & per uxorem ejusdem Comitis absentis, consanguineam ipsius Ottonis liberato, & ad Prussiam, deinde Bavariam remisso: mortuoque illis diebus Carolone rege Siciliæ, ac Carolone quarto filio regni hærede, per Robertum patruum suum regni occupatorem excluso, ac regno Hungariæ (ut præmittitur) vacante, eidemque Caroloni quarto, filio sororis Regis Alberti, ad instantiam Roberti, de regno Hungariæ per Papam proviso: Albertus Rex eundem nepotem in regnum Hungariæ traducens, ipsum potentem effecit: quæ ejus potentia postea pluries liberis Alberti regis in perniciem conversa est. Ipse namque Carolo strenuè se tenens, ejectis pluribus Magnatibus Regni, potentissimus est effectus. Accepit autem filiam Regis Cracoviæ, filiam sororis regis Lithuaniæ gentilis, in uxorem. Quæ uxor quadam vice, volente quodam ipsum regem interficere sedentem in mensa, per gladium: ipsa manibus suis protegens caput regis, tres digitos amisit. Ille autem malefactor per quendam repente fuit occisus.

Elisabeta Bohema, vidua Rudolfi ducis, obiit 1301.

Alberto autem in regem electo, vixit adhuc relicta olim Rudolfi Ducis Austriæ, fratris Alberti: qua morante tunc in Brugga, misit frater ejus Wenceslaus Rex Bohemiæ pro ea, volens eam copulare regi Hungariæ: quæ cum filio suo Duce Johanne veniens in Bohemiam, inibi est defuncta, anno M.CCCI. Rex autem Albertus omnino volens rehabere Joannem fratruelem suum, ipsum sibi remissum cum filiis suis, quousq; tandem ab ipso est occisus, enutrivit.

Albertus regnum Bohemiæ affectans.

Orta autem discordia inter Albertum regem & Wenceslaum Bohemum, super quibusdam terris: Albertus cum tribus millibus galeatorum de Suevia & Rheno, & cum L. millibus Hungarorum & aliorum, Bohemiam potenter ingressus, eam decem septimanis ignis incendio devastavit, sed nullam munitionem evicit. Quo egresso, mortuoque postea Wenceslao, & post cum filio suo, vix per annum in Bohemia regnante, in lecto fraudulenter occiso, dictoque Rudolfo, filio Alberti, facto rege inibi, sine prole defuncto, ac Henrico Duce Carinthiæ genero Wenceslai & avunculo Alberti, sibi Bohemiæ regnum ascribente, sed non possidente: iterum Albertus Rex animo obtinendi idem regnum, Bohemiam cum potentia est ingressus. Sed Baronibus regni terram pro juniore filia Wenceslai tenentibus, rex infecto negotio est reversus: qui iterum postea paratus ingredi Bohemiam, morte est prævenius.

Albertus Episc. ad Rhenum bello petit.

Idem autem Albertus factus Rex, tenensque quasdam munitiones in Misena, quas & Adolphus tenuerat, misso exercitu & capitaneo in Missenam, animo capiendi Marchionatum, initoque conflictu, Fridericus Marchio victo regis exercitu, obtinuit terram suam.

Anno etiam ipsius Alberti regis regni quarto orta est invidia inter prædictum Gerlacum Maguntinum & nonnullos Principes contra regem, ac Moguntino, Treverensi, Coloniensi & Rodolfo Palatino, filio sororis regis conjurantibus contra regem: ipse rex cum robore descendens, primò Palatinum invasit, *Wissenloch* & quædam alia destruendo eidem, postea Moguntinum infestans. Qui convocato Coloniensi ad quoddam castrum suum, cum eum juxta conspirationem adjuvare non curaverit, ipsum voluit captivasse, si non per quosdam probos (asserentes, hoc dedecus esse, quòd in domo sua, postquam cibum suum comedisset, hoc faceret) fuisset aversus. Sicque Principibus non ausis sibi invicem assistere, vel resistere regi, Rex post multas oppressiones alias, oppidum Pinguiam obsedit & expugnavit, sed castrum non obtinuit, & terram *Ringowe, Altewil, Gisenheim, Ostringen, Nudersheim*, &c. per incendium devastavit: sed tamen multorum precibus devictus, eundem Moguntinum sibi sufficienter caventem, ad gratiam reassumpsit.

Bellum Friburgense.

Alberto Rege facto, Ego Comes de Friburg, habens sororem Chunradi de Liechtenberg, Episcopi Argent. ad subiiciendum sibi Friburgenses conabatur. Et orta lite inter eos, Rex aliquandiu in favorem Episcopi Friburgum obsedit. Cives autem castrum Friburgense machinis deturbârunt. Veniens autem Episcopus ad devastandum Friburgenses illisque exeuntibus, inierunt conflictum: multisque Friburgensium occisis, quidam carnifex Episcopum super dextrario in rubea Wambasia circumeuntem, & exercitum suum ad pugnandum incitantem, cuspide perforavit. Quo occiso, Comes & sui per cives postea continuè debilitati sunt & depressi. Post Conradum, frater ejus Fri-

dericus

dericus præpositus Argent. valentissimus in armis, in literatura nullus, ad amicorum instancias, quasi invitus, in Episcopum est promotus. Quo (postquam annis aliquot Ecclesiam suam viriliter rexit) defuncto: Rex Albertus, Joannem Episcopum Eisteтensem Cancellarium suum, illegitimè natum, pro Episcopatu Argent. obtinendo, Joanni de Ochsenstein scholastico Argentinensi, consobrino Regis, ad Romanam curiam destinavit. Papa autem non Scholastico, sed eidem Cancellario de Episcopatu Argent. providit. Quem Rex tanquam suum manutenuit, & vix à Scholastici amicis defendit: Episcopo multa pro illis faciente & magna donante. Hic Joannes in structuris & emptionibus benefecit Ecclesiæ, & postea filiis Regis, præterquam in fine Bavaro, adhæsit.

Rex quoque in Principio creationis suæ, cum Chunrado de Ochsenstein Episcopo, Theobaldum Comitem Ferretarum invasit, ejus terram vastando. Qui Comes, dando filiam suam Ottoni de Ochsenstein, Regi reformatur. Aliam filiam dedit Udalrico de Wirtenberg Comiti: ex quibus duabus nunc domini de Wirtenberg & Ochsenstein provenerunt.

Theobaldus Phirretarũ Comes.

Mortuo autem Petro Divitis Episcopo Basil. Petrus de Treviri Physicus per Sedem in Episcopum est promotus. Prædictus Petrus divitis cùm esset de parte Stelliferorum Basil. omnes suos & suas Psitacis copulavit. Hic ordinavit quod cum uno anno Basileæ Psitacus magister esset civium, eodem anno Stellifer esset Zunftarum magister; & annò sequenti econverso: & quod tot milites & tot probi cives in Consilium de una parte, sicut de reliqua, sumerentur. Qui Episcopus cum quadam vice quædam in consilio Basil. peteret: Joannes de Arguel, cui plebs adhæsit, contradicens, ab Episcopo dicente: ego faciam tibi erui oculos tuos, illa vice de loco Consulum est expulsus. Cui etiam civi de Arguel Petrus Scalarii senior, miles valentissimus, in consilio sibi resistenti, respondit: nescis quod in una domo paterfam. & scrofa morentur, sed aliter & aliter teneantur. De hujus Scalarii commendatione integra historia opus esset. Hic Petrus de Treviri Episcopus multa bona fecit Ecclesiæ Basil. & magna fecisset, si non inibi molestatus fuisset. A Hartungo enim monachi Canonico Basiliensi alapa est percussus. Hunc Hartungum monachi consiliis & armis strenuum, qui Regi & Rudolfo Patri suo ferventer adhæsit, ipse Rex Albertus post multas preces, personaliter Capitulum ingrediens, vix ad Canonicatum promovit: regemque iratum honorare nolebant, nisi pro tribus peteret: qui eorum largitate tres promovens commendavit. Episcopis quoque in Suevia per Comitem Montisfortis captus, non per Regem, sed per pecuniam liberatur.

Petrus de Aspbelt medicus Episc. Basil.

Anno 1303.

Habuit Rex tractatum emendi oppidum *Liestal* à Comite de *Honberg*. Comes autem obmisso Rege, vendidit & tradidit idem oppidum eidem Episcopo & Ecclesiæ Basil. quo hodie tenet illud. Ex quo Rex contra Episcopum, Capitulum, Ecclesiam & civitatem Basiliensem commotus fuit odio capitali. Idem autem Petrus, occasione artis medicæ, in Archiepisc. Mogunt. postmodum Otto de Grandisone Gallicus in Episcopum Basil. per sedem sunt promoti.

Petrus medicus Archiepiscopus Moguntinus.

Hic Otto Episcopus cum Rex ipsum nollet de suis regalibus investire, & aliàs esset infestus eidem: quadam vice Rege existente Basileæ in curia monachorum, in monte S. Petri, assumptis servitoribus suis, accessit Regem, ac genuflexus coram eo, per Hugonem ad Solem, scientem Gallicum, per Regem se petiit investiri. Rex enim Gallicum, Episcopus verò Teutonicum nesciverunt. Venit autẽ Episcopus eo animo, quod si eum renuisset investire, quod eum voluit occidisse. Petente ergo Hugone in Teutonico à Rege, Episcopum humiliter investiri: Rege verò respondente vulgariter: quid vellet iste scholaris? Episcopus non intelligens dictum Regis, sed credens eum recusasse preces suas iratus dixit: *Qui dit? qui dit?* in Gallico. Hugo verò videns furiam Episcopi (erat enim juvenis & animosus) mansuetè dixit Episcopo in Gallico: Domine, Dominus noster Rex dicit, quòd cras libenter velit vos investire, & omnia facere, ad quæ Ecclesiæ Basiliensi tenetur. Et Episcopus inclinans se, dixit, *Grammersi*, & recessit. Rex videns motum Episcopi, post recessum Episcopi illico recessit, non ingrediens amplius Basileam, sed contra illos duriùs est incensus.

Basil. Episcopi audax consilium.

Eo tempore progenies Zer*kinden*, *Vorgassen*, de *Raperc*, de *Lorrach*, de *Schouwenberg*, *Pincernæ*, Basileæ fovebant Episcopum. Rex autem castrum *Furstenstein*, Wernheri & Joannes de *Rapere*, per suos obsedit.

Joannes autem Dux fratruelis Regis, quem Rex in curia sua cum filiis suis nutrivit, efferens munitiones Dominii de Kiburg ad se spectare, tanquam matri suæ per Rudolfum

Ioannes Dux Austriæ ca-

[pitali odio in patruum accensus.]

regem olim morganitico jure donatum, libenter habuisset sua: instans ferventer, ut sibi saltem munitiones aliquas assignasset. Ad quod cum Rex induci nequiret, & insuper multos Baronum bonis suis & juribus spoliaret, instante frequenter regina, ut liberos suos sibi commendatos haberet, ac ipsius Joannis prodigalitatem nimiam accusante: tandem ipse Joannes Dux, cum Baronibus Rudolfo de *wart*, Walthero de *Eschibach*, & Udalrico de Palma, regem interficere cogitavit.

Ascendente autem regina versus Rinfeldam, cum juxta minorem Basileam venisset, exivit ad eam currens Otto Episcopus Basil. juxta currum, ejus gratiam pro rege placando implorans: & dicente Cunrado Monachi milite Basiliensi ad vectores currus, quòd percuterent equos, illisque percutientibus, Episcopus luto fuit perfusus. Crastino autem Rege existente apud locum suum Balnearum, ac Joanne Episcopo Argent. rogante Regem, ut prædicto Duci de munitionibus suis aliquid assignaret: rege verò respondente, quòd vellet ipsi Duci committere centum galeatos in expeditionem regis versus Bohemiam, & post reversionem vellet sibi aliqua assignare, hocq; per Episcopum ad Ducem perlato: Dux dicens, se mihil habere, & commissionem gentis sibi faciendam esse onerosam, Episcopo respondit: se mortem & suorum ablationem ad paria judicare. waltherus quoque de Eschibach, cum à rege sibi ablata repeteret, dicens: se regis consanguineum, & patrem suum in servitio regis occisum: nec proficeret, quod pariter ipsum posset submergere, dixit regi. Prandentibus autem illis cum rege ejusque filiis: rex cuilibet filiorum & Joanni Duci unum crinile rosarum posuit super caput. Dux autem flens, suum crinile posuit super mensam: ipseque & sui consortes prænominati comedere noluerunt in mensa.

[Albertus Caes. ad Rusam flumen occiditur. 1308.]

Cùm autem post prandium rex vellet equitare ad reginam in Rinfeldam, venissetque ad flumen Rusam: Joannes Dux & sui primi in navi ascenderunt, quæ ibi unica erat. Sequenti autem vice transeunte rege & equitante per lata, sicut in more habuit, colloquente sibi dicto de Casteln, milite: accesserunt Joannes Dux & sui, primusq; Rudol. de wart dixit: Quàm diu istud cadaver equitare permittemus? ac Rulassingen famulo ejus frenum equi regis apprehendente Joan. Dux cultrum extrahens, collo regis infixit. Rudol. verò de wart regem gladio pertoravit: Udalricus verò de Palma faciem & caput gladio divisit. waltherus verò de Eschibach, licet regem facto non læserit, interfuit tamen. Sic Albertus Rom. rex potens, filius Rudolfi regis, in terra sua, anno Domini M.CCC.VIII. Cal. Maij, in meridie anno regni sui decimo, est occisus. In quo loco occisionis solenne monasterium *Konigsfeld*, ordinis Minorum, est constructum, in quo rex primò sepultus, Spiram postea est translatus, in quo etiam loco plures filiorum suorum sepulti sunt.

[Konigsfeld coenobium erectum.]

[Percussorum Caesaris fata.]

Occisores autem fugati, primò venerunt in castrum *Froburg*: dolo autem [illegible] lusi per Comitem de Nidow Dominum castri, postea sunt dispersi. De Palma n. miles fortis diu Basileæ in domo Conversarum latitans, tandem obiit: in vita sua castro suo *Alspuren* obsesso per Lupoldum regis filium, & victo: in quo decapitati sunt quinquaginta. Castra verò *Schnabelberg* & aliis bonis waltheri de Eschibach destructis, ipse in terra Comitis de wirtenberg pastor pecorum est effectus: post annos 35. in morte se pandens, honorificè est sepultus. De *wart* verò, postquā in castro *Valckenstein* aliquandiu latitasset, volens ire ad sedem Apost. veniens ad illam oppidum Theobaldi Comitis de Blamont, pandente eum histrione Comiti & uxori suæ, quæ fuit de Veringen, illaq; cum lacrymis dicente: absit quod is evadat, qui Dominum & consanguineum meum interfecit: per ipsum Comitē fuit captus, cum famulo suo Rulassingen, recepta pro eo pecunia Duci Lupoldo sunt assignati. Unde & mercator dictus est idem Comes Rulassingen juxta Ensisheim est positus super rotam. Rud. de wart verò, juxta locum occisionis regis ductus ad judicium, cum nō daretur ei advocatus pro se loquens, primò negans occidisse regem, obtulit se duello. Secundò dixit, in eo nullum fuisse crimen commissum, qui occidendo Dominum suum Adolfum Roman. regem, reus læsæ Majest. fuisset. Sed ex quo ipsi occisores fuerunt per sententiam Henrici Imp. damnati, quando ipse Henr. in regem Roman. fuerat creatus, ut serebatur: sententiatum fuit, nulla alia sententia contra ipsum Rud. de warte opus esse, nec suas defensiones esse attendendas. Sicque ligatus ad caudam equi, tractusque ad locum supplicij, fractis dorso & membris, flexus est super rotam. Ejus uxor de Palma veniens noctu sub rotam, prostrata ad terram ad modum crucifixi in oratione permansit. Ille verò interrogatus, si suam vellet uxorem adesse? respondit super rota, quod non, quia pari modo in uxoris compassione atque in propria pateretur. Quæ relicta, multis annis postea Basileæ beatissimam duxit vitam. Joannes verò Dux post multas occultationes, tandem in forma Beghardi veniens Pisa-

fas,ab Imp.H nrico inibi captus,& post Imperatoris mortem pluribus annis ibi tentus, tandem mortuus inibi honorificè est sepultus. Occiso autem Rege, eum obsessi in *Furstenstein* se mane voluissent captos dedisse,in Crepusculo noctis veniens nuntius, in vertice montis clamans: Domine de *Raperg*.Rex est occisus. Eoque audito,etiam exercitus, qui & de hoc ipsu ante medium noctis nuntium habuerat,territus, summo mane recessit.

Obsessi autem venientes Basileam,contra Monachos movebantur: ac dissensione facta,& Nicolao ad pueros per Petrum Scalarii vulnerato, ac rumore facto in populo: Otto Episcopus Basil. apprehendens panerium civium,Curiam Monachorum ad S.Petrũ accessit,& ingressus omnis populus,Monachis & eorum liberis per muros & cloacas fugatis,omnia pretiosa domus tollens,quinquaginta plaustra vini effundens,non quievit, quousque omnia sunt destructa. Congregati autem multi amicorum super castro Basileæ,descendentes animo subveniendi illis,fugati à plebe, ingressique domũ Rubei leonis,insequente plebe per tecta discurrere,& de tecto Stebelini ad tectum ad Clavem ultra viam saltare coacti sunt. Cessante autem furia populi,collectisque viribus Scalariorum & Monachorum,prædictæ progenies non credentes se ultra mensem excludi,jurantes egredi per duo milliaria à civitate Basil. ad gratiam Consulum, annis XIV.exulârunt. Episcopus autem Otto,qui initio occisionis Regis bene potuisset agere facta sua,recepta pecunia cum Regina & ejus liberis concordavit.

Tumultus Basilea.

Orta autem dissensione inter Episcopum & Theobaldum Comitem Ferretarum, & Episcopo cum civitate volente egredi in terram Comitis:Comes munitionem *Blumenberg* propriam,in feudum recipiens ab Episcopo,reformatur eidem.

Blumberg oppidum cum castro.

Mortuo autem Othone Episcopo,Gerhardus de Wippingen, ex matre de Grandisone,per Clementem Papam V.Basiliensi Ecclesiæ est præfectus.

Gerardus de Wippingen Episcopus Basil.

Occiso itaque Alberto Rege,Hainricus Comes de Lutzelburg,strenuus & acer,eodem anno in festo ominiũ Sanctorum,à Principibus concorditer in Franckfurt est electus,& Aquisgrani in sequenti anno in Epiphania coronatus. Ascendens autem Rhenum,cùm venisset Spiram,venit Eberhardus Comes de Wirtenberg cum CC. equis in magna superbia,qui cùm de multa tyrannide in homines Imperii commissa,non concordaret,à rege indignanter recessit: propter quod idem Comes postea ad mandatum regis in Italia existentis, per Con.de Winsperg præsidem regis, civitatem Eslingam & reliquas civitates Sueviæ adeò est destructus, quòd sibi vix tres ex omnibus suis munitionibus remanserunt:quem de castro Asperg obsessum,cum multo tremore fugientem,Hesso Marchio de Baden in oppido Besickheim recepit,ubi in turri latitabat usque ad mortem Imperatoris. Qui Comes depauperatus,cùm concepisset Imper.gratiam in Italia quæsivisse,postea mortuo Imp.paulatim revixit. Venientibus autem nuntiis Argent.ad regem ac proponentibus,se per Dominos suos Argentinenses, pro gratia regis & privilegiorum innovatione transmissos: nec Spiræ nec Argent.ab ipso responsum habebant. Ascendentes autem versus Columbariam ad Regem, edocti à quodam Secretario Regis, dixerunt ei: cives vestri Argent hoc petunt. Quos rex, dicens, se ante non intellexisse quorum fuissent nuntii,cum Dominos Argent.nominassent,favorabiliter exaudivit. Ascendens autem homagia & fidelitatem Dominorum & civitatum capiens,cùm non abundaret,concepit in Italiam proficisci: & veniens interum Spiram, Fridericum Ducẽ Austriæ,Alberti Regis occisi filium, post plures tractatus & tentationes,si possent Alberti liberi ab Austria separari(dicente consilio regis,quinque reges propter Ducatum Austriæ occisus,ac Friderico respondente: & iste,si carere noluerit, poterit esse sextus) tandem de ipso Ducatu & aliis Dominiis quæ pendẽt ab Imperio,eum investivit: addito, quod Duces Regi ultra montes cum ducentis galeatis servirent. Delato autem corpore Alberti Regis navigio Spiram: Rex obviam pergens funeri ad Rhenum, Reginam Ungariæ,occisi filiam,sub brachiis in civitatem traduxit,sed omnino voluit corpus Adolphi Regis inibi similiter sepeliri. Quo allato uno die sic Albertum & Adolphum Rom. Reges occisos:Henricus Rex Spiræ in sepulchris regiis sepelivit, Alberto in uxoris olim Friderici Imp.Adolpho verò in ejusdem filiæ sepulchris,sepultis.

Gerardus de Wippingen Episcopus Basil. Henricus Lutzelburgensis Rex Roman.

Argentinensium oratores à Cæsare quomodo tractati.

Albertus & Adolfus Cæsares Spiræ humantur.

Audito autẽ eo tẽpore quod Elsa puella circiter viginti annorũ,grandis & bruna,olim Wenceslai Regis, Bohemiæ filia,neptis Rod.regis, Joanni,filio Hẽrici regis,annorũ circiter XI.nuptui,& cum ea ipso Johanni regnum Bohemiæ traderetur, eaque Spiram cum excellenti decentia veniente,ac Principe propter falsam suspicionem fornicationis

Infans regni Bohemiæ, Joanni Lucelburgensi nuptui collocatur 1309.

illo copulare filium dubitante: illa moræ anxia, cum causam protractionis omnino scire vellet, & à suis causam suspicionis difficulter audisset, dixit: Absit quod Dominus rex filium suum mihi deneget ex hac causa, quia virginitatem meam per aspectum corporis comprobabo. Examinata ergo per honestas matronas, & reperta virgo, fuit filio regis solenniter copulata. Quos conjuges Petrus de Treviri, Archiepiscopus Mogun. Bohemiam traducens, Pragæ in regem & reginam, prout antiquitus ad Moguntinum pertinet, coronavit. Solennitas autem nuptiarum Spiræ, paratis sedibus, propter contentionem antiquam Moguntini & Coloniensis, quorum quilibet ad dextram Principis sedere voluit, est turbata.

Conventus Imperialis Spiræ.

Mansit verò ibi rex sex hebdomadibus cum Principibus electoribus & aliis Principibus & civitatum nuntiis, de suo transitu & de præstandis servitiis in Italiam, disponendo, ubi & ad eum venerant Matheus Mediolani & Theobaldus Brixiæ Magnates, & plurimi Lombardorum. Prædictum Theobaldum Brixiensem inibi militavit.

Henrici in Italiam expeditio.

Post hæc rex patriam suam Lutzelenburg accedens, & cum Dominis terræ illius & amicis de auxilio tractans, cum uxore sua, filia Ducis Brabantiæ, ac fratribus suis, Balduino videlicet Archiepiscopo Treverensi, ac Walramo de Lutzelburg milite egregio, ascendens, per terram Comitis Sabaudiæ, qui sororem reginæ habuit in uxorem. Lombardiam viriliter est ingressus. Ingressi sunt autem cum eo, Ludoldus Austriæ, Rudolfus Bavariæ Duces, Archiepiscopus Treverensis, Leodiensis, Basiliensis, & plures alii Episcopi, Comes Sabaudiæ, Comes Flandriæ, multique alii Comites, & omnium quasi totius Alemanniæ stipendiarii civitatum. Et veniens Astam, post receptionem suam de is dubitans, meliores ex eis secum Mediolanum perduxit. receptus est autem pacificè Mediolani per Guidonem de Turri Guelfum, Dominium civitatis habentem. credidit enim eum cito recessurum. Misit autem rex pro melioribus in tota Italia, de utraque parte Gibellinorum & Guelforum, tentans, si quo modo posset inter eos concordiam ordinare. At illis post magnam deliberationem dicentibus, hoc impossibile esse: Rex desistens, illos negotio imperfecto reliquit.

Guido de Turre dynasta Mediolanensis.

Videns autem Guido, regem diu & potenter in Mediolano morari, & de traditione & nece regis & suorum per se & suos cogitans: quendam de Sodomia damnatum educere decreverant ad cremandum, ut Alemannis egredientibus ad videndum, clausis portis regem occiderent desolatum. Et irruentibus illis cum populo ad Palatium regis: primi fratres Teutonici S. Mariæ, signati armis & vexillo ordinis, qui decreverant non exire cum cremando, cum quibusdam aliis, irruentem populum viriliter invalerunt: defensoque Palatio regis, ad portam ubi jacuit Lupoldus Dux Austriæ cum ducentis galeatis, cum magno labore properantes, projecta in vicum vasorum & alia obstacula, removerunt, ictusque lancearum & lapidum de domibus sustinentes, & violenter aperta porta: cum Dux & alii ad regis Palatium pervenissent, ad mandatum regis Guidonem & suos invadentes, nemini pepercerunt. Illoque extra civitatem fugato, suisque occisis, cum Comes Sabaudiæ, qui fuit Guelfus, conquestus esset regi, quod Teutonici illos sine misericordia occidissent: rex respondit, quòd ipsos in pecuniam noluerunt talliare. Quibus victis & ejectis, rex de Mediolanensibus pro sua disposuit voluntate. Matthæum Vicecomitem ponendo ministrum, qui & liberi sui etiam post mortem Cæsaris, illius terræ Dominium tenuerunt: rexque postea Gibellinis adhæsit.

Mediolanensium in Cæsarem conspiratio.
1310.

Wernherus autem Comes de Honberg, relictus in Lombardia à rege, quot & quantas incredibiles habuerit victorias, & quàm feliciter nomine Imperatoris triumpharit, integra historia non caperet.

Wernherus de Honberg Comes.

Postea rex obsidendi animo ad Cremonam transivit, qui eum & suos missos renuerant receptare. Territi autem Cremonenses, ferendo funes in collis, obviam ibant regi. Habita igitur Cremona, & multis aliis civitatibus Lombardiæ, Brixiam obsistentem invenit: quam cum Mediolanensibus, Veronensibus & aliis civitatibus, suaque militia, per integram æstatem potenter obsedit: ubi Walramus frater regis jaculo est occisus. Hujus obsidionis & exercitus multitudine fœtorem & pestilentiam esse factam, quid opus est narrare? Cùm multæ civitates ibidem quasi cum Domicilio residerent, ut hac gradientes per dua milliaria fœtorem senserint. Exercitus ambitus habebat tria milliaria: nec erat numerus captivorum, & continuè occisorum, nec unquam mors communior videbatur. Omnes autem Guelfi eidem civitati in hominibus & victualibus auxiliũ præbuerunt.

Brixia obsidio.

Habebant

Habebant autem intrinseci pro se montem, contiguum civitati. Et ecce quodam die mane ascendens montem virilis regis exercitus, vicit multitudinem ascendentium ex adverso, in quo conflictu, Theobaldus, Brixiæ Dominium tenens, auctor hujus belli, quē Rex Spiræ militaverat, lethaliter est vulneratus. Allato autem eo regi, rex eum in tuendo cognoscens, mirabiliter est gavisus. Cùm autem ille ope Medicorum curari non posset, ut duriùs puniretur, per quatuor tauros membratim est laniatus, & quælibet partiū postea super rotam, & caput versus portam civitatis lancea figebatur. Quæsitus autem ille adhuc vivens, cur tantum nefas attentaverit contra Regem? respondit: Se regis superbiam ferre non potuisse. Intrinseci autem videntes quæ fiebant de illo, captivorum de exercitu regis magnum numerum juxta mœnia suspenderunt: Obtento autem monte ab extrinsecis, tandem illi deficientes se & civitatem regis gratiæ obtulerunt, funes ferentes in collis. Rex autem demolita porta & parte muri, ingressus est, ultra murum.

Post hæc circa hyemem Januam profectus cum regina, honorificè est receptus: ibi Beatrix regina moriens, sepulta est ad Minores. Ibi pluribus mensibus rex permanens postea ivit Pisas. Pisis autem mensibus aliquot manente eo, Joannem Ducem Austriæ, occisorem Alberti regis, tam venientem de Papa & volentem regis gratiam quærere, captum in hospitio per quendam de *Salab.* intuitu Ducum Austriæ, commisit Pisanis. Antea enim ipsius Alberti damnaverat occisores. Qui diu ibidem honorificè tentus, in captivitate diem clausit extremum.

Henricus Cæsar ... Gen. a morietur ... Dux ... conpercussor Alberti, mors.

Venerunt autem subinde nuntii solennes Romanorum pro rege. Erat autem ingressus Italiam de assensu & approbatione Clementis Papæ quinti, qui & et Hostiensem Episcopum, cum tribus aliis Cardinalibus, pro impendendis unctionis & confirmationis insignibus, destinavit. Rex igitur properavit ad Urbem, quem Robertus rex Apuliæ, tenens Romam, nisus est impedire, pro eo, quòd rex eum, per nuntios suos Mediolani investituram feudorum petentem, investire distulit, quousque veniret ad Urbem.

Stephanus verò de Columna & sui potentiores Laterani tenebant unam turrim super pontem Tyberis: alias enim tenuerant Ursini, qui quasi omnes adhærebant Roberto regi. Misit autem Robertus Joannem fratrem suum cum magna gente, ad obstruendum iter regi: qui ad fractionem pontis regi parati machinis & aliis, quàm plurimum laborabant, quibus in hoc Stephanus resistebat. Veniente autem rege, gens Roberti retrocessit ad S. Petrum. Rex autem in vigilia Pentecostes pontem transiens, multos fecit milites. Guelli enim ex turri quam habebant super pontem, in regem & suos instar grandinis direxerunt sagittas. Laterani autem honorificè est receptus: & super castro, quod Militia dicitur, manens, quasi quotidie ex parte Roberti & fautorum suorum multas pugnas pariter & conflictus sustinuit.

Henricus Romam venit.

Misit autem pro quinquaginta melioribus in Lateranum, qui & pro eo miserant, petens ab eis, ut sibi sua urbis fortalitia aperirent. Qui cum se difficiles redderent, aliqui verò prætendentes fingerent, se esse Roberti vasallos: rex ab ipsis discedens, eos fecit includi, quousque sibi & liberos in obsides, & fortalitia assignarent, turrimque prædictam illico assignarunt. Sicque nunc Capitolium, nunc hac nunc illac contratas habentes, continuè pugnārunt, quousque totaliter occuparunt Lateranum. Occisis autem in ejusmodi pugnis quadam vice Episcopo Leodiensi, regis consanguineo, & Abbate Wissenburgensi cum Henricus dictus de Blanckenberg id regi flendo nunciaret: rex ipsum redire cum fletu ad sinum matris dicebat.

Differentibus autem Cardinalibus, quorum unus abierat coronationem Regis, & deprehenso quodam cum literis Papalibus, quibus ipsis Cardinalibus Papa regis coronationem interdixerat, eisdemque destructis ex persuasione Hostiensis, qui & Gibellinus fuit, & Stephani de Columna: multitudo Romanorum irruit in Palatium Regis. Et requirente rege, quid vellent? Illi se velle occidere voratores dixerunt, qui stipendia militum devorarent: & sic territi Cardinales, regi in Ecclesia sancti Joannis, Calendis Augusti, unctionis & coronationis Imperialis insignia impenderunt (erant autem alba omnia ejus indumenta, cum equo albo) præstito per eum juramento, secundum formam, quam Imp. coronandi Ecclesiæ Romanæ præstare solent. Postea autē nunquam assur-

Vestes & coronatio imperialis 1312.

assurrexit Cardinalibus, sicut antè, nec quemquam in suam mensam locabat. Pœnituit autem Papam, videntem ejus potentiam ac rancorem inter Robertum & ipsum Principem: imò & inter Philippum regem Franciæ, & ipsum Regem. Turbavit enim Francum quod ipse Rex se in scribendo præposuit: ipsique tres Papa, Robertus & Philippus in ejus exterminium cogitabant. Cæsar autem ab Urbe recedens, inibi reliquit Hugonem de Buchegge Comitem, cum trecentis galeatis: qui cum Stephano prædicto viriliter se tenens, & frequenter cum Guelfis confligens, urbem S. Petri, quam Cæsar habere non potuit, acquisivit.

Hugo de Buchegk Comes.

Cæsar autem Florentiam, habentem ultra centum millia armatorum (omnes n. Guelfi illuc subsidium destinârant) cum pauca gente obsedit. Infirmus autem factus aliquantulum, in villam vicinam sub monte, caussa melioris aeris collocavit, & ascendentes inimici in montem, vexârunt Cæsarem lapidibus & sagittis. Et dicente Cæsare: Ah quòd neminem habeo cui hæc cordi existant: multi ascendentes de turba Cæsaris, difficultère monte inimicos fugarunt, interficiendo ducentos, & ultrà. Decrescente autem turba Cæsaris, misit pro relictis in Urbe. & sic Hugo de Buchegge cum relictis Romæ, urbe Stephano commissa, ad Cæsarem properavit, in itinere duobus conflictibus feliciter triumphando: plures enim quam ipsi fuerant in obsidione Florentiæ, Cæsari præsentarunt captivos.

Rupertus Apulus à Cæsare hostis declaratus.

Post hæc Cæsar Pisas rediens, citato inibi Roberto rege, & habitis processibus debitis, in eum tanquam in majestatis læsæ reum, ac proditorem & hostem Imperii, privationis omnium Dominiorum & decapitationis, si unquam veniret in Imperii fines, sententiam promulgavit. Quam sententiã Clemens Papa post mortem Cæsaris revocavit, prout notatur in Clem. *de re judicata. c. pastoralis cura.*

Convenit autem Cæsar eum rege Siciliæ, de danda filia sua filio Siculi: & disposuit se iturum Neapolim. & in partes illas. Rex quoque Robertus disposuit recedere de regno Cæsare veniente, & in Provinciam se transferre. Decrevit autem Cæsar, se Apuliam & terram Roberti, Siculo commissurum. Præceperat etiam omnibus civitatibus, Episcopis, & aliis magnatibus Alemanniæ, ut transmitterent novam gentem, quæ jam erat in itinere veniendi. Venerat etiam mater Imper. filia Comitis Flandriæ cum filia Siculo danda, usque Basileam, ad Cæsarem profectura. Ducebatur etiam domina Catharina soror Ducum Austriæ quondam Alberti Rom. regis filia, Imperatori nuptura. Præmiserat etiam Cæsar prædictum Comitem de Blankenberg ad Urbem, sibi apud S. Petrum domicilium paraturum: & venit Cæsar cum exercitu suo juxta Senas, aliquot diebus, ad Senensium sibi rebellium terram ignis incendio devastando; & captos ex eis in arboribus suspendendo. Et in assumptionis virginis Mariæ vigilia, decantata coram eo Missa, eoque per quendam Prædicatorem communicato, post missam cœpit illico infirmari. Dicebatur enim quod ipse Prædicator venenũ sub ungue digiti tenens absconsum, post communionem potui Cæsaris immisisset, & illico discessisset. Cùm autem consuleretur Cæsari quod Pisas reverteretur, ipse se in servitio Domini esse, & non retrocessurum respõdit. & procedens, cùm venisset ad villam quæ dicitur Bonconvet, progredi ultrà nequivit: sed in die B. Bartholomæi decessit, quem exercitus Pisas reduxit, ubi cum ineffabili lamẽtatione est honorificè sepultus, anno Domini M. CCC. XIII. Sicque heu periit columna magnanimitatis & justitiæ ac flos germinis Germanorum.

In synaxi Cæsari toxicum miscetur. 1313.

Pisani autem cum magnates Cæsaris repatriantes secum retinere non possent: multi tamen militares de exercitu remanserunt cum illis. Et facta est briga magna inter Robertum regem capitaneum Gelforum, & Pisanos, ut & facto postea per annum conflictu ante montem Catinum, ubi omnis pars Gelforum convenerat, Pisani cum Alemannis vicerunt: & occisi sunt in die illa multa millia Gelforum: & cecidit Joannes Princeps, frater regis Roberti. Super quem sedens Comes Niger Pisanus, miles factus est super eum. A tempore n. quondam Chunradini, nullus de progenie eorundem Comitum militari voluit, nisi in bello ubi fieret vindicta in stirpe quæ Chunradinum occidit.

Mortuo itaque Hainrico Imp. & vocatis Principibus in Francfurt, Fridericus Dux Austriæ, filius Alberti regis, & nepos Rudolfi regis, pro regno laborabat. Cui Petrus Trevirensis, Moguntt. & olim Episcopus Basilien. quem Albertus quondam rex læserat, & Balduinus Treverensis, & Joannes Bohemus, se opponunt. Fridericus autem Australis alloquitur Rudolphum & Ludovicum Duces Bavariæ, Palatinos Rheni, exhibens se ad assistendum eis. At illi æstimantes se tanto negotio impotentes, se Friderici

Fridericus Dux Austria ad regnum aspirans.

servi-

servitio astrinxerunt. Dux quoque Saxoniæ,& Voldemarus, Marchio Brandenburgensis, Friderico adhæserunt. Hi enim laici omnes & uxor Bohemi, fuerunt quondam regis Rudolphi nepotes. Item Hainricus de Virnenberg Coloniensis, acto inter alios tractatu fecit, quòd filia fratris sui Comitis de Virnenberg copulata fuit Hainrico Duci Austriæ, fratri Friderici, similiter adhæsit eidem.

Veniente autem Friderico cum forti exercitu valde,& castrametante juxta Franckfurt apud Saxenhausen: Petrus Moguntinos naves afferens, victualia juxta Moguntiam abstulit Friderico. Exercitus autem Moguntini, Treverensis & Bohemi, se ex inferiori parte Mogani collocavit. Inductus est autem Dux Ludovicus Bavariæ junior, qui & aliàs Friderico prævaluit in conflictu, quòd contra eum eligi se permisit: quia in promissione facta Friderico, ipse Ludovicus intelligebatur exceptus. Inductus est etiam N. miles Goldemari Brandenburgensis, habens ab eo mandatum sufficiens in genere eligendi, Ludovicum elegit contra Domini voluntatem. Electi sunt igitur in discordia, in die beati Lucæ Evangelistæ, anno Domini M. CCC. XIV. Fridericus Dux Austriæ, ab Archiepiscopo Coloniensi, à Rudolpho Bavaro, Palatino Rheni, & à Duce Saxoniæ: Ludovicus verò, à Petro Moguntinensi, Balduino Treverensi Archiepiscopis, Woldemaro Marchione,& Joanne rege Bohemiæ: nec ij Principes convenerant, sed quisque in suo exercitu, per se vel per procuratorem elegit,& in suis exercitibus publicarunt. Fridericus autem Australis præ fame recedere est coactus, multique detrariti in ascensu manserunt in via.

Fridericus & Ludovicus in discordia Cæsares electi 1314.

Ludovicus itaque Aquisgrani à Moguntino & Treverensi, in loco quo debuit, sed non à quo debuit: Fridericus verò in Bunna à Coloniense, à quo debuit, sed non in loco in quo debuit, coronati sunt. Adhæserunt autem Ludovico civitates inferiores Rheni, usque Seltz: Friderico autem, Seltz,& superiores regni civitates, exceptis Berna & Solodora, quæ neutrum curabant. Descendit autem Lupoldus Dux Austriæ frater Friderici cum grandi exercitu Spiram, contra Ludovicum: ubi Ludovicus cessit de campo in cœmiterium Judæorum. Lupoldus autem villas Spirensium & aliorum inibi adversariorum comburens, ascendit. Transivit post hæc ipse Lupoldus juxta Augustam, flumen Lech,& in superiori Bavaria multa,& inter alia oppidum Landsperg per se victum, ignis incendio devastavit.

Indicta est autem Basileæ Curia in festo Pentecostes, solennissima per Australes, ubi inter Fridericum electum & filiam regis Arragonum,& Lupoldum & filiam Comitis Sabandiæ, nuptiæ celebrantur. Ibi quot & quanta hastiludia, etiam torniamenta peracta sint, quis enarraret? Ubi Comes de *Katzenellenbogen*, per dictum *Grat* de *Gebwilre* militem hastiludio prostratus, cum maxima pœnitentia moriens, cum magno fletu mulierum Basilieosium, ad Rhenum est deductus. Monstrabantur ibi sanctuariorum insignia, quæ regum dicuntur, scilicet lancea, clavus, pars crucis Salvatoris, Corona, gladius Caroli,& alia, per quendam Cisterciensem: & cecidit machina, præ multitudine hominum, ubi plurimi sunt oppressi. Cecidit & tempore hastilodii alia machina, ubi læsæ sunt plurimæ dominarum,& multa clenodia subtracta. Ubi Joannes de Clingenberg, præteritis & præsentibus,& postea XXX. annis continuatis, valentissimus militum censebatur.

Austriorum Principum nuptiæ Basileæ habitæ 1315.

☞ Obsedit autem Lupoldus Solodorum,& ad recognoscendum fratrem suum pro rege coegit. Ascenditque cum magno exercitu versus Suiciam, volens fratri villas illas, quæ sunt de jure Imperii, subjugare. Et cum Ottho Comes de Strasberg cum uno exercitu ex parte Ducis ingrederetur, per vallem *Underwalden*, artans eam partem, ac declinare volens ad Ducem,& ascendente Ducis exercitu magno ex alia parte montium: ecce descendit populus Suiciæ cum impetu per clivum montis quendam, & læsis ibi atque sine misericordia interfectis melioribus nobilibus, qui præcesserant, Ducem cum exercitu suo lamentantem fugaverunt. Et Otto de Strasberg intelligens, per clivum montis, per quem descenderant pedites festinanter ascendit: ex quo læsus intrinsecus, postea breviter est sepultus. Perierunt autem ibi mille quingenti. Sicque valles illæ pòst adhuc stant invictæ. ☜

Nota de Helvetiis. Austriorum clades ad Morgartum montem.

Celebravit autem Clemens Papa quintus post mortem H. Cæsaris Concilium Viennæ, revocans sententiam Imp. contra Robertum Regem prolatam: & eidem sancto Impe-

Concilium Viennense contra Henricum Cæs.

Imperatori perjurium impinxit, mulas faciens constitutiones, quas non pulbicavit, morte præventus. Obiit autem Burdegalæ, ubi curiam habuit: Cujus thesaurum ejus patruus occupavit. Vacavit autem Curia plus quàm per annum.

Joannes 22. Papa.

Post hæc Cardinales congregati Avinionem, per Robertum regem inclusi, Jacobum Episcopum Caturcensem, ipsius regis olim Cancellarium, elegerunt in Papam, anno Domini M.CCC.XV. mense Augusto: & vocatus est Joannes XXII. qui constitutiones Clementis publicavit & sanctum Ludovicum ordinis Minorum, prædicti Roberti fratrem Marsiliæ sepultum, canonizavit: Episcopum Caturicensem ex quadam suspicione sortilegii in Papam facti, degradatum, excoriari fecit, & in omnibus favit Roberto.

Postea Fridericus & Ludovicus electi Roman. reges eum magnis exercitibus in Suevia juxta Eslingen, pro regno quod uterque habere conabatur, convenerunt, ubi in fluvio Neccaro non ex proposito, sed casu, adaquantibus equos hincinde abeuntes, & adjuvantibus utrisque suos paulatim, magna est facta strages utrinque, multique nobiles utrinque capti. Ubi & Wernherus Comes de Honberg est captus, Neccarusque sanguineus videbatur, propter occisionem equorum.

Lusus equestris ad aquas Helveticas.

[Indixitque Lupoldus Dux Curiam in Baden, in terra sua: ad quam quanta multitudo nobilium confluxerit, quantaque hastiludiorum solennia sint peracta, de Machinis spectaculorum, de XII. candelabris, & candelarum magnitudine & longitudine, quarum unam vix XII viri portabant, & multis aliis, quis enarrabit? Ibique soror Dominorum Ducum Austriæ. Ludovico seniori de OEtingen est conjuncta, quæ antè ex sorore Comitis de Wirtenberg habuit filium & filiam: qui Ludovicus ante fuit Secretarius Ludovici electi, & servitor: postea eum persequebatur ad unguem.]

Austriorum ex contra Ludovicum Bavarum.

Lupoldus quoque Dux iterum cum grandi exercitu versus Spiram descendit, advecsantium villas comburendo, & cùm ascendisset, dimissa gente sua, illico sibi nunciatur, Ludovicū ascendere cum magno equitatu feroci. Ipse Lupoldus dilapsa gente sua, nuncius misit, ad Comitem Udalricum Ferretarum & Joannem Episcopum Argent. repentè descendit: qui duo cum suis populis ad Broscam flumen (ab Occidente versus Orientem fluens in Argentinam) se cum magno tremore locârunt. Et venit super Bruscam Ludovicus electus, cum Treverensi, Bohemo, gente Maguntini, & aliis, cum quatuor millibus galeatorum electis. In nocte autem Comes Ferretarum de Brusca versus *Molsheim*, præ timore recessit. Manè autem reversus ad Bruscam, populi, quos adversarii quodam modo comedissent; illi asserentes, se nolle cum rusticis pugnare, Bruscam juxta Argentinam transibant, se juxta *Thoroltzheim* collocantes, tamdiu confligere differendo, quoad Lupoldo gens magna equitum & peditum affluebat. Argentinensium autem pars una, scilicet Zornorum Friderico: alia verò, scilicet Mulnheimensium Ludovico favebat. Et cum Argentini prius Fridericum recepissent, nunc in transitu Ludovicum multis cum armatis ingredientem & citò egredientem, more regio in majori Ecclesia receperunt, qui & ipse eorum privilegia confirmavit, Anno Domini, M. CCC XX. de mense Augusto.

Fridericus autem cum in Austria de congregatione Ludovici intellexisset, cum paucis spadonibus cursu velocissimo properavit ad Rhenum. Veniensq Rinaugiam, intellecto discrimine fratris, properavit ad ipsum, & appropinquans aciei Ludovici, quam credebat esse Lupoldi, retrocedentes per aliam viam ad aciem Lupoldi venerunt: qui amplectens fratrem præ gaudio, flevit amarè, dicens: O Domine, quàm diu & in quanto periculo me dimisistis? & distabant acies in plano campo ad invicem, non ad quartam partem miliaris, paratæ ad conflictum. Gens autem Lupoldi abductis equis se paravit ad pugnam, clamatumque fuit sub pœna capitis, ne quis calcaris retineret: gravisiq; sunt de Friderici adventu. Dicto autem in acie Ludovici, de adventu Friderici, missus est miles cum conductu de acie Ludovici ad tentandum, de pugna ad aciem Lupoldi Prætenderant enim inferiores, se nolle confligere cum Lupoldo: quia eo victo, finem negotii quò ad Fridericum non haberent. Adducto autem milite coram Friderico, dixit Fridericus militi: Dicite avunculo meo, me hîc ad conflictum paratum, & tempus esse ut finem nostræ guerræ, Imperii fidelibus faciamus. Et cùm jam superiores, in angustia & tremore cōstituti fuissent, eò quod inferiores nobilissimā habētes militiā, evaginatis jā gladiis

le istos

Partium hostiles exercitus prope Argentinam.

ſe iſtos ſimulaverant invaſuros: ecce reverſi ſunt ultra Bruſcam, quantocyus poterant deſcendentes, quos iſti per biduum ſunt ſequuti.

Eisdem temporibus, anno M. CCC. XIX. menſe Julio, obiit Woldemarus Marchio Brandenburgenſis abſque liberis, Marchionatus diſpoſitione ad Imperium devoluta, fuitque eum magna lamentatione manifeſtè ſepultus, quem poſtea ad 28. annos vivere dixerunt. De quo Marchionatu Ludovicus Princeps poſtea Ludovico, filio ſuo primogenito, providit, de quibus infrà dicetur.

Woldemari Brandenburgici obitus 1319.

Eisdem temporibus, Gerhardo de Senar Epiſcopo Conſtantienſi mortuo, & electis in diſcordia in Curia Romana litigantibus, H. de Klingenberg præpoſito, & H. de Werdenberg Canonicis Conſtantienſibus, iidemque per ſententiam deberent excludi, & ſpes eſſet de Mathia cuſtode Monaſterii Morbacenſis, ordinis S. Benedicti, Baſilienſis diœceſis, fratre Hugonis Comitis de Buchecke/ ſervitoris Roberti Regis Siciliæ, poſt excluſionem electorum promovendo: ecce moritur Petrus Archiepiſcopus Moguntinenſis. Quo intellecto in Curia, Joannes Papa, ad preces prædicti Roberti Regis Siciliæ, ob ſervitia prædicti Hugonis, eidem Mathiæ de Buchecke/ dilecto etiam Ducibus Auſtriæ, de Moguntinenſi Archiepiſcopatu providit. Qui deſcendens primum Spiram, à clero honorificè receptus, cum proceſſione & crucibus venit Moguntiam, honorificè quoque ibi receptus, qui ipſam Eccleſiam quinque annis potentiſſimè gubernavit, cui in magnanimitate & virtutibus ſimilis tunc non eſt viſus.

Mathias à Buche k Archiepiſcopus Moguntinus 1320.

Excluſis autem dictis electis, Rudolphus de Monteforti per ipſum Papam ad Conſtantienſem Eccleſiam eſt promotus, * cui etiam vacans monaſterium S. Galli committitur. Sed eo tamdiu aſſiſtente Ludovico, idem monaſterium ad preces Hugonis de Buchegge, collocatum eſt N. de Bonſtetten/ avunculo Berengarii de Landenberg/ qui ſe fecit extra cœmiterium ſepeliri.

Rudolfus Monfortius Epiſcopus Conſtantienſis.

Mortuo Baſileæ illis diebus Udalrico, unico Comite Ferretarum, abſque filiis, & Comitatu pro majori parte ad Eccleſiam Baſilienſem devoluto, jamque in ipſius Comitatu populus adventum Baſilienſis Epiſcopi expectaret: Ecce Johanna Comitis filia cum Dominio traditur Duci Alberto: & poſt multa diſcrimina, poſt ſubmerſionem Montanam, nuncij plures literas legentes, poſt expugnationem aliquam caſtrorum per ſtabilonem factam, de Epiſcopatu litigante cum commiſſione Baſilienſis, poſt multos proceſſus, tandem ceſſit Hartungus diſpenſatione ſuper beneficiis, & pro receptis obtenta. *

Comites à Pfirt deficiunt 1324.

Egreſſus eſt autem de Auſtria ſub anno M. CCC. XXI. Fridericus electus cum gente magna in Bavariam, ad quem Lupoldus frater ejus cum DCCC. galeatis de Suevia properavit. Ludovicus autem cum exercitu ſuo, antequam fratres convenire poſſent, aciem ſuam ad invadendum Fridericum direxit. Lupoldus autem juxta Monacum Bavariæ Iſeram tranſiens, ſe ſatis ambiguè committēs fortunæ. Ludovici exercitum ſequebatur repente. Quod Ludovicus intelligens, receſſit de campo, munitionibus ſe committens. Sicque Fridericus & Lupoldus convenientes (quod non poſſe fieri credebatur) mirabiliter ſunt gaviſi, terramque Ludovici ſuperiorem Bavariam decem hebdomadis ignis incendio, omnique inquietudine vaſtaverunt.

Auſtrii Bavariam populantur, 1321.

* Poſt hæc miſerunt Auſtrales Heinricum fratrem ipſorum cum exercitu, in favorem Papæ Joannis Brixiam in ſubſidium partis Gelfæ: qui cum inibi aliquandiu ſtetiſſet, non multùm viriliter agens, concordatus cum Cane Veronenſi adverſario, clam comportaverat pro conductu: & ſimulans ſe cum exercitu ſuo quoſdam Gibellinos invaſurum, repentè receſſit, & in Auſtriam eſt reverſus. *

Henricus Auſtriacus in Longobardiam anno 1322.

Ingreſſi ſunt itaque iterum ſuperiorem Bavariam ſub anno Domini M. CCC. XXIII. de menſe Septembri, Fridericus & Heinricus Auſtrales, cum duobus millibus & ducentis galeatis, & quatuor millibus Hungarorum & gentilium ſagittariorum, miſſis ſibi à Rege Hungariæ, & de Suevia Lupoldus frater eorum cum DCCC. galeatis electis. Tardante autem ſe Lupoldo in vaſtatione terræ Wilhelmi Comitis de Monteforti, qui tunc Ludovico adhæſit, cui aderant Joannes Rex Bohemiæ & Balduinus Archiepiſcopus Treverenſis cum exercitu ſuo, ſcilicet mille D. galeatis, & cum XXXM. peditum ad Friderici exercitum declinavit, vexillum conflictus committens Comiti de Schlüſſelberg. Ipſe autem met Ludovicus duodecimus in armis blaveis, cum albis cruci-

Antecaſarii apparatus bellicus 1323.

bus, ne cognosceretur, absque signis regiis apparebat Non enim dubitavit, se si vinceretur, occidi. Aderant etiam sibi Ludovicus Burggravius de Nurnberg, duo de Octingen, Wilhelmus de Monteforti, multique Comites & Barones. Cumque venissent ad flumen parvum, quod eorum exercitus dividebat, sagittarii Australis ipsum adeò infestabant, quòd ad castrum suum vicinum situm super ipso flumine, scilicet Wasserburg/declinavit, manè transeuntes ibidem. Intellecto autem quòd Bavari transivissent, & consulentibus pluribus quòd Fridericus paulatim discederet versus iter Lupoldi declinando: ipse Fridericus animosus nimis, omnino se disposuit ad conflictum in armis regiis contra suorum consilium procedendo, & præmisit aciem quingentorum galeatorum, quam sequebantur cum vexillo acies octingentorum galeatorum. Postremò ipse in acie octingentorum processit, & progredientibus ad conflictum, fractoque vexillo Bavari, acriterque certantibus Australibus, & præsertim Friderico manu sua, qui valentior in pugna reputatus est inter omnes, cedenteque acie Bavarorum, ita quòd Australis vicisse credebatur omnino: ecce equites Bavari revocantes pedestres qui cesserant, ac se terræ committentes, cum illis reversi sunt ad conflictum. Post hæc venit Burggravius de Nurenberg cum acie equitum, cum clamore: & fugientibus sagittariis Australibus, multisque cum illis, captoque Heinrico Australi, ac dejecto Australium vexillo, eisque pro majori parte terga vertentibus, & valentioribus captis, tandem armiger quidam Fridericum desolatum à suis, equo etiam ejus perforato, eoque se demittente ad terram, capere volens, nec eum cognoscens, quæsitus fuit ab illo, cujus esset servitor. Quo respondente, quòd Burggravii: Fridericus fecit Burggravium advocari, cui gladium porrexit, & ejus gratiæ se commisit, qui eum certificatus de vita, Bavaro præsentavit. Salutante autem eum Bavaro, & dicente: Avuncule, libenter videmus vos Ille autem consternatus animo, non respondit. Licet autem multi consuluerint, quòd in signum victoriæ permanerent in campo manerent: Ludovicus tamen timens aciem Lupoldi recessit. Lupoldus hoc intelligens, dolenter recessit, miratus, quòd rex Romanorum in discordia captus, non esset occisus. Et factus est conflictus in die sancti Michaelis, quo quinquaginta anni fuerant, quò davus amborum, Rudolphus de Habspurg, in regem electus est Romanorum, & postea Australes in potentia decreverunt.

Fridericus Rex in conflictu à Ludovico captus.

Habuit autem Ludovicus quendam Martinum monachum devotum & humilem, postea factum sacerdotem, qui sibi multa futura prædixit. Hic ante medium annum, Fridericum ante diem Michaelis finitum captivitudum prædixit, curiam suam in valore centum marcarum cuidam de Monaco, paciscenti in contrarium, ad certam summam pecuniæ obligans super eo: & in die sancti Michaelis, alter, invito Martino, & continuò dicente, Vos aliud audietis, curiam per judicium occupavit: quæ sibi, comperta veritate, est restituta: ipseque Martinus pecuniam acquisitam jussus est recipere.

Heinricus quoque Australis captus regis Bohemiæ, restitutis ipsi regi quibusdam munitionibus Moraviæ, quas Australes occupaverant, liberatur: Fridericus verò in castro Trausnit Ludovici fortissimo detinetur, multique Australium, præsertim de Walsec, durè tenti in magnis sunt pecuniis talliati.

Alsata in Ludovici partes transeunt.

Civitates autem Elsatiæ, Columbaria, Schletstat/ Ehenheim/ Rosheim/ Hagnowe/ quæ Friderico adhæserant, territæ, Albertum Humelionem de Liechtenberg militem Suevum, in advocatum Ludovici nomine receperunt. Joannes quoque Episcopus Argentinensis convenit cum eis, de non assistendo alicui eorundem. Marchiones verò de Baden perseverantes in Lupoldo, oppidum Seltz Imperiale eis obligatum per Fridericum, ingressi, infestationes plurimas patiebantur. Lupoldus autem veniens Basileam, militiam convocavit. Congregati verò sunt nobiles utriusque sexus, qui Lupoldum chorisare & jucundari quantum poterant compulerunt: at ille fecit omnia absque risu. Misit autem L. galeatos in Ensisheim, qui Columbarienses cum inquietudine infestarent, quos post hæc in Seltz destinavit: qui civitates & Bavaros spoliis & incendiis infestantes, inibi potenter sunt obsessi. Lupoldus autem gentem in navibus traducens, quamvis respectu obsidentium minimam, liberavit obsessos, & contra suorum consilium, suadentium eum tutiùs ultra Rhenum reverti, per Elsatiam est reversus, undique cum incendio prætereundo. Argutus autem ab Argentinensib. damnificatis per incendia, malè

malè in se actum esse, & ob hoc se hujusmodi incendia non obmissurum respondit. Verecundantes autem Bavari, quòd ob tam paucam gentem recesserant de obsidione, scripserunt Lupoldo; qui jam versus Apri-Monasterium ascenderat, se cum eo, si eos expectaret per biduum, pugnaturos: quos cum biduo expectasset, ascendit.

* Post hæc Eberhardus de Wirtenberg/ castrum Richenberg/ quod Marchiones de Baden tenebant, potenter obsedit. Matthias Maguntinus cum magna gente subvenit eisdem.*

Lupoldus arte magica fratrem è vinculis eximere conatur.

Invenit autem Lupoldus tunc temporis expertum nigromanticum, cum quo de eductione Friderici tractavit. Confidentibus autem ipsis duobus solis in camera bene firmata, Lupoldo, & magistro faciente characteres suos: ecce venit dæmon stans coram eis, in specie viatoris, habentis calceos corruptos, & pileum in capite, oculosque lippos. Cui Lupoldus ait, Nostis me? at ille ait: Benè nosco te, & quæsitis aliquibus, injunctoque sibi, quòd absque omni periculo deduceret Fridericum à captivitate: Dæmone respondente, quòd sic eum educeret, dummodo ei consentiret, nimis territus est Lupoldus. Dæmonque veniens ad castrum Trausznit in specie scholaris cujusdam, in partibus Ergoviæ, habentis pannum circumvolutum per collum, ac si in eo panes portare vellet, dixitque Friderico: Ingredere hunc pannum, & ducam te ad tuum fratrem Lupoldum. Quo respondente, quis esset? & illo dicente, Non cura, si ingrederis, securè te ducam: Fridericus facto crucis signo, & invocato Christi nomine, dæmonem profugavit, dicens custodibus suis, quòd per aliquas reliquias vel preces à dæmone se custodirent, quod & factum est diligenter. Qui postea liberatus, videns scholarem dixit: Hic fuit dæmon, qui voluit me eduxisse.

Eo tempore mortuo Matthæo Mediolanensium Domino, relictis Galeatio, Joanne, Marco, Luca, & Stephano filiis, & Galeatio seniore Dominium occupante, cum Papæ Joannis mandatis pluribus paruisset, tandem eo non desistente, parere contempsit: qui citatus personaliter, etiam de articulis fidei responsurus, non comparens, excommunicatus, post annum de hæresi est damnatus. Hic à Ludovico electo Romanorum Rege, cùm Fridericum cepisset, regimen Mediolanense assumpsit. Conglutinatis autem Papa, Franco & Lupoldo: Papa Ludovicum super eo, quòd nondum approbatus per sedem Apostolicam, jura Imperii administraret, & Galeatium hæreticum foveret, Avinionem citavit, & non comparentem excommunicavit, & post annum similiter de hæresi condemnavit (contra quos tamen processus Ludovicus electus ex quibusdam causis rationabilibus appellavit, ipsamque appellationem eidem Papæ intimavit) privationis juris electionis, Ducatus sui & Dominiorum, & aliis pluribus in eum, & filios, & fautores ejus, successivè sententiis promulgatis: quas Lupoldus undique ubi potuit in odium Ludovici procuraverat promulgari.

Ludovicus Caspiorum communione motus.

Convenerant autem Francus & Lupoldus in Barc, ubi multa, & præsertim contra Ludovicum tractaverunt, Papa eis annuente. Convenerunt & Principes Ecclesiastici, nuncii Papæ & Franci, ac Lupoldus in Rens, prope Confluentiam, ac soli ducti super Rhenum in navi, diu tractaverunt de Franco in Imperatorem promovendo. Sed per fratrem Berchtoldum de Buched/ Commendatorem domus Teutonicorum in Confluentia, fratrem Domini Matthiæ Moguntinensis Archiepiscopi principaliter extitit impeditum: de quo eum secretariis Papæ Joan. Decanus Moguntinensis detulit, quod ipsum post mortem Matthiæ Maguntini, ab ipsius fratris Berchtoldi provisione retraxit. Reversæ sunt autem prædictæ civitates Alsatiæ à Ludovico ad Lupoldum, nomine fratris sui Friderici captivi, & crevit potentia Lupoldi. Qui aliquoties scribens Franco vel Papæ, tali titulo utebatur: LUPOLDUS *Dei gratia, Austriæ, Styriæ, Carinthiæ & Moraviæ Dux: Dominus Carniolæ & portus Naonis, Comes in Habspurg & in Kiburg, ac Landgravius superioris Alsatiæ.*

Obsedit autem eo tempore Ludovicus oppidum Burggowe/ Ducis Lupoldi, tempore hyemali, quo Dux in illa parte eum impedire posse nullatenus credebatur. Scripsit autem Dux Burchardo de Ellerbach, ministro suo, quòd se viriliter teneret, quia eum infra dies XIV. liberaret, & repentè veniens cum gente forti, cum illis ignorantibus appropinquaret, Ludovicus tardè intelligens, dimissis ex prato, ne eum insequeretur Burchardus, machinis & castris evasit.

Tractabatur autem ſæpe de liberatione Friderici: & impediente liberationem ejus, quòd Dux inſignia ſanctuariorum Imperii, lanceam videlicet & alia, noluit reſignare. Dicentibusque ſuis, quòd frater ſuus eſſet ejus captivus: Dux prænoſcens aſtutiam Ludovici, dixit tractatoribus: Ecce ne hoc mihi impingatur à vobis, dabo vobis ea inſignia, & ſcio quòd nec adhuc prout tractaſtis compoſitionem, fratrem meum rehabebo. Quod etiam cum factum eſſet, Lupoldus Ludovicum adeò infeſtavit: quòd tandem Ludovicus cum Friderico, communicante eos ambos poſt Miſſam uno Cartuſienſi, eorum confeſſore, & ſervare pacta juramentibus, latenter convenit. Emiſſo autem Friderico, & ſervante pacta, Lupoldus uſque ad mortem ſuam reſtitit Ludovico.

Fridericus à custodia liberatur.

Obſedit autem Lupoldus oppidum S. Hippolyti, Lantgravij Elſatiæ, ſervitoris Ludovici, qui ipſi Lupoldo, ſæpe Veneris cauſa Argentinam eunti, dicebatur inſidias poſuiſſe. Ipſe Lupoldus muros deſtruens funditùs, villam tenebat. Quamvis autem Medici ſibi prædixerint, quòd eum labores necarent, non deſtitit ab expeditione, ſed cum exercitu deſcendens Spiram obſedit. Spira reverſus, Argentinæ in curia Dominorum de Ochlenſtein decumbens & inſaniens, abſque pœnitentia diem clauſit extremum.

S. Hippolytum Alsatiæ oppidum.

Iverat autem illis diebus Ludovicus in Lombardiam, quem Galeatius Dominus Mediolanenſis ſumptuosè deduxit, quem tamen poſt magnam ſibi datam pecuniam, Romam quaſi captivatum traduxit, Wilhelmo de Monte forti Mediolanum committens: quòd non Imperii, ſed facta ſua agens, & pecuniam ad partes tranſmittens, Imperium negligebat: propter quod, quamvis æſtimaretur in virilibus geſtis valentior hujus mundi, non tamen extitit ibi nimiùm commendatus.

Ludovicus in Italiam movet. 1327.

Fuit autem Ludovicus Mediolani in Eccleſia S. Ambroſii, à Joanne Archiepiſcopo Mediolanenſi, in feſto Pentecoſtes, cum Margareta uxore ſua, anno regni ſui XIII. corona ferrea coronatus: & poſt hæc Romam veniens à Romano clero & populo gaudenter & comiter eſt receptus, ac XVII. die Januarij, qua cantatur, *Omnis terra*, anno regni ſui XIV. ex parte totius Romani populi, per Senatores, præfectum urbis & cancellarium populi Romani, omnibus nobilibus acclamantibus, in Eccleſia S. Petri, cum ipſa conjuge, Imperiali extitit diademate inſignitus. Prætenderant enim urbici, hoc eis competere, Papa etiam nolente: præſertim cùm Senatores priùs Papam requiſiverant, ut ad urbem ſe transferret. Ludovicus etiam Joanni Papæ pro tunc crimen læſæ majeſtatis & hæreſim impingebat.

Ludovici coronatio, anno 1328.

Poſt hæc Petrum de Corbario fratrem Minorem in ſummum Pontificem, quantum in eis eſt, creaverunt, & ob hoc multis creatis Cardinalibus & Epiſcopis, per illos magnū in Eccleſia Dei ſcandalum eſt ſubortum.

Petrus de Corbario Antipapa creatur.

Ipſe autem Ludovicus habitis tractatibus cum rege Siciliæ, terram Roberti regis, ſcil. Apuliam, ingredi intendebat. Robertus quoque collectis omnibus terram illam relinquere, ſi Cæſar acceleraſſet, & in Provinciam intenderat ſe transferre. At ipſe Cæſar ſegnis tanto tempore, ſtetit otioſus in urbe, quòd quaſi omnia expendebat. Quadam autem vice veniens idem Princeps * in urbe ad caſtellum, in quo olim Conradinus dicebatur decapitatus, ipſum funditùs demolivit.

Mortuis autem inclytis Principibus Lupoldo, Henrico & tandem Friderico Ducibus Auſtralibus, & in Küngsfelt monaſterio, ubi pater eorum Albertus Rex fuit, ſepultis: Ludovicus in Alemanniam eſt reverſus. Dicebatur autem tunc temporis, quòd quidam miles Friderico quiddam ad comedendum dederit, per quod eum in ſui favorem inclinaret, per quod à pediculis mundari non valens, paulatim defecit. Et hi omnes quanquam valentiſſimi fuerunt, ſine maſculis filiis ſunt defuncti.

Ludovico autem egrediente de urbe, cum Wilhelmo de Monteforti, Azzonem, filium Galeatij, ſecum in Lombardia regnare permiſerat, poſt eorum egreſſum quicquid potuit occupavit, & nil in partibus illis remanſit.

In diebus illis poſt egreſſum Ludovici Principis de Italia, vivente Joanne Papa, Joannes Rex Bohemiæ cum conſenſu Principis ingreſſus eſt Italiam, & diu inibi manens, Lucanam civitatem pro ſe tenens, quæ eum pro Domino recepit: non more patris ſui quondam Henrici de Lutzelburg Imperatoris. Qui inibi viriliter ſe tenuit, & conſtanter ſe tenens, ac ſe ſucceſſorem Imperatoris & pacificatorem Italiæ ſcribens, Papæ & Imperatori complacere cupiens, & ambobus diſplicens, obligata Luca cum verecundia reverſus eſt, nulla ſibi vel Principi in Italia parte relicta.

Joannis Bohemiæ Regis profectio Italica, 1330.

Erat

Erat autem in diebus illis Bononiæ legatus Papæ, Bertrandus de Pogeto, Hostiensis Episcopus, Dominium civitatis durè tenens, crudeliter multis occisis: qui Bononiam muro circundans, & sibi fortissimum castrum inibi construens, multaque mala peragens, cui quamvis Guelfissimo ipse Rex Bohemiæ familiaris extitit: tandem per rumorem populi victo repente castro & funditus demolito, turpiter est fugatus.

Castrum Bononiense.

Habuit autem Rex Bohemiæ duos filios, quorum major Carolus nomine, qui marchio Moraviæ nominabatur, habuit sororem Philippi Regis Franciæ in uxorem. Minor verò habuit filiam M. Ducis Carinthiæ. Habuit & duas filias, quarum unam habuit Joannes primogenitus regis Franciæ: aliam Henricus Dux Bavariæ. Et ecce mortuo duce Carinthiæ sine filio, sola ipsius regis Bohemiæ nuru relicta, cùm ipse rex sine omni ambiga crederet in ipso Ducatu filium successurum: Ludovicus Princeps de ipso Ducatu Duces Austriæ, filios sororis ipsius, quondam Ducis Carinthiæ, investivit: filio autem regis Bohemiæ Comitatus Tirolis remansit. Ex quo ipse rex contra Principem movebatur odio capitali: juramento affirmans publicè, se nunquam reformaturum eidem: Papam etiam, regem Franciæ, & Henricum Ducem Bavariæ, item reges Hungariæ & Cracoviæ incitans contra ipsum.

Ioannis Bohemiæ Regis proles.

Ducatus Carinthiæ ad domum Austriacam, anno 1331.

Papa autem Joannes de militari progenie natus, ditans fratris & sororum suarum filios & nepotes divitiis & honoribus, anno Pontificatus sui XIX. moriens, reliquit Sedi decies septies centum millia florenorum, Anno M. CCC. XXXIV. Erat autem quidam vicinus Episcopus Romæ, in via eundi ad Curiam Avinionensem ad Papam, cui in nocte mortis Papæ in somno apparuit quidam dicens: *Papam quæris? non est.* Et post pusillum: *Vis videre Papam, ecce iste est*, monstrata sibi persona magna incognita. Qui procedens in itinere, audivit de morte Papæ Joannis. Veniens autem Avinionem, ivit in consistorium: ingredientes diligenter inspiciens singulos Cardinales. Et cùm non vidisset personam sibi monstratam, quæsivit à quodam, numquid omnes Cardinales ingressi fuissent? Et responso accepto, quòd omnes, excepto Cardinali Blanco, ordinis Cisterciensis, illum quæsivit in domo ipsius, ipsumque inspiciens faciem perpendit monstratam, sibique soli in camera sua dixit: Pater, vos estis Papa futurus. De quo cùm ille risisset (nulla enim fuit spes promotionis ejus, cùm esset humilior & pauperior inter omnes) Episcopus exposito sibi somnio adjecit: Pater, ille qui mihi monstravit faciem vestram, introduxit me ad stabulum immundissimum, stercoribus plenum, ubi vidi arcam marmoream albissimam, sed vacuam. Vos estis illa arca, quam debetis in officio vestro implere virtutibus & signis. Et ô pastor & stabularie, Curiam & sedem apostolatus, jam immundissimum stabulum, ab avaritiis & simoniacis stercoribus expurgate, vobisque sanctam Romanam Ecclesiam & urbem recommissas habete.

Ioannis 22. Papa decessus 1334.

NB.

Et ecce in electione à tot Cardinalibus quasi iosciis, sub altercatione electus extitit: *Ego N. nomino illum: qui si esse non poterit, nomino Blancum*, quòd repertum est à duabus partibus nominatum, dictusque Benedictus XII. Itaque statim pro reformatione Ecclesiæ S. Petri in urbe L. millia expendit florenorum. Et sicut à Joanne Papa discrepabat in statura (ille enim fuit pallidus statura & voce pusillus: iste in corpore maximus, facie sanguineus, & voce sonorus) ita & in moribus discrepabant. Ille ad magnificandum & ditandum consanguineos, ad regnandum nobilibus, & exaudiendis eorum petitionibus, ad vestiendum annuatim plus quàm LXX. Comites & milites intendebat: iste de talibus non curavit. Dixit enim: Absit, quòd Rex Franciæ, si per consanguineos meos super me ditaretur, me sicut prædecessorem meum ad sua quævis vota coartaret. Fuit enim ex Tholosa regis Franciæ, filius pistoris, Theologorum summus, sed nullus in jure, quem inter omnes à longissimis temporibus justissimum æstimabant, cui & ante suam mortem quidam sanctus homo, se pro eo captivum tradens, quòd illo anno moreretur, prædixit, quod & factum est.

Benedictus 12. Papa.

Huic Benedicto in principio creationis suæ Philippus rex Franciæ mittens legatos, audacter, quasi nihil sibi denegare auderet, petiit inaudita: inter alia scilicet, ut filium suum primogenitum, generum regis Bohemiæ, faceret regem Viennæ: quòd se faceret vicarium Italiæ: quod sibi per totam Christianitatem daret decimam decimarum

Regis Galliæ ad novum Pontificem legatio.

Mortuo autem (ut præscribitur) Andrea Rege Hungariæ, & Ottone Duce inferioris Bavariæ recepto in Regem, & postea per Magnates Regni capto, & commisso custodiæ Comitis Transsylvestris & per uxorem ejusdem Comitis absentis, consanguineam ipsius Ottonis liberato, & ad Prussiam, deinde Bavariam remisso: mortuoque illis diebus Carolone rege Siciliæ, ac Carolone quarto filio regni hærede, per Robertum patruum suum regni occupatorem excluso, ac regno Hungariæ (ut præmittitur) vacante, eidemque Caruloni quarto, filio sororis Regis Alberti, ad instantiam Roberti, de regno Hungariæ per Papam proviso: Albertus Rex eundem nepotem in regnum Hungariæ traducens, ipsum potentem effecit: quæ ejus potentia postea pluries liberis Alberti regis in perniciem conversa est. Ipse namque Carolo strenuè se tenens, ejectis pluribus Magnatibus regni, potentissimus est effectus. Accepit autem filiam Regis Cracoviæ, filiam sororis Regis Lithuaniæ gentilis, in uxorem. Quæ uxor quadam vice, volente quodam ipsum regem interficere sedentem in mensa, per gladium? ipsa manibus suis protegens caput regis, tres digitos amisit. Ille autem malefactor per quendam repente fuit occisus.

Carolo, nepos Alberti ex sorore, Rex Hungariæ.

Alberto autem in regem electo, vixit adhuc relicta olim Rudolfi Ducis Austriæ, fratris Alberti: qua morante tunc in Br ggæ, misit frater ejus Wenceslaus Rex Bohemiæ pro ea, volens eam copulare regi Hungariæ: quæ cum filio suo Duce Johanne veniens in Bohemiam, inibi est defuncta, anno M.CCCI. Rex autem Albertus omnino volens rehabere Joannem fratruelem suum, ipsum sibi remissum cum filiis suis, quousq; tandem ab ipso est occisus, enutrivit.

Elisabeta Bohemica, vidua Rudolfi ducis, obiens 1301.

Orta autem discordia inter Albertum regem & Wenceslaum Bohemum, super quibusdam terris: Albertus cum tribus millibus galeatorum de Suevia & Rheno, & cum L. millibus Hungarorum & aliorum, Bohemiam potenter ingressus, eam decem septimanis ignis incendio devastavit, sed nullam munitionem evicit. Quo egresso, mortuoque postea Wenceslao, & post cum filio suo, vix per annum in Bohemia regnante, in lecto fraudulenter occiso, dictoque Rudolfo, filio Alberti, facto rege inibi, sine prole defuncto, ac Henrico Duce Carinthiæ genero Wenceslai & avunculo Alberti, sibi Bohemiæ regnum ascribente, sed non possidente: iterum Albertus Rex animo obtinendi idem regnum, Bohemiam cum potentia est ingressus. Sed Baronibus regni terram pro juniore filia Wenceslai tenentibus, rex infecto negotio est reversus: qui iterum postea paratus ingredi Bohemiam, morte est prævenius.

Albertus regnum Bohemiæ affectans.

Idem autem Albertus factus Rex, tenensque quasdam munitiones in Misena, quas & Adolphus tenuerat, misso exercitu & capitaneo in Missenam, animo capiendi Marchionatum, inituque conflictu, Fridericus Marchio victo regis exercitu, obtinuit terram suam.

Albertus Frisios ad Rhenum bello petit.

Anno etiam ipsius Alberti regis regni quarto orta est invidia inter prædictum Gerhardum Maguntinum & nonnullos Principes contra regem, ac Moguntino, Treverensi, Coloniensi & Rodolfo Palatino, filio sororis regis conjurantibus contra regem: ipse rex cum robore descendens, primò Palatinum invasit, *Wissenloch* & quædam alia destruendo eidem, postea Moguntinum infestans. Qui convocato Coloniensi ad quoddam castrum suum, cum eum juxta conspirationem adjuvare non curaverit, ipsum voluit captivasse, si non per quosdam probos (asserentes, hoc dedecus esse, quòd in domo sua, postquam cibum suum comedisset, hoc faceret) fuisset aversus. Sicque Principibus non ausis sibi invicem assistere, vel resistere regi, Rex post multas oppressiones alias, oppidum Pinguiam obsedit & expugnavit, sed castrum non obtinuit, & terram *Ringowe, Altewil, Gisenheim, Ostringen, Nudersheim*, &c. per incendium devastavit: sed tandem multorum precibus devictus, eundem Moguntinum sibi sufficienter caventem, ad gratiam reassumpsit.

Alberto Rege facto, Ego Comes de Friburg, habens sororem Chunradi de Liechtenberg, Episcopi Argent. ad subiiciendum sibi Friburgenses conabatur. Et orta lite inter eos, Rex aliquandiu in favorem Episcopi Friburgum obsedit. Cives autem castrum Friburgense machinis deturbârunt. Veniens autem Episcopus ad devastandum Friburgenses illisque exeuntibus, inierunt conflictum: multisque Friburgensium occisis, quidam carnifex Episcopum super dextrario in rubea Wambasia circumeuntem, & exercitum suum ad pugnandum incitantem, cuspide perforavit. Quo occiso, Comes & sui per cives postea continuè debilitati sunt & depressi. Post Conradum, frater ejus Fri-

Bellum Friburgense.

dericus

dericus præpositus Argent. valentissimus in armis, in literatura nullus, ad amicorum instantias, quasi invitus, in Episcopum est promotus. Quo (postquam annis aliquot Ecclesiam suam viriliter rexit) defuncto: Rex Albertus, Joannem Episcopum Eilteteniem Cancellarium suum, illegitimè natum, pro Episcopatu Argent. obtinendo, Joanni de Ochsenstein scholastico Argentinensi, consobrino Regis, ad Romanam curiam destinavit. Papa autem non Scholastico, sed eidem Cancellario de Episcopatu Argent. providit. Quem Rex tanquam suum manu tenuit, & vix à Scholastici amicis defendit: Episcopo multa pro illis faciente & magna donante. Hic Joannes in structuris & emptionibus benefecit Ecclesiæ, & postea filiis Regis, præterquam in fine Bavaro, adhæsit.

Theobaldus Phirretarũ Comes.

Rex quoque in Principio creationis suæ, cum Chunrado de Ochsenstein Episcopo, Theobaldum Comitem Ferretarum invasit, ejus terram vastando. Qui Comes, dando filiam suam Ottoni de Ochsenstein, Regi reformatur. Aliam filiam dedit Udalrico de Wirtenberg Comiti: ex quibus duabus nunc domini de Wirtenberg & Ochsenstein provenerunt.

Petrus de Asphelt moritur Episc. Basil.

Mortuo autem Petro Divitis Episcopo Basil. Petrus de Treviri Physicus per Sedem in Episcopum est promotus. Prædictus Petrus divitis cùm esset de parte Stelliferorum Basil. omnes suos & suas Psitacis copulavit. Hic ordinavit quod cum uno anno Basileæ Psitacus magister esset civium, eodem anno Stellifer esset Zunftarum magister; & anno sequenti econverso: & quod tot milites & tot probi cives in Consilium de una parte, sicut de reliqua, sumerentur. Qui Episcopus enim quadam vice quædam in consilio Basil. peteret: Joannes de Arguel, cui plebs adhæsit, contradicens, ab Episcopo dicente: ego faciam tibi erui oculos tuos, illa vice de loco Consulum est expulsus. Cui etiam civi de Arguel Petrus Scalarii senior, miles valentissimus, in consilio sibi resistenti, respondit. nescis quod in una domo paterfam. & scrofa morentur, sed aliter & aliter teneantur? De hujus Scalarii commendatione integra historia opus esset. Hic Petrus de Treviri Episcopus multa bona fecit Ecclesiæ Basil. & magna fecisset, si non inibi mulctatus fuisset. A Hartungo enim monachi Canonico Basiliensi alapa est percussus. Hunc Hartungum monachi consiliis & armis strenuum, qui Regi & Rudolfo Patri suo ferventer adhæsit, ipse Rex Albertus post multas preces, personaliter Capitulum ingrediens, vix ad Canonicatum promovit: regemque iratum honorare nolebant, nisi pro tribus peteret: qui eorum largitate tres promovens commendavit. Episcopus quoque in Suevia per Comitem Montisfortis captus, non per regem, sed per pecuniam liberatur. *Anno 1303.*

Petrus moritur Archiepiscopus Moguntinus.

Habuit Rex tractatum emendi oppidum *Liestal* à Comite de *Honberg*. Comes autem obmisso rege, vendidit & tradidit idem oppidum eidem Episcopo & Ecclesiæ Basil. quo hodie tenet illud. Ex quo Rex contra Episcopum, Capitulum, Ecclesiam & civitatem Basiliensem commotus fuit odio capitali. Idem autem Petrus, occasione artis medicæ, in Archiepisc. Mogunt. postmodum Otto de Grandisone Gallicus in Episcopum Basil. per sedem sunt promoti.

Basil. Episcopi audax consilium.

Hic Otto Episcopus cum rex ipsum nollet de suis regalibus investire, & aliàs esset infestus eidem: quadam vice rege existente Basileæ in curia monachorum, in monte S. Petri, assumptis servitoribus suis, accessit regem, ac genuflexus coram eo, per Hugonem ad Solem, scientem Gallicum, per regem se petiit investiri. Rex enim Gallicum, Episcopus verò Teutonicum nescíverunt. Venit autẽ Episcopus eo animo, quod si eum renuisset investire, quod eum voluit occidisse. Petente ergo Hugone in Teutonico à rege, Episcopum humiliter investiri: Rege verò respondente vulgariter: quid vellet iste scholaris? Episcopus non intelligens dictum regis, sed credens eum recusasse preces suas iratus dixit: *Qui dit? qui dit?* in Gallico. Hugo verò videns furiam Episcopi (erat enim juvenis & animosus) mansuetè dixit Episcopo in Gallico: Domine, Dominus noster Rex dicit, quòd erat libenter velit vos investire, & omnia facere, ad quæ Ecclesiæ Basiliensi tenetur. Et Episcopus inclinans se, dixit, *Grammersi*, & recessit. Rex videns motum Episcopi, post recessum Episcopi illico recessit, non ingrediens amplius Basileam, sed contra illos duriùs est incensus.

Eo tempore progenies Zerkinden, *Vergassen*, de *Rapere*, de *Lorrach*, de *Schonwenberg*, *Pincerna*, Basileæ fovebant Episcopum. Rex autem castrum *Furstenstein*, Wernheri & Joannes de *Rapere*, per suos obsedit.

Ioannes Dux Austriæ co-

Joannes autem Dux fratruelis Regis, quem Rex in curia sua cum filiis suis nutrivit, esserens munitiones Dominii de Kiburg ad se spectare, tanquam matri suæ per Rudolfum

pitali odio in patruum accensus.

Regem olim morganitico jure donatum, libenter habuisset sua: instans ferventer, ut sibi saltem munitiones aliquas assignasset. Ad quod cum Rex induci nequiret, & insuper multos Baronum bonis suis & juribus spoliaret, instante frequenter regina, ut liberos suos sibi commendatos haberet, ac ipsius Joannis prodigalitatem nimiam accusante: tandem ipse Joannes Dux, cum Baronibus Rudolffo de *Wart*, Walthero de *Eschibach*, & Udalrico de Palma, Regem interficere cogitavit.

Ascendente autem Regina versus Rinfeldam, cum juxta minorem Basileam venisset, exivit ad eam currens Otto Episcopus Basil. juxta currum, ejus gratiam pro Rege placando implorans: & dicente Cunrado Monachi milite Basiliensi ad vectores currus, quòd percuterent equos, illisque percutientibus, Episcopus luto fuit perfusus. Crastino autem Rege existente apud locum suum Balnearum, ac Joanne Episcopo Argent. rogante Regem, ut prædicto Duci de munitionibus suis aliquid assignaret: rege verò respondente, quòd vellet ipsi Duci committere centum galeatos in expeditionem regis versus Bohemiam, & post reversionem vellet sibi aliqua assignare, hocq; per Episcopum ad Ducem perlato: Dux dicens, se nihil habere, & commissionem gentis sibi faciendam esse onerosam, Episcopo respondit: se mortem & suorum ablationem ad paria judicare. Waltherus quoque de Eschibach, cum à rege sibi ablata repeteret, dicens: se regis consanguineum, & patrem suum in servitio regis occisum: nec proficeret, quod pariter ipsum posset submergere, dixit regi. Prandentibus autem illis cum rege ejusque filiis: rex cuilibet filiorum & Joanni Duci unum crinile rosarum posuit super caput. Dux autem flens, suum crinile posuit super mensam: ipseque & sui consortes prænominati comedere noluerunt in mensa.

Albertus Cæs. ad Rusam flumen occiditur. 1308.

Cùm autem post prandium Rex vellet equitare ad reginam in Rinfeldam, venissetque ad flumen Rusam: Joannes Dux & sui primi navi ascenderunt, quæ ibi unica erat. Sequenti autem vice transeunte Rege & equitante per sata, sicut in more habuit, colloquente sibi dicto de Casteln, milite: accesserunt Joannes Dux & sui, primusq; Rudol. de Wart dixit: Quàm diu istud cadaver equitare permittemus? ac Rulassingen famulo ejus frenum equi regis apprehendente: Joan. Dux cultrum extrabens, collo regis infixit. Rudol. verò de Wart regem gladio pertoravit: Udalricus verò de Palma faciem & caput gladio divisit. Waltherus verò de Eschibach, licet regem facto non læserit, interfuit tamen. Sic Albertus Rom. rex potens, filius Rudolfi regis, in terra sua, anno Domini M.CCC.VIII. Cal. Maij, in meridie anno regni sui decimo, est occisus. In quo loco occisionis solenne monasterium *Konigsfeld*, ordinis Minorum, est constructum, in quo rex primò sepultus, Spiram postea est translatus, in quo etiam loco plures filiorum suorum sepulti sunt.

Konigsfeld cœnobium Ergo. Percussorum Cæsaris fata.

Occisores autem fugati, primò venerunt in castrum *Froburg*: dolo autem lusi per Comitem de Nidow Dominum castri, postea sunt dispersi. De Palma n. miles fortis diu Basileæ in domo Conversarum lautans, tandem obiit: in vita sua castro suo *Altpuren* obsesso per Lupoldum regis filium, & victo: in quo decapitati sunt quinquaginta. Castra verò *Schnabelberg* & aliis bonis Waltheri de Eschibach destructis, ipse in terra Comitia de Wirtenberg pastor pecorum est effectus: post annos 35. in morte se pandens, honorificè est sepultus. De *Wart* verò, postquã in castro *Valckenstein* aliquandiu latitasset, volens ire ad sedem Apost. veniens ad Ilam oppidum Theobaldi Comitis de Blamont, pandente eum histrione Comiti & uxori suæ. quæ fuit de Veringen, illaq; cum lacrymis dicente: absit quod iã evadat, qui Dominum & consanguineum meum interfecit: per ipsum Comitẽ fuit captus, cum famulo suo Rulassingen, recepta pro eo pecunia Duci Lupoldo sunt assignati. Unde & mercator dictus est idem Comes Rulassingen juxta Ensisheim est positus super rotam. Rud. de Wart verò, juxta locum occisionis regis ductus ad judicium, cum nõ daretur ei advocatus pro se loquens, primò negans occidisse regem, obtulit se duello. Secundò dixit, in eo nullum fuisse crimen commissum, qui occidendo Dominum suum Adolfum Roman. regem, reus læsæ Majest. fuisset. Sed ex quo ipsi occisores fuerunt per sententiam Henrici Imp. damnan, quando ipse Henc. in regem Roman. fuerat creatus, ut ferebatur: sententiatum fuit, nulla alia sententia contra ipsum Rud. de Warte opus esse, nec suas defensiones esse attendendas. Sicque ligatus ad caudam equi, tractusque ad locum supplicij, fractis dorso & membris, flexus est super rotam. Ejus uxor de Palma veniens noctu sub rotam, prostrata ad terram ad modum crucifixi in oratione permansit. Ille verò interrogatus, si suam vellet uxorem adesse? respondit super rota, quod non, quia pari modo in uxoris compassione atque in propria pateretur. Quæ relicta, multis annis postea Basileæ beatissimam duxit vitam. Joannes verò Dux post multas occultationes, tandem in forma Beghardi veniens Pi-

sa-

ſas, ab Imp. H nrico inibi captus, & poſt Imperatoris mortem pluribus annis ibi tentus, tandem mortuus inibi honorificè eſt ſepultus. Occiſo autem rege, cum obſeſſi in *Furſtenſtein* ſe mane voluiſſent captos dediſſe, in Crepuſculo noctis veniens nuntius, in vertice montis clamans: Domine de *Raperg*, rex eſt occiſus. Eoque audito, etiam exercitus, qui & de hoc ipſo ante medium noctis nuntium habuerat, territus, ſummo mane receſſit.

Obſeſſi autem venientes Baſileam, contra Monachos movebantur: ac diſſenſione facta, & Nicolao ad pueros per Petrum Scalarii vulnerato, ac rumore facto in populo; Otto Epiſcopus Baſil. apprehendens panerium civium, Curiam Monachorum ad S. Petrũ acceſſit, & ingreſſus omnis populus, Monachis & eorum liberis per muros & eloacas fugatis, omnia pretioſa domus tollens, quinquaginta plauſtra vini effundens, non quievit, quouſque omnia ſunt deſtructa. Congregati autem multi amicorum ſuper caſtro Baſileæ, deſcendentes animo ſubveniendi illis, fugati à plebe, ingreſſique domũ Rubei leonis, inſequente plebe per tecta diſcurrere, & de tecto Stebelini ad tectum ad Clavem ultra viam ſaltare coacti ſunt. Ceſſante autem furia populi, collectisque viribus Scalariorum & Monachorum, prædictæ progenies non eredentes ſe ultra menſem excludi, jurantes egredi per duo milliaria à civitate Baſil. ad gratiam Conſulum, annis XIV. exulârunt. Epiſcopus autem Otto, qui initio occiſionis Regis bene potuiſſet agere facta ſua, recepta pecunia cum regina & ejus liberis concordavit.

Tumultus Baſilea.

Orta autem diſſenſione inter Epiſcopum & Theobaldum Comitem Ferretarum, & Epiſcopo cum civitate volente egredi in terram Comitis: Comes munitionem *Blumenberg* propriam, in feudum recipiens ab Epiſcopo, reformatur eidem.

Blumberg oppidum cum caſtro.

Mortuo autem Othone Epiſcopo, Gerbardus de Wippingen, ex matre de Grandiſone, per Clementem Papam V. Baſilienſi Eccleſiæ eſt præfectus.

Gerardus de Wippingen Epiſcopus Baſil.

Occiſo itaque Alberto Rege, Hainricus Comes de Lutzelburg, ſtrenuus & acer, eodem anno in feſto omniũ Sanctorum, à Principibus concorditer in Franckfurt eſt electus, & Aquiſgrani in ſequenti anno in Epiphania coronatus. Aſcendens autem Rhenum, cùm veniſſet Spiram, venit Eberhardus Comes de Wirtenberg cum CC. equis in magna ſuperbia, qui cùm de multa tyrannide in homines Imperii commiſſa, non concordaret, à rege indignanter receſſit: propter quod idem Comes poſtea ad mandatum regis in Italia exiſtentis, per Cun. de Winſperg præſidem regis, civitatem Eſlingam & reliquas civitates Sueviæ adeò eſt deſtructus, quòd ſibi vix tres ex omnibus ſuis munitionibus remanſerunt: quem de caſtro Aſperg obſeſſum, cum multo tremore fugientem, Heſſo Marchio de Baden in oppido Beſickheim recepit, ubi in turri latitabat uſque ad mortem Imperatoris. Qui Comes depauperatus, cùm concepiſſet Imper. gratiam in Italia quæſiviſſe, poſtea mortuo Imp. paulatim revixit. Venientibus autem nuntiis Argent. ad regem ac proponentibus, ſe per Dominos ſuos Argentinenſes, pro gratia regis & privilegiorum innovatione tranſmiſſos: nec Spiræ nec Argent. ab ipſo reſpoſum habebant. Aſcendentes autem verſus Columbariam ad Regem, edocti à quodam Secretario Regis, dixerunt ei: cives veſtri Argent hoc petunt. Quos rex, dicens, ſe ante non intelleaiſſe quorum fuiſſent nuntii, cum Dominos Argent. nominaſſent, favorabiliter exaudivit. Aſcendens autem homagia & fidelitatem Dominorum & civitatum capiens, cùm non abundaret, concepit in Italiam proficiſci: & veniens interum Spiram, Fridericum Ducẽ Auſtriæ, Alberti Regis occiſi filium, poſt plures tractatus & tentationes, ſi poſſent Alberti liberi ab Auſtria ſeparari (dicente conſilio regis, quinque reges propter Ducatum Auſtriæ occiſos, ac Friderico reſpondente: & iſte, ſi carere noluerit, poterit eſſe ſextus) tandem de ipſo Ducatu & aliis Dominiis quæ pendẽt ab Imperio, eum inveſtivit: addito, quod Duces Regi ultra montes cum ducentis galeatis ſervirent. Delato autem corpore Alberti Regis navigio Spiram: Rex obviam pergens funeri ad Rhenum, Reginam Ungariæ, occiſi filiam, ſub brachiis in civitatem traduxit, ſed omnino voluit corpus Adolphi Regis inibi ſimiliter ſepeliri. Quo allato uno die ſic Albertum & Adolphum Rom. Reges occiſos: Henricus Rex Spiræ in ſepulchris regiis ſepelivit, Alberto in uxoris olim Friderici Imp. Adolpho verò in ejuſdem filiæ ſepulchris, ſepultis.

Fil. Henricus Lutzelburgenſis Rex Roman.

Argentinenſium oratores à Caſare quomodo tractati.

Albertus & Adolfus Caſares Spira humantur.

Audito autẽ eo tẽpore quod Elſa puella circiter viginti annorũ, grandis & bruna, olim Weneeſlai Regis, Bohemiæ filia, neptis Rod. regis, Joanni, filio Hẽrici regis, annorũ circiter XL nuptui, & cum eatpſo Johanni regnum Bohemiæ traderetur, eaque Spiram cum excellenti decentia veniente, ac Principe propter falſam ſuſpicionem fornicationis

Infans regni Bohemiæ, Joanni Lucelburgenſi nuptus collocatur 1309.

illo copulare filium dubitante: illa moræ anxia, cum causam protractionis omnino scire vellet, & à suis causam suspicionis difficulter audisset, dixit: Absit quod Dominus rex filium suum mihi deneget ex hac causa, quia virginitatem meam per aspectum corporis comprobabo. Examinata ergo per honestas matronas, & reperta virgo, fuit filio regis solenniter copulata. Quos conjuges Petrus de Treviri, Archiepiscopus Mogun. Bohemiam traducens, Pragæ in regem & reginam, prout antiquitus ad Moguntinum pertinet, coronavit. Solennitas autem nuptiarum Spiræ, paratis sedibus, propter contentionem antiquam Moguntini & Coloniensis, quorum quilibet ad dextram Principis sedere voluit, est turbata.

Conventus Imperialis Spiræ.

Mansit verò ibi rex sex hebdomadibus cum Principibus electoribus & aliis Principibus & civitatum nuntiis, de suo transitu & de præstandis servitiis in Italiam, disponendo, ubi & ad eum venerant Matheus Mediolani & Theobaldus Brixiæ Magnates, & plurimi Lombardorum. Prædictum Theobaldum Brixiensem inibi militavit.

Henrici in Italiam expeditio.

Post hæc rex patriam suam Lutzelenburg accedens, & cum Dominis terræ illius & amicis de auxilio tractans, cum uxore sua, filia Ducis Brabantiæ, ac fratribus suis, Balduino videlicet Archiepiscopo Treverensi, ac Walramo de Lutzelburg milite egregio, ascendens, per terram Comitis Sabaudiæ, qui sororem reginæ habuit in uxorem. Lombardiam viriliter est ingressus. Ingressi sunt autem cum eo, Ludoldus Austriæ, Rudolfus Bavariæ Duces, Archiepiscopus Treverensis, Leodiensis, Basiliensis, & plures alii Episcopi, Comes Sabaudiæ, Comes Flandriæ, multique alii Comites, & omnium quasi totius Alemanniæ stipendiarii civitatum. Et veniens Astam, post receptionem suam de eis dubitans, meliores ex eis secum Mediolanum perduxit. Receptus est autem pacificè Mediolani per Guidonem de Turri Guelfum, Dominium civitatis habentem, credidit enim eum cito recessurum. Misit autem rex pro melioribus in tota Italia, de utraque parte Gibellinorum & Guelforum, tentans, si quo modo posset inter eos concordiam ordinare. At illis post magnam deliberationem dicentibus, hoc impossibile esse: Rex desistens, illos negotio imperfecto reliquit.

Guido de Turri dynasta Mediolanensis.

Videns autem Guido, regem diu & potenter in Mediolano morari, & de traditione & nece regis & suorum per se & suos cogitans: quendam de Sodomia damnatum educere decreverant ad cremandum, ut Alemannis egredientibus ad videndum, clausis portis regem occiderent desolatum. Et irruentibus illis cum populo ad Palatium regis: primi fratres Teutonici S. Mariæ, signati armis & vexillo ordinis, qui decreverant non exire cum cremando, cum quibusdam aliis, irruentem populum viriliter invaserunt: defensoque Palatio regis, ad portam ubi jacuit Lupoldus Dux Austriæ cum ducentis galeatis, cum magno labore properantes, projecta in vicum vasorum & alia obstacula, removerunt, ictusque lancearum & lapidum de domibus sustinentes, & violenter aperta porta: cum Dux & alii ad regis Palatium pervenissent, ad mandatum regis Guidonem & suos invadentes, nemini pepercerunt. Illoque extra civitatem fugato, suisque occisis, cum Comes Sabaudiæ, qui fuit Guelfus, conquestus esset regi, quod Teutonici illos sine misericordia occidissent: rex respondit, quòd ipsos in pecuniam noluerunt talliare. Quibus victis & ejectis, rex de Mediolanensibus pro sua disposuit voluntate. Matthæum Vicecomitem ponendo ministrum, qui & liberi sui etiam post mortem Cæsaris, illius terræ Dominium tenuerunt: rexque postea Gibellinis adhæsit.

Mediolanensium in Cæsarem conspiratio.
1310.

Wernherus autem Comes de Honberg, relictus in Lombardia à rege, quot & quantas incredibiles habuerit victorias, & quàm feliciter nomine Imperatoris triumpharit, integra historia non caperet.

Wernherus de Honberg Comes.

Postea rex obsidendi animo ad Cremonam transivit, qui eum & suos missos renuerant receptare. Territi autem Cremonenses, ferendo funes in collis, obviam ibant regi. Habita igitur Cremona, & multis aliis civitatibus Lombardiæ, Brixiam obsistentem invenit: quam cum Mediolanensibus, Veronensibus & aliis civitatibus, suaque militia, per integram æstatem potenter obsedit: ubi Walramus frater regis jaculo est occisus. Hujus obsidionis & exercitus multitudine fœtorem & pestilentiam esse factam, quid opus est narrare? Cùm multæ civitates ibidem quasi cum Domicilio residerent, ut hac gradientes per dua milliaria fœtorem senserint. Exercitus ambitus habebat tria milliaria: nec erat numerus captivorum, & continuè occisorum, nec unquam mors communior videbatur. Omnes autem Guelfi eidem civitati in hominibus & victualibus auxiliū præbuerunt.

Brixiæ obsidio.

Habebant

Habebant autem intrinseci pro se montem, contiguum civitati. Et ecce quodam die mane ascendens montem virilis regis exercitus, vicit multitudinem ascendentium ex adverso, in quo conflictu, Theobaldus, Brixiæ Dominium tenens, auctor hujus belli, quē rex Spiræ militaverat, lethaliter est vulneratus. Allato autem eo regi, rex eum intuendo cognoscens, mirabiliter est gavisus. Cùm autem ille ope Medicorum curari non posset, ut duriùs puniretur, per quatuor tauros membratim est laniatus, & qualibet parte ū postea super rotam, & caput versus portam civitatis lancea figebatur. Quæsitus autem ille adhuc vivens, cur tantum nefas attentaverit contra Regem? respondit: Se regia superbiam ferre non potuisse. Intrinseci autem videntes quæ fiebant de illo, captivorum de exercitu regis magnum numerum juxta mœnia suspenderunt: Obtento autem monte ab extrinsecis, tandem illi deficientes se & civitatem regis gratiæ obtulerunt, funes ferentes in collis. Rex autem demolita porta & parte muri, ingressus est, ultra murum.

Post hæc circa hyemem Januam profectus cum regina, honorificè est receptus: ubi Beatrix regina moriens, sepulta est ad Minores. Ibi pluribus mensibus rex permanens, postea ivit Pisas. Pisis autem mensibus aliquot manente eo, Joannem Ducem Austriæ, occisorem Alberti regis, clam venientem de Papa & volentem regis gratiam quærere, captum in hospitio per quendam de *Salah*, intuitu Ducum Austriæ, commisit Pisanis. Antea enim ipsius Alberti damnaverat occisores. Qui diu ibidem honorificè tentus, in captivitate diem clausit extremum.

Henricus Cæsar [illegible] Genuæ moratur [illegible] Dux Joannes percussor Alberti, moritur.

Venerunt autem subinde nuntii solennes Romanorum pro rege. Erat autem ingressus Italiam de assensu & approbatione Clementis Papæ quinti, qui & ei Hustiensem Episcopum, cum tribus aliis Cardinalibus, pro impendendis unctionis & confirmationis insignibus, destinavit. Rex igitur properavit ad Urbem, quem Robertus rex Apuliæ, tenens Romam, nisus est impedire, pro eo, quòd rex eum, per nuntios suos Mediolani investituram feudorum petentem, investire distulit, quousque veniret ad Urbem.

Stephanus verò de Columna & sui potentiores Laterani tenebant unam turrim super pontem Tyberis: alias enim tenuerant Ursini, qui quasi omnes adhærebant Roberto regi. Misit autem Robertus Joannem fratrem suum cum magna gente, ad obstruendum iter regi: qui ad fractionem pontis regi parati machinis & aliis, quàm plurimum laborabant, quibus in hoc Stephanus resistebat. Veniente autem rege, gens Roberti retrocessit ad S. Petrum. Rex autem in vigilia Pentecostes pontem transiens, multos fecit milites. Guelfi enim ex turri quam habebant super pontem, in regem & suos instar grandinis direxerunt sagittas. Laterani autem honorificè est receptus: & super castro, quod Milina dicitur, manens, quasi quotidie ex parte Roberti & fautorum suorum multas pugnas pariter & conflictus sustinuit.

Henricus Romam venit.

Misit autem pro quinquaginta melioribus in Lateranum, qui & pro eo miserant, petens ab eis, ut sibi sua urbis fortalitia aperirent. Qui cum se difficiles redderent, aliqui verò prætendentes fingerent, se esse Roberti vasallos: rex ab ipsis discedens, eos fecit includi, quousque sibi & liberos in obsides, & fortalitia assignarent, turrimque prædictam illico assignarunt. Sicque nunc Capitolium, nunc hac nunc illac contratas habentes, continuè pugnárunt, quousque totaliter occuparunt Lateranum. Occisis autem in ejusmodi pugnis quadam vice Episcopo Leodiensi, regis consanguineo, & Abbate Wissenburgensi cum Henricus dictus de Blanckenberg id regi flendo nunciaret, rex ipsum redire cum fletu ad sinum matris dicebat.

Differentibus autem Cardinalibus, quorum unus obierat coronationem Regis, & deprehenso quodam cum literis Papalibus, quibus ipsis Cardinalibus Papa regis coronationem interdixerat, eisdemque destructis ex persuasione Hostiensis, qui & Gibellinus fuit, & Stephani de Columna: multitudo Romanorum irruit in Palatium Regis. Et requirente rege, quid vellent? Illi se velle occidere voratores dixerunt, qui stipendia militum devorarent: & sic territi Cardinales, regi in Ecclesia sancti Joannis, Calendis Augusti, unctionis & coronationis Imperialis insignia impenderunt (erant autem alba omnia ejus indumenta, cum equo albo) præstito per eum juramento, secundum formam, quam Imp. coronandi Ecclesiæ Romanæ præstare solent. Postea autē nunquam assur-

Unctio & coronatio imperialis ista.

servitio astrinxerunt. Dux quoque Saxoniæ,& Voldemarus, Marchio Brandenburgensis,Friderico adhæserunt. Hi enim laici omnes & uxor Bohemi,fuerunt quondam regis Rudolphi nepotes. Item Hainricus de Virnenberg Coloniensis,acto inter alios tractatu fecit,quòd filia fratris sui Comitis de Virnenberg copulata fuit Hainrico Duci Austriæ, fratri Friderici,similiter adhæsit eidem.

Veniente autem Friderico cum forti exercitu valde,& castrametante juxta Franckfurt apud Saxenbansen: Petrus Moguntinus naves afferens, victualia juxta Moguntiam abstulit Friderico. Exercitus autem Moguntini, Treverensis & Bohemi,se ex inferiori parte Mogani collocavit. Inductus est autem Dux Ludovicus Bavariæ junior, qui & aliàs Friderico prævaluit in conflictu, quòd contra eum eligi se permisit: quia in promissione facta Friderico,ipse Ludovicus intelligebatur exceptus. Inductus est etiam N.miles Goldemari Brandenburgensis,habens ab eo mandatum sufficiens in genere eligendi,Ludovicum elegit contra Domini voluntatem. Electi sunt igitur in discordia,in die beati Lucæ Evangelistæ,anno Domini M.CCC.XIV. Fridericus Dux Austriæ, ab Archiepiscopo Coloniensi,à Rudolpho Bavaro, Palatino Rheni, & à Duce Saxoniæ: Ludovicus verò,à Petro Moguntinensi,Balduino Treverensi Archiepiscopis, Woldemaro Marchione,& Joanne rege Bohemiæ: nec ij Principes convenerant,sed quisque in suo exercitu,per se vel per procuratorem elegit,& in suis exercitibus publicarunt. Fridericus autem Australis præ fame recedere est coactus,multique detrarii in ascensu manserunt in via.

Fridericus & Ludovicus in discordia Cæsares electi 1314.

Ludovicus itaque Aquisgrani à Moguntino & Treverensi,in loco quo debuit,sed non à quo debuit: Fridericus verò in Bunna à Coloniense,à quo debuit, sed non in loco in quo debuit,coronati sunt. Adhæserunt autem Ludovico civitates inferiores Rheni, usque Seltz: Friderico autem,Seltz,& superiores regni civitates,exceptis Berna & Solodora, quæ neutrum curabant. Descendit autem Lupoldus Dux Austriæ frater Friderici cum grandi exercitu Spiram , contra Ludovicum: ubi Ludovicus cessit de campo in cœmiterium Judæorum. Lupoldus autem villas Spirensium & aliorum inibi adversariorum comburens,ascendit. Transivit post hæc ipse Lupoldus juxta Augustam, flumen Lech,& in superiori Bavaria multa,& inter alia oppidum Landsperg per se victum, ignis incendio devastavit.

Indicta est autem Basileæ Curia in festo Pentecostes, solennissima per Australes, ubi inter Fridericum electum & filiam regis Arragonum,& Lupoldum & filiam Comitis Sabaudiæ,nuptiæ celebrantur. Ibi quot & quanta hastiludia, etiam torniamenta peracta sint,quis enarraret? Ubi Comes de *Katzenellenbogen*, per dictum *Grat* de *Gebwilre* militem hastiludio prostratus,cum maxima pœnitentia moriens,cum magno fletu mulierum Basiliensium,ad Rhenum est deductus. Monstrabantur ibi sanctuariorum insignia,quæ regum dicuntur,scilicet lancea, clavus,pars crucis Salvatoris, Corona, gladius Caroli,& alia,per quendam Cisterciensem: & cecidit machina , præ multitudine hominum,ubi plurimi sunt oppressi. Cecidit & tempore hastiludii alia machina , ubi læsæ sunt plurimæ dominarum,& multa clenodia subtracta. Ubi Joannes de Clingenberg,præteritis & præsentibus,& postea XXX. annis continuatis, valentissimus militum censebatur.

Austriacorum Principum nuptiæ Basileæ habitæ 1315.

☞ Obsedit autem Lupoldus Solodorum,& ad recognoscendum fratrem suum pro rege coegit. Ascenditque cum magno exercitu versus Suiciam, volens fratri villas illas, quæ sunt de jure Imperii,subjugare. Et eum Ottho Comes de Strasberg cum uno exercitu ex parte Ducis ingrederetur,per vallem *Underwalden*,artans eam partem , ac declinare volens ad Ducem,& ascendente Ducis exercitu magno ex alia parte montium: ecce descendit populus Suiciæ cum impetu per clivum montis quendam , & læsis ibi atque sine misericordia interfectis melioribus nobilibus,qui præcesserant, Ducem cum exercitu suo lamentantem fugaverunt. Et Otto de Strasberg intelligens, per clivum montis,per quem descenderant pedites festinanter ascendit: ex quo læsus intrinsecus, postea breviter est sepultus. Perierunt autem ibi mille quingenti. Sicque valles illæ pòst adhuc stant invictæ. ☜

Nota de Helvetiis. Austriacorum clades ad Morgartum montem.

Celebravit autem Clemens Papa quintus post mortem H.Cæsaris Concilium Viennæ,revocans sententiam Imp.contra Robertum Regem prolatam: & eidem sancta

Concilium Viennense contra Henricum Cæs.

Impe-

Imperatori perjurium impinxit, mulas faciens constitutiones, quas non pulbicavit, morte præventus. Obiit autem Burdegalæ, ubi curiam habuit: Cujus thesaurum ejus patruus occupavit. Vacavit autem Curia plus quàm per annum.

Ioannes 22. Papa.

Post hæc Cardinales congregati Avinionem, per Robertum regem inclusi, Jacobum Episcopum Caturcensem, ipsius regis olim Cancellarium, elegerunt in Papam, anno Domini M.CCC.XV. mense Augusto: & vocatus est Joannes XXII. qui constitutiones Clementis publicavit & sanctum Ludovicum ordinis Minorum, prædicti Roberti fratrem Massiliæ sepultum, canonizavit: Episcopum Caturicensem ex quadam suspicione sortilegii in Papam facti, degradatum, excoriari fecit, & in omnibus favit Roberto.

Postea Fridericus & Ludovicus electi Roman. reges cum magnis exercitibus in Suevia juxta Eslingen, pro regno quod uterque habere conabatur, convenerunt, ubi in fluvio Neccaco non ex proposito, sed casu, adaquantibus equos hincinde abeuntes, & adjuvantibus utrisque suos paulatim, magna est facta strages utrinque, multique nobiles utrinque capti. Ubi & Wernherus Comes de Honberg est captus, Neccarusque sanguineus videbatur, propter occisionem equorum.

Lusus equestris ad aquas Helveticas.

[Indixit que Lupoldus Dux Curiam in Baden, in terra sua: ad quam quanta multitudo nobilium confluxerit, quantaque hastiludiorum solennia sint peracta, de Machinis spectacolorum, de XII. candelabris, & candelarum magnitudine & longitudine, quarum unam vix XII viri portabant, & multis aliis, quis enarrabit? Ibique soror Dominorum Ducum Austriæ. Ludovico seniori de OEtingen est conjuncta, quæ antè ex sorore Comitis de Wirtenberg habuit filium & filiam: qui Ludovicus ante fuit Secretarius Ludovici electi, & servitor: postea eum persequebatur ad unguem.]

Austriorum ex contra Ludovicum Bavarum.

Lupoldus quoque Dux iterum cum grandi exercitu versus Spiram descendit, adversantium villas comburendo, & cùm ascendisset, dimissa gente sua, illico sibi nunciatur, Ludovicũ ascendere cum magno equitatu feroci. Ipse Lupoldus dispersa gente sua, nuncios misit, ad Comitem Udalricum Ferretarum & Joannem Episcopum Argent. repentè descendit: qui duo cum suis populis ad Broscam flumen (ab Occidente versus Orientem fluens in Argentinam) se cum magno tremore locârunt. Et venit super Bruscam Ludovicus electus, cum Trevecensi, Bohemo, gente Maguntini, & aliis, cum quatuor millibus galeatorum electis. In nocte autem Comes Ferretarum de Brusca versus *Molleshem*, præ timore recessit. Manè autem reversus ad Bruscam, populi, quos adversarii quodam modo comedissent; illi asserentes, se nolle cum rusticis pugnare, Bruscam juxta Argentinam transibant, se juxta *Tholtzheim* collocantes, tamdiu confligere differendo, quoad Lupoldo gens magna equitum & peditum affluebat. Argentinensium autem pars una, scilicet Zornonum Friderico: alia verò, scilicet Mulnheimensium Ludovico favebat. Et cum Argentini prius Fridericum recepissent, nunc in transitu Ludovicum multis cum armatis ingredientem & citò egredientem, more regio in majori Ecclesia receperunt, qui & ipse eorum privilegia confirmavit, Anno Domini, M.CCC XX. de mense Augusto.

Partium hostiles exercitus prope Argentinam.

Fridericus autem cum in Austria de congregatione Ludovici intellexisset, cum paucis spadonibus cursu velocissimo properavit ad Rhenum. Veniensq; Rinaugiam, intellecto discrimine fratris, properavit ad ipsum, & appropinquans aciei Ludovici, quam credebat esse Lupoldi, retrocedentes per aliam viam ad aciem Lupoldi venerunt: qui amplectens fratrem præ gaudio, flevit amarè, dicens: O Domine, quàm diu & in quanto periculo me dimisistis? & distabant acies in plano campo ad invicem, non ad quartam partem miliaris, paratæ ad conflictum. Gens autem Lupoldi abductis equis se paravit ad pugnam, clamatumque fuit sub pœna capitis, ne quis calcaria retineret: gravisiq; sunt de Friderici adventu. Dicto autem in acie Ludovici, de adventu Friderici, missus est miles cum conductu de acie Ludovici ad tentandum, de pugna ad aciem Lupoldi Prætendebant enim inferiores, se nolle confligere cum Lupoldo: quia eo victo, finem negotii quò ad Fridericum non haberent. Adducto autem milite coram Friderico, dixit Fridericus militi: Dicite avunculo meo, me hîc ad conflictum paratum, & tempus esse ut finem nostræ guerræ, imperii fidelibus faciamus. Et cùm jam superiores, in angustia & tremore cõstituti fuissent, eò quod inferiores nobilissimã habẽtes militiã, evaginatis jã gladiis

se istos

se istos simulaverant invasuros: ecce reversi sunt ultra Bruscam, quantocyus poterant descendentes, quos isti per biduum sunt sequuti.

Eisdem temporibus, anno M.CCC.XIX. mense Julio, obiit Woldemarus Marchio Brandenburgensis absque liberis, Marchionatus dispositione ad Imperium revoluta, fuitque cum magna lamentatione manifestè sepultus, quem postea ad 28. annos vivere dixerunt. De quo Marchionatu Ludovicus Princeps postea Ludovico, filio suo primogenito, providit, de quibus infrà dicetur.

Woldemari Brandenburgici obitus 1319.

Eisdem temporibus, Gerhardo de Senar Episcopo Constantiensi mortuo, & electis in discordia in Curia Romana litigantibus, H. de Klingenberg præposito, & H. de Werdenberg Canonicis Constantiensibus, iidemque per sententiam deberent excludi, & spes esset de Mathia custode Monasterii Morbacensis, ordinis S. Benedicti, Basiliensis diœcesis, fratre Hugonis Comitis de Buchecke/ servitoris Roberti regis Siciliæ, post exclusionem electorum promovendo: ecce moritur Petrus Archiepiscopus Moguntinensis. Quo intellecto in Curia, Joannes Papa, ad precea prædicti Roberti Regis Siciliæ, ob servitia prædicti Hugonis, eidem Mathiæ de Buchecke/ dilecto etiam Ducibus Austriæ, de Moguntinensi Archiepiscopatu providit. Qui descendena primum Spiram, à clero honorificè receptus, cum processione & crucibus venit Moguntiam, honorificè quoque sibi receptus, qui ipsam Ecclesiam quinque annis potentissimè gubernavit, cui in magnanimitate & virtutibus similis tunc non est visus.

Mathias à Buche fit Archiepiscopus Moguntinus 1320.

Exclusis autem dictis electis, Rudolphus de Monteforti per ipsum Papam ad Constantiensem Ecclesiam est promotus, * cui etiam vacans monasterium S. Galli committitur. Sed eo tamdiu assistente Ludovico, idem monasterium ad precea Hugonis de Buchegge, collocatum est N. de Bonstetten/ avunculo Berengarii de Landenburg, qui se fecit extra cœmiterium sepeliri.

Rudolfus Monfortius Episcopus Constantiensis.

Mortuo Basileæ illis diebus Udalrico, unico Comite Ferretarum, absque filiis, & Comitatu pro majori parte ad Ecclesiam Basiliensem devoluto, jamque in ipsius Comitatu populus adventum Basiliensis Episcopi expectaret: Ecce Johanna Comitis filia cum Dominio traditur Duci Alberto: & post multa discrimina, post subinctionem Montanam, nuncij plures literas legentes, post expugnationem aliquam castrorum per chabilonem factam, de Episcopatu litigante cum commissione Basiliensis, post multoa processus, tandem cessit Hartungus dispensatione super beneficiis, & pro receptis obtenta. *

Comites à Pfirt deficiunt 1324.

Egressus est autem de Austria sub anno M. CCC. XXI. Fridericus electus cum gente magna in Bavariam, ad quem Lupoldus frater ejus cum DCCC. galeatis de Suevia properavit. Ludovicus autem cum exercitu suo, antequam fratres convenire possent, aciem suam ad invadendum Fridericum direxit. Lupoldua autem juxta Monacum Bavariæ Iseram transiens, se satis ambiguè committẽs fortunæ, Ludovici exercitum sequebatur repente. Quod Ludovicus intelligens, recessit de campo, munitionibus se committens. Sicque Fridericus & Lupoldus convenientes (quod non posse fieri credebatur) mirabiliter sunt gavisi, terramque Ludovici superiorem Bavariam decem hebdomadis ignis incendio, omnique inquietudine vastaverunt.

Austrii Bavariam populantur, 1321.

* Post hæc miserunt Australes Heinricum fratrem ipsorum cum exercitu, in favorem Papæ Joannis Brixiam in subsidium partis Gelfæ: qui cum inibi aliquandiu stetisset, non multùm viriliter agens, concordatus cum Canc Veronensi adversario, clam comportaverat pro conductu: & simulans se cum exercitu suo quosdam Gibellinos invasurum, repentè recessit, & in Austriam est reversus. *

Henricus Austriacus in Longobardiam anno 1322.

Ingressi sunt itaque iterum superiorem Bavariam sub anno Domini M. CCC. XXIII. de mense Septembri, Fridericus & Heinricus Australes, cum duobus millibus & ducentis galeatis, & quatuor millibus Hungarorum & gentilium sagittariorum, missis sibi à rege Hungariæ, & de Suevia Lupoldus frater eorum cum DCCC. galeatis electis. Tardante autem se Lupoldo in vastatione terræ Wilhelmi Comitis de Monteforti, qui tunc Ludovico adhæsit, cui aderant Joannes Rex Bohemiæ & Balduinus Archiepiscopus Treverensis cum exercitu suo, scilicet mille D. galeatis, & cum XXXM. peditum ad Friderici exercitum declinavit, vexillum conflictus committens Comiti de Schlüsselberg. Ipse autem met Ludovicus duodecimus in armis blaveia, cum albis crucibus,

Antiæsaris apparatus, bellicus 1323.

bus, ne cognosceretur, absque signis regiis apparebat. Non enim dubitavit, se si vinceretur, occidi. Aderant etiam sibi Ludovicus Burggravius de Nurnberg, duo de Oetingen, Wilhelmus de Monteforti, multique Comites & Barones. Cumque venissent ad flumen parvum, quod eorum exercitus dividebat, sagittarii Australis ipsum adeò infestabant, quòd ad castrum suum vicinum situm super ipso flumine, scilicet Wasserburg/declinavit, manè transeuntes ibidem. Intellecto autem quòd Bavari transivissent, & consulentibus pluribus quòd Fridericus paulatim discederet versus iter Lupoldi declinando: ipse Fridericus animosus nimis, omnino se disposuit ad conflictum in armis regiis contra suorum consilium procedendo, & præmisit aciem quingentorum galeatorum, quam sequebantur cum vexillo acies octingentorum galeatorum. Postremò ipse in acie octingentorum processit, & progredientibus ad conflictum, fractoque vexillo Bavari, acriterque certantibus Australibus, & præsertim Friderico manu sua qui valentior in pugna reputatus est inter omnes, cedenteque acie Bavarorum, ita quòd Australis vicisse credebatur omnino: ecce equites Bavari revocantes pedestres qui cessetant, ac se terræ committentes, cum illis reversi sunt ad conflictum. Post hæc venit Burggravius de Nurenberg cum acie equitum, cum clamore: & fugientibus sagittariis Australibus, multisque cum illis, captoque Heinrico Australi, ac dejecto Australium vexillo, eisque pro majori parte terga vertentibus, & valentioribus captis, tandem armiger quidam Fridericum desolatum à suis, equo etiam ejus perforato, eoque se demittente ad terram, capere volens, nec eum cognoscens, quæsitus fuit ab illo, cujus esset servitor. Quo respondente, quòd Burggravii: Fridericus fecit Burggravium advocari, cui gladium porrexit, & ejus gratiæ se commisit, qui eum certificatus de vita, Bavaro præsentavit. Salutante autem eum Bavaro, & dicente: Avuncule, libenter videmus vos. Ille autem consternatus animo, non respondit. Licet autem multi consuluerint, quòd in signum victoriæ pernoctem in campo manerent: Ludovicus tamen timens aciem Lupoldi recessit. Lupoldus hoc intelligens, dolenter recessit, miratus, quòd rex Romanorum in discordia captus, non esset occisus. Et factus est conflictus in die sancti Michaelis, quo quinquaginta anni fuerant, quòd avus amborum, Rudolphus de Habspurg, in regem electus est Romanorum, & postea Australes in potentia decreverunt.

Fridericus Rex in conflictu à Ludovico captus.

Habuit autem Ludovicus quendam Martinum monachum devotum & humilem, postea factum sacerdotem, qui sibi multa futura prædixit. Hic ante medium annum, Fridericum ante diem Michaelis finitum captivandum prædixit, curiam suam in valore centum marcarum cuidam de Monaco, paciscenti in contrarium, ad certam summam pecuniæ obligans super eo: & in die sancti Michaelis, alter, invito Martino, & continuò dicente, Vos aliud audietis, curiam per judicium occupavit: quæ sibi, comperta veritate, est restituta: ipseque Martinus pecuniam acquisitam jussus est recipere.

Heinricus quoque Australis captus regis Bohemiæ, restitutis ipsi regi quibusdam munitionibus Moraviæ, quas Australes occupaverant, liberatur: Fridericus verò in castro Trausnit Ludovici fortissimo detinetur, multique Australium, præsertim de Walsee, durè tenti in magnis sunt pecuniis talliati.

Alsatia in Ludovici partes transeunt.

Civitates autem Elsatiæ, Columbaria, Schletstat/Ehenheim/Roßheim/Hagnowe/quæ Friderico adhæserant, territæ, Albertum Humelionem de Lichtenberg militem Suevum, in advocatum Ludovici nomine receperunt. Joannes quoque Episcopus Argentinensis convenit cum eis, de non assistendo alicui eorundem. Marchiones verò de Baden perseverantes in Lupoldo, oppidum Seltz Imperiale eis obligatum per Fridericum, ingressi, infestationes plurimas patiebantur. Lupoldus autem veniens Basileam, militiam convocavit. Congregati verò sunt nobiles utriusque sexus, qui Lupoldum chorisare & jucundari quantum poterant compulerunt: at ille fecit omnia absque risu. Misit autem L. galeatos in Ensisheim, qui Columbarienses cum inquietudine infestarent, quos post hæc in Seltz destinavit: qui civitates & Bavaros spoliis & incendiis infestantes, inibi potenter sunt obsessi. Lupoldus autem gentem in navibus traducens, quamvis respectu obsidentium minimam, liberavit obsessos, & contra suorum consilium, suadentium eum tutiùs ultra Rhenum reverti, per Elsatiam est reversus, undique eum incendio prætereundo. Argutus autem ab Argentinensib. damnificatis per incendia, malè

male in se actum esse, & ob hoc se hujusmodi incendia non obmissurum respondit. Verecundantes autem Bavari, quòd ob tam paucam gentem recessèrant de obsidione, scripserunt Lupoldo; qui jam versus Apri-Monasterium ascenderat, se eum eo, si eos expectaret per biduum, pugnaturos: quos cum biduo expectasset, ascendit.

* Post hæc Eberhardus de Wirtenberg/ castrum Richenberg/ quod Marchiones de Baden tenebant, potenter obsedit. Matthias Maguntinus cum magna gente subvenit eisdem.*

Invenit autem Lupoldus tunc temporis expertum nigromanticum, cum quo de eductione Friderici tractavit. Confidentibus autem ipsis duobus solis in camera bene firmata, Lupoldo, & magistro faciente characteres suos: ecce venit dæmon stans coram eis, in specie viatoris, habentis calceos corruptos, & pileum in capite, oculosque lippos. Cui Lupoldus ait, Nostis me? at ille ait: Benè nosco te, & quæsitis aliquibus, injunctoque sibi, quòd absque omni periculo deduceret Fridericum à captivitate: Dæmone respondente, quòd sic eum educeret, dummodo ei consentiret, nimis territus est Lupoldus. Dæmonque veniens ad castrum Trausznit in specie scholaris cujusdam, in partibus Ergoviæ, habentis pannum circumvolutum per collum, ac si in eo panes portare vellet, dixitque Friderico: Ingredere hunc pannum, & ducam te ad tuum fratrem Lupoldum. Quo respondente, quis esset? & illo dicente, Non cura, si ingrederis, securè te ducam: Fridericus facto crucis signo, & invocato Christi nomine, dæmonem profugavit, dicens custodibus suis, quòd per aliquas reliquias vel preces à dæmone se custodirent, quod & factum est diligenter. Qui postea liberatus, videns scholarem dixit: Hic fuit dæmon, qui voluit me eduxisse.

Lupoldus arte magica fratrem è vinculis eximere conatur.

Eo tempore mortuo Matthæo Mediolanensium Domino, relictis Galeatio, Joanne, Marco, Luca, & Stephano filiis, & Galeatio seniore Dominium occupante, cum Papæ Joannis mandatis pluribus paruisset, tandem eo non desistente, parere contempsit: qui citatus personaliter, etiam de articulis fidei responsurus, non comparens, excommunicatus, post annum de hæresi est damnatus. Hic à Ludovico electo Romanorum rege, cùm Fridericum cepisset, regimen Mediolanense assumpsit. Conglutinatis autem Papa, Franco & Lupoldo: Papa Ludovicum super eo, quòd nondum approbatus per sedem Apostolicam, jura Imperii administraret, & Galeatium hæreticum foveret, Avinionem citavit, & non comparentem excommunicavit, & post annum similiter de hæresi condemnavit, (contra quos tamen processus Ludovicus electus ex quibusdam causis rationabilibus appellavit, ipsamque appellationem eidem Papæ intimavit) privationis juris electionis, Ducatus sui & Dominiorum, & aliis pluribus in eum, & filios, & fautores ejus, successivè sententiis promulgatis: quas Lupoldus undique ubi potuit in odium Ludovici procuraverat promulgari.

Ludovicus à piorum communione motus.

Convenerant autem Francus & Lupoldus in Bare, ubi multa, & præsertim contra Ludovicum tractaverunt, Papa eis annuente. Convenerunt & Principes Ecclesiastici, nuncii Papæ & Franci, ac Lupoldus in Rens, prope Confluentiam, ac soli ducti super Rhenum in navi, diu tractaverunt de Franco in Imperatorem promovendo. Sed per fratrem Berchtoldum de Buched/ Commendatorem domus Teutonicorum in Confluentia, fratrem Domini Matthiæ Moguntinensis Archiepiscopi principaliter extitit impeditum: de quo eum secretariis Papæ Joan. Decanus Moguntinensis detulit, quod ipsum post mortem Matthiæ Maguntini, ab ipsius fratris Berchtoldi provisione retraxit. Reversæ sunt autem prædictæ civitates Alsatiæ à Ludovico ad Lupoldum, nomine fratris sui Friderici captivi, & crevit potentia Lupoldi. Qui aliquoties scribens Franco vel Papæ, tali titulo utebatur: LUPOLDUS *Dei gratia, Austriæ, Styriæ, Carinthiæ & Moravia Dux: Dominus Carniolæ & portus Naonis, Comes in Habspurg & in Kiburg, ac Landgravius superioris Alsatiæ.*

Obsedit autem eo tempore Ludovicus oppidum Burgow/ Ducis Lupoldi, tempore hyemali, quo Dux in illa parte eum impedire posse nullatenus credebatur. Scripsit autem Dux Burchardo de Ellerbach, ministro suo, quòd se viriliter teneret, quia eum infra dies XIV. liberaret, & repentè veniens cum gente forti, cum illis ignorantibus appropinquaret, Ludovicus tardè intelligens, dimissis ea prato, ne eum insequeretur Burchardus, machinis & castris evasit.

Tractabatur autem sæpe de liberatione Friderici: & impediente liberationem ejus, quòd Dux insignia sanctuariorum Imperii, lanceam videlicet & alia, noluit resignare. Dicentibusque suis, quòd frater suus esset ejus captivus: Dux prænoscens astutiam Ludovici, dixit tractatoribus: Ecce ne hoc mihi impingatur à vobis, dabo vobis ea insignia, & scio quòd nec adhuc prout tractastis compositionem, fratrem meum rehabebo. Quod etiam cum factum esset, Lupoldus Ludovicum adeò infestavit: quòd tandem Ludovicus cum Friderico, communicante eos ambos post Missam uno Cartusiensi, eorum confessore, & servare pacta jurantibus, latenter convenit. Emisso autem Friderico, & servante pacta, Lupoldus usque ad mortem suam restitit Ludovico.

Fridericus à custodia liberatur.

Obsedit autem Lupoldus oppidum S. Hippolyti, Lantgravij Elsatiæ, servitoris Ludovici, qui ipsi Lupoldo, sæpe Veneria causa Argentinam eunti, dicebatur insidias posuisse. Ipse Lupoldus muros destruens funditùs, villam tenebat. Quamvis autem Medici sibi prædixerint, quòd eum labores necarent, non destitit ab expeditione, sed cum exercitu descendens Spiram obsedit. Spira reversus, Argentinæ in curia Dominorum de Ochlenstein decumbens & insaniens, absque pœnitentia diem clausit extremum.

S. Hippolytus Alsatiæ oppidum.

Iverat autem illis diebus Ludovicus in Lombardiam, quem Galeatius Dominus Mediolanensis sumptuosè deduxit, quem tamen post magnam sibi datam pecuniam, Romam quasi captivatum traduxit, Wilhelmo de Monte forti Mediolanum committens: quòd non Imperii, sed facta sua agens, & pecuniam ad partes transmittens, Imperium negligebat: propter quod, quamvis æstimaretur in virilibus gestis valentior hujus mundi, non tamen extitit ibi nimiùm commendatus.

Ludovicus in Italiam movet, 1327.

Fuit autem Ludovicus Mediolani in Ecclesia S. Ambrosii, à Joanne Archiepiscopo Mediolanensi, in festo Pentecostes, cum Margareta uxore sua, anno regni sui XIII. corona ferrea coronatus: & post hæc Romam veniens à Romano clero & populo gaudenter & comiter est receptus, ac XVII. die Januarij, qua cantatur, *Omnis terra*, anno regni sui XIV. ex parte totius Romani populi, per Senatores, præfectum urbis & cancellarium populi Romani, omnibus nobilibus acclamantibus, in Ecclesia S. Petri, cum ipsa conjuge, Imperiali extitit diademate insignitus. Prætenderant enim urbici, hoc eis competere, Papa etiam nolente: præsertim cùm Senatores priùs Papam requisiverant, ut ad urbem se transferret. Ludovicus etiam Joanni Papæ pro tunc crimen læsæ majestatis & hæresim impingebat.

Ludovici corona 17. anno 1328.

Post hæc Petrum de Corbatio fratrem Minorem in summum Pontificem, quantum in eis est, creaverunt, & ob hoc multis creatis Cardinalibus & Episcopis, per illos magnū in Ecclesia Dei scandalum est subortum.

Petrus de Corbano Antipapa creatus.

Ipse autem Ludovicus habitis tractatibus cum rege Siciliæ, terram Roberti regis, scil. Apuliam, ingredi intendebat. Robertus quoque collectis omnibus terram illam relinquere, si Cæsar accelerasset, & in Provinciam intenderat se transferre. At ipse Cæsar segnis tanto tempore, stetit otiosus in urbe, quòd quasi omnia expendebat. Quadam autem vice veniens idem Princeps* in urbe ad castellum, in quo olim Conradinus dicebatur decapitatus, ipsum funditùs demolivit.

Mortuis autem inclytis Principibus Lupoldo, Henrico & tandem Friderico Ducibus Australibus, & in Küngßfelt monasterio, ubi pater eorum Albertus Rex fuit, sepultis: Ludovicus in Alemanniam est reversus. Dicebatur autem tunc temporis, quòd quidam miles Friderico quiddam ad comedendum dederit, per quod eum in sui favorem inclinaret, per quod à pediculis mundari non valens, paulatim defecit. Et hi omnes quanquam valentissimi fuerunt, sine masculis filiis sunt defuncti.

Ludovico autem egrediente de urbe, eum Wilhelmo de Monteforti, Azzonem, filium Galeatij, secum in Lombardia regnare permiserat, post eorum egressum quicquid potuit occupavit, & nil in partibus illis remansit.

In diebus illis post egressum Ludovici Principis de Italia, vivente Joanne Papa, Joannes Rex Bohemiæ cum consensu Principis ingressus est Italiam, & diu inibi manens, Lucanam civitatem pro se tenens, quæ eum pro Domino recepit: non more patris sui quondam Henrici de Lutzelburg Imperatoris. Qui inibi viriliter se tenuit, & constanter se tenens, ac se successorem Imperatoris & pacificatorem Italiæ scribens, Papæ & Imperatori complacere cupiens, & ambobus displicens, obligata Luca cum verecundia reversus est, nulla sibi vel Principi in Italia parte relicta.

Joannis Bohemiæ Regis profectio in Italiam, 1330.

Erat autem in diebus illis Bononiæ legatus Papæ, Bertrandus de Pogeto, Hostiensis Episcopus, Dominium civitatis durè tenens, crudeliter multis occisis: qui Bononiam muro circundans, & sibi fortissimum castrum inibi construens, multaque mala peragens, cui qoamvis Guelfissimo ipse Rex Bohemiæ familiaris extitit: tandem per rumorem populi victo repente castro & funditus demolito, turpiter est fugatus.

Castrum Bononiense.

Habuit autem Rex Bohemiæ duos filios, quorum major Carolus nomine, qui marchio Moraviæ nominabatur, habuit sororem Philippi Regis Franciæ in uxorem. Minor verò habuit filiam M. Ducis Carinthiæ. Habuit & duas filias, quarum unam habuit Joannes primogenitus regis Franciæ: aliam Henricus Dux Bavariæ. Et ecce mortuo duce Carinthiæ sine filio, sola ipsius regis Bohemiæ nuru relicta, cùm ipse Rex sine omni briga crederet in ipso Ducatu filium successurum: Ludovicus Princeps de ipso Ducatu Duces Austriæ, filios sororis ipsius, quondam Ducis Carinthiæ, investivit: filio autem regis Bohemiæ Comitatus Tirolis remansit. Ex quo ipse Rex contra Principem movebatur odio capitali: juramento affirmans publicè, se nunquam reformaturum eidem: Papam etiam, regem Franciæ, & Henricum Ducem Bavariæ, item reges Hungariæ & Cracoviæ incitans contra ipsum.

Joannis Bohemiæ Regis proles.

Ducatus Carinthiæ ad domum Austriacam. anno 1336.

Papa autem Joannes de militari progenie natus, ditans fratris & sororum suarum filios & nepotes divitiis & honoribus, anno Pontificatus sui XIX. moriens, reliquit Sedi decies septies centum millia florenorum, Anno M. CCC.XXXIV. Erat autem quidam vicinus Episcopus Romæ, in via eundi ad Curiam Avinionensem ad Papam, cui in nocte mortis Papæ in somno apparuit quidam dicens: *Papam quaris? non est.* Et post pusillum: *Vis videre Papam, ecce iste est*, monstrata sibi persona magna incognita. Qui procedens in itinere, audivit de morte Papæ Joannis. Veniens autem Avinionem, ivit in consistorium: ingredientes diligenter inspiciens singulos Cardinales. Et cùm non vidisset personam sibi monstratam, quæsivit à quodam, numquid omnes Cardinales ingressi fuissent? Et responso accepto, quòd omnes, excepto Cardinali Blanco, ordinis Cisterciensis, illum quæsivit in domo ipsius, ipsumque inspiciens faciem perpendit monstratam, sibique soli in camera sua dixit: Pater, vos estis Papa futurus. De quo cùm ille risisset (nulla enim fuit spes promotionis ejus, cùm esset humilior & pauperior inter omnes) Episcopus exposito sibi somnio adjecit: Pater, ille qui mihi monstravit faciem vestram, introduxit me ad stabulum immundissimum, stercoribus plenum, ubi vidi arcam marmoream albissimam, sed vacuam. Vos estis illa arca, quam debetis in officio vestro implere virtutibus & signis. Et ô pastor & stabularie, Curiam & sedem apostolatus, jam immundissimum stabulum, ab avaritiis & simoniacis stercoribus expurgate, vobisque sanctam Romanam Ecclesiam & urbem recommissas habete.

Joannis 22. Papa decessus 1334.

NB.

Et ecce in electione à tot Cardinalibus quasi insciis, sub altercatione electus extitit: *Ego N. nomino illum: qui si esse non poterit, nomino Blancum*, quòd repertum est à duabus partibus nominatum, dictusque Benedictus XII. Itaque statim pro reformatione Ecclesiæ S. Petri in urbe L. millia expendit florenorum. Et sicut à Joanne Papa discrepabat in statura (ille enim fuit pallidus statura & voce pusillus: iste in corpore maximus, facie sanguineus, & voce sonorus) ita & in moribus discrepabant. Ille ad magnificandum & ditandum consanguineos, ad regnandum nobilibus, & exaudiendis eorum petitionibos, ad vestiendum annuatim plus quàm LXX. Comites & milites intendebat: iste de talibus non curavit. Dixit enim: Absit, quòd Rex Franciæ, si per consanguineos meos super me ditaretur, me sicut prædecessorem meum ad sua quævis vota coartaret. Fuit enim ex Tholosa regis Franciæ, filius pistoris, Theologorum summus, sed nullus in jure, quem inter omnes à longissimis temporibus justissimum æstimabant, cui & ante suam mortem quidam sanctus homo, se pro eo captivum tradens, quòd illo anno moreretur, prædixit, quod & factum est.

Benedictus 12. Papa.

Huic Benedicto in principio creationis suæ Philippus Rex Franciæ mittens legatos, audacter, quasi nihil sibi denegare auderet, petiit inaudita: inter alia scilicet, ut filium suum primogenitum, generum regis Bohemiæ, faceret regem Viennæ: quòd se faceret vicarium Italiæ: quod sibi per totam Christianitatem daret decimam deci-

Regis Galliæ ad novum Pontificem legatio.

marumper decennium: & sibi daret totum Ecclesiæ thesaurum in subsidium terræ sanctæ. De quo ipse & Cardinales territi, se reformare cum Ludovico Romanorum Principe decreverunt.

Ludovicus Cæsar Pontificias diras deprecatur 1335.

Quid Ludovicus Princeps ex scriptis quorundam familiarium suorum, quos in curia Papæ semper habuit, qui & hoc ex Cardinalibus certissimè intellexerant, intelligens: statim Papæ, & collegio nuncios & literas humillimas destinavit, qui nuncii à Papa & fratribus edocti, qualiter & sub qua forma redire deberent, & sub quibus articulis absolutionem & gratiam petere: iterum à Principe, cum illis articulis & mandatis sufficientissimis sunt reversi. Inter quos duo erant Comites de Otingen, & præpositus Augustensis, & Marquardus de Randeck Canonicus Augustensis & Bambergensis, postea per Papam ejusdem Ecclesiæ præpositus effectus: & magister Udalricus protonotarius Principis, decretista. Et proposito in publico consistorio, per prædictum de Randeck ex parte Principis humillime, super petitione absolutionis & restitutionis, facundo sermone, de quo omnes qui aderant mirabantur: Papa gratiosissimè respondens, dixit: Se & fratres suos de hoc, quòd nobilissimus Ecclesiæ Alemannia, qui se in persona Domini Ludovici, lædi per Ecclesiam æstimans, jam ab arbore Ecclesiæ separari cœperat, eidem arbori cum tam magno honore sedis redintegraretur, plurimùm gratulari: multùm commendans Alemanniã, & Dominum Ludovicum, quem nobiliorem mundi dicebat: conquerens regi Italiam per tyrannos, ac regnum Armeniæ capi à Paganis, cujus Principes tempore Joannis Papæ & suo Christianorum implorabant auxilium, ac terram sanctam propter Imperatoris carentiam occupari: unde merito dixit absolutionem eidem impertiri se debere, quæ & dari crastino sperabatur.

Pontifex à Cæsare reconciliatione aversus.

Verùm prædictus rex Franciæ, & rex Siciliæ, seu Apuliæ, omnes quasi Cardinales à proposito averterant præconcepto. Venerant enim ad impediendum factum ad Curiam, duo Archiepiscopi, duo Episcopi, & duo Comites, ex parte Regis Franciæ, & totidem ex parte regis Roberti: proponentes erroneum esse, tantum hæresiarcham præponere Dominis eorum Ecclesiæ fidelissimis: Papamque cavere debere, ne fautor hæreticorum diceretur. Papa verò dicente: Quid volunt Domini vestri, quòd non sit Imperium? illis verò protervè dicentibus: Pater non impingatis hoc Dominis nostris, vel nobis, quod non dicimus, quia contra Imperium non loquimur, sed contra personam Ludovici damnatam. Cumque dicerent, Ludovicum multa contra Ecclesiam fecisse, Papa dixit: Imò nos fecimus contra eum: Ipse enim cum baculo venisset ad pedes prædecessoris nostri, si voluisset, sed ipse noluit eum recipere: & quicquid ille fecit, quasi provocatus fecit. Quantumcunque autem Papa assereret, se meliora pacta ab ipso Ludovico, pro prædictis regibus, eorum regnis & posteris extracturum, quàm si eum in turri tenerent: penitùs nil profecit. Rex Franciæ etiam in terra sua undique bona & reditus Cardinalium interdixit & occupavit. Scripserant etiam illis diebus ad Curiam, Joannes Rex Bohemiæ, & Heinricus Dux Bavariæ, gener ejus, quòd de auxilio Hungariæ & Cracoviæ regum & aliorum, alium vellent constituere regem Romanorum potenter. Et sic Cardinales Papam pro tunc ab absolutione Principis retraxerunt, dicentes: cum sui in partibus suis vellent eum destruere, inconsultum esse sedi, si propter impotentem & inopem tot Principes offendaret. Sic dato alio termino deliberationis, nuncii Principis infecto negotio sunt reversi.

Austrii & Bavari à vicinis Regib. bello incessum petiti.

Et ecce illis diebus Carolus Rex Hungariæ, filius fratris prædicti Roberti regis, terram Ducum Austriæ, tunc fautorum Principis, ingressus, ipsam multis hebdomadis potenter vastavit. Prædicti autem Bohemiæ & Cracoviæ reges, & H. Dux Bavariæ, terram Principis Bavariam superiorem ingredi intendebant. Princeps autem gentem invictissimam congregans terram Henrici Ducis inferiorem Bavariam ingressus est, cũ septẽ millib. Galeatis, illam XVII. hebdomadis devastando. Rex autem Hungariæ audiens tam fortem exercitum adesse Principi, ab Austria sine mora recessit, adventum ejus etiam in Hungaria pertimescens. Alii verò tres, quamvis magnam haberent gentem, expectare Principem in campo non audebant. Veniens autem Dux Austriæ ad Principem, exercitum ejus in Bohemiam ducere nitebatur. Exercitus verò diu in campo fatigatus, se gravem reddebat, ita quod hinc inde exercitus sunt reversi. Dicebatur autem, quòd exercitus Principis, quamdiu habuisset victum, in omni parte mundi jacuisset invictos. Gloriabatur autem Papa Benedictus ab exercitu Principis, cum sibi referebatur, dicens ad Cardinales:

nales: Isti dicunt eum esse destitutum (notando Principem Ludovicum) sed quis adhuc ingressus est locum suum?

Obsidentibus quoque oppidis Imperialibus ad mandatum Ludovici, oppidum Keisersberg, Regi Bohemiæ obligatum: conventum est: quòd nisi Rex Bohemiæ infra certum tempus ipsos liberare posset, Ludovico ex tunc obedirent. Rege verò Bohemiæ eos non liberante: Ludovicus ad jus Imperii oppida Keisersberg/Türckheim/Münster/castrum Blicksberg/prius per se obligata Bohemo, retraxit.

Cæsar Bohemo pignoratitia Alsatiæ oppida eripit.

Misit autem Papa solennem legatum ad Ludovicum, Episcopum Magalonensem, qui mores & motum Principis erga Ecclesiam indagaret. Prætendebat etiam Papa occupationem Archiepiscopatus Maguntinensis per Balduinum Treverensem Archiepisc. postulatum per Capitulum Ecclesiæ Moguntinensis factam, & exclusionem Henrici de Virnenberg Archiepiscopi sedis Moguntinæ provisi, reformationi obstare. Volensque procedere contra Treverensem, & Treverensis cum H. proviso concordatus, Archiepiscopatum Moguntinensem, quem potenter tenuit, Capitulo resignavit. Capitulum verò, præsertim Magister Joannea Underschopf/Decanus sedis provisus, adhærentes Imperatori, prædictum Henricum Archiepiscopum, ligantem se, primò Principi, retentis in manib. Capituli sex castris, & abjurati per eum ne variare posset, sc. Oppenheim/Bingen/Erenvels/Starckenberg/Lonstein & Miltenberg/concorditer receperunt, qui & postea ferventer Ludovico adhæsit. Rex quoque Joannes Bohemiæ videns se non proficere, se cum Principe reformavit, homagium præstando eidem. Dataque certa pecunia eidem Bohemo per Australem, in recompensam Ducatus Carinthiæ, cum Australi concordati sunt Hungarus & Bohemus. Quantumcunque autem Benedictus Papa ad absolutionem Principis niteretur: in prædictis tamen Franciæ & Apuliæ Regibus, & quasi omnib. Cardinalibus, seductis per eos, assensum habere nequivit. Unde tandem legatis Principis sæpe ad Curiam venientibus, quibus & legati Regis Franciæ plures in Curia verecundias inferebant, in tantum, quòd nullum poterant habere finem: respondit asserens, sibi hoc non à homine, sed a S. Spiritu inspiratum. Et creditur habuisse reformationē in animo, non cū tanto honore & commodo prædicti Regis & sedis, sed cū eorum detrimento & scandalo processuram: quod & ipsius Regis discrimina subscripta demonstrant. Et ex tunc Papa, qui ab initio quasi mortem non curans, ea quæ gessit in animo, patefecit, motum suum didicit occultare.

Henricus Comes à Virnenburg Archiepiscopus Moguntinum.

In diebus illis Spiræ convenientibus Principe, Henrico Moguntinensi de Virnenburg Archiepiscopo, item Argentinensi, Augustensi, Eistettensi, Spirensi, Curiensi, & quibusdam aliis Episcopis Provinciæ Maguntinæ, convocatis, missisque per eos literis & nuntiis, scilicet Episcopo Curiensi & Gerlaco Comite de Nassawe ad Papam, pro absolutione Principis: & deliberato per eos, si Papa nollet, quod iterum convenire deberent, & deliberare, quid faciendum esset de eo. Cùm Papa Benedictus nuntios recepisset benignè, in aurem nuntiis flens quasi conquerebatur, quod ad Principem esset inclinatus, & quod Rex Franciæ sibi scripserit certis literis, si Bavarum sine ejus voluntate absolveret, pejora sibi fierent, quàm Papæ Bonifacio à suis prædecessoribus essent facta: nuntiique ad rogatum Papæ, per Delphinum per montana sunt usque Lausannam perducti.

Acta Cæsaris ad Pontificē legatio à Conventu Spirēsi 1336.

Eduardus autem Rex Angliæ valentissimus, renovato contra Philippum prædictū Regem Franciæ odio antiquo prætendens, se verum regni hæredem, habitis tractatibus cum Flandrensibus, Duce Brabantiæ, Comitibus Hollandiæ, Gelriæ, Juliacensi, Montium, & aliis inferiorum partium Magnatibus, qualiter posset ipsum Francum invadere, cogitavit. Quanvis autem iidem Principes Aquilonis ipsum Francum ipsis gravem, exosum haberent: cum tamen omnes quasi ejus essent vasalli, nisi ab Imperatore moverentur, cujus essent homines ligii, invadendi eum cum honore occasionem aliquam non habebant. Et ecce Rex Angliæ cum reverentia accedens Principem in villa Rens, super Rhenum sibi facto homagio, colligavit se eidem. Princeps verò ipsum Regem, datis super eo literis Imperialibus, generalem Vicarium per Germaniam & Teutoniam deputavit. Scripsit quoque literas Princeps Regi Franciæ, quem Philippum de Valesio nominavit, quod ab occupatione terrarum Imperii desisteret, ac fideli Imperii Eduardo Regi Angliæ, Principi suo dilecto super querelis suis justitiam faceret coram ipso Principe: alioqoin cùm ipse Philippus feuda quæ teneret ab Imperio, non recognovisset sicut Rex Angliæ, ipsi Eduardo assistere cogeretur in quantum justitia persuaderet, & diffidare Philippum. Quo diffidato, & monitis inferioribus Principibus, ut assi-

Anglus cum Cæsare adversus Gallos fœdus pangens.

NB.

ſterent Imperio, ut tenerentur: omnes iidem Principes ſunt Regi Angliæ colligati. De qua diffidatione Papa Benedictus, ea intellecta, multum jucundabatur.

Dedit autem Rex Angliæ Ludovico Principi LXXX. millia aureorum, & in duplo tantum, ut cum eo cum magno exercitu terram accederet Franciæ, quod eidem promiſit. Fuit autem Rex Angliæ recens, & paratus Franciam viſitare: ſed ex perſuaſione & aſtutia Principis, ſimulantis ſe illico progredi, non iverunt. Rex autem Franciæ timens eorum adventum, ſe in finibus regni ſui verſus Flandriam poſuit, cum XXX. millibus galeatis, decem hebdomadis eorum expectans adventum, nunquam in aliqua parte terram inimicorũ attingens, ſed quolibet die duos florenos pro quolibet galeato expẽdẽs, exceptis equorum perditionibus, & aliis damnis, ita quod brigarum ſarcinam didicit inconſuetam.

Anglus Galliam infeſto exercitu petit, 1337.

Sequenti autem anno Rex Angliæ ſe ſimulans non iturum in Franciam, cum duodecim galeatorum millibus eſt ingreſſus, terramque ipſam per XL. miliaria in circuitu ignis incendio, & aliàs crudeliter vaſtavit, multasque munitiones non bene fortes funditùs demolivit: Ludovico Marchione de Brandenburg filio Imperatoris, qui tunc eidem Regi cum centum galeatis aderat, in ipſo exercitu eum incendiariis Regem continuè præcedente. A Pariſiis autem ipſius Angli exercitus minus una diæta diſtabat, quẽ Francus cum XXX. equitum millibus, & omni ſua multitudine aggredi non audebat. Et cùm ipſe Anglus conflictum diebus aliquot expectaſſet, tandem præ carentia victualium illæſus receſſit.

Tertio autem anno, Rex Angliæ cum omni potentia Flandrenſium, & præſcriptorum Aquilonia Principum ſe parans, Principi Ludovico pecuniam ſibi promiſſam aliquot diebus poſt terminum ſtatutum in oppidum Franckfurt deſtinavit, deſiderans eum ſecum propria in perſona tranſiturum. Princeps autem prætendens lapſum termini, & pactum partium de amittendo jam datam pecuniam, cum liberatione promiſſi, niſi intra terminum præfixum pecunia ſolveretur: pecuniam remiſit eandem: prætendens etiam ſe non cum quingentis galeatis, prout Rex exegerat, ſed cum duobus millibus ſub expenſis Regis, prout conventum aſſeruit, & prout deceret Principem, tranſiturum: ſicque conquerente Rege de ipſo Principe ſecundum quoſdam, ſecundum alios ipſis occultè in unum concordantibus, Princeps cum magno vituperio, Alemannorum in partibus remanſit. Anglus verò cum prædictis Principibus & Flandrenſibus civitatem Tornacenſem Regis Franciæ pluribus menſibus potenter obſedit. Francus verò ſe ponens in vicino, cum maxima hominum multitudine, Angli exercitum non invaſit. Habuit enim Anglus, exceptis equitibus, ter centum millia peditum armatorum. Et poſt multa diſcrimina, relicta quondam Comitis Hollandiæ Monialis, ſoror Franci, mater Comitis Hollandiæ, ſocrus Ludovici Principis, Angli & Comitis Juliacenſis de uno exercitu in alium ſæpe tranſiens, treugas ad triennium inter Francũ & Anglum & eorum conſortes, cum difficultate maxima ordinavit. Dixit autem Papa Benedictus de Franco: Iſte pacem noluit, & elongabitur ab eo.

Induciæ inter Anglos & Gallos.

Cæſar Gallo reconciliatur

Poſt hæc miſit Francus nuntium & literas Imperatrici, filiæ ſororis ſuæ, quam dominam Alemanniæ ſcripſit, ut inter ipſum & Principem concordiam, ſi poſſet, ordinaret, & ſibi nuntium, de quo Princeps conſideret, de concordia attentanda deſtinaret. Et miſſis hinc inde pluries nuntiis & literis inter Principem & Francum interpoſitis juramentis, & confectis literis, liga perpetua eſt firmata: in qua ipſe Francus Principem cum ſede Apoſtolica reformare juravit. Et ſic Princeps per Francum, & in tota Francia, poſt hæc & Pariſiis ſcriptus eſt & nominatus Imperator. Cùm autem conſiliarii Franci propter proceſſus Apoſtolicos anxii, dubitarent, dicebant nuntii Principis: Si eſtis in propoſito noſtro, quòd proceſſus non ligent, bene conſuluiſtis Domino noſtro: ſin aliter, tradidiſtis eundem. Et ſic Princeps commiſſionem Vicariatus factam Regi Angliæ, in Parlamento publico & literatoriè revocavit.

Miſſisque interim ſæpius nuntiis Imperatoris, unà cum legatis & literis Franci, ad Papam, pro reformatione Principis, Papa Benedictus nunquam Ludovicum Principem ad arbitrium Franci, nunc hæreticum, nunc Chriſtianiſſimum haberi debere, reſpondit: Et protracto variis occaſionib. negotio: Francus (ut credebatur) quod noluiſſet, ſimulavit ſe velle: Benedictus verò quod voluiſſet, ſimulavit ſe nolle.

Inte-

Interim conveniences in villa Rens super Rhenum Imperator & Principes electores, cõfectis desuper literis & juramentis præstitis, quòd imperium & ejus jura contra omnes, nullo excepto, manu tenerent, & ad ipsum omnes quos possent, arctarent, nulla absolutione vel quavis occasione obstante, firmarunt. Post hæc Ludov. Princeps, An. Domin. M.CCC.XXXVIII. regni sui XXIV. Imperii verò XI. die octava mensis Aug. in Franckfurt vocata Curia, decretum quoddam, de consilio quorundam fratrum Minorum, confectum, sub sigillo suo magno, edidit: in quo & inter alia declaravit, processus quondam Domini Joannis Papæ nullos: & quòd Papa non possit contra Imperatorem talia attentare, cùm jurisdictiones sint distinctæ, januis suæ Curiæ affigebat, cum jurium approbatione: ubi & præcepit per Principes invadere prædicatores. Quarum copiam & conjurationis principium cum Papæ tulissem, exponendo, Episcopum Argentinensem non posse plus resistere Principi suo, quò minùs ab eo Regalia, faciendo homagium, recognosceat: ipse visus durè loqui de Principe, cùm à me audivisset benignum sermonem, suum principem plus extulisse, quàm si ei centum millia marcarum dedisset, Papa ultra modum ridens dixit: O vult ergo pro beneficio malum reddere. Ex quo risu apparuit, quòd ex corde verborum duritia non processit.

Decretum Imperiale contra Pontifi... C... ... ditas. 1338.

M. Albertus de se ipso.

Obiit autem Henricus Dux Bavariæ, gener Joannis Bohemi, relinquens filium parvulum: quo breviter mortuo, Princeps totam ejus terram, scilicet inferiorem Bavariam, excepta parte, in qua matri Henrici relictus usufructus ad tempus vitæ, illico occupavit: quod non solùm Bohemus, sed & Australes ægrè tulerunt. Duo enim filii quondam Ottonis Ducis Austriæ, qui fuerant filii sororis prædicti Henrici Bavariæ, ad terram aspirabant eandem. Rex autem Cracoviæ, qui prædictam relictam etiam non visam, marito vivente amavit, assumpto sibi Bohemo patre, causa videndi ipsam, in Bavariam est profectus, quam invenerat infirmantem. Ingrediens autem pater, rogavit eam, ut advenam Cracovium, eam diligentem, salutaret benignè. De quo Cracovio quasi geotili illa probissima valde territa, cùm eum salutasset, se vertens ad parietem, nullo verbo dicto amplius, expiravit, cujus terram Princeps similiter occupavit. Histriones autem quidam, super prædictorum nece Bavarorum, intoxicationis fraudem Principi impingebant.

Cæsar inferioris Bavariæ potitur, 1339.

Eo autem tempore quo Princeps & Anglus amicitiam contraxerant, ut præfertur, actum est quòd filia pulcherrima novennis Angli, quæ ob hoc Monacum missa fuerat, & diu ibi morabatur nuptui dare deberet Friderico, filio quondam Ottonis Ducis Austriæ, cui Princeps de pecunia sibi per Anglum data, dare debuisset XL. millia florenorum. Quam cum non daret, nec Fridericus eam traduceret, Anglus filiam reassumpsit, de quo cùm improperaretur, Australibus iterum missis ab Austria in Angliam nuntiis, de eisdem nuptiis est tractatum. Actum etiam fuerat, quòd filia Principis nubere deberet Lupoldo Australi, ejusdem Ottonis filio juveni: verùm illi duo fratres unus post alterum obierunt.

Item eo tempore Duces Austriæ obierunt, ita quòd de Australibus nemo remansit, nec Albertus arthritide in manibus & pedibus contractus, qui ex Joanna de Phirt conjuge sua Rudolfum filium parvulum habuit, qui eum non crederetur ejus Contracti filius, ipse tamen Albertus suum fecit filium esse & sermonibus prædicari. Cùm autem Ludovicus Princeps aspirare ad Ducatum Austriæ diceretur: idem Albertus ac Carolus Marchio Moraviæ Bohemus, de prædicto Rudolfo puero & filia Marchionis sponsalia contraxerunt.

Rudolfus Dux Austria

Cùm autem Rupertus rex Siciliæ imò Apuliæ non haberet filium, misit ad Carolũ Regem Hungariæ, fratruelem suum, ut sibi unum de filiis suis destinaret, post se dominia sua obtenturum, recognoscens se eundem Carolum supplantasse. Misso itaque Andrea Hungari filio, Robertus ei neptem suam ex filio copulavit. Mortuo autem eodem Carolo quarto Hungaro, successit ei filius primogenitus Carolus quintus: idemque Carolus quintus Rex Hungariæ filiam Caroli Marchionis Moraviæ duxit in uxorem. Obierat autem sine liberis masculis, uxor Ludovici Marchionis de Brandenburg, primogeniti Principis, quæ fuit filia Regis Daciæ.

Andreas Regis Ungariæ F. in spem regni Apuliæ vocatus.

Cumque Joannes Comes Tyrolis, filius Bohemi impotens, uxorem suam semifatuam plurimùm molestaret, inter alia ejus mordendo mammillas, illa cum Baronibus suis habitis occultis tractatibus, ejecto Bohemo de comitatu, prædictum Ludovicum Marchionem de facto in maritum recepit. Sicque Ludovicus Princeps, filium Joannis

Comitatus Tyrolis ad Brandeburgicum, Cæsaris filium.

Regis Bohemiæ, uxore & Dominio spoliavit, inconsuetum & horribile facinus attentando. Filium namque ad hoc maleficii genus induxit invitum, quòd videlicet uxorem sui consanguinei in tertio gradu, non separatam ab ullo judice Ecclesiæ, ipsamque suam consanguineam non uxorem, sed mœcham traduxit. Prætendit autem Princeps, se justè illum à comitatu ejecisse, de quo (ut tenebatur, & ut sibi per Regem Bohemiæ patrem promissum asseruit, sub cautione rehabendi civitatem Egram, quod non fieret) nunquam se à Principe petierit investiri. O idolorum servitus avaritia, quæ tantos Principes confudisti, ex quibus iterum inter Bohemos & Principem & filios suos non immeritò livor edax, & odia suscitantur.

Progredior autem ad gesta sub Clemente Papa sexto, ad aliqua quæ sub Benedicto gesta sunt, reversurus.

Mortuo namque Ruperto Siciliæ Rege, & prædicto Andrea fratre Hungari regnum comitatumque Provinciæ, & omnia Roberti dominia obtinente, eoque apud Papam Clementem pro coronatione laborante: Papa sibi Cardinalem dare nisus est, curatorem: quod ille potens nimium, vilipendit. Cardinalis quoque Petragoricensis (ex cujus sorore olim Joannes, frater Roberti Regis, reliquit filium Principem Taranti, pro eodem Principe in Consistorio allegavit: ipsum tanquam una linea Ruperto proximiorem, quàm fuerat Andreas, in dominiis præferendum) coronationem plurimùm impedivit. Cumque ipse Andreas eadem dominia annis aliquot tenuisset, tandem missis Papæ, per Regem Hungariæ, fratrem Andreæ, octoginta millibus florenorum, pro coronatione Andreæ, cùm crederet coronari debere: nocte Neapoli, cùm ipse Andreas in camera sua jam ingredi vellet lectum, quidam vocantes eum, dicebant, sibi de fratre suo nuntios destinatos. Quos cùm in crastinum expectare juberet, & illi pro ejus egressu instarent, uxor Andreæ ipsum egredi incitavit. Quo egresso de camera, illi mittentes laqueum in collum Regis Andreæ, ipsum crudeliter jugularunt, ipsum etiam præcipitantes de muro. Nutrix autem ejus, quam de Hungaria secum adduxerat, quæ frequenter Reginæ aderat, de mora reversionis Andreæ attædiata, egressa cameram, cùm neminem invenisset, prospiciens per fenestram, videbatur sibi videre regem in terra jacentem, ac territa dicens, Domine: ac repentè descendens, ipsum reperit jugulatum. De quo crimine non solùm uxor & Princeps Taranti, sed & Papa & aliqui Cardinalium tenebantur suspecti. Factum est autem hoc facinus, anno Domini, M. CCC. XLV. Sed quid ex hoc sequutum sit, reservans, regredior ad priora.

Andreas Apuliæ Rex dolosè peremptus, 1345.

Nota regressum ad priora.

Temporibus prædictis erant duo fratres Delphini Viennenses, nepotes Caroli tertii Regis Apuliæ, ex filia, & pronepotes quondam Rudolphi Romanorum Regis: quorum junior Humbertus nomine, ducens filiam sororis Roberti Regis, fratris prædicti Caroli, cum ipso Roberto Neapoli morabatur. Socer autem prædicti Humberti, quem uxor ejus clam receperat, Comes Novellus à * novitate est dictus. Orta est autem briga durissima inter Delphinum seniorem, & Aimonem Comitem Sabaudiæ, & tempore Joannis Papæ multis annis durans: ac tanden Delphino per jaculum in cujusdam castri prædicti Comitis obsidione occiso, Humbertus frater ejus dominium Delphinatus nanciscens, ita Aimoni Comiti reformabatur, quòd pro majori cautela quilibet eorum vasallus alterius est effectus, sicque inter eos briga cessavit. Hic Humbertus benè liberatus, liberis carens, faciem quasi muliebrem habens, plus sermonibus & studiis, quàm militiæ insistebat. Hunc Benedictus Papa diligens, statim promoto Curiam suam Avinionem dedit eidem. Et quia Papa Regi Franciæ exosus erat, multum in Delphini defensione confidit. Cùm autem Papa quandam terram Delphini, vicinam Curiæ, ab eo emisset, si sine liberis decederet, ad Romanã sedem devolvendam, pro quinque millibus florenorum, ipsique Delphino pro vita sua castrum pontis Sorgiæ assignasset, recepta pecunia: homines terræ illius cùm consentire nollent, distracto contractu pecunia Delphino ferè tota remansit.

Delphini Viennenses.

**al. nativitate.*

Misit autem Rex Franciæ pro Delphino: qui cum bona fide ad Curiam Regis venisset, quidam eum salutans in transitu, dixit ei: Facite quicquid petetur à vobis, vel perpetuò estis tentus: Ductus autem Delphinus ad cameram Regis, in præsentia consilii audivit à Rege: Avuncule, cupio quòd recipias pecuniam, & sis servitor meus,

meus, annuens omnibus factis meis. Ad quod respondit Delphinus: Domine, cùm sitis consanguineus & promotor meus, aliàs in omnibus vobis consentirem: ex quo ergo largitatem vestram mihi ostenditis, fervenrer in omnibus vobis astringar. Rex autem grates ei referens, & annuos redditus eidem promittens, dixit: Cùm intendam villam Viennensem citra Rhodanum circundare muro, rogo quòd tibi placeat? Cui ille: Non solùm illud, sed quicquid volueritis placet. Delphino itaque evadente, Rex illico ex opposito Viennæ civitatem construxit, turrim in ponte ponendo, quod ante præ Delphinis aggredi non audebat.

Villa Viennensis Galliæ.

Post hæc idem Rex cùm auxilio Archiepiscopi Viennēsis attrahere conabatur Viennam. Veniens autem Delphinus, Archiepiscopum expulit. Transeuntes autem ministri regis, dixerunt Delphino: Domine, factum Archiepiscopi est factum Regis. Quibus ille: Satis habet agere rex vester, vehementer abite: & sic dolus regis est impeditus. Post hæc tempore Clementis Papæ sexti, cujus & regis Franciæ unum corerat, actum est, quòd terra Delphini post mortem ejus liberis carentis, pro multa pecunia data & promissa, ad regem devolvi deberet: quæ tamen terra quasi tota ab Imperio detinetur.

Delphinatus regno Galliæ attributus.

Temporibus prædictis rex Lithuaniæ gentilis, juvenis & recens, tempore ipsius Clementis, fratres Teutonicos sanctæ Mariæ in Prussia & Livonia plurimùm infestavit, multa Christianorum millia occidendo, & conversos ad fidē reducendo in perfidiam. Venerunt autem Magistro Ordinis, sequenti anno, scilicet sub anno Domini M CCC.XLV. in subsidium, reges Hungariæ, Bohemiæ, Marchio Moraviæ filius Bohemi, Comes Holandiæ, & multi Dominorum. Sed propter desidiam Magistri, de eis diffidentis, cùm venissent in terram Lithuaniæ, & diceretur regem Lithuaniæ in Prussiam ex alia parte ingressum, reversi sunt, & infecto negotio discesserunt. Obquam desidiam deposito Magistro, alter vice his est substitutus.

Eisdem diebus Comes Holandiæ, juvenis & recens, qui fuit frater Imperatricis & Reginæ Angliæ, gener Ducis Brabantiæ, reversus à Prussia, civitatem Utrich longo tempore cum innumerabilibus expensis, in odium Frisonum, potenter obsedit. Quibus sibi cum quibusdam pactis reformatis: postea Frisiam ingrediens, à Frisonibus est occisus: cujus relictam postea ad septem annos accepit filius Joannis Regis Bohemiæ, Comes de Lugelburg in uxorem. Sicque eodem anno Domini M. CCC. XLV. ante autumnum Comes Holandiæ, & Andreas Rex Apuliæ perierunt.

Trajectum infestum.

Wilhelmi Holandiæ Comitis interitus 1345.

Eo tempore gentiles, scilicet Turci.qui & ante regnum Armeniæ ad perfidiam coegerant, & terras Christianorum, scilicet Cyprum Insulam, Rhodo Hospitalariorum, & alias vicinias cœperunt viriliter infestare. Quibus Veneti, Rex Cypri, Hospitalarii & alii Christicolæ restiterunt: quibus etiam Delphinus cum CCCC. coopertis equis, quasi sub nomine Papæ, in subsidium transfretavit: qui prædictum Regem Andream Apuliæ, consobrinum suum, in itinere jugulatum invenit.

Tempore Benedicti Papæ anno Domini M. CCC. XXXV. Sabbato quo cantatur *Charitas*, cùm Berchtoldus Episcopus Argentinensis monuisset omnes Rectores Ecclesiarum, & alios ad sacerdotium astrictos, ut ad sacros ordines ascenderent, & obhoc conspirantibus contra eum, cū Gebhardo de Friburg præposito, Conrado de Kirckel thesaurario, & quasi toto clero appellantibus: inter Episcopum & clerum grave scandalum est subortum.

Mortuo Gebhardo Præposito Argentinensi, ac Joanne de Liechtenberg & Ulrico de Signowe/filio sororis prædicti Berchtoldi Episcopi, in discordia ad præposituram electis, & Ulrico per Episcopum, Joanne verò postea per H. Archiepiscopum Moguntinum in discordia confirmatis, C. de Kirckel & pluribus aliis Prælatis habentibus rancorem contra Episcopum: Ecce ipse Episcopus in villa Haselach/circa mediam noctem per Rodolphum de Hohenstein, & suos complices familiares, C. de Kirckel & Jo. de Liechtenberg/fuit captus, & primò ad castrum Waldecke, & postea ad castrum Kirckel adductus honorificè, sed tutissimè est detentus, & eductus fuit nudo corpore, anno Domini M. CCC, XXXVII. quinto Non. Septemb. Quod intelligens Papa Benedictus, illicò Joanni Senepiscopo Basiliensi, Argentinensis Ecclesiæ administrationem commisit, quia fuerat filius sororis ejusdem Berchtoldi Episcopi, & contra captivatores prædictos, per excommunicationis sententiam processit.

Berchtoldus Argentinensis Episcopus capitur 1337.

Venit a. iisdem temporibus Argentinā Albert. Dux Austriæ, Episcopi confœderatus

de Aquisgrano in peregrinatione, cujus intentio tunc fuerat ad obsidendum Nüw ire/ & alias munitiones Joannis de Lichtenberg/ & Sigismundi fratris sui, propter captivationem prædictam: quæ obsessio fuerat obmissa, quia asseruerunt prædictum C. de Kirckel fore principalem hujus facti. Tandem cùm ipse Episcopus XVI. hebdomadis fuisset captivatus, post multos tractatus amicorum suorum, sub multis cautionibus, fidejussoribus, & obsidibus, ac variis pactis extitit liberatus, & cum C. de Kirckel concordatus.

Moguntina Provincia Episcopi pro Ludovico apud Pont. intercedunt.

Veniente autem illis temporibus Ludovico Principe Columbariam, Argentinensis & Basiliensis Episcopi ipsum cum magna multitudine accesserunt, & qualiter circa Episcopum Argentinensem actum fuisset, eidem enarraverunt. Ille autem simulans se dolere, ad attrahendum eos suo servitio insistebat. Argentinensis autem Episcopus congregationem Episcoporum Provinciæ Moguntinæ persuasit. Quibus sic Spiræ congregatis, ac Henrico Archiepiscopo Moguntino sedis Apostolicę proviso, qui & ipse Principi se colligaverat, ad inducendũ in idipsum Argentinensem plurimùm laborante, communi consilio missi sunt, Ulricus Episcopus Curiensis, & Gerlacus Comes de Nassowe, ex parte Episcoporum Moguntinensis provinciæ, ad Papam & Cardinales, pro reformatione Principis Ludovici laborantes, quibus Papa Benedictus, præ timore Regis Franciæ annuere non audebat, sicque infecto negotio celeriter ad partes suas sunt reversi.

Cùm autem Princeps & Moguntinus prædictum Berchtoldum Episcopum Argentinensem ad concordandum cum ipsis, & ad recognoscendum sua Regalia à dicto Principe, precibus, muneribus vel minis inducere nequivissent, ipsi Principes asserentes ipsum Episcopum dixisse: Si nuntii prædicti infecto negotio à Papa reverterentur, se velle concordare cum illis, quod tamen ipse Episcopus negavit, & quòd ipsi se pro liberatione Episcopi, fidejussoris & obsides constituerunt, & quòd eos liberare nollet: ligæ pacis generalis Rheni inferioris acriter sunt conquesti, de quo instrumentum publicum produxerunt contra ipsum.

Papa vetat Argentinensem Cæsari homagium præstare.

Præmiserat autem illis temporibus Episcopus Argentinensis Papæ & Cardinalibus nuntios, & literas pro consilio & auxilio, vel quod sibi indulgeretur, quòd posset Principi homagium exhibere, cùm non præsumeret se posse finaliter reluctari. Papa autem dicens, illum Coronam Imperialem non à Papa recepisse, respondit, quòd si in hujusmodi consentiret homagium, per hoc posset Romanę Ecclesiæ præjudicium generari, & quòd ipse Episcopus in resistendo illi, sine jactura Ecclesiæ suæ facere posse suum. Licet autem multi Cardinalium ad subveniendum Episcopo ferventer instarent, Papa parvipendens factum dixit, Isti vellent, quòd facerem perire istum bonum hominem, quem scio reluctari non posse.

Victus Argentinensis officium facit.

Tandem cùm Argentinenses & terra *Mundat* per advocatum Principis, propter rebellionem Episcopi Argentinensis, damnificati fuissent: ecce Argentinenses inito consilio, Episcopum nisi concordaret cum Principe, diffidarunt. Tunc Episcopus in expensis exhaustus, à suis derelictus, metuensque se à suis oppidis excludi, propter favorē Argentinensium anxius, licet paulo antè in capitulo suo respondens Consulibus Argentinensibus dixit: Potius se velle reverti in Ordinem suum Teutonicum, quàm Ludovico Principi homagium exhibere: de communi consilio omnium suorum fidelium, Spiram Principem accedens, scrupulum conscientiæ obmittens, sibi homagium fecit, & regalium suorum ab eo, tanquam Imperatore, investituram accepit: protestans in Principis præsentia, eo consentiente, quòd non minùs Domino suo Papæ vellet in omnibus obedire: protestans etiam ante accessum, in præsentia multorum Comitum & Baronum, quod hujusmodi homagium faceret non voluntarius, sed coactus. Sicque in choro majoris Ecclesiæ Spirensis, cum Principe & Moguntino Missas andivit. Papa autem ob hoc Episcopum Argentinensem pro excommunicato non habuit, nec eò minus causas delegandas ei scienter commisit.

Clemens 6. Pontifex, 1342.

Obiit autem feliciter Benedictus Papa, octavo anno Pontificatus sui, scilicet Anno Domini, M. CCC XLII. de mense Maji, & inclusis Cardinalibus per Seneschalcum Provinciæ, statim electus est, Petrus Rogerii, ordinis S. Benedicti, Cardinalis, qui fuit Rotomagensis Archiepiscopus, progenie militaris, qui nominatus est Clemens sextus.

sextus. Statim ergo ut electus est Petrus, sermonem faciens, & grates DEO referens, qualiter primò in divitem Abbatem, postea in meliorem Episcopatum, tertiò in optimum Archiepiscopatum Franciæ promotus fuerit, & has dignitates omnes gravibus reliquerit sarcinis debitorum gravatas, & postea ad Cardinalatum, & postremò ad summam hanc dignitatem pervenerit, nutu divino, eò quòd priors eum nutrire nequiverant, per ordinem enarravit. Hic ab antecessoris sui moribus multùm distáns, mulierum, honorum & potentiæ cupidus, ac suorum avidus promotor, ac seipsum & Curiam de Simonia diffamans, ipse Francus Franco ferventer adhæsit. Tempore quoque coronationis suæ, primogenito Franci, qui cum Duce Burgundiæ avunculo suo aderat, magnam pecuniæ summam erogavit. Qui filius Franci, gener Bohemi, intrans Consistorium, pro Rege Alemanniæ rogavit, sed in dolo.

Curia papalis simoniæ nomine diffamata.

Hic Papa cum arma progeniei suæ haberent quinque rosas contra morem antecessorum, totidem rosas poni fecit in Bulla. Qui cùm adhuc esset Rotomagensis, Parisiis in præsentia Franci & Bohemi, publicum sermonem faciens, ipsos contra principem: quem nominavit Baurum, animavit: interpretans nomen Baurus, id est, *nesciens tergere barbam*, quia tantam dixit esse fœditatem oris sui, quod ipsam abjicere non valeret. Hic omnes Ecclesias mundi per petitiones in immensum gravavit. Et cùm quæreretur, an pauperes clerici bene examinari deberent: respondit, quòd montes & colles ipsos examinassent. Cui Papæ Rex Angliæ de consilio cleri & populi Angliæ rescripsit, quòd in concessiones hujus, quas ipse Papa faceret, præsertim advenis, qui thesauros Ecclesiæ deferrent, & in provisiones prælaturatum, nullatenus consentiret: quia cùm olim Reges Angliæ Ecclesiarum patroni de consensu sedis Apostolicæ capitulis concessetint electionem, si Papa pacta hujusmodi non servaret, res in pristinam reverteretur naturam.

Simulavit autem Papa se reformationem principis affectare: missisque iterum atque iterum nunciis per Principem ad Papam & ad Regem Franciæ, illoque literis & nunciis intercedente pro ipso, sed ut videbatur in dolo: legati verbis diu teuti, finem habere non valentes, infecto negotio sunt reversi. Papa autem munitionem literis ostiis Ecclesiæ Avinionensis affixit, contra principem, ut usque ad certum diem satisfaceret Deo & Ecclesiæ, & ab occupatione jurium Imperii desisteret, & plura alia faceret sub gravium comminatione pœnarum. In quo termino, in Consistorio, & crastino similiter, Latinè & Teutonicè clamari fecit, si aliquis adesset pro Ludovico de Bavaria: nemine tamen comparente. Et, licet contra eum intendisset acriter procedere: tamen ipsum Ludovicum reputavit solummodo contumacem. Scripsit etiam Princeps Franco, cùm certum esset Papam ad nutum suum regi, si quid contra se fieret, hoc à Franco haberet, & secundum hoc se regeret: & ipse princeps literas Franci principibus ostendebat. Unde pro tunc Francus scripsit Papæ, quòd nullatenus procederet contra Ludovicum.

Cæsar à Pontifice contumacia damnatur.

Missisque iterum per principem literis & nunciis ad Curiam & ad Francum, ad sciscitandum causam impedimenti reformationis, cùm ipse paratus esset omnia facere quæ sibi injungerentur à Papa: datoque responso per Francum, quod diceretur per Papam, quòd non peteret eo modo gratiam, quo deberet. Nunciisque (prout in mandatis habebant) dicentibus, quòd daretur eis forma Procuratorij, Papæ placens, secundum quam, qualiscunque esset, se petituros, dicebant. Conceptumque est procuratorium turpissimum & rigidissimum, quod non credebant Ludovicum sigillaturum, etiamsi captus fuisset. Dabatur enim in eo potestas, Humberto Delphino, avunculo principis, item Augustensis & Babenbergensis Ecclesiarum præpositis, item M. Ulrico Cancellario suo, in solidum confitendi omnes errores & hæreses Item resignandi Imperium, nec resumendi, nisi hoc fieret de gratia Papæ, & se ac filios suos, ac bona, ac statum suum in manus & voluntatem Papæ ponendi, & multa insolita faciendi. Verùm princeps mandatum hujusmodi non solùm sigillavit, sed etiam coram tabellione, misso per Papam, se servaturum, nec revocaturum juravit. De quo Papa ipse & Collegium mirabantur, dicentes intra se: iste homo diffidentia est perplexus. Illisque quatuor procuratoribus juxta formam mandati jurantibus, ac pro articulis injunctionis & pœnitentiæ denuò instantibus, nec sine articulis abire volentibus: tandem Papa de consilio Collegii, articulos quos principem facere voluit, qui non tangebant personam ejus, sed statum Imperii, assignavit. Quibus articulis principi præsentatis, ipse eorum copiam universis

Indigna Pontificem postulata Ludovico proposita, 1343.

Principibus, præsertim Electoribus & magnis civitatibus destinavit, omnes principes & civitates & oppida totios Alemanniæ ad Parlamentum publicum super ejusmodi facto in Franckfort convocando. Electores autem Principes, & inferiorum partium magnates, octo diebus ante hujusmodi terminum Coloniæ convenerunt, hujusmodi articulis se opponere concorditer decernentes.

Capita reconciliationis à Pontifice dictata, Imperii decreto repudiantur, 1344.

Convenientibus autem in Franckfurt principum & magnatum & civitatum, & oppidorum imperialium nuntiis, scilicet sub anno Domini M. CCC. XLIV. de mense Septembri, & quærente Principe de civitatibus Aquensi, Augustensi & Uberlingensi & aliis si adessent: & dicto quod sic, & auscultantibus omnibus: Magister Wigkerus protonotarius Archiepiscopi Treverensis jussus per Principem, sic incepit. Gratiose Domine, Domini nostri Principes, Electores, & alii Imperii fideles, pridem Coloniæ congregati, recensentes articulos reformationis vestræ, quos Papa requirit, & in quibus intentio Apostolicæ sedis resedit, concorditer decreverant, illos articulos in perniciem & destructionem Imperii esse conceptos: & quòd nec vos, nec ipsi, virtute juramenti Imperio præstiti, annuere valeatis, & quòd ipsi nuncios & literas dirigere velint, Papæ & collegio, ut ab his desistant. Quod si nolint jam alium terminum in Rens super Rhenum, ad octo dies statuerunt, ubi vobiscum deliberare volunt, qualiter in eventu tali hujusmodi conatibus resistatur.

Quo dicto pro illum finito, quæsivit ipse protonotarius à Moguntino præsente, & à legatis aliorum principum, si ita esset in facto: illisque respondentibus, ita esse: dixit Princeps nunciis civitatum: Vos audistis decretum & consilium principum. Vos igitur nuncii exite, nobisque vestram deliberationem referte. Illique exeuntes, diuque deliberantes, ad principes redière, & per civem Moguntinum de mandato omnium taliter responderunt. Domine (notando Principem) Civitates adverterunt, qualiter Papa cum articulis ad læsionem Imperii nititur. Et cùm civitates non possint stare nisi cum Imperio, & Imperii læsio earum sit destructio: si Dominus Papa in talibus persistere vellet, nos inopes omnibus viis, quas cogitaverint Domini Principes Imperii, ad manutenendum jura, honorem & integritatem Imperii, erimus obedire & manutenere parati. Et quærente illo cive à nunciis, si ita esset, omnibusque nunciis dicentibus, quòd sic: Princeps grates multiplices referens, ait illis: Post octo dies ego & principes conveniemus in Rens super Rhenum, & avunculus noster Carolus marchio Moraviæ, & deliberationem nostram cum vobis scripserimus, circa honorem nostrum & Imperii (ut confidimus) facistis: qui hoc facere concorditer promiserunt.

Litera ordinum Imperii ad Pontific.

Post hæc convenientibus Principibus in Rens, & de scribendo Papæ conferentibus: Princeps & Bohemus cum filio suo, cùm super læsionibus illis factis concordare non possent, in invidia discesserunt. Nuncii autem Principum cum Papæ contradictionem articulorum referrent, nec tractandi de aliquo mandatum haberent: Papa cogitans se delusum, majore dolo & invidia contra Principem movebatur, cum Bohemo & filio, ac Treverensi eorum patruo, ad perpetuum Principis & liberorum suorum exterminium cogitando, qui conceptus biennio parturiens, fecit abortum.

Bellum inter Angliæ & Franciæ Reges recrudescit, 1346.

Post hæc Eduardus Anglus Papæ & Collegio scribens, se Franciæ & Angliæ regem, ac Dominum Hiberniæ, qualiter Philippus de Valesio occupator regni Franciæ, ipsi Anglo jure hæreditario tanquam proximiori in gradu debito, pacem & treugas ab ipso Anglo dolosè per Sedem quasi extortas, infregerit, in hominibus & in rebus: nonnullos Angli fideles occidendo, aliquas terras, quas tempore treugæ initæ possederant, spoliando: cum tamen actum fuerit, quòd quilibet ipsorum & fideles eorum in ea possessione qua tunc fuerant, manere deberent, & quod ipse Philippus & sedes Apostolica sæpe per ipsum Anglum requisiti super reformatione attentatorum, aliud non fecerint, nisi quod legati Sedis, Cardinales videlicet, vel ad avertendum fideles Angli ab ejus servitio nitebantur, & sic pacem, quam Philippus non servaverat, nec sedes reformari juxta promissum procuraverat, ipse Anglus observare non posset, sed se & suos defendere cogeretur. Philippus sic diffidando, statim cum magno exercitu Flandrenses expugnabat, comitemq; Flandriæ, quia ea quam ab Imperio tenuit, recognovit se à Philippo tenere, à terra Flandriæ ejecit.

L. Cæsaris execrationes à Pon-

Eodem tempore, anno Domini M. CCC. XLVI. in cœna Domini, Clemens Papa contra Ludovicum principem crudelissimum faciens sermonem, contra ipsum durissimè proce-

procedens, & eos processus Papæ Joannis innovans, ipsum hæreticum & schismaticum declaravit, in processu pœnas juris hæreticorum, & omnes maledictiones antiquas inferendo: in quo etiam monuit Principes Electores, ut Regem eligerent idoneum in Imperatorem, promovendum infra certum tempus expressum, ne Ecclesia diu advocato careat: alioquin circa hoc sedes Apostolica cogitaret.

tifice reperito

Illis etiam temporibus Papa Clemens, H. de Virnenberg Archiepiscopum Moguntinensem deposuit, Gerlacum filium Ger. Comitis de Nassawe, nepotem quondam Adolphi regis, circa vigesimum annum agentem, in archiepiscopum promovendo. Causa autem depositionis fuerat, quod adhæserat & favebat Principi, propter quod excommunicatus fuerat, & in excommunicatione animo indurato pluribus annis perseveraverat. Idem namque H. Archiepiscopus, cùm antè habuisset litem, cum Roberto Duce Bavariæ, filio quondam Rudolphi fratris Principis, propter castrum & oppidum Winheim/an der Bergstrassen/& iisdem diebus litem haberet cum Marchione Missenensi, filiastro Principis. & lis Ducis & Archiepiscopi in principem compromissa fuisset, qui in Franckfurt partibus terminum statuit, ac partes, cùm mutuò cum armata gente inibi convenire niterentur, ac Princeps circa quatuor millia galeatorum ibi convocasset: Robertus Dux videns, se non posse inibi dominari, cum paucis veniens, & se deprehendi suspicans, repente recessit. Propter quod Princeps Moguntino adjudicavit petita, Ducem in multis condemnando expensis. Post hæc Roberto Duce se cum patruo reformante, & iterum per Principem partibus termino statuto: Princeps (quod Winheim pro certa pecunia, pro qua obligatum dicebatur Archiepiscopatui Maguntino, eidem Duci per Moguntinum restitui deberet, decrevit: de quo Moguntinus commotus, Winheim cum omni jure suo Capitulo resignavit, dicens: se sine illis compromittere nequivisse. Et ex tunc quæsivit se absolvi à Papa: sed cùm Papa eum nimis astringere vellet, non solùm contra Ludovicum principem, sed etiam contra jura Imperii: nuncii ejus infecto negotio sunt reversi, ipseque se cum Duce & Principe reformavit, propter quæ depositus est per Sedem, ut supra.

Moguntinus Cæsari favens officio privatur.

Eisdem diebus B. Episcopus Argentinensis per Papam est absolutus præstito juramento, quòd eidem Ludovico de cætero non assistat, nisi fuerit cum Ecclesia reformatus.

Eisdem diebus Joannes Rex Bohemiæ, & Carolus Marchio Moraviæ filius ejus, fuerunt in Curia, de oppressione Ludovici principis, & promotione Caroli cogitantes. Antea autem idem Carolus in Curia existens, in odium Heinrici Moguntini, Pragensem Episcopum, subditum Moguntinensi, promoveri in Archiepiscopum procuravit, & duos Episcopatus in Bohemia sibi subjici. & à Moguntinensis Ecclesiæ ditione absolvi, & eidem Pragensi jus coronandi regem Bohemiæ, quod antea habuit Moguntinus, concedi: jurans, idioma Bohemicum à Germanico distinctum. De quo postea argutus Joannes Rex Bohemiæ, pater ejus, Principibus, quod sine scitu ejus factum esset, juravit.

Episcopus Pragensis Archiepiscopali dignitate donatur.

Post hæc provisus Moguntinus Gerlacus de Nassowe, ad villam Rens super Rhenum, ad feriam quartam post Margaretæ, sub anno Domini M.CCC.XLVI. volens Apostolico mandato obedire, quantum in eo fuit, ad eligendum regem, principes convocavit: ubi convenientes Balduinus de Lügelburg Treverensis, Walderamus de Juliaco Coloniensis, item Gerlacus de Nassowe noviter provisus Moguntinensis, Archiepiscopi, item Rudolfus Dux Saxoniæ. & Joannes Rex Bohemiæ, & Imperium diu vacasse decernentes, prædictum Carolum Marchionem Moraviæ in regem elegerunt Romanum. Pro quo facto, prædicti Coloniensis & Dux Saxooiæ magna pecunia sunt corrupó.

Carolus 4. contra Ludovicum Cæs. renunciatur.

Intenderat autem idem electus in instanti ire Aquisgranum pro coronatione, quam Coloniensis et nitebatur impendere: cui tamen Aquenses, quantum in eis fuerat, intenderant resistere. Imperatrix autem tunc in Holandia scripsit Ludnvico principi, quod per gentem suam posset resistere Carolo, ne posset Aquisgranum venire. Occiso enim à Frisonibus anno priore Comite Wilhelmo Holandiæ sine liberis, cùm Imperatrix esset senior sororum ejus (regina enim Angliæ & Comitissa Juliacensis juniores fuerunt) gentes autem Wilhelmi occisi, Imperatricem & unum de filiis suis accipere in Dominos decreverunt. Transcenderat autem in hyeme Imperatrix cum uno filio suo novenni per Lotharingiam & Franciam, & primò veniens Hennegowe/ inibi est recepta: ita tamen quòd de reditibus terrarum nihil reciperet in usus suos quousque occisi omnia debita essent persoluta. Promovit autem Rex Franciæ Imperatricem, neptem suam

Holandiæ comitatus ad Imperatricem devolvitur.

M 2

suam forsan non amore Principis, sed quia terras per Anglum timuit occupari. Anxius autem princeps, qui tunc steterat in terra sua Bavaria, propter diutinam uxoris absentiam, cùm misisset pro illa, gentes autem illæ vellent habere seniorem filium Imperatricis pro Domino: Princeps Wilhelmum filium suum misit ad terram illam, cum Comite de Katzenelnbogen, post quem idem filius spadonem more garconis equitabat: timor enim erat, propter litem prædictam ipsum deprehendi in via.

Episcopus Leodiensis contra cives suos infeliciter dimicat.

Cùm autem Carolus electus, ad coronationem ivisse debuisset, eodem mense Julii Episcopus Leodiensis, propter quędam homicidia & injurias clero allatas, civitatem Leodiensem obsedit, volens ibi ad condemnandum illos pro tribunali sedere, ad quem Episcopum tanquam consanguineum & adjutorem suum, idem Carolus properavit, & pater ejus. Habuit autem Episcopus secum circa septem millia galeatorum. Aderant enim sibi Rex Bohemiæ, & Carolus filius ejus, item Comes Marchiæ, & frater ejus. Item Marchio Julicensis, Comes Montium, Dominus de Valckenburg/& alii multi Barones. Miserant autem quædam civitates vicinæ populo Leodiensi XL. millia peditū armatorum, qui se posuerunt in locum judicii, qui sunt extra muros civitatis, se circumvallantes, ne ibidem Episcopus posset præsidere. Cùm autem extra locum illum Episcopus præsidere niteretur, habitisque inter partes tractatib. volenteque populo Leodiensi restituere clerum in personis & rebus, & super injuria ad arbitrium meliorum Episcopi adjutorum satisfacere: Episcopo autem contra consilium suorum omnino præsidere volente: ecce quidam ribaldi de populo impetum facientes in aciem equitum, qui versus stratam, ubi popularibus patebat exitus, fuerant ordinati, eosdem equites ad ingressum per eandem stratam ad populum provocarunt, & ingredientibus circa quingentis galeatis, occisisque in impetu multis de populo non armatis: populo verò armato in equites impetum faciente, multisque occisis, & præcipuè Domino de Valckenburg valentissimo, quingenti ingressi, cum alii non sequerentur, eò prout poterant evaserunt, totaque acies Episcopi statim confusa recessit. Juliacensis autem Marchio in loco libentissimè permansisset.

Anglus infesto exercitu Galliam invadit.

Venientibus autem Joanne rege Bohemiæ & Carolo filio suo Treverim, statim venerunt nova, de transitu regis Angliæ in terram Franciæ, Francusque Bohemos pro adjutorio deprecatur: qui illico in Franciam sunt profecti. Anglus autem Normandiam partem Franciæ ingrediens, cum aliquibus egregiis victis civitatibus, aliis verò modicis omnino destructis, spoliisque in Angliam destinatis, terram illam per LX. milliaria in circuitu ignis incendio devastavit. Post hæc ad civitatem Parisiensem ad unum miliare transivit, ibique multis diebus glorians, multaque vastans, non audente Philippo cum longè majori gente Parisios egredi contra ipsum, tandem præ defectu victualium recessit: versusque civitatem Ambianensem descendit. Egrediebatur autem Philippus, sequens eum cum gente innumerabili equitum & peditum, ad quatuor diætas, & ubi Anglus præcedente nocte jacuit, se posuit Francus sequenti nocte. Sentiens autem Anglus illos sequentes, uno die eò velociùs quandam sylvam transivit, manè juxta sylvam quasi absconsus se ad conflictum disponens. Transiens autem Francus cum exercitu suo, cum credidisset Anglum ad unam diætam transiisse, ecce reperit eum ad conflictum paratum. Anglus enim omnes equos suos cum Garconibus à se juxta sylvam collocans, pedestribus se commisit, curribus se circumdans, ne equites Franci alibi quàm in cornu anteriori invadere eum possent, ante se & milites suos præmittens triginta millia sagittariorum. Francus autem præmisit X. millia sagittariorum, & gentem innumerabilem CCC. millium peditum, ac paneria fratris sui Comitis, item Comitis Flandriæ, Ducis Lotaringiæ, & aliorum, post illos ponens Bohemos & Alemannos Nolebat enim honorem progrediendi dare Alemannis. Ita se Franci crediderunt securos: manens ipse Francus cum exercitu suo circa XVI. millium equitum.

Gallorum clades ad Crescinecum.

Congredientibus autem primis ad conflictum, circa meridiem, sabbato post Bartholomæi Apostoli, anno Domini M. CCC. XLVI. diuque certantibus, sagittariisque Franci terga vertentibus, ac cum populo fugientibus: tota Franci acies fugam dedit, eo reclamante, diuque cum paucis manente. Diu autem in certamine remanserant Alemanni, ita quòd multa millia hominum sunt occisa. Ceciderunt inter alios Joannes Rex Bohemiæ, qui cæcus fuerat, & se ad conflictum per Henricum Monachi de Basilea, & H. de Clingenberg milites, fecit adduci: Rudolfus Dux Lotaringiæ, Comes Flandriæ, Co-

mes de Blefs nepos Franci, Comes de *Salmis*, dictus de *Rotbach*, H. de *Ratsamhusen*, Henricus Monachi de Basilea, H. de *Clingenberg*, & alö plures electi.

Anglus autem post recessum inimicorum, videns Joannem regem Bohemiæ occisum, dolens super eum dixit: Alter lectus regem Bohemiæ deceret, quàm sic jacere in terra: celebratisque solennissimè exequiis ejus, ipsum in Lützelburg cum XII. dextrariis, habentib. arma Bohemiæ deorsum versa, transmisit. Doluit autem Anglus de Alemannis dicens: Et bene hi in mortem cum Franco pergunt, qui eos odio prosequitur, nec eis quicquam largitur: & ego eos diligeos, largitus sum eisdem. Carolus autem cum armis Imperialibus fugiens de conflictu cum aliis, cùm à Franco aliquid peteret, saltem pro Alemannorum expensis, qui sibi in adjutorium venissent, nihil dedit eidem. Dicebatur autem, quod Fraocus magnam pecuniam dederit Joanni Bohemo regi pro stipendio Alemannorum quos adduxerat: quam ille eis non assignans, sed eam sibi retinuit, & Coloniensi Archiepiscopo pro coronatione Caroli filii sui destinavit. Filius autem Franci, ac Dux Burgundiæ, existentes in Vasconia cum viginti millibus, in obsidione cujusdam munitionis, optimè per Comitem de Herbe, capitaneum Angli victæ treugas fecerunt cum Comite animo subveniendi Franco: sed antequam eò venerunt, Francus victus est, ut præfertur.

Joan. Bohemus Rex occisus.

Ejecerat autem Francus Robertum Comitem Atrebatensem, sororium & consanguineum suum de Comitatu, pro eo quod dixerat, se scire juvenem, quem secum tenuit, Anglus, fuisse filium quondam Caroli regis Franciæ, & ob quædam alia: conferens Comitatum Duci Burgundiæ, cujus sororem habet Francus. Qui Robertus Anglo ferventer adhæsit. Anglus autem post victoriam rediens ad mare, obviam invenit Reginam, quæ cum victualibus transfretârat, & cum gente.

Obsedit autem Anglus civitatem *Kalis* maritimam, habentem portum propinquiorem versus Angliam, ex qua damna plurima est perpessus, quæ est de Comitatu Atrebatensi prædicto, & Duci Burgundiæ est subjecta.

Licet autem ab antiquo inter Anglos & Francos super terra Vasconiæ lis fuerit immortalis, causam tamen specialem discordiæ horum Philippi & Eduardi super regno Franciæ, digrediens à materia, duxi breviter exprimendam.

Olim Philippus Pulcher, Rex Franciæ, qui regnavit tempore Clementis Papæ quinti & Heinrici Imperatoris, quique omnes Judæos a terra sua expulit, eorum thesauris retentis: ordinem quoque Templariorum, propter eorum potentiam & divitias, pro quibus aspiravit, confictis in eos quibusdam turpibus, ab ipso Papa destrui procuravit, quorum domus & bona Hospitalariis Hierosolymitanis sunt unita, fecitque idem Papa quosdam fratres ejusdem ordinis Templariorum, ad instinctum Franci igne cremari, per quod tamen fratres Hierosolymitani modicum profecerunt. Qui Philippus habuit fratrem Carolum, hujus Philippi de Valesio regis patrem. Item habuit tres filios, Ludovicum, Philippum & Carolum: quorum primus & tertius de Burgundia sorores duas habuerunt uxores. Habuit etiam ipse Rex filiam Reginam Angliæ, matrem prædicti Eduardi. Hæc post nativitatem Eduardi veniens ad Philippum patrem, Eduardum maritum suum de Sodomia deferens, ipsum de patris, auxilio captivavit, & usque ad mortem tenuit captivatum. Quo defuncto, hic Eduardus præclarus regnans, matrem captivavit, & detinuit captivam: multosque qui in necem patris conspirasse propter adulteram Reginam dicebantur, occidit. Hæc Angla antequam discederet à curia patris, nedum maritum de Sodomia, sed & tres uxores fratrum suorum de trium militum adulterio accusavit, nec cessavit, nisi decollatis uxoribus, militibus excoriatione extinctis. Ludovici quoque uxore extincta, idem Clementiam filiam Caroli tertii regis Siciliæ neptem quondam Rudolphi Romanorum regis, duxit uxorem. Quibus Ludovico & Philippo, post mortem patris successivè regnantibus, & sine prole defunctis, cùm jam Carolus frater eorum regnaret: venit ad eum Ducissa Burgundiæ, mater uxoris ejus captæ, timens huic similiter mortis periculum imminere, dicens ei: Peccavi Domine, jungens vobis matrimonio filiam meam, quam pater vester de sacro fonte levavit. Et adducens Ducissa quosdam testes repertos ad Clementem Papam quintum, gaudente rege, divortium per Papam fieri procuravit. Regique Carolo, filia quondam Heinrici Imperatoris, soror prædicti regis Bohemiæ, ex tunc data est in uxorem, quæ formosa valde, omnes alias virtutibus & moribus mulieres antecessit. Transiens

Causa fomesti belli inter Anglos Gallosq.

autem

autem quadam vice Rex, & Robertus Atrebatensis Comes, causa venationis juxta castrum, in quo prior uxor morabatur captiva, missa familia sua in sylvam, ipse Rex & Comes sunt castrum ingressi. Illa autem existens in lotione capitis, fugiente familia, viso Rege, se in modum crucifixi ad pedes Regis prostravit: timuit enim ex aliqua delatione clàm Regem iratum venisse. Erat autem pulchra & amabilis valde. Rex autem elevans ipsam, egresso Comite, eam repentè cognoscens, recessit: ex quo illa impraegnata, soli nunciavit Comiti, rogans, ut ipse virtute sua vitae mulieris & partus insidias praecaveret: quae pariens masculum, clam eo subtracto, alienum submisit. Verus autem filius ex ordinatione Comitis, ad amitam suam, praedictam reginam Angliae est transmissus quae eum clàm delicatè nutrivit: putativus autem filius breviter expiravit. Dicebatur eum, Carolum patruum, praedictorum trium filiorum curam, quasi regni, gerentem, ad regnũ aspirasse, & ob hoc filiorum regis mortem petiisse. Mortuo autem eodem Carolo, & post eum Carolo rege ex uxore sua de Lützelburg nulla prole relicta, ecce hic Philippus, antiqui Caroli filius, sibi regnum usurpat; qui omnes reges Franciae à tempore Caroli Magni divitiis & potentia antecessit.

Mortuo autem Eduardo Anglo in captivitate, eique Eduardo succedente praeclaro, filiumque Caroli avunculi sui secum habente, victoque per eum rege Scotorum: idem Anglus cum praedicto Philippo litem pro regno viriliter est ingressus, non praetendens tam avunculi filium propter sententiam Papae: quàm se praedicto ultimo regi Carolo proximiorem haeredem: cum Francia à nullo haberi dicatur in feodum, quamvis econtra nullus per foemininam lineam in regnum successisse dicatur.

*Praedicto anno XLVI. Albertus Dux Austriae emens à Joanne de Stauffen oppidum Münster Brisgaugiae S. Ruperti, castrum Scharpffenstein, quòd à Duce tenebatur in feudum, sub Friburg/castrum cum oppido contregerat, asserens sibi obligata, nec tempore statuto redempta.

Anglo illis temporibus in obsidione occupato, rex Scotorum ex instructione Franci, latenter, ut credıtur, Angliam est ingressus. Anglus munitus scripsit Anglis: qui ingrediente rege Scotorum, occisa omni sua gente, ipsum ceperunt.*

Caroli 4. inauguratio. Bonnae facta

Eisdem temporibus, scilicet anno Domini M.CCC.XLVI. Dominica ante festum Martini, Papa in Consistorio publico praedictum Carolum in Romanorum regem solenniter approbavit: quem cum Aquenses & Colonienses non recepissent, in Bunna ab Archiepiscopo Coloniensi, Dominica ante Andreae, extitit coronatus, & ab ipso Coloniensis, Treverensis, Gerlacus de Nassaw provisus Moguntinus, Archiepiscopi: item Monasteriensis, Metensis, Leodiensis & Virdunensis Episcopi, de suis regalibus sunt investiti. Propter quod Papa sciens sibi adversari Ludovicum Principem & Ungarum, cum Mediolanensi, antiquo hoste sedis Apostolicae, amicitiae ligam firmavit.

Praedicto anno XLVI. mense Julio, Carolus Rex Hungariae de jugulatione fratris dolens, cum magno exercitu, scil. LXX. millium equitum, Aquileiam est ingressus, Patriarcham coercens, ingrediendi Apuliam viam quaerens. Intromisit autem se defensioni Rhodis civitatis maritimae, quam olim Veneti obsederant, cupiens ibi portum maris habere. Et cum diu rex in terra, Veneti verò circa ipsarum civitatem jacuissent in mari: Venetorum exercitus latenter de montanis egrediens, magnam occidit multitudinem Hungarorum (triumphaverant enim Veneti cum Domino Mediolanensi & Veronensibus, ita quòd potentes fuerunt) sic quòd Hungarus juvenis & inexpertus litium, frustratus proposito suo & negotio, Ungariam est ingressus: Veneti autem civitatem vicerunt. Papa enim sciens sibi adversari Ludovicum principem Ungarum, cum Mediolanensi antiquo hoste foedus amicitiae ligavit.

Eodem Julii mense Ludovicus Princeps cum Ludovico & Stephano filiis suis, Comitatum Tirolis ingressus, in Tridento, quod sibi & filio ratione ipsius Comitatus subesse credidit, sicut antè cum Ungaro & Mastino Veronensi habere colloquium nitebatur. Episcopus autem Tridentinus ad preces regis Bohemiae sedis provisus, assumpta sibi gente Mediolanensi, Tridentinos à praedicti Ludovici Marchionis devotione retraxit, & custoditis montanis, ne illi convenire possent, impedivit.

Licet autem scriberetur Principi, de praedictis Principibus Electoribus, quòd ad eligendum regem terminum statuissent, credere hoc noluit, de Archiepiscopo Treverẽsi

& du

& Duce Saxoniæ, qui ipsum elegerant, quousque veritatem percepit. Et veniens in Sueviam, sibi Comites & Barones quos potuit, attraxit. Marchionique Missensi filiastro suo (cujus uxor relictis pluribus liberis, eodem anno obiit, qui filiaster in lite, quam cum Moguntino habuit, de Principe conquerebatur) magnam, ut contra eum non esset, pecuniam assignavit. Convocatis quoque civitatibus Spiræ, ipsas concorditer reperit in sua devotione ferventes: ita quod nec una earum, Rheni, Sueviæ, vel Franconiæ, electionem Caroli aut processus Papæ curavit, nec quiaquam illarum partium, aliquos contra Principem publicare processus audebat. Basilienses tantum, licet ratione Episcopi sui, & progeniei Monachorum ioibi prævalentium & Caroloni faventium, ipsum receptare crederentur; videntes tamen tantam aliarum civitatum concordiam, se adhæsuros Principi firmiùs aliis decreverunt.

Vrbes imperii in fidelitate Ludovico constantes.

Reversa autem Imperatrix de Hollandia in mense Novembri, anno prædicto, relicto inibi Wilhelmo filio, à Principe cum gaudio in Franckfort est recepta, qui simul transiêre Monacum. Venerunt autem cum ipsa solennes nuntii Angli in Fran[c]fort, Principem & Anglum colligare quærentes, cum quibus Princeps cum pleno colligandi mandato, Robertum Ducem Bavariæ, filium fratris sui, Wolframum de Nellenburg magistrum ordinis Teutonicorum per Alemanniam, & Lud. Comitem de Oetingen destinavit.

Carolus autem electus latenter per Elsatiam & Sueviam transivit, & ad terram Bohemiæ properavit, ubi honorificè est receptus. Postea de mense Februarii anno Domini XLVII. ipse Carolus electus, cum Carolo Rege Hungariæ genero suo, & cum Alberto Australi colloquium habuerunt in Vienna. Quibus simul euntibus in Presburg ejusdem Ungariæ, Ludovicus Princeps statim in Vienna colloquium secretissimum habuit cum Australi prædicto. Bohemus autem veniens Tridentum, pro rehabendo Comitatu Tirolis, de auxilio Mediolanensium instituit. Iverat autem Marchio Brandeoburgensis Prussiam contra gentiles, cujus uxor castrum Tirolis omnibus necessariis munivit ad annum. Engelmarus autem miles, potens in Comitatu, qui & ipsum tradidit Marchioni, tractatus habuit hinc inde. Marchio autem intelligens hoc, illico est reversus. Bohemus autem cùm oppidum Meron, & alia plurima vicisset, veniente Principe cum magno exercitu, victa per se comburens, reversus est Tridentum. Princeps quoque similiter est reversus, quia maxima fuit caristia utrobique. Ludovicus autem Marchio, ipseque Bohemus, in ipso Comitatu multis mensibus se invicem infestarunt. Bohemus quoque, cui etiam adhæsit Episcopus Curiensis, aliquas munitiones per se victas, Mediolanensi pro multa pecunia obligavit.

Carolus Rex Comitatum Tirolis occupare conatur.

Temporibus prædictis, de mense Aprili, Domini de Westerburg & de Isenburg habitantes in terra ex opposito civitati Confluentiæ, ultra Rhenum, Archiepiscopum Trevirensem & suos, in favorem Principis, diffidârunt, pro eo quòd elegerant Carolonem, contra electionem Principis, literam hujusmodi diffidationis ad Bopardianos mittentes. Confluentini autem Treverensi attinentes, cum exercitu Rhenum transeuntes, quoddam castrum, quod erat commune, tam Treverensi, quàm Domino de Westerburg, pro Domino suo solo apprehendere voluerunt. Illi autem Domini habentes latenter multitudinẽ armatorũ, irruentes in illos, ducentos occiderunt & captivarunt. Receperat autem Treverensis in Treveri civitate de Carolone electo, nuntios cũ literis, qualiter plures munitiones Comitatus Tirolis vicerit, de quibus cum fidelibus suis gratulans, est gavisus. Et ecce venerunt sibi nova de strage prædicta, ob quæ se abscondens, collapsus animo est perplexus. Eo tempore de consilio Principis & voluntate H. de Virnenberg Archiepiscopi Moguntini, assignatis, eidem redditibus mille marcarum, commissa est administratio Moguntinensis tribus Canonicis de Capitulo, quibus & Princeps auxilium juramento promisit, & ortum est schisma magnum: judicibus Gerlaci provisi Archiepiscopi constitutis in civitate Maguntina absolventibus ligata per judices H. depositi in Altavilla constitutis: processusque Apostolici pro Gerlaco proviso directi, per aliquos Moguntinos ostiis Ecclesiæ Moguntinæ affigebantur, affixos semper aliqui tollebant. Clerus quoque divisus, qui H. adhærebat & obediebat, cœpit paulatim adhærere Gerlaco. Marchio quoque Missenensis & Lantgravius Hassiæ in partibus Thuringiæ multùm infestaverant Archiepiscopum, Principe non eum defendente, aliis occupato. Erfordenses verò Gerlaco adhæserunt verbo, sed non facto. Marchio quoq; Misenensis oppidũ Salzach, ipse verò & Comes de Hennenberg castrũ

Treverensis Ludovico infestus bello vexatur.

Contentio de Archiepiscopatu Moguntino.

Mulburg/Lantgravius verò Hassiæ oppidum Nittstat/munitiones Maguntinæ Ecclesiæ, pro se habendi animo, occupaverunt: prædicti enim Marchio & Comes, quilibet se eorum filium & filiam, alterius filio & filiæ, matrimonialiter copulârunt.

Eodem tempore, de mense Septembri, Conradus de Kirckel, præpositus Ecclesiæ Spirensis, & Canonicus Maguntinus **** à Principe, & H. Mogûtino, se solus, volentibus aliis duob. sibi coelectis, de administratione Ecclesiæ Moguntinensis intromisit, cui munitiones & gentes obedivèrunt. Hic statim omnes redditus præposituræ majoris Ecclesiæ Moguntinensis abstulit Joanni de Columna Cardinali, qui ut præpositus eam tenuit, redditusque omnium Prælatorum Henrico non obedientium, occupavit. Hic treugas inter Principem & suos, specialiter de Westerburg & Isenburg/ & inter Trevetêses, usque ad festum nativitatis Joannis Baptistæ ordinavit, omnia gerens strenuè & prudenter.

Carolus Bohemus Bavariam vastat, 1347. Eodem anno Domini M. CCC. XLVII. in principio mensis Julii, gens Caroli Bohemi ingrediens Bavariam inferiorem, cum duobus millibus galeatorum, multas ibidem villas combussit, multis Barbarica feritate occisis, & pluribus captivatis contra quos Princeps pro custodia terræ multos ibi destinavit armatos.

Bellum Leodiense. Eodem mense congregante Archiepiscopo Treverensi exercitum animo invadendi Dominos de Westerburg & de Isenburg: ecce populus Leodiensis expugnans quoddam castrum Episcopi Leodiensis, custodes castri evicti decapitavit, nobiles & plebejos. Propter quod Episcopus Leodiensis de adjutorio Treverensis, Ducis Brabantiæ, & aliorum terræ magnatum, volens obsidere Leodium, populis illius & aliarum plurium civitatum, quæ illis in adjutorium advenerant. egredientibus civitatem contra eos, confligens, eis terga vertentibus X. millia occidit ex illis: Dominus enim de Valckenberg/frater priori anno ibidem occisi, & Comes Montium, nemini pepercerunt, sicque Episcopus Leodiensis de populo Leodiensi disposuit ut volebat.

Jacobus Laurentii tribunus Romanus Eodem tempore quidam Jacobus Laurentii, notarius prudens & facundus, plebejus, Romæ in tribunum electus, scelera vindicans, ac omnem jurisdictionem urbis exercens, unum de Ursinis decapitavit, Columnêses ab urbe exterminans. Papa de his turbato arguente Romanos, idem tribunus Clementi Papæ scripsit, quod nisi infra annum rediret ad urbem, & ibidem resideret, se cum Romanis alium Papam creaturum.

Occiso autem priori anno Comite Flandriæ in conflictu, Flandrenses filium ejus honorificè receperunt, sibique filiam Regis Angliæ desponsantes. Ille autem opportunitate capta, ad Francum rediit, dicens: Se nolle ducere illius filiam, qui sibi patrem occidisset. Flandrenses autem Marchionem Juliacensem in favorem Angli, & filiæ, in Capitaneum receperunt. Misit autem Anglus pro Duce Geldriæ. filio sororis suæ, qui filiam Ducis Brabantiæ promisit ducere in uxorem, sibi juveni non audenti contradicere, filiam ejusdem Marchionis Juliacensis desponsans. Verùm ipse Dux Geldriæ & Comes Flandriæ cum filiabus Ducis Brabantiæ matrimonium contraxerunt. Idemque Dux Brabantiæ duobus filiis suis, primogenito scilicet, filiam Joannis Ducis Normanniæ, primogeniti Franci: secundo verò, filiam Ducis de Bourbon, sororem relictæ Bohemi, in matrimonium copulavit. Direxit autem Anglus gentem in Scotiam pro disponendis rebus regis capti, sororii ipsius Angli, quibus se quibusdam terrigenis opponentibus de instinctu Franci, multi iterum capti sunt & occisi.

Anglus Caletum occupat. Perseverante autem Anglo in obsidione *Kales* ferè per annum & nolente eam recipere ad gratiam quoquo modo: strinxerat enim eam in tantùm, quòd nec introitus nec exitus patebat. Ad eam tandem Francus (qui interdum per se, interdum per Joannem filium suum pluries congregavit exercitus, sed Angli exercitum non accessit) in principio Augusti appropinquavit exercitus Angli & Flandrensium ad unam leucam. Quapropter etiam nolente Anglo Flandrenses Cales ad gratiam receperunt, & forenses & intrinsecos Angli gratiæ commiserunt. Quod cernens Francus per tres leucas illico retrocessit. Anglus autem ejectis incolis & occupatis thesauris, civitatem Cales rexit per Anglos. Data sunt autem ei tam per Sedem Apostolicam, quàm per Franci terram LXXX. millia marcarum argenti, quòd inducias usque ad festum nativitatis beati Joannis Baptistæ ex tunc concessit, ita quòd in statu, quo nunc fuerunt, quilibet remaneret.

Eodem

Eodem anno M.CCC.XLVII. de mense Septembri, cùm ingressi fuissent Stephanus, filius Ludovici Principis, & omnes civitates Sueviæ cum eo juxta Zolre/ animo invadendi Barones, quorum octodecim priori anno in Oberendorff Ducis de Deck conjuraverant, & qui Carolum electum dicebantur fovere: oppidum Hechingen Comitis de Zolre vacuum invenerunt, quod quibusdam pactis initis non fregerunt. Volentibus autem eis obsidere oppidum Sultz, Waltheri de Geroltzecke/ servitoris & consanguinei Comitum de Wirtenberg/ iidem Comites quamvis essent præsides Principis, assertores hæc sine eorum consilio inchoata, restiterunt, quibus & eidem Walthero tanta affluxit nobilium multitudo in auxilium, quòd civitates Sueviæ recesserunt de campo.

Ludovicus Cæs. Caroli fautores persequitur. Obrendorf. Hechingen. Sultz.

Erant autem duo fratres habentes munitionem juxta sylvam Bohemiæ, Principis servitores, nominati Kammerauwer/ quorum junior dicens, sibi Principem nil dare, Caroloni Bohemiæ se obstrinxit. Princeps verò seniorem Innocentem capiens, decollavit.

Kammerauwer ingenui.

Eo tempore Joanna Ducissa Austriæ veniens Alsatiam, se Argentinensi, Basiliensi & Constantiensi Episcopis, item Turicensibus & Bernensibus colligavit, & cum Ottone de Ochsenstein quòd resignavit Thanne & Sennheim/ de quibus Berchtoldus Episcopus Argentinensis ipsam investivit, amicabiliter comportavit: quæ in reditu ad Austriam Ludovicum Principem visitans, ab eo honorificè est recepta.

Tann. Sennheim.

Eo tempore Humbertus Delphini, qui per annum steterat inter Curtos, defuncta sibi uxore, nepte quondam Ruperti Regis ex sorore, infecto negotio est reversus. Papa enim juxta promissum suum, nec thesaurum nec gentem misit eodem. Rex enim Curtorum, cùm venisset Delphinus in terram suam, in quandam civitatem fortem per Christianos obtentam, ex quo nomine Ecclesiæ venerat, suspicatus eum magnam habiturum sequelam, treugas fecit cum eo, animo visitandi personam: & intelligens quod absq; Alemannis venerit, nec ex facto Imperii cernebat muliebrem personam, ipsumq; parvipendens recessit, & magis ex adventu ejus animosus factus est.

Curti.

Eodem anno Princeps Ludovicus in venatione ursi, in sylvis juxta Monacum, paralysi percussus de equo corruens, expiravit, anno Domini M. CCC. XLVII. quinto Idus Octobris, anno regni sui XXXIII. finito minus octo diebus, Imperii verò XIX.

Ludovici imp. obitus.

Egressus est itaque de Bohemia, cum magno equitatu, in Bavariam, animo invadendi terram Ludovici Principis, Carolus Rex Bohemiæ electus in Regem Romanorum, filius quondam Joannis Regis Bohemiæ, nepos quondam Henrici de Lützelburg Romanorum Imperatoris: item pronepos ex filia & nepte Rudolfi de Habspurg/ Romanorum Regis: item nepos ex filia quondam Wenceslai Bohemorum Regis, proneposque Joannes Ducis Brabantiæ, sororius Philippi Regis Franciæ: cujusque Philippi primogenitus Joannes Dux Normandiæ ipsius Caroli est sororius: ipse Carolus socer Caroli Regis Hungariæ, socerque Rudolfi Ducis Austriæ: & veniens in terram ipsius Ludovici Bavariam, intellecta morte Principis, Ratisponam perrexit, ubi tanquam Rex Romanorum illico est receptus. Deinde veniens Nurnberg, ac gravibus factis promissionibus Burggravio ibidem, quem evadere non potuit, in Nurnberg est receptus.

Caroli 4. parentela. Caroli 4. Ludovici imp. successor.

Miserunt autem Eberhardus & Ulricus fratres, Comites de Wirtenberg, Secretarios suos singulos ad Regem, & ad Ludovicum Marchionem in Brandenburg/ quærentes, cujus eorum se servitio obligarent: & revertentibus Secretariis priùs ad Regem missis, ipsi Comites cautione recepta de LXX. millibus florenorum, ejus se servitio astrinxerunt. De quo alii Secretarii à Marchione venientes, & pactum de centum millibus florenorum afferentes, Comites plurimùm sunt commoti. Duoque fratres de Hohenlohe/ unus Bambergensis Episcopus, alter Herbipulensem tenens Episcopatum contra Albertum de Hohenlohe/ Sedis Apostolicæ provisû, similiter se regis servitio astrinxerūt.

Interea Berchtoldus Episcopus Argentinensis, convenientibus Argentinæ Civitatibus & Baronibus ligæ Alsatiæ, ipsius Regis commendationi insistens, ac se eum manu tenturum affirmans, cùm & omnes de Liechtenberg sibi faverent, civitates Alsatiæ, timentes infringi ligam pacis, quasi invitos ad ejus obedientiam inclinavit, sicque Argentinæ etiam honorificè est receptus, ipsum Episcopum in gradibus Ecclesiæ, indutus regalibus insignibus, habens coronam auream in capite, & pomum & Sceptrum in manibus, de suis regalibus; præstito sibi homagio, solenniter investivit.

Argentina totaque Alsatia in fidem Caroli concedit. 1348.

Deinde

Deinde per civitates Imperii Elsatiæ, quæ & singulæ eum receperant, Basileam ascendit, Spospondit enim civitatibus, se relaxationem processuum Papalium curaturum.

Interea Conradus de Kirckel minister Maguntinæ sedis ac Treverensis omnimodam concordiam tractaverunt, inter H. Archiepiscopum Moguntinum ac Regem, & Treverensem Archiepiscopum, oppidaque Imperialia in Wederaugia, Gerlacumque de Nassowe/provisum sedis Apostolicæ competenter providerant in via: H. destituto post ejus mortem ipsam sedem habiturum quietè. Verum ipse Gerlacus de potentia & adjutorio Caroli confidens, negotio infecto ascendit Argentinam. Quod videntes H. Moguntinus, Conradus minister ejus & prædicta oppida, se liberis defuncti Principis colligarunt, quod totum, si de Argentina descendisset Carolus Rex, celeriter expeditum fuisset.

Carolus 4. Basileam venit.

Venit autem Rex Basileam, in vigilia Thomæ, anno Domini M. CCC. XLVIII. ubi interdictum Papale diu servatum fuit, nec Basilienses eum recipere intenderant, nisi divina rehaberent. Et ecce in sero venit Marquardus de Randecke præpositus Babenbergensis de Curia Avinionensi, ferens commissionem factam Babenbergensi Episcopo, & absolutionibus & relaxationibus impendendis, & unam clausam bullam regi directam: & gavisus Rex misit illicò & Argentinensi, Basiliensi, Babenbergensi, Herbipolensi Episcopis, præsentibus.

In clausa autem Bulla hortabatur Papa Regem, ut averteret Carolum Regem Ungariæ generum suum, ne se colligaret prophano Nicolao Laurentii, urbis Romæ tribuno. Exosus enim erat Papæ Tribunus, quia eum vocaverat ad residendum in urbe.

Laurentii Rom tribuni insolentia

In clausis etiam literis misit copiam literæ per Tribunum Papæ directæ, in qua Tribunus cum per Papam de pluribus fuisset argutus, respondit inter alia: Se terram S. Petri, animo defendendi à tyrannis, tenere, seque quasi invitum ad Tribunatum assumptum, nec oportere Papam procedere contra ipsum, ut officium ipsum dimittat, quod dimittere quantum in eo est, asseruit se paratum. Cùm autem antiquitus Romani habuerint Patricios, Senatores, præfectos, tribunos, & multos officiatos, quis eis inhibuerit, tales hodie habere? quæsivit. Cùm & honore dignos olim variis coronis insignivérint: quis eos arguet, quòd ipsum Tribunum Laurea & quibusdam coronis aliis coronaverint? Nec mirum, quòd in concha marmorea Constantini Imperatoris se lavari permisit, in qua Paganus extitit baptizatus, cùm in ipsius Tribuni lavacro plura fuerint signa facta, quàm in Constantini baptismo: prosequendo mirabilia de pace & tranquillitate urbis & patriæ, quæ brevi tempore suo asseruit divino intuitu esse facta, cum tempore promotionis suæ, tam de dote uxoris, quàm de calamo suo vix habuit quinquaginta florenos, & in persona sua plura operatus sit, quàm Bonifacius Papa cum thesauro suo, vel Carolus Magnus cum sua potentia, procuraverint. Argutus etiam quòd in citatione qua coram se & Romanis citavit Ludovicum Ducem Bavariæ, & Carolum Regem Bohemiæ, se intromittentes de regno Romano, Bavarum Ducem nominavit, cùm per Papam Ducatu fuerit privatus: Bohemum vero Romanorum regem non nominaverit, quamvis fuerit in regem Romanorum per sedem Apostolicam approbatus; respondit: Se non magnam de hujusmodi titulis vim fecisse, cùm & olim Romani sibi colligarint Principes & amicos: cur & hodie regi Ungariæ & aliis se colligare non deberent, non viderent: pluraque alia seriosa rescripsit.

Summa autem Commissionis, Babenbergensi Episcopo factæ, talis erat:

Forma absolutionis fautorum Imp. Ludovici defuncti.

Cum multi, qui sententias, processus & pœnas Joannis Papæ, inflictas adhærentibus quondam Ludovico de Bavaria hæretico, & de hæresi damnato, redire cupiant ad Ecclesiæ unitatem: committimus tibi, ut qui confessi fuerint errores suos, confessatos & non confessatos, & pœnas quas inciderunt explicitè vel implicitè, & juraverint, deinceps fidem Catholicam habere, & fideles fore sedi Apostolicæ: & nulli deinceps hæretico vel schismatico favere, & credere quòd non spectat ad Imperatorem, Papam deponere, & alium creare, sed hoc hæresim esse damnatam: & quòd nullum pro Imperatore habebunt, nisi per sedem Apostolicam probatum, nec relictæ & liberis ipsius Ludovici favebunt, nisi eum Ecclesia reformentur, & Carolo Romanorum Regi per sedem approbato parebunt, ab hujusmodi sententiis & pœnis absolvas, &c. ita quòd si in aliquo contravenerint in sententias & pœnas pristinas relabantur: & quòd procuratoriorum & gestorum formam ipse Bambergensis Papæ rescriberet, sub publicis instrumentis.

Visa autem forma hujusmodi dura, omnibus displicente, aliqui consuluerunt eam non

non acceptandam esse per Regem, sed occultandam, & pro alia forma Papæ scribendum. Sed quia timor erat Basilienses non juraturos Regi, nisi reformarentur divina, rescriptum oportuit exhiberi. Cùm autem cives nec errores vellent fateri, nec secundum formam jurare, clerus autem quasi pœnitens quòd cessavit, etsi non tam occasionem quæreret celebrandi, animo nunquam mandata similia receptandi: ecce comparuerunt Magistri & Consules Basilienses coram rege, & prædictis Episcopis & multis de Capitulo Basiliensi: coram quibus Chunradus de Berenvels magister civitatis, nomine universitatis vulgariter coram tabellione proposuit in hæc verba: Domine Bambergensis sciatis, quòd nec fateri nec credere volumus, quòd quondam Dominus noster Ludovicus Romanorum Imperator unquam fuerit hæreticus. Quemcunque etiam nobis dederint Principes Electores, vel major pars ex eis, pro Romanorum Rege vel Imperatore, illum pro tali habebimus, etiamsi nunquam Papam requireret: ne quicquam aliud faciemus, quod sit contra jura Imperii quovis modo. Sed si habetis potestatem à Domino Papa, quòd vultis nobis remittere omnia peccata nostra, placet. Et convertens se ad populum, dixit: Datis mihi & Chunrado Monacho potestatem petendi, ut absolvamini à peccatis vestris? Qui dicebant: Placet nobis: nec aliud procuratorium habuerunt. Qui duo milites seorsum coram Secretario Papæ, Joanne de pistorio præsente, juraverunt secundum mandati formam: sicque relaxatis processibus divina publicè sunt reassumpta, civesque regi solitum præstiterunt juramentum, sc. quòd jus suæ advocatiæ servarent. Basiliensis quoque Episcopus Joannes Sennæ, & Abbas Morbacensis de regalibus suis solenniter investiti sunt. Civitates autem, præsertim Argentina, exasperatæ fuerunt propter formā hujusmodi. Rex quoq; cum mulierib. Basiliensib. in choreis satis fatuos gestus habebat. In die quoque sancto nativitatis Domini, Rex communicatus fuit, legitque in Missa Galli cantu alia voce, habens in manu evaginatum gladium, Evangelium: *Exiit edictum à Cæsare Augusto.* In die Stephani autem à Basilea recedens, cùm crederetur cum sua gente iturus, clam ingressus naviculam, cum paucis in Rheno descendens in castro Burck, eum pronoctans, crastino transiens versus Ebenheim quasi latenter. Cùm autem gens sua descenderet per terram, eisque in Alsatia & in Basilea multa fuissēt abstracta: quidam valentes Bohemi se postremò ponentes insidiis, præmiserunt duos, quorum unus spadonem duxit ad manum. Ipsi verò transiverunt per sylvam, in loco qui dicitur Hardhöf. Et venerunt quidam nobiles Basilienses, ascendentes econtra, qui credebant, ducentem spadonem alicui abstulisse, ipsum abstulerunt eidem. Altera verò fugiens, dixit Bohemis: qui insequentes, alios captivarunt, & Wernherum de Eptingen Hospitalarium eis resistentem graviter vulneraverunt. A quo recepta cautione, de præsentando se regi, alios Mülhusen oppidum Imperiale secum duxerunt. Amici autem captorum, cum noctu se circa Mülhusen posuissent; ac genti regis transitus non esset securus, dimissi sunt captivi ad gratiam Regis: Bohemique Regem celeriter versus Hagenow sunt sequuti. Dedit autem & obligavit Rex servitorib. suis omnes utilitates Alsatiæ, ita quòd inibi per diem non haberet expensas. Descendit etiam per Weissenburg versus Spiram, ubi sub quibusdam pactis extitit intromissus. Lectis autem ibi quibusdā processibus ex parte Gerlaci provisi Moguntini, contra H. Archiepiscopum & suos fautores, quorum aliqui domicilium Spiræ habebant, de hoc populus ibidē est commotus.

Basiliensium constantia.

Locus infra Basileam duobus miliaribus Mulhusium versus.

Postea Rege veniente Wormatiam circa vesperas, convenerunt clerus & Consules civitatis, & quæsitum est à clero, num vellent absolvi? quid sentirent de processibus? Qui cùm econtra quærerent à Consulibus, quid ipsi sentirent: Illisque dicentibus: Se de illis nihil sentire, clerusque diceret idipsum, animo nihil faciendi ab invicem recesserunt. In crepusculo verò Collegia constituentes procuratores, singulares verò curati & clerici per se ipsos, & religiosi per procuratores, juramentis præstitis, per Bambergensem absoluti fuerunt. Et cùm mane populus more solito vellet audire divina, clerusque nollet coram populo celebrare, factus est tumultus: Clausisque portis omnibus, populus ad hospitium Regis, ad quod Bambergensis confugerat, armatus accessit: Ipseque Bambergensis mandante Rege territo, omnem clerum & populum Wormatiensem sine omni conditione & juramento absolvit: Et statim omnis clerus, religiosus & secularis, contra juramentum serò præstitum, publicè divina resumsit.

Cæsar Wormatiam venit 1354.

Post

Eduardus Anglus adversus Carolum Cæsar renunciatur.

Post hæc Rex ivit Moguntiam, ubi sub pacto ne introduceret Gerlacum provisum Papæ vel aliquas legi literas permitteret, honorificè est receptus. Ubi ad eum venerunt Balduinus Treverensis, quasi latenter, cum paucis ubi & nova receperant, quòd feria quinta præcedenti, sc. proxima post Epiphaniam Domini, anno M. CCC. XLVIII. procuratores & secretarii Ludovici Marchionis in Brandeburg, item Ducum Palatinorum Rheni, Erici Ducis Saxoniæ, & H. Archiepiscopi Moguntini per Papam, tanquā electores Principes majorem partem facientes, in Eduardum Regem Angliæ, habentem eum ejs procuratorem & secretarium suum, in Romanum Regem, ex opposito villæ Rens super Rhenum, sub castro Lenstein concordaverunt eligendum, de hoc quoque confectæ sub sigillis eorundem Principum literæ, in præsentia omnium inibi convehientium, publicè legebantur, & quòd ipse Anglus se vellet intromittere, dicebatur, de quo & literæ à Principibus civitatibus sunt directæ: ex quo in Germania turbatio magna est suborta. Nuntii autem Francofurtensium, à rege, inquirente eos super sui receptione, infecto negotio recesserunt: Sicque rex cum timore Wormatiam a Moguntina est reversus. Maneque volens recedère, expectante omni gente sua armata ante hospitium suum, non pagatis hospitibus Curiæ & coquinæ suæ: & diu expectante tota gente, iterum ad querelam unius carnificis, regem arrestantis, ne discederet, factus est in populo tumultus. Promittentibus autem pluribus ne discederent hospitibus non pagatis, Rex Spiram perrexit. Proscripto autem carnificè à Wormatia, ipse Spiræ ad gratiam Regis veniens, ad preces regias est resumptus.

Rex Spiræ arrestatur.

Ascendente autem Episcopo Argentinensi & Baronibus Alsatiæ, qui descenderant Rex Sueviam perrexit, animo fidelitatem à civitatibus Sueviæ recipiendi, in quadragesima. Pergens autem Rotenburg Comitum de Hohenberg/ ubi hastiludiorum Curia est indicta, & latenter sub armis Schilhardi de Rechberg hastiludens, per N. de lapide militem fuit in terram prostratus. Intelligens autem miles regem esse, equum sibi adtraxit: quem Rex LX. marcis redemit. Mane autem volentib. illis dividere per galeas torneamentum, & reperta casside sine signo, intellectoque quòd regis esset, consilio inito per milites, à torneamento cessarunt. Dicebant enim, si periclitaretur nobiscum, posset dici in futurum, regem traditum fuisse per Suevos. Veniens autem Ulmam ibidem à XXIV. Sueviæ oppidis, sub quibusdam pactis juramentis per ea præstitis, est receptus. Volens autem ire Norenberg, & deinde Bohemiam, positis sibi insidiis per Marchionem de Brandenburg, reversus est Ulmam, & deinde per aliam viam veniens Norenberg, Bohemiam est reversus.

Lusus equestris Rotenburgi ad Neccarum.

Suevia urbes Carolū Regē agnoscunt.

Eodem anno de mense Martio, misit magnam gentem de Bohemia, quæ terram Ruperti Ducis Bavariæ, Palatini, plurimùm devastavit. Constantia autem Thuregum, & quædam alia oppida vicina, ipsum recipere noluerunt.

Interea Engelmarus miles, qui comitatum Tirolis tradidit Marchioni Brandeburgensi, cum uxore ex quadam suspicione per Marchionem capitur, & ante castrum suum forte, quod tenuit frater ejus, decollatur, & successivè omnia sua, per Marchionem, mediante Duce Conrado de Teck, sibi fidelissimo, occupantur.

Mulhusiū à præside Alsatico occupatum.

Eodem tempore oppidani in Mulhusen Alsatiæ, usurpantes sibi regimen oppidi, nobiles ejecerunt, manente cum eis Happone Monachi, novo Sculteto. Venientem autem Jo. de Vinstingen præsidem Alsatiæ, nisi cum paucis intromittere voluerunt. Ille verò iratus recedens, cum multa gente revertitur. Oppidanis verò discordantibus, & præsidem sub quibusdam pactis intromittentibus, cum paucis ut credebant, ipse cum multis de auxilio generis *de Domo*, ingrediens, multos populares bannivit, occupans res eorum. Veniens autem Columbariam, & cum cautione ingrediens, videns populum in eū commotum, propter factum in Mülhusen/ repentè recessit, nam & ipsi Columbarienses Henricum de * Wickersheim & suos, qui diu inibi rexerant, excluserunt.

Vom. Hauss ingenuus Alsata.

** al Wittenheim.*

Brisacum quoque Australi per olim Ludovicum Principem obligatum, eo mortuo se ab Australi retraxit, dicens se ultra vitam illius obligari non posse. Rege autem nolente eos recipere, tenuere seipsos: qui postea mense Octobri, mandante rege, Duci denuo jurarunt.

Brisacum.

Lituanorum clades.

Eodem anno, scilicet XLVIII. de mense Januarii, Magister ordinis Teutonicorum Suevus, cum XXII. millibus equitum ingressus terram Regis Lituaniæ gentilis, sex hebdomadis terram vastavit, quem in reversione, usque ad glaciem fluvii revertentem, Rex Lituaniæ cum XL. millibus insequitur, animo eos cum simul ad glaciem venissent,

submer-

submergendi. At Christiani, qui jam super glaciem partim venerant, videntes, illos reversi de glacie, ad campum iterare conflictum, illosque trudentes ad glaciem, ipsorum circa sex millia submerserunt, & circa duodecim millia occiderunt, reliquos verò fugientes ad sylvas Lituaniæ insequuntur. Duo autem Regis fratres non valentes effugere, arbores ascenderunt: quas cum Christiani succidere vellent, illi videntes se non posse evadere, ne de Christianorum morerentur manibus, cum singulis suis ad ramos arborum se suspenderunt. Christianorum etiam electorum occisi sunt quinquaginta vel circa.

Eodem anno, mense Februario, Conradus de *Kirckel*, minister Moguntinensis Ecclesiæ, à Joanne juniore Comite de Nassawe, cum multis armatis capitur, & Cuno de *Valkenstein* Canonicus Moguntinensis in ministerio per Capitulum subrogatur, qui surrogatus nullis pactis Conradum liberare valens. Audito etiam quòd captor eejam eum captum optabat, Gerlacum patrem de Nassawe, natum quondam Adolphi Regis Romanorum, ignis incendio & omni inquietudine infestavit, eidem ultra LXX. villas comburens: Carolone Rege in Bohemia existente, nec eundem Comitem in aliquo adjuvante, quamvis Conradum captum durius tenuerit, propter Regem. Emisso autem capto ad tempus, sub cautione aut dandi VIII. millia florenorum, vel se repræsentandi: non minùs idem Comes per ministros Moguntinenses, & oppida in Wederaugia extitit infestatus, ita quod tandem captos dimisit, & cum H. Archiepiscopo concordavit. At H. Archiepiscopus & prædictus minister de Valkenstein, Conradum de Kirckel, etiam petentem, non ultra ad ministerium admiserunt: timentes eum convenisse clam de aliquibus munitionibus Archiepiscopatus tradendis cum captore: propter quod inter ipsos Conradum & Cunonem dissensio fuit suborta, propter impensas & damna, quas & quæ Conradus de Kirckel in ministerio se asseruit sustinuisse. Mortuo interim Jo. de Columna Cardinali, præposito Ecclesiæ Moguntinensis prædictus Cuno de *Valckenstein* & Reinhardus de *Spanheim* Canonici Ecclesiæ Moguntinæ, in discordia sunt electi.

Rex autem ipse Carolus licet Comites de Wirtenberg & Burggravium de Norenberg in parte promissorum expedierit, alios tamen multos pluribus mensibus Bohemiæ expectantes, graviter pagati de promissis, minime expedivit. Uxor enim ejus & Joannes frater, alijque Bohemi, ne per tantas erogationes terram Bohemiæ destrueret, maximè ei restiterunt: collecta enim inibi imposita, quæ Ursus dicitur, & de novo Regi creato debita, apud Bohemos remansit.

Ursus tributũ novo Regi Bohemo pendi solitũ.

Mortuo autem, ut supra, Ludovico Principe, Beatrix de Holandia relicta ejus cum privignis suis amicabiliter concordans, ipsos in agendis suis plurimùm confortavit. Dissordantibus autem Rodolpho & Ruperto fratribus ac Ruperto eorum fratrueli, duabus Bavariæ, & Palatinis Rheni, cum filijs defuncti Principis pro eo quod dicebant, sibi in inferiori Bavaria similiter cum illis jus hæreditarium competere, dataque & promissa eis certa pecunia, & hujusmodi dissensione sopita: Ecce H. Moguntinus, Ludovicus Marchio Brandenburgensis, Rupertus Palatinus cui in hoc alij duo consenserant, & Ericus Dux Saxoniæ, cui ex successione patris sui senioris, Rodolpho Duci jus eligendi competere dicebatur, quamvis Rodolphus Caroli elector quædam dominia, quibus principatum annexum asserit, se habere prætendat, de eligendo rege alio, cum electionem Caroli irritam asserant, concordarunt. Missisque per eos pluries solennibus nuntijs ad Eduardum Angliæ Regem, sibique electione oblata, remisfisque per eum nuntijs literisque, sibi sub castro Lonstein, de non variando, sub sigillis ipsorum Principum assignatis, eoque deliberationem suam diutius protrahente, eò quòd inter ipsum & Francum tractabatur de treugis: Francoque sciente, Anglum electionem Romani regni appetere, & ob hoc (ne crescat ejus potentia) treugas alias sibi gravissimas, recusante: Angloque propter litem cum Franco in festo beati Joannis Baptistæ renovatam, de electione de ipso facta intromittere se nolente: cum literis sibi desuper datis, remissis, Principibus rescripsit, se ijsdem Principibus favoris sui auxilium polliceri. Quo facto, ijdem Principes Electores vocato Friderico Marchione Missenensi, ab nepote quondam Friderici Imperatoris ex filia ejus, genero prædicti Ludovici Principis defuncti, in principio mensis Junij in *Kans* Bavariæ convenerunt, ubi

Eduardus Anglus imperialem electionem detrectat.

Fridericus Marchio Misnensis Rex Rom. declaratur.

ubi inter eos actum est, quòd idem Marchio prædictam Beatricem, olim Imperatricem, in uxorem duceret, & de Romano regno ad eorum electionem intromittere se deberet. Oppidum quoque Nurenberg ejectis potentioribus Regis fautoribus, dicente populo, se non consensisse in Regem, Marchionem de Brandenburg, pro Rege acceptavit.

Idem electionem suam resignat.

Posthæc Marchio Missenensis desistens à proposito, receptis à Rege Carolone X. millibus Marcis, facto sibi homagio, & excepto ne contra filios defuncti Principis faceret, à Rege ipso feudorum Imperialium investituram accepit: quamvis enim juvenis, arthritico tenebatur, & infra biennium moritur.

C. Comes de Medeburg.

Interea inter Bohemiam & Austriam, Carolone Rege prædicto & Alberto Australi, pro perficiendis nuptijs inter eorum liberos, convenientibus in vicino & dicente Australi tractatoribus, quòd scire vellet, quòd Rex non assisteret Comiti C. de Medeburg, in confinio Austriæ, Ungariæ & Bohemiæ residenti. Rex verò eundem Comitem, tanquam servitorem, diceret se relinquere non posse: ambo sic infecto negotio sunt reversi. Idem enim Comes juvenis & elegantis formæ tempore obsidionis in Kales, in servitio Franci existens, & relictam quondam Domini de *Kusis*, filiam quondam Lupoldi Ducis Austriæ visitans, & præhabitis pluribus internuncijs, cum ea inscio patruo matrimonium contrahens, ipsius Alberti patrui (dolentis eam cum impare contraxisse, & forsan timendis se per ipsum Comitem super hæreditate vexari) indignationem incurrit.

Postea tamen reversi ipsi Rex & Dux, liberorum nuptias perfecerunt: Duce tamen in hujusmodi amicitia excipiente liberos quondam Ludovici Principis, quibus in vita Principis extitit alligatus.

Conventus Pataviensis.

Reverso autem de partibus Apuliæ Ungaro propter pestilentiam: Albertus Dux Carolum Bohemum, Ludovicum Bavarum, Marchionem in Brandeburg & alios multos in Paraviam, ad Dominicam post Jacobi, pro tractanda concordia, convocavit. Interea fama evolavit, quòd tractante Duce Brabantiæ, ac Treverensi & Marggravio Juliacensi, Bohemus nomine Romani Regis terras Holandiæ & Selandiæ, quas Wilhelmus filius quondam Ludovici Principis tenet, filijs Regis Angliæ & Juliacensis contulit, amicitia inter Bohemum & Anglum contracta: in qua tamen Bohemus Francum excepit. Propter quæ Bohemus & Brandeburgensis, à Patavia, ad quam Marchio cum duobus millibus equitum venerat, infecto negotio recesserunt: Marchione quòd nunquam Bohemum pro Rege Romano ex prædicta electione habeat, asserente. Bohemus autem & Australis navigio Austriam descenderunt. Signa autem Imperialia aquilarum, Pataviæ hospitijs Bohemi impicta, per familiam Marchionis, præsertim Hugonem Comitem de Hohenberg, stercoribus sunt delera, & barræ in vicubus hospitiorum Bohemi violenter apertæ. Factis autem & alijs terminis minime concordarunt.

Obijt autem eo tempore de Francia uxor Regis.

Freundsberg Castrum forsè Freundstein.

Eo tempore in principio Augusti, liga pacis Alsatiæ, castrum Frundesberg, propter quosdam Mercatores Suevos, in terminis ligæ inibi captos, destruxit, captivos absolvens.

Trevirensis Archiepiscopus cum magna gente castrum Issenburg obsedit, & læsis pluribus de suis, parante quoque H. Moguntino se ad obviandum ei, quasi confusus recessit.

Bellum in Marchia Brandeburgensi à veteratore excitatum.

Rodolphus autem Dux Saxoniæ quendam in terra sua, similem quondam Wolmaro Marchione in Brandenburg, inveniens, eumque Marchionem fingens esse (prætensis multis figmentis, qualiter olim Marchio se fingens mortuum, à terra clam recesserit, ex causa pœnitentiæ, alio nomine ipsius defuncti) multas civitates Marchiæ ad recipiendum eundem induxit. Et veniens Rex repente cum magno exercitu Bohemorum, quasi totam Marchiam, à Ludovici Marchionis ditione retraxit. Gens enim terræ luxuriam cum filiabus & uxoribus suis, & quòd liberi sui

non

non sint legitimi, nec digni tanto principatu, impingere dicebatur. Ipse verò Marchio celeriter cum exercitu suo ingrediens, in oppido terra Franckfordensi se recepit, quem Carolus ibidem obsedit, sed factis pluribus insultibus hinc inde recessit. *Francofurtum ad Oderam.*

Post hæc venit Dux Rupertus Bavariæ junior, filius quondam Adolphi Palatini, habens uxorem Siculam, cum Comite de Schvvarizenburg, & multis alijs, ex parte patruelis sui Ludovici Marchionis, in Marchiam, viriliter se tenens. Visaque in campo multitudine inimicorum, dixit Comes: Domine, expedit nos abire. At ille: Valentissime Comes, ne loquaris ita, quod in primo conflictu meo recedam. Quo audito, aggressi sunt inimicos, ipsos vincentes. Confortatus itaque Rupertus progressus nimis in partes inimicorum, temereque quasi in conflictus, tandem captus est, & per Rudolfum, Ducem Saxoniæ multis annis detentus.

Reverso autem propter pestilentiam Ungaro, Joanna relicta Andreæ fratris sui, uxor Ludovici Ducis Thoraciæ de auxilio Papæ Neapolim revertitur, & ejectis Ungari fidelibus, terra sibi iterum subjugatur: Wernhero de *Viselingen*, Suevo (qui primò Ungaro adhæsit, & ab eo propter quandam suspicionem falso sibi impactam, ut dixit, licentiatus fuit) eidem Joanna propter pecuniam assistente. Nicolaus enim tribunus Urbis, fautor Ungari, disparens, sede inibi quasi prævalente, eo tempore non erat potens in Urbe.

Vendidit autem ipsa Joaona, quantum in ipsa fuit, Papæ civitatem Avinionensem, pro multa pecuniæ quantitate.

Eodem anno M. CCC. XLVIII. mense Januarij, in conversione Sancti Pauli, factus est terræmotus generalis & magnus, ex quo homines pati syncopam putabantur, & in aliquibus locis multis diebus duravit, præsertim in Carinthia, ubi oppidum grande *Villach* cum multis castris & villis ejusdem vallis corruerunt & perierunt, & in multis locis ex hoc incredibilia evenerunt. *Terræmotus.*

Facta est & Pestilentia mortalitatis hominum præsertim in partibus ultramarinis & maritimis & alijs, qualis à tempore diluvij non est facta aliquibus terris hominibus penitus evacuatis, multisque triremibus in mari cum mercibus habitatoribus extinctis, sine rectore repertis. Marsiliæ Episcopus: cum toto Capitulo, & quasi omnes Prædicatores & Minores cum dupla parte inhabitantium perierunt. Quot verò in Montepessulano, in Neapoli, & alijs regnis & civitatibus mortui sint, nemo posset enarrare: Avinione in curia per contagionem morbi infecta, ex quo multi sine Sacramento perierunt. Nec curam habebant parentes de filiis, nec econtra, nec socij sociorum, nec famuli Dominorum, quòd domus cum omni supellectile vacuæ fuerunt, quas nullus ingredi audebat. Horror est scribere vel narrare: Nulla fuit ibi causarum agitatio. Papa inclusus cameræ habenti ignes magnos continuè, nulli dabat accessum, terrasque hæc pestis transibat: nec poterant Philosophantes, quamvis multa dicerent, certam de his dicere rationem, nisi quòd Dei esset voluntas. Hæcque nunc hic, nunc alio loco, per integrum annum & plures annos durabat. *Pestis sævissima.*

Et infamati sunt Judæi, quod hujusmodi Pestilentiam fecerint, vel auxerint, fontibus & puteis injecto veneno: & cremati sunt à mari usque ad Alemanniam, præterquam Avinione, ubi eos Papa Clemens sextus defendit. *Iudæi veneficii infamati*

Post hæc tortis quibusdam in Berna, in Comitatu Friburgensi & alibi, & reperto in Zofingen veneno, extinctisque Judæis in pluribus locis, scriptoque de hoc consulibus Basiliensis, Friburgensis & Argentinensis civitatum, majoribusque ad defensionem intendentibus Judæorum, ac quibusdam etiam nobilibus Basileæ, ob quandam injuriam Judæis illatam ad longum tempus bannitis: ecce irruit populus cum Baneriis ad Palatium Consulum. Quibus territis, & quærente Magistro, quid vellent? responderunt: se nolle redire, nisi bannitis reversis: pro quibus illicò est transmissum, Consulibus non audentibus egredi, quousque banniti venirent. Adjecitque *Tumultus Basileæ Iudæorum causa.*

populus, se nolle quòd inibi ampliùs remanerent Judæi. Et juratum est per consules & populum, quod in CC. annis ibi nunquam Judæi residerent. Conveneruntque pluries nuntij meliores earundem etiam civitatum, quibus cordi erat retentio Judæorum, sed populi timuerunt clamorem. Capti sunt autem undique Judæi in partibus illis.

Judæi in Germania cremati. 1349. Indictus est autem terminus in *Bennefelt* Alsatiæ, ubi convenerunt Episcopus, Domini & Barones & nuntij Comitum, nuntijs Argentinensibus dicentibus, se nil mali scire de Judæis suis: quæsitum est ab eis, cur urnæ de eorum puteis fuerint sublatæ, omnis enim populus clamabat contra eos. Convenerunt autem Episcopus Argentinensis, Domini Alsatiæ, & Civitates Imperij, de non habendis Judæis. & sic modò in uno loco, & postea in alio, sunt cremati. [illegible] ubi autem sunt expulsi: quos vulgus apprehendens, hos cremavit, alios interfecit, alios in paludibus suffocavit. Cremati sunt igitur absque sententia, ad clamorem populi, omnes Judæi Basilienses, *Basilea.* in una insula Rheni, in domo nova eis facta, feria sexta ante Hilarij, anno Domini M.CCC.XLIX. & sequenti feria sexta in Friburgo, duodecim ditioribus retentis, ut per illos possent eorum debitores artare.

Spira. Spiræ autem Judæi in domibus suis congregati, seipsos combusserunt, aliqui per populum interfecti fuerunt, Sabbato post Epiphaniam Domini, anno prædicto, & in plateis mortui jacuerunt: aliqui etiam effugerunt cremationem qui reservabantur ac baptizabantur. Populus etiam Spirensis, timens aërem infici ex fœtore cadaverum in plateis jacentium, etiamsi comburentur, fecerunt eadem cadavera in vasis vacuis vinei includi, & in Rhenum deduci. Consules etiam civitatis edictum fecerunt publicum, ne quis de populo domos Judæorum ingrederetur, & vicos Judæorum firmarunt, ne quis introire posset, & totum thesaurum per Judæos absconditum quæsierunt, & repertum conservarunt: ferebatur enim magnum thesaurum in auro & argento se invenisse. *Wormatia. Oppenheim.* Wormatienses etiã Judæi, ut Spirenses. Oppenheimenses & Maguntini, se ipsos combusserunt. Quidam etiam inventi sunt, quasi omnia maleficiorum genera commisisse, sed in Hispania habito per eos dudum consilio, de veneficiis, convenisse: item de multorum puerorum nece, de falsis literis, de corruptione monetarum, furtis, & aliis multis, in quibus offendebant Altissimi majestatem.

Argentina. Aliqui etiam Argentinæ ut sedarent clamorem populi, super rotis sunt positi statimque necati, ne super rotis viventes quid dicere possent: ex quo contra majores civitatis major suspicio est suborta. Fuerant autem quidam Judæi divites Argentinæ ad domum unam super Bruscam ducti, quasi ut abduci possent, qui postea ducti sunt ad Cœmiterium eorum, in domum combustioni paratam, & in ducendo per vulgum vestibus sunt omnino nudati, in quibus magnus thesaurus florenorum est repertus, quem secum cum vestibus volebant comburi.

Pauci autem defensi sunt in civitatibus baptismum eligentes, ut combustionem evaderent, & plures Judææ pulchræ quasi invitæ, multique pueri erepti, ab invitis sunt baptizati, multique prosilientes de igne & per plateas currentes sunt interfecti. Pluresque Duces & Barones & milites propria castra habentes, suos tenuerunt. qui per Judæos baptizatos & Christianos multa intoxicasse dicuntur, multique talium fatentes ea, postea sunt cremati. Pluresque Christiani torti, fassi sunt, se recepta à Judæis pecunia, & dictis quibusdã verbis super eos per Judæos, promissoq; per eos de intoxicando, in tantam pervenisse dementiam, quòd libenter omnes Christicolas occidissent. Unde successivè omnes quasi baptisati Judæi sunt cremati: quia fatebantur, eos omnes culpabiles. Indignatæ sunt autem civitates Alsatiæ contra omnes, tenentes in suis partibus Judæos. Unde minister Ducum Austriæ vix obtinuit, ne obsideretur, quòd captis omnibus Judæis Ducum in Ensisheim, nunciavit in Austriam destinaret.

Rupertus

Rupertus etiam Dux Bavariæ in oppido *Heidelberg*, & aliis munitionibus, & Engelbardus de *Hirtzenhorn* miles in oppido *Semesheim* Judæos tenuerunt, qui de civitatibus Spiræ & Wormatiæ effugerant, propter quod contra ipsos mussitatio à Civitatibus fuit: quia magnam pecuniam ab eis habuerunt. Insultu quoque in eos facto in Franckfurt, post Regis Caroli recessum, se & omnes domos suas, & sibi vicinas cremarunt. *Heidelbergæ.* *Francofurti.*

In fine autem Augusti, Moguntiæ multis fidelibus se flagellantibus advenis, facto rumore ex abscissione unius bursæ, & credente populo, quòd rumor esset contra Judæos: ecce omnis populus irruit in Judæos, & occisis multis Christianis per eos, videntes se non posse evadere, combusserunt domos suas, & seipsos cum rebus in eisdem. Judæi etiam omnium civitatum Imperialium & aliorum locorum, quia quondam Ludovicus Princeps, ipsis dum vixit, tanquam servis suis, satis fuerat favorabilis, & ergo ante cremationem & ipsorum interemptionem mortuo Principe, multùm fuerant de nece sua dolorosi: quia talem spem habuerunt, ex quo in tantùm populus Israel crevit, quòd de suo auxilio in brevi omnes Christicolas debebant occidisse. Civitates autem domorum Judæorum interemptorum fractorum cum lapidibus super sepulcris constitutis, & Cœmiteriorum suorum, & thesauro reperto, turres novas in suis civitatibus construxerunt, ac cum lapidibus muros refecerunt, & thesauros repertos in usus Reipublicæ converterunt. ☞ Facta sunt hæc & multa alia de Judæis, anno Domini M.CCC.XLIX. Dominica ante Valentini. ☜ *Moguntiæ.*

Cum autem indictus fuisset dudum conflictus, ad diem beati Joannis Baptistæ prædicti, ut supra anno M.CCC.XLIX. inter Angliæ & Franciæ Reges: tanta fuit utriusque regni pestilentia, quòd vix tertia pars hominum dicebatur remansisse, propter quæ conflictus est prorogatus. Comesque Flandriæ, qui recusata filia Angli, quam ducturum se promiserat, à terra recedens, Ducis Brabantiæ filiam duxit, & ambo Franco faverunt, reversus Flandriam, in populi favorem Anglo adhæsit.

Incipiente autem paulatim Pestilentia, in Alemannia, cœperunt se populi flagellare, transeuntes per terram, & venerunt CC. de Suevia Spiram, anno prædicto XLIX. in medio Junij, habentes inter se unum Principalem, & duos alios Magistros, quorum mandatis omnino parebant. Et cum hora primæ Rhenum transissent, accurrente populo, fecerunt Circulum in civitate Spira ante monasterium latum valde, in cujus medio se exuentes, depositis vestibus & calcamentis, habentes in modum braccæ camisias à femore ad talos prætensas, circumiverunt, unusque post alium in circulo se in modum crucifixi prostravit: quilibetque eorum super quoslibet transeuntes passibus, & leniter prostratos flagellis tangentes, ultimi qui se primò straverunt, primò surgentes se flagellaverunt, flagellis habentibus nodos cum quatuor aculeis ferreis, transeuntes cum cantu vulgari invocationis Dominicæ, habente multas invocationes: & steterunt tres in medio circuli sonori valde, præcinentes, flagellando se, post quos alij canebant: in quo diu immorantes, ad unum prætentum omnes genuflexi, in modum crucifixi in facies suas corruerunt, cum singultu orantes, & transierunt juxta circulum Magistri, monentes eos, ut orarent ad Dominum pro clementia super populum, item super omnes eorum benefactores & malefactores, & omnes peccatores, & in Purgatorio existentes, & pluribus alijs. Post hæc se levantes, extensis manibus in cælum, genuflexi canebant: & iterum surgentes, diu se flagellabant, euntes ut prius, quibus se induentibus alia pars eorum, quæ indumenta & substantiam suam custodierat, se exuens, idem fecit. Post hæc surrexit unus sonorus, legens literam, quia aliqui fuerant inter eos Sacerdotes & Literati, nobiles & ignobiles, mulieres & pueri, cujus literæ tenor similis in sententia esse dicebatur, in Ecclesia S. Petri in Hierusalem per angelum præsentata, in qua narrat Angelus: Christum offensum contra mundi pravitates plurima exprimens crimina, violationum diei Dominicæ, & quòd non jejunetur feria sexta, blasphemias, usuras, adulteria, Christumque rogatum per beatam virginem & angelos pro misericordia, respondisse: *Flagellantium habitus & superstitio.*

quemlibet per triginta quatuor dies se debere exulando flagellare, ut misericordiam Dei consequantur.

Tantus erat Spirensium affectus ad eos, quòd citò omnibus invitatis, non inveniebantur, qui invitari possent: non enim recipiebant cujusvis eleemosynam in specie, sed in genere, pro parandis contortis cereis & vexillis. Habebant enim pretiosissima vexilla de serico & purpura, & ornatè depicta, cum quibus processionibus transibant: sed invitati de Magistrorum suorum licentia ibant, vocati, nec audebant invitare per ditiorea vocati. Hocque faciebant bis in die, aut in civitate, vel in campis, & quilibet clam semel in nocte: non loquebantur mulieribus, nec super plumis jacebant: omnes gestabant cruces, ante & retro in veste & pileo, habentes flagella vestibus appensa, nec in una parochia ultra unam noctem manserunt.

Ingressi sunt fraternitatem eorum humillime, centum & plures de civitate Spirensi circa mille Argentinensium, promittentes per prædictum tempus obedientiam prædictis Magistris. Nullus recipiebatur, nisi promitteret servare prædicta, per prædictos dies, & nisi haberet expendere in die ad minus quatuor denarios, ne mendicet, & nisi promitteret se esse confessum & contritum, & remisisse omnem injuriam inimicis, & habere uxoris suæ assensum. Diviseruntque se Argentinæ, pars enim descendit, altera pars ascendit, Magistros inter eos similiter dividentes. Magistri quoque Argentinis repentinam castigationem nimiam prohibebant. Tantæque ad omnes confluebant multitudines, ascendentium, descendentium & transversalium, quòd nemo poterat numerare.

Post hæc in civitate Spira penè ducenti pueri, duodecim annorum ætate, colligationem fecerunt, & se flagellaverunt. In civitate Argentinensi tanto confluebant multitudines flagellantium, quòd nemo poterat numerare.

Flagellantium concursus abrogatus.

De quo Carolus Rex & plures Ordinum Mendicantium, & multi Sacerdotum dolebant, & propter aliquas colligationes & nimias multitudines, & quia volebant fraternitates facere durabiles, desistere sunt coacti.

De Basilea enim civitate de melioribus centum vel circa colligationem fecerunt, & secundùm modum prædictum se flagellaverunt, & ex devotione Avinionem iverunt: ubi cum venissent & se flagellassent, relatum fuit Clementi Papæ de modo pœnitentium, ipse pro eo quòd sibiipsi hujusmodi afflictionem & pœnitentiam injungebant, volebat eos incarcerasse. Sed quidam Cardinales eos excusabant, quòd non credidissent malè in hoc fecisse. Et Papa sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipsis & omnibus Christi fidelibus prohibuit, ne de cætero flagellationibus publicis uterentur, sed pœnitens solus in Camera possit carnem suam sic flagellare.

Guntherus Schuartzenburgensis magnanimitas & pietas.

Guntherus Comes de Schuartzenburg Thuringiæ, ætatis circa XLV. annorum, vir robustus, bellicosus, strenuus & prudens in bellis: qui in servitio Heinrici Moguntini & quondam Ludovici Principis plurimùm laboravit, quique in pluribus conflictibus feliciter prævalens proprijs, capiendo & tallisando Barones, plurimùm est ditatus, à Principibus, Carolo contrarijs, ut se intromitteret de regno, rogatur. Qui primò renuens, tandem eo pacto annuit, si in Franckfurt per Principes & nobiles sententiatum fuerit, vacare Regnum & Imperium, majorque pars Principum, qui similiter per sententiam declarati fuerint jus habere, ipsum absque omni Simonia elegerint propter Deum, dicens: se expositurum periculis pro Deo & Imperio corpus suum. Hoc facto, cum exercitu suo in campo se posuit juxta Franckfurt, feria sexta post Hilarij, anno M.CCC,XLIX.

Guntherus adversus Carolum Cæsar renunciatus. 1349

Convenientibusque inibi Principibus quatuor, & multis alijs Baronibus, & per sententiam decreto, Imperium vacare, & eisdem quatuor competere jus eligendi: electus est in Purificatione, per Henricum Archiepiscopum Moguntinum, Ludovicum Marchionem de Brandenburg, Rudolfum de Bavaria Palatinum Rheni, annuente Ruperto suo fratre, & capto tum Ruperto fratrueli eorum, & Ericum Ducem Saxoniæ, in Regem Romanorum. Huic etiam Erico, tanquam filio fratris Senioris Rudolfi Ducis, electoris Caroli, decernebatur jus eligendi habere.

Cumque

Cumque idem Guntherus per sex hebdomadas potenter jacuisset in campis Franckfurt/ more Regio per eandem civitatem est receptus. Aliæque civitates Imperij in Wederaugis, eum similiter receperunt.

Intelligens autem Carolus Guntherum jacere in campo, ad Rhenum se transferens, Treverensem, & Coloniensem Archiepiscopos Leodiensem Episcopum, Ducem Brabantiæ & alios Principes amicos alloquitur. Scribens etiam Baronibus & civitatibus quæ eum receperant pro subsidio, & quòd in villa Castel, ex opposito Moguntiæ, castrametari vellet, dominica *Esto mihi*: ad quos locum & terminum Guntherus quasi in derisum torneamentum indixit.

Carolus autem quia fuerat viduus, tractaverat cum Rudolfo de Bavaria Palatino, qui Guntherum elegerat, de sponsalibus cum filia Rudolfi Palatini, quæ unica fuerat filia ex matre de Carinthia, & duxit eam uxorem: quamvis ipsi duo Carolus & Rudolfus, quondam Rudolfi Regis pronepotes fuerant, ipseque Rudolfus & quondam uxor ejus mater sponsæ, similiter fuerunt ejusdem Rudolfi Regis pronepotes, super quo nunquam dicitur fuisse dispensatum: materque sponsæ & sponsus similiter liberi duarum sororum fuêre. Cum autem Carolus pro tunc Guntherum præ potentia sua & sibi adhærentium, invadere non posset: indixit Colloquium Spiræ, ad Dominicam *Lætare* tunc sequentem, de villa Castel recedendo. Cumque Spiram venisset, convenientibus ibidem Treverensi, Gerlaco Moguntinensi, Eberhardo Comite de Wirtenberg/ multisque Baronibus & Civitatum nunciis, cum speraretur Guntherum in vicino venturum, pro concordia inter electos tractanda, prout Principes ipsi Gunthero scripserant: ipse scriptum spernens, castrum Friedberg obsedit, cujus castrenses sibi rebellabant: & tandem vicit. Post hæc in principio Maij infirmante Gunthero in Franckfurt/ Magister Fridanckus famosus medicus, & Comitibus de Nassovve antiquitus familiaris, cum Gunthero potionem dedisset, quam asseruit eidem expedire, eam (licet invitus) ad mandatum Guntheri primò tentavit & probavit, ipso præsente. Post hæc Guntherus eam sumpsit. Statim Medicus in facie incœperat decolorari, & infra triduum moriebatur. Guntherus infirmus, quò ad valentiam corporis statim inutilis est effectus, & creditur famulum Medici injecisse potioni venenum.

Caroli 4. nuptiæ secundæ.

Fridberg.

M. Fridanck medicus.

Mortuo autem illis diebus Luca de Mediolano, occupatore quasi Lombardiæ, ac Joanne fratre suo, scilicet Archiepiscopo Mediolanensi, se intromittente de Dominio: mittitur pro Marchione de Brandeburg/ qui vadens ad Comitatum Tirolis, Tridentum & quædam alia ibi obtinuit, quæ in Bohemi devotione fuerunt. Quod audiens Joannes de Pistorio provisus Tridentinus sedis, clero & populo Tridentino exosus, recessit. Cui Papa postea de Episcopatu Spoletano providit.

Eo tempore ad preces Joannis, filij quondam Joannis Bohemi, quem Comitem Tyrolis nominavit, Papa commisit Episcopo * Curiensi à captivitate liberato, ut si inveniret consanguinitatis vel affinitatis, vel aliud impedimentum inter eum & Margaretham: quondam Heinrici Ducis Carinthiæ filiam, Ludovico de Bavaria, nominanti se Marchionem Brandenburgensem, de facto copulatam fore, quòd ob maleficium divortium celebraret: quod si non invenerit cum X. annis & interim per continuum triennium cohabitaverint, operam copulæ dantes, nec potuerint commisceri, non posset sibi reddi sine strage & scandalo, ipseque se habilem asserat ad alias mulieres, & cupiat esse pater, quod justum fuerit decernat. Qui Curiensis inter eos divortium propter maleficium quod invenit, celebravit.

** fortè Garensi.*

Intenderat autem Rex & Marchio simul pro perficienda concordia se transferre ad Papam, sed quia Archiepiscopus Mediolanensis scripsit Papæ, literam quandam sibi directam, in qua narrabatur, Regem Aquisgrani ex novo consensu Principum, electum & coronatum in Regem, ex vacatione quondam Ludovici Principis: de hoc Papa commotus scripsit Regi, sicque ambo mauserunt. Marchio autem cum Mastino Veronensi ligam contraxit, ejusque filio, suam ex prædicta Margaretha filiam, desponsavit.

Reversi autem sunt Mediolanum post mortem Lucæ tres filij fratris sui quondam Stephani Marchionis, Matthæus, Barnabas & Galeatius, quos Lucas ejecerat de terra, ne dominarentur loco patris, quos quondam Aimo Comes Sabaudiæ nutrivit, cum filio suo nunc Comite: qui tenentes singulariter Palatium, strenuè se tenent, quos & Archiepiscopus Mediolanus abhorret. Reliquit autem Lucas duos filios, quos prædictus Galeatius suos esse prætendit, cum uxorem Lucæ, eo vivente, clam cognovisset adultere frequenter.

Nundinæ Francofurtensibus ablata, sed mox restituta.

Convocavit autem Rex Carolus exercitum ad Moguntiam, in Majo anni prædicti. Moguntini enim sibi in odium Heinrici Archiepiscopi qui eos læserat, & Franckfurtensium, à quibus Rex abstulerat nundinas, dans eas Moguntinis, firmiter adhæserant. Intentio autem Moguntinorum fuit, expugnare oppidum cum castro Altevill/ constructum per Moguntinum super Rhenum, ad duas leucas distans à Moguntia. Guntherus autem letaliter infirmus, cum gente sua se in Altevil apud Henric. Moguntinum tunc collocavit. Transeunte autem Carolo Rege Rhenum, ducenti equites Guntheri impetum facientes, Carolum terruerunt. Accelerantes autem equites Eberhardi de Wirtenberg/ & quidam alij fugarunt eosdem: de qua fugatione multi milites novi fuut creati.

Guntherus cedit imperio & paulò post moritur.

Veniens autem Marchio de Brandenburg sine gente, habitis tractatibus cum Rege Carolo de concordia, videns etiam Guntherum factum invalidum: negotium inter eos comportavit, ita quòd Gunthero pro renuntiatione juris suæ electionis, data sunt viginti duo millia marcarum argenti, & duo oppida Thuringiæ Imperialia, pro tempore vitæ suæ. Quod ipse Guntherus, licet infirmus, difficulter consensit: si sanus fuisset nullatenus consensisset, de Principum suorum electorum, specialiter Bavarorum, perfidia multa conquerendo. Obijt autem ipse Guntherus post comportationem hujusmodi, infra mensem, in Franckfurt/ & in Ecclesia parochiali ibidem, præsente Rege Carolo, fuit cum lamentatione sepultus. Quo sepulto, Francofordenses in perpetuam memoriam, solenniter ut decet Regem, fecerunt sepulchrum. Rex Carolus ex tunc Franckfurtensibus omnia sua privilegia confirmavit & nundinas restituit, datis sibi viginti millibus marcarum, quæ recepta sunt à Judæis crematis ibidem.

Nundinæ Francofortenses.

Descendit autem circa finem Julij Rex cum uxore versus Aquisgranum, sed præ multitudine peregrinorum se flagellantium, inibi recipi non poterat: sed expectavit in Bunna, ubi Aquensibus omnia antiqua & plura nova privilegia sigillavit.

Descenderat autem Ludovicus Marchio cum Rege. Interim autem Romanus, frater Ludovici, in terra Brandeburg conflictum iniens cum adversariis, ubi miles viriliter est effectus, feliciter triumphavit: captis pluribus & occisis, alij autem se acriùs firmantes, plurimùm Marchionem infestant.

Neostadium Palatinorũ destructum.

Reversus est autem Rex Spiram, vocatisque Baronibus & Civitatibus tractans cum eis, de pace generali circa Rhenum, sed non perficiens. Conquerebantur tum civitates Rhenenses, quòd Rupertus Dux Bavariæ haberet Castrum dictum nova Curia, distans ad unam leucam à civitate Spira, in qua latitarent latrones, qui Mercatores, transeuntes publicam viam versus Wormatiam, in nemore dicto Rechholtz/ despoliarent. Rex hoc audito, statim bannerium suum, quod dicitur Sturmfahn/ super turrim Ecclesiæ Spirensis constituit, & populo civitatis ad arma mandari, per Magistros civium præcepit: & egressus civitatem cum sua gente armatus, populo eum sequente cum Bannerio ante castrum prædictum, ipsum funditus destruxit.

Postea reversus ad civitatem Spiram, conquerens Dominis & Civitatibus de Metensibus, cum pro Rege habere nolentibus, vel scribere Regem Romanorum: sed non habens responsum ab eis super scripto suo, & in expensis Spiræ deficiens, ivit ad Nurenberg/ ubi nolente Marchione Regi reformato cum Gunthero eis assistere, sub gratia est receptus, & quodam dolo receptis civium armis, & extorta ab eis pecunia, Bohemiam est reversus, circa finem Se-

ptembris

ptembris, male terra regni pacata. Reliquit autem in Suevia præsidem Eberhardum de Wirtenberg.

Eberhardus Wirtenbergensis.

Eberhardus autem de Wirtenberg / præses Sueviæ, cum oppida Imperialia, Nordlingen / quod consuevit respicere Comites de Oetingen / & We de super Danubio, quod in Dominio Bavarorum ab antiquo steterat, ad suam nomine Regis obedientiam assumpsisset: tunc inter Duces Bavariæ, Comitesque de Oetingen / contra ipsum Eberhardum odium est subortum. Civitates autem Sueviæ ipsi præsidi vicinæ, aliis quantum audebant faventes, præsidem, sicut & patrem & avum, habuerunt exosum. Ipse Eberhardus oppidum Ladenburg super Neccaro, Episcopi Wormatiensis quod antè Rupertum Ducem Bavariæ defensorio nomine Episcopi respexit, sibi de Episcopi consensu attraxit. Ex quo inter Ducem & Comitem exercitus congregantur & remittebantur. Tandem oppidum ipsum Comes propter bonum pacis dimisit, & sic permansit in Ducis defensione. Quem etiam Ducem incolæ oppidi à sua potestate excluserunt, & Walramum Comitem de Spanheim pro defensore elegerunt & assumpserunt, Salmanno Episcopo patiente & sciente.

Ladenburg ad Neccarum.

Rupertus autem Dux in Bohemia Carolo Regi nimis familiaris est effectus, qui & vicarius Regis effici dicebatur: postquam fratruelem suum Rupertum, quem & Arnestum nominant, de captivitate redemit. Postquam in Brandenburg pro pace laboravit plurimùm, civitates Sueviæ contra Comites de Wirtenberg acriter incitavit: ac multi Episcopi & Comites, qui Eberhardum de Wirtenberg habere cœperant exosum, propter ejus virtutes, & quia malam timuerunt consequentiam, si adversus illum oppida prævalerent, se mutuo colligarunt, sicque furor vulgi quievit.

Palatinus Carolo Cæs. recomendatus.

Interea anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo nono moritur Walramus de Juliaco, Archiepiscopus Coloniensis & postea de mense Decembri, frater ejus Marchio Juliacensis à filiis suis capitur, de vitio Sodomiæ suspectus. Decanus verò Olmuncensis Cancellarius Regis, ad petitionem ejus apud Papam pro Archiepiscopatu laborat. Sed Papa Wilhelmo præposito de Tust / uni de gremio Capituli Coloniensis, magna summa pecuniæ pro eo suscepta, de eo providit. De quo Rex (cui Papa de omnibus Episcopatibus Alemanniæ, tempore quo se de regno contra Ludovicum Principem intromisit, promiserat providere personis per Regem præsentatis) plurimum est commotus, de hoc Cardinalibus & alibi conquerendo. Papa autem, mortuo Comite Convenarum sine masculis, unam de filiabus Comitis, filio fratris sui, matrimonio copulavit, cum pecunia per Colonienses sibi data: omnes reditus sedecim millia florenorum annuos, relictæ & aliis filiabus Comitis assignavit, Comitatu eidem fratris filio remanente.

Wilhelmus de Genepe Archiep. Coloniensis.

Comitatus Convenarū.

Humbertus verò Delphinus, vitæ quodammodo tædiosus, terram suam, retentis aliquot munitionibus, nepoti Regis Franciæ, ex filio primogenito, vendens, frater Prædicatorum est effectus. Breve tamen tempus stans in ordine, egressus, factus est Cardinalis, & postmodum Patriarcha. Rex autem Carolus Romanus eundem nepotem Franci, filium sororis suæ, de ipso Delphinatu, qui est feudum ab Imperio, investivit.

Delphinatus Galliæ feudum ab imperio.

Baldewinus autem Archiepiscopus Treverensis, cum quadraginta duobus annis Ecclesiam suam laudabiliter rexisset, ac propter senium & tenacitatem nihil amplius proficeret, cum frequenter solitarius vitam quasi Cartusiensium duceret: Joannem de Liechtenberg / qui & in Argentinensi Ecclesia præposituram, decanatum, Cantoriam & Pincernatum simul tenebat, valentem & providum, in spiritualibus & temporalibus administratorem & vicarium Ecclesiæ suæ deputavit, qui tamen assumpta administratione illico discessit abinde.

Ioan. de Liechtenberg administrator Treverensis.

Cuno verò de Falckenstein Canonicus & minister Heinrici Moguntini, invito Papa, Carolo Rege, & Gerlaco proviso sedis, viriliter administrat, omnesque fructus & reditus, quos Ecclesiæ collegiatæ, sive personæ privatæ, sive Monasteria

Religio-

Religiosorum, & omnium indiffeeenter Henrico Moguntino non parentium extra civitatem Moguntinam existentes, sive consisterent in blado, vel in vino, recepit, & ad castrum & munitiones sibi subjectas, deduxit: tenens semper familiaces tot & tantos, quod in his Gerlacum provisum nec suos formidabat. Gessit enim suam administrationem tam viriliter, quòd in civitate Moguntina familiares sui ipso Cuno (ut ferebatur) annuente, Conrad. de Ansenbruch concanonicum occiderunt. Henricus etiam Moguntinus, quòd in quondam Gunthero de Schwarzenburg electo, fideliter egerit, ab omnibus laudatur, Bavari verò de perfidia diffamantur.

Alb. de Hohenberg Episcopus Frisingensis.

Iisdem temporibus in Curia Avinionensi Joanne de Gottingen Episcopo Frisingensi, Medico famosissimo mundi mortuo, Papa Alberto de Hohenberg (cui dudum de Episcopatu Herbipolensi providerat, quem tamen propter potentiam N. de Hohenloh detentoris ejus obtinere nequivit) de ipso Episcopatu Frisingensi providit. Rex enim Carolus ipsum detentorem, propter servitia sibi per eum & fratrem ejus Episcopatum Babeobergensem in negotio regni impensa quantum potuit promovit: unde Albertus ipse de Hohenberg in facto suo difficilem processum habuit.

Principum multorum obitus.

Moriuntur quoque eodem quadragesimo nono, circa finem in pestilentia filia Caroli Romani Regis, & Bohemiæ, Regina Hungariæ, & furor ejusdem Regis, uxor Joannis primogeniti Franci: item uxor Franci de Burgundia, qui Francus filiam Regis Navarræ pulcherrimam, de suo genere, duxit uxorem. Item primogenitus Ducis Brabantiæ, gener prædicti Joannis: item & Domina de *Cenzin*, filia quondam Lupoldi Ducis Austriæ, & Conrad. de Medeburg maritus ejus. Item filia Regis Siciliæ, uxor Stephani Ducis Bavariæ, relictis sibi pluribus liberis. Qui Stephanus filiam Burggravij in Nurenberg duxit uxorem: tantaque fuit in Francia & Anglia pestilentia, ut Parisiis & in pluribus locis vix nouus homo dicitur remansisse.

Bellum inter Anglos Gallosque renovatum.

Anglus quoque, qui durante pestilentia quievit, non inquietando Francum, iterum cessante pestilentia in Vasconia per suos Francum invadit, aliquas munitiones expugnans, & teeram quasi usque ad Tholosam suæ subjiciens ditioni.

Anno 1350.

Circa principium anni Domini, quinquagesimi, Francus clam uni servitorum Regis Angliæ Lombrado, tenenti custodiam unius portæ in Cales, pro traditione munitiunis pecuniam maximam pollicetur: at ille brevi termino deliberandi recepto, velocitee Anglum alloquitur. Jussusque recipere pecuniam ipsam à Franco recepit, & gentem Franci venire jubet hora ad hæc assignata. Anglus autem cum filio suo & suis nocte veniens per mare, gentem Franci, intromissamque multitudinem videlicet nobilium maximam, interfecit, & aliquos captivavit, conflictum nimis dubium iniendo. Habita aotem victoria, sciscitatus. quis ab utraque parte valentior fuerit in conflictu, & nominato sibi quodam milite Francicapto sibi coronam destinavit in turri, prolem ejus liberatione paciscens. Postea mense Junio, cum iterum congredi vellent, missis per Papam nuntiis & data Anglo pecunia, induciæ firmantur ad annum. Anglus autem dicens, pacem violatam fore, misit gentem in Britanniam contra Francum, quos Francus pee suos invadens, prævaluit Anglis, multis occisis. Breviter Francus moritur, circa finem Augusti, anno Jubileo, & Joannes ejus filius primogenitus coronatur.

Joannes Valesius Rex Galliæ. Comes de Gaunes.

Hic Joannes Francus Comitem de *Gines* valentissimum, patris sui capitaneum fidelissimum, & inter Francos excellum, qui dudum in servitiu Franci captus pee Anglum, & sæpe sub cautione emissus, cum nullum liberationis adjutorium posset habere à Francis, patre vel filio, pro LX. millibus aureorum, tandem Anglo pro liberatione sua, duas de suis munitionibus assignantem, pro eo improbè decollavit. Hic Joannes anno Domini M.CCCLI. de mense Januario, Curiam Romanam accedens duodecim Cardinales procuravit promoveri per Papam. Anglus verò supee

promo-

promotione unius solius scribens Papæ, non est exauditus: propter quod omnes in regno suo per Papam ad beneficia quæcunque promotos expulit, sub pœna submersionis ne quis sibi literas Apostolicas quascunque & cujuscunque tenoris exequatur inhibendo. Francus autem timens de uxore sua, duos terræ Magnates decapitat, propter colloquium habitum cum eadem.

Cum autem Clemens Papa VI. quinquagesimum annum perpetuò statueret Jubilæum, quem Bonifacius Octavus centesimum statuerat, quasi novum inchoans, timorosus, dicente ipso Clemente, quinquagesimum magis Levitico convenire: ecce incohoante eodem anno, & per totum quinquagesimum, tanta Romam Christicolarum confluit multitudo, qualis nun illic ab Urbe condita confluebat. *Annus Jubilæus.*

Requisitus autem Papa per Carolum Regem Romanorum, processum dedit, quo Flagellatorum sectam detestans, eos inhiberi præcepit, & religiosos eis faventes, per Episcopos captivari: castigationes tamen occultas in hospitijs bona intentione permittens. Prætendit quoque in processu, quòd sicut manus in necem Judæorum, quos pietas Christiana defendit, laxarunt: similiter de eis contra probos alios sit timendum.

Natus est autem ijsdem diebus Carolo Regi in Bohemia, ex nova uxore, filia Rudolphi Ducis Bavariæ, filius Wenceslaus ex proavo nominatus, qui Rex Joannes fratri suo Marchionatum Moraviæ, ut juri suæ hæreditatis in Bohemia cederet, assignavit. Quamvis autem modicam pacem Germanis, magnam tamen procurat Bohemis, omnes indifferenter decapitando raptores, unde inibi potens est, plebique acceptus, qui & Pragam magnificavit in duplo. *Wenceslai Bohemi ortus.*

Eodem anno quinquagesimo, de mense Martij, Thuricenses, qui ante paucos annos Joannem Comitem de Habspurg occiderant in conflictu (ubi Berengarius de Laudenberg miles fortissimus oculum post magnum laborem amisit) Joannem ejusdem Joannis filium, ex persuasione quorundam intrinsecorum nocte cum multis armatis ingredientem animo capiendi civitatem, ceperunt: Berengario prædicto multisque bonis occisis. Qui multos civitatenses decapitarunt, multosque flexerunt super rotas. Egressi sunt autem ante oppidum Rapprechtswiler ipsius Comitis: quod fratres ejus juvenes, occidi captum timentes, aperuerunt eisdem: in quo itinere Rodolphus Bruon Magister civitatis, diuque potior ibidem, quamvis plebejus, est miles effectus. *Feralis nox Tigurinorum.* *Rudolphus Brun consul Tigurinus.*

Antea autem habentibus Waldenarijs de Sulz Alsatiæ litem, cum Molitore milite Thuricensi, & nolentibus Thuricensibus aliquam illis facere justitiam coram civitatibus vel alibi, nisi coram Sculteto ipsorum, illisque pignorantibus Thuricenses: ecce centum cives Basilienses, & septuaginta Argentinenses in peregrinatione euntes ad monasterium Heremitarum, captivati sunt in Thurego, & indnciati ad tempus sub maxima cautione. Et cum à Thuricensibus intollerabilia peterentur, sunt in captivitatem reducti: & confœderatis ad quinquennium cum Ducibus Austriæ, Argentinensi, Basiliensi, Friburgensi & Brisacensi civitatibus, indictisque exercitibus, omnibusque paratis & volentibus Argentinensi & Basiliensi Episcopis cum illis in personis proprijs proficisci, captivi civitatum sunt restituti. *Waldner, ingenuus Alsata.*

Eodem anno quinquagesimo cum Rex Carolus Romanus pluribus civitatibus & alijs Rheni nova constituit thelonia, per quæ traducentes vina & alias merces, plurimum sunt turbati. Argentinenses verò tamdiu Rhenum obstruxerunt, quòd tandem obmissis novis thelonijs in Majo, sub anno LI. Rheno aperto magna cum vino navium multitudo descendit. *Rhenus Argentinæ clauditur.*

Eodem anno quinquagesimo primo, medio Junij, vineis dudum efflorescentibus, grana communiter sufficiebant ad agrestam: ità quòd non est memoria, blada & vina adeò floruerunt tempestivè: & aperto Rheno, cum crederetur precium bladi & vini ascendere, ipsum valdè descendit, & circa Spiram & Wormatiam ante diem Joannis Baptistæ blada sunt collecta, vinaque optima ipso anno creverunt. *Fertilitas anni 1351.*

Eodem

Conventus Augustinianorum Basileæ.

Eodem anno, in festo Pentecostes, fuit capitulum generale Augustinensium in Basilea, ubi fuerunt XIX. Magistri Theologiæ. Papa quoque omnibus fratribus ibidem venientibus, dedit eam gratiam, quàm in Jubilæo habuissent in urbe. Quibus fuit per Papam, Basil. & Argentinensem Episcopos, aliosque contribuentes, egregiè ministratum, & concordavit Capitulum in M. Thomam de Sarburg / priori anno generalem electum, vita & scientia excellentem.

Eo tempore Trevetensis Episcopus castrum Munckler fortissimum diu obsidens, expugnavit.

Eodem anno LI. quidam Carmilita lector, faciens sermonem in Missa Papæ, eum & Cardinales de eorum vitijs adeò reprehendit, quòd omnes qui aderant terrebantur, qui extitit propter hoc à statu honoris rotatus.

Pasquillus palatio Papæ affixus.

Affixa quoque fuit quædam clausa litera ostio Cardinalis, Papæ & Cardinalibus directa: qua aperta, reperitur, quòd Leviathan Princeps tenebrarum salutat Vicarium suum Papam & Cardinales servitores suos, quorum ope jam vincat Christum, nitentem exaltare pauperes & humiles contra Rempublicam mundi, & introductis Prophetis eos de omnibus commendat vitijs, & salutant eos mater eorum Superbia, & sorores eorum Avaritia, Luxuria, & cæteræ, quæ se jactant eorum adjutorio bene stare, & multa talia, Et scribitur: *Datum in centro inferni, præsente caterva Dæmonum.* Et commotus Papa perquirere nititur, & postea statim in infirmitate gravissima detinetur, de qua tamen convaluit, sed scriptor literæ prædictæ certificari non valuit.

Anno 1352.

Anno quinquagesimo secundo, Anglus munitionem fortem nepotis Papæ juxta Tholosam obtinuit, de quo Papa plurimùm conturbatur.

Infirmatus autem Papa obijt in die S. Nicolai, anno LII. & positus in calce pro destructione carnis, in monasterio Casæ Dei, in quo olim Abbas fuerat, jussit se sepeliri.

Innocentius sextus.

Mortuo Clemente Papa infra XIV. dies electus est concorditer, Stephanus de prinu Claræmontensis Francus, qui fuerat summus pœnitentiatius Clementis, & Hostiensis Episcopus, & vocatus est Innocentius Sextus, qui in die Epiphaniæ Domini postmodum coronatus, statim revocat omnes reservationes factas per priorem Papam Clementem, exceptis majoribus Prælatutis, & in omnibus ostendit se rigidum, qui antea in magna clementia fuerat constitutus erga etiam Cardinales. In die Conversionis Pauli, facit gratiam pauperibus cum rigida examinatione, & revocavit omnes gratias prædecessoris non consequutas jus in re. Hic justus est reputatus. Nicolaum quoque Laurentij, olim Tribunum in urbe, captum per Clementem, absolutum dimisit: qui reversus ad urbem, resumptus est honorificè in Tribunum. Qui postea Innocentio Papæ commendans se resumptum in tribunum cum obsequij exhibitione.

Ludovicus junior, dictus Romanus, Marchio Brandenburgensis.

Ludovicus quoque Marchio, mediante Carolo Rege, anno LI. cum Duce Saxoniæ & Episcopo Magdeburgensi comportatur, promissis eisdem XVII. millibus marcarum, ut Arnestus Palatinus, Dux de Bavaria, liberaretur.

Postea anno LII. in Februario, actum est inter Marchionem & fratres suos quòd Romanus Marchio efficitur, & fratri suo Alberto pars Marchiæ datur, & filia Comitis de Mechelberg copulatur: Ludovico autem olim Marchioni, cedit tota superior Bavaria, attingens ad Comitatum Tirolis, & tertia pars inferioris Bavariæ: Wilhelmo autem remanerent Comitatus Holandiæ, Selandiæ & Hennegoiæ, quæ nolebant dividi: constituto matri annuo redditu multorum millium Florenorum, pro tempore vitæ suæ. Ludovicus autem Marchio de mense Decemb. cum Mediolanensi & sororio suo Mastino Veronensi, parlamentum habuit in Tridento.

Insignia imperij ad Carolum.

Convenerant autem Rex Carolus & Ludovicus Marchio in Nurenberg / de mense Aprili concordantes omnino. Et cum Rex non posset concordare occupatores Marchionatus cum Marchione, quòd cederent, ipse Marchioni adhærens, alios coram fecitavit, fictumque Marchionem cum suis bannivit. Marchio quoq; lanceam, clavos, partem crucis Christi, & alia insignia, quæ imperio dicuntur per Ludovicum Imperatorem patrem suum relicta, Regi præsentavit, recepta cautione de reducendis infra triduum, vel in Nurenberg / vel in Franckfurt / per Regem: quod non fuit impletum,

impletum, sed ea Pragam perduxit, de quo Bohemia nimium gratulatur.

Joannes autem frater Regis, filiam Ducis Poloniæ, quam de Tropowe nominant, inscio Rege traduxit uxorem, de quo (cùm multi sint eorundem Poloniæ Ducum, attingentes versus Bohemiam) utique Rex perturbatur.

Postea anno quinquagesimo secundo, mense Martij, Wenceslao fratri Regis ex Francigena, invito Rege, filia Ducis Brabantiæ copulatur, & terra Lutzelburg in Comitem assumpsit eundem.

Ludovicus autem Marchio, de mense Julij & Augusti, ingreditur Marchiam, cum M. C C. galeatis, plurima reacquirens, cui per totum annum præteritum Rex Daciæ cum trecentis galeatis & quingentis scutiferis aderat in Marchionatu, cum Romano, fratre Marchionis virili: qui Rex ad priorem gentem suam ducentos galeatos, & quingentos scutiferos de novo transmisit. Marchio quoque Missenensis, filius sororis Marchionis, similiter ad gentem per annum ibidem habitam, tantundem transmisit. Recepta autem multa pecunia, idem Ludovicus filio Mastini Veronensis, sororem suam, quondam Ludovici Principis filiam, matrimonio copulatur: ex quo Rex Ungariæ, cujus frater similiter ejus sororius est, plurimùm, nec immeritò, conturbatur.

Peregrini quoque Jubilæi, licet undique competenti pace potirentur: circa partes Rheni plurimùm periclitati fuerunt, tam in submersione navium circa Brisacum & Rhinaugiam, ex quo plurimi perierunt, quàm invasione prædonum. Bertoldus enim Comes de Eberstein / Baldemarum militem dictum der rothe Baldemar / de Westerreich / de urbe redientem, cepit, & inaureorum grossorum sex millibus talliavit. De quo tamen multi Nobiles sunt gavisi, quia idem miles multos diebus suis, post etiam cruciatus magnos, excoriavit ad unguem.

Iisdem temporibus, de mense Decembri, Hannemannus Dominus in Liechtenberg / qui sperneus Dominam de Liningen, sororem Emiconis Comitis de Liningen, conjugem suam legitimam & probam, cuidam Lisæ mulieri adhæsit adulterinæ, ex qua plures liberos procreavit, quarum unam filio Gotzonis de Grefstein militis Argentinensis, matrimonio copulavit, in castro suo Liechtenberg: per Henricum filium suum & Emiconem prædictum captivatur, & Lysa præcipitatur ab alio: priùs enim fuerat capta, & per multas petitiones dimissa, iterum ipsi Hannemanno adhæsit, & post reditum ab urbe, in uxoris & filij mortem machinando. Qui Hannemannus data cautione de non exhæredando filio, liberatur. *Hannemannus de Liechtenberg Baro*

Anno Domini, millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, venit Nicolaos Laurentij, de mense Julij, olim tribunus Romanus, Pragam, incognitus inibi: qui propter quosdam ejus sermones, à Pragensi Episcopo detinetur diu captivus, quem postea de mense Julij, Carolus Rex Papæ transmittit. Rex quoque tunc infirmitate gravissima & durabili detinetur, quod multi ex toxico factum fuisse crediderunt. Multos enim Dominorum Bohemiæ, munitionibus & bonis suis, per patrem Regis eisdem obligatis, spoliavit dicens, eos recepisse plurima ultra sortem. Convaluit autem competenter ac sub anno millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, de mense Maij Ducem Austriæ visitat, inter alia fratrem suum Patriarcham Aquilegiensem reconciliando cum Rege, amice etiam se gerens olim Marchione de Brandenburg / ejus adversarijs adversatur. Quilibet etiam eorum Barones alterius, qui tempore eorum inimicitiæ detradendo Dominum suum, cum altero vias quæsierant, patefecit. Marchio etiam quamvis se exininaniverit in expensis, in Marchia tamen feliciter triumphavit, victisque quibusdam munitionibus, inhabitantes cremavit. *Tribunus Romanus vinctus traditur*

Romanus autem frater ejus, venit ad matrem in Holandiam, assistens matri contra fratrem suum Wilhelmum, quem terra illa pro Domino ad mandatum matris recepit, quam mater aspirans ad cujusdam imparis matrimonium, ut dicitur, nititur rehabere: at illi Wilhelmo assistunt, & inter ipsos discrimina oriuntur. Scripsit autem mater filio, si eum obtinuerit, ipsum in quatuor partes divideret: ipso econtra, si eam obtinuerit, ut matrem tractaturum benigne, scribente, inito conflictu in lacu, ex parte matris perierunt C C. viriles, & ultra, multique Anglorum.

Eodem anno LI. de mense Junij, Marchio Juliacensis quem filii biennio tenebant captivi, penitus liberatur. Dominus enim de Schönecke/qui postea in obsidione Munster jactu periit, filios litibus infestavit, cui tandem Coloniensis & Treverensis Archiepiscopi assistebant. Filii enim capto Patre (quamvis antiquior haberet Comitatum Montium) in substantia & sumptibus defecerunt, debitis oneratis: unde Pater cum filiis bene concordat, ut dominium restauretur. Dux quoque Gelriæ à juniore fratre suo, dicente eum inutilem, de adjutorio Comitis Marchiæ impugnatur.

Angli successus in Gallia.

Anglus eodem anno LI. de mense Aprili, cum uxore & liberis veniens in Cales terram prædicti Comitis de Gines invadens, obtinuit ferè totam, & contra Comitem Lemovicensem, eum cum Franci auxilio aggredientem, conflictum obtinens, & postea cum Comite Beloniensi pari modo confligens, Comitem cepit, multis occisis, & pluribus captivatis, diversis insultibus feliciter triumphando Comitatum quoque Bellifortis, quem frater Papæ tenuit, omnino quasi destruxit. Francus autem fratri & nepoti Papæ, ut cum expressis armatorum multitudinibus ad eum venirent, sub privationis feudorum, Marschalco verò Papæ, sub capitis pœnis, mandavit.

Erat autem eo tempore lis durissima in Westrania, Episcopo & civitate Metensi ac Comitissa Barrensi ex una Ducissa Lotharingiæ, Comitibus de Sarbrug & Geminoponte, Dominis de Vinstingen & pluribus aliis ex parte altera, se omni discordia vastantibus hinc inde, quos Francus, ut ab eis mutuò more solito haberet auxilium suo tempore, pacare conatur. Destructis autem mutuo aliquibus munitionibus & convenientibus utrinque circa Metim in Augusto ambarum partium armatura, habentibus extrinsecis circa duo millia & quadringentos galeatos, factisque multis militibus negotium comportatur. Inter Francum quoque & Anglum facto conflictu, in quo pars Franci prævaluit, ad annum induciæ confirmantur. Et post hæc anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo secundo, de mense Julij, Francus castrum Gines obsedit.

Rinfelda oppidum.

Anno Domini M.CCC.LI. de mense Augusti, venit Albertus Dux Austriæ ad partes Rheni, redimens à Comite de *Nidovve* oppidum Imperiale Rinfelden/ dudum Ducibus ab Imperio obligatum; sicque habuit de oppidis Imperialibus super Rheno, Schaffhusen/Rinfelden/Nuenburg/& Brisacum.

Tigurum ab Alberto Austrio obsessum.

Obsedit autem Turegum, cum duobus millibus galeatorum, & XX. millibus peditum, de auxilio Basiliensis & Argentinensis Episcoporum & Civitatum: item Friburgensium, Bernensium, de Wirtenberg Comitum, de Hohenberg & aliorum multorum. Confœderati autem erant Turicensibus valles Suitiæ, Urah/& Underwalden/& oppidum Lucern ipsius Ducis, quod se ab ejus ditione retraxit, & compromissum est in quatuor arbitros, Agnete olim Regina Ungariæ, sorore Ducis, pro superiore electa. Qua concordante cum arbitris Ducis, post recessum exercitus, illiusque Turicensibus pronunciationi parere nolentibus, sed XVI. obsides meliorum Turicensium in Brucke & in Baden positos in obstagio, in observatione obstagii quasi perpetuò dimittentibus, qui turribus sunt inclusi: Dux ergo in mense Novembri, civitatum hominibus dimissis, equites & sagittarios pro custodia munitionum suarum & pro infestandis illis, & ne eis adduci possent victualia, destinavit. Uxore ejus Joanna de Ferreto interim, relictis quatuor filiis & duabus filiabus, mortua, Austriam est reversus, Joanne de Habspurg captivo manente.

Suitenses autem vallem Ducis *Glaris*, destructo inibi castro Hermanni de Lattenberg/ subegerunt. Burckardus autem de Ellerbach Capitaneus Ducis, equites Argentinensis, Basiliensis & Friburgensis civitatum, circa ducentos posuit in locum Balneorum extra oppidum Baden; Turicenses autem in die sancto nativitatis Domini de nocte cum quatuor millibus peditum armatorum, duobus millibus bragantum, & ducentis equitibus armatis, latenter egressi, cum post castrum Balnearum descendentes, viam arboribus invenissent obstructam: in tollendo obstacula usque circa ortum Solis fuerunt impediti. Equites vero civitatum cum equitibus Ducis disposuerunt, post Missam, ipso die Stephani, visitare Turegum, & ob hoc equos & arma paratos haberent: Illis venientibus, dimissis

Austriaci prope Baden fusi.

missis omnibus suis, vix cum equis & armis ad oppidum evaserunt. Turicenses vero tollentes spolia, locum Balneorum & quædam alia, incendio vastaverunt.

Et cum circa occasum Solis reverterentur, sli cum CCC. equitibus, & DCCC. peditibus de *Brucke* & *Baden* eos sequerentur: Turicenses se de sylva montis trahentes ad planum conglutinaverunt: Et appropinquantibus istis, equites Turicenses dixerunt eis: Vah vos non auderis. Alii verò dixerunt: Vah, vos fugitis. Et ecce sub banerio Basiliensi, qui hoc illa vice forte obtinuerunt, increpusculo inire conflictum, & cecidere de parte Ducis centum & ultra. Ex parte Thuricensium ceciderunt CCCC. & præ nocte ab invicem discesserunt. Interea ante reditum Ducis in Austriam, Thuricenses & sui successivè omnia Ducum & suorum in illis partibus extra munitiones incendio vastaverunt, oppidum Zuge, sæpe tentantes expugnare, sed propter Argentinenses nequiverunt.

Anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo secundô, de mense Aprili, promisit Dux CCC. Astrales in Baden contra eos, & ipse subsequitur de mense Julii, omnibus quos habere poterat convocatis. At Suitenses Zuge machinis, cattis & jaculis igneis adeo infestarunt, quòd oppidani emissis extraneis, Suitensibus se dederunt. Dux verò cum duobus millibus galeatorum equitum, & X. millibus peditum armatorum Thuregum obsedit: inter quos erat Lud. Marchio de Brandenburg, multi Comites & Barones. Constituto autem Eberhardo de Wirtenberg invito quasi per multas preces capitaneo, cum alii familiares Ducis, eo inscio omnia tractarent, & res esset in spe compositionis, pro Duce, Eberhardo recedente: totus exercitus negotio infecto recessit. Et est tandem compositum, quòd Thuricenses & sui, nullum de hominibus Ducis reciperent in Burgenses. Et liberatus est Joannes de Habspurg, restituta sibi Marchia & oppido Raprechtswiler, restitutaque sunt Duci *Glaru*, *Zuge*, & Lucerna ac *Thune*, cum pertinentiis in *Suize*, & nihilominus ligam contraxere juratam. Post hæc iurata liga Bernensium cum Ducibus, ipsi se Suitensib. & Thuricensibus colligarunt.

Tigurum ab Austrio denuo obsessum 1352.

Berna Helvetiis conjungitur.

Item eodem anno quinquagesimo secundo, Rex Litoviæ cum auxilio Tartarorum innumerabili, per Russiam (quam quasi destruxit) transiens, animo destruendi Cracoviam, cum rehabuisset fratrem suum Ludovicum captivum dudum, & cum omnes vicinæ terræ ad ejus resistentiam properarent, recessit, in pristina perfidia perseverans.

Lituani in Poloniam effusi.

Item eodem anno Liga pacis generalis Alsatiæ finita festo Martini, Rodolphus Palatinus, nominans se Vicarium Imperii, & Hugo de Hohenberg cum civitatibus Imperii Alsatiæ, noluerunt prorogare ligam pacis, nisi nonus cognitor, qui ante fuit Argentinensium, detur civitatibus Imperialibus: Episcopo autem & civitate Argentinensi nolentibus mutare in hoc morem antiquum, liga expirat. Quo facto, Rodolphus de Vegersheim armiger Argentinensis, qui Dominis de Vinstingen multùm servierat, de multorum auxilio Hagenowenses (pro eo quòd in anno Jubileo Joannem fratrem suum decapitaverant) hostiliter invadens, ipsos ad magnam artavit emendam. Anno enim Jubileo Joannes de Vegersheim prædictus valens, & robustus in sacra foresta, in invasione quorundam Angliæ peregrinorum, captus cum famulo, evadente Joanne de Wolffgangsheim adjutore suo, licet probationes pro eo offerrentur, quod pignorare voluerit regem Angliæ, in cujus servitio plurima expenderit, post preces innumerabiles nobilium Argentinensium, virorum & mulierum & dominorum Alsatiæ, in *Hagenowe* decollatur.

Anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio, Rex Carolus egreditur de Bohemia, mense Septembri & veniens Ulmam, ligam pacis generalis fecit omni, Sueviæ Imperii civitatum. Et cum jussisset Eberhardum de Wirtenberg præsidem hujusmodi ligam jurare, & ille diceret, se velle deliberare cum fratre: Rex indignatus dixit: delibera quantum velis. Tunc territus Comes, juravit. Venitantem Rex Constantiam, ubi cum invenisset cives quasi omnes armatos, & catenas per vicos, omnia tolli jussit: Erant autem omnia paramenta mensæ suæ ad comedendum & bibendum, & navicula continens eleemosynam illius mensæ, omnia de auro puro, nec quicquam inibi apparebat argenti: omnia autem inferiorum

Fœdus Suevicum Cæsarea authoritate initum 1353.

mensarum paramenta, etiam pro garrionibus, & currus ducens navem, continentem eleemosynam, de argento fuerunt. Convenitque ad eum multitudo Baronum, & missum est pro Thuricensibus, pro discordia cum Duce sedanda. At illi cum vallibus Suitiæ nolentes Duci subiici, se ad serviendum Regi & Imperio obtulerunt: sicque venit Thuregum, & ostenduntur privilegia Imperatorum pro vallibus antiqua. Et cum per ministros Ducis diceretur, cur ea non antea monstrassent: responderunt: quod pro nullo motu ea alteri, quam eorum Domino Principi Romanorum, monstrarent. Et obedierunt Regi valles, quæ in XXXVI. annis nulli parebant. Et descendens rex per Basileam & Brisacum venit Argentinam, ubi honorificè est receptus.

Carolus IV. Tigurum venit.

Decubuit autem infirmitate durabili in Mollesheim/ Berchtoldus Episcopus Argentinensis, qui Joannem de Lichtenberg (qui in Ecclesia Argentinensi præposituram & Decanatum in lite, Cantoriam vero & Pincernatum sine lite tenebat) Regis Secretarium, Vicarium constituit, in spiritualibus & temporalibus, & pro 20 præficiendo Ecclesiæ, Episcopus cum Capitulo, & Rex Papæ literas dirigunt seriosas.

Vini uber proventus.

Eo autumno tanta fuit vini abundantia, quod bona mensura vini communiter pro obulo, vas autem vacuum pro triginta solidis Argentinensibus vendebatur. Multitudo quoque agrorum in Alsatia incollecta remansit, & etiam circa festum Luciæ in bonis vineis erant adhuc botri. Et venit Rex Hagenoviam, ubi in die omnium Sanctorum communicatus fuit. Facta est etiam liga Pacis ibidem ad triennium, in qua quindecim judices sunt statuti, duo per Episcopum, & duo per civitatem Argentinensem, tres per oppida Imperii, unus per inferiorem Landgravium, unus per Dominos de Lichtenberg/ de Ochsenstein & Geroltsecke in Vosago, unus per Abbatem Morbacensem, Dominos de Rapoltsteine/ de Geroltsecke in *Mortenowe*, & de Usenberg/ unus per Episcopum, & unus per civitatem Basiliensem, & quindecimus per Regem. Recessit autem Weckerius Marchio de Baden, nolens esse in liga, cujus frater Fridericus, & Hermannus patruus in brevi sunt ante defuncti.

Fœdus Rhenense.

Concordavit etiam Sletzstatenses introducens expulsos & instituit telonia super Alsa quæ breviter revocavit. Ascendens quoque Rex visitat Bertoldum Episcopum Argentinensem, in Mollesheim decumbentem, & crastino, casu in die Florentii, veniens Haselahe aperit tumbam Florentii, trecentis annis auro & argento reclusam, & invenit caput & corpus ejus. Et faciens ibi tabelliones, instrumenta sibi dari jussit, de inventione hujusmodi, quia Canonici Argentinenses S. Thomæ, ubi sepultus fuit, asserunt se caput & corporis majorem partem habere: & aderant ibi Moguntinus, & plures Episcopi. Visitat etiam Rex Monasterium de Andelahe, ubi est corpus beati Lazari, & Monasterium in Erstein/ ubi est corpus beati Urbani tunc & ante nunquam apertum. Et de his omnibus & aliis multis ibi & alibi reliquiis partes accepit, animo Bohemiam traducendi. Et deponit Hugonem de Hohenberg præsidem.

S. Florentii corpus.

Andla Erstein.

Reversus autem Rex Argentinam per Hagenowiam, Wissenburg/ & Landawe/ venit Spiram, ubi ad eum venit cum cautione Cuno de Valckenstein/ minister Henrici de Virnenberg/ Archiepiscopi Moguntini depositi. Qui Cuno Dominum suum contra Papam & Regem, ac Dominum de Nassawe & suos, manutenens, in tantùm prævaluit, quod pluribus annis omnia bona quorumvis clericorum, civitatis & diœcesis Moguntinæ beneficialia & matrimonialia, Gerlaco proviso sedis adhærentium, sine lite recepit, multisque qui mandatis Apostolicis paruerant, trucidatis, & exequentibus aliquibus submersis, multisque exulare coactis, literas quoque Apostolicas gratiosas vel alias repertas apud quoslibet, laniavit. Novum telonium apud Oppenheim instituit, & empta Curia Monachali super Mochano ad unum miliare à Moguntia, ibidem castrum construxit. Servantes mandata Apostolica undique per diœcesin tanquam excommunicatos vitari coegit, favorem quasi omnium habuit, pro eo quod Domino suo & Ludovico Principi adhæsit deposito, tantæ constantiæ fidelitatem ostendit: & reputatus est animosior Alemannus. Plura Ecclesiæ Moguntinæ bona obligata redemit. Hoc anno quinquagesimo tertio, quatuor millia plaustra vini, & XL. millia maltera bladi collegit; Servitores habuit prudentissimos &

C. de Falckenstein res apud Moguntinos gesta.

constantes

constantes, quibus omnia regenda commisit, ipse venationibus & jucunditatibus assistebat. Cui cum Rex Spiræ plura commissa contra Imperium objecisset: ipse se super his non deliberasse respondit. Et quantumcunque sibi magna exhiberentur, ipse oil se auditurum, per quod Dominus suus cederet, respondendo, recessit.

Et descendit Rex Moguntiam, comportans cum Gerlaco Moguntino & Capitulo potentium, quod restitota sunt sibi nomine Imperii **Oppenheim / Odertsheim** oppida imperialia super Rhenum, cum castris & villis attinentibus, quæ obligata fuerant Ecclesiæ Moguntinæ pro XC. millibus florenorum. Et feria quarta ante Thomæ in atrio Ecclesiæ **Oppenheim**/ipse Gerlacus absolvit universitatem ibidem, ipsaque nomine Imperij Regi juravit.

Oppenheim, Oderzheim.

In die vero beati Thomæ, Rex cum Principibus & Baronibus Moguntiæ præsidens declaravit, Cunonem in mulus contra Imperium fecisse, super quibus respoodere & justitiam facere rennit coram Rege: exhibens omnibus autoritate Regia ne quis assistat eidem. Et declaratum est per Principes & Imperii fideles, quod quicunque scienter contra hoc fecerit, corpus & res ad gratiam Regis amisisset.

Eodem die venit Trevirensis notans Cunonem, moriturque Henricus de **Virnenberg** Archiepiscopus depositus, paralysi, quem finguqt vivere tractatores Cunonis. Et componit ejus Rex amice de consilio & auxilio Joannis de **Liechtenberg** / electi Argentinensis, quod Cunoni remanet castrum **Vogtsperg** pro tempore vitæ, & quòd sibi & hæredibus remanet pignus **Erenfels**/ cum multa terra vicina, quousque redimantur per Archiepiscopum pro quadraginta millibus florenorum. Item quod remoto wilhelmo *Pintschon* Gallico, sedis proviso præpositura Cunoni permaneat io quiete, ipseque Cuno in blado & vino reunebit collecta, & quod Archiepiscopus contracta debita per quinque administratores, dudum per Henricum Archiepiscopum & capitulum electos, solvere teneatur, & quod collecta & facta per quondam Henricum etiam post depositionem rata manebunt, & ipsius & suorum fiat per Papam, vel ejus autoritate absolutio & relaxatio generalis? sicque expeditis omnibus, statim factus est Cuno Regis & Archiepiscopi intimus & dilectus. Dataque sunt suis fidelibus, præsertim *Herbotoni*, humili servitori ejus & prudentissimo, provisiones & munera ab eisdem. Qui Cuno postmodum factus est Archiepiscopus Trevirensis. In die vero beati Stephani, Rex præsidens Moguntiæ coronatus.

Hac hyeme anni LIII. Marschalcus Prussiæ, cum multis advenis glaciem transiens cum quinquaginta millibus, io terram Regis Litoviæ veniente pluvia [ne fracta glacie reditus præcludatur] illico est reversus & fratrum exercitus est dispersus. Interim Rex convocatis duobus fratribus suis cum multa gente venit illis insciis, ad conflictum paratus. Et intelligens illos transisse consortata noctibus glacie, per viam illorum Prussiam ingreditur, & per integrum diem vastans & comburens, multa millia hominum captiva traduxit, illico revertendo, filius autem Regis cum multis, aperta & fracta in parte illa glacie, est submersus.

Lituanus Prussiam populatur.

Anno Domini M.CCC.LIV. in Januario, reversus à Rege Balduinus Treverensis Archiepiscopus moritur, & statim Comes de **Sarbrugge** se Archidiaconus concorditer eligitur & breviter confirmatur & consecratur à Papa. Post hæc venit Rex ad civitatem Metensem, ubi honorifice receptus, multis ibi diebus permansit, faciens sibi ex comitatu Lutzelburgensi Ducatum & ex comitatu Barrensi Marchionatum. Non tamen eum receperuot tanquam regem, dicentes se soli Imperatori ad plura jure teneri. Deinde in hebdomada sancta **Käysersberg** Alsatiæ reversus, ibi Pascha peregit. Et venit in monasterium **Hohenberg** / quinto Nonas Maij & tumbam beati Otiliæ una cum Joanne Episcopo Argeotinensi paulisper aperuit, tollens ex integro corpore ibi reperto, partem brachii dextri fideliter ipsam recludens,

Boemundus Sarapontinus Archiep. Treverensis, 1354.

Lutzelburgensis Ducatus.

Tumba S. Otilia in Hohenberg.

Cum autem Albertus Australis scire vellet, an Rex manu forti sibi vellet assistere contra Thuricenses & valles Suitiæ, & confœderatos eis: Rex in Aprili ascendens Thuregum, libenter induxisset eos: quod Duci reliquissent sua, scilicet Lucernam, *Zugt* & *Glaris*. Illi responderunt, sibi placere, quod Duci darent ea, ad quæ tenerentur

Cæsaris cum Helvetiis tractatus.

rentur eidem: sed nolebant sinere, quod Dux vel sui, munitionea iu sua potestate tenereut, prætendentes, quiiasse cum illis. Rege vero dicente, eos tanquam Imperij homines non potuisse sine Rege talia jurare, cum ejus autoritas sit excepta: illi vero dicences: se simplices talia non intelligere, omuino suo proposito inhærebant. Sicque Rex factis inter ena treugis ad prædicendum per unum mensem, negotio invecto recessit. Interim autem tractaverat cum Thuricensibus, de emendo pro Imperio Lucernam & *Zuge* munitiones, Australis, ratione quarum tot scandala sunt suborta. Dicens etiam Rex, se illi daturum plures & meliores circa Austriam, pro lite sedanda: quæ Dux intelligens, nimium est, commodus, dicens: se melius posse emere bona Regis.

Conveniunt autem in Ratispona, Rex, Dux & Marchio Brandeburgensis, extra civitatem tamen manens, accedere nolens Regem: & irato Duci dixit Rex: se credidisse ei complacere in tractatibus prædictis: sed ex quo ei displicent, se in propria persona cum omni gente Imperij, cum Duce in Thuricensium obsidionem iturum: Et egressua est Dux de Austria, anno prædicto de meuse Julij cum innumerabili pecunia, & gente magna Australiuin & Suevorum, monens omnes civitates ibi colligatas, ac fideles quoscunque. Rex quoque monebat omnes Civitates & fideles Imperij iu Ducia subsidium contra illos.

Dux autem descendit in *Brucke*, cum C. galeatis, & mittuntur ei secunda die mensis Augusti, ab Argentina centum galeati meliores & nobiliores civitatis, & trecenti peditea, quorum quilibet sex habuerant currum sex equorum ab Argentina, præter alios currua & bigas, omnia eis necessaria deferentea: quorum florens Joannes Zornius milea in *Brucka* moritur.

Tigurum worrd obsessum.

Similiter & aliæ civitatea & Domini Suevia & Rheni fecerunt. Confluit autem ad Ducem contra Thuricenses nimia multitudo. Rex vero veniens juxta Regensperg/ distans per unum miliare à Thurego, castrametatur. Grave autem erat civitatibua Imperialibua obsidere Thuregum Imperiale, nisi & illorum sermone audito. Obtulie autem Rex civitatibus, quod ex parte Ducis & sui, omnia committerentur: Dummodo & illi facerent, arbitrio civitaium. Et missis in Thuregum cujuslibet civitatum nunciia, & exposito Thuricensibus Civitatum favore & oblato eia tali cum promisso: illi, quòd omnia libenter in civitates compromitterent excepta liga, cum aliquibus Ducis munitionibus responderunt. Et objecto eia, quòd si contingeret Regem eia adversari, an eia assistere vellent, petebant, ne intricaretur eorum juramentum, & sic civitates invecto negotio sunt egressi.

Meilan.

Vincitur autem villa *Meilan* magna, Thuricensium, & multi occiduntur, hortusq; delitiarum inter *Rapprechtsvvilre* & Thuregum vastatur omninn. In progressu autem ad Thuregum, ubi juxta vallum quod Thuricenses & Suitzenses non longe ante civitatem fecerant, & se ibi in campo posuerant ubi timebatuc conflictus: Joannea Windelocħ Episcopus Constantiensis, Ducis Cancellarius voluit, quod vexillum suum & omnea Suevi sub illo, juxta antiquum jus Suevorum, præire deberent. Quod cum Dux nollet, sed suum præire vexillum Episcopus cum suis recessit, nolena minuere jus Suevorum de quo Dux nimium est commodus. Gena namque Suevorum à tempore Caroli & aliorum Principnm, quod in expeditionihus primum conflictum habere debeant, viribua & virtutibus meruerant.

Suevorum previlegium in meundo conflictu.

Postquam autem Dux septem hebdomadis circa Thuregum vastavit, dimisso exercitu (quia Rex manere noluit) reliquit Equitea in munitionibus circumquaque, qui impedientes illis adduci victualia captionibus & imerfectionibus se mutuo infestarunt. Dux autem cum R. filio sun Austriam est reverins, animo breviter revertendi.

Pugna in lacu Tigurino.

Et in Decembri, cum afferretur bladum Thuricensibus, & cum viginti quattor navibus armatorum, bladum deducere voluissent: Hermannus de Laudenberg hæc præintelligens, absconsis navibus suis cum armatis, illos retro invadit. At illi fugientea de navibus, occisis pluribus, pedea evaduut, oavibus Hermanno relictis. Dux autem post Pascha dirigit multo plures.

Iisdem

Iisdem temporibus .... de Hohenloh, Episcopus Herbipolensis, de auxilio Moguntini & Comitum de Wirtenberg & aliorum, civitatem Herbipolensem potenter obsedit, pro eo quòd unus Civitatensis præbendam Ecclesiæ Herbipolensis contra Ecclesiæ consuetudinem, quæ nunquam Civitatenses receperat, impetravit à sede. Et non obstante appellatione Capituli, ad invocationem executoris, bona Capituli occuparunt. Et veniens Rex illic negotium reformavit: ita quòd cives curias Canonicorum, quas interim destruxerant, reædificare deberent, & quælibet pars in suis libertatibus remanere.

Episcopus Herbipolensis Vrbem obsidione premit.

Eodem anno de mense Septembri, moritur Joannes Archiepiscopus Mediolanensis: & tres fratrueles ejus, Matheus, Barnabas & Galeatius, filij quondam Stephani, dominia occuparunt. Dederat autem ipse Archiepiscopus pecuniam dudum Wernhero de *Vrselingen* Capitaneo societatis, quod in patriam est reversus, & breviter in Suevia sepultus.

Post eujus obitum alia surrexit societas millium equitum & ultra, in partibus Lombardiæ, quibus primò præfuit frater Memorialis hospitalarius, apostata provincialis, strenuus & prudens in armis, qui recedens cum societate sua, & per Urbem de conductu Tribuni transitum faciens, propter quandam suspicionem decollatus est à Tribuno. Qui Nicolaus Laurentij tribunus in brevi postea facto insultu, occiditur à Romanis, præcipue à Columnensibus, quibus & in hoc favebant Ursini. Populi autem videntes eum mortuum, ne viderentur illis suspecti, ipsum conciderunt in frusta. Societas autem, recedente Provinciali R. de Landavve Suevum, de genere Comitum, pro Capitaneo, tanquam virilem recepit. Hæc societas semper morabatur in campis ad dandum sibi victualia Dominos & civitates cohercens. Hæc societas diu stipendiata est à Venetis, in Regis favorem. Et jacebant juxta civitates Mediolanensibus subditas, à quibus ne infestarent eas, victualia receperunt. Tenebant autem inter se maximam pacem & judicium, & afferentibus venalia, securissimus dabatur conductus. Post hæc se transferebant ad partes Ravennæ, & postea in Apuliam.

Societas Italica.

Tribunus Romanus occisus.

Rex eodem anno LIV. mense Septembri, quasi occultè cum paucis ingreditur Lombardiam, & veniens Mantuam, mittit ad Civitates Alemanniæ, & Episcopos & ad alios, ut sibi gentes armatas dirigant, juxta morem. Et Robertum Seniorem Bavarum Palatinum Rheni, tempore absentiæ vicarium Regni constituit generalem. Rex quoque in Decembri, factis treugis inter Venetos & Mediolanenses, cum tribus fratribus Mediolanensibus reformatur, recepta ab eis grandi pecunia, & promissis sibi annuis redditibus de terra, ita quod illi nomine Regis ministri terræ maneant, sicut ante: sicque Mediolani honorifice est receptus, & in palatium Episcopi traductus, ab Archiepiscopo Mediolanensi, quem de genere prædictorum Vicecomitum Papa præfecerat, corona ferrea coronatur.

Caroli expeditio in Italiam.

Principes Mediolanenses ministri imperii.

Anno Domini M. CCC. LV. in Januario, Rex oblatis sibi portarum clavibus à Pisanis & Senensibus, Pisas perrexit, ubi ad eum in Februario Regina pervenit, & habuit mille galeatos Bohemos & paucos Alemannos. Hostiensis verò Episcopus Cardinalis, crastino Purificationis flens, animo coronandi Regem à Papa, recessit, associatis omnibus Cardinalibus ad duas leucas, dicens, se timere, se amplius non visurum. Rex autem in festo Paschæ coronatus à Cardinalibus, Pisas revertitur, quia se non mansurum in Urbe promisit. Imperatore autem ab Urbe in die coronationis recedente, factis multis militibus super ponte, eoq; quinq; diebus ante Pascha latitante in urbe, templaq; visitante latenter, & in reversione à Senensib. & aliis gloriose recepto, duorum fratrum filiorum, quondam Principis Moregiæ, quos Ungarus à captivitate reliquit, unus junior In Apulia manens, sibi societatem aliquam assumens, & Ludovicum patruelem, scribentem se Regem Siciliæ, & habentem Joannam quondam conjugem Andreæ Regis jugulati & ejus dominia, dilectum nimis sedi Apostolicæ vehementer infestabat. Alter vero major, qui & antea dudum forsan simulatè coram Franco patrueli suo Ungaro, duellum induxit

Carolus 4. Imperator coronatus 1455.

castrum fortissimum Provinciæ, in quo idem Ludovicus thesaurum suum habuit, obtinens, militem, de quo prædictus Ludovicus confidit, custodientem castrum, qui & Clementis Papæ habuit filiam, cum uxore dejecit, omnibus per eum occupatis in castro repertis. De quo cum Papæ Petragoriceensem Cardinalem, ipsorum fratrum avunculum, & quosdam alios Cardinales sibi faventes, de fautoria haberet suspectos, ut eis ablutionem pilei, ipsi vero sibi divisionem capitis minarentur: nimia Avinioni scandala sunt suborta. Papaque conquisitis stipendiariis ad custodiendum se in palatio, cum Petragoricensis cum suis, plures Cardinalium assistentes Papæ, de suis curiis ejecisset, Papa Rbodanum in tuitionem Franci transivit.

His diebus Veneti Ducem suum, cum quibusdam aliis, decollarunt.

Basilea terræmotu concidit 1356.

Anno Domini M.CCC.LVI. in festo beati Lucæ Evangelistæ, corruit civitas Basilea, ex vehementi terræmotu, & plura castra & alia ædificia corruerunt. Ille terræmotus venit circa vesperas. Et in sequenti nocte fiebant plus quàm decem, ex quibus etiam plus quam XL. castra circa Basileam sunt subversa: per plures etiam dies sequentes, fiebant plures terræmotus.

Imperialis Curia Metis celebrata.

Eodem anno venit Carolus Imperator ad civitatem Metensem in adventu Domini, celebrans ibidem natalem Domini: fueruntque ibi Principes Electores, & Officiales seu ministrales Imperii, quorum quilibet ministrabat Imperatori sedenti in mensa, in officio seu ministerio suo proprio. Quilibet autem veniebat super equo, usque ad mensam. Descendente vero de equo coram mensa, histrionibus & mimis dabatur equus: & aliæ plures solennitates fiebant ibi, de quibus longum esset scribere. Erat enim solennior curia, quam de aliquo Imperatore scribitur temporibus retroactis multis.

Carolus IV. Argentinam venit 1365.

Anno Domini M.CCC.LXV. crastino Georgij, venit Imperator Carolus Argentinam, & susceptus fuit cum magna solennitate, tanquam Imperator: dudum enim receptus erat, tanquam Rex Romanorum. In festo vero sancti Marci, recessit versus Avinionem ad Papam. In festo autem Petri & Pauli reversus fuit Argentinam per navigium: inde recedens ivit in *Seltze*.

Britannorum in Alsatiam irruptio.

Feria sexta sequenti, quæ erat festum Udalrici, intravit quidam Capitaneus, cujusdam societatis Anglicanorum, qui dicebatur Archipresbyter, cum sua societate, videlicet populo innumerabili, habens secum XII. millia equorum, ut æstimabatur, in Alsatiam, & de nocte combusserunt quàm plurimas domos in **Künigeshofen** / apud lobium ibidem situm. Sequenti Sabbato eadem multitudo ipsius societatis infra prandium vel circa meridiem, apparuit impetuose ante muros civitatis Argentinensis, offerens se ad bellandum. Ex cujus terrore & horrore omnes forenses & incolæ villarum & camporum circumquaque, ad civitates & munitiones seu fortalitia fugerunt.

Eodem tempore venit Carolus de Aviniona, ut dictum est, & morabatur per aliquot dies in oppido *Seltze*. Hic congregavit exercitum magnum, ad expulsionem societatis. Quòd percipiens Archipresbyter cum suis, fugit ex partibus Alsatiæ, & dixit se illuc venisse ex jussu Imperatoris, culpans. Imperatorem, quòd iniquè circa se egisset, eo quòd exercitum ad expellendum eum congregasset.

Periculum Urbis Friburgensis 1366.

Anno Domini M.CCC.LXVI. vigilia annunciationis beatæ Mariæ, Egeno Comes in *Friburg.* cum suis fautoribus voluit fraudulenter cepisse civitatem seu oppidum *Friburg*: sed cives præmoniti parum, clauserunt portas suas, & exteriores fraudati sunt desiderio suo. Postea intra Pascha & Pentecosten destructum fuit castrum *Friburg*, per cives Friburgenses: ex hoc oritur briga inter Comitem & Cives.

Clades ad Endingam Brisgoia 1367.

Anno Domini M.CCC.LXVII. in die beati Lucæ, bellatum seu pugnatum fuit à Comite & Civibus prædictis apud *Endingen*, & prævaluit Comes, civibus graviter succumbentibus: ita, quòd ex parte civium & eorum fautorum, plusquàm mille occisi sint, & plurimi captivi abducti. Cæteri fugerunt à facie Comitis. Hæc acciderunt eis propter superbiam eorum, quia ita elati erant, quòd nolebant Dominum suum prædictum recognoscere pro Domino suo, & quia renuerunt habere ligam pacis cum Argentinensibus, quàm prius plus quàm XL. annis eum eis habuerant: Quam si tenuissent cum eis, hæc nullatenus contra eos attentata fuissent. Posthæc sub-

diderunt

diderunt ſe Duci Auſtriæ, magna ſumma pecuniæ data Comiti, pro jure ſuo, quod habuit infra muros ſeu territorium, jure extraneo ſibi reſervato: Et ſic propter ſuperbiam eorum ira Dei aſcendit ſuper eos & occidit pingues eorum, & omnem eorum actum impedivit, ita quod nunc non ſerviunt Domino ſuo, ſed diis alienis.

Friburgum Brisgoeæ ad domum Auſtriacam.

Anno Domini M. CCC. LXVIII. poſt Paſcha circa Calend. Maij tranſtulit ſe Urbanus V. Papa de Avinione ad urbem Romanam, quaſi ibi jugiter manento, quia Curia Romana vel ſedes Apoſtolica per multos annos ſteterat in Avinione, & ſequenti anno reverſus eſt Avinionem. Iterum intentionem habuit revertendi Romam ſed morte præventus fuit.

Curia Romana 1368.

Anno Domini M. CCC. LXXIII. captum erat caſtrum *Herlesheim* per Præſidem Alſatiæ & oppida Imperii, & Argentinenſes, & comprehenſi ſunt in eo quiquaginta prædones, & alii peſsimi nequam, quorum aliqui capitibus truncati ſunt, reliqui vero patibulis ſunt ſuſpenſi.

Herlisheim.

Anno M. CCC. LXXIV. venerunt tres inundationes aquarum ſuccedentes ſe infra feſtum Epiphaniæ, & feſtum S. Valentini: Ita quod interim non erat tranſitus per fluvium dictum *Snelling*, niſi mediante navigio.

Inundationes 1374.

Anno prædicto, ſcilicet LXXIV. circa feſtum Martini, civitas Argentina cæpit ampliari, id eſt ſuburbia novis muris circumdari. Et inchoatum fuit, an der Steinſtraſſen/ bey dem weiſſen Thurn/ licet eadem turris & alia turris ejusdem nominis apud ſanctam Aureliam, multis ante annis conſtructæ fuiſſent. Tertia verò turris, dicta Kronenburg an dem Bruch prope capellam, etiam prius conſtructa erat, ſub anno Domini M. CCC. LXIX. Prædicti verò muri per has tres turres perducti fuerunt, usque ad flumen Bruſche/ apud fratres Teutonicos. Et hęc eſt tertia ampliatio Civitatis Argentinenſis.

Urbis Argentinenſis amplicationes.

Primitus enim ipſa civitas protracta fuerat, à monaſterio S. Stephani, usque ad hoſpitalem antiquum, ſcilicet capellam Sancti Erhardi: Ita quòd Eccleſia ſancti Martini erat extra muros. Nam vallum ſartorum jam comprehendens cloacas multas, tranſiens tunc temporis per vicum Sporergaß/ & per locum ubi jam ſunt prædicatores, in vallum dictum Kune ſchnider Grabe / tunc temporis non fuit omnino in tali loco, ut jam eſt: Nam forum annonæ, ſcilicet der Holweg und Oberſtraſſe/ hoc tantum fuit extra muros Argentinenſes. Etiam patibulum & locus ſupplicii malefactorum, fuerat tunc ubi jam eſt collis & capella ſancti Michaelis, apud Domum Auguſtinenſium, ubi etiam beatus Arbogaſtus Pontificum Argentinenſium ſanctiſſimus, Chriſti volens ſequi veſtigia, ſibi ſepulturam elegit. Igitur ſanctus Arbogaſtus apud patibulum, ut vivens diſpoſuit ſepultus, multis ſignis & virtutibus ab eodem loco deportatur, & in memoria ſanctæ ſepulturæ & devotionis loci, capella ſancti Michaelis ibidem ædificatur, in qua retro altare ſepulchrum ejus elevatum adhuc cernitur ac patibulum ad locum, ubi jam eſt, transfertur. In cujus etiam ſancti Arbogaſti honore, Dagobertus Rex Francorum, cujus filius à morte ſuſcitatur à ſancto Arbogaſto conſtruxit duo cœnobia: unum ſuper Alſam fluvium prope Argentinam, & aliud in Sarburg/ quæ largiſſimè dotavit, in quibus & corpus ſancti Præſulis requieſcit. Deinde iidem locus pratis amœnus, fontibus irriguus, & variis commoditatibus utilis & opportunus, à multis hominibus cœpit inhabitari. Igitur civitas Argentinenſis prima vice ampliatur, & protrahitur usque ad ſanctum Petrum ſeniorem, circa annum Domini M. CC. L.

Deinde ſecunda vice, proceſſo aliquantulum temporis ſpatio, ampliatur & protrahitur à ſancto Petro ſeniore, usque ad ſanctum Petrum juniorem, usque ad turrim verſus pœnitentes, circa annum Domini M. CCC. Deinde cum civitas Argentinenſis haberet verſus Rhenum niſi unum vallum, & unum murum tunc conſtruitur Metzger Thurn exterior, cũ ſancto ſuo muro & vallo, tendente à S. Agnete,

usque

usque ad Vtengaſſe/ anno M. CCC. XXIV. reliqua verò pars ejusdem muri, usq; ad turrim prope ſanctam Catharinam, cum ipſa turri, quæ tendit usque ad torrentem, fluentem de ſancto Joanne conſtruitur, anno M. CCC. XLIII. Dein mœnia muri antiquitatis prædictæ, exaltata ſunt, cum peribulo ſeu deambulacro novo, anno M. CCC. LXX. poſtea vero anno Dnmini M. CCC. LXXIV. ampliatur civitas tertiò, & incipitur, an der Steinſtraſſen/ ut patet ſupra.

Wenceslaus Rom. Rex anno 1376.

Anno Domini M. CCC. LXXVI. feria tertia, infra hebdomadam feſti Pentecoſtes, electus eſt Weoceslaus, filius Caroli Bohemi Imperatoris, in Romanorum Regem, patre ſuo adhuc vivente, & eandem electionem fieri procurante per omnes Imperii Electores concorditer, non ſine magna pecunia. Quæ facta & celebrata eſt in Franckfort, in Eccleſia ſancti Bartholomæi Apoſtoli.

Priſca ſtirps Landtgravio rum Alſatiæ, deſiit.

Item eodem anno, Nono Cal. Auguſti, obiit Domicellus Joannes Landtgravius Alſatiæ, in quo ceſſavit progenies Landtgraviorum Alſatiæ. Licet idem Joannes ipſū Dominium prius vendiderit Joanni de Liechtenberg Epiſcopo Argentineoſi, ſub anno Domini M. CCC. LVIII. Ipſi etiam Domini Landtgravii quondam dicti ſunt, Comites de *Werde*.

Clades Wirtenbergica apud Rutelingam 1378.

Anno Domini, M. CCC. LXXVII. facta eſt cædes ſeu conflictus inter civitates Imperiales Sueviæ, per Dominum Eberhardum de Wirtenberg, qui ſuccubuit, & ex parte ejus occiſi ſunt Comites & Barones tres, ſcilicet Dominus de *Schwartzenberg*, Dominus de Zolre, & Dominus de *Tuwingen*, nobiles. Filius autem prædicti Domini de Wirtenberg per fugam evaſit, cum aliis quampluribus. Facta ſunt hæc apud oppidum Rutelingen, pridie Idus Maij.

Deceſſus Caroli IV.

Anno Domini M. CCC. LXXVIII. obiit Carolus Quartus Romanorum Imperator & rex Bohemiæ, in vigilia Andreæ Apoſtoli.

FINIS

DE BERTOLDI A BUCHECKE, EPISCOPI ARGENTINENSIS, REBUS GESTIS COMMENTARIUS:

Auctore M. Alberto Argentinensi'

Ex quo superius sermo processit, de Berchtoldo de Buchecke, Episcopo Argentinensi, de progenie ipsius, & origine, & de gestis ejus, atq; tempore ipsius, scribere nitendo, sic incipiendo.

Soboles H. Comitis de Buchoghe.

HENRICUS Comes de Buchecke, Landtgravius in *Burgunden*, ex filia Comitis de *Strasberg* conjuge sua, hos reliquit liberoa: spectabilem Hugonem Comitem in *Buchecke*, Bertoldum Commendatorem & Provincialem Alemanniæ, ordinis sanctæ Mariæ Teutonicorum, qui sapiens valde & miris in omni Germania in vulgari sermone eloquentior dicebatur: Mathiam custodem monasterii Morbacensis, Dominam in *Klingen*, olim Comitissam in *Friburg*, liberis carentem, Dominam in *Sigenovve*, Dominam in *Munsingen*. & Abbatissam in *Frawenburne*, quæ tandem ex humilitate Abbatiæ renuntians, in ipso Monasterio, vitam duxit quietam.

Hugonis à Buchock fortia facta.

Hugo autem in armis miles strenuos (quod in exercitibus Alberti Regis Romanorum, cujus & consanguineus extitit, in Bohemia & in obsidione Pinguiæ, & alibi cum magnanimitate ostendit) cum Henrico Imperatore, nato de Lutzelburg, in Italiam proficiscens, in illius gloriosissimis expeditionibus, & strenuissimis actibua (quibus quasi omnibus interfuit) adeo virilem se ostendit, quòd idem Imperator de Roma recedens, ipsum Capitaneum & Urbis Senatorem reliquit. Hic Hugo per quotidianos quasi conflictus, Romam quasi totam obtinuit, quam ipse Cæsar habere nequivit. Cæsari autem in obsidione diutina Florentiæ per mortem & recessum Alemannorum, adeò gens parva remansit, quod de se ipso diffidens eundem Hugonem cum quadringentis galeatis, quos Romæ habuit, postposita Urbe, ad se celeriter venire præcepit; Qui cum omni multitudine Gelforum, qui se apud Perusium, ad impediendum ipsius Hugonis transitum congregaverant, cum prædictis quadringentis Alemannis conflictum iniens inevitabilem, turbam multorum millium equitum armatorum & peditum, viriliter invadens, multis occisis, aliisque fugatis, ultra trecentos ex ipsis captos, Cæsari apud Florentiam præsentavit.

Hic Hugo, intoxicato Imperatore in calice per quendam prædicatorem, ipsum communicante post missam, & Pisis sepulto; Dominam Catharinam, filiam prædicti Regis Alberti, quæ eidem Imperatori, si vixisset, nuptura erat, de Austria Duci Calabriæ, filio Roberti Regis Siciliæ in uxorem traduxit: cum qua Neapoli & in partibua illis manens, ejusdem Roberti (cognoscentis ejus strenuitatem in servitio Imperatoris peractam, cujus idem Robertus adversarius extitit Principalis) Princeps militiæ & familiaris dilectissimus est effectus. In cujus servitio Genuam quæ tunc ipsi Roberto adhæsit, assumpto ejus exercitu, ab obsidione, qua eam Gibellini obsederant, liberavit. In omnibus ejusdem Regis Roberti expeditionibus se fidelissimum & animosum ostendens. Eodem autem Roberto, qui & Comes Provinciæ est cum Domino Papa Joanne XXII. tunc noviter creato, in Avinione Civitate sua Provinciæ [in qua idem Papa cum sua residebat Curia] commorante, duobusque inhabilibus pro Episcopatu Constantiensi in Curia litigantibus, dictoque Roberto (quem dictus Papa olim ejus existens Cancellarius, favore prosequebatur, pro cunctis mundi Principibua gratioso) eidem Hugoni spem faciendæ, de promotione fratris sui Mathiæ prædicti, ad Episcopatum Constantiensem, post exclusionem litigantium in brevi futuram: Ecce vacavit Archiepiscopatus Moguntinus de quo ipse Papa prædicto Domino Mathiæ, custodi Morbacensi, ad preces ipsius Roberti, & ob cognitam ipsius Hugonis fidem, providit,

Mathias à Buchock Hugonis frater Archiepiscopus Moguntinus.

Hic

Hic Mathias terram Maguntinam sine obstaculo potenter ingressus, vitam duxit, castissimam. Ignuranti ei cum Camerarij sui quandam pulchram fœminam intromisissent in cameram suam, credentes, juxta dictum Medicorum, continentiam ejus sanitati obesse: ipse fœminam pulchre alluquens, prout bene scivit, post ejus recessum, Camerarios redarguit iracunde, jurans, eos: si amplius facerent, in sui familia non mansuros. In largitate quoque & potentia omnes qui in illa sede ante eum fuerant, antecessit. extinctisque multis illius terræ Nobilibus sibi rebellibus, tandem Landgravium Hassiæ injuriantem Ecclesiæ suæ, super quibusdam Dominis, cum exercitu validissimo persequitur, cum quo decem hebdomadis in terra Hassiæ copiosissimè manens, factis conflictibus, combusta terra, captisque aliquibus munitionibus, mirabilia & inaudita peregit.

Landgravius Hassiæ bello persequitur.

Hic filiam sororis suæ de Signovve, Eberhardo Comiti unico de Kyburg tradidit in uxorem: qui licet antea impotens crederetur, multos ex ipsa filios & filias procreavit.

Iste Mathias Rudolphum Marchionem de Baden affinem suum, ab obsidione Ulrici Comitis de Wirtenberg, viriliter liberavit. In cujus Marchionis favorem, captum Conradum Risen militem strenuum Marchionis inimicum, tandem nolente Marchione dimisit, qui miles in ipsius Archiepiscopi servitio in Rustberg fideliter magna peregit. Hunc Mathiam Papa Joannes valde diligens, sibi & consanguineis suis multas fecit gratias.

Ioan. Sen de Munsingen nepos Archiepiscopi Moguntini.

Inter alia Joannem Sennem de Munsingen, filium sororis suæ, Canonicum Maguntinum, & præpositum S. Victoris Maguntini, creando.

Habuit autem ipse Mathias confessorem, fratrem Ulricum de Lentzburg, lectorem ordinis Heremitarum ordinis sancti Augustini, qui in magnam familiaritatem ratione ipsius Domini Mathiæ assumptus, tandem post multos labores, post Domini Mathiæ obitum per ipsum Papam in Curiensem Episcopum est promotus. Hic Augustinensis strenuè se tenens, Dominum de Vatz, antiquum Ecclesiæ Curiensis persequutorem, usque ad ipsius de Vatz mortem, persequi & destruere non cessavit, qui antea Episcopos Curienses & Dominos eis assistentes destruxit.

Ulricus de Lentzburg Monachus, fit Episcopus Curiensis.

Vacante quoque Episcopatu Spirensi per obitum Domini Emiconis de Liningen, prædictus Dominus Mathias, fratri suo Domino Berchtoldo commendatori prædicto quasi invito, cùm armatæ militiæ miles strenuus fuerit, per Dominum Papam de ipso Episcopatu procuraverat provideri. Hic Berchtoldus, qui semper in ordine vixit egregiè, sibique Basileæ, domum, sui ordinis domui contiguam, construxerat speciosam, in qua cogitavit vitam habere quietam, cum difficultate & dubio barbam rasit, in vestitu & alijs, pro Episcopo degecendo. Et ecce Rhenum descendens, fratrem in Miltenberg decumbentem invenit. Qui in omni virtute honoris & corporis, crastino nativitatis Beatæ Virginis, anno Domini, M. CCC. XXIX. ab hac luce subtractus, in medio Moguntinensis Ecclesiæ est sepultus. Hugo autem frater eorum qui & ipse interfuit, ad curiam illico est profectus.

Berchtoldus de Buchcke Episc. Spirensis.

Archiepiscopus Moguntinus moritur. Anno. 1329.

Audita verò morte Archiepiscopi, Comes de Wirtemberg & alij Barones munitiones Ecclesiæ Spirensis occupantes, eidem Bertholdo, ne Episcopatum Spirensem posset ingredi, restiterunt. Qui Bertholdus diu stans in Wormatia sumptuose, ab amicis & alijs extitit desolatus. Conradus autem de Kirkel thesaurarius Argentinensis se de ipso fideliter intromittens, initis cum prædictis Baronibus quibusdam compositionibus, ipsum Bertholdum ad Ecclesiam Spirensem & ejus munitiones traduxit, promissis inter alia Domino de Wirtemberg, & post Argentinæ solutis, marcis mille trecentis.

Stante autem ipso Bertholdo in Luterburg, Hugo sibi apud Papam, pro Moguntino Archiepiscopatu instituit, quod Papa ob dilationes & Scripta Magistri Joannis Underschopff de Constantia, Decani Moguntinensis, quem prædictus quondam Mathias pauperem Clericum suum, ad Canonicatum & Decanatum promovit, tam diu distulit, quousque ipse Decanus & Capitulum Maguntinense, Dominum Baldewinum Trevirensem Archiepiscopum, contra reservationem sedis Apostolicæ, in administratorem Maguntinæ Ecclesiæ receperunt, sibi castris & munitionibus præsentatis.

Quem

Quem Archiepiscopatum, hoc facto prædictus Hugo, à Papa volente pro fratre suo, tanquam incvincibilem, renuit acceptare. De quo ipse Papa Henrico præposito Bunnensi, fratri Comitis de Firnenberg, repente providit. Qui tenente prædicto Baldevino violenter multis annis ipsum Archiepiscopatum penurias, tribulationes, & angustias est perpessus. Prædictus quoque Joannes Decanus, fratrib. Domini sui Mathiæ, & aliis consanguineis suis, se post hæc infidelem ostendit.

Henricus de Virnenberg Archiepiscopus Moguns.

Decumbente autem Joanne Episcopo Argentinensi & de ejus morte ad Curiam rumore delato, Papa Joannes prædicto Bertholdo Spirensi electo, de Argentinensi Episcopatu providit. Et quamvis cum ille viveret, doluerit se delusum, ac irasceretur Hugoni: intellecta tamen veritate mortis illius, nihilominus in memoriam defuncti Mathiæ, invitis pluribus Cardinalibus, ipsi Bertholdo iterato providit. Geberhardo autem de Friburg præposito Argentinensi habente in se magnam partem Capituli, & ad Episcopatum Argentinensem aspirante, ipsi Bertholdo obstaculum faciente: ipse Bertholdus acquisitis pro maxima pecunia Dominis & Baronibus terræ, & melioribus in civitate Argentinensi, mediante dicto thesaurario, sibi fideliter adhærenti, desistente etiam dicto præposito: Argentinam cum sexcentis galeatis potentissimè est ingressus, in festo sancti Thomæ, anno Domini, M.CCC.XXVIII. jura & munitiones Ecclesiæ obtinendo quietè.

Bertholdus de Bucheck ex Spirensi fit Argentinensis Episcopus 1328.

Hic Bertholdus duas filias sororis suæ de Sigenowe, unam Conrado Comiti Friburgensi: alteram Ulrico Domino in Schwartzenberg, & filiam sororis suæ de Munsingen, Dieterico de domo, solutis per eum dotibus, tradidit in uxores. Hæ omnes filiæ, quasi ex quadam simplicitate faciant, viris suis sciunt se amabiles ad amplexus venereos exhibere, & ideò liberis sunt felices. Hic Bertholdus ex nimiis debitis anxius, cùm à Judæis suis trecentas marcas mutuo habere non posset, de concordi consilio suorum, dicentium Judæos excoriasse populum suum, una Sabbato hora prima, omnes Judæos suos capiens sex millia marcarum recepit ab ipsis. Judæi autem non minùs sub ipso manentes, in brevi postea in oppido suo Mutzache, clam masculum annorum XI. necaverunt, qui post clamorem populorum contra Judæos, sub rota molendini inventus est, in uno latere habens vulnera infinita: & tortis quibusdam ex Judæis, & confitentibus maleficium, & ex perspicuis indiciis, contra eos sententia est prolata. Et positis tribus super rotis, alii divites Judæi, qui de illo, quo masculus disparuit, inibi fuerant, sunt proscripti: & captis aliquibus, aliis Columbariam fugientibus, contra quos, Officialis Basiliensis ad requisitionem judicii in Mutziche, eorum exequendo sententiam, sua jurisdictione processit: à quibus etiam dictus Episcopus, duo millia marcarum extorsit.

Episcopus Argentin. mulctat Iudaeos. Iudaei scelesti pulsi.

Episcopus Basil. à Iudæis 2000. marcarum emungit.

Hic Bertholdus diu Spirensē & Argentinensē Episcopatum tenuit, Spirensem gubernatorem se scribens, quousque Joannes Papa Walramo de Veldentze Decano Ecclesiæ Argentinensis & præposito Spirensis, de Episcopatu Spirensi providit. Contra quem ipse Bertholdus ratione gravium expensarum, diu munitiones Spirensis tenuit cum magno scandalo, ipsas super turribus de Argentina cibando. Familia autem Comitis de Wirtemberg Walramo assistentes, oppidum Bruschsal fraude cœperunt. Castrum verò Rottenburg vi ab ipso Bertholdo, captis qui ex parte sui desuper fuerant, est evictū. Kiselowe verò & Luterburg tenuit, quousque sibi à Johanne Papa, quòd hæc dimitteret, est Præceptum. De quo ipse Papa pœnitens (audito, quòd ipse Walramus, Ludowico Principi à se damnato, obedientiam fecerat) ipsi Bertholdo, ut munitiones retineret, quas jam resignavit, rescripsit.

Walramus de Veldentz Episcopus Spirensis.

Crevit autem magna invidia inter Bertholdum & Comitem supradictos. Cum autem idem Comes de Wirtemberg, tempore Joannis Episcopi, eo invito, à Walzero & Burckardo Dominis de Horburg, carentibus liberis, dominium de Horburg (cujus magna pars, ab Ecclesia Argentinensi tenebatur, in Feudum) pro septem millibus marcis emisset, relicto usu fructu eorum, cuilibet suæ partis, & partem jam mortui Waltheri teneret: ipse Bertholdus convocatis suæ Ecclesiæ Vasallis, & ad requisitionem sui in genere factam, pronunciato per eos, quod Feudum alienatum à Vasallo sine Domini consensu, ad Dominum devolveretur: congregato exercitu, se

Dominium Horburg venditur.

posuit in Ostein, prope Cellenberg, volens totum Dominium in Horburg evincere. Et habito tractatu, cum dictus Comes & Burckardus de Horburg, resistere non possent, concordati sunt, quòd datis per Episcopum Comiti sexcentis marcis, Comes de omnibus cederet, quæ prædicti fratres in feudum ab Ecclesia tenuerunt, scilicet Zellenberg castrum oppidum, villam, cum omnibus bannis & attinentiis. Item Benwilre: item redditus viginti marcarum de Egensheim. Item Curiam in Wettelsheim, cum hominibus suis: Item jus quod dicitur, die Scheffa, cum quibusdam aliis, quorum suam partem dictus Buckardus pro vita sua tenere deberet, post ejus obitum ad Argentinensem Ecclesiam devolvendam, non obstante etiam si liberos procrearet: & sic posito vexillo Episcopi ad castrum Zellenberg, ipsum possedit per suos, per sex hebdomadas & tres dies. Licet autem ipsi Episcopus & Comes, sic reformati fuerant: Comes tamen Episcopo invidebat.

Episcopus Argent: feudi Horburgensis vindex.

Post hæc cum Reinboldus miles de Stouffenberg Albertum militem de Owe, Episcopi servitorem, in sua parte castri Stoffenberg molestaret, nec in ipsa parte sineret commorari. Episcopus monitis Argentinensibus, sibi tunc conjuratis, idem castrum potenter obsedit, & funditus demolivit: propter quod Rodolphus Marchio de Baden, dictus de Pforzheim, cujus servitor extitit Reinboldus prædictus, de auxilio Comitis de Wirtenberg, per Dominium Rodolphi Marchionis senioris de Baden, dilecti affinis Episcopi, ex alia parte Rheni, terram Ecclesiæ Argentinensis & ejus homines, invaserunt. Requisitus autem sæpè per Episcopum, prædictus Marchio ne talia fieri sineret per terram suam, respondit: se non esse Episcopi janitorem: propter quod ipse Episcopus monitis Argentinensibus, terram Marchionis potenter ingressus, ipsam præter munitiones, ignis incendio devastavit, Comite de Wirtemberg cum quadringentis galeatis existente cum Marchione prædicto, ita quod Episcopus Stolhoffen & Baden quæ obsederat, evincere non valebat. Relicto autem exercitu in terra Marchionis, Episcopus cum ducentis armatis ad villam Hergesheim prope Landawe, rogatus per Ottonem Ducem Austriæ, ad colloquium, quod idem Dux cum Rege Bohemiæ habuerat, est profectus. In qua villa Rex & Dux prædicti, & cum Duce prædictus Argentinensis, & Rodolphus Constantiensis Episcopi: Cum Rege verò Walramus Spirensis provisus, & frater ejus Comes de Veldenze, & prædictus de Wirtenberg, utrinque cum multis Comitibus & Baronibus, convenerunt. Ubi idem Otto in crepusculo noctis juravit, ejusdem Regis filiam se ducturum: ipsaque nocte nimis tenebrosa, idem Episcopus per sylvam cum suis non sine cura ad oppidum Luterburg, quod adhuc tenuit, est profectus, in ipso egressu, se quasi ad conflictum disponens: cum prædicti, provisus Spirensis, & duo Comites, ejus capitales existerent inimici: & crastino ad exercitum rediens, terra Marchionis combulta recessit. Prædictus autem Dux, cujus & suorum Marchiones ab antiquo fuerant servitores, convenientib. ad eum in Bischoffsheim juxta Rhenum, Episcopo, Comite, Marchionibus & Reinboldo prædictis, ipsos, data Reinboldo per Ducem certa summa, & concesso ut Stouffenberg reædificaret totaliter reformavit.

Castrum Stauffenberg eversum 1329.

Episcopus Argentin. Marchioni Badensi bellū movet.

Colloquium Landawense inter Regem Bohemiæ & Ducem Austriæ.

Iis autem temporibus mortuis successive Magnificis Principibus, Henrico, & postea strenuissimo Lupoldo, & tertio Serenissimo, Friderico, qui pro Rege se gessit, Austriæ Ducibus, ac Domino Ludovico de Urbe (ubi à Populo Romano in Imperatorem coronatus fuit: ubi filium ex uxore sua genuit: ubi Antipapam creavit in odium Domini Joannis Papæ, quem è contra Hæreticum asseruit) in Alemanniam reverso: Johannes Papa pro impediendo eodem Ludovico, apud Duces Austriæ & per se creatos Episcopos, ferventer institit. Et ecce Dux Otto de Austria, cum auxilio prædicti Bertholdi Argentinensis, & Rudolphi Constantiensis Episcoporum sibi unitorum, Columbariam diu potenter obsedit, eodem Domino Ludovico cum Rege Bohemiæ, Comite de Wirtemberg, & multis potentibus è contrario Hagenojam veniente. Prædictus autem Berchtoldus Episcopus habens circa Munziche armatos multos, apud Ducem, ut contra Dominum Ludovicum descenderet incessanter institit. Egrediente autem dicto Berchtoldo, uno dierum de oppido suo Bene-

Columbaria obsessa 1331.

suo Benefelt versus Molleshein, Comes de Wirtenberg eredens Episcopum versus Argentinam iturum, cum ducentis armatis versus Benefelt ad insidiandum Episcopo, est profectus. Cumque quatuor præcedentes appropinquantes portæ Benefelt, ibi neminem invenissent (erant enim omnes incolæ pro habendo consilio sub Lobio congregati) unum miserant qui XX eos sequentes, sustinere præcepit. Qui uno misso pro sequentibus, portam celeriter sunt ingressi, certantes cum incolis, quousque & cæteri advenerunt. Et sic omnes obtento oppidu multis septimanis, ejectis incolis, omnia sibi usurpavit. Credente autem Papa & Episcopia, quod Dux vellet Domino Luduvico, more fratrum, viriliter adversari, jam enim Papa nuotiis Ducis responderat, quòd ei L. millia florenorum dare vellet, & ad suam voluntatem conferre Episcopatus Alemanniæ vacaturos: ecce Dux reformatus est cum Domino Ludovico, sibi Brisaco Nuwenburg & quibusdam aliis munitionibus: Regi verò Bohemiæ Keisersberg & multis aliis munitionibus, pro certis pecuniæ quantitatibus assignatis: Episcopo Benefelt vacuo restituto, & pro damnis quatuor millib. marcis promissis, & ratò solutis. Sicque deluso Papa & Episcopis, Princeps cum prædictis, Rege & Duce, per Alsatiam, Basileam, & (ut supra) receptis homagiis, potenter transivit.

Benfelden à Wirtembergico occupatur.

Otto Dux Austriæ concedit in partes Ludovici Bavari.

Brisacum & NuWenburg ad Austriacos.

Pust hæc Conradus & Joannes de Schowwenburg dicti de Winterbacb de auxilio quorundam servitorum electi Spirensis & Comitis de wirtenberg, oppidum Oberkirch, positis scalis de nocte furtim apprebendere tentaverat, sed ruptis scalis & audita ruptura, vigiles clamantes, incolas vocaverunt, ita quòd conatus non habebat effectum. Propter quod idem Bertboldus Episcopus, non solùm dictos duos sed omnes de Schawenberg quorum aliquos olim Joannes Episcopus delicate foverat, depauperavit quantum potuit & destruxit: Conrado Risen tunc advocato suo in Ulcmburg ipsos persequente ad unguem; castrum autem Schowenburg habere nequibat. Econtra autem homines Ecclesiæ illius districtus, per multus Dominos, illis assistentes, damna & in corpore & in rebus plurima sunt perpessi. De Schinallstein autem miles, super optimo castro Winestein, sustinens Conradum de Winterbach, Episcopum ad multas coegit expensas: propter quòd ipse Episcopus & Hagennowenses, quos etiam idem miles læserat, idem castrum X. hebdomadis potenter obsidentes, quatuor machinis, duobus cattis, & LXXX. tollonibus ipsum funditus destruxerunt. Et antequam discederet de loco Episcopus, obiit Burckardus Dominus de Horburg: & advocatus Rubiacensis castrum Zellenberg obsidens, ipsum & oppidum cum villa Bebelnheim & omnibus attinentiis, appræhendit. Nam Dominus altæ Rapolrzsteine, cujus sororem habuit dictus Burckardus, prædicta omnia, nomine infantis prædictæ sororis, detinere volebat: quem infantem prædictus Burckardus de Horburg, cum natus jam esset, post prædictam compositionem, Tardum seu *Spaten* vocavit, dicens quòd in duobus annis nunquam cognoverit matrem ejus. Et sic hodie Ecclesia Argentinensis tenet illata partem Dominii in Horburg quietè.

Ludovicus Bavarus Basileam venit.

Weinstein destruitur.

Dominium Horburg ad Ecclesiam Ar g ntin, revocatum.

Illis diebus waltherus de Tuwingen, Dominus in Gerolsecke, in Swannowe & in Schuttera, quique oppidum Erstein tenuit nomine pignoris, in quibusdam læsit Argentinenses. Regnabant autem tunc Argentinæ populares, exclusis Nobilibus, propter magnam cædem multorum nobilium, inter Zornones & Mulnheimnenses, & eorum partes factam. Et ecce in die Parasceve mane venientes Argentini oppidum Ersteim expugnantes cœperunt, cujus muros & turres post destructionem castri Swannowe, funditus destruxerant. Ipsi quoque & Episcopus prædictus, item Basilienses & Friburgenses, & omnes Civitates Imperii harum partium, castrum Swannowe fortissimum, & omni Alemannia, propter nimia mala inde facta, famosum, illico vigorosissimè, & cum omnibus paramentis, quæ excogitari quasi poterant, obsederunt: facientes pontem cum navibus ultro Rhenum. Transeuntes quoque de obsidione oppidum Schutter & solenne monasterium, ignis incendio vastaverunt, muris oppidi funditus demolitis: quibus postea reparatis, denuò ab Argentinensibus demoliuntur, Anno Domini, M.CCC.XXXIIII. in autumno. Victo etiam castro Swannowe, & radicitùs demolito, unus miles & alii XLIX.

Bellum Argentin. cōtra Gerolzecksum anno 1333. Erstein.

Schwanow.

Schuttern.

qui ipsum custodierant, capite sunt truncati. Magistri quoque carpentarii, & fabri qui intus fuerant, ligati tanquam lapides versus castrum machinis sunt projecti. Episcopus autem cum suis equitibus, & omni multitudine garcionum de Swanowe transcendens, villam Steiobach sub castro Yberg, quod tum tenuerunt pignore Comites de OEtingen, adversariu Episcopi, & tres domus vallatas in ipsa villa, quarum Domini auxiliatores fuerunt eorundem de Schowenberg, ignis incendio demolivit.

Incitabant autem illis diebus prædicti Comitis de Wirtemberg & de OEtingen Dominum Ludovicum Principem contra Episcopum. Qui Princeps Episcopum, ut ei faceret homagium de regalibus suis, indicto exercitu infestavit. Episcopus autem è contra de auxilio Episcopi Metensis & Ducis Lotharingiæ, qui sibi conjuraverant, exercitum congregavit. Manente autem pro tunc Principe, Episcopus oppidum Richenwilre Comitis de Witemberg expugnavit, de ipso oppido, sibi fidelitatem præstante, plurima vina traducens. Nitebatur autem exercitum suum traducere Rhenum, ad obsidendum Offenburg & Gengenbach oppida Imperii: sed in Gallicis maximè propter auram mutatam, habere nequivit. Reversus autem Gallicis positisque multis armigeris in oppida Reinken & Oberkirche, pro eorum custodia, quæ oppida prædicta Imperii plurimum infestabant, Episcopus ad pratum juxta Vinstingen, ubi indictum fuit duellum, inter Joannem fratrem Comitis de Sarwerde, & Henricum Dominum de Vinstingen, ad eundem Henricum servitorem & vasallum suum, cum CCC. galeatis accessit. Expectante autem in termino eodem Henrico armato intra circulum, adversarius qui in eo loco duellum obtulit, præ multitudine quæ ad Henricum venerat, (habuit enim circa quatuor millia galeatorum, exceptis peditibus) accedere non audebat. Plures autem quibus oppidum Reinckem commissum fuerat eum ad duellum accessissent: Ecce prædicti Comites de Wirtemberg & de Oetingen oppidum Reincken viriliter expugnarunt, duodecim armigeros, & rusticos qui ibi remanserant capientes, qui tamen se quantum poterant viriliter tenuerunt, Henricum de Lapide militem Comitis de Wirtemberg validissimum, occidentes. Unus autem captivorum incola oppidi evadens, circa meridiem, cum esset intensus calor, oppidum in pluribus locis incendit, ita quòd Comes de OEtingen & sui, qui in oppido remanserant, vix evadentes, in equis & armis damnificati sunt.

Richenwiller oppidum.

Reinicke oppidum Argent Episcopi, à Wirtembergensi occupatur,

Venit autem Princeps quasi latenter repente Hagenogiam, cum magna multitudine armatorum. Episcopus autem quasi perplexus eum gentes præsertim Gallicas, quæ nuper ab eo recesserant, adeò celeriter rehabere non posset: cum suis equitibus quos habere poterat, in castrum suũ Kochersberg, collocavit. Intrusus autem per Principem in Ecclesia Herbipolensi contra provisionem Papæ, scilicet Dominus de Lichtenberg in Suevia, scholasticus Spirensis, Cancellarius Principis, cum valde circa Herbipolim Principis indigeret, concordiam inter Principem & Episcopum ordinavit, scilicet, quòd ipse Episcopus Principis officiatos in Alsatia non impedire, sed promovere deberet. Pro tũc autem homagium renuit exhibere.

Erat autem liga pacis illis diebus, inter Argentinenses, Basilienses, & Friburgenses, quibus Episcopus (nisi & ipse contra eos cognoscere deberet, quando sibi assistere tenerentur, sicut qualibet prædictarum civitatum in suo facto cognovit) uniri nolebat, sed cum terra Ducum Austriæ ligam contraxit.

Tempore autem Benedicti Papæ, cum Bertholdus Episcopus Argentinensis monuisset omnes Rectores Ecclesiarum, & alios ad Sacerdotium adstrictos, ut ad sacros ordines ascenderent. & ob hoc conspirantibus contra eum Geberhardo de Friburg præposito: Conrado de Kirkel thesaurario, & quasi toto Capitulo, multisque de clero, multisque appellationibus interpositis, ad sedem Apostolicam, factisque per Episcopum absolutionibus ad cautelam, renovatisque processibus & iterum appellato, inter Episcopum & clerum grave nimis scandalum est subortum.

Clerus à Berchtholdo Episcopo Argẽt. offensus

Mortuo autem illis diebus Joanne de Chabilone Episcopo Lingonensi, & administratore Basiliensis Ecclesiarum, qui & eo tempore castrum Pfefingen, Walrami Comitis

rami Comitis

rami Comitis de Tierstein, potenter obsedit: Capitulum Basiliense Joannem Sennen, filium sororis prædicti Argentinensis Episcopi, in Pastorem elegit. Quem cùm Archiepiscopus Bisuntinus, ob scripta Papæ, non confirmaret: Idem electus cum avunculo suo Hugone Comite de Buchecke, ac pluribus Comitibus, Canonicis, & Magistro civitatis Basiliensis, ad curiam proficiscens, ac per annum post renunciationem in consistorio per se factam (eò quod Capitulum Basiliense olim fuit perpetuo iure eligendi privatum) in curia manens: Tandem ob favorem ipsius Hugonis, per Benedictum Papam provisus extitit, & in curia consecratus.

Iohannes Senn nepos Episcopi Argent. fit præsul Basil.

Nota.

Mortuo autem Gebebardo Præposito Argentinensi, anno Domini M. CCC. XXXVII. in die sanctæ Petronellæ, ac Joanne de Liechtenberg, & Ulrico de Sygenowe, filio sororis prædicti Bertholdi Episcopi, in discordia ad præposituram electis, ac Ulrico per ipsum Episcopum: Joanne verò postea per Henricum Archiepiscopum Maguntinum in discordia confirmatis: Habentibus etiam Conrado de Kirkel, Nicolao de Kagenecke præposito sancti Petri Argentinensis & pluribus aliis rancorem & odium contra Episcopum: Ecce ipse Episcopus in villa Haselach, in curia præpositi, circa mediam noctem per Rhodolphum de Hohenstein, & complices suos, & alios, prædictorum Conradi a Kirkel & Joannis de Liechtenberg familiares, captus, primùm ad castrum walde. ke, & postea ad castrum Kirckel adductus, honorificè sed tutissimè est detentus. Eductus autem fuit nudo corpore, sub anno Domini M. CCC. XXXVII. quarto Idus Septembris. Quod intelligens Benedictus Papa, illicò prædicto Basiliensi Episcopo, Argentinæ Ecclesiæ administrationem commisit, ac contra prædictum Conradum de Kirckel, & alios culpabiles processus durissimos destinavit. Rodolphus autem de Andelab Vicedominus Episcopi, crastino captivitatis, incœpit ab officiatis Episcopi & munitionibus, quòd sibi parerent tempore captivitatis, recipere juramenta.

Bercholdus Episcopus Argent. capitur, 1337.

Basil. Episcopus fit administrator Argentinensis.

Venit autem illis diebus Argentinam Albertus Dux Austriæ, Episcopi confœderatus de Aquisgrani, qui in peregrinatione descenderat, cujus intentio ad obsidendum Nuwilre, & alias munitiones Joannis de Liechtenberg & Sigismundi fratris sui, omnimodè versabatur: sed officiati rehabere Dominum quibusdam pactionibus nitebantur. Quamvis autem notorium fuerit, prædictum thesaurarium fuisse principalem detentorem, & habuit domicilium Argentinæ: quamvis etiam Vicarius Episcopi decreverit interdictum servandum, juxta Consilium provinciale, quod & Augustinensibus placuisset: Prædicatores tamen & Minores, ac Clerus majoris Ecclesiæ, non veritatem, sed affectum privatum considerans, celebrarunt.

Fuit autem liga pacis illis diebus inter Argentinenses, Basilienses, & Friburgenses: item alia liga inter Argentinenses & oppida Imperii: item alia inter Episcopum & Ducem Austriæ & terras ipsorum. Noluit enim Episcopus esse in liga Argentinensium, nisi & ipse cognoscere posset in suo sibi illato, sicut & ipsi habebant. Et ob hoc, & quia Episcopus confirmavit Sigellinum de Mulnheim contra Ulricum Sussen, ad præposituram sancti Thomæ, Argentinensis, & ob hoc pars Zornonum provocata fuerat contra ipsum: à civitate Argentina auxilium aliquod non habebat. Habuit autem ab ipso Episcopo Conradus de Kirckel officialatum Argentinensem, cum sigillo & cum emolumento & potestate ponendi officiatos: Item cantoriam Spirensem, & Scholastrism Argentinensem cum Thesauraria, cum multis officiis & præbendis, ad suam voluntatem collatis. Venit autem Episcopus Basiliensis ad castrum Dacbenstei.. Ecclesiæ Argentinensis, constituens Joannem Erlini Scholasticum S. Thomæ vicarium priorem Episcopatus, autoritate apostolica vicarium generalem. Qui facta autoritate Conradi prædicti penitùs revocavit, latis hinc inde mutuis excommunicationum sententiis & appellationibus interjectis.

Fœdera.

Episcopus Argentinensium auxilio destituitur.

Tandem post multos tractatus amicorum Episcopi, Episcopus cum XVI. hebdomadis captus jacuisset in Kirckel, cum multis fidejussoribus & obsidibus, cũ variis pactis, insertis amicis, extitit liberatus, quorum fidejussorum aliqui in favorem Episcopi, aliqui se in favorem Conradi strinxerunt. Inter alia autem pacta actum fuit, quòd dare deberet mille quingentas Marcas argenti: item procurare præposituram Argentinensem Joanni de Liechtenberg: item multas Ecclesias certis personis procurare: item prædictum Conradum cum viginti personis ab omni jurisdictione Episcopi eximere:

Episcopus Argent. liberatur.

item quòd Ecclesiam Argentinensem in spiritualibus & temporalibus regeret, juxta consilium & consensum prædicti Conradi, & omnium amicorum ejus amicitiam procuraret.

Episcopus Basil. pactū dimissi avun culi irritum reddere conatur.

Episcopus autem Basiliensis & plures consanguineorum videntes Episcopum sine eorum cautione dimissum, promiserunt inter se, nolle convenire cum illis nisi de communi eorum placito, & specialiter, quòd nollent Ulricum de Sigenowe desistere à præpositura. Prima autem die captivitatis Episcopi, inclusa fuerunt ejus Sigilla, & pluribus sigillis signata. Basiliensis autem etiam post liberationem Episcopi, dicens eum non plenè restitutum, per se & vicarium prædictum, jurisdictionem aliquandiu exercebat: prohibens Episcopo restitui Sigilla vel prædicto Conrado in officialatu parere. Verùm tandem Episcopus omnino volens rehabere sigilla, & rehabens, prædictum Conradum in omnem potestatem jurisdictionis restituit, in qua erat, & prædicto Joanni de Liechtenberg, tanquam præposito pareri præcepit. Expletis autem pluribus liberationis articulis, ac Episcopo valde laborante, ut Basiliensis & cæteri amici reformationis literas sigillarent, sed non proficiente, eoque se offerente ad dandam in promptu prædictam pecuniam, & ad explendum illico omnea liberationis articulos sibi possibiles, & ad cavendum sufficienter de aliis articulis servandis, & quàm primum posset explendis, & quòd sibi obsidum litera redderetur, nec aliquo modo apud prædictum Conradum posset liberationem obsidum obtinere: ipsos pro toto sicut pro parte obligium servare promisit. Offerens se tamen ad liberandum eos totaliter, non in parte, prout aliqui sapientes & probissimi eum posse & debere decernerent, juxta literam cautionis. Propter quod iterum inter prædictos Conradum & Joannem & eorum complices, grave scandalum est subortum.

Ludovicus Imp. Columbariam venit.

Veniente autem illis diebus Ludovico Principe Columbariam, prædicti Argentinensis & Basiliensis Episcopi, ipsum cum magna armatorum multitudine accesserunt, qualiter circa Argentinensem actum est enarrantes. Ille autem simulans se dolere, ad attrahendum eos suo servitio insistebat: Argentinensis autem congregationem Episcoporum provinciæ Maguntinæ persuasit. Quibus ferè Spiræ congregatis, ac Henrico Archiepiscopo Moguntino similiter sedis Apostolicæ proviso (qui & ipse Principi se colligaverat) ad inducendum in id ipsum Argentinensem, plurimùm laborante: communi consilio missi sunt, Ulricus Episcopus Curiensis, & Gerlacus Comes de Nassowe, ex parte Episcoporum Maguntinæ provinciæ, ad Papam & Cardinales, pro reformatione Principis laborantes, quibus Papa præ timore regis Franciæ annuere non audebat: sicque infecto negotio celeriter sunt reversi. Interim autem facta est liga pacis generalis, de authoritate Principis in Alsatia, tam per Episcopum, quam civitates, IX. cognitoribus desuper constitutis. Rodolphus autem & alii de Hohenstein, Castrum Hohenstein, cujus major pars fuit Episcopi Argentinensis, pro se tenentes, ab ipso castro custodes Episcopi excluserunt. Restituto autem Episcopo ad mandatum novem cognitorum, Episcopus asserens ipsos de Hohenstein infregisse pacta castri: idem castrum fortissimum funditus demolivit. Papa autem Benedictus denuntians juramenta Episcopi & obsidum nulla, & relaxans, dedit executores, qui contra prædictum Conradum & sibi assistentes multipliciter procedendo, ipsum Conradum, Joannem de Schwartzenberg decanum, & plures Canonicos, & alios Prælatos, & Clericos, suis Ecclesiis & Prælaturis Ordine Judiciario denunciando privatos, ac ipsorum beneficiorum reditus colligendo. prædictum quoque Ulricum de Sygenowe in præposituram restituens, fructus collegit ejusdem, prædicto Joanne de Liechtenberg etiam fructus præposituræ quos colligere potuit, colligente. Prædicti quoque Conradus & Joannes eorumque complices villam Gugenheim Episcopi, & quasdam adjacentes, incendio devastarunt.

Conventus Spirensis causa Ludovici Bavari.

Fœdus Alsaticum authoritate Lud. Imp. initum Hohenstein eversum.

Episcopus Argent. apud confœderatos accusatus

Cum autem Princeps & Maguntinus prædictum Bertholdum Episcopum ad concordandum cum ipsis & ad recognoscendum sua regalia à dicto Principe, precibus, muneribus vel minis inducere nequivissent: ipsi Principes asserentes, ipsum Episcopum asseruisse, si nuntii prædicti infecto negotio reverterentur à Papa, se velle concordare cum illis, quod ipse negavit, & quòd ipsi se pro liberatione Episcopi fidejussores, & obsides

obſides reſtituerint, & quod eos liberare nollet: Ligæ pacis generalis Rheni inferioris acriter ſunt conqueſti. Produxerant enim inſtrumentum ſub ſigillo Curiæ Argentinenſis, quod prædictus Conradus detentor habebat, in quo apparuit, Epiſcopum eidem Conrado, rogandi fidejuſſores, & ad liberandum eos ſe obligandi poteſtatem dediſſe: & aliud, in quo ipſos Principes ſe aſtrinxiſſe pro Epiſcopo liquebat. Epiſcopus autem ſibi nunquam de eiſdem Principibus factam fuiſſe mentionem, dicebat. Unde judices inferioris ligæ pro dictis Principibus decernentes, diffidarunt.

Præmiſerat autem Epiſcopus aliquoties Papæ & Cardinalibus nuntios & literas pro conſilio & auxilio, vel quòd ſibi indulgeretur, quòd poſſet Principi homagium exhibere, cum non præſumeret ſe poſſe finaliter reluctari. Papa autem dicens, illum coronam Imperialem non accepiſſe, reſpondit: Quod ſi in ejuſmodi conſentiret Homagium, per hoc poſſet Romanæ Eccleſiæ præjudicium generari: Et quòd ipſe Epiſcopus in reſiſtendo illi, ſine jactura Eccleſiæ, faceret poſſe ſuum. Licet autem multi Cardinalium ad ſubveniendum Epiſcopo ferventer inſtarent, Papa perpendens factum, dixit: Iſti vellent quod facerem perire iſtum bonum hominem, quem ſcio reluctari non poſſe.

Argentinenſis Epiſcopus, bello petitur.

Monuit autem Princeps civitates Imperiales Alſatiæ contra Epiſcopum. Sletziſtatenſes autem, quorum Joannes de Eckerich & plures alii fuerunt prædictorum Conradi & Joannis ſervitores, primò Epiſcopum diffidarunt, ipſum igni a incendio invadentes, quos Epiſcopus potenter obſedit. Aderant autem ſibi homines Ducum Auſtriæ, item Epiſcopus Baſilienſis, cum quatuor millibus peditum & ducentis galeatis. Item Abbas Morbacenſis, miſerat etiam ſibi Ulricus Comes de **Wirtemberg** trecentos galeatos, ita tamen, quòd nil contra oppida Imperii attentarent, cum quibus & cum Zabernenſibus, oppidum *Nuwilre* eiſdem diebus obſedit, & hi Suevi nemini pepercerunt. Epiſcopus quoque recedens de Slethſtat, vallem **Läberachtal**/ in odium Joannis de Eckerich, cum exercitu eſt ingreſſus, omnia inibi reperta devaſtans. Diſpoſuit autem in ſero, mane ſub caſtro Eckerich caſtrametari, verùm quidam de exercitibus Ducum & Baſilienſib. ſummo mane comburentes villam **Läberach**/ direxerunt cornu exercitus extra vallem: de quo turbatus Epiſcopus egrediebatur cum illis. Equitibus autem Baſilienſibus cuſtodiam poſtremam habentibus, cum veniſſet ad locum nimis arctum, ecce Equites de Eckerich ſagittis & lanceis inſequentes, ruſticis etiam lapidibus aciem Epiſcopi infeſtantibus de montania, terruere poſtremos. Et volente regredi Epiſcopo, Jacobus Erbetter fecit vexillum Epiſcopi cum acie progredi feſtinanter, ita ut ultimi ipſos quaſi fugere æſtimabant. Cumque per viam arctam tranſiſſent, inimicis conſtitutis in arcto, dixit Jacobus, modò revertamur in illos: hisque irruentibus in illos, unus inimicorum proſtratus in via arcta, totam aciem impedivit, aliàs multi eorum capti fuiſſent. Quidam etiam aſcendentes montana, ruſticos fugaverunt, ſicque in obſidione Sletzſtat Epiſcopus revertens, vineas devaſtavit, remittensque Ducum & Baſilienſium acies, repente ad obſidionem *Nuwilre* acceſſit, ubi Joannes de **Turckelſtein**/ & alii aliqui occiſi & capti fuerunt: quod cum aliquandiu obſediſſet, receſſit. Oppida quoque Columbaria & **Ehenheim** Epiſcopum diffidarunt. Venientes quoque Conradus de Kirckel, & Nicolaus de Salmis, **Ehenheim** cum pluribus equitibus, aliquas villas Epiſcopi incenderunt. Epiſcopus verò cum ducentis galeatis ad locum **Ehenheim** accedens, & aliqua comburens, cum multi de **Ehenheim** egreſſi ſagittarent, irruente in eos Joanne Domino de **Liechtenberg** ferè usque ad muros oppidi, aliisque repente ſequentibus, multos illorum vulneravit & captivavit. Eodem autem die Columbarienſes & Sletzſtatenſes, villas **Pfaffenheim** & **Geblerswilre** incendio vaſtarunt. Erat autem tota gens Epiſcopi ſuperioris *Mundat* & Abbas Morbacenſis cum eis ad conflictum præparata: ſed Bertholdus Waldener advocatus Epiſcopi gravis, gentem retrahens, factum confudit. Poſt hæc Rodolphus de **Ochſenſtein**, & quidam alii de gente Epiſcopi, auferentes quosdam equos juxta Sletzſtat, omnes quaſi de Sletzſtat (quibus ea parte Principis aderant Albertus & Hugo de **Hohenberg** præſides) exire & agitare fecerunt. Cum autem prædictus Rudolphus, equitibus Epiſcopi, qui fuerunt in Aprimonaſterio & in **Thanbach**/ hujuſmodi agitationem intimaſſe debuiſſet, ut

Bellum Alſaticum contra Epiſcopum Argent. Imperatori rebellem.

Inſidia Seleſtadienſib. fruſtra poſita

Ebersheim munſter.

prospere egisset: solus eum paucis deducere spolium credidit versus Tanbach. Sletzstatensibus autem repentè insequentibus, multos de Tambach vulneraverunt, occiderunt & captivarunt.

Cumque hujusmodi dura commotio diu durasset, nec fuisset aliqua villa ex utraque parte, quæ non fuisset incensa, vel cum adversariis de pecuniarum summis pacisci coacta, Ducesque Austriæ genti suæ, ne Episcopo contra Principem assisterent, inhiberent, Argentinensesque in immensum damnificati fuissent: Ecce Argentinenses inito consilio, nisi concordaret cum Principe, diffidarunt. Tunc Episcopus in expensis exhaustus, & à suis derelictus, metuensque se à suis oppidis excludi, propter favorem Argentinens. anxius, licet paulò antè in Capitulo suo respondens Consulibus Argent. dixerit, potiùs se velle reverti in ordinem suum Teutonicorum, quam Principi homagium exhibere: de communi consilio omnium suorum fidelium, Spiræ Principem accedens, sibique homagium faciens, regalium suorum ab eo tanquam Imperatore investituram accepit: protestans in Principis præsentia, eo consentiente, quòd non minùs Domino suo Papæ vellet in omnibus obedire: protestans etiam ante accessum in præsentia multorum Comitum & Baronum, quòd hujusmodi homagium faceret, non voluntarius, sed coactus. Sicque in Choro majoris Ecclesiæ Spirensis cum Principe & cùm Maguntino Missas audivit. De omni quoque controversia Episcopi ac Conradi, & Joannis prædictorum in ipsum Principem ac in Ulricum de **Wirtemberg**, & Ludovicum & Fridericum, de **Oetingen** Comites, Episcopi fideles, extitit compromissum: qui Princeps, post plures tractatus in Monaco Bavariæ habitos coram eo, cum non possent partes concordari, ratione præposituræ Argentinens. tandem pronuntiavit cum aliis, quod Episcopus omnia quæ promiserat prædictis Conrado & Joanni ante captivitatem, in captivitate vel post captivitatem, servare deberet, & ipsi è contra. Quicquid autem partes desuper haberent inter se experiri, ipsis salvum esse deberet, quàm pronuntiationem pars utraque commendavit. Comes enim Ulricus qui Episcopo in prædictis itineribus multos honores exhibuit, ipsam pronuntiationem sigillare noluit, nisi Episcopo placuisset. Cum autem coram Consulibus Argentinensibus super prædictis verbis fuisset plurimum disputatum, tandem Princeps omnia interpretaretur contra Episcopum, de quo & Maguntino liquere incepit, quòd captivitatis Episcopi fuerunt conscii & authores, Argentinenses omnes destitutos à beneficiis restituerunt, & Episcopum ad restituendum prædictum Conradum ad officialatum, quodammodo coegerunt. Tandem post multa discrimina, datis per Episcopum mille marcis prædicto Conrado, ac mille marcis prædicto Joanni, ac trecentis marcis Rodolpho de **Hohenstein**, pro sua parte castri, & multis aliis eidem Conrado factis cautionibus, & specialiter de annuis CCCC. L. libris denariorum sibi dandis, de sigillo Curiæ, ac restituto judicio ipsi Episcopo, & Ulrico de Sigenowe præposito remanente, ipsisque Episcopo Conrado, & Joanne ligam juratam contrahentibus, fuerunt in simul reformati.

Bertholdus Argent. Episcopus Imp. Lud. coactus fidē dat.

Post hæc mortuo Ludovico de Strasberg Cantore Argentinensi, Episcopus prædicto Joanni de **Liechtenberg** contulit Cantoriam. Spectat autem ad solum Cantorem Capituli conservare sigillum. Papa autem ob hoc Episcopum pro excommunicato non habuit, nec eò minus ei causas scienter commisit. Ligam etiam prædicti Ludovici Principis ac Regis Franciæ, dissimulans ægrè tulit. Rogatus etiam ipse Benedictus super promotione suorum respondit: Si mei non fuerint damnati, tunc immaculatus ero.

Clemens VI. Papa. Mortuo autem Benedicto, successit ei Clemens VI. per quem Bertoldus Episcopus est absolutus, præstito juramento, quòd eidem Ludovico de cætero non assistat, nisi fuerit cum Ecclesia reformatus.

Terræmotus. HUJUS etiam Episcopi temporibus scilicet anno M.CCC.XLVIII, in mense Januario, in die conversationis S. Pauli factus est terræmotus generalis & magnus, ex quo homines pati syncopem putabantur, qui & in aliquibus locis multis diebus duravit. *Carinthiacus.* Præsertim in Carinthia multa castra subversa sunt. Nam in valle **Steintal**, castrū **Osterburg** cecidit: **Lentzeburg** & **Rosach** ceciderunt: **Ortemberg**, **Waldemberg**, **Schellenburg**, **Schwartzenburg** ceciderūt: civitas magna nomine **Villach**

cum

cum omnibus muris, claustris & Ecclesiis suis cecidit, ibique duodecim homines perierunt. Item Waldenstein/Wildemburg/Hohenburg/Wartemburg/Kemmetze/Tranburg/Krancke/Lümburg/omnia ceciderant cum hominibus & rebus. Item mons quidam in eadem provincia, qui jacet prope castrum Löwenburg/cecidit, transferens se per dimidium miliare à loco proprio, unde maximus fumus exivit, ibique lacus factus est per duo miliaria, qui submersit villas XVIII. item castrum Landemburg/situatum super quodam monticulo, in eadem valle, per impetum aquæ portatum est per dimidium miliare, & tunc primo cecidit mons & castrum Nüwenburg/Gutenowe/Gutenburg/Bemburg/Geilenstein/ibi cecidit mons super montem, cum arboribus, lapidibus, & domibus. In multis etiam locis aliis ex hoc incredibilia evenerunt.

Pestis ingens

Facta est autem pestilentia mortalitatis hominum, præsertim in partibus ultra marinis & maritimis, & aliis vicinis, qualis à tempore diluvii non est facta, aliquibus terris hominibus penitus evacuatis, multisque navibus in mari cum mercimoniis, habitatoribus extinctis, sine rectore repertis. Marsiliæ Episcopus cum toto Capitulo & quasi omnes Prædicatores, & Minores cum dupla parte inhabitantium, perierunt. Quid in monte Pessulano, in Neapoli, & in aliis Regnis & civitatibus actum sit, quis narraret? Multitudinem morientium Avinione in curia contagione morbi, ex qua sine sacramentis perierant homines, ut nec parentes filiorum, nec è contra, nec socii sociorum, nec famuli Dominorum curam habuerint? quòd domus cum omni supellectile vacuæ fuerint, quas nullus ingredi audebat? horror est scribere, vel narrare. Nulla fuit ibi causarum agitatio, Papa inclusus Cameræ, habenti ignes magnos continuè, nulli dabat accessum, terrasque hæc pestis transibat, nec poterant Philosophantes, quamvis multa dicerent, certam de his dicere rationem, nisi quòd Dei esset voluntas: hoc nunc hîc, tunc ibi per integrum annum, imo plures, durabat.

Pervenit autem ad civitatem Argentinam hæc pestilentia, Anno Domini M. CCCXLIX. in æstate, & moriebantur ibi (ut dicebatur) XVI. millia hominum. Judæi autem propter pestilentiam præcedentis anni infamati sunt, quòd eam fecerint vel auxerint, fontibus & puteis injecto veneno, & cremati sunt à mari usque ad Alemanniam: præterquam Avinioni, ubi ipsos Papa defendit.

Judæorum persequutio.

Post hæc tortis quibusdam in Berna, in Comitatu Froburg & alibi, & reperto in Zofingen veneno, extinctisque Judæis in pluribus locis, scriptoque de hoc Consulibus Basiliensis, Friburgensis & Argentinensis civitatum, majoribusque ad defensionem nitentibus Judæorum, ac quibusdam etiam Nobilibus Basileæ, pro quadam injuria Judæis illata, ad longum tempus bannitis: Ecce irruit populus cum banneriis ad Palatium Consulum. Quibus territis & quærente Magistro quid vellent? Responderunt, se nolle abire, nisi bannitis reversis: pro quibus illicò est transmissum, consulibus non audentibus egredi, quousque venerunt. Adjecitque populus, se nolle quòd inibi amplius remanerent Judæi. Et juratum est per consules & populum, quod in ducentis annis inibi nunquam residerent Judæi. Convenerantque plures, nuntii meliores earundem trium civitatum, quibus cordi erat retentio Judæorum, sed populi timuerunt clamorem, capti sunt autem undique in partibus illis Judæi.

Conventus Ordinum Alsatiæ.

Indictus est autem terminus in Benefelt Alsatiæ, ubi convenerunt, Episcopus, Domini, ac Barones, & nuntii Civitatum. Nuntiis autem Argentinensium dicentibus, se nil mali scire de Judæis suis: quæsitum est ab eis, cur urnæ de eorum puteis sint sublatæ. Omnis enim populus clamabat contra eos. Convenerunt autem Episcopus, Domini Alsatiæ, & civitates Imperii de non habendis Judæis. Et sic modò in uno loco postea in alio sunt cremati. Alicubi autem sunt expulsi. Quos vulgus apprehendens, hos cremavit, aliquos interfecit, alios in paludibus suffocavit. Nitebatur autem Petrus Swarber magister scabinorum & aliqui alii Argentinenses adhuc defendere eos, dicentes populo: Si Episcopus & Barones in hoc eis prævaluerint, nisi & in aliis prævaleant, non quiescent. Sed nihilominus invaluit vulgi clamor. Cremati sunt igitur absque sententia ad clamorem populi omnes Judæi Basilienses in una insula Rheni, in domo nova eis facta, feria sexta post Hilarii, Anno Domini M. CCCXLIX. & sequenti feria sexta Friburgi, duodecim ditioribus retentis, ut per illos possent eorum

Judæi cremati.

rum

rum debitores, arctare. Spiræ autem & Wormatiæ Judæi in una domo congregati combusserunt se ipsos, & inventi sunt quasi omnia maleficiorum genera comisisse, scilicet in Hispania habito per eos dudum consilio, de veneficiis convenisse. Item de nece multorum puerorum, de falsis literis & corruptione monetarum, furtis & aliis multis, quæ offendebant Altissimi Majestatem. Aliqui autem Argentinæ, ut sedaretur clamor, sunt positi super rotis, statimque necati, ne super rotis viventes quid dicere possent. Ex quo contra majores, major suspitio est suborta. Factus est autem exosus propter potentiam suam, Petrus magister Argentinensis prædictus, tam Nobilibus quam plebeis, & reformata est dura dissensio meliorum, cupientium habere quatuor magistros, quemlibet per quartam partem anni regentem, sicut servatum est ab antiquo, præter quam XVII. annis, post eadem magnam inter partes factam, quibus duo magistri, & unus magister scabinorum perpetui, præfuerant civitati.

Tumultus Argentinensis Judæorum causa.

Anno autem Domini M.CCC.XLIX. Dominica ante Valentini, convenientibus Episcopo & Dominis Argentinæ in negotio Judæorum, & crastino venientibus quibusdam carnificibus ad domum Petri prædicti, petentibus aliquid dari mechanicis de pecunis Judæorum. Illoque commoto & aliquos in Curia retinere volente, illi excepto uno, vi sunt egressi per vicos, clamantes ad arma. Veneruntque mechanici cum paneriis ante Ecclesiam majorem, armatique sunt Nobiles & eorum fautores. Cumque plura paneria fuerint cum magistro, ipse territus, omnes ad hospitia redire mandavit: manentibus autem carnificibus & timentibus se banniri, illis primi pellifices astiterunt. Relato autem aliis plebeis qui recesserant, illos mansisse: illi illico sunt reversi carnificibus assistentes. Mandantibus autem Magistris ut abirent, ipsos cum cuspidibus petierunt. Abeunte autem Petro in domum suam, alii duo iverunt ad stubam societatis prope monasterium, ubi jussi per populum, officium resignarunt. Et euntes simul in domum Petri, se absolvi à juramento, eumque resignare officium, & dare claves portarum, Campanæ, sigilla & omnia talia, petierunt: quibus cum timore factis, & illo disparente, quatuor magistros, & unum carnificem magistrum scabinorum, annales & novos Consules creaverunt: multis recitatis istisque sententiis contra Petrum. Sicque Sabbato sequenti Judæi, qui per priores magistros ducti fuerant ad domum super Bruscam infimam, dictam Stolgenecke/ quasi ut abduci possent, ducti sunt ad eorum cimiterium, in domum combustioni præparatam, & in ducendo per vulgum vestibus sunt omnino nudati, in quibus multa pecunia est reperta. Defensi sunt autem pauci Baptismum eligentes, & plures mulieres pulchræ, quasi invitæ, multique pueri erepti ab invitis, sunt baptizati. Omnes alii sunt cremati, multique prosilientes de igne sunt interfecti. Duces autem Austriæ, & Maguntini tenuerunt suos, qui per Judæos baptizatos & Christianos multa intoxicasse dicuntur, multique alii talium facientes ea, postea sunt cremati, pluresque Christiani torti, fassi sunt se recepta à Judæis pecunia, & dictis quibusdam verbis super eos per Judæos, promissoque per eos de intoxicando, in tantam devenisse dementiam, quòd libenter omnes Christicolas occidissent. Unde successivè omnes quasi baptizati Judæi sunt cremati, & fatebantur eos omnes culpabiles.

Judæi Argentinæ cremantur.

Indignatæ sunt autem civitates Alsatiæ contra omnes tenentes Judæos: unde minister Ducum Austriæ, vix obtinuit, ne obsideretur, quòd captis omnibus Judæis Ducum in Ensescheim/ nuntium Austriam destinaret. Ulricus verò de Hasenburg experta perfidia, per se servatos cremavit. Post hæc in fine Julii Judæi in Oppenheim sunt occisi. Insultu quoque in eos facto in Franckfort/ post Regis recessum, se & omnes domos suas & vicinas cremaverunt. In fine autem Augusti, Maguntiæ flagellantibus se multis advenis, facto rumore ex abscissione bursæ, & credente populo quòd rumor esset contra Judæos: ecce omnis populus irruit in Judæos, & occisis multis Christianis per eos, videntibus se non posse evadere, combusserunt domos suas, & seipsos cum rebus suis.

Amandus Waldener occisus.

ORTA sunt autem iisdem diebus, scilicet anno Domini M.CCCL. contentio inter partes in *Gewilre* & vicinia, & Abbatem Morbacensem, qui partem Sculteti tenuit: postquam sopitam, Ritter de Stouffenburg & alii quidam, Hannemannum Waldener nepotem Argentinensis & Basiliensis Episcoporum, in oppido Lore, in

mensa

mensa sedemem, nocte occidentes, ultra muros fugerunt. Quapropter Bertholdus Episcopus Argentinensis qui & ante castrum **Stoussenberg** destruxit, totaliter, iterum in anno Jubileo de mense Augusti, pro parte prædicti **Rüter**/funditus demolivit. Hic **Reuter** postea anno Domini LV. in Julio à Conrado de **Waschenstein**/duobus de **Hadestat**/Joanne waldener, & aliis de nocte intermissis, per quosdam famulos traditores, in ipso castro crudeliter est occisus.

Stauffenberg demolitum.

Bertoldus quoque Episcopus Argentinensis redemit à Marchionibus de Baden, de consensu regis, oppida **Offenburg**/**Gengenbach**/**Zelle**/ cum attinentiis, obligans pro his telonium Argentioense: Item constituit Joannem de **Liechtenberg** præpositum Argentinensem administratorem Episcopatus, post mortem, & juraverunt ei ut sit minister, etiam de consensu & ordinatione consulum. Quæ Conradus de Kirkel thesaurarius & Lodovicus de **Tierstein** Camerarius, & quidam alii Papæ scribentes, scandalum suscitarunt. Decubuit autem infirmitate durabili in **Mollesheim** Bertholdus Episcopus prædictus, qui Joannem de **Liechtenberg** prædictum regis Secretarium, Vicarium constituit, in Spiritualibus & temporalibus, & pro eo perficiendo Ecclesiæ, ipse Episcopus cum Capitulo, & rex, Papæ literas dirigunt seriosas.

Mortuus est autem venerabilis Bertholdus Episcopus Argentinensis in **Mollesheim**/Anno Domini M. CCC. LIII. in vigilia sanctæ Catharinæ, in nocte: & in die Catharinæ in Ecclesiæ Argentinensi in Capella, per se in honorem beatæ Catharinæ preciosissime constructa, & pro quatuor presbyteris lautè dotata, cum veneratione maxima sepelitur. Cujus progenies Lantgraviorum de **Bucheke** nullus de genere masculino remansit. Et vacat Clypeus aureus cum tribus rosis rubeis, à summo deorsum, de **Bucheke**. Et statuitur Joannes de **Lampertheim** officialis per Capitulum Vicarius in Spiritualibus & temporalibus generalis. Et quarto nonas Decemb. eligitur concorditer, Joannes de **Liechtenberg** prædictus, & quarta Januarii per Abbatem S. Albani Maguntini, autoritate Gerlaci Mogunt. Archiepiscopi, in Ecclesia Argent. solenniter confirmatur, & sibi inscio per sedem similiter providetur. Quod audiens cessat ab administrando, non habitis adhuc literis. Et curiam ingrediens, sabbato quo cantatur *Intret*, Diaconus & Presbyter, & crastino Episcopus, ordinatur. De præpositura verò Lutoldo de **Arenckingen**/præsenti Argentinensi Canonico, providetur. Episcopus autem sequenti feria quarta in Ecclesia Cathedrali celebrat primam missam: & in die Palmarum reversus, in cœna Domini Chrisma conficit, & pœnitentes introducit in novillari & mille homines communicat. Zaberniæ verò festum Pascale peragens, ordinea celebrat, magnamque Baronum, & militum solennitatem habens, nimis se religiosum ostendit. In qua religione usque ad mortem perduravit.

Berchtoldi Episcopo Argent. mort.

Deficiunt Comites à Buchecke.

Io. de Liechtenberg Episcopus Argent.

FAMILIA BUCHECKIANA, CUJUS SEDES IN ea parte Burgundiæ minoris seu Cisiuranæ fuere, quæ olim pagus Aventicensis, nunc verò Nuchtlandia dicitur, & Helvetiis paret.

Henricus Comes in Bucheck, Lantgravius Burgundiæ. N. Comitissa de Strasberg, conjunx 1390.

- Hugo Comes de Bucheck 1315 heros rerum gestarum gloria clarus.
- Berchtoldus, ordinis Teutonici, Spirensis primum, dein Argentin. Episc. 1336.
- Matthias, ordinis Benedict. Archiepiscopus Moguntinus.
- Filia à Bucheck. N. de Clingen baro maritus.
- Filia de Bucheck N de Signovv baro maritus.
  - Ulricus de Signovve Canonicus Argentinensis.
  - Anna de Signovve, Conr. comes Friburg. marit.
  - Hugo de Signovve, monachus Murbacensis.
  - Filia, de Signovve, Eberhard Comes Wurtemb.
  - Filia, de Signovve. Ulricus Baro in Suartzenb.
- Johanna de Bucheck Burkardus Sen. de Munsingen, Baro & Eques.
  - Joannes Sen. Episcopus Basil. 1356.
  - Benignosa Senia. Fridericus von *Hauß* Eques, Altata, maritus.
- Filia de Bucheck, Abbatissa in *Frauenbrunn* prope Bernam.

SERENISSIMO PRINCIPI Domino K. Regi Francorum illustri,

consanguineo carissimo, Wenceslaus D.C. Romanorum Rex, salutem, & fraternæ dilectionis mutuum incrementum,

SERENISSIME *Princeps, consanguinee carissime. Venientibus ad nos proximè honorabilibus ambasiatoribus vestris, in facto sanctæ matris Ecclesiæ hucusque miserabiliter laniatæ, deliberavimus ad serenitatem nostram, Serenissimos Principes & Dominos, Sigismundum Regem Ungariæ, fratrem nostrum carissimum, ac W. Regem Poloniæ, Marchiones Moraviæ patruos nostros carissimos, ac Duces Poloniæ, nostro Regno Bohemiæ subjectos aliosque nostros Imperii sacrique regni Bohemiæ Principes Ecclesiasticos & seculares, Prælatos & nobiles advocare. Verùm dictorum Regum imminens necessitas & occupatio grandis natalium fidium, eorum adventum ad nos, quanquam nobis invitis, pertraxit. Veruntamen cum eisdem Regibus & Principibus tali sumus intentione concordes, quòd ulteriori mora postposita, apud nos in civitate nostra Uratislavia, intra festum natalis Domini debebunt finaliter convenire. Quibus auspice Deo nobiscum convenientibus, ipsorumq; consilio, in facto sanctæ matris Ecclesiæ, & signanter super via cessionis, sicut expedit, communicato: serenitati vestræ in hujusmodi facto per ambasiatores nostros solennes simile responsum volumus destinare. Præsertim cum etiam à Domino nostro Apostolico, Domino Bonifacio, de intentione & desiderio vestro nondum obtinemus responsum. Ideoque eandem serenitatem vestram studiosiùs exoramus, quatenus vestra dilectio serenitati nostræ Regiæ non imputet, quod hucusq; vobis, absque dictorum Regum & Principum, quorum in hac parte res agitur, quorumque consilia vitare non possumus, ne videantur ipsi contemni, quodq; omnes tangit, debet ab omnibus approbari: & quod à pluribus quæritur, facilius invenitur, responsum non valuimus exhibere, singularis in eo vobis amoris gaudium ostensuri. Si enim à dictis Regibus, quorum hucusq; adventum, confecti tædio, præstolati sumus, responsum & consilium participassemus, dudum Dilectioni Vestræ responsum debitum dedissemus. Datum in Burgelini, die sexta decima mensis Octobris Anno &c.* M.CCC.XCVIII.

SENTENTIA EXAUTORATIONIS ET Privationis Domini Wenceslai Romanorum Regis, lata ab Imperii Electoribus, Anno Domini M. CCCC.

E Chronico Iacobi Konigshovii translata.

IN nomine Domini, Amen. Nos Joannes Dei gratia sanctæ Moguntinensis Ecclesiæ Archipiscopus, sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius, notum facimus universis, præsentibus & futuris. Quàm varia, multiplicia & gravia cum incommoda tum dissidia multis abhinc annis, in sacram Ecclesiam invecta sint, etiamnum durantia, atque indies uberiùs pullulantia, in sacri Romani Imperii (quod Ecclesiæ Dei & orbi Christiano præsidio esse debebat) gravissimam convulsionem, imminutionem & dissipationem: id omne ut scribi nequit, sic mala indies ingruentia, manifestè satis docent atque comprobant. Eamque ob rem sacri Romani Imperii Domini Electores, intervenientibus factæ Ecclesiæ, Principum, dynastarum, civitatum, provinciarum & subditorum sacri Imperii, prudentem moderatorem expetentium, ardentibus precibus, Illustrissimum Principem Dominum Wenceslaum Bohemiæ Regem, tum sua, tum amicorum opera, literis denique, jam pridem, persæpe & seriò nobiscum admonuere, eiq; diligenter ob oculos posuere, privatim ac publicè, indecentes ac detestabiles ejus in imperando mores & actiones, nec non ejusmodi Ecclesiæ orbisque Christiani defectus, incommoda atque dissidia, gravissimas item membrorum sacri Imperii avulsiones, diminutionesque, contra nominis sui dignitatem damnosè factas, fierique permissas, nempe quòd pacem in Ecclesia non promoverit, quanquam id summa orbis Christiani necessitas, nec non ipsius, ceu advocati & defensoris Ecclesiæ munus flagitaret, & ad id faciendum sæpiùs rogatus, requisitus & admonitus esset:

esset: ipso nihilominus Imperium membris aliquot perniciosè mutilante, & mutilum reddi permittente. In quorum numero sunt Mediolanum & Provincia Longobardiæ, quæ juris sacri Romani Imperii fuerant, redeuntibus inde ad Imperium amplissimis emolumentis: in qua ditione Mediolanensis, veluti minister, sacri Imperii partibus fungebatur: eum is, contra quàm ejus sublimitatem & dignitatem decebat, accepta pecunia Mediolani Ducem & Comitem Papiensem creavit. Complures insuper urbes terrasque, tam in Germania quàm Italia, ad Imperium pertinentes, quarum quædam ad idem redierant, alienavit: parum pensi habens, ut eas sacro Imperio retineret.

Præterea, membranas perplures nudas, rasasque, suæ tamen majestatis sigillo munitas, amicis pecunia vendidit, in quibus cum illis, tum aliis, in quorum manus istiusmodi membranæ venerunt, sub regio sigillo quæ scribere vellent, licuit. Qua ex re, ob sacri Romani Imperii jurium & emolumentorum damnosam imminutionem & dissipationem graves querelæ subortæ sunt. Controversias porrò bellaque, quæ (proh dolor) Germaniam, aliasque sacri Imperii terras miserè afflixerunt & pessundederunt, atque etiamnum pessundant, nil unquam curæ habuit. Hinc prædationes, incendia & latrocinia orta, adeo funestis vel hodie incrementis, ut nulli neque clerici, neq; laici, neque agricolæ neque mercatores, neque viri neque mulieres, sive terra sive mari, tuti versentur: templa, cœnobia, & domus sacræ, quas sacrum Imperium manu asserere atque tueri decebat, rapinis & incendiis pateant & ad interitum redigantur. Eò res abiit, ut quivis contra juris & æqui rationem, alium pro arbitrio tractarit, ac etiamnum tractet, absque ulla sacræ, pretæque diu, Imperialis auctoritatis reformidatione: sic ut & locus conveniendi quempiam, ubi nomine Imperii juris defensio & patrocinium suscipiatur, planè ignoretur. Denique, quod horrendum & immane dictu, cum propria, tum aliorum facinorosorũ quos secum habet, manu, reverendos sacrorũ Antistites, Sacerdotes & spirituales personas, alios item plures honestæ notæ homines, contra juris normam, secus quam Romanorum Regem decebat, neci dedit, aquis submersit, igne cremavit, miserabiliter ac truculenter peremit. Quæ quidem memorata, aliaque multa gravia facinora atque damna adeò divulgata sunt & palam nota, ut excusari vel celari nullatenus queant. Nos igitur, ut præscripsimus, sæpius eum perquam studiosè oravimus, admonuimus & requisivimus, ut indecenti hac vitæ ratione repudiata, id sibi studii & laboris sumeret, quò sacræ Ecclesiæ, opem ejus veluti Romanorum Regis & advocati sui multoties implorantis, pacem & trãquillitatem, sacro autem Imperio pristinum honorem, terras, ditiones, emolumenta denique sua recuperaret, in subsidium & consolationem orbis Christiani, hoc nomine graviter debilitati atque oppressi.

Etsi verò prædicto Domino Wenceslao, hos aliosque graviores defectus, ipsum tanquam Romanorum Regem Imperiumque concernentes, clarissimè explicuerimus, ac scriptis exhibuerimus: auditis tamen illius responsis, reiteratisque seriis nostris exhortationibus, communicato quinetiam sacræ sedi Romanæ negotio, nunquam adhuc deprehendimus, eum, sic ut Romanorum Regem decet mores composuisse, scilicet ad Ecclesiæ pacem, orbi Christiano summè necessariam, sacro item Imperio dignitates, terras ac ditiones suas, recuperandas, & fructuosè conservandas: id quod per universas Imperii Provincias est notissimum.

Quoniam igitur commemoratos pluresque alios defectus, sacram Ecclesiam & Imperium, gravi cum damno gemituque tangentes, ob instantes prædictorum preces, maxime verò sacramenti ratione, quo nos, ceu sacri Imperii proximè superiora membra, eidem obstringimur, nec reticere nec sustinere diutius potuimus: idcirco ex officio debito cogitandum annitendumque nobis fuit, ut sacro Imperio, cujus vecordi & negligenti administratione incommoda isthæc irrepserunt, in orbis Christiani præsidium & consolationem, rectiùs & salubriùs provideretur. Et sanè ut is parendo nobis rem gratam præstitisset, sic eum sufficienter & seriò vocavimus atque citavimus, adeò ut ei significaverimus, nisi loco & die definitis præsto esset, fore, ut eum exhibitarum nobis precum, tam juramenti nostri respectu, ejusmodi consilia capere & inire cogeremur, quibus sacrum Imperium meliùs constitueretur: literis id nostris clarissimè attestantibus. Eapropter loco & tempore præscriptis, unà cum Coelectoribus

bus nostris sufficienter exoratis, cæteris item sacri Imperii Principibus & urbibus, comparuimus, de die in diem expectantes, num præfatus Dominus Wenceslaus compariturus esset, morbis prædictis remedium adhibiturus: ac S. Imperii rebus rectiùs deinceps consulturus. At is nec comparere nec quemquam procuratorio nomine ad nos destinare dignatus est. Quare cum tot prægnantium & perniciosorum, defectuum caussa, cum crebrius privatim & benignè, inde verò, cum nil proficeremus, coram Principibus, Optimatibus & Urbibus Imperii, in diversis conventibus, non sine magnis gravibusque expensis, absque tamen ullo fructu, admonuerimus & redarguerimus: idcò commemorata omnia, ad sacram sedem Romanam detulimus. Cæterum cum nec tum cuncta hæc quicquam pensi habuerit: nil aliud inde conjicerere potuimus, quàm eum & Ecclesiæ & Christiani orbis, inprimis autem sacri Imperii, curam depoluisse. Idcirco malum hoc toti Christianæ Reip. exitiale minime diutius ferendum & tolerandum censentes, animo bene confirmato, post multos variosque tractatus consultationesque tum inter nosipsos, tum etiam cum aliis Principibus & Optimatibus sacri Imperii seriò habitos, pro Ecclesiæ salute, Christiani orbis consolatione, sacri Imperii honore & utilitate, prætatum Dominum Wenceslaum, tanquam negligentem & destructorem Imperii, eoque indignum, à sacro Romano Imperio, omnique ejus dignitate hoc tempore penitus removendum esse, duximus.

Nos itaque Joannes Archiepisc. nomine prædictorum Dominorum sacri Rom. Imperii Coelectorum, nostroque, tum commemoratis, tum pluribus aliis insignibus defectibus caussisque moti, hac nostra sententia, quam præsenti scripto damus atque ferimus, prædictum Dominum Wenceslaum, ceu inutilem, negligentem, dissipatorem & indignum sacri Romani Imperii defensorem, eodem Rom. Imperio, omnique ejus gradu, dignitate ac ditione ad idem pertinente, privamus & submovemus: cunctis Principibus, Optimatibus, equitibus, ingenuis, urbibus, Provinciis & subditis sacri Romani Imperii denunciantes, eos ab omni homagio & juramento, personæ Wenceslai, nomine Imperii, præstito, prorsus esse liberos: requirentes atque monentes eos, sub jurisjurandi fide, qua sacro Imperio adstricti tenentur, ne prædicto Domino Wenceslao, tanquam Rom. Regi deinceps obediant & obsequantur, neque illi jus ullũ, obsequium, censum, reditum, aut ullam aliam obventionem, quocunque nomine tandem appellanda veniat, ceu Rom. Regi pendant, exhibeant, aut exhiberi permittant: sed ejusmodi debita utili & idoneo Rom. Regi, divino favente numine deinceps sufficiendo, asseruent.

In quorum omnium fidem & testimonium, nos Joannes Archiepisc. Moguntinus, præsens instrumentum, per subscriptos Notarios, hac forma patente, confici & majus nostrum sigillum appendi curavimus. Lecta & renunciata fuit sententia præmissa, per nos Joannem Archiep. Moguntinum, nostro & Dominorum Coelectorum nostrorum ante memoratorum nomine, sub castro Loustein ad Rhenum, Treverensis diœcesis, Brubachium versus progessi, è publico solio, in tribunalis usum erecto, Dominis Coelectoribus nostris ibidem judicio assidentibus: Anno Dominicæ incarnationis 1400. indictione octava, feria sexta, die 20 mensis Augusti, paulùm ante Nonarum tempus: Pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac Domini, Domini Bonifacii noni, divina providentia Papæ, anno XI. præsentibus Illustrissimis Principibus ac Dominis, Joanne, Illustriss. Principis ac Domini Ruperti Ducis Bavariæ, & Comitis Palatini ad Rhenum filio, Friderico Burggravio Norimbergensi, Nobili Philippo, Domino in Nassau & Sarbrucke, Emichone de Liningen, Joanne de Zigenhain, Cunrado Burggravio, Canonico nostro Moguntino, Comitibus: Bernhardo à Westerburg, Joanne à Limpurg, Reinhardo de Hanowe Baronibus. Domino Nicolao Browin sacræ paginæ, Joanne à Wuenburg & Nicolao Burgman decretorum, Domino Hermanno præposito S. Gereonis Colonien. legum Doctoribus. Item, strenuo equite Sigfrido de Lindowe Vicedomino nostro in Ringaugia, Joanne Bossen à Waldeck, Burggravio nostro Beckelnheim, & fidelibus Henrico Rulmanno à Dadenberg, Gerardo ab Emenberg, Domino in Lantscron. Friderico de Sachsenheim, Kulmanno à Concren, Joanne de Dalburg, Rudolfo de Zeissikon, nec non pluribus aliis Dominis, equitibus & ingenuis, spiritualibus & secularibus, magno numero astantibus, ad suprascripta vocatis atque rogatis.

Et ego Nicolaus Berchtoldi Fridberg. clericus, Moguntinæ diœcesis pontificia & impe-

imperiali auctoritate Notarius Publicus, se prædicti clementissimi Domini mei, Domini Joannis Archiepiscopi Moguntini scriba juratus, quoniam tum temporis cum judicialis isthæc, quam præscripsimus sententia lata & renunciata fuit, unà cum subscriptis publicis tabellionibus, testibusque commemoratis, præsens interfui, eaque omnia fieri vidi atque audivi: ideo jubente atque petente prædicto Moguntino, Domino meo Clementissimo publicum hoc instrumentum bona fide perscriptum, in publicam redegi formam, illudque consueto mei Notariatus signo ac nomine, appenso etiam prædicti Moguntini, Domini mei Clementissimi, majore sigillo, in fidem & Testimonium prædictorum omnium, subsignavi atque munivi.

Nomina Notariorum sunt.

Nicolaus Berchtoldi Fridbergensis.
Joannes Meier Junior Gasterveldensis.
Conradus à Leiborn, Clericus, Padebornensis diœcesis.
Henricus Stalberg Rotenbergensis.
Tilmannus à Honberg.
Conradus Coler Zustensis, Coloniensis diœcesis.

RERUM & VERBORUM,

quæ in hoc II. Germaniæ Historicorum Tomo memorabilia aut alioquin notatu digna occurrunt,

INDEX.

INDEX.

Q 3

INDEX.

inter